CLEMENTIS ALEXANDRINI PROTREPTICUS

SUPPLEMENTS TO

VIGILIAE CHRISTIANAE

Formerly Philosophia Patrum

TEXTS AND STUDIES OF EARLY CHRISTIAN LIFE AND LANGUAGE

EDITORS

J. DEN BOEFT — R. VAN DEN BROEK — A.F.J. KLIJN G. QUISPEL — J.C.M. VAN WINDEN

VOLUME XXXIV

CLEMENTIS ALEXANDRINI PROTREPTICUS

EDIDIT

M. MARCOVICH

E.J. BRILL LEIDEN · NEW YORK · KÖLN 1995 The paper in this book meets the guidelines for permanence and durability of the Committee on Production Guidelines for Book Longevity of the Council on Library Resources.

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

Clement, of Alexandria, Saint, ca. 150-ca. 215.

[Protrepticus]

Clementis Alexandrini Protrepticus / edidit M. Marcovich.

p. cm. — (Supplements to Vigiliae Christianae, ISSN 0920-623X : v. 34)

In Greek; introd. in English; notes in Latin.

Includes bibliographical references and index.

ISBN 9004104496 (cloth; alk. paper)

1. Apologetics—Early works to 1800. I. Marcovich, Miroslav.

II. Title. III. Series.

BR65.P86 1995

239'.3-dc20

95-42753

CIP

Die Deutsche Bibliothek - CIP-Einheitsaufnahme

Clementis Alexandrini Protrepticus / ed. by M. Marcovich. -

Leiden; New York; Köln: Brill, 1995

(Supplements to Vigiliae Christianae; Vol. 34)

ISBN 90-04-10449-6

NE: Marcovich, Miroslav [Hrsg.]

Vol. 34. Clementis Alexandrini Protrepticus. - 1995

ISSN 0920-623X ISBN 90 04 10449 6

© Copyright 1995 by E.J. Brill, Leiden, The Netherlands

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, translated, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without prior written permission from the publisher.

Authorization to photocopy items for internal or personal use is granted by E.J. Brill provided that the appropriate fees are paid directly to The Copyright Clearance Center, 222 Rosewood Drive, Suite 910 Danvers MA 01923, USA.

Fees are subject to change.

PRINTED IN THE NETHERLANDS

CURTO ALAND

(1915–1994)

S

PREFACE

The *Protrepticus* of Clement of Alexandria is preserved virtually in a single manuscript – the famous Codex Arethae, Parisinus gr. 451, copied between September 913 and August 914 by the νοτάριος Baanes for Arethas, the Archbishop of Caesarea in Cappadocia (fol. 401°). The text was copied from an exemplar in poor shape, to the extent that the Parisinus is full of textual corruptions, lacunae, interpolations and dislocations. The only critical edition of the *Protrepticus* was prepared in 1905 by Otto Stählin (G.C.S. 12). Stählin's reporting on the Parisinus proves to be accurate and reliable enough. In addition, Stählin has considerably expanded Dindorf's *Quellenforschung* on the *Protrepticus* (of 1869). The problem with Stählin's edition is that the editor was not sensitive enough to meaning and textual problems. That is why, in his second edition (of 1936), Stählin was forced to adopt most of the emendations advanced by J. Jackson (in 1931). Jackson, however, was able to solve only select textual problems. As a result, we still do not have a reliable text of the treatise.

The present edition is based on the following four principles. First, a thorough in–depth study of the Parisinus (and its old apograph the Mutinensis), particularly of the kind of scribal errors Baanes and his corrector Arethas make. Second, the inclusion of the entire opus of Clement, since he frequently employs the same locus communis also in the Paedagogus, Stromata or elsewhere (the principle $\Pi\lambda\acute{\alpha}\tau\omega\nu\alpha$ ex $\Pi\lambda\acute{\alpha}\tau\omega\nu\sigma$). Third, an extended and updated Quellenforschung. Finally, a more sensitive approach to meaning and textual criticism. As a result, although many corruptions remain, I am confident, under the circumstances, that the reader is now provided with a reasonably reliable text of the Protrepticus.

The work was carried out in the libraries of Paris, Modena, Cambridge, Oxford and Urbana. I am much indebted to the Arnold O. Beckman Research Endowment at the University of Illinois at Urbana for a generous grant and to the Libraries mentioned above. Last but not least, I am grateful to Mr. Walter Spencer, a doctoral candidate at Urbana, for successfully processing a difficult Greek text.¹

Urbana, Easter 1995

M. M.

I have provided a complete *Index locorum* and *Index nominum*. For an *Index verborum* compare Otto Stählin, *Clemens Alexandrinus*, IV: *Register* (G.C.S. 39), Leipzig 1936. (Compare also *Register*, I, 2. Auflage von Ursula Treu, Berlin 1980.)

TABLE OF CONTENTS

Preface .	•	•	•	•	•	•	•	•	VII
Abbreviations					•				XI
Protrepticus .			•		•			•	1
Scholia in P et n	n .	•			•			• .	179
Index locorum Index nominum									221 231

ABBREVIATIONES

SIGLA

Arethae codicis Parisini gr. 451, a. D. 913-914 a Baane exarati, fol. 1^r-56^v 1

P

codicis P apographon

m cod. Mutinensis Misc. gr. 126: α .S.5.9 (olim III D 7), saec. XI ineuntis, fol. 2^r – 48^{v} ²

De hoc codice cf. Adolf Harnack, Die Überlieferung der griechischen Apologeten des zweiten Jahrhunderts in der alten Kirche und im Mittelalter (T.U. I.1-2, Leipzig, 1882), pp. 24-36; Oscar Gebhardt, Der Arethascodex, Paris. Gr. 451 (T.U. I.3, Leipzig, 1883), pp. 154-96; Otto Stählin, Clemens Alexandrinus, I (G.C.S. 12, Leipzig, 1905), pp. XVI-XXIII; Karl Mras, Eusebius, Praeparatio evangelica (G.C.S. 43.1, Berlin, 1954), pp. XIII-XVIII; M. Marcovich, Athenagoras, Legatio pro Christianis (P.T.S. 31, Berlin 1990), pp. 15-17.

Apographon recentius cod. P est cod. Genuensis Congregationis Missionis Urbanae 28 (ca. A.D. 1400), cuius apographon cod. Oxoniensis Collegii Novi 139, saec. XV, perraro laudatur.

BREVIATA

P^1	manus Baanis
P ²	
P ²	manus Arethae
P^3	quaevis manus post aetatem Baanis et Arethae
•	rasura unius litterae in P
$m^{1,2,3}$	codicis Mutinensis manus prima, secunda, tertia
*	textus periit; lacuna in P
<*>	lacunam in textu coniecere viri docti
†αβγ†	vox corrupta
[αβγ]	vox delenda
(αβγ)	vox addenda

EDITIONUM ABBREVIATIONES

Victorius	 Κλήμεντος 'Αλεξανδρέως τὰ εὑρισκόμενα ἄπαντα. Ex Bibliotheca Medicea. [Ed. Petrus Victorius = Pietro Vettori (1499–1584).] P. 347 [lege 357]: Cudebat Florentiae Laurentius Torrentinus MDL Protrepticus pp. 5–42 Cambridge University Library 3.15.21 et Adv. a.19.1 (cum notis marginalibus Josephi Scaligeri).
Sylburg	Κλήμεντος 'Αλεξανδρέως τὰ εὑρισκόμενα Opera Friderici Sylburgi
	Veter. [Heidelbergae.] Ex Typographeio Hieronymi Commelini, A. Chr.
	MDXCII. Protrepticus pp. 1-34
Heinse	Κλήμεντος 'Αλεξανδρέως τὰ εὑρισκόμενα Recensuit Daniel
	Heinsius Lugduni Batavorum MDCXVI
Potter	Κλήμεντος 'Αλεξανδρέως τὰ εύρισκόμενα. Clementis Alexandrini
	Opera, quae extant, Recognita et Illustrata per Joannem Potterum,
	Episcopum Oxoniensem. Oxonii, E Theatro Sheldoniano, A.D. MDCCXV.
	Sumptibus Georgii Mortlock, Bibliopolae Londinensis. 2 volumina.
	Protrepticus I, pp. 1-95 = Migne, Patrologia Graeca VIII (Parisiis 1857 =
	1891), coll. 49-246. (Gu. Lowth ap. Potterum tractatum in XII sectiones
	divisit.)
Klotz	Titi Flavi Clementis Alexandrini Opera omnia. Recognovit Reinholdus Klotz.
	Lipsiae. Sumptibus E.B. Schwickerti, 1831–1834. 4 volumina. Protrepticus

pp. 3-102. (Klotz tractatum in 123 capita divisit.)

Clementis Alexandrini Opera. Ex recensione Gulielmi Dindorfii. Oxonii. E Typographeo Clarendoniano. M. DCCC. LXIX. 4 volumina. Protrepticus I,

pp. 1-123

Ex cod. Monac. gr. 97, saec. XV. Cf. O. Stählin, T.U. XX.4c (1900), pp.4-7.

Dindorf

Staehlin Clemens Alexandrinus, I: Protrepticus und Paedagogus. Herausgegeben

von Otto Stählin, Leipzig 1905. (G.C.S. 12.) Protrepticus pp. 1-86. 2. Auflage, Leipzig 1936. 3., durchgesehene Auflage von Ursula Treu, Berlin

1972. (Capita in sententias divisit.)

Butterworth Clement of Alexandria, The Exhortation to the Greeks ..., with an English

translation by W. Butterworth, Cambridge-London 1919 (The Loeb Classical

Library) [Reprint 1953.], pp. 3-263

Cataudella Clemente Alessandrino, Protreptico ai Greci ... A cura di Quintino

Cataudella. Torino 1940. (Corona patrum Salesiana, Series Graeca 3.)

Mondésert Clément d' Alexandrie, Le Protreptique. Introduction, traduction et notes de

Claude Mondésert, s.j., 2e édition, avec la collaboration de André Plassart.

Paris 1949 (Sources Chrétiennes 2.)

ABBREVIATIONES ALIAE

Arcerius Joannes Arcerius ap. Fr. Sylburg
Catenae cf. O. Staehlin, pp. LII-LVIII

Cobet C.G. Cobet, Λόγιος Έρμῆς I (Lugduni Batav. 1866) et Mnemosyne 11

(1862), pp. 334-36

Fruechtel Ludwig Früchtel ap. O. Staehlin³ (1972)

Hervet Clementis Alexandrini omnia quae quidem extant opera, nunc primum è

tenebris eruta Latinitateque donata, Gentiano Herveto Aurelio interprete. Laur[entius] Torrentinus Ducalis typographus excudebat. Florentiae M D LI ... Oratio adhortatoria ad Graecos, seu ad Gentes pp. 5-47. – Cambridge

University Library 3.15.22

Heyse Theodor Heyse ap. O. Staehlin (cf. p. LXXXI)

Jackson J. Jackson, "Minutiae Clementinae," J.T.S. 32 (1931), pp. 257–70 et 394–407

Koetschau P. Koetschau ap. O. Staehlin Lowth W. Lowth ap. J. Potter

Markland Notae Jer. Markland (1693-1776) in exemplari Potteri editione (British

Museum 3670. e.), cf. O. Staehlin, p. LXXXII

Mayor Josephus B. Mayor, "Notulae criticae in Clementis Alexandrini

Protrepticum," Philologus 58 (1899), pp. 266-80

Mees, Die Zitate aus dem Neuen Testament bei Clemens von Alexandrien.

Quaderni di "Vetera Christianorum" 2, Bari 1970

Muenzel R. Münzel ap. O. Staehlin (cf. p. LXXXII s.)

Plassart ap. Cl. Mondésert

Scaliger Notae Jos. Scaligeri in exemplari Victorii editione (Cambridge University

Library Adv. a.19.1)

Schwartz Eduard Schwartz ap. O. Staehlin

Staehlin Des Clemens von Alexandreia Mahnrede an die Heiden ... aus dem

Griechischen übersetzt von Otto Stählin (Bibliothek der Kirchenväter, Zweite Reihe, Band VII), München 1934, pp. 71–199. Idem, Observationes criticae in Clementem Alexandrinum. Diss. Erlangen 1890 = Acta Seminarii

Philologici Erlangensis 5 (1891), pp. 227-67

XIV

Steneker Η. Steneker, Πειθοῦς δημιουργία. Observations sur la fonction du style

dans le Protreptique de Clément d' Alexandrie (Graecitas Christianorum

primaeva, 3), Noviomagi 1967

Tengblad Elov Tengblad, Syntaktisch-stilistische Beiträge zur Kritik und Exegese des

Clemens von Alexandrien. Diss. Lind 1932, pp. 102

Wilamowitz Ulrich von Wilamowitz-Moellendorff ap. O. Staehlin

Zeegers Nicole Zeegers-Vander Vorst, Les citations des poètes grecs chez les

apologistes chrétiens du 11e siècle (Université de Louvain, Recueil de travaux d'histoire et de philologie, 4e Série, Fascicule 47), Louvain 1972

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΣΤΡΩΜΑΤΕΩΣ ΠΡΟΤΡΕΠΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣ ΕΛΛΗΝΑΣ

I

'Αμφίων ὁ Θηβαῖος καὶ 'Αρίων ὁ Μηθυμναῖος ἄμφω μὲν ἤστην 1 ῷδικώ, μῦθος δὲ ἄμφω (καί⟨τοι⟩ τὸ ἆσμα εἰσέτι τοῦτο Ἑλλήνων ἄδεται χορῷ), τέχνῃ τῷ μουσικῷ ὁ μὲν ἰχθὺν δελεάσας, ὁ δὲ Θήβας τειχίσας. Θράκιος δὲ ἄλλος σοφιστής (ἄλλος οῦτος μῦθος Ἑλληνικός) ἐτιθάσσευε τὰ θηρία γυμνῷ τῷ ἀδῷ καὶ δὴ τὰ δένδρα, τὰς φηγούς, μετεφύτευε τῷ μουσικῷ. "Εχοιμ' ἄν σοι καὶ ἄλλον τούτοις ἀδελφὸν 2 διηγήσασθαι μῦθον καὶ ἀδόν, Εὕνομον τὸν Λοκρὸν καὶ τέττιγα τὸν Πυθικόν. Πανήγυρις Ἑλληνικὴ ἐπὶ νεκρῷ δράκοντι συνεκροτεῖτο Πυθοῖ, ἐπιτάφιον ἑρπετοῦ ἄδοντος Εὐνόμου. ⟨Εἰ⟩ ὕμνος ἢ θρῆνος ὄφεως ἦν ἡ ἀδή, οὐκ ἔχω λέγειν· ἀγὼν δὲ ἦν καὶ ἐκιθάριζεν ὥρα καύματος

10

² Προτρεπτικός : cf. Strom. 7.22.3 Καὶ περὶ μὲν τῆς Ἑλληνικῆς δεισιδαιμονίας ίκανῶς, οἶμαι, ἐν τῷ Προτρεπτικῷ ἐπιγραφομένῳ ἡμῖν λόγῳ παρεστήσαμεν; Eusebii Η.Ε. 6.13.3 "Εστιν δὲ αὐτῷ καὶ πρὸς "Ελληνας λόγος ὁ Προτρεπτικός ... καὶ ὁ Προτρεπτικός εἰς ὑπομονὴν ἢ πρὸς τοὺς νεωστὶ βεβαπτισμένους ...; Praep. ev. 2.2.64 Ταῦτα δὲ Κλήμης ὁ θαυμάσιος ἐν τῷ πρὸς "Ελληνας Προτρεπτικώ διαρρήδην έκκαλύπτει (sequitur Protr. 11.1 "Αδυτα - 23.9 τετυχηκότας); Photii Bibl. cod. 110 Έχει δὲ τούτων [sc. τοῦ Παιδαγωγοῦ τριῶν τόμων] καὶ προηγούμενον καὶ συντατττόμενον λόγον ἕτερον, ἐν ὧ τὴν Ἑλλήνων διελέγχει άθεότητα et al. 3-10 cf. E. Norden, Die antike Kunstprosa, II, p. 549; Steneker, p. 40 ίχθὺν δελεάσας : cf. Paed. 3.99.2 νηκτὰ δελεάζεται; 3.115.3 vv. 26-28; Herodoti 1.23-24; Aeliani N. A. 2.6; 6.15; 12.45 et al. 5-6 Θήβας τειχίσας : cf. Odyss. 11.262 64; Paus. 9.5.6-7; Hor. Artis poet. 394-96 et al. 6 σοφιστής : cf. Eurip. Rhesi 924; Quint. Instit. 1.10.9; Athenaei 14, 632 c 7 έτιθάσσευε τὰ θηρία : cf. Paed. 3.99.2 / τὰ θηρία... καὶ δὴ τὰ δένδρα : cf. Eurip. Bacch. 561-63; Trag. Gr. Fr. Adesp. 129.6-7 Kannicht-Snell; Diod. 4.25.2 et saepius / τὰς φηγούς [figura κατὰ τὸ ὄλον καὶ μέρος] : cf. Apoll. Rhod. Argon. 1.28; A. G. 7.8.1-2; 7.9.3-4; Argon. Orph. 434-35; Hor. Carm. 1.12.11-12; Ovidii Metam. 10.90; Prop. 2.13a.5-6; Sen. Herc. Oet. 1052 ss. 9 Εὕνομον – 18 χορδήν : cf. Timaei Fr. 43 Jacoby (F. Gr. Hist. 566); Cononem ap. Phot. Bibl. cod. 186, 131 b 32-40; A. G. 6.54 (Pauli Silentiarii); 9.584; Corp. Hermet. 18.6; Photii Ep. 94 Westerink; R. Merkelbach in AΛΕΞΑΝΔΡΙΝΑ: Mélanges Claude Mondésert (Parisiis 1987), pp. 191–94 10 ἐπὶ νεκρῷ δράκοντι : cf. v. 14 et 34.3-5

c. 1 1–2 inscriptio ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΣΤΡΩΜΑΤΕΩΣ ΠΡΟΤΡΕΠΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣ ΕΛΛΗΝΑΣ P^1 m, Staehlin : Κλήμεντος ᾿Αλεξανδρέως Λόγος προτρεπτικὸς πρὸς 义 Cictorius, Sylburg, Potter : Κλήμεντος Προτρεπτικὸς πρὸς Ἦληνας Dindorf 4 καί \langle τοι \rangle scripsi : καὶ P^1 7 ἐτιθάσσευε hic et in 4.2; 5.7 P^1 : –σ– Dindorf / τὰ δένδρα del. Mayor : τὰ δένδρα <*> Schwartz 11 Εἰ addidi

Εὔνομος, ὁπηνίκα οἱ τέττιγες ὑπὸ τοῖς πετάλοις ἦδον ἀνὰ τὰ ὄρη θερόμενοι ἡλίφ. Ἦιδον δὲ ἄρα οὐ τῷ δράκοντι τῷ νεκρῷ, τῷ Πυθικῷ, ἀλλὰ τῷ θεῷ τῷ πανσόφῳ αὐτόνομον ῷδήν, τῶν Εὐνόμου βελτίονα 15 νόμων. Ὑρήγνυται χορδὴ τῷ Λοκρῷ· ἐφίπταται ὁ τέττιξ τῷ ζυγῷ· ἐτερέτιζεν ὡς ἐπὶ κλάδῳ τῷ ὀργάνῳ· καὶ τοῦ τέττιγος τῷ ἄσματι ἀρμοσάμενος ⟨τὸ μέλος⟩ ὁ ῷδὸς τὴν λείπουσαν ἀνεπλήρωσε χορδήν.
3 Οὕκουν ῷδῆ τῆ Εὐνόμου ἄγεται ὁ τέττιξ, ὡς ὁ μῦθος βούλεται, χαλκοῦν ἀναστήσας Πυθοῖ τὸν Εὔνομον αὐτῆ τῆ κιθάρα καὶ τὸν 20 συναγωνιστὴν τοῦ Λοκροῦ· ὁ δὲ ἐκὼν ἐφίπταται καὶ ἄδει ἑκών, ὙΕλλησι δὲ ἐδόκει ὑποκριτὴς γεγονέναι μουσικῆς.

¹⁴ θερόμενοι ἡλίφ : cf. Strab. 6.1.9, 260 C. 15 τῷ πανσόφφ : cf. Paed. 3.75.3 / αὐτόνομον : cf. ν. 21 ἑκὼν ... ἑκών; Soph. Antig. 821; A. G. 7.8.2; Corp. Hermet. 18.6 18 ἀνεπλήρωσε χορδήν : respicit Greg. Naz. Ep. 75 Καὶ ἵνα τι τῶν ὑμετέρων εἴπω, τὸν μυθικὸν τέττιγα μιμησάμενος [sc. σύ, Εὐδόξιε,] καὶ ἀντὶ τῆς ῥαγείσης νευρᾶς Εὐνόμφ τῷ σῷ [i. e. Νικοβούλφ τῷ ἐμῷ] ⟨σωτὴρ supplevi e.g.⟩ γενόμενος, ἀναπλήρωσον τὴν ἀδήν 20 χαλκοῦν – 21 τοῦ Λοκροῦ : cf. Strab. 6.1.9, 260 C.

¹⁴ τῶι πυθικῶι P^1 : om. m, Victorius, del. Wilamowitz 15 αὐτόνομον P^1 : αὐτόματον Bernays / ἀιδήν : ω ex o corr. P^1 17 ⟨ἐπὶ⟩ τῷ ὀργάνῳ Reitzenstein (Poimandres, p. 206) 18 τὸ μέλος addidi conl. 5.11 et 17; Paed. 2.46.2; A. G. 6.54.6–8; 9.584.11–12; Corp. Hermet. 18.6 ἀντὶ μὲν γὰρ τῆς νευρᾶς αὐτῷ [sc. τῷ κιθαρφδῷ] τέττιγα κατὰ πρόνοιαν τοῦ κρείττονος ἐφιζάνοντα ἀναπληροῦν τὸ μέλος καὶ τῆς νευρᾶς φυλάττειν τὴν χώραν 19 Οὕκουν Mayor οὐκοῦν P^1 20 τῆ del. Jackson 22 ἐδόκει P^1 (cf. v. 17) : δοκεῖ Wilamowitz

Πῆ δὴ οὖν μύθοις κενοῖς πεπιστεύκατε, θέλγεσθαι μουσικῆ 1 τὰ ζῶα ὑπολαμβάνοντες, ἀληθείας δὲ ὑμῖν τὸ πρόσωπον Ι τὸ φαιδρὸν μόνον, ὡς ἔοικεν, ἐπίπλαστον εἶναι δοκεῖ καὶ τοῖς άπιστίας ὑποπέπτωκεν ὀφθαλμοῖς; Κιθαιρών δὲ ἄρα καὶ Ἑλικών 5 καὶ τὰ 'Οδουσῶν ὄρη καὶ Θρακῶν, τελεστήρια τῆς πλάνης, [τὰ μυστήρια] τεθείασται (ὑμῖν) καὶ καθύμνηται. Ἐγὼ μέν, εἰ καὶ μῦθός 2 είσι, δυσανασγετώ τοσαύταις έκτραγωδουμέναις συμφοραίς · ύμιν δὲ καὶ τῶν κακῶν αἱ ἀναγραφαὶ γεγόνασι δράματα καὶ τῶν δραμάτων οἱ ὑποκριταὶ θυμηδίας θεάματα.

10

'Αλλά γὰρ τὰ μὲν δράματα καὶ τοὺς ληναίζοντας ποιητάς, τέλεον ήδη παροινοῦντας, κιττῶ που ἀναδήσαντες, ἀφραίνοντας έκτόπως τελετή Βακχική, αὐτοῖς Σατύροις καὶ θιάσω μαινόλη, σύν καὶ τῷ ἄλλω δαιμόνων χορῷ (ἐν) Ἑλικῶνι καὶ Κιθαιρῶνι κατακλείσωμεν γεγηρακόσιν, κατάγωμεν δὲ ἄνωθεν ἐξ οὐρανῶν 15 άλήθειαν άμα φανοτάτη φρονήσει είς όρος άγιον θεοῦ καὶ χορὸν [τὸν] ἄγιον τὸν προφητικόν. Ἡ δὲ ὡς ὅτι μάλιστα τηλαυγὲς 3 άποστίλβουσα φῶς καταυγαζέτω πάντη τοὺς ἐν σκότει κυλινδουμένους καὶ τῆς πλάνης τοὺς ἀνθρώπους ἀπαλλαττέτω, τὴν ὑπερτάτην όρέγουσα δεξιάν, την σύνεσιν, είς σωτηρίαν. Οι δε άνανεύσαντες καί 20 ἀνακύψαντες Έλικῶνα μὲν καὶ Κιθαιρῶνα καταλειπόντων, οἰκούντων δὲ Σιών · "ἐκ γὰρ Σιὼν ἐξελεύσεται νόμος καὶ Λόγος κυρίου ἐξ Ίερουσαλήμ," Λόγος οὐράνιος, ὁ γνήσιος ἀγωνιστὴς ἐπὶ τῷ παντὸς κόσμου θεάτρω στεφανούμενος. "Αιδει δέ γε ὁ Εὔνομος ὁ ἐμὸς οὐ ⟨τὸν⟩ 4 Τερπάνδρου νόμον οὐδὲ τὸν Καπίωνος, οὐδὲ μὴν Φρύγιον ἢ Λύδιον ἢ

2 P f. 1^V

²⁻³ τὸ πρόσωπον τὸ φαιδρόν : cf. Solonis Fr. 42.3 Bergk (ap. Diog. Laert. 9 θυμηδίας θεάματα : cf. Paed. 3.77.3 1.61); Soph. El. 1297 et al. ληναίζοντας ποιητάς : cf. 34.28 (Heracliti fr.) 12 θιάσφ μαινόλη : cf. Philon. De plantat. 148; Orig. Contra Celsum 3.23; Cornuti N. D. 30 (p. 60.8 Lang) άγιον θεοῦ : cf. Ez. 28:14; Is 2:2-3 16-17 τηλαυγές ... φῶς : cf. Pind. Pyth. 3.75; Nem. 3.64; Philon. Leg. ad Gaium 326 17-18 τοὺς ἐν σκότει κυλινδουμένους : cf. 92.20; Strom. 7.43.6 (ἐν ἀγνοία); Plat. Phaed. 82 e 4; Polit. 309 a 5 21-22 Is 2:3 22 ὁ γνήσιος ἀγωνιστής : cf. 110.11

κενοῖς : ε in ras. P^1 4 κιθαίρων et ελίκων P^1 , corr. Victorius θραικῶν τελεστήρια, τῆς πλάνης τὰ μυστήρια, P1, def. Mondésert (τὰ del. τὰ μυστήρια ut glossema del. Jackson : (διὰ) τὰ μυστήρια Scaliger) 5-6 6 ὑμῖν addidi (cf. vv. 2 et 7) 9 θυμη· ίας P¹ (om. m) Schwartz, agn. Staehlin 12 μαινόλη m^2 , Scaliger $(-\omega - m^1)$: μαιν · · ηι P^1 13 èv add. Mayor τὸν¹ del. Wilamowitz 17-18 καλινδουμένους coni. Dindorf 23 ὁ ἐμὸς οὐ Ρ2 24 τερπνάνδρου P1 / Καπίωνος Jo. Alberti (1746) ad in ras. / τὸν m, om. P Hesvch. s. v. Καπίων : καπίτωνος P¹ : Κηπίωνος Mondésert (conl. Plut. De musica 1132 D; 1133 C)

P f. 2^r

Δώριον, ἀλλὰ τῆς καινῆς ἁρμονίας Ι τὸν ἀίδιον νόμον, τὸν φερώνυμον 25 τοῦ θεοῦ, τὸ ἄσμα τὸ καινόν, τὸ Λευιτικόν,

"νηπενθές τ' ἄχολόν τε, κακῶν ἐπίληθες ἁπάντων."

Γλυκὺ (γάρ) τι καὶ ἀληθινὸν φάρμακον πειθοῦς ἐγκέκραται τῷ ἄσματι.

²⁶ τὸ ἆσμα τὸ καινόν : cf. 4.27; 6.1–2; 6.14 et 27; 7.11; Ps 32:3; 39:4; 95:1; 97:1; 143:9; 149:1; Is 42:10; Apc 5:9; 14:3 27 Odyss. 4.221; cf. Zeegers, p. 265 28 φάρμακον πειθοῦς : cf. Longini Art. rhet. p. 190.12 Hammer Ταῦτα γάρ ἐστι τῆς πειθοῦς φάρμακα, θήρατρα χαρίτων καὶ μουσικῆς τῆς ἐπὶ τὸ πείθειν ἠσκημένης (Fruechtel) (φάρμακον πένθους : cf. Philetae Coi 2.2 Powell; Eurip. Fr. 1079 N²; Philon. De somniis 1.112)

²⁷ ἐπίληθες P^1 : ἐπίληθον Arist., Herod., codd. plurr. 28 γάρ addidi / πειθοῦς P^1 : πένθους Jos. H. Reinkens (*De Clemente ... liber*, Vratislaviae 1851, p. 29), agn. Staehlin

Vi p. 6

'Εμοὶ μὲν οὖν δοκοῦσιν ὁ Θράκιος ἐκεῖνος ['Ορφεὺς] καὶ 1 ὁ Θηβαῖος καὶ ὁ Μηθυμναῖος, ἄνδρες τινὲς οὐκ ἄνδρες, ἀπατηλοὶ γεγονέναι, προσχήματί (τε) μουσικῆς λυμηνάμενοι τὸν βίον, ἐντέχνφ τινὶ γοητεία δαιμονῶντες εἰς διαφθοράς, ὕβρεις ὀργι(ά)ζοντες, πένθη ἐκθειάζοντες, τοὺς ἀνθρώπους ἐπὶ τὰ εἴδωλα χειραγωγῆσαι πρῶτοι (ναὶ μὴν λίθοις καὶ ξύλοις, τουτέστιν ἀγάλμασι καὶ σκιαγραφίαις, ἀνοιΙκοδομῆσαι τὴν σκαιότητα τοῦ ἔθους), τὴν καλὴν ὄντως ἐκείνην ἐλευθερίαν τῶν ὑπ' οὐρανὸν πεπολιτευμένων ἀδαῖς καὶ ἐπῳδαῖς ἐσχάτη δουλεία καταζεύξαντες.

'Αλλ' οὐ τοιόσδε ὁ ἀδὸς ὁ ἐμός, οὐδ' εἰς μακρὰν καταλύσων 2 ἀφῖκται τὴν δουλείαν τὴν πικρὰν τῶν τυραννούντων δαιμόνων, ὡς δὲ τὸν πρᾶον καὶ φιλάνθρωπον τῆς θεοσεβείας μετάγων ἡμᾶς ζυγὸν αὐθις εἰς οὐρανοὺς ἀνακαλεῖται τοὺς εἰς γῆν ἐρριμμένους.

10

c. 3 2 ἄνδρες τινὲς οὐκ ἄνδρες : i.e. non homines, sed ferae : repetit Palladius Vita Jo. Chrysost. 5.47 Malingrey-Leclercq. Cf. Ps 48:13 et 21; Strom. 4.12.4; Constit. apost. 2.21.2 λύκοις ..., τοῦτ' ἔστι δαίμοσιν καὶ πονηροῖς ἀνθρώποις, μᾶλλον δὲ οὐκ ἀνθρώποις, ἀλλὰ θηρίος ἀνθρωποειδέσιν ... 3 λυμηνάμενοι τὸν βίον : cf. 43.8; Strom. 1.20.1; Hippol. Refut. 4.34.4 7 τὴν σκαιότητα τοῦ ἔθους : i.e. τὴν συνήθειαν 8 cf. Ph 3:20; Ep. ad Diogn. 5.9; Paed. 3.99.1 11 τὴν δουλείαν τὴν πικράν : cf. Paed. 3.2.3; Ecl. proph. 20.1; Philon. Vita Mosis 1.247. — Cf. Rm 8:21; Gal 5:13; Tatiani Orat. 29.3 λύει τὴν ἐν κόσμφ δουλείαν καὶ ἀρχόντων μὲν πολλῶν καὶ μυρίων ἡμᾶς ἀποσπᾶ τυράννων 12–13 cf. Mt 11:30

c. 3 1 ὀρφεὺς secl. Wilamowitz 3 γεγονέναι P^1 : γεγονότες Reinkens (p. 30) / τε add. Wilamowitz 4 ὀργίζοντες P^1 , corr. P^2 8 ὑπ' οὐρανὸν P^1 : ἐπ' οὐρανοῦ Mayor (conl. NT) 10 ὁ ἐμός, ⟨ὃς⟩ Heyse

P f. 2^V

4

Μόνος γοῦν τῶν πώποτε τὰ ἀργαλεώτατα θηρία, τοὺς ἀνθρώπους, ἐτιθάσσευεν, πτηνὰ μὲν τοὺς κούφους αὐτῶν, ἑρπετὰ δὲ τοὺς ἀπατεῶνας, καὶ λέοντας μὲν τοὺς θυμικούς, σύας δὲ τοὺς ἡδονικούς, λύκους δὲ τοὺς ἀρπακτικούς. Λίθοι δὲ καὶ ξύλα οἱ ἄφρονες· πρὸς γὰρ καὶ λίθων ἀναισθητότερος ἄνθρωπος ἀγνοία 5
βεβαπτισμένος. Μάρτυς ἡμῖν προφητικὴ παρίτω φωνή, συνῷδὸς ἀληθείας, τοὺς ἐν ἀγνοία καὶ ἀνοία κατατετριμμένους Ι οἰκτείρουσα· "δυνατὸς γὰρ ὁ θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ 'Αβραάμ." 'Ός κατελεήσας τὴν ἀμαθίαν τὴν πολλὴν καὶ τὴν σκληροκαρδίαν τῶν εἰς τὴν ἀλήθειαν λελιθωμένων ἤγειρεν 10 θεοσεβείας σπέρμα ἀρετῆς αἰσθόμενον ἐκ λίθων ἐκείνων, τῶν λίθοις πεπιστευκότων ἐθνῶν.

Αὖθις οὖν ἰοβόλους τινὰς καὶ παλιμβόλους ὑποκριτὰς ἐφοδεύοντας δικαιοσύνῃ "γεννήματα ἐχιδνῶν" κέκληκέ που · ἀλλὰ καὶ τούτων εἴ τις τῶν ὄφεων μετανοήσαι ἑκών, ἑπόμενος δὴ τῷ ιδ Λόγῳ "ἄνθρωπος" γίνεται "θεοῦ." "Λύκους" δὲ ἄλλους ἀλληγορεῖ "προβάτων κῳδίοις" ἡμφιεσμένους, τοὺς ἐν ἀνθρώπων μορφαῖς ἀρπακτικοὺς αἰνιττόμενος.

¹⁻⁴ cf. Strom. 4.12.4; Boetii De consol. philos. 4, 3 prosa: (avaritia = lupus; ira = leo). Levis atque inconstans studia permutat? Nihil avibus differt. Foedis inmundisque libidinibus immergitur? Sordidae suis voluptate detinetur. Ita fit ut qui probitate deserta homo esse desierit, cum in divinam condicionem transire non possit, vertatur in beluam; Nemesii De nat. hominis p. 116 Matthaei (p. 34.24 Morani) Εἰπόντος γὰρ Πλάτωνος [cf. Phaed. 81 e - 82 a; Rei publ. 10, 620 a - d] τὰς μὲν θυμικὰς καὶ ὀργίλους καὶ άρπακτικάς ψυχάς λύκων καὶ λεόντων σώματα μεταμφιέννυσθαι, τὰς δὲ περὶ τὴν άκολασίαν ήσχολημένας ὄνων καὶ τῶν τοιούτων ἀναλαμβάνειν σώματα ...; L. Alfonsi in Studia J. H. Waszink (Amstelodami 1973), pp. 1-3 7 ἐν ἀγνοία καὶ ἀνοία : cf. 122.2-3 τὴν ἄγνοιαν μανίας εἶδος ὑπογράφοντες; Plat. Tim. 86 b 3 δύο δ' ἀνοίας γένη, τὸ μὲν μανίαν, τὸ δὲ ἀμαθίαν; Rei publ. 9, 585 b 3 ἄγνοια δὲ καὶ άφροσύνη / κατατετριμμένους : cf. 108.7 8-9 Mt 3:9; Lc 3:8 Iren. Adv. haer. 4.7.2 Τοῦτο δὲ πεποίηκεν ὁ Ἰησοῦς, ἀπὸ τῆς τῶν λίθων λατρείας ρυσάμενος ήμας, καὶ ἀπὸ τῆς σκληρας καὶ ἀκάρπου συγγενείας μεταστήσας 9-10 cf. Strom. 4.169.2 τὸν ἑλόμενον τὴν ἀμαθίαν καὶ τὴν σκληἡμᾶς ... ροκαρδίαν γῆν εἴρηκεν 13 παλιμβόλους : cf. vv. 2-3 έρπετὰ δὲ τοὺς άπατεῶνας; Paed. 3.5.3 ὁ παλίμβολος ὄφις ἐκεῖνος; Strom. 2.56.2 τὸ παλίμβολον καὶ πανοῦργον τοῦ διαβόλου; 4.12.4 ὄφις ὁ ἀπατεών 14 ἐφοδεύοντας : cf. Aquilae Ps 5:9; Dt 1:22 / Mt 3:7; Lc 3:7 16 1 Tm 6:11; 2 Tm 3:17. Cf. Strom 4.77.1 17 cf. Mt 7:15; Strom. 1.40.5

c. 4 5 γὰρ scripsi : δὲ P^1 9 ἁβραάμ P^1 14 ἐφοδεύοντας P^1 : ἐφεδρεύοντας Bernays

Καὶ πάντα ἄρα ταῦτα (τὰ) ἀγριῶτατα θηρία καὶ τοὺς τοιο ούτους λίθους ἡ οὐράνιος ῷδὴ αὐτὴ μετεμόρφωσεν εἰς ἀνθρῶπους
ἡμέρους. "Ἡμεν γάρ, ἡμέν ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι, ἀπειθεῖς, πλανώ— τ
μενοι, δουλεύοντες ἡδοναῖς καὶ ἐπιθυμίαις ποικίλαις, ἐν κακία καὶ
φθόνῷ διάγοντες, στυγητοί, μισοῦντες ἀλλήλους," ἡ φησιν ἡ ἀποστολικὴ
γραφή. "Ότε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλανθρωπία ἐπεφάνη τοῦ
γραφή. "Ότε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλανθρωπία ἐπεφάνη τοῦ
γραφή. "Ότε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλανθρωπία ἐπεφάνη τοῦ
ήμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸ αὐτοῦ ἔλεος ἔσωσεν ἡμᾶς."

Όρα τὸ ἀσμα τὸ καινὸν ὅσον ἴσχυσεν· ἀνθρώπους ἐκ λίθων καὶ ἀνθρώπους ἐκ θηρίων πεποίηκεν. Οἱ δὲ τηνάλλως νεκροί, οἱ τῆς ὄντως οὕσης ἀμέτοχοι ζωῆς, ἀκροαταὶ μόνον γενόμενοι τοῦ ἄσματος

21-26 Tr 3:3-5a 27 cf. ad 2.26

30 άνεβίωσαν.

 $^{^{1}}$ 0m. 1 3dd. 2 3 Victorius 2 0 αύτη 2 1 αύτη Mayor 2 1 4 μεν 2 om. 2 7 4 4 4 2 4

5 P f. 3^r

Τοῦτό τοι καὶ τὸ πᾶν ἐκόσμησεν ἐμμελῶς καὶ τῶν στοιχείων τὴν διαφωνίαν εἰς τάξιν Ι ἐνέτεινε συμφωνίας, ἴνα δὴ ὅλος ὁ κόσμος αὐτῷ ἀρμονία γένηται· καὶ θάλατταν μὲν ἀνῆκεν λελυμένην, γῆς δὲ ἐπιβαίνειν κεκώλυκεν αὐτήν, γῆν δ' ἔμπαλιν ἐστερέωσεν φερομένην καὶ ὅρον αὐτὴν ἔπηξεν θαλάττης· ναὶ μὴν καὶ πυρὸς ὁρμὴν ὁ ἐμάλαξεν ἀέρι, οἱονεὶ Δώριον ἀρμονίαν κεράσας Λυδίῳ· καὶ τὴν ἀέρος ἀπηνῆ ψυχρότητα τῆ παραπλοκῆ τοῦ πυρὸς ἐτιθάσσευεν, τοὺς νεάτους τῶν ὅλων φθόγγους τούτους κιρνὰς ἐμμελῶς. Καὶ δὴ τὸ ἀσμα τὸ ἀκήρατον, ἔρεισμα τῶν ὅλων καὶ ἀρμονία τῶν πάντων, ἀπὸ τῶν μέσων ἐπὶ τὰ πέρατα καὶ ἀπὸ τῶν ἄκρων ἐπὶ τὰ μέσα δια— 10 ταθέν, ἡρμόσατο τόδε τὸ πᾶν, οὐ κατὰ τὴν Θράκιον μουσικήν, τὴν παραπλήσιον Ἰουβάλ, κατὰ δὲ τὴν πάτριον τοῦ θεοῦ βούλησιν, ἣν ἐζήλωσε Δαβίδ.

Ό δὲ ἐκ Δαβὶδ καὶ πρὸ αὐτοῦ, ὁ τοῦ θεοῦ Λόγος, λύραν μὲν καὶ κιθάραν, τὰ ἄψυχα ὄργανα, ὑπεριδών, κόσμον δὲ τόνδε καὶ δὴ 15 καὶ τὸν σμικρὸν κόσμον, τὸν ἄνθρωπον (ψυχήν τε καὶ σῶμα αὐτοῦ), ἀγίφ πνεύματι ἀρμοσάμενος, ψάλλει τῷ θεῷ διὰ τοῦ πολυφώνου ὀργάνου ⟨τοῦ κόσμου⟩ καὶ προσάδει τῷ ὀργάνφ τῷ ἀνθρώπφ. "Σὺ γὰρ εἶ κιθάρα καὶ αὐλὸς καὶ ναὸς ἐμοί·" κιθάρα διὰ τὴν ἀρμονίαν,

¹⁻³ γένηται : cf. v. 9; Strom. 4.40.3; 5.49.2; 6.80.3; Philon. In Exod. 2.120; De opif. mundi 126; De confus. ling. 56 et 58; De aetern. mundi 75; De spec. legg. 1.93; 2.130; 4.187; De virtutibus 73-74 et al. - Plat. Crat. 405 c-d; Aristot. Metaph. A 5, 986 a 3; Fr. 203 Rose³; Diog. Laert. 8.33; Sexti Empir. Adv. math. 4.6; 7.98; 10.283; Strab. 10.3.10 (p. 486 C.); Athen. 14, 632 b-c; Plut. De musica 1147 A; Quint. Instit. 1.10.12; Theon. Smyrn. p. 139.11 Hiller; Chalcid. In Tim. 72; Hippol. Refut. 1.2.2. et 13; 4.10.5; Censorini De die natali 13.5 et al. 3-5 cf. Gn 1:9-10; Job 38:10-11; Epist. ad Diogn. 7.2 5-8 cf. Method. De resurr. 8–11 τὸ $\pi \hat{\alpha} v$: cf. Philon. De plantat. 8–9 ... λόγος δὲ ὁ ἀἱδιος θεοῦ τοῦ 2.10.2 αίωνίου τὸ ὀχυρώτατον καὶ βεβαιότατον ἔρεισμα τῶν ὅλων ἐστίν. (9) Οὖτος ἀπὸ τῶν μέσων ἐπὶ τὰ πέρατα καὶ ἀπὸ τῶν ἄκρων ἐπὶ τὰ μέσα ταθεὶς δολιγεύει τὸν τῆς φύσεως δρόμον ἀήττητον, συνάγων τὰ μέρη πάντα καὶ σφίγγων ... : cf. Gn 4:21; (Philon. De poster. Caini 111) 16 τὸν σμικρὸν κόσμον: cf. Democriti B 34 ἄνθρωπος μικρὸς κόσμος; Aristot. Phys. Θ 2, 252 b 24; Galeni De usu partium 3.10 s.f. (III, p. 241 Kuehn); Macrob. In Somnium Scip. 2.12.11. - Philon. Quis rerum div. heres 155; De poster. Caini 58; De plantat. 28; De vita Mosis 2.135; Method. De resurr. 2.10.2; Greg. Nyss. De opif. hom. 16; In Ps. 1.3 (P.G. 44, 440 C); Constit. apost. 7.34.6; 18 τῷ ὀργάνῳ τῷ ἀνθρώπῳ : cf. v. 26 et Paed. 2.41.5 ὄργανον τὸ σῶμα λέγει τὸ ἡμέτερον καὶ χορδὰς τὰ νεῦρα αὐτοῦ κτλ. 19 κιθάρα : cf. Ps 56.8-9; 107.3; Strom. 6.88.3

c. 5 5 αὐτὴν Staehlin αὐτῆι P^1 13 et 22 Δαβὶδ Victorius : δαυὶδ P^1 (14 δᾶδ P^1) 18 τοῦ κόσμου supplevi conl. v. 15 / τούτφ τῷ ὀργάνφ m^2

20 αὐλὸς διὰ τὸ πνεῦμα, ναὸς διὰ τὸν Λόγον, ἵν' ἡ μὲν κρέκῃ, τὸ δὲ ἐμπνέῃ, ὁ δὲ χωρήσῃ τὸν κύριον.

Ναὶ μὴν ὁ Δαβὶδ ὁ βασιλεύς, ὁ κιθαριστής, οὖ μικρῷ πρόσθεν 4 ἐμνήσθημεν, προὔτρεπεν ὡς τὴν ἀλήθειαν, ἀπέτρεπε δὲ εἰδώλων πολλοῦ γε ἔδει ὑμνεῖν αὐτὸν τοὺς δαίμονας ἀληθεῖ πρὸς αὐτοῦ διωκομένους μουσικῆ, ἡ τοῦ Σαοὺλ ἐνεργουμένου ἐκείνο⟨ι⟩ς ἄδων μόνον αὐτὸν ἰάσατο. Καλὸν Ι ὁ κύριος ὄργανον ἔμπνουν τὸν ἄνθρωπον ἐξειργάσατο κατ' εἰκόνα τὴν ἑαυτοῦ· ἀμέλει καὶ αὐτὸς ὄργανόν ἐστι τοῦ θεοῦ παναρμόνιον, ἐμμελὲς καὶ ἄγιον, σοφία ὑπερκόσμιος, οὐράνιος Λόγος.

P f. 3^V

²⁰ αὐλός : cf. e.g. Athenag. Leg. 9.1 / ναός : cf. 1 Cor 3:16; 6:19; 2 Cor 6:16 23 cf. 77.9–10; 80.9–10 25–26 cf. 1 Sm 16:23 27 cf. Gn. 1:27 28 σοφία ὑπερκόσμιος : cf. Paed. 1.21.3 28–29 οὐράνιος Λόγος : cf. 2.22; 115.13 ; Strom. 4.31.4

²³ προὕτρεπε ⟨μὲν⟩ Markland 25 $\hat{\eta}$ m¹ : $\hat{\eta}$ (corr. ex $\hat{\eta}$) P¹ / τοῦ Σαοὺλ ἐνεργουμένου Mayor : τωι (acc. erasus) ἔναυλος ὁ ἐνεργούμενος P¹ : τῶι σαοὺλ ἐνεργουμένω m² / ἐκείνοις Catena, Wilamowitz : ἐκεῖνος P¹

Vi p. 7

Τί δὴ οὖν τὸ ὄργανον, ὁ τοῦ θεοῦ Λόγος, ὁ κύριος, καὶ τὸ ἄσμα τὸ καινὸν βούλεται; 'Οφθαλμοὺς ἀναπετάσαι τυφλῶν καὶ ὧτα ἀνοῖξαι κωφῶν, καὶ σκάζοντας τὼ πόδε ἢ πλανωμένους εἰς δικαιοσύνην χειραγωγῆσαι, θεὸν ἀνθρώποις ἀφραίνουσιν ἐπεδεῖξαι, παῦσαι φθοράν, νικῆσαι θάνατον, υἰοὺς ἀπειθεῖς διαλλάξαι πατρί. Ι 5 Φιλάνθρωπον τὸ ὄργανον τοῦ θεοῦ· ὁ κύριος ἐλεεῖ, παιδεύει, προτρέπει, νουθετεῖ, σώζει, φυλάττει καὶ μισθὸν ἡμῖν τῆς μαθήσεως ἐκ περιουσίας βασιλείαν οὐρανῶν ἐπαγγέλλεται, τοῦτο μόνον ἀπολαύων ἡμῶν, ὃ σωζόμεθα. Κακία μὲν γὰρ τὴν ἀνθρώπων ἐπιβόσκεται φθοράν, ἡ δὲ ἀλήθεια (ὥσπερ ἡ μέλιττα), λυμαινομένη 10 τῶν ὄντων οὐδέν, ἐπὶ μόνῃ τῇ ἀνθρώπων ἀγάλλεται σωτηρία.

3 Ἔχεις οὖν τὴν ἐπαγγελίαν, ἔχεις τὴν φιλανθρωπίαν· τῆς χάριτος μεταλάμβανε.

Καί μου τὸ ἆσμα τὸ σωτήριον μὴ καινὸν οὕτως ὑπολάβης ὡς σκεῦος ἢ ὡς οἰκίαν· "πρὸ ἑωσφόρου" γὰρ ἦν, καὶ "ἐν ἀρχῆ ἦν ὁ Λόγος 15 καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν θεὸν καὶ θεὸς ἦν ὁ Λόγος·" παλαιὰ δὲ ἡ 4 πλάνη, καινὸν δὲ ἡ ἀλήθεια φαίνεται. Εἴτ' οὖν ἀρχαι(οτάτ)ους τοὺς Φρύγας διδάσκουσιν αἶγες μυθικαί, εἴτε αὖ τοὺς 'Αρκάδας οἱ προσελήνους (αὐτοὺς) ἀναγράφοντες ποιηταί, εἴτε μὴν αὖ τοὺς Αἰγυπτίους οἱ [καὶ] πρώτην ταύτην ἀναφῆναι τὴν γῆν θεούς τε καὶ 20

¹⁻² τὸ ἀσμα τὸ καινόν : cf. vv. 14 et 27; 7.11 et ad 2.26 2-3 cf. Is 5 παῦσαι φθοράν : cf. 106.3-4; 114.17; 117.17; 118.19; 35:5-6; Mt 11:5; Lc 7:22 120.25 et al.; Rm 8:21 / νικῆσαι θάνατον : cf. 118.17-18; 1 Cor 15:26; 15:54-55 (Hos 13:14); 2 Tm 1:10 6 Φιλάνθρωπον : cf. v. 12; 4.24 (Tt 3:4); Paed. 1.3.3; 1.58.2 1.63.1 et al. 6-8 ἐπαγγέλλεται : cf. 84.3-4; 94.3-4; Paed. 1.3.3 Zacharias Mitylen. De opif. mundi (P.G. 85, 1136 A) ... μόνης τῆς ἡμετέρας εὐπραξίας γλιχόμενος [sc. ὁ Δημιουργὸς] καὶ "τοῦτο μόνον ἀπολαύων ἡμῶν, ὧ σωζόμεθα", ὡς φησι Κλήμης ὁ κλεινὸς καὶ θεσπέσιος 15 cf. Ps 109.3; 84.7; Exc. ex Theod. 20 15-16 Jo 1:1; Cf. v. 24; 7.13-14; 110.7 17-21 cf. Hippol. Refut. 5.7.3-6; Orig. C. Celsum 4.36 17-18 cf. Herod. 2.2 18-19 cf. Apoll. Rhod. Argon. 4.264-65 et Schol.; Callim. Iamb. I, Fr. 191.56 et Pfeiffer ad loc.; Stat. Theb. 4.275 19-21 cf. Herod. 2.2; Steph. Byz. s.v. Αἰθίοψ

c. 6 9 \eth P^1 : $\bar{\phi}$ Zachar. : ὅτι Mayor 11 ἐπὶ μόνη τῆ ... σωτηρία Wendland : ἐπὶ μόνης τῆς ... σωτηρίας P^1 (at cf. Paed. 3.67.2) 17 ἀρχαιστάτους Markland (πρώτους Herod.) : ἀρχαίους P^1 19 αὐτοὺς addidi 20 καὶ delevi : κατὰ L. Alfonsi (Aevum 16 [1942], pp. 83–86) / ἀναφῆναι Arcerius : ἀναφῦναι P^1

ἀνθρώπους ὀνειρώσσοντες· ἀλλ' οὐ πρό γε τοῦ κόσμου τοῦδε τούτων οὐδὲ εἶς, πρὸ δὲ τῆς τοῦ κόσμου Ι καταβολῆς ἡμεῖς, οἱ τῷ δεῖν ἔσεσθαι ἐν αὐτῷ πρότερον γεγεννημένοι τῷ θεῷ. Τοῦ ⟨γὰρ⟩ θεοῦ Λόγου τὰ λογικὰ πλάσματα ἡμεῖς, δι' ὃν ἀρχαίζομεν, ὅτι "ἐν ἀρχῆ ὁ Λόγος ἦν."

25 'Αλλ' ὅτι μὲν ἦν ὁ Λόγος ἄνωθεν, ἀρχὴ θεία τῶν πάντων ἦν τε καὶ 5 ἔστιν· ὅτι δὲ νῦν ὄνομα ἔλαβεν (τὸ πάλαι καθωσιωμένον, <*> δυνάμεως ἄξιον, ὁ Χριστός), καινὸν ἆσμά μοι κέκληται.

P f. 4^r

²³ ἐν αὐτῷ : i.e. in Christo; cf. Eph 1:4 καθὼς ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν αὐτῷ πρὸ καταβολῆς κόσμου ... 23–24 : cf. Iustini 1 Apol. 10.4; 28.3; Tatiani Orat. 15.3; Cic. N.D. 2.147 et al. / τὰ λογικὰ πλάσματα ἡμεῖς : cf. Paed. 1.6.2 24 Jo. 1:1 27 ὁ Χριστός : cf. Paed. 2.63.4–5; 2.65.2 Χριστοῦ, τοῦ ἀλείμματος τοῦ βασιλικοῦ,; 3.101.3 v. 55 βασιλεῖ Χριστῷ; Strom. 2.18.3 et al.

²² oi m^2 : oi P^1 m^1 23 γὰρ addidi 26 ante δυνάμεως lacunam indicavi (exspectes βασιλικῆς vel sim.) : καὶ τῆς suppl. Schwartz, agn. Staehlin

Οδτος γοῦν ὁ Λόγος, ὁ Χριστός, καὶ τοῦ εἶναι πάλαι ἡμᾶς (ἦν γὰρ ἐν θεῶ), καὶ τοῦ εὖ εἶναι ⟨αἴτιος⟩. Νῦν δὴ ἐπεφάνη ἀνθρώποις αὐτὸς οὖτος ὁ Λόγος, ὁ μόνος ἄμφω, θεός τε καὶ ἄνθρωπος, ἀπάντων ἡμῖν αἴτιος ἀγαθῶν· παρ' οὖ τὸ εὖ ζῆν ἐκδιδασκόμενοι εἰς ἀΐδιον ζωὴν 2 παραπεμπόμεθα. Κατά γάρ τὸν θεσπέσιον ἐκείνον τοῦ κυρίου 5 απόστολον "η γάρις ή τοῦ θεοῦ σωτήριος πασιν ανθρώποις έπεφανη, παιδεύουσα ήμας, ίνα άρνησάμενοι την άσέβειαν και τας κοσμικάς έπιθυμίας σωφρόνως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αίωνι, προσδεγόμενοι την μακαρίαν έλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν της δόξης τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ."

Τοῦτό ἐστι τὸ ἄσμα τὸ καινόν, ἡ ἐπιφάνεια ἡ νῦν ἐκλάμψασα έν ἡμιν τοῦ ἐν ἀρχῆ ὄντος καὶ προόντος Λόγου. Ἐπεφάνη γὰρ ἔναγχος ο προών σωτήρ, ἐπεφάνη ο ἐν τῷ ὄντι ἄν (ὅτι "ὁ Λόγος [ος] ἦν πρὸς τὸν θεόν"), [διδάσκαλος,] ἐπεφάνη ὧ τὰ πάντα δεδημιούργηται [Λόγος], καὶ ὁ τὸ ζῆν ἐν ἀργῆ μετὰ τοῦ πλάσαι παρασγών ώς δημιουργὸς τὸ εὖ 15 ζην εδίδαξεν επιφανείς ως διδάσκαλος, ίνα τὸ ἀεὶ ζην ύστερον ως θεὸς χορηγήση.

'Ο δὲ οὐ νῦν γε πρῶτον ἄκτειρεν ἡμᾶς τῆς πλάνης, ἀλλ' άνωθεν άρχηθεν, νῦν δὲ ήδη ἀπολίλυμένους ἐπιφανεὶς περισέσωκεν. Τὸ γὰρ πονηρὸν καὶ ἑρπυστικὸν θηρίον γοητεῦον καταδουλοῦται καὶ 20 αίκίζεται είσετι νθν τούς άνθρώπους, έμοι δοκείν, βαρβαρικώς τιμωρούμενον, οἱ νεκροῖς τοὺς αἰχμαλώτους συνδεῖν λέγονται 5 σώμασιν, ἔστ' ἂν αὐτοῖς καὶ συσσαπῶσιν. 'Ο γοῦν πονηρὸς οὑτοσὶ

P f. 4^v

¹ τοῦ εἶναι ... 2 τοῦ εὖ εἶναι : cf. vv. 15-16; Paed. 1.103.2 Strom. 4.18.3; 6.65.6; 6.100.2; Aristot. Polit. A 2, 1252 b 29 γινομένη μεν οὖν [sc. ἡ πόλις] τοῦ ζῆν ἕνεκεν, οὖσα δὲ τοῦ εὖ ζῆν; Plat. Rei publ. 1, 353 e 10; S.V.F. III, Nr. 16 6-10 11 ἡ νῦν ἐκλάμψασα : cf. 114.5-6 13-14 20 έρπυστικόν θηρίον : cf. 91.13 22-23 cf. Aristot. Fr. 10b Ross (Fr. 60 Rose³) ap. Iambl. Protrept. 8 (p.78.6 des Places): "Ωσπερ γὰρ τοὺς ἐν τῆ Τυρρηνία φασὶ βασανίζειν πολλάκις τοὺς ἁλισκομένους, προσδεσμεύοντας κατ' ἀντικρὺ τοῖς ζῶσι νεκρούς, άντιπρο- σώπους έκαστον πρὸς έκαστον μέρος προσαρμόττοντας, ούτως ... et ap. August. C. Iul. Pelag. 4.15.78 (ex Ciceronis Hortensio); J. Piquemal, Revue philosophique 153 (1963), pp. 191-98

¹ οὖτος P^1 : αἴτιος Staehlin 2 αἴτιος addidi post Jos. Mayor (αἴτιος ὢν), cf. Paed. 1.62.3 : ἀρχὴ ὢν addi suad. Fruechtel / δὴ P¹ : δὲ coni. Staehlin 12 γὰρ scripsi : δὲ P¹13 ος ex corr. P¹, del. Staehlin 14 διδάσκαλος seclusi (cf. v. 16 ως διδάσκαλος) / Λόγος seclusi (cf. vv. 12 τοῦ ... Λόγου et 13 ο ο 15 καὶ ὁ scripsi : ὁ (ss.) καὶ P^1 19 ἀρχῆθεν del. Bernays (at cf. 20 έρπυστικὸν Sylburg : έρπιστικὸν $P^1 \; m^1 \; : \;$ έρπηστικὸν $P^2 \; m^2$ Strom. 2.56.2) 22 νεκροῖς corr. ex νεκροὺς P^1

τύραννος καὶ δράκων, οὓς ἂν οἷός τε εἴη ἐκ γενετῆς σφετερίσασθαι, λίθοις καὶ ξύλοις καὶ ἀγάλμασιν καὶ τοιούτοις τισὶν εἰδώλοις προσσφίγξας τῷ δεισιδαμονίας ἀθλίῳ δεσμῷ, τοῦτο δὴ τὸ λεγόμενον, ζῶντας (νεκροῖς) ἐπιφέρων συνέθαψεν αὐτούς, ἔστ' ἂν καὶ συμφθαρῶσιν. Οὖ δὴ χάριν (εἷς γὰρ ὁ ἀπατεών, ἄνωθεν μὲν τὴν Εὕαν, 6 νῦν δὲ ἤδη καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους εἰς θάνατον ὑποφέρων) εἷς καὶ 30 αὐτὸς ἐπίκουρος καὶ βοηθὸς ἡμῖν ὁ κύριος, προμηνύων ἀρχῆθεν προφητικῶς, νῦν δὲ ἤδη καὶ ἐναργῶς εἰς σωτηρίαν παρακαλῶν.

²⁸ cf. Gn 3:1

²⁷ νεκροῖς addidi post P. Koetschau (cf. v. 22 νεκροῖς) / αὐτοὺς P^1 : αὐτοῖς m

^{30 (}ὁ) αὐτὸς Sylburg / post αὐτὸς addit ss. ὁ P¹, sed erasit, def. Mayor

Φύγωμεν οὖν ἀποστολικῆ πειθόμενοι παραγγελία "τὸν άρχοντα της έξουσίας τοῦ άέρος, τοῦ πνεύματος τοῦ νῦν ἐνεργοῦντος ἐν τοίς υίοίς της ἀπειθείας," καὶ τῶ σωτηρι τῶ κυρίω προσδράμωμεν, ὃς καὶ νῦν καὶ ἀεὶ προύτρεπεν είς σωτηρίαν, διὰ τεράτων καὶ σημείων έν Αιγύπτω, έν έρήμω (δὲ) διά τε της βάτου καὶ της ἀκολουθούσης 5 2 γάριτι φιλανθρωπίας θεραπαίνης δίκην Έβραίοις νεφέλης. Τούτων μέν δη τῶ φόβω τοὺς σκληροκαρδίους προύτρεπεν ήδη δὲ καὶ διὰ Μωσέως τοῦ πανσόφου καὶ τοῦ φιλαλήθους Ἡσαίου καὶ παντὸς τοῦ προφητικοῦ χοροῦ λογικώτερον ἐπὶ τὸν Λόγον ἐπιστρέφει τοὺς [τὰ] ὧτα κεκτημένους.

10

P f. 5^r

Καὶ ἔσθ' ὅπη μὲν λοιδορεῖται, Ι ἔστιν δ' οὧ καὶ ἀπειλεῖ· τοὺς δὲ καὶ θρηνεῖ τῶν ἀνθρώπων, ἄδει δὲ ἄλλοις (ἀλλὰ καὶ ἰᾶται,) καθάπερ ἰατρὸς ἀγαθὸς τῶν νοσούντων σωμάτων τὰ μὲν καταπλάττων, τὰ δὲ καταλεαίνων, τὰ δὲ καταντλῶν, τὰ δὲ καὶ σιδήρω διαιρών, ἐπικαίων δὲ ἄλλα, ἔστι δ' οδ καὶ ἀποπρίων, εἴ πως οδόν τε 15 3 καν παρά μέρος ἢ μέλος τὸν ἄνθρωπον ὑνιᾶναι. Πολύφωνός γε ὁ σωτήρ καὶ πολύτροπος εἰς ἀνθρώπων σωτηρίαν ἀπειλῶν νουθετεί, λοιδορούμενος ἐπιστρέφει, θρηνῶν ἐλεεῖ, ψάλιλων παρακαλεῖ. Διὰ βάτου λαλεί (ὅτι σημείων ἐκείνοι καὶ τεράτων ἔχρηζον) καὶ τῶ πυρὶ δεδίττεται τοὺς ἀνθρώπους, ἀνάπτων ἐκ κίονος τὴν φλόγα, δείγμα 20 όμοῦ γάριτος καὶ φόβου· ἐὰν ὑπακούσης, τὸ φῶς, ἐὰν παρακούσης, τὸ πῦο.

Vi p. 8

Έπειδη δὲ καὶ κίονος καὶ βάτου ή σὰρξ τιμιωτέρα, προφηται μετ' ἐκεῖνα φθέγγονται, αὐτὸς ἐν Ἡσαΐα ὁ κύριος λαλῶν, αὐτὸς ἐν 4 'Ηλία, ἐν στόματι προφητῶν αὐτός. Σὰ δὲ ἀλλ' εἰ προφήταις μὴ 25 πιστεύεις, μύθον δ' ὑπολαμβάνεις καὶ τοὺς ἄνδρας καὶ τὸ πῦρ, αὐτός

¹⁻³ Eph 2:2 4-5 cf. vv. 18-19 et Ex 7:3; 3:2; Act 7:36 5-6 cf. v. 19-20 et Ex 13:21-22 6 γάριτι φιλανθρωπίας : cf. Paed. 2.44.2 τοῦ πανσόφου : cf. 109.13; Paed. 2.83.4; 2.84.1; Strom. 4.161.1; 5.78.2; Philon. De spec. 9-10 cf. Mt 11:15; Strom. 5.32.1 16 μέρος η μέλος : cf. Strom. 1.57.4; Plat. Phil. 14 e 1; Tim. 77 a 1; Legg. 7, 795 e 4; Philon. De spec legg. 3.182; De virt. 32 17 πολύτροπος : cf. Heb 1:1; Paed. 1.64.4; Strom. 1.29.4-5 4:48

⁵ δè add. Staehlin : (καὶ) ἐν ἐρήμφ Potter Τούτων Catena, Schwartz (cf. vv. 19-20 $\hat{\tau}$ $\hat{\omega}$ $\hat{\sigma}$ $\hat{\sigma}$ ἡσαΐου m²: 8 ἡσαΐα P¹ m¹ 9 τὰ del. Mayor 12 ἀλλὰ καὶ ἰᾶται supplevi (conl. 5.26; 91.16; 26 πιστεύεις m² : πιστεύηις P¹ m¹ Paed. 1.75.1; 3.70.1) 19 ὅτι del. Staehlin

σοι λαλήσει ὁ κύριος, "ὃς ἐν μορφῆ θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα θεῷ· ἐκένωσεν δὲ ἑαυτὸν" ὁ φιλοικτίρμων θεός, σῶσαι τὸν ἄνθρωπον γλιχόμενος. Καὶ αὐτὸς ἤδη σοὶ ἐναργῶς ὁ Λόγος λαλεῖ, δυσωπῶν τὴν ἀπιστίαν· ναί φημι, ὁ Λόγος ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος γενόμενος, ἵνα δὴ καὶ σὸ παρὰ ἀνθρώπου μάθης, πῆ ποτε ἄρα ἄνθρωπος γένηται θεός.

^{27–28} Ph 2:6–7a 28 φιλοικτίρμων : cf. Eccl. proph. 21 30 δυσωπῶν τὴν ἀπιστίαν : cf. Strom. 4.13.3 31–32 cf. Paed. 3.1.5; Strom. 4.149.8 (Ps 81:6); 7.95.2; 1 Jo 3:2; Iren. Adv. haer. 3.19.1; Hippol. Refut. 10.33.7; 10.34.4 et 5

P f. 5^V

9

Εἶτ' οὐκ ἄτοπον, ὧ φίλοι, τὸν μὲν θεὸν ἀεὶ προτρέπειν ἡμᾶς ἐπ' ἀρετήν, ἡμᾶς δὲ ἀναδύεσθαι τὴν ὡφέλειαν καὶ ἀναβάλλεσθαι τὴν σωτηρίαν; Ἦ γὰρ οὐχὶ καὶ Ἰωάννης ἐπὶ σωτηρίαν παρακαλεῖ καὶ τὸ πᾶν γίνεται φωνὴ προτρεΙπτική; Πυθώμεθα τοίνυν αὐτοῦ· "Τίς πόθεν εἶς ἀνδρῶν;" Ἡλίας μὲν οὐκ ἐρεῖ, Χριστὸς δὲ εἶναι σὰρνήσεται· "φωνὴ" δὲ ὁμολογήσει "ἐν ἐρήμῳ βοῶσα." Τίς οὖν ἔστιν Ἰωάννης; Ὠς τύπῳ λαβεῖν, ἐξέστω εἰπεῖν, φωνὴ τοῦ Λόγου προτρεπτικὴ ἐν ἐρήμῳ βοῶσα. Τί βοᾶς, ὧ φωνή; "Εἰπὲ καὶ ἡμῖν." "Εὐθείας ποιεῖτε τὰς ὁδοὺς κυρίου." Πρόδρομος ⟨οὖν⟩ Ἰωάννης καὶ ἡ φωνὴ πρόδρομος τοῦ Λόγου, φωνὴ παρακλητική, προετοιμάζουσα εἰς σωτηρίαν, φωνὴ προτρέπουσα εἰς "κληρονομίαν οὐρανῶν."

Δι' ἣν ἡ στεῖρα καὶ ⟨ἡ⟩ ἔρημος ἄγονος οὐκέτι. Ταύτην ⟨γάρ⟩ μοι τὴν κυοφορίαν προεθέσπισεν ἀγγέλου φωνή (πρόδρομος ἦν κἀκείνη τοῦ κυρίου, στεῖραν εὐαγγελιζομένη γυναῖκα, ὡς Ἰωάννης τὴν ἔρημον). Διὰ ταύτην τοίνυν τοῦ Λόγου τὴν φωνὴν ἡ στεῖρα ισ εὐτεκνεῖ καὶ ἡ ἔρημος καρποφορεῖ. Αἱ πρόδρομοι τοῦ κυρίου φωναὶ δύο, ἀγγέλου καὶ Ἰωάννου, αἰνίσσονταί μοι τὴν ἐναποκειμένην σωτηρίαν, ὡς ἐπιφανέντος τοῦ Λόγου τοῦδε εὐτεκνίας ἡμᾶς καρπὸν ἀπενέγ—κασθαι, ζωὴν ἀΐδιον.

4 "Αμφω γοῦν ἐς ταὐτὸν ἀγαγοῦσα τὰ φωνὰ ἡ γραφὴ σαφηνίζει 20 τὸ πᾶν "'Ακουσάτω ἡ οὐ τίκτουσα ἡ ἡξάτω φωνὴν ἡ οὐκ ἀδίνουσα, ὅτι πλείονα τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα." 'Ημῖν εὐηγγελίζετο ἄγγελος, ἡμᾶς προὕτρεπεν 'Ιωάννης νοῆσαι τὸν γεωργόν, ζητῆσαι τὸν ἄνδρα. Εἶς γὰρ καὶ ὁ αὐτὸς οὧτος, ὁ τῆς στείρας ἀνήρ, ὁ τῆς ἐρήμου γεωργός, ὁ τῆς θείας ἐμπλήσας δυνάμεως καὶ τὴν 25 στεῖραν καὶ τὴν ἔρημον. 'Ἐπεὶ γὰρ ⟨πάλαι⟩ πολλὰ τὰ τέκνα τῆς

c. 9 5 cf. Iliad. 21.150; Odyss. 1.170 et saepius 5-6 cf. Jo 1:20-23a 8 cf. Odyss. 1.10 9 Is 40:3 (Mt 3:3; Mc 1:3; Lc 3:4; Jo 1:23) 9-10 cf. Orig. In Jo II.194 (p. 89.33 Preuschen) ὅτε γεννᾶται ἡ πρόδρομος τοῦ Λόγου φωνή 11 cf. Eph 5:5; Heb 9:15; Quis dives salvetur 3.1 12 cf. ad vv. 21-23 14 cf. Lc 1:7; 1:13 et 19 21-22 Is 54:1 (Gal 4:27). - Cf. Strom. 2.28.5-29.1; 2 ep. Clem. 2.1 et 3; Iustini 1 Apol. 53.5-6; Strack-Billerbeck, Komm. zum NT, III, pp. 574-75; V. Pavan, Vet. Christ. 18 (1981), pp. 341-55; Sefer Ha-Aggadah, edd. H.N. Bialik-Y.H. Ravnitzky (Novi Eboraci 1992), p. 247 Nr. 207 21 ἡ οὐ τίκτουσα : sc. γῆ (cf. v. 24 τὸν γεωργόν)

c. 9 3 $\mathring{\eta}$ m¹ : $\mathring{\eta}$ P¹ 9 οὖν addidi 12 $\mathring{\eta}$ 2 addidi 13 γάρ addidi 21 ἀκουσάτω P¹ : εὑφράνθητι LXX / post ἀκουσάτω addit στεῖρα LXX, omisit Clemens 22 πλείονα P¹ (etiam Iren. *Adv. haer.* 1.10.3; Hippol. *Refut.* 5.8.36) : πολλὰ LXX 23 ante ἡμῖν addidit ss. ἄνδρα P², sed erasit, habet m 26 πάλαι add. Schwartz (cf. v. 28 ἀνέκαθεν)

εὐγενοῦς, ἄπαις δὲ ἦν διὰ ἀπείθειαν ἡ πολύπαις ἀνέκαθεν Ἑβραία γυνή, ἡ στεῖρα τὸν ἄνδρα λαμβάνει καὶ ἡ ἔρημος τὸν γεωργόν εἶτα ἡ μὲν καρπῶν, ἡ δὲ πιστῶν, ἄμφω δὲ μητέρες διὰ τὸν Λόγον ἀπίστοις δὲ εἰσέτι νῦν καὶ στεῖρα καὶ ἔρημος περιλείπεται.

P f. 6^r

Ό μὲν Ἰωάννης, ὁ κῆρυξ τοῦ Λόγου, ταύτη πη παρεκάλει ἐτοίμους γίνεσθαι εἰς θεοῦ, τοῦ Χριστοῦ, παρουσίαν, καὶ τοῦτο ἦν ὃ ἢνίσσετο ἡ Ζαχαρίου σιωπή, ἀναμένουσα τὸν πρόδρομον τοῦ Χριστοῦ καρπόν, ἵνα τῆς ἀληθείας τὸ φῶς, ὁ Λόγος, τῶν προφητικῶν αἰνιγμάτων τὴν μυστικὴν ἀπολύσηται σιωπήν, εὐαγγέλιον γενόμενος.

Σὺ δὲ εἰ ποθεῖς ἰδεῖν ὡς ἀληθῶς τὸν θεόν, καθαρσίων μεταλάμβανε θεοπρεπῶν, οὐ δάφνης πετάλων καὶ ταινιῶν τινων ἐρίφ καὶ πορφύρα πεποικιλμένων, δικαιοσύνην δὲ ἀναδησάμενος καὶ τῆς ἐγκρατείας τὰ πέταλα περιθέμενος πολυπραγμόνει Χριστόν. "Ἐγὼ γάρ εἰμι ἡ θύρα," φησί που· ἣν ἐκμαθεῖν δεῖ νοῆσαι θελήσασι 10 τὸν θεόν, ὅπως ἡμῖν ἀθρόας τῶν οὐρανῶν ἀναπετάση ⟨τὰς⟩ πύλας.

3 Λογικαὶ γὰρ αὶ τοῦ Λόγου πύλαι, πίστεως ἀνοιγνύμεναι κλειδί· "θεὸν οὐδεὶς ἔγνω, εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ῷ ἀν ὁ υἱὸς ἀποκαλύψη." Θύραν δὲ εὖ οἶδ' ὅτι τὴν ἀποκεκλεισμένην τέως ὁ ἀνοιγνὺς ὕστερον ἀποκαλύπτει τἄνδον καὶ δείκνυσιν ὰ μηδὲ γνῶναι οἷόν τε ἦν πρότερον, εἰ μὴ διὰ 15 Χριστοῦ πεπορευμένοις, δι' οὖ μόνου θεὸς ἐποπτεύεται.

² ετοίμους : cf. Mt 3:3 3-5 σιωπήν : cf. Lc 1:20 et 64 τῆς ἀληθείας τὸ φῶς : cf. 2.16–17; Strom. 1.55.4; 6.138.2; 7.99.1; Jo 1:9a; 1 Jo 2:8; Ignat. Ep. ad Philad. 2.1 6 Σὺ δὲ - 16 ἐποπτεύεται exscripsit Nicetae Catena ad Jo 10:7 in codd. Monac. gr. 37 (f. 307°) et Vat. gr. 1996 (f. 176°: Κλήμεντος) Ep. ad Theophr. ap. Hippol. Refut. 8.15.1 et 10.17.5 7 δάφνης - 8 πεποικιλμένων : cf. scholia ad loc.; Strom. 4.7.2 (εἰρεσιώνη); Plut. V. Thesei 22.6-7; J. Pley, De lanae in antiquorum ritibus usu (RGVV XI.2), Giessae 1911, pp. 58-60 8 δικαιοσύνην δὲ άναδησάμενος : cf. 2 Tm 4:8 10 Jo 10:9. Cf. Strom. 5.87.1 12 cf. 8.9 12-13 Mt 11:27. Cf. Paed. 1.20.2; 1.88.2; Strom. 1.178.2; 5.84.3; 7.58.4; 7.109.4; Quis 14-15 cf. 1 Cor 2:9 dives salvetur 8.1 16 cf. 114.3; 120.2

c. 10 6 σὺ δὲ εἰ P^1 : εἰ οὖν Cat. Vat. / καθαρσίων -9 περιθέμενος om. Cat. 10 ἐγὼ γάρ εἰμι ἡ θύρα, φησί που P^1 : αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ θύρα Cat. / θελήσασι P^1 m^2 : θελήμασι m^1 , Cat., Victorius 11 ἀθρόας ἡμῖν Cat. / τὰς ex Cat. add. Staehlin, om. P^1 14 τέως om. Cat. 15 μηδὲ Klotz : μήτε P^1 : μὴ Cat.

П

"Αδυτα τοίνυν ἄθεα μὴ πολυπραγμονεῖτε μηδὲ βαράθρων 1 στόματα τερατείας ἔμπλεα ἢ λέβητα Θεσπρώτιον ἢ τρίποδα Κιρραῖον ἢ Δωδωναῖον χαλκεῖον· γεράνδρυον δὲ ψάμμοις Ι ἐρήμαις <*> τετιμημένον καὶ τὸ αὐτόθι μαντεῖον αὐτῆ δρυὰ μεμαρασμένον μύθοις γεγηρακόσι καταλείψατε. Σεσίγηται γοῦν ἡ Κασταλίας πηγὴ καὶ Κολοφῶνος ἄλλη πηγή, καὶ τὰ ἄλλα ὁμοίως τέθνηκε νάματα μαντικὰ καὶ δὴ τοῦ τύφου κενὰ ὀψὲ μέν, ὅμως δ' οὖν διελήλεγκται τοῖς ἰδίοις συνεκρεύσαντα μύθοις.

Διήγησαι ἡμῖν καὶ τῆς ἄλλης μαντικῆς, μᾶλλον δὲ μανικῆς, 2
τὰ ἄχρηστα | χρηστήρια, τὸν ᾿Απόλλω τὸν Κλάριον, τὸν Πύθιον, τὸν Διδυμέα, τὸν ᾿Αμφιάρεω, τὸν ᾿Αμφίλοχον· εἰ δὲ βούλει, καὶ τερατοσκόπους καὶ οἰωνοσκόπους καὶ τοὺς ὀνείρων κριτὰς ἀνιέρου σὺν αὐτοῖς· στῆσον δὲ ὁμοῦ παρὰ τὸν Πύθιον τοὺς ἀλευρομάντεις ἄγων καὶ κριθομάντεις καὶ τοὺς εἰσέτι παρὰ τοῖς πολλοῖς τετιμημένους ἐγγαστριμύθους· ναὶ μὴν ἄδυτα Αἰγυπτίων καὶ Τυρρηνῶν νεκυομαντεῖαι σκότῳ παραδιδόσθων. Μανικὰ ⟨γὰρ⟩ ταῦτα ὡς ἀληθῶς, 3 ἀνθρώπων ἀπίστων σοφιστήρια καὶ πλάνης ἀκράτου κυβευτήρια· συνέμποροι τῆσδε τῆς γοητείας αἶγες [αὶ] ἐπὶ μαντικὴν ἠσκημέναι καὶ κόρακες ἀνθρώποις χρᾶν ὑπὸ ἀνθρώπων διδασκόμενοι.

c. 11 1 "Αδυτα – 23.9 τετυχηκότας exscripsit Eus. *Praep. ev.* 2.3.1–42 ed. Mras 1–11 cf. Eus. *De theophania* 3.13 (pp. 131.28–132.1 Gressmann): Es schwieg also der kastalische Quell und der andere, der kolophonische Quell, es schwiegen die anderen Orakelquellen: der pythische, klarische und nemeische. Und der (Gott) in Delphi und Milet, der in Kolophon und in Lebadia, der früher berühmt war, sie alle flohen die Lehre des

11

P f. 6^v

Vi p. 9

¹ ἄθεα P^3 , Eus., Scaliger : ἃ θέαι P^1 / πολυπραγμονεῖτε P^3 : -νεῖται P^1 3 χαλκίον Dindorf / ἐρήμαις P¹ et Eus. A (corr. ex ἐρήμης) : ἐρήμοις Eus. B O N V / post ἐρήμαις lacunam indicavi (exspectes κεκαλυμμένον, οὐκέτι conl. Strab. et Eus. Theoph.) 4 τετιμημένον : τετηρημένον Mayor τέθνηκεν άμα τὰ μαντικὰ Eus. Α : τέθνηκε τὰ μαντικὰ νάματα Eus. Β Ο Ν V 10 χρηστήρια P¹ et Eus. A : μυστήρια Eus. B O N V / τὸν 'Απόλλω post v. 11 τὸν 'Αμφιάρεω in P et Eus., huc transtulere Markland et Mayor : delet ut glossema Vigerus (in edit. Eus., Parisiis 1628) : τὸν Τροφώνιον Cobet (Λόγιος Έρμης, Ι, p. 238) : τὸν ανιέρου P1 (cf. 49.3) : ανιέρους Eus. : ανέρου Mówov Wilamowitz 12 ("interrogez") Plassart, agn. Mondésert 13 ἄγων τοὺς ἀλευρομάντεις Eus. παραδιδόσθωσαν Eus. A / γὰρ addidi 17 (ἀπί)στων σοφιστήρια καὶ πλάνης άκράτου κυβευτήρια P^3 in ras. et in mg (ex Eus.) : ἀπί et rasura 12 litt. in P^1 : καὶ 18 α P¹ et Eus. A : om. Eus. B O πλάνης ἀκράτου κυβευτήρια om. m¹, Victorius N V, del. Staehlin 19 ἀνθρώποις χρᾶν om. Eus. A

Τί δ' εἴ σοι καταλέγοιμι τὰ μυστήρια; Οὐκ ἐξορχήσομαι μέν, ὅσπερ ᾿Αλκιβιάδην λέγουσιν, ἀπογυμνώσω δὲ εὖ μάλα ἀνὰ τὸν τῆς ἀληθείας λόγον τὴν γοητείαν τὴν ἐγκεκρυμμένην αὐτοῖς καὶ αὐτούς γε τοὺς καλουμένους ὑμῶν θεούς, ὧν αὶ τελεταὶ ⟨αὶ⟩ μυστικαί, οἷον ἐπὶ σκηνῆς τοῦ βίου τοῖς τῆς ἀληθείας ἐκκυκλήσω θεαταῖς. Διόνυσον σ μαινόλην ὀργιάζουσι Βάκχοι ἀμοφαγία τὴν ἱερομανίαν ἄγοντες, καὶ τελίσκου|σι τὰς κρεονομίας τῶν φόνων ἀνεστεμμένοι τοῖς ὄφεσιν, ἐπολολύζοντες Εὐάν, Εὕαν ἐκείνην, δι' ἡν ἡ πλάνη παρηκολούθησεν·

c. 11 Erlösers. Wo sind Amphilochos und Mopsos? Es giebt keinen irgendwo. sind Amphiareos und Asklepios? Wo der in Ammon und in der Wüste der Libyer? Götter sind unter die Erde gekrochen, fortgescheucht (bewegt) durch den Namen unseres Erlösers ...; Theodoreti Gr. aff. cur. 10.3 ... καὶ τὴν Κασταλίας πηγὴν καὶ τὸ Κολοφώνιον ρείθρον καὶ τὴν ἱερὰν δρῦν καὶ τὸ Δωδωναῖον χαλκεῖον καὶ τὸν Κιρραΐον τρίποδα καὶ τὸν Θεσπρώτιον λέβητα, καὶ ἐν Λιβύη μὲν τὸ μαντεῖον τὸ "Αμμωνος, εν δε γε Δωδώνη τὸ τοῦ Διός, εν δὲ Βραγχίδαις καὶ Δήλω καὶ Δελφοῖς καὶ Κολοφῶνι τοῦ Κλαρίου καἱ Πυθίου καὶ Δηλίου καὶ Διδυμαίου, καὶ ἐν Λεβαδία μὲν Τροφωνίου, ἐν Ἰρρωπῷ δὲ Ἰμφιάρεω, ἐν δὲ τῆ Τυρρηνῶν καὶ Χαλδαίων τῆς νεκυομαντείας τὰ ζοφώτατα ἄντρα, καὶ ἀλλαχοῦ μὲν ᾿Αμφιλόχου, άλλαχοῦ δὲ Γλαύκου καὶ ἐτέρωθι Μόψου καὶ ἄλλων τινῶν δυσωνύμων ἀνθρώπων. 2 τερατείας ἔμπλεα : cf. 14.2 / λέβητα Θεσπρώτιον = 3 Δωδωναίον χαλκείον (sic). Cf. RE V (1903), col. 1262.39 ss. (s.v. Dodona) / Κιρραΐον : i.g. Δελφικόν 3 Δωδωναίον χαλκείον : cf. Zenobii 6.5 3-4 De oraculo Iovis Hammonis cf. A.B. Cook, Zeus I (1914), pp. 364-66 3-5 cf. Strab. 17.43 (p. 813 C.) Διόπερ καὶ τὸ έν "Αμμωνι σχεδόν τι ἐκλέλειπται χρηστήριον, πρότερον δὲ ἐτετίμητο; Eus. 4-5 μύθοις γεγηρακόσι : cf. 37.5 5 cf. Greg. Naz. Or. De theophania l.c. 5.32 Πάλιν ἡ Κασταλία σεσίγηται ... 9 μαντικής, μαλλον δὲ μανικής : cf. Plat. Phaedri 244 c 2-5 10-11 cf. Arnobii Adv. nat. 1.26.4 Delius Apollo vel Clarius, Didymaeus, Philesius, Pythius ...

P f. 7^r

^{c. 12 De cc. 12–22 cf. Chr. Riedweg, Mysterienterminologie bei Platon, Philon und Klemens von Alexandrien (Berolini 1987), pp. 117–23 1 ἐξορχήσομαι : cf. Paed. 3.20.2; Strom. 1.21.2 2 ὥσπερ ᾿Αλκιβιάδην : cf. Plut. Alcib. 19; Andocid. De mysteriis 11–14; Thucyd. 6.28 5 ἐπὶ σκηνῆς τοῦ βίου : cf. A.G. 10.72; Max. Tyrii Diss. 1.10e et al. / ἐκκυκλήσω : cf. 76.25; Strom. 7.88.4; Epiph. Ancor. 103.6 5–9 cf. Arnobii Adv. nat. 5.19 6 μαινόλην : cf. ad 2.12 8 Εὐάν, Εὔαν : cf. Theophili Ad Autol. 2.28.6. Mutuatus est Epiph. De fide 10.7. – Cf. Ovidii Metam. 4.15 (et Fr. Boemer ad loc.)}

c. 12 2 ἀνὰ οm. Eus. A 4 post τελεταὶ lacuna 5 litt. in Eus. A : αί² add. Mayor 5 ἐκκυκλήσω Potter : ἐγκυκλήσω P^1 et Eus. A : ἐγκεκλήσω Eus. B O N V 6 ὡμοφαγίαν Eus. A / ἱερομανίαν P^1 m^1 : $-\eta$ - ss. P^3 m^2 7 κρεονομίας Staehlin : κρεωνομίας P^1 m^2 (ω corr. ex ο) : κρεανομίας Eus., Klotz 8 Εὐάν· Εὕαν Sylburg : εὐὰν· εὐὰν P^1 a.c., εὕαν· εὕαν P^1 p.c., P^1 : Εὖαν Εὖαν Eus. / post παρηκολούθησεν addunt Eus. O N V καὶ ὁ θάνατος ἐπηκολούθησε

καὶ σημεῖον ὀργίων Βακχικῶν ὄφις ἐστὶ τετελεσμένος. Αὐτίκα γοῦν κατὰ τὴν ἀκριβῆ τῶν Ἑβραίων φωνὴν ⟨τὸ⟩ ὄνομα τὸ ευια δασυνόμενον ἑρμηνεύεται ὄφις ἡ θήλεια. Δηὼ δὲ καὶ Κόρη δρᾶμα ἤδη ἐγενέσθην (μυστικόν), καὶ τὴν πλάνην καὶ τὴν ἀρπαγὴν καὶ τὸ πένθος αὐταῖν Ἐλευσὶς δαδουχεῖ.

¹⁰ τὸ "Ευια: cf. Aram. ḥiwyā, Syr. ḥewyā = ὄφις (Onomast. sacra, p. 164.64 s. Lagarde). – Differt Clem. Strom. 3.80.2 (Gn 3:20)

⁹ σημεῖον P^3 Eus. : σημείων P^1 / τετελεσμένος : (τοῖς) τετελεσμένοις Markland : τετελεσμένων Schwartz 10 τὸ 1 add. P^2 in mg / εὕια P^1 a.c., m^1 : εὕ·α P^1 p.c. : Εὖα Eus. 12 μυστικὸν om. P^1 , ss. add. P^3 (ex Eus. B) : μυστικὴν Eus. O N V : μυθικὸν Eus. A

13

Καί μοι δοκεί τὰ ὄργια καὶ τὰ μυστήρια δείν ἐτυμολογείν, τὰ μὲν ἀπὸ τῆς ὀργῆς τῆς Δηοῦς τῆς πρὸς Δία γεγενημένης, τὰ δὲ ἀπὸ τοῦ μύσους τοῦ συμβεβηκότος περὶ τὸν Διόνυσον εἰ δὲ καὶ ἀπὸ Μυοῦντός τινος 'Αττικού, ον έν κυνηγία διαφθαρήναι 'Απολλόδωρος λέγει, ού 2 φθόνος · ὑμῶν δεδόξασται τὰ μυστήρια ἐπιτυμβίω τιμῆ. Πάρεστι δὲ 5 καὶ ἄλλως μυθήριά σοι νοείν, ἀντιστοιχούντων τῶν γραμμάτων, τὰ μυστήρια · θηρεύουσι γὰρ εἰ καὶ ἄλλοι τινές, ἀτὰρ δὴ καὶ οἱ μῦθοι οἱ τοιοίδε Θρακών τοὺς βαρβαρικωτάτους, Φρυγών τοὺς ἀνοητοτάτους, Έλλήνων τοὺς δεισιδαίμονας.

"Ολοιτο οὖν ὁ τῆσδε ἄρξας (τῆς) ἀπάτης ἀνθρώποις, εἴτε ὁ 10 Δάρδανος, ὁ Μητρὸς θεῶν καταδείξας τὰ μυστήρια, εἴτε 'Ηετίων, ὁ τὰ Σαμοθράκων ὄργια καὶ τελετὰς ὑποστησάμενος, εἴτε ὁ Φρὺξ έκεινος ὁ Μίδας, ὁ παρὰ τοῦ Ὀδρύσου μαθών, ἔπειτα διαδοὺς τοις 4 ὑποτεταγμένοις ἔντεχνον ἀπάτην. Οὐ γάρ με ὁ Κύπριος [δ] νησιώτης Κινύρας παραπείσαι ποτ' ἄν, τὰ περὶ τὴν 'Αφροδίτην μαγλώντα 15 όργια ἐκ νυκτὸς ἡμέρα παραδοῦναι τολμήσας, Ι φιλοτιμούμενος θει-5 άσαι πόρνην πολίτιδα. Μελάμποδα δὲ τὸν 'Αμυθάονος ἄλλοι φασὶν έξ Αἰγύπτου μετακομίσαι τῆ Ἑλλάδι τὰς Δηοῦς ἑορτάς, πένθος ύμνούμενον. Τούτους έγωγ' αν άρχεκάκους φήσαιμι μύθων άθέων καὶ δεισιδαιμονίας όλεθρίου πατέρας, σπέρμα κακίας καὶ φθορᾶς 20 έγκαταφυτεύσαντας τῶ βίω τὰ μυστήρια.

P.f. 7^V

¹⁻² τὰ ὄργια ... ἀπὸ τῆς ὀργῆς : cf. 15.2 μῆνις; Servium ad Aen. 4.302; Hippol. Refut. 6.6.1 2-3 τὰ μυστήρια ... ἀπὸ τοῦ μύσους κτλ. : 17.8; Io. Lydi De mens. 4.51 (p.106.17 Wuensch) Μυστήρια ἀπὸ τῆς στερήσεως τοῦ μύσους ἀντὶ τοῦ 3 ἀπὸ Μυοῦντος : cf. Apollodori Fr. 142 (F. Gr. H. 244) οὐ φθόνος : cf. *Paed*. 3.40.3 6 μυθήρια : cf. Etym. M. p. 395.48 μυστήρια μυθήρια · μῦθος γὰρ ὁ λόγος 9 cf. Iustini 1 Apol. 2.3 10-14 cf. Diod. 5.49.2; Arnobii Adv. nat. 2.73 Quid, Phrygiam matrem, cuius esse conditor indicatur vel Midas vel 13 τοῦ 'Οδρύσου : i.e. 'Ορφέως : cf. 2.5; Strom. 1.66.1 Dardanus, ... ? 17 cf. 14.5-6; 33.34; 45.16-17; Euhemeri Fr. 33 Némethy; Arnobii Adv. nat. 4.24 s.f.; 5.19; 6.6; praesertim Firm. Mat. De errore prof. rel. 10.1 (et R. Turcan ad loc.) Herod. 2.49; Diod. 1.96.2; 1.97.4

⁵ δεδόξασται P1 et Eus. : δεδοξάσθαι Victorius, Vigerus (δεδόξασθαι 6 μυθήρια P^3 m^2 , Eus. A^3 , Victorius : μυθάρια P^1 m^1 , Eus. Eus. D N²), agn. Mras A¹ B O N V 7 θηρεύουσι : θηριοῦσι Heyse 9 δεισιδαιμονεστάτους Gu. 10 τῆς om. P¹, ss. add. P³ (ex Eus.) / δ² del. Jackson Canter (Nov. lect. 8.18) μητρὸς m^1 , Victorius : μη·ρ·· P^1 ut vid. : μύθους P^3 in ras. : μύθους Eus. / post ἠετίων addit τις Eus. A 14 ὁ Κύπριος del. Cobet (p. 193) / ὁ delevi (cf. Paed. 2.30.2 ὁ νησιώτης Νάξιος) 16 post παραδοῦναι quae sequentur exciderunt in Eus. 17 ἀμυθάονος m², Victorius : ἀμυθάωνος P¹ m¹ et Eus, B O N V P¹ et Eus. H N V : τῆς Eus. B O

"Ηδη δέ (καὶ γὰρ καιρός) αὐτὰ ὑμῶν τὰ ὅργια ἐξελέγξω 1 ἀπάτης καὶ τερατείας ἔμπλεα· καὶ εἰ μεμύησθε, ἐπιγελάσεσθε μᾶλλον τοῖς μύθοις ὑμῶν τούτοις τοῖς τιμωμένοις. 'Αγορεύ(σ)ω δὲ ἀναφανδὸν τὰ κεκρυμμένα, οὐκ αἰδούμενος λέγειν ἃ προσκυνεῖν οὐκ 3 αἰσχύνεσθε. 'Η μὲν οὖν "ἀφρογενής" τε καὶ "Κυπρογενής", ἡ Κινύρα 2 φίλη (τὴν 'Αφροδίτην λέγω, τὴν "φιλομηδέα, ὅτι μηδέων ἐξεφαάνθη," μηδέων ἐκείνων τῶν ἀποκεκομμένων Οὐρανοῦ, τῶν λάγνων, τῶν μετὰ τὴν τομὴν τὸ κῦμα βεβιασμένων, ὡς ἀσελγῶν ὑμῖν μορίων ἄξιος 'Αφροδίτη γένηται καρπός) — ἐν ταῖς τελεταῖς ταύτης τῆς πελαγίας ἡδονῆς τεκμήριον (καὶ) τῆς γονῆς ἀλῶν χόνδρος καὶ φαλλὸς τοῖς μυουμένοις τὴν τέχνην τὴν μοιχικὴν ἐπιδίδοται· νόμισμα δὲ εἰσφέρουσιν αὐτῆ οἱ μυούμενοι, ὡς ἑταίρα ἐρασταί.

14

² cf. 11.2 4-5 cf. Epiph. Ancor. 104.6 ούκ αἰσχυνθήσομαι λέγειν ἃ 14 5-12 cf. Euhemeri Fr. 35 Némethy; Arnobii αύτοὶ προσκυνεῖν οὐκ αἰσχύνονται Adv. nat. 5.19; A.-J. Festugière, R.E.G. 65 (1952), pp. 221 s. 5 ἀφρογενής : cf. Hes. Theog. 196 / Κυπρογενής : cf. Hes. Theog. 199 5-6 ἡ Κινύρα φίλη : cf. ad 7-9 cf. Hes. Theog. 188-92 Hes. Theog. 200 8 $\dot{\omega}_{c} = i v \alpha$; "puisque" Festugière (servato γίνεται) 10 φαλλός : cf. Arnobii Adv. nat. 5.19; R.E. XIX (1938), col. 1710 11 νόμισμα : cf. Arnobii l.c. et Firm. Mat. De errore 10.1

c. 14 2–3 μᾶλλον ἐπιγελάσεσθε Eus. 3 ἀγορεύσω Staehlin ex Eus. : ἀγορεύω P^1 5 τε P^1 et Eus. H : om. Eus. O N V / κινύραι m^2 : κινύρα P^1 6 φιλομηδέα P^1 (η corr. ex ει) 9 ἀφροδίτη del. Schwartz, Staehlin / γένηται scripsi : γίνεται P^1 et Eus. 10 καὶ add. Festugière

P f. 8^r

Δηοῦς δὲ μυστήρια καὶ Διὸς πρὸς μητέρα Δήμητρα ἀφροδίσιοι συμπλοκαὶ καὶ μῆνις (οὐκ οἶδ' ὅ τι φῶ λοιπόν, μητρὸς ἢ γυναικός) τῆς Δηοῦς, ἦς δὴ χάριν Βριμὼ προσαγορευθῆναι λέγεται, (καὶ) ἱκετηρίαι Διὸς καὶ πόμα χολῆς καὶ καρδιουλκίαι καὶ ἀρρητουργίαι (ταὐτὰ οἱ
 Φρύγες τελίσκουσιν "Αττιδι καὶ Κυβέλῃ καὶ Κορύβασιν). Ι Τε- 5 θρυλήκασιν δὲ ὡς ἄρα ἀποσπάσας ὁ Ζεὺς τοῦ κριοῦ τοὺς διδύμους φέρων ἐν μέσοις ἔρριψε τοῖς κόλποις τῆς Δηοῦς, τιμωρίαν ψευδῆ τῆς βιαίας συμπλοκῆς ἐκτιννύων, ὡς ἑαυτὸν δῆθεν ἐκτεμών.

Τὰ σύμβολα τῆς μυήσεως ταύτης ἐκ περιουσίας παρατεθέντα οἶδ' ὅτι κινήσει γέλωτα καὶ μὴ γελασείουσιν ὑμῖν διὰ τοὺς ἐλέγχους το "Ἐκ τυμπάνου ἔφαγον, ἐκ κυμβάλου ἔπιον, ἐκερνοφόρησα, ὑπὸ τὸν παστὸν ὑπέδυν." Ταῦτα οὐχ ὕβρις τὰ σύμβολα, οὐ χλεύη τὰ μυστήρια;

c. 15 De cc. 15 et 16 cf. Arnobii Adv. nat. 5.20–21 2 μῆνις : cf. 13.1–2
 10 cf. Plat. Phaed. 64 b 1 11–12 cf. Schol. in Plat. Gorg. 497 c; Mich. Pselli De daemonibus 3 (P.G. 122, col. 877 D); Firm. Mat. De errore 18.1 Ἐκ τυμπάνου βέβρωκα, ἐκ κυμβάλου πέπωκα, γέγονα μύστης Ἄττεως (et R. Turcan ad loc.); A. Dieterich, Eine Mithrasliturgie (Lipsiae 1910), p. 216 s.

c. 15 1 καὶ del. Schwartz, Staehlin : αἱ Lobeck (Aglaoph., p. 24) / δήμητρα P^1 : δήμητραν m^1 , Eus., Victorius 3 καὶ add. Schwartz 4 ταὐτὰ P^1 : ταῦτα m^1 , Eus., Victorius 10 γελασίουσιν P^1 , corr. P^2 11 ἐκιρνοφόρησα P^1 Eus., corr. P. Leopardus (Emend. IV.2) 12 ὑπέδυν m^2 , Eus. : ὑπέδυον P^1 m^1 : εἰσέδυν Psellus

1 6 Vi p. 10

Ι Τί δ' εἰ καὶ τὰ ἐπίλοιπα προσθείην; Κυεῖ μὲν ἡ Δημήτηρ, ἀνα— 1 τρέφεται δὲ ἡ Κόρη, μίγνυται δ' αὖθις ὁ γεννήσας οὐτοσὶ Ζεὺς τῆ Φερεφάττη, τῆ ἰδία θυγατρί, μετὰ τὴν μητέρα τὴν Δηώ, ἐκλαθόμενος τοῦ προτέρου μύσους, πατὴρ καὶ φθορεὺς κόρης ὁ Ζεύς, καὶ μίγνυται δράκων γενόμενος, ὃς ἦν ἐλεγχθείς. Σαβαζίων γοῦν μυστηρίων 2 σύμβολον τοῖς μυουμένοις ὁ διὰ κόλπου θεὸς ⟨θέ⟩ων· δράκων δέ ἐστιν οὖτος, διελκόμενος τοῦ κόλπου τῶν τελουμένων, ἔλεγχος ἀκρασίας Διός. Κυεῖ καὶ ἡ Φερέφαττα παῖδα ταυρόμορφον· ἀμέλει φησί τις 3 ποιητὴς εἰδωλικός·

ταῦρος [πατὴρ] δράκοντος καὶ πατὴρ ταύρου δράκων ἐν ὄρει τὸ κρύφιον βουκόλος [τὸ] κέντρον ⟨φέρει⟩,

βουκολικόν, οἶμαι, κέντρον τὸν νάρθηκα ἐπικαλῶν, ὃν δὴ καλῶς ἀναστέφουσιν οἱ Βάκχοι.

10

²⁻³ cf. Athenag. Leg. 20.2; 32.1; Tatiani Orat. 8.6; Arnobii Adv. nat. 5.21; Orph. 16 δράκων γενόμενος : cf. Athenag. Leg. 20.2; Tatiani Orat. 10.1; Fr. 153 Kern 5 Ovidii Metam. 6.114; Nonni Dionys. 5.565-71 5-8 cf. Firm. Mat. De errore 10.2 Sebazium colentes Iovem anguem cum initiant per sinum ducunt (et R. Turcan ad loc.); Arnobii Adv. nat. 5.21 s.f. : ... aureus coluber in sinum demittitur consecratis et eximitur rursus ab inferioribus partibus atque imis; Orph. Er. 31 Kern (Pap. Gurob I col. 24 ... θεὸς διὰ κόλπου) θ εὸς $\langle \theta \dot{\epsilon} \rangle$ ων : cf. 26.3; Theophili Ad Autol. 1.4.1; Ps.-Athan. De defin. 6 (P.G. 28, 536 B). - Plat. Crat. 397 d 3-4; Aetii Plac. 1.6.11; Macrob. Saturn. 2.23.3 et al. παίδα ταυρόμορφον: i.e. Dionysum Zagreum. Cf. Eur. Bacch. 100; 920; 1017; Orph. hymn. 30.4 Διόνυσον ... ταυρωπόν; 45.1 Διόνυσε ... ταυρομέτωπε; Athen. 11, 476 a; Nonni Dionys. 6.165; 21.217 et al. 9 εἰδωλικός : i.q. paganus. Cf. Lampe, Patrist. Gr. Lex., 10 cf. Firm. Mat. De errore 26.1 ταῦρος δράκοντος καὶ ταύρου δράκων πατήρ (et Turcan ad loc.); Arnobii Adv. nat. 5.21 taurus draconem genuit et taurum draco / ταθρος : i.e. Saturnus

δημήτηρ m¹ et Eus. : δη et lacuna 7 litt. P¹ (fuit δηὼ ἡ μήτηρ? Staehlin): δημητηρ P² in ras. 4 πατήρ καὶ φθορεύς κόρης ὁ Ζεύς om. Eus. B O 6 θεὸς θέων Mras : θεὸς P^1 et ων ss. P^2 m¹ : θεὸς Eus. N, del. olim Staehlin, Mras 7 διελκόμενος P1 et Eus. Η : διολκούμενος Eus. Β Ο Ν BONV : θέων Eus. Η 8 φερεφάττα P^2 m^1 : φερεφάττη P^1 10 ταῦρος Eus. H et Firm. : ταῦρος πατήρ P1 et Eus. B O N V 11 το² del. Ed. Tournier (Exercices critiques, Parisiis 1875, p. 52 ss.) / κεντρίον Dindorf / φέρει scripsi post Ed. Tournier (φέρων) έπικαλῶν P^3 in ras. et Eus. : ἐπιτελῶν et in mg καλῶν P^1 m 1 / καλῶς scripsi : κάλον P¹ m¹ : κάλων Eus. B O N V : καὶ Eus. H : del. Vigerus, Potter 12 - 13αναστρέφουσιν P1 m1, corr. P3

P f. 8^V

Βούλει καὶ τὰ Φερεφάττης ἀνθολόγια διηγήσωμαί σοι καὶ τὸν κάλαθον καὶ τὴν ἁρπαγὴν τὴν ὑπὸ ᾿Αϊδωνέως καὶ τὸ σχίσμα τῆς γῆς καὶ τὰς ὑς τὰς Εὐβουλέως τὰς συγκαΙταποθείσας τοῖν θεοῖν, δι᾽ ἣν αἰτίαν ἐν τοῖς Θεσμοφορίοις μεγαρίζοντες χοίρους ἐμβάλλουσιν; Ταύτην τὴν μυθολογίαν αἱ γυναῖκες ποικίλως κατὰ πόλιν 5 ἑορτάζουσι, Θεσμοφόρια, Σκιροφόρια, (᾿Αρρητοφόρια) πολυτρόπως τὴν Φερεφάττης ἐκτραγωδοῦσαι ἀρπαγήν.

Τὰ δὲ Διονύσου μυστήρια τέλεον ἀπάνθρωπα· ὃν εἰσέτι παῖδα ὅντα ἐνόπλῷ κινήσει περιχορεουόντων Κουρήτων, δόλῷ δὲ ὑποδύντων Τιτάνων, ἀπατήσαντες παιδαριώδεσιν ἀθύρμασιν οὖτοι δὴ οἱ Τιτᾶνες το διέσπασαν, ἔτι νηπίαχον ὄντα, ὡς ὁ τῆς Τελετῆς ποιητὴς Ὀρφεύς φησιν ὁ Θράκιος·

κῶνος καὶ ῥόμβος καὶ παίγνια καμπεσίγυια, μῆλά τε χρύσεα καλὰ παρ' Έσπερίδων λιγυφώνων.

c. 17 1–4 Orph. Fr. 50 Kern. Cf. Orph. Fr. 49 vv. 39 et 41; Schol. in Luciani Dial. meretr. 2.1 (p. 275 s. Rabe); Paus. 9.8.1 et al. 4 μεγαρίζοντες : cf. Epiph. De fide 10.5 (p. 510.11 Holl) αἱ μεγαρίζουσαι γυναῖκες καὶ θεσμοφορι⟨ά⟩ζουσαι ... et LSJ, s.v. μέγαρον, IV 6 ᾿Αρρητοφόρια : i.q. ᾿Αρρηφόρια. Cf. Schol. in Aristoph. Lysistr. 642; Hesych. s.v. ἀρρηφορία et R.E. VI (1907), coll. 549–51 (s.v. Errephoria) 8–18.3 Orph. Fr. 34. Cf. Arnobii Adv. nat. 5.19 s.f.; Epiph. De fide 10.5 10–11 οἱ Τιτᾶνες διέσπασαν : cf. Aristid. Apol. 10.8; Iustini 1 Apol. 21.2; Dial. 69.2; Orig. c. Cels. 3.23; Acta Apollonii 22; Arnobii Adv. nat. 1.41; 5.19; Ps–Nonni Hist. Gregorii in Iulian.: ad Greg. Orat. 2 c. Iul. 35 (P.G. 36, 1053 C); Alcest. Barcinonensis 62 ed. Marcovich 14 cf. Hes. Theog. 215 s. et 518

c. 17 1 διηγήσωμαι Potter et Klotz : διηγήσομαι P^1 et Eus. / post σοι addunt in mg καὶ τὰ λόγια P^2 m¹, et Eus. Η 2 σχίσμα P^1 : χάσμα Staehlin ex Eus. et Luciani scholio 3 τοῖν θεοῖν (i.e. cum Proserpina et Plutone) Wilamowitz : ταῖν θεαῖν P^1 et Eus. : τῆ θεῷ coni. E. Rohde (Rhein. Mus. 25 [1870], p. 552) 4 μεγαρίζοντες P^1 et Eus. : μεγάροις ζῶντας Lobeck (Aglaoph., p. 831) 5 πόλιν P^1 et Eus. Η : πόλεις Eus. B O N V 6 ἀρρητοφόρια ss. P^3 , Eus. et Luciani schol. : om. P^1 m¹. : 'Αρρηφόρια Sylburg, Dindorf 8 δὲ scripsi : γὰρ P^1 et Eus. 9 δὲ om. Eus. B O N V

Καὶ τῆσδε ὑμῖν τῆς τελετῆς τὰ ἀχρεῖα σύμβολα οὐκ ἀχρεῖον εἰς 1 κατάγνωσιν παραθέσθαι· ἀστράγαλος, σφαῖρα, στρόβιλος, μῆλα, ῥόμ-βος, ἔσοπτρον, πόκος.

'Αθηνᾶ μὲν οὖν τὴν καρδίαν τοῦ Διονύσου ὑφελομένη Παλλὰς ἐκ τοῦ πάλλειν τὴν καρδίαν προσηγορεύθη· οἱ δὲ Τιτᾶνες, οἱ καὶ διασπάσαντες αὐτόν, λέβητά τινα τρίποδι ἐπιθέντες καὶ τοῦ Διονύσου ἐμβαλόντες τὰ μέλη, καθήψουν πρότερον, ἔπειτα ὀβελίσκοις "περιπείραντες ὑπείρεχον 'Ηφαίστοιο." Ζεὺς δὲ ὕστερον ἐπιφανείς (εἰ θεὸς 2 ἢν, τάχα που τῆς κνίσης τῶν ὀπτωμένων κρεῶν μεταλαβών, ῆς δὴ τὸ "γέρας λαχεῖν" ὑμολογοῦσιν ὑμῶν οἱ θεοί), κεραυνῷ τοὺς Τιτᾶνας αἰκίζεται καὶ τὰ μέλη τοῦ Διονύσου 'Απόλλωνι τῷ παιδὶ παρακατατίθεται καταθάψαι. 'Ο δέ, οὐ γὰρ ἠπείθησε Ι Διί, εἰς τὸν Παρνασοὸν φέρων κατατίθεται διεσπασμένον τὸν νεκρόν.

P f. 9^r

18

c. 18 4–13 Orph. Fr. 35 Kern. Cf. Arnobii Adv. nat. 5.19; Firm. Mat. De errore 6.3;
 8.2; Callim. Fr. 643 Pfeiffer (Schol. in Lycophr. Alex. 207); A.B. Cook, Zeus II (1925), pp. 218
 ss.; 1030 s. 7–8 cf. Iliad. 2.426 10 cf. Iliad. 4.49

c. 18 1 ὑμῖν P^1 et Eus. H: ἡμῖν Eus. B O N V 7 ἐμβαλόντες Klotz ex Eus. H D V N^1 : ἐμβάλλοντες P^1 / καθήψουν P^1 et Eus. H: καθέψων Eus. B O N V 7–8 περιπείραντες P^1 et Eus. B O N V: ἀμπείραντες Eus. H, Homer., Mras 10 λαχεῖν hic P^1 et Eus. H: post οἱ θεοὶ Eus. B O N V

Εἰ θέλεις δ' ἐποπτεῦσαι καὶ Κορυβάντων ὄργια, τὸν τρίτον ἀδελφὸν ἀποκτείναντες οὖτοι τὴν κεφαλὴν τοῦ νεκροῦ φοινικίδι ἐπεκαλυψάτην καὶ καταστέψαντε ⟨ἐ⟩θαψάτην, φέροντες ἐπὶ
2 χαλκῆς ἀσπίδος ὑπὸ τὰς ὑπωρείας τοῦ 'Ολύμπου. Καὶ ταῦτ' ἔστι τὰ μυστήρια, συνελόντι φάναι, φόνοι καὶ τάφοι· οἱ δὲ ἱερεῖς οἱ τῶνδε, οὺς ΄Ανακτοτελεστὰς οἱς μέλον καλεῖν καλοῦσι, προσεπιτερατεύονται τῆ συμφορὰ, ὁλόριζον ἀπαγορεύοντες σέλινον ἐπὶ τραπέζης τιθέναι· οἴονται γὰρ δὴ ἐκ τοῦ αἵματος τοῦ ἀπορρυέντος τοῦ Κορυβαντικοῦ τὸ
3 σέλινον ἐκπεφυκέναι. "Ωσπερ ἀμέλει καὶ αἱ θεσμοφοριάζουσαι τῆς ροιᾶς τοὺς κόκκους παραφυλάττουσιν ἐσθίειν τοὺς ἀποπεπτωκότας 10 χαμαί, ἐκ τῶν τοῦ Διονύσου αἵματος σταγόνων βεβλαστηκέναι νομίζουσ⟨α⟩ι τὰς ροιάς.

Καβείρους δὲ τοὺς Κορύβαντας καλοῦντες καὶ τελετὴν Καβειρικὴν καταγγέλλουσιν· αὐτὼ γὰρ δὴ τούτω τὼ ἀδελφοκτόνω τὴν κίστην ἀνελομένω, ἐν ἢ τὸ τοῦ Διονύσου αἰδοῖον ἀπέκειτο, εἰς 15 Τυρρηνίαν κατήγαγον, εὐκλεοῦς ἔμποροι φορτίου· κἀνταῦθα διετριβέτην φυγάδε ὄντε, τὴν πολυτίμητον εὐσεβείας διδασκαλίαν, αἰδοῖα καὶ κίστην, θρησκεύειν παραθεμένω Τυρρηνοῖς. Δι' ἢν αἰτίαν οὐκ ἀπεικότως τὸν Διόνυσύν τινες "Αττιν προσαγορεύεσθαι θέλουσιν, αἰδοίων ἐστερημένον.

<sup>c. 19 1–9 cf. Arnobii Adv. nat. 5.19; Firm. Mat. De errore 11; Cook, Zeus, I, p. 107 s.
6 ἀΑνακτοτελεστάς : cf. Hesych., s.v.; Orph. hymn. 39.1 et 5; Paus. 10.38.7
9–12 cf. Hom. Hymn. in Dem. 372 (et Richardson ad loc.); Cook, Zeus III (1940), p. 815 ss.
13 cf. Strab. 10.3.7 et 20; Orph. hymn. 38.20 s.; Firm. Mat. De errore 11; R.E. X (1917), col. 1427.47 ss. 13–20 cf. H. Hepding, Attis (RGVV I, Giessae 1903), pp. 32 et 191 17 εὐσεβείας διδασκαλίαν : cf. Strom. 1.38.5 19–20 cf. Ch. Picard, Archaiol. Ephem. Athen. 1955, pp.1–8</sup>

c. 19 1 post καὶ addunt τὰ ss. P^2 , m^1 et Eus. N D 2 ἀποκτείναντες P^1 et Eus. H: ἀπεκτονότες Eus. B O N 3 θαψάτην P^1 et Eus. : corr. Sylburg 6 καλεῖν P^1 et Eus. H: οπ. Eus. O N V 7 τραπέζης P^1 et Eus. H: τραπέζη Eus. O N V 10 post τοὺς² addunt γὰρ ss. P^2 m^2 et Eus. 12 νομίζουσαι coni. Potter: νομίζουσι P^1 et Eus. 13 καβείρους (-βειρο-in ras.) P^1 m^1 et Eus. H: καμβείρους Eus. O N 14 καταγγέλλουσιν P^1 et Eus. H: κατάλέγουσιν Eus. O N 15 ἀπέκειτο P^1 et Eus. H: ἐναπέκειτο Eus. O N 18 θρηισκεύειν P^1 m^1 et Eus. O N: θρηισκείαν P^3 in ras. et Eus. H / παραθεμένω P^3 et Eus. H O N: παραθέμενοι P^1 m^1

Καὶ τί θαυμαστὸν εἰ Τυρρηνοὶ οἱ βάρβαροι αἰσχροῖς οὕτως 1 τελίσκονται παθήμασιν, ὅπου γε ᾿Αθηναίοις καὶ τῷ ἄλλῃ Ἑλλάδι (αἰδοῦμαι Ι καὶ λέγειν) αἰσχύνης ἔμπλεως ἡ περὶ τὴν Δηὼ μυθολογία; ᾿Αλωμένη γὰρ ἡ Δηὼ κατὰ ζήτησιν τῆς θυγατρὸς τῆς Κόρης περὶ τὴν τὰν Ἦλευσῖνα (τῆς ᾿Αττικῆς δέ ἐστι τοῦτο τὸ χωρίον) ἀποκάμνει καὶ φρέατι ἐπικαθίζει λυπουμένη. Τοῦτο τοῖς μυουμένοις ἀπαγορεύεται εἰσέτι νῦν, ἵνα μὴ δοκοῖεν οἱ τετελεσμένοι μιμεῖσθαι τὴν ὀΙδυρομένην.

Vi p. 11

20

Pf 9V

"Ωικουν δὲ τηνικάδε τὴν 'Ελευσῖνα οἱ γηγενεῖς οὐνόματα 2 αὐτοῖς Βαυβὼ καὶ Δυσαύλης καὶ Τριπτόλεμος, ἔτι δὲ Εὔμολπός τε καὶ
Εὐβουλεύς (βουκόλος ὁ Τριπτόλεμος ἦν, ποιμὴν δὲ ὁ Εὔμολπος, συβώτης δὲ ὁ Εὐβουλεύς) ἀφ' ὧν τὸ Εὐμολπιδῶν καὶ τὸ Κηρύκων τὸ ἱεροφαντικὸν δὴ τοῦτο 'Αθήνησι γένος ἤνθησεν.

Καὶ δὴ (οὐ γὰρ ἀνήσω μὴ οὐχὶ εἰπεῖν) ξενίσασα ἡ Βαυβὼ τὴν 3 Δηὼ ὀρέγει κυκεῶνα αὐτῆ. Τῆς δὲ ἀναινομένης λαβεῖν καὶ πιεῖν οὐκ 15 ἐθελούσης (πενθήρης γὰρ ἦν), περιαλγὴς ἡ Βαυβὼ γενομένη (ὡς ὑπεροραθεῖσα δῆθεν) ἀναστέλλεται τὰ αἰδοῖα καὶ ἐπιδεικνύει τῆ θεῷ· ἡ δὲ τέρπεται τῆ ὄψει ἡ Δηὼ καὶ μόλις ποτὲ δέχεται τὸ ποτόν, ἡσθεῖσα τῶ θεάματι.

^{1-21.8} Orph. Fr. 52 Kern. Cf. Arnobii Adv. nat. 5.25-26; Hom. hymn. in Dem. 192-211 (et Richardson, pp. 211-17); Schol. in Nic. Alex. 130; Schol. in Eur. Or. 964; Philici hymn. 56 ss. (ed. A. Koerte, Hermes 66 [1931], p. 447); Apollod. Bibl. 1.5.1; Epiph. De fide 10.5; Pselli De daemonibus 3. - Cf. Fr. Graf, Eleusis und die orphische Dichtung Athens in vorhellenistischer Zeit (RGVV 33, Berolini 1974), pp. 194-99; M. Marcovich, Vig. Christ. 40 (1986), pp. 294-301 Βαυβώ καὶ Δυσαύλης coniuges sunt : cf. Asclepiadem Tragil. Fr. 4 (F. Gr. Hist. 12) 9-11 cf. Arnob. 5.25 Baubo Triptolemus Eumolpus Eubuleus Dysaules: boum iugator Triptolemus, capellarum Dysaules custos, Eubuleus porcorum, gregis lanitii Eumolpus, a quo gens ecfluit Eumolpidarum ... (cf. Hes. Theog. 445 s.) 11-12 cf. Arnob. l.l.; Aristid. Or. 22.4; Schol. in Aeschin. 3.18; Paus. 1.38.3; Plut. Alcib. 22.4 et al. 14 κυκεῶνα : cf. 21.8 et 10; Hom. hymn. in Dem. 210 (et Richardson, pp. 344-48) 15-16 ὡς ὑπεροραθεῖσα δῆθεν : cf. Artemidori Onirocrit. 4.44

c. 20 4 τῆς θυγατρὸς del. Cobet (p. 193) 5 τῆς ᾿Αττικῆς – τὸ χωρίον del. Reinkens (o.c., p. 30) 7 ἵνα P¹ et Eus. H : ὡς Eus. B O N V 11 καὶ τὸ Κηρύκων del. Maass, Orpheus, p. 183 n. 20 12 ἀθήνηισι P¹ m¹ et Eus. H : οm. Eus. B O N 16 ἐπιδεικνύει P¹ et Eus. H : ὑποδεικνύει Eus. B O N V

Ταῦτ' ἔστι τὰ κρύφια τῶν 'Αθηναίων μυστήρια. Ταῦτά τοι καὶ 'Ορφεὺς ἀναγράφει· παραθήσομαι δέ σοι αὐτὰ τοῦ 'Ορφέως τὰ ἔπη, ἵν' ἔχης μάρτυρα τῆς ἀναισχυντίας τὸν μυσταγωγόν·

ώς εἰποῦσα πέπλους ἀνεσύρατο, δεῖξε δὲ πάντα σώματος οὐδὲ πρέποντα τόπον· παῖς δ' ἦκεν Ἰακχος, χειρί τέ μιν ῥίπτασκε γελῶν Βαυβοῦς ὑπὸ κόλπους· ἡ δ' ἐπεὶ οὖν ἐνόησε θεά, μείδησ' ἐνὶ θυμῷ, Ιδέξατο δ' αἰόλον ἄγγος, ἐν ῷ κυκεὼν ἐνέκειτο.

5

P f. 10^r

2 Κἄστι τὸ σύνθημα Ἐλευσινίων μυστηρίων "Ἐνήστευσα, ἔπιον τὸν κυκεῶνα, ἔλαβον ἐκ κίστης, ἐργασάμενος ἀπεθέμην εἰς κάλαθον καὶ ιο ἐκ καλάθου εἰς κίστην." Καλά γε τὰ θεάματα καὶ θεῷ πρέποντα.

Sic effata simul vestem contraxit ab imo obiecitque oculis formatas inguinibus res: quas cava succutiens Baubo manu (nam puerilis ollis vultus erat) plaudit, contrectat amice.

- 5 Tum dea defigens augusti luminis orbes tristitias animi paulum mollita reponit: inde manu poclum sumit risuque sequenti perducit totum cyceonis laeta liquorem.
- 2 formatas inguinibus Sabaeus (1543) : formata sanguinibus P
- 4 ollis P: olli Sabaeus / amice Gelenius (1546): amicae P
- 7 poclum Sabaeus : poculum P / risuque Sabaeus : risu quem P

c. 21 1 τὰ κρύφια ... μυστήρια : cf. Hippol. Refut. Procem. 5; 5.7.19 et 28; Eus. Eccl. theol. 1.20; 2.18; Corp. Herm. 1.16 et al. 4–8 cf. Arnobii Adv. nat. 5.26:

c. 21 1 ταῦτά τοι P^1 et Eus. B O N V : ταῦτά τε Eus. H 3 ἔχηις P^1 m 1 : ἔχεις Eus. H N : ἔχοις Eus. B O V / τῆς P^1 et Eus. H : om. Eus. B O N V 4 ἀνεσύρατο ss. P^3 et Eus. : ἀνεσύρετο P^1 m 1 / δεῖξε m 1 et Eus. B O N V : δεῖξαι P^1 et Eus. H / δὲ P^1 et Eus. B O N V : om. Eus. H : τε Lobeck (p. 818) 5 τόπον scripsi : τύπον P^1 et Eus. / ἦκεν P^1 : ἦεν per ras. P^2 m 1 et Eus. : ἦεν Sylburg (ἤιεν G. Wakefield et I. H. Voss) 6 ῥίπτασκε γελῶν P^1 et Eus. : ῥίπτασκ' ὀρέγων conieci / κόλπους Heinse : κόλποις P^1 et Eus. 7 ἐνόησε G. Hermann (Orph., 1805, Fr. 16) : μείδησε P^2 m 1 et Eus. : μείδητας P^1 9 κἄστι P^2 et Eus. B O N V : καὶ ἔστι P^2 in mg et Eus. H : κἄστην P^1 ut vid. : κἴστη m 2 , Victorius P^1 0 ἐργασάμενος P^1 0 et Eus. : ἐγγευσάμενος Lobeck (p. 25), agn. Klotz : θεασάμενος Rheinesius (Var. lect. I.23, p. 102)

"Αξια μὲν οὖν νυκτὸς τὰ τελέσματα καὶ πυρὸς καὶ τοῦ 1 "μεγαλήτορος" (μᾶλλον δὲ ματαιόφρονος) "Ἐρεχθειδῶν δήμου," πρὸς δὲ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, οὕστινας "μένει τελευτήσαντας ἄσσα οὐδὲ ἔλπονται." Τίσι δὴ μα⟨ν⟩τεύεται Ἡράκλειτος ὁ Ἐφέσιος; 2 "Νυκτιπόλοις [μάγοις] Βάκχοις," Λήναις, μύσταις τούτοις ἀπειλεῖ τὰ μετὰ θάνατον, τούτοις μαντεύεται τὸ πῦρ· "τὰ γὰρ νομιζόμενα κατὰ ἀνθρώπους μυστήρια ἀνιερωστὶ μυοῦνται."

Νόμος οὖν καὶ ὑπόληψις κενὴ τὰ μυστήρια καὶ τοῦ δράκοντος 3 ἀπάτη τίς ἐστιν, θρησκευομένη ⟨ὑπὸ τῶν⟩ τὰς ἀμυήτους ὄντως 10 μυήσεις καὶ τὰς ἀνοργιάστους τελετὰς εὐσεβεία νόθω προστρεπομένων. Οἷαι δὲ καὶ αἱ κίσται ⟨αἰ⟩ μυστικαί (δεῖ γὰρ ἀπο- 4 γυμνῶσαι τὰ ἄγια αὐτῶν καὶ τὰ ἄρρητα ἐξειπεῖν); Οὐ σησαμαῖ ταῦτα καὶ πυραμίδες καὶ τολύπαι καὶ πόπανα πολυόμφαλα χόνδροι τε άλῶν καὶ δράκων, ὄργιον Διονύσου Βασσάρου; Οὐχὶ δὲ ῥοιαὶ πρὸς τοῦσδε καὶ κράδαι νάρθηκές τε καὶ κιττοί, πρὸς δὲ καὶ φθοῖς καὶ

2 2

c. 21 4 cf. Greg. Naz. Or. c. Iulian. I, 115 (P.G. 35, 653 B) ὧς εἰποῦσα θεὰ δοιοὺς ἀνεσύρατο μηρούς; Zeegers, p. 59 5 τόπον : i.q. pudendum muliebre (cf. L.S.J., s.v., I. 3). Cf. Arnob. 5.25 partem illam corporis, per quam secus femineum et sobolem prodere et nomen solet adquirere gene<t>ricum ...; retegit se ipsam [sc. Baubo] atque omnia illa pudoris loca revelatis monstrat inguinibus 7 ἐνόησε θεά : cf. 20.17 ἡ δὲ τέρπεται τῆ ὄψει ἡ Δηώ; Arnob. 5.25 Atque pubi adfigit oculos diva et inauditi specie solaminis pascitur; 5.26 Tum dea defigens augusti luminis orbes ... 9–10 cf. Arnob. 5.26 "Ieiunavi atque ebibi cyceonem: ex cista sumpsi et in calathum misi: accepi rursus, in cistulam transtuli"; Dieterich, Eine Mithrasliturgie, pp. 215; 213; S. Eitrem, Symb. Osl. 37 (1961), pp. 72–81

c. 22 1 νυκτὸς ... καὶ πυρός : cf. vv. 19–25 et Chr. Riedweg, o.c., pp. 47 ss.; 122 n.
 30 2 cf. Iliad. 2.547 δῆμον Ἐρεχθῆος μεγαλήτορος 3–4 Heracliti B 27 Diels–Kranz = Fr. 74 Marcovich. Cf. Strom. 4.144.3 "ἀνθρώπους μένει ἀποθανόντας ἄσσα οὐκ ἔλπονται οὐδὲ δοκέουσιν" 5 et 6–7 Heracliti B 14 DK = Fr. 87 Marc. Cf. Eur. Ion. 718 νυκτιπόλοις ἄμα σὺν Βάκχαις 8 ὑπόληψις κενή : cf. Strom. 2.28.3; 5.67.4; Philon. De sacrif. Abel. 84 et al. 8–9 cf. Tatiani Orat. 8.7; Gn 3:13

c. 22 4 δὴ P^1 et Eus. H: δὲ Eus. BONV / ματεύεται P^1 5 μάγοις seclusi 7 ἀνιερωστὶ Klotz et Eus. BONV: ἀνιέρως τι $P^1:$ ἱερῶς τί Eus. H / μυοῦνται $P^1:$ μυεῦνται Eus. ONV(B): μύονται Eus. H 8 κενὴ corr. ex καινὴ P^1 / τὰ μυστήρια post τοῦ δράκοντος P^1 et Eus., huc transtulit Mayor : del. Schwartz 9 ὑπὸ τῶν addidi $10{-}11$ προστρεπομένων $P^1:$ προτρεπομένων Eus., Mras 11 αί 2 ss. add. P^2 m^1 et Eus. : om. $P^1:$ 14 βασσάρου P^1 et Eus. H: βασάρου Eus. BONV: 15 κράδαι F. Morel : καρδίαι P^1 et Eus. / φθοῖς (o corr. ex ε) P^1 et Eus. H: φθόεις Eus. P^1 0 or P^1 0 et Eus.

5 μήκωνες; Ταῦτ' ἔστιν αὐτῶν τὰ ἄγια. Καὶ προσέτι Γῆς Θέμιδος τὰ ἀπόρρητα σύμβολα ὀρίγανον, λύχνος, ξίφος, κτεὶς γυναικεῖος, ⟨ὅς⟩ ἐστιν, εὐφημῶς καὶ μυστικῶς εἰπεῖν, μόριον γυναικεῖον.

P f. 10^v

6 "Ω τῆς ἐμφαΙνοῦς ἀναισχυντίας. Πάλαι μὲν ἀνθρώποις σωφρονοῦσιν ἐπικάλυμμα ἡδονῆς νὺξ ἦν σιωπωμένη· νυνὶ δὲ τοῖς 20 μυουμένοις (δ)ὴ ἱέρ(ει)α τῆς ἀκρασίας νύξ ἐστι λαλουμένη, καὶ τὸ 7 πῦρ ἐλέγχει τὰ πάθη δαδουχούμενον. 'Απόσβεσον, ὧ ἱεροφάντα, τὸ πῦρ· αἰδέσθητι, δαδοῦχε, τὰς λαμπάδας· ἐλέγχει σου τὸν Ἰακχον τὸ φῶς· ἐπίτρεψον ἀποκρύψαι τῆ νυκτὶ τὰ μυστήρια· σκότει τετιμήσθω τὰ ὄργια· τὸ πῦρ οὐχ ὑποκρίνεται· ἐλέγχειν καὶ κολάζειν κελεύεται. 25

 ¹⁶ Γῆς Θέμιδος : cf. C.I.A. III, 318 et 350; Aeschyli Prom. 209 s.; L. Roberts, H.T.R. 68 (1975), pp. 73–82
 17 cf. Callim. Fr. 343 Pfeiffer; Poll. 2.174; R.E. XIX (1937), col. 11
 Nr. 4 19–25 cf. Chr. Riedweg, I.C.S. 13 (1988), pp. 127–33

¹⁶ Γῆς Wilamowitz (Comm. gramm., II, 1880, p. 11) : τῆς P^1 , Eus., retinet Mras / θέμιδος P^1 et Eus. B O N V : θέμιτος Eus. H : Θέμιστος coni. Mras : Θεσμοθέτιδος coni. Lobeck (p. 703) 17 ἀπόρρητα P^1 : ἄρρητα Eus. / ὅς Staehlin ex Eus. : ὅ ss. P^2 m^1 et Eus. H 18 εἰπεῖν P^1 : om. Eus. 21 ⟨δ⟩ὴ ἰέρ⟨ει⟩α scripsi : ἡ ἰερὰ P^1 et Eus., retinet Mras : πεῖρα Wilamowitz, agn. Staehlin : ἡμέρα Jackson 22 δαιδουχούμενον P^1 et Eus. H : δαιδουχούμενα Eus. B O N V 25 post κὸλάζειν addunt ἃ ss. P^2 m^1 : om. P^1 et Eus.

Ταῦτα τῶν ἀθέων τὰ μυστήρια· ἀθέους δὲ εἰκότως ἀποκαλῶ 1 τούτους, οἳ τὸν μὲν ὄντως ὄντα θεὸν ἡγνοἡκασιν, παιδίον δὲ ὑπὸ Τιτάνων διασπώμενον καὶ γύναιον πενθοῦν καὶ μόρια ἄρρητα ὡς ἀληθῶς ὑπ' αἰσχύνης ἀναισχύντως σέβουσιν, διττἢ ἐνισχημένοι τἢ σαθεότητι· προτέρα μέν, καθ' ἢν ἀγνοοῦσι τὸν θεόν, τὸν ὄντως ὅντα μὴ γνωρίζοντες θεόν, ἐτέρα δὲ καὶ δευτέρα (δὴ) ταύτῃ (τἢ) πλάνῃ τοὺς οὐκ ὄντας ὡς ὄντας νομίζοντες καὶ θεοὺς τούτους ὀνομάζοντες τοὺς οὐκ ὄντως ὄντας (μᾶλλον δὲ οὐδὲ ὄντας), μόνου δὲ τοῦ ὀνόματος τετυχηκότας. Διὰ τοῦτό τοι καὶ ὁ ἀπόστολος διελέγχει ὑμᾶς, "καὶ ἦτε 2 ξένοι" λέγων "τῶν διαθηκῶν τῆς ἐπαγγελίας, ἐλπίδα μὴ ἔχοντες καὶ ἄθεοι ἐν τῷ κόσμῳ."

c. 23 2–3 cf. 17.8–11 3 γύναιον πενθοῦν : cf. 20.6 et 15 9–11 $\it Eph$ 2:12

c. 23 2–3 ὑπὸ τιτάνων P^1 et Eus. B O N V: τιτάνων ὕπο P^3 in mg et Eus. H^2 ένισχημένοι P^1 et Eus. (cf. C. Mras ad loc.) : ἐνεσχημένοι Eus. H^2 , Sylburg 5 ὄντως ὄντα Eus. B O D V, Sylburg : ὄντα ὄντως P^1 et Eus. H 6 δὴ ss. add. P^3 ex Eus. / τῆ om. P^1 , ex Eus. add. Staehlin 8 ὄντως ὄντας P^1 et Eus. P^1 et Eus. P^1 0 νιας ὄντας P^1 0 et Eus. P^1 0 νιας P^1 0 et Eus. P^1 1 et Eus. P^1 2 et Eus. P^1 3 νιας P^1 4 et Eus. P^1 5 νιας P^1 6 et Eus. P^1 6 νιας P^1 6 ετ Eus. P^1 7 et Eus. P^1 8 νιας P^1 9 νιας $P^$

P f. 11^r

Vi p. 12

Πολλὰ κἀγαθὰ γένοιτο τῷ τῶν Σκυθῶν βασιλεῖ, ὅστις ποτὲ ἦν [᾿Ανάχαρσις]· οὖτος τὸν πολίτην τὸν ἑαυτοῦ, τὴν παρὰ Κυζικηνοῖς Μητρὸς τῶν θεῶν τελετὴν ἀπομιμούμενον παρὰ Σκύθαις τύμπανόν τε ἐπικτυποῦντα καὶ κύμβαλον ἐπηχοῦντα καὶ τοῦ τραχήλου τινὰ μηναγύρτ(ου δίκ)ην ἐξηρτηΙμένον, κατετόξευσεν, ὡς ἄνανδρον σαὐτόν τε παρ᾽ "Ελλησι γεγενημένον καὶ τῆς θηλείας τοῖς ἄλλοις Σκυθῶν διδάσκαλον νόσου.

⁷Ων δὴ χάριν (οὐ γὰρ οὐδαμῶς ἀποκρυπτέον) θαυμάζειν ἔπεισί μοι, ὅτφ τρόπφ Εὐήμερον τὸν ᾿Ακραγαντῖνον καὶ Ι Νικάνορα τὸν Κύπριον καὶ Διαγόραν καὶ Ἦπωνα τὰ Μηλίω τόν τε Κυρηναῖον 10 ἐπὶ τούτοις ἐκεῖνον ([ὁ] Θεόδωρος ὄνομα αὐτῷ) καί τινας ἄλλους συχνούς, σωφρόνως βεβιωκότας καὶ καθεωρακότας ὀξύτερόν που τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων τὴν ἀμφὶ τοὺς θεοὺς τούτους πλάνην, ἀθέους ἐπικεκλήκασιν, εἰ καὶ τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν μὴ νενοηκότας, ἀλλὰ τὴν πλάνην γε ὑπωπτευκότας, ὅπερ οὐ σμικρὸν φρονήσεως ζώπυρον εἰς 15 ἀληθείας ἀναφύεται σπέρμα.

[°]Ων ὁ μέν τις παρεγγυᾶ τοῖς Αἰγυπτίοις· "Εἰ θεοὺς νομίζετε, μὴ θρηνεῖτε αὐτοὺς μηδὲ κόπτεσθε· εἰ δὲ πενθεῖτε αὐτούς, μηκέτι τούτους

c. 24 1–7 cf. Herod. 4.76; Diog. Laert. 1.102; Ios. c. Apionem 2.269; Schol. in Plat. Rem publ. 10, 600 a 6–7 τῆς θηλείας ... νόσου : cf. Herod. 1.105 8–14 ἀθέους ἐπικεκλήκασιν : cf. Aetii Plac. 1.7.1; Arnobii Adv. nat. 4.29. – Cic. N.D. 1.2; 1.63; 1.117; 3.89 (et A.S. Pease ad loc.); Diod. 13.6.7; Athenag. Leg. 4.1; Tatiani Orat. 27.1; Min. Fel. Oct. 8.2 et al. – Euhemeri Reliquiarum Test. 13 Némethy; Hipponis A 8 D.–K.; F. Jacoby, "Diagoras ὁ ἄθεος", Abhandlungen Akademie Berlin 1959, Nr. 3; Cyrenaicorum Frr. 268–269 Mannbach 16 ἀληθείας ... σπέρμα : cf. Strom. 1.18.1; 1.57.3; 6.59.2 17–19 cf. Xenophanis A 13 D.–K.; Heracliti B 127 D.–K. = Fr. 119 Marcovich (q.v.): Plut. De Iside 379 B; De superstit. 171 DE; Amat. 763 C; Apophthegm. Lac. 228 DE; Epiph. Ancor. 104.1

c. 24 2 ἀνάχαρσις secl. Casaubon (ad D.L. 1.102) 3 τῶν del. Jackson 4–5 τινὰ ⟨ἀγάλματα οἷα⟩ μηναγύρτην Jackson (conl. Herod. 4.76.4 καὶ ἐκδησάμενος ἀγάλματα) : τινὰ ⟨ἀς⟩ μηναγύρτην coni. Staehlin / μηναγύρτην οδίκ⟩ην scripsi : μηναγύρτην P^1 : μηναγυρτικὰ A. Plassart 9 νικάνορα P^1 : Νικαγόρα⟨ν⟩ coni. C. Mueller (F.H.G. II, p. 332) fortasse recte : Nicagora Arnob. (: Nicanore Io. Meursius, 1598) 10 τὰ Μηλίω R. Muenzel (conl. Arnobio: Hippone ac Diagora Meliis) : τὸν μήλιον P^1 : "Ιππωνα καὶ Διαγόραν τὸν Μήλιον Diels 11 ὁ deleri suad. Dindorf 15–16 εἰς ἀληθείας φρονήσεως ζώπυρον P^1 , transposui (conl. Clemente) 16 ἀληθείας P^1 : ἀλήθειαν Sylburg, agn. omnes : ἀληθοῦς Markland / post ἀληθείας addit ss. καὶ P^2 / σπέρμα del. Mayor

ἡγεῖσθε εἶναι θεούς·" ὁ δ' Ἡρακλέα ἐκ ξύλου λαβὼν κατεσκευ— 4 ασμένον (ἔτυχε δὲ ἕψων τι οἴκοι, οἷα εἰκός), "εἶα δή, ὧ Ἡράκλεις," εἶπεν· "νῦν σοι ἤδη καιρός, ὥσπερ Εὐρυσθεῖ, ἀτὰρ δὴ καὶ ἡμῖν ὑπουρ— γῆσαι τὸν τρισκαιδέκατον τοῦτον ἀθλον καὶ Διαγόρα τοὕψον παρα— σκευάσαι·" κἆτ' αὐτὸν εἰς τὸ πῦρ ἐνέθηκεν ὡς ξύλον.

^{19–23} cf. Schol. in Aristoph. Nub. 829a; 830g; Schol. in Aristidem II, p. 80.15 Dindorf; Gnom. Vat. 276 Sternbach; Theosophiae c. 70 Erbse; Athenag. Leg. 4.1; Epiph. Ancor. 103.8; Io. Tzetzae Chiliad. 13.375 ss.; B. Keil, Hermes 55 (1920), pp. 63–67

²² τούψον Cobet (*Mnemosyne* 11 [1861], p. 334) conlato Epiphanio : τοῦτον P¹

2 5

P f. 11^v

'Ακρότητες ἄρα ἀμαθίας ἀθεότης καὶ δεισιδαιμονία, ὧν ἐκτὸς μένειν σπουδαστέον. Οὐχ ὁρᾶς τὸν ἱεροφάντην τῆς ἀληθείας Μωσέα προστάττοντα θλαδίαν καὶ ἀποκεκομμένον μὴ ἐκκλησιάζειν, καὶ
 προσέτι τὸν ἐκ πόρνης; Αἰνίττεται δὲ διὰ μὲν τῶν προτέρων τὸν ἄθεον τρόπον, τὸν τῆς θείας καὶ γονίμου δυνάμεως ἐστερημένον, διὰ δὲ τοῦ λοιποῦ τοῦ τρίτου τὸν πολλοὺς ἐπιγραφόμενον ψευδωνύμους θεοὺς ἀντὶ τοῦ μόνου ὄντος θεοῦ, ὥσπερ ὁ ἐκ τῆς πόρνης τοὺς πολλοὺς ἐπιγράφεται πατέρας ἀγνοία τοῦ πρὸς ἀλήθειαν πατρός.

³Ην δέ τις ἔμφυτος ἀρχαία πρὸς οὐρανὸν ἀνθρώποις κοινωνία, ἀγνοία μὲν ἐσκοτισμένη, ἄφνω δέ που διεκθρώσκουσα τοῦ σκότους 10 καὶ ἀναλάμπουσα, οἷον δὴ ἐκεῖνο λέλεκταί τινι τὸ

15

όρᾶς τὸν ὑψοῦ τόνδ' ἄπειρον αἰθέρα καὶ γῆν πέριξ ἔχονθ' ὑγραῖς ἐν ἀγκάλαις;

καὶ τὸ

ώ γης ὄχημα κάπὶ γης ἔχων ἕδραν, ὅστις ποτ' εἶ σύ, δυστόπαστος εἰσιδεῖν,

² τὸν ἱεροφάντην ... Μωσέα : cf. Strom. 5.73.4; Philon, De somniis 2.3; 2.29; 2.109; De spec. legg. 1.41; 2.201; 4.177; Riedweg, Mysterienterminologie, pp. 97; 134; 156 3-4 cf. Dt 23:1-2; Strom. 1.9.4; 3.99.4; Philon. De migrat. Abr. 69; De mutat. nom. 205; De 4-5 τὸν ἄθεον τρόπον : cf. Paed. 3.18.1 7-8 cf. Philon. De decalogo 8 'Ως γὰρ οὖτοι [sc. οἱ ἐκ πόρνης] πάντας, ὅσους ἐραστὰς ἔσχεν ἡ μήτηρ, έπιγράφονται πατέρας ένὸς ἀγνοία τοῦ φύσει, οὕτω καὶ οἱ κατὰ πόλεις οὐκ εἰδότες τὸν ὄντα ὄντως ἀληθη θεὸν μυρία πλήθη ψευδωνύμων ἐκτεθειώκασιν οὐρανὸν ἀνθρώποις κοινωνία : cf. Strom. 7.52.1; Plat. Tim. 90 a 5; Iustini Dial. 4.2; Tatiani Orat. 20 s.f. et al. 12-13 Eurip. Fr. 941.1-2. Cf. Strom. 5.114.1; (Protr. 74.2-Etiam ap. Athenag. Leg. 5.1; Heracl. Alleg. Hom. 23.7; Luc. Iupp. trag. 41; Stob. Ecl. 1.1.2; Cic. N.D. 2.65; Achill. Tat., Comm. in Aratum p. 88.16 Maass; Prob. in Verg. Ecl. 6.31 (ap. Serv. III.2, p. 333.2 Hagen). - Omittit v. 3 Clemens (τοῦτον νόμιζε Ζῆνα, τόνδ' ἡγοῦ θεόν): etiam Plut. De exilio 601 A; Ad principem ineruditum 780 D; Q.N. 919 B. Cf. Zeegers, pp. 163 ss.; 187 15-16 Eurip. Troad. 884-85. Etiam ap. Sext. Emp. Adv. math. 1.288; 7.128; cf. Zeegers, p. 91

c. 25 11 ἐκεῖνο P^3 m^2 : ἐκεῖνωι P^1 m^1 16 εἰσιδεῖν P (etiam Sext. Emp. bis) : εἰδέναι Eurip.

καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα ποιητῶν ἄδουσι παῖδες. "Εννοιαι δὲ ἡμαρτη— 4 μέναι καὶ παρηγμέναι τῆς εὐθείας, ὀλέθριαι ὡς ἀληθῶς, τὸ "οὐράνιον φυτόν," τὸν ἄνθρωπον, οὐρανίου ἐξέτρεψαν διαίτης καὶ ἐξετάνυσαν 20 ἐπὶ γῆς, γηίνοις προσανέχειν ἀναπείσασαι πλάσμασιν.

^{18–19} cf. Plat. Tim. 90 a 6; Protr. 100.12–13; Hippol. Refut. 4.48.12 19–20 cf. Iliad. 17.58 βόθρου τ' ἐξέστρεψε καὶ ἐξετάνυσσ' ἐπὶ γαίη 20 γηΐνοις ... πλάσμασι : cf. Iustini 1 Apol. 58.3 καὶ τοὺς μὲν τῆς γῆς μὴ ἐπαίρεσθαι δυναμένους τοῖς γηΐνοις καὶ χειροποιήτοις προσήλωσαν καὶ προσηλοῦσι ...

P f. 12^r

Οἱ μὲν γὰρ εὐθέως ἀμφὶ τὴν οὐρανοῦ θέαν ἀπατώμενοι καὶ ὅψει μόνῃ πεπιστευκότες τῶν ἀστέρων τὰς κινήσεις ἐπιθεώμενοι ἐθαύμασάν τε καὶ ἐξεθείασαν, θεοὺς ἐκ τοῦ θεῖν ὀνομάσαντες τοὺς ἀστέρας, καὶ προσεκύνησαν ἥλιον (ὡς Ἰνδοί) καὶ σελήνην (ὡς Φρύγες)· οἱ δὲ τῶν ἐκ γῆς φυομένων τοὺς ἡμέρους δρεπόμενοι καρποὺς 5 Δηὼ τὸν σῖτον (ὡς ᾿Αθηναῖοι) καὶ Διόνυσον τὴν ἄμπελον (ὡς Θηβαῖοι)
προσηγόρευσαν. Ἦλλοι τὰς ἀμοιβὰς τῆς κακίας ἐπισκοπήσαντες θεοποιοῦσι τὰς ἀντιδόσεις, ⟨τὰς τίσεις⟩ προσκυνοῦντες καὶ τὰς συμφοράς· ἐντεῦθεν τὰς Ι Ἐρινύας καὶ τὰς Εὐμενίδας Παλαμναίους τε καὶ Προστροπαίους, ἔτι δὲ ᾿Αλάστορας ἀναπεπλάκασιν οἱ ἀμφὶ τὴν 10 σκηνὴν ποιηταί.

4 Φιλοσόφων δὲ ἤδη τινὲς καὶ αὐτοὶ μετὰ τοὺς ποιητικοὺς τῶν ἐν ἡμῖν παθῶν ἀνειδωλοποιοῦσι τύπους, τὸν Φόβον καὶ τὸν Ἔρωτα καὶ τὴν Χαρὰν καὶ τὴν Ἐλπίδα, ὥσπερ ἀμέλει καὶ Ἐπιμενίδης ὁ 5 παλαιὸς Ὑβρεως καὶ ᾿Αναιδείας ᾿Αθήνησιν ἀναστήσας βωμούς. Οἱ 15 δὲ ἐξ αὐτῶν ὁρμώμενοι τῶν πραγμάτων ἐκθεοῦνται τοῖς ἀνθρώποις καὶ σωματικῶς ἀναπλάττονται, Δίκη τις καὶ Κλωθὼ καὶ Λάχεσις καὶ Ἅτροπος καὶ Είμαρμένη, Αὐξώ τε καὶ Θαλλώ, αἱ Ὑτικαί. ὅ Ἐκτος ἐστὶν εἰσηγητικὸς τρόπος ἀπάτης, θεῶν περιποιητικός, καθ' ὂν ἀριθμοῦσι θεοὺς τοὺς δώδεκα· ὧν καὶ θεογονίαν Ἡσίοδος ἄδει τὴν 20

c. 26 1–5 cf. Aetii Plac. 1.6.10 et P. Wendland, Archiv f. Gesch. d. Philos. 1 (1888), pp. 200–10 3 θεοὺς ἐκ τοῦ θεῖν : cf. Plat. Crat. 397 d 2 ἄτε οὖν αὐτὰ [sc. τὰ ἄστρα] ὁρῶντες πάντα ἀεὶ ἰόντα δρόμφ καὶ θέοντα, ἀπὸ ταύτης τῆς φύσεως τῆς τοῦ θεῖν "θεοὺς" αὐτοὺς ἐπονομάσαι; Strom. 4.149.8; Theoph. Ad Autol. 1.4; Aet. 1.6.11 5–7 cf. Aet. 1.6.12; Cic. N.D. 2.60; 3.41; Sexti Empir. Adv. math. 9.18 7–11 cf. Aet. 1.6.12 12–14 cf. Aet. 1.6.13; Cic. N.D. 2.61 14 Ἐπιμενίδης – 15 βωμούς : cf. FV 3 A 7; Cic. De legg. 2.28; Paus. 1.28.5; Diog. Laert. 1.112; Theophr. Fr. 646 Fortenbaugh (ap. Zenob. 4.36) "Υβρεως καὶ ἀναιδείας παρὰ τοῖς ἀθηναίοις εἶναι βωμούς 16–18 cf. Aet. 1.6.13; Cic. N.D. 2.61 19–21 cf. Aet. 1.6.14

c. 26 8 τὰς τίσεις supplevi 12 μετὰ P : κατὰ Jackson 13 ἡμῖν Jackson : ὑμῖν P 20 ὧν ss. P^2 m^2

αύτοῦ, καὶ ὅσα θεολογεῖ "Ομηρος. Τελευταῖος δὲ ὑπολείπεται (ἐπτὰ 7 γὰρ οἱ ἄπαντες οὖτοι τρόποι) ὁ ἀπὸ τῆς θείας εὐεργεσίας τῆς εἰς τοὺς ἀνθρώπους καταγινομένης ὁρμώμενος· τὸν γὰρ εὐεργετοῦντα μὴ συνιέντες θεὸν ἀνέπλασάν τινας σωτῆρας Διοσκούρους καὶ Ἡρακλέα 25 ἀλεξίκακον καὶ ᾿Ασκληπιὸν ἰατρόν.

²¹⁻²⁵ cf. Aet.1.6.15; Cic. N.D. 2.62; Athenag. Leg. 30.1

1 Αὖται μὲν αἱ ὀλισθηραί τε καὶ ἐπιβλαβεῖς παρεκβάσεις τῆς ἀληθείας, καθέλκουσαι οὐρανόθεν τὸν ἄνθρωπον καὶ εἰς βάραθρον περιτρέπουσαι· ἐθέλω δὲ ὑμῖν ἐν χρῷ τοὺς θεοὺς αὐτοὺς ἐπιδεῖξαι ὁποῖοί τινες καὶ εἴ τινες, ἵν' ἤδη ποτὲ τῆς πλάνης λήξητε, αὖθις δὲ 2 παλινδρομήσητε εἰς οὐρανόν. "³Ημεν γάρ που καὶ ἡμεῖς τέκνα ὀργῆς, Ι ς ὡς καὶ οἱ λοιποί· ὁ δὲ θεὸς πλούσιος ὢν ἐν ἐλέει, διὰ τὴν πολλὴν ἀγάπην αὐτοῦ, ἣν ἠγάπησεν ἡμᾶς, ὄντας ἤδη νεκροὺς τοῖς παραπτώμασιν συνεζωοποίησεν τῷ Χριστῷ·" "ζῶν γὰρ ὁ Λόγος," καὶ ⟨ὁ⟩ συνταφεὶς Χριστῷ συνυψοῦται θεῷ. Οἱ δὲ Ι ἔτι ἄπιστοι "τέκνα ὀργῆς" ὀνομάζονται, τρεφόμενα ὀργῆ· ἡμεῖς δὲ οὐκ ὀργῆς θρέμματα ἔτι, οἱ τῆς 10 πλάνης ἀπεσπασμένοι, ἄσσοντες δὲ ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν. Ταύτη τοι ἡμεῖς ⟨μέν⟩, οἱ τῆς ἀνομίας υἱοί ποτε, διὰ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Λόγου νῦν υἱοὶ γεγόναμεν τοῦ θεοῦ· ὑμῖν δὲ καὶ ὁ ὑμέτερος ὑποδύεται ποιητὴς ὁ ᾿Ακραγαντῖνος Ἐμπεδοκλῆς·

τοιγάρτοι χαλεπήσιν άλύοντες κακότησιν οὔποτε δειλαίων άχέων λωφήσετε θυμόν.

Τὰ μὲν δὴ πλεῖστα μεμύθευται καὶ πέπλασται περὶ θεῶν ὑμῖν· τὰ δὲ ὅσα καὶ γεγενῆσθαι ὑπείληπται, ταῦτα δὴ περὶ ἀν-θρώπων αἰσχρῶν καὶ ἀσελγῶς βεβιωκότων ἀναγέγραπται·

τύφω καὶ μανίη δὲ βαδίζετε καὶ τρίβον ὀρθὴν εὐθεῖαν προλιπόντες ἀπήλθετε τὴν δι' ἀκανθῶν καὶ σκολόπων. Τί πλανᾶσθε, βροτοί; Παύσασθε, μάταιοι·καλλίπετε σκοτίην νυκτός, φωτὸς δὲ λάβεσθε.

Vi p. 13

P f. 12^V

15

20

c. 27 1 cf. Strom. 7.73.5 5-8 Eph 2:3-5 8 Heb 4:12 8-9 ὁ συνταφεὶς Χριστῷ συνυψοῦται θεῷ : cf. Rm 6:4; Col 2:12 12 οἱ τῆς ἀνομίας υἰοί : cf. Ps 88:23; Past. Hermae vis. 3.6.1; Apoc. Petri 3 15-16 Empedoclis B 145 DK 20-23 Orac. Sibyll. Fr. 1.23-25 et 27 Geffcken. Etiam ap. Theoph. Ad Autol. 2.36. Cf. Zeegers, p. 140

³ χρῶι P^2 : χρὼ P^1 4 ὁποῖοι [τινες] καὶ τίνες εἰ \langle σίν \rangle Potter : 27 οποιοί τινες και είζσίν [τινες] Dindorf **ἤμεθα τέκνα φύσει ὀργῆς ΝΤ** 5 7 ὄντας ήδη Ρ : καὶ ὄντας ἡμᾶς ΝΤ 8 ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ θ εοῦ NT / $\dot{\phi}^2$ 13 ὑποδύεται P : ἀποδύεται Schwartz : add. Schwartz 12 μέν addidi ἐπαποδύεται Jackson 15 κακότησιν : η corr. ex ηι P^1 Mayor : καὶ ὅσα P : [καὶ] ὅσα Staehlin / δη scripsi : δὲ P 21 τὴν Ρ : καὶ 22 τί πλανᾶσθε P : ἐπλανᾶσθε Theoph. 23 καλλίπετε P : καὶ Theoph. λίπετε Theoph.

Ταῦτα ὑμῖν ἡ προφητικὴ παρεγγυᾶ καὶ ποιητικὴ Σίβυλλα· παρεγγυᾶ 5 δὲ καὶ ἡ ἀλήθεια, γυμνοῦσα τῶν καταπληκτικῶν τουτωνὶ καὶ ἐκπληκτικῶν προσωπείων τὸν ὄχλον τῶν θεῶν, συνωνυμίαις τισὶ τὰς δοξοποιίας διελέγχουσα.

²⁴ ὑμῖν Scaliger (cf. v. 3) : ἡμῖν P

28

P f. 13^r

Αὐτίκα γοῦν εἰσὶν οἱ τρεῖς τοὺς Ζῆνας ἀναγράφουσιν, τὸν μὲν Αἰθέρος ἐν ᾿Αρκαδία, τὰ δὲ λοιπὰ τοῦ Κρόνου παίδε. Ι τούτοιν τὸν μὲν 2 έν Κρήτη, θάτερον δὲ ἐν ᾿Αρκαδία πάλιν. Εἰσὶ δὲ οἱ πέντε ᾿Αθηνᾶς ύποτίθενται, τὴν μὲν Ἡφαίστου, τὴν Ἀθηναίαν τὴν δὲ Νείλου, τὴν Αίγυπτίαν τρίτην (τὴν) τοῦ Κρόνου, τὴν πολέμου εὑρέτιν τετάρτην 5 τὴν Διός, ἣν Μεσσήνιοι Κορυφασίαν ἀπὸ τῆς μητρὸς ἐπικεκλήκασιν · ἐπὶ πᾶσι τὴν Πάλλαντος καὶ Τιτανίδος τῆς 'Ωκεανοῦ, ἣ τὸν πατέρα δυσσεβώς καταθύσασα τῷ πατρώω κεκόσμηται δέρματι ώσπερ κωδίω.

Ναὶ μὴν ᾿Απόλλωνα(ς) ὁ μὲν ᾿Αριστοτέλης πρῶτον (τὸν) 10 Ήφαίστου καὶ ᾿Αθηνᾶς (ἐνταῦθα δὴ οὐκέτι παρθένος ἡ ᾿Αθηνᾶ), δεύτερον ἐν Κρήτη τὸν Κύρβαντος, τρίτον τὸν Διὸς καὶ τέταρτον τὸν 'Αρκάδα τὸν Σιληνοῦ (Νόμιος οὖτος κέκληται παρὰ 'Αρκάσιν) · ἐπὶ τούτοις τὸν Λίβυν καταλέγει τὸν "Αμμωνος ὁ δὲ Δίδυμος ὁ 4 γραμματικός τούτοις έκτον ἐπιφέρει τὸν Μάγνητος. Πόσοι δὲ καὶ νῦν 15 Απόλλωνες (ἀναρίθμητοι θνητοὶ καὶ ἐπίκηροί τινες ἄνθρωποι) εἰσίν, οί παραπλησίως τοῖς προειρημένοις ἐκείνοις κεκλημένοι;

¹⁻³ cf. Cic. N.D. 3.53 (et A.S. Pease ad loc.); Arnobii Adv. nat. 4.14; Ampelii Lib. mem. 9.1; Io. Lydi De mens. 4.71; (Theophili Ad Autol. 1.10; Epiph. Ancor. 106); G. Michaelis, De origine indicis deorum cognominum (Diss. Berol. 1898); Gu. Bobeth, De indicibus deorum (Diss. Lips. 1904); Riedweg, Mysterienterminologie, p. 118 n. 9 3-9 cf. Cic. N.D. 3.59; Arnob. 4.14; Ampel. 9.10; Firm. Mat. De errore 16 (et Turcan ad loc.); Epiph. Ancor. 106.4 4-5 τὴν Αἰγυπτίαν : cf. Herod. 2.59.3; Plat. Tim. 21 e 6; Plut. De Iside 354 C; Orig. C. Cels. 5.29, 34 et 37; Arnob. 4.16 et al. 10-13 cf. Cic. N.D. 3.57; Arnob. 4.15; 4.17 esse Apollines quattuor 14 cf. Ampel. 9.6 Apollines quinque ... quintus Ammonis filius in Libya natus 14-15 cf. Didymi Ξένη ἱστορία, Fr. 6 M. Schmidt (p. 363)

⁵ την l add. Klotz $7 \quad \hat{\eta} \ m^2 \ : \ \hat{\eta} \ P^1 \ m^1$ c. 28 10 ἀπόλλωνα P, corr. Jackson / τον add. Jackson 15-16 Πόσοι δὲ καὶ νῦν 'Απόλλωνες; interpungit Fruechtel post J. Jackson 16 ἐπίκηροι Mayor post A. Nauck (Bull. de l'Acad. de St. Pétersb. 22 [1877], p. 100) : ἐπίκουροι P

Τί δ' εἴ σοι τοὺς πολλοὺς εἴποιμι 'Ασκληπιοὺς ἢ τοὺς 'Ερμᾶς τοὺς 1 ἀριθμουμένους ἢ τοὺς 'Ηφαίστους τοὺς μυθολογουμένους; Μὴ καὶ περιττὸς εἶναι δόξω τὰς ἀκοὰς ὑμῶν τοῖς πολλοῖς τούτοις ἐπικλύζων ὀνόμασιν; 'Αλλ' αἴ γε πατρίδες αὐτοὺς καὶ αὶ τέχναι καὶ οἱ βίοι, πρὸς δέ γε καὶ οἱ τάφοι ἀνθρώπους γεγονότας διελέγχουσιν. "Αρης γοῦν, ὁ 2 καὶ παρὰ τοῖς ποιηταῖς (ὡς οἷόν τε) τετιμημένος,

Αρες, "Αρες βροτολοιγέ, μιαιφόνε, τειγεσιπλήτα,

ό "ἀλλοπρόσαλλος" οὖτος καὶ "ἀνάρσιος," Ι ὡς μὲν Ἐπίχαρμός φησι, Σπαρτιάτης ἦν· Σοφοκλῆς δὲ Θρῷκα οἶδεν αὐτόν· ἄλλοι δὲ ᾿Αρκάδα. 10 Τοῦτον δὲ Ὅμηρος δεδέσθαι φησὶν ἐπὶ μῆνας τρισκαίδεκα·

τλη μὲν Ἄρης, ὅτε μιν Ὠτος κρατερός τ' Ἐπιάλτης, παιδες Ἀλωῆος, δησαν κρατερῷ ἐνὶ δεσμῷ· χαλκέῳ δ' ἐν κεράμῳ δέδετο τρισκαίδεκα μῆνας.

Πολλὰ κάγαθὰ Κᾶρες σχοῖεν, οἱ καταθύουσιν αὐτῷ τοὺς 4 κύνας. Σκύθαι δὲ τοὺς ὄνους (τοῖν θεοῖν) ἱερεύοντες μὴ παυέσθων, ὡς ᾿Απολλόδωρός φησι καὶ Καλλίμαχος,

Φοίβος Ύπερβορέοισιν ὄνων ἐπιτέλλεται ἱροίς.

'Ο αὐτὸς δὲ ἀλλαχοῦ

τέρπουσιν λιπαραί Φοίβον ὀνοσφαγίαι.

Pf 13^V

29

c. 29 1 ἀΑσκληπιούς : cf. Cic. N.D. 3.57; Arnob. 4.15 et al. / Ἑρμᾶς : cf. Cic. N.D. 3.56; Arnob. 4.14 et al. 2 Ἡφαίστους : cf. Cic. N.D. 3.55; Arnob. 4.15 et al. 7 Iliad. 5.31 = 455. Cf. Athenag. Leg. 21.2; Theoph. Ad Autol. 1.9; Plut. Amat. 757 B; Sexti Emp. Adv. math. 1.101 8–19 cf. Arnob. 4.25; Cyrill. Alex. C. Iul. I (P.G. 76, col. 544 A) 8 ἀλλοπρόσαλλος : Iliad. 5.831 / ἀνάρσιος : cf. Iliad. 24.365 8–9 Epicharmi Fr. 167 Kaibel = Fr. 197 Olivieri 9 cf. Soph. Antig. 970 (et Scholia ad loc.); Iliad. 13.301 11–13 Iliad. 5.385–87. Cf. Heracliti Alleg Hom. 32.1; Ps-Iustini Coh. 2.4; Zeegers, p. 60 14–15 cf. Cornuti N.D. 21 (p. 41.6 Lang); Arnob. 4.25 15–16 cf. Apollodori Fr. 126 Jacoby (F. Gr. Hist. 244); Arnob. 4.25; Pind. Pyth. 10.30–34; Iuven. 6.469–70 et al. 17 Callimachi Fr. 492 Pfeiffer 19 Callimachi Fr. 186.10 Pf.; Schol. ad Pind. Pyth. 10.49

c. 29 1 εἴ P^2 m^1 : ἤ P^1 15 τοῖν θεοῖν (i.e. Marti et Apollini) supplevi 17 φοῖβος m^2 : φόβος P^1 m^1

5 "Ηφαιστος δέ, ὃν ἔρριψεν ἐξ Ὀλύμπου Ζεὺς "βηλοῦ ἀπὸ θεσπεσίοιο," ἐν 20 Λήμνφ καταπεσὼν ἐχάλκευε, πηρωθεὶς τὼ πόδε, "ὑπὸ δὲ κνῆμαι ῥώοντο ἀραιαί."

²⁰⁻ c. 30:11 cf. Arnob. 4.24; Cyrill. Alex. C. Iul. VI (P.G. 76, col. 805-07) 20 Iliad. 1.591. Cf. Philon. De providentia 2.37; Orig. C. Cels. 6.42 21-22 Iliad. 18.411

"Εχεις καὶ ἰατρόν, οὐχὶ χαλκέα μόνον, ἐν θεοῖς· ὁ δὲ ἰατρὸς 1 φιλάργυρος ἦν, 'Ασκληπιὸς ὄνομα αὐτῷ. Καί σοι τὸν σὸν παραθήσομαι ποιητήν, τὸν Βοιώτιον Πίνδαρον·

ἔτραπε κἀκεῖνον ἀγάνορι μισθῷ χρυσὸς ἐν χερσὶ φανείς . . . χερσὶ δ' ἄρα Κρονίων ῥίψας δι' ἀμφοῖν ἀμπνοὰς στέρνων καθεῖλεν ἀκέως, αἴθων δὲ κεραυνὸς ⟨ἐν⟩έσκηψε μόρον.

Καὶ Εὐριπίδης

5

10

15

2

Ζεὺς γὰρ κατακτὰς παῖδα τὸν ἐμὸν αἴτιος 'Ασκληπιόν, στέρνοισιν ἐμβαλὼν φλόγα.

Οὖτος μὲν οὖν κεῖται κεραυνωθεἰς ἐν τοῖς Κυνοσουρίδος ὁρίοις. Φιλό— 3 χορος δὲ ἐν Τήνῳ Ποσειδῶνά φησι τιμᾶσθαι ἰατρόν, Κρόνῳ δὲ ἐπικεῖ— σθαι Σικελίαν καὶ ἐνταῦθα αὐτὸν τετάφθαι.

Πατροκλής τε ὁ Θούριος καὶ Σοφοκλής ὁ νεώΙτερος ἔν τισι 4 τραΙγωδίαις ἱστορεῖτον τοῖν Διοσκούροιν πέρι· ἀνθρώπω τινὲ τούτω τὼ Διοσκούρω ἐπικήρω ⟨ἐ⟩γενέσθην, εἴ τω ἱκανὸς πιστώσασθαι "Ομηρος τὸ λελεγμένον

P f. 14^r Vi p. 14

c. 30 4–8 Pind. Pyth. 3.55 et 57–58 ed. Snell-Maehler. Etiam ap. Athen. Leg. 29.1;
 Eus. Praep. ev. 3.13.19; Cyrill. Alex. C. Iul. VI (P.G. 76, col. 808 A) 10–11 Eurip. Alc.
 3–4. Etiam ap. Philodem. De pietate 45b; Cyrill. 808 A 12 cf. Cic. N.D. 3.57 (et Pease ad loc.); Pass. Philippi (Boll. Act. Sanct. Oct. 9, p. 546) 12–14 Philochori Fr. 175 Jacoby (F. Gr. Hist. 328) 15 Πατροκλῆς : cf. Arnob. 4.25 s.f.; Patroclis (58) Fr. 2 in T.G.F. ed. Snell / Σοφοκλῆς : cf. Sophoclis (62) Fr. 1 in T.G.F. ed. Snell

c. 30 4 ἔτραπεν et 5 χερσὶν Pind., Klotz / κἀκεῖνον : καὶ κεῖνον Pind. (Boeckh), Klotz 7 ῥίψαις Pind., Klotz / ἀμπνοὰς P m, Eus., Victorius : ἀμπνοὰν Pind., Athen., Cyrill., Staehlin / καθεῖλεν : κάθελεν Pindari codd. Moschopulei, Klotz 8 ⟨ἐν⟩έσκηψε Athen., Potter : ἔσκηψε P, Eus. : ἐνέσκηψεν Pindari codd. Β : ἐνέκιμψεν Pindari codd., Klotz : ἐπέσκηψε Cyrill. 10 κατ' ἀκτὰς P m, corr. Victorius 15 ἔν τισι Welcker (Griech. Trag., p. 979) : ἐν τρισὶ P m 16 ἱστορεῖτον Sylburg : ἱστορείτων P m / τοῖν Διοσκούροιν Sylburg : τὼ διοσκούρω P m : τῶν Διοσκούρων Arcerius 17 ⟨ἐ⟩γενέσθην Dindorf : γενέσθην P m

. . . τοὺς δ' ἤδη κάτεχεν φυσίζοος αἶα ἐν Λακεδαίμονι αὖθι, φίλη ἐν πατρίδι γαίη.

5 Προσίτω δὲ καὶ ὁ τὰ Κυπριακὰ ποιήματα γράψας·

Κάστωρ μὲν θνητός, θανάτου δέ οἱ αἶσα πέπρωταιαὐτὰρ ὅ γ᾽ ἀθάνατος Πολυδείκης, ὄζος Ἄρηος.

20

6 Τοῦτο μὲν ποιητικῶς ἐψεύσατο· "Ομηρος δὲ ἀξιοπιστότερος αὐτοῦ εἰπὼν περὶ ἀμφοῖν τοῖν Διοσκούροιν· πρὸς δὲ καὶ τὸν Ἡρακλέα 25 εἴδωλον ἐλέγξας· "φῶτα" γὰρ "Ἡρακλῆα, μεγάλων ἐπιίστορα 7 ἔργων." Ἡρακλέα οὖν καὶ αὐτὸς "Ομηρος θνητὸν οἶδεν ἄνθρωπον, Ἱερώνυμος δὲ ὁ φιλόσοφος καὶ τὴν σχέσιν αὐτοῦ ὑφηγεῖται τοῦ σώματος (μικρόν, φριξότριχα, ῥωστικόν)· Δικαίαρχος δὲ σχιζίαν, νευρώδη, μέλανα, γρυπόν, ὑποχαροπόν, τετανότριχα. Οὖτος οὖν ὁ 30 Ἡρακλῆς δύο πρὸς τοῖς πεντήκοντα ἔτη βεβιωκὼς κατέστρεψε τὸν βίον διὰ τῆς ἐν Οἴτῃ πυρᾶς κεκηδευμένος.

^{19–20} Iliad. 3.243–44 22–23 Cypria Fr. 8 Bernabé = Fr. 6 Allen 25–26 cf. Odyss. 11.601–02. (Cf. Plut. De facie 944 F; Ps.–Plut. Vita Homeri 123; Zeegers, p. 61) 26–27 Odyss. 21.26. Cf. Iren. Adv. haer. 1.9.4 28–29 cf. Hieronymi Fr. 34 Hiller; Arnob. 4.25 s.f. 29–30 cf. Dicaearchi Fr. 54 Wehrli 30–32 cf. Apollodori Fr. [87] Jacoby (F. Gr. Hist. 244) ap. Clem. Strom. 1.105–3–4 (et Jacoby ad loc.); Pass. Philippi l.c.

¹⁹ φυσίζωος P^1 , corr. P^2 m^2 26 ἡρακλέα P m, corr. Klotz / ἐπὶ ἴστορα P m, corr. Victorius 28 ἀφηγεῖται Jackson 29 μικρόν P m (cf. Pind *Isthm.* 3.71) : μακρόν Sylburg (conl. Gell. 1.1)

Pf. 14^V

Τὰς δὲ Μούσας, ὰς ᾿Αλκμὰν Διὸς καὶ Μνημοσύνης γενεαλογεῖ 1 καὶ οἱ λοιποὶ ποιηταὶ καὶ συγγραφεῖς ἐκθειάζουσιν καὶ σέβουσιν (ἤδη δὲ καὶ ὅλαι πόλεις μουσεῖα (τε)μενίζουσιν αὐταῖς), Μυσὰς οὔσας θεραπαινίδας ταύτας ἐώνηται Μεγακλὼ ἡ θυγάτηρ ἡ Μάκαρος. Ὁ 2 δὲ Μάκαρ Λεσβίων μὲν ἐβασίλευεν, διεφέρετο δὲ ἀεὶ πρὸς τὴν γυναῖκα. Ἡγανάκτει δὲ ἡ Μεγακλὼ ὑπὲρ τῆς μητρός (τί δ᾽ οὐκ ἔμελλε;) καὶ Μυσὰς θεραπαινίδας ταύτας τοσαύτας Ι τὸν ἀριθμὸν ἀνεῖται καὶ καλεῖ Μοίσας κατὰ τὴν διάλεκτον τὴν Αἰολέων. Ταύτας (μὲν) ἐδιδάξατο ἄδειν καὶ κιθαρίζειν τὰς πράξεις τὰς 3 παλαιὰς ἐμμελῶς, αὶ δὲ συνεχῶς κιθαρίζουσαι καὶ καλῶς κατεπάδουσαι τὸν Μάκαρα ἔθελγον καὶ κατέπαυον τῆς ὀργῆς. Οὖ 4 δὴ χάριν ἡ Μεγακλὼ χαριστήριον αὐτὰς ὑπὲρ τῆς μητρὸς ἀνέθηκε χαλκᾶς καὶ ἀνὰ πάντα ἐκέλευσε τιμᾶσθαι τὰ ἱερά. Καὶ αἱ μὲν Μοῦσαι τοιαίδε, ἡ δὲ ἱστορία παρὰ Μυρσίλω τῷ Λεσβίω.

c. 31 1-14 cf. Myrsili Fr. 7 Jacoby (F. Gr. Hist. 477); Arnobii Adv. nat. 4.24 s.f. 1-2 cf. Alcmanis Fr. 119 Bergk⁴ = P.M.G. 67 Page; Diod. 4.7.1

c. 31 1 'Αλκμὰν Bergk : ἄλκμανδρος P^1 m^1 : ἄλκανδρος m^2 , Victorius 3 τεμενίζουσιν Sylburg : μὲν ἵζουσιν P^1 / Μυσὰς Staehlin : μούσας P^1 7 μύσας P^1 m^1 8 Μοίσας Mueller (FHG IV, p. 457) : μύσας P^1 m^1 9 μὲν addidi 12 αὐτὰς Staehlin : αὐταις P^1 / post ἀνέθηκε superscripsit στήλας m^2

P f. 15^r

'Ακούετε δὴ οὖν τῶν παρ' ὑμῖν θεῶν τοὺς ἔρωτας καὶ τὰς παραδόξους τῆς ἀκρασίας μυθολογίας καὶ τραύματα αὐτῶν καὶ δεσμὰ καὶ γέλωτας καὶ μάχας δουλείας τε ἔτι καὶ συμπόσια συμπλοκάς τ' αὖ καὶ δάκρυα καὶ πάθη καὶ μαχλώσας ἡδονάς.
Σάλει μοι τὸν Ποσειδῶ καὶ τὸν χορὸν τῶν διεφθαρμένων ὑπ' αὐτοῦ· 5 τὴν 'Αμφιτρίτην, τὴν 'Αμυμώνην, τὴν 'Αλόπην, τὴν Μελανίππην, τὴν 'Αλκυόνην, τὴν Ἰπποθόην, τὴν Χιόνην, τὰς ἄλλας τὰς μυρίας· ἐν αἷς δὴ καὶ τοσαύταις οὕσαις ἔτι τοῦ Ποσειδῶνος ὑμῶν ἐστενοχωρεῖτο τὰ πάθη.

Κάλει μοι καὶ τὸν ᾿Απόλλω· Φοῖβός ἐστιν οὖτος καὶ μάντις 10 ἀγνὸς καὶ σύμβουλος ἀγαθός. ᾿Αλλ᾽ οὐ ταῦτα ἡ Στερόπη λέγει οὐδὲ ἡ Αἴθουσα οὐδὲ ἡ ᾿Αρσινόη οὐδὲ ἡ Ζευξίππη οὐδὲ ἡ Προθόη οὐδὲ ἡ Μάρπησσα οὐδὲ ἡ Ὑψιπύλη· Δάφνη γὰρ ἐξέφυγε μόνη καὶ τὸν μάντιν καὶ τὴν φθοράν.

Αὐτός τε ὁ Ζεὺς ἐπὶ πᾶσιν ἡκέτω, ὁ "πατὴρ" καθ' ὑμᾶς 15 "ἀνδρῶν τε θεῶν τε·" ⟨ὃς⟩ τοσοῦτον περὶ τὰ ἀφροδίσια ἐξεχύθη, ὡς ἐπιθυμεῖν μὲν πασῶν, ἐκπληροῦν δὲ Ι εἰς πάσας τὴν ἐπιθυμίαν. Ἐν– επίμπλατο γοῦν γυναικῶν οὐχ ἡττον ἢ αἰγῶν ὁ Θμουιτῶν τράγος.

3

c. 32 5-14 cf. Wilamowitz, Comment. gramm. II: Index schol. Gryphiswald. 1880, pp. 11-16; Michaelis, o.c., p. 36 ss. 5-7 cf. Arnob. 4.26; Firm. Mat. De errore 12.3; Cyrilli Alex. C. Iul. VI (P.G. 76, col. 800 B) 11-14 cf. Arnob. 4.26; Firm. Mat. 12.3; Cyrill. 800 BC 15-16 Iliad. 1.544 et saepius 17-18 cf. 39.25; Pindari Fr. 201 Snell; Herod. 2.46; Plut. Bruta anim. 989 A; Strab. 17.1.19 (p. 802 C.); Hieron. Adv. Jovin. 2.7 (P.L. 23, col. 296 C) Thmuis, quod interpretatur hircus; RE XV (1931), col. 782 s.

c. 32 8 καὶ P^1 : καί $\langle \tau \sigma \iota \rangle$ Kroll / ἐστενοχωρεῖτε P^1 , -0 ss. P^2 m 1 10 κάλλει $P,^1$ corr. P^2 m 1 11 στερόπη P^1 (etiam Arnob. 4.26) : 'Αστερόπη Wilamowitz (o.c., p. 12) 13 μάρπησσα P^3 : μάρπισσα P^1 m 1 16 ος om. P^1 , ss. P^2 m 1 / τοσοῦτον Mayor : τοσοῦτος P^1

Καὶ σοῦ, ὧ "Ομηρε, τεθαύμακα τὰ ποιήματα.

3 3

ἢ καὶ κυανέῃσιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων · ἀμβρόσιαι δ' ἄρα χαῖται ἐπερρώσαντο ἄνακτος κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιο · μέγαν δ' ἐλέλιξεν "Ολυμπον.

5 Σεμνὸν ἀναπλάττεις, "Ομηρε, τὸν Δία καὶ νεῦμα περιάπτεις αὐτῷ 2 τετιμημένον. 'Αλλ' ἐὰν ἐπιδείξης μόνον, ἄνθρωπε, τὸν κεστόν, ἐξελέγχεται καὶ ὁ Ζεὺς καὶ ἡ κόμη καταισχύνεται. Εἰς ὅσον δ' 3 ἐλήλακεν ἀσελγείας ὁ Ζεὺς ἐκεῖνος ὁ μετ' 'Αλκμήνης τοσαύτας ἡδυπαθήσας νύκτας οὐδὲ γὰρ αὶ νύκτες αὶ ἐννέα τῷ ἀκολάστῷ 10 μακραί (ἄπας δὲ ἔμπαλιν ὁ βίος ἀκρασίᾳ βραχὺς ἦν), ἵνα δὴ ὑμῖν τὸν ἀλεξίκακον σπείρη θεόν.

Διὸς υἱὸς Ἡρακλῆς, Διὸς ὡς ἀληθῶς, ὁ ἐκ μακρᾶς γεννώμενος 4 νυκτός, τοὺς μὲν ἄθλους τοὺς δώδεκα πολλῷ ταλαιπωρησάμενος χρόνῳ, τὰς δὲ πεντήκοντα Θεστίου θυγατέρας νυκτὶ διαφθείρας μιᾳ, 15 μοιχὸς ὁμοῦ καὶ νυμφίος τοσούτων γενόμενος παρθένων. Οὕκουν ἀπεικότως οἱ ποιηταὶ "σχέτλιον" τοῦτον "καὶ αἰσυλοεργὸν" ἀποκαλοῦσιν. Μακρὸν δ' ἂν εἴη μοιχείας αὐτοῦ παντοδαπὰς καὶ παίδων διηγεῖσθαι φθοράς. Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ παίδων ἀπέσχοντο οἱ παρ' ὑμῖν θεοί, ὁ μέν τις 5 "Υλα, ὁ δὲ Ύακίνθου, ὁ δὲ Πέλοπος, ὁ δὲ Χρυσίππου, ὁ δὲ Γανυμήδους 20 ἐρῶντες.

Τούτους ὑμῶν αἱ γυναῖκες προσκυνούντων τοὺς θεούς, τοι— 6 ούτους δὲ εὐχέσθων εἶναι τοὺς ἄνδρας τοὺς ἑαυτῶν, οὕτω σώφονας, ἵν᾽ ὧσιν Ι ὅμοιοι τοῖς θεοῖς, τὰ ἴσα ἐζηλωκότες· τούτους Ι ἐθιζόντων οἱ παῖδες ὑμῶν σέβειν, ἵνα καὶ ἄνδρες γένωνται εἰκόνα πορνείας 25 ἐνα⟨ρ⟩γῆ τοὺς θεοὺς παραλαμβάνοντες.

Vi. p. 15 P f. 15^V

c. 33 2-4 Iliad. 1.528-30. Cf. Arnob. 4.21; Strab. 8.3.30 (p. 354 C.); Dion. Chrysost. Or. 12.26; Val. Max. Fact. et dict. mem. 3.7.4; Zeegers, p. 62 6 cf. Iliad. 14.214-21; Heracl. Alleg. Hom. 39.7 et al. 7-11 cf. Hes. Theog. 56; Arnob. 4.26; Cyrilli Alex. C. Iul. VI (P.G. 76, col. 800 A) 12-15 cf. Paus. 9.27.7; Apollod. Bibl. 2.4.10; Athen. 13, 556 F; Arnob. 4.26; Tatiani Orat. 21.3; Epiph. Ancor. 106.8 16 cf. Iliad. 5.403 18-20 de Hercule, Apolline, Neptuno, Laio, Iove agit auctor: cf. Arnob. 4.26; Firm. Mat. De errore 12.2; Athen. 13, 602 F 21-25 cf. Ps-Iustini Orat. 4.3-6; Epiph. Ancor. 104.7

c. 33 4 ἐλέλιξαν P^1 m^1 , corr. P^3 7 καὶ deleri suad. Staehlin 7–8 δ' ἐλήλακεν Dindorf : διελήλακεν P^1 8 ἀλκμήνης corr. ex ἀλμήνης P^1 10 ὑμὶν Wilamowitz : ἡμὶν P^1 14 θεστίου corr. ex θυεστίου P^1 23 τούτους P^1 : τοιούτους P^2 m^1 24 γένωνται ss. P^2 : γενήσωνται P^1 m^1 , γενήσονται P^3 m^2 / post γένωνται addit τοιοῦτοι Mayor / ἐναργῆ Markland : ἐναγῆ P^1

7 'Αλλ' οἱ μὲν ἄρρενες αὐτοῖς τῶν θεῶν ἴσως μόνοι ἄττουσι περὶ τὰ ἀφροδίσια,

θηλύτεραι δὲ θεαὶ μένον αἰδοῖ οἴκοι ἑκάστη,

(ὥς) φησιν "Ομηρος, αἰδούμεναι [αἱ θεαὶ] διὰ σεμνότητα 'Αφροδίτην ἐδεῖν μεμοιχευμένην. Αἱ δὲ ἀκολασταίνουσιν ἐμπαθέστερον ἐν τῷ 30 μοιχεία δεδεμέναι, 'Ηὼς ἐπὶ Τιθωνῷ, Σελήνη (δ' ἐπὶ) Ἐνδυμίωνι, Νηρητὰς ἐπὶ Αἰακῷ καὶ ἐπὶ Πηλεῖ Θέτις, ἐπὶ δὲ 'Ιασ(ί)ωνι Δημήτηρ καὶ ἐπὶ 'Αδώνιδι Φερέφαττα. 'Αφροδίτη δὲ ἐπ' "Αρει κατησχυμμένη μετῆλθεν ἐπὶ Κινύραν καὶ 'Αγχίσην ἔγημεν καὶ Φαέθοντα ἐλόχα καὶ ἤρα 'Αδώνιδος ἐφιλονείκει δὲ "τῷ βοώπιδι" (καὶ "τῷ γλαυκώ— 35 πιδι"), καὶ ἀποδυσάμεναι διὰ μῆλον αἱ θεαὶ γυμναὶ προσεῖχον τῷ ποιμένι, ἤτις αὐτῶν δόξει καλή.

²⁸ Odyss. 8.324 31–35 cf. Hes. Theog. 969–70; 984; 1003–05; 1006; 1008–09; Arnob. 4.27 33–35 cf. 13.14–17; 14.5–6; 45.16–17; Iustini 1 Apol. 25.1; Arnob. 4.24 s.f.; Firm. Mat. 10.1 35–36 (καὶ τῆ γλαυκώπιδι): cf. Cypria, Argum. ap. Procl. Chrestom. 80 Severyns; Eurip. Troad. 924; Hel. 23; Apollod. Epit. 3.2; Hygini Fab. 92 et al.

²⁹ ὅς addidi / αἱ θεαὶ secl. Valckenaer 31 δεδεμέναι : —αι in ras. P^1 / δ' ἐπὶ add. Wilamowitz 32 Ἰασίωνι Sylburg (conl. Diod. 5.77.1) : ἰάσωνι P^1 , ἰάσονι P^3 35–36 καὶ τῆ γλαυκώπιδι suppl. Jackson 37 ἥτις P^3 : εἴ τις P^1 m^1

"Ιθι δὴ καὶ τοὺς ἀγῶνας ἐν βραχεῖ περιοδεύσωμεν καὶ τὰς 1 ἐπιτυμβίους ταυτασὶ πανηγύρεις καταλύσωμεν, "Ισθμιά τε καὶ Νέμεα καὶ Πύθια καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις 'Ολύμπια. Πυθοῖ μὲν οὖν ὁ δράκων ὁ Πύθιος θρησκεύεται καὶ τοῦ ὄφεως ἡ πανήγυρις καταγγέλλεται Πύθια· Ίσθμοῖ δὲ σκύβαλον προσέπτυσεν ἐλεεινὸν ἡ θάλαττα καὶ Μελικέρτην ὀδύρεται τὰ "Ισθμια· Νεμέασι δὲ ἄλλο παιδίον 'Αρχέμορος κεκήδευται καὶ τοῦ παιδίου ὁ ἐπιτάφιος προσαγορεύεται Νέμεα· Πίσα δὲ ὑμῖν τάφος ἐστίν, ὧ Πανέλληνες, ἡνιόχου Φρυγός, καὶ τοῦ Πέλοπος τὰς χοάς, τὰ 'Ολύμπια, ὁ Φειδίου σφετερίζεται Ζεύς. Μυστήρια ἦσαν ἄρα, ὡς ἔοικεν, οἱ Ι ἀγῶνες ἐπὶ νεκροῖς διαθλούμενοι, ὥσπερ καὶ τὰ λόγια, καὶ δεδήμευνται ἄμφω.

'Αλλὰ τὰ μὲν ἐπὶ "Αγρα μυστήρια καὶ τὰ ἐν 'Αλιμοῦντι τῆς 2 'Αττικῆς 'Αθήνησι περιώρισται· αἶσχος δὲ ἤδη κοσμικὸν οἴ τε ἀγῶνες καὶ οἱ φαλλοὶ οἱ Διονύσφ ἐπιτελούμενοι, κακῶς ἐπινενεμημένοι τὸν βίον. Διόνυσος γὰρ κατελθεῖν εἰς "Αιδου γλιχόμενος ἠγνόει τὴν ὁδόν, 3 ὑπισχνεῖται δ' αὐτῷ φράσειν ⟨τις⟩, Πρόσυμνος τοὕνομα, οὐκ ἀμισθί. 'Ο δὲ μισθὸς οὐ καλός, ἀλλὰ Διονύσφ καλός· καὶ ἀφροδίσιος ἢν ἡ χάρις, ὁ μισθός, ὃν ἡτεῖτο Διόνυσος· βουλομένφ δὲ τῷ θεῷ γέγονεν ἡ αἴτησις, καὶ δὴ ὑπισχνεῖται παρέξειν αὐτῷ, εἰ ἀναζεύξοι, ὅρκφ πιστωσάμενος τὴν ὑπόσχεσιν. Μαθὼν ἀπῆρεν· ἐπανῆλθεν αὖθις· οὐ καταλαμβάνει 4 τὸν Πρόσυμνον (ἐτεθνήκει γάρ)· ἀφοσιούμενος τῷ ἐραστῆ ὁ Διόνυσος ἐπὶ τὸ μνημεῖον ὁρμῷ καὶ πασχητιᾳ. Κλάδον οὖν συκῆς, ὡς ἔτυχεν, ἐκτεμὼν ἀνδρείου μορίου σκευάζὲται τρόπον ἐφέζεταί τε τῷ κλάδῳ, τὴν ὑπόσχεσιν ἐκτελῶν τῷ νεκρῷ.

3 4

P f. 16^r

c. 34 1–9 Ζεύς : exscripsit Eus. *Praep. ev.* 2.6.10 12–30 Mutuatus est Arnob. *Adv. nat.* 5.28–29 15–16 cf. Paus. 2.37.5 (Πόλυμνος); Hygini *Astron.* 2.5.2 (Polymnus); Iustini 1 *Apol.* 25.1; Wilamowitz, *Comm. gramm.* II, p. 15 s.

c. 34 2 καταλύσωμεν P¹ Eus. : εἰσκαταδύσωμεν Schwartz 7-8 πῖσα δ' ἐστὶν ἐν ὑμῖν τάφος Eus. 12 "Αγρα Meursius (Eleusinia, Lugd. Batav. 1619, p. 16) : σάγραι P¹ 16 τις add. Dindorf (Praef. p. XLIV) / ἀμισθεί P¹, corr. Dindorf 17 καὶ et ἡ deleri suad. Jackson

Ύπόμνημα τοῦ πάθους τούτου μυστικὸν φαλλοὶ κατὰ πόλεις 25 ἀνίστανται Διονύσφ· "Εἰ μὴ" γὰρ "Διονύσφ πομπὴν ἐποιοῦντο καὶ ὕμνεον ἆσμα αἰδοίοισιν, ἀναιδέστατα εἴργασται", φησίν 'Ηράκλειτος· "ὑυτὸς δὲ "Αιδης καὶ Διόνυσος, ὅτεφ μαίνονται καὶ ληναίζουσιν," οὐ διὰ τὴν μέθην τοῦ σώματος, ὡς ἐγὼ οἶμαι, τοσοῦτον ὅσον διὰ τὴν ἐπονείδιστον τῆς ἀσελγείας ἱεροφαντίαν.

^{26–28} Heracliti B 15 DK = Fr. 50 Marcovich 28 ληναΐζουσιν : cf. 2.10 29–30 cf. 74.15

²⁷ ἇισμα P^1 : γρ. ἄσσα P^2 m^1 : ἄσματα Heinse / ἀναιδές, <*>-τατα Wilamowitz (Glaube der Hellenen³, II, p. 207 n. 1): ἀναιδές, (ἀναιδέσ)τατα Kl. Reich (Hermes 80 [1952], p. 106) / εἴργασται P^1 : εἴργαστ' ἄν Heinse, Schleiermacher 28 ληναίζουσιν P^1 : γρ. καὶ ληνεύουσιν P^2 m^1

Εἰκότως ἄρα οἱ τοιοίδε ὑμῶν θεοὶ (δοῦλοι,) δοῦλοι παθῶν 1 γεγονότες. ᾿Αλλὰ καὶ πρὸ τῶν Εἰλώτων καλουμένων τῶν παρὰ Λακεδαιμονίοις "δούλειον" Ι ὑπεισῆλθεν "ζυγὸν" ᾿Απόλλων ᾿Αδμήτῳ ἐν Φεραῖς, Ἡρακλῆς ἐν Σάρδεσιν Ὁμφάλῃ, Λαομέδοντι δ' ἐθήτευε Ποσειδῶν καὶ ᾿Απόλλων (καθάπερ ἀχρεῖος οἰκέτης, μηδὲ ἐλευθερίας δήπουθεν δυνηθεὶς τυχεῖν παρὰ τοῦ προτέρου δεσπότου) · τότε καὶ τὰ Ἰλίου τείχη ἀνωκοδομησάτην τῷ Φρυγί.

"Όμηρος δὲ τὴν 'Αθηνᾶν οὐκ αἰσχύνεται παραφαίνειν λέγων 2 τῷ 'Οδυσσεῖ "χρύσεον λύχνον ἔχουσαν" ἐν χεροῖν· τὴν δὲ 'Αφροδίτην ἀνέγνωμεν, οἷον ἀκόλαστόν τι θεραπαινίδιον, παραθεῖναι φέρουσαν τῆ Ἑλένη τὸν δίφρον τοῦ μοιχοῦ κατὰ πρόσωπον, ὅπως αὐτὸν εἰς συνουσίαν ὑπαγάγηται.

Πανύασσις δὲ πρὸς τούτοις καὶ ἄλλους παμπόλλους ἀνθρώποις 3 Κατρεῦσαι θεοὺς ἱστορεῖ ὧδέ πως γράφων

τλη μὲν Δημήτηρ, τλη δὲ κλυτὸς ᾿Αμφιγυήεις, τλη δὲ Ποσειδάων, τλη δ᾽ ἀργυρότοξος ᾿Απόλλων ἀνδρὶ παρὰ θνητῷ θητευσέμεν εἰς ἐνιαυτόν τλη δὲ ⟨καὶ⟩ ὀβριμόθυμος Ἅρης ὑπὸ πατρὸς ἀνάγκης

καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις.

15

3 5

P f. 16^V

<sup>c. 35 1-12 cf. Arnob. 4.25 3 δούλειον ... ζυγόν : cf. Aeschyli Agam. 1226;
Pers. 50; Septem 471; 793; Strom. 2.22.5 3-5 cf. Tatiani Orat. 21.2; Athenag. Leg. 21.4;
Tertull. Apolog. 14.4; Min. Fel. Oct. 23.5; Aug. C.D. 18.13. - Philodemi De pietate 63 (p. 34.1-5 et 13-21 Gomperz); Jos. C. Apionem 2.247; Plut. Amat. 761 E; Luciani Iupp. confut. 8;
De sacrif. 4 9 Odyss. 19.34. Cf. Ael. Aristid. Or. 45.2 10-12 cf. Iliad. 3.424
25. Cf. Heracl. Alleg. Hom. 28.4-5; Zeegers, p. 62 15-18 Panyasidis Heraclaea, Fr. 3
Bernabé (= Fr. 16 Kinkel)</sup>

c. 35 1 δοῦλοι¹ suppl. Schwartz 2 πρὸ Muenzel : πρὸς P^1 7 ἀνφκοδομησάτην : –ην in ras. P^1 13 δὲ scripsi : γὰρ P^1 / ἀνθρώποις : ι corr. ex v P^1 17 θητευσέμεν P^1 (cf. II. 21.444 et Gu. McLeod, *Phoenix* 29 [1975], p. 201) : θητευέμεν Sylburg : θῆσαι μέγαν coni. Meineke (*Anal. Alex.* p. 363), conl. *Strom.* 1.107.2 18 δὲ ⟨καὶ⟩ Sylburg : δ' P^1

Pf. 17^r

Vi p. 16

Τούτοις οὖν εἰκότως ἕπεται τοὺς ἐρωτικοὺς ὑμῶν καὶ παθητικούς τούτους θεούς άνθρωποπαθείς έκ παντός είσάγειν τρόπου. "καὶ γάρ θην κείνοις θνητὸς χρώς." Τεκμηριοί δὲ "Ομηρος μάλα ἀκριβώς, 'Αφροδίτην ἐπὶ τῶ τραύματι παρεισάγων ὀξὸ καὶ μέγα ιάχουσαν αὐτόν τε τὸν πολεμικώτατον "Αρη ὑπὸ τοῦ Διομήδους κατὰ 5 2 τοῦ κενεῶνος οὐτασμένον διηγούμενος. Πολέμων δὲ καὶ τὴν 'Αθηνᾶν ύπὸ 'Ορνύτου τρωθήναι λέγει· ναὶ μὴν καὶ τὸν 'Αϊδωνέα ὑπὸ Ήρακλέους τοξευθηναι "Ομηρος λέγει καὶ τὸν Ἡλίου Αὐγέαν Ι Πανύασσις ίστορεῖ. "Ηδη Ι δὲ καὶ τὴν "Ηραν τὴν ζυγίαν ἱστορεῖ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Ἡρακλέους ὁ αὐτὸς Πανύασσις "ἐν Πύλω ἡμαθόεντι" 10 (τρωθήναι). Σωσίβιος δὲ καὶ τὸν Ἡρακλέα πρὸς τῶν Ἱππο-3 κοωντιδών κατά τής χειρός οὐτασθήναι λέγει. Εί δὲ τραύματα, καὶ αίματα· οι γὰρ ιχῶρες οι ποιητικοί είδεχθέστεροι καὶ τῶν αἰμάτων· σηψις γὰρ αἵματος ἰχὼρ νοεῖται.

c. 36 2 ἀνθρωποπαθεῖς : cf. Strom. 5.116.4; 7.22.1 3 cf. Iliad. 21.568 καὶ γάρ θην τούτω τρωτός χρώς όξεϊ χαλκώ 4-5 cf. Iliad. 5.343; (336 ss.). Athenag. Leg. 21.2; Theoph. Ad Autol. 1.9; Ps-Iustini Coh. 2; Tertull. Ad nat. 1.10.39; Apolog. 14.2; Cypriani Quod idola dii non sint 4; Athanas. C. gentes 12; Firm. Mat. De errrore 12.8. - Philod. De pietate p. 40.3 Gomperz; Philon. De provid. 2.37; Iosephi C. Apionem 2.243; Heracl. Alleg. Hom. 30.1 et 4; Luciani Iupp. trag. 40 5-6 cf. Iliad. 5.855-58. Athenag. Leg. 21.2; Theoph. Ad Autol. 1.9; Ps.-Iustini Coh. 2; Min. Fel. Oct. 23.3. - Heracl. Alleg. Hom. 30.1; Iosephi C. Apionem 2.243 6 Πολέμων – 7 λέγει : Polemonis Iliensis Fr. 24 Mueller (FHG III, p. 122) 7–8 cf. Iliad. 5.395-97 καὶ τὸν 'Ηλίου Αὐγέαν – 11 τρωθηναι : cf. Panyasidis Heraclaea Frr. 21 et 24 Bernabé (= Frr. 6 et 20 Kinkel). Cf. Schol. ad 36.8; Apollod. Bibl. 2.7.2; Arnob. Adv. nat. 4.25 Non ex vobis Panyassis unus est, qui ab Hercule Ditem patrem et reginam memorat sauciatem esse 9 "Ηραν τὴν ζυγίαν : cf. Apoll. Argon. 4.96; Hesych., s.v. ζυγία; R.E. Iunonem? VIII (1913), col. 382 10 cf. Odyss. 11.257 et al. 11 Σωσίβιος - 12 λέγει : cf. Sosibii Fr. 13 Jacoby (F. Gr. Hist. 595); Arnob. 4.25 Non ab Hippocoontis liberis ipsum Sosibius Herculem cruciatum retulisse pronuntiat et inlati vulneris et doloris?; Diod. 4.33.5 12-13 cf. *Iliad*. 5.340; Zeegers, p. 63 14 cf. LSJ, s.v. ἰχώρ, II.2

³ $\theta \eta v P^1$ ut vid., Hom. : $\xi \eta v P^2 m^1$ 1 (τὸ) τοὺς Μ. Pohlenz ου αὐγέαν cod. Coll. Novi Oxon. 139 : ἠλεῖον (ει in ras.) αὐγέαν P¹ : "Ηλιον [Αὐγέαν] Schwartz, agn. Staehlin : καὶ < ... ἐν τῆ μάχη τῆ πρὸς > τὸν "Ηλιον Αὐγέαν 9 ἱστορεί l del. Schwartz coni. H. Lloyd-Jones 11 τρωθηναι supplevi (cf. v. 7 12 δὲ Mayor : δὴ P^1 et Arnob. 4.25)

'Ανάγκη τοίνυν θεραπείας καὶ τροφὰς παρεισάγειν αὐτοῖς, ὧν εἰσιν ἐνδεεῖς. Διὸ τράπεζαι καὶ μέθαι καὶ γέλωτες καὶ συν- 4 ουσίαι, οὐκ ἂν ἀφροδισίοις χρωμένων ἀνθρωπ(ίν)οις οὐδὲ παιδοποιουμένων οὐδὲ μὴν ὑπνωσσόντων, εἰ ἀθάνατοι καὶ ἀνενδεεῖς καὶ ἀγήρω ὑπῆρχον. Μετέλαβον δὲ καὶ τραπέζης ἀνθρωπίνης παρὰ τοῖς 5
Αἰθίοψιν, ἀπανθρώπου δὲ καὶ ἀθέσμου αὐτὸς ὁ Ζεὺς παρὰ Λυκάονι τῷ 'Αρκάδι ἑστιώμενος· ἀνθρωπείων γοῦν ἐνεφορεῖτο σαρκῶν οὐχ ἑκών. 'Ηγνόει γὰρ ὁ θεὸς ὡς ἄρα Λυκάων ὁ 'Αρκὰς ὁ ἑστιάτωρ αὐτοῦ τὸν παῖδα κατασφάξας τὸν αὑτοῦ (Νύκτιμος ὄνομα αὐτῷ) παραθείη ὄψον τῶ Διί.

^{19–20} cf. Iliad. 1.423–24 / τραπέζης ἀνθρωπίνης : cf. Eustath. ad loc. (p. 128.40) Πολλοὶ γὰρ αὐτῶν [sc. Αἰθιόπων] ἀνθρωποφαγοῦσιν 20–24 cf. Arnob. 4.24. – Paus. 8.2.3; Apollod. Bibl. 3.8.1; Nonni Dionys. 18.20 ss.; Schol. in Lycophr. Al. 481; Cook, Zeus, I, pp. 78–79

¹⁷ ἀνθρωπίνοις Reinkens (o.c., p. 30), cf. Exc. ex Theod. 17.2 : ἀνθρώποις P^{l} : ἀνθρώπων Sylburg 18 ὑπνωσσόντων : σσ corr. in σ P^{l} 19 ἀγήρφ Potter : ἀγήρως P^{l} / μετέλαβον [sc. οἱ θεοὶ] scripsi : μετέλαβεν P^{l} 20 λυκάωνι P^{l} , corr. Sylburg 21 ἀρκάδι δι P^{l} , sed δι P^{l} έστιώμενος : ἑστ P^{l} in ras. P^{l}

P f. 17^V

Καλός γε ὁ Ζεὺς ὁ μαντικός, ὁ ξένιος, ὁ ἱκέσιος, ὁ μειλίχιος, ὁ πανομφαῖος, ὁ προστροπαῖος μᾶλλον δὲ ⟨ὁ⟩ ἄδικος, ὁ ἄθεσμος, ὁ ἄνομος, ὁ ἀνόσιος, ὁ ἀπάνθρωπος, ὁ βίαιος, ὁ φθορεύς, ὁ μοιχός, ὁ ἐρωτικός. 'Αλλὰ τότε μὲν [ἦν, ὅτε] τοιοῦτος ἦν, ὅτε ἄνθρωπος ἦν, νῦν δὲ ὅδη μοι δοκοῦσι καὶ οἱ μῦθοι ὑμῖν γεγηρακέναι. Δράκων ὁ Ζεὺς σοὐκέτι, οὐ κύκνος ἐστίν, οὐκ ἀετός, οὐκ ἄνθρωπος ἐρωτικός οὐχ ἵπταται (ἔτι ὁ⟩ θεός, οὐ παιδεραστεῖ, οὐ φιλεῖ, οὐ βιάζεται, καίτοι πολλαὶ καὶ καλαὶ καὶ νῦν ἔτι γυναῖκες καὶ Λήδας εὐπρεπέστεραι καὶ Σεμέλης | ἀκμαιότεραι, μειράκια δὲ ὡραιότερα καὶ πολιτισκύτερα τοῦ Φρυγίου βουκόλου. Ποῦ νῦν ἐκεῖνος ὁ ἀετός; Ποῦ δὲ ὁ ιο κύκνος; Ποῦ δὲ αὐτὸς ὁ Ζεύς; Γεγήρακε μετὰ τοῦ πτεροῦ οὐ γὰρ δήπου μετανοεῖ τοῖς ἐρωτικοῖς οὐδὲ παιδεύεται σωφρονεῖν.

Γυμνοῦται δὲ ὑμῖν ὁ μῦθος ἀπέθανεν, ὧ Λήδα, ἀπέθανεν ὁ κύκνος, ἀπέθανεν ὁ ἀετός. Ζητεῖζς σου τὸν Δία; Μὴ τὸν οὐρανόν,

<sup>c. 37 1 ὁ μαντικός : cf. Eurip. Fr. 875 N.² 2 ὁ προστροπαῖος : cf. R.E. XXIII (1957), col. 901 s.; X A (1972), col. 356; Cook, Zeus, II, p. 1097 ss.
5 γεγηρακέναι : cf. 2.14; 11.4–5 10 τοῦ Φρυγίου βουκόλου : i.e. Ganymede
11 Γεγήρακε : cf. Senecae Fr. 119 Haase (ap. Lact. Div. inst. 1.16.10); Tatiani Orat.
21.4; Theoph. Ad Autol. 2.3; Min. Fel. Oct. 24.3 (21.11) Nisi forte iam Iuppiter senuit ...</sup>

c. 37 2 \dot{o}^2 add. Sylburg 4 $\dot{\eta}$ ν ὅτε 1 secl. Cobet (p. 193) / ὅτε τοιοῦτος : ὅτε τοιο $^-$ in ras. P^1 7 ἔτι \dot{o} addidi / θεὸς del. Mayor 10 βουκούλου P^1 m^1 , corr m^2 10 $^-$ 11 · δαὶ ... δαὶ P^1 13 $\dot{\omega}$ Markland, Jackson : $\dot{\eta}$ P^1 14 ζητεῖς Klostermann, Jackson : ζήτει P^1

15 άλλὰ τὴν γῆν πολυπραγμόνει. 'Ο Κρής σοι διηγήσεται, παρ' ὧ καὶ 4 τέθαπται. Καλλίμαχος ἐν ὕμνοις·

καὶ γὰρ τάφον, ὧ ἄνα, σεῖο Κρῆτες ἐτεκτήναντο.

Τέθνηκε γὰρ ὁ Ζεύς (μὴ δυσφόρει, ὧ Λήδα) ὡς κύκνος, ὡς ἀετός, ὡς ἄνθρωπος ἐρωτικός, ὡς δράκων.

¹⁵⁻¹⁶ cf. Ennii Euhem. Fr. 11 Vahlen (ap. Lact. Div. inst. 1.11.46); Cic. N.D. 1.119; 3.53 (et Pease ad loc.); Statii Theb. 1.278 s. — Athenag. Leg. 30.2; Tatiani Orat. 27.4; Theoph. Ad Autol. 1.10; 2.3; Tertull. Apolog. 12.5; 25.7; Ad nat. 2.17.3; Min. Fel. Oct. 23.13; Orac. Sibyll. 8.47 s.; Ps.—Clem. Hom. 5.23; Recogn. 10.23; Orig. C. Cels. 3.43; Acta Apollonii 22; Cypr. Quod idola 2; Eus. Praep. ev. 3.10.21; Lact. Div. inst. 1.11.47; Arnob. 4.25; Greg. Naz. Or. 5.32 et al. — Cf. Fr. Pfister, Der Reliquienkult im Alterum (RGVV 5.1, Giessae 1909), pp. 385-87; Cook, Zeus, I, pp. 157 ss.; 645 ss.; 940 ss.; I. Schwabl, R.E. Suppl. XV (1978), coll. 1317-19 (s.v. Zeus) 17-18 Callim. Hymn. in Iovem 8-9; cf. Iamb. 12.16. Etiam ap. Athenag. Leg. 30.2; Orig. C. Cels. 3.43; Ioann. Chrysost. In ep. ad Titum [1:2] hom. 3 (P.G. 62, 677 A); Epiph. Panar. 42.12.3 (Marcion), Refut. 21 (III, p. 169.15 Holl). Respicit Luc. Iupp. trag. 45; Timon. 6; De sacrif. 10; Philops. 3; Deorum concil. 6; Philopatr. 10

¹⁶ Καλλίμαχος – 18 ἐτεκτήναντο secl. Wilamowitz 19 ὧ Markland : ὡς P¹

"Ηδη δὲ καὶ αὐτοὶ φαίνονται οἱ δεισιδαίμονες ἄκοντες μέν, ὅμως δ' οὖν συνιέντες τὴν πλάνην τὴν περὶ τοὺς θεούς·

ού γὰρ ἀπὸ δρυός είσι παλαιφάτου οὐδ' ἀπὸ πέτρης,

"ἀλλ' ἀνδρῶν γένος εἰσί," μικρὸν δὲ ὕστερον καὶ δρύες ὄντες 2 εὑρεθήσονται καὶ πέτραι. 'Αγαμέμνονα γοῦν τινα Δία ἐν Σπάρτη 5 τιμᾶσθαι Στάφυλος ἰστορεῖ· Φανοκλῆς δὲ ἐν "Ερωσιν ⟨ἤ⟩τοι Καλοῖς 'Αγαμέμνονα τὸν 'Ελλήνων βασιλέα 'Αργύννου νεὼν 'Αφροδίτης ἵστασθαι ἐπ' 'Αργύννω τῷ ἐρωμένω.

3 "Αρτεμιν δὲ ᾿Αρκάδες ᾿Απαγχομένην καλουμένην προστρέπονται, ὡς φησι Καλλίμαχος ἐν Αἰτίοις. Καὶ Κονδυλῖτις ἐν 10
Μηθύμνη ἐτέρα τετίμηται Ἄρτιμις. Ἔστι δὲ καὶ Ποδάγρας ἄλλης
4 ᾿Αρτέμιδος ἐν τῆ Λακωνικῆ ἱερόν, ὡς φησι Σωσίβιος. Πολέμων δὲ
Κεχηνότος Διονύσου οἶδεν ἄγαλμα, καὶ ᾿Οψοφάγου πάλιν ᾿Απόλλωνος
ἄλλο ἐν Ἦλιδι τιμώμενον. Ἐνταῦθα ᾿Απομυίω Διὶ θύουσιν Ἡλεῖοι
՝ ῬωμαῖΙοι δὲ ᾿Απομυίω Ἡρακλεῖ καὶ Πυρετῷ δὴ καὶ Φόβω θύουσιν, 15

P f. 18^r

³ Odyss. 19.163. (Cf. Strom. 2.124.3; Iliad. 22.126; Hes. Theog. 35; Plat. Apol. 34 d 4; Rei publ. 7, 544 d 7; Sexti Emp. Adv. math. 11.161; Zeegers, p. 63 s.) 4.63. Cf. Sexti Emp. Adv. math. 11.161 4-5 cf. 46.6 5-6 cf. Athenag. Leg. 1.1 o δὲ Λακεδαιμόνιος ᾿Αγαμέμνονα Δία; Lycophr. Alex. 335; 1124 s.; 1369 s.; R.E. X A (1972), col. 254 s. et Suppl. XV (1978), col. 1086 (Sparta) 6 Στάφυλος : cf. Staphyli Fr. 10 (FHG IV, p. 506) 6 Φανοκλής – 8 τῷ ἐρωμένῷ : cf. Strom. 6.23.7; Phanoclis Fr. 5 Powell; Athen. 13, 603 D; Propertii 3.7.21-22; Plut. Bruta anim. 990 D; L. Alfonsi, Hermes 81 (1953), pp. 379-83 9-39.11 cf. G. Wentzel, Ἐπικλήσεις θεῶν 9-10 cf. Callim. Fr. 187 Pfeiffer. Cf. Paus. 8.23.6-7 (Diss. Gott. 1889) cf. Sosibii Fr. 14 Jacoby (F. Gr. Hist. 595) 12-14 cf. Polemonis Fr. 71 (FHG III, p. 135); Athen. 8, 346 B 13 Διονύσου : cf. Aeliani H.A. 7.48; Plin. N.H. 8.58 Ένταῦθα – 15 Ἡρακλεῖ : cf. Paus. 5.14.1; Plin. N.H. 10.79; Etym. magn. p. 131.23, s.v. 'Απόμυιος; Cook, Zeus, III, p. 783; R.E. X A (1972), col. 275 15 καὶ Πυρετῶ : cf. Cic. De legg. 2.28; N.D. 3.63; Plin. N.H. 2.16; Val. Max. 2.5.6. - Min. Fel. Oct. 25.8; Cypr. Quod idola 4; Lact. Div. inst. 1.20.17; August. C.D. 2.14; 3.12 et 25; 4.15 ... si Pavor et Pallor et Febris dii Romani esse meruerunt; 4.23; G. Wissowa, Rel. u. Kultus der Romer, 2 p. 246 n.1 / καὶ Φόβω: cf. Liv. 1.27.7; Min. Fel. Oct. 25.8; Lact. Div. inst. 1.20.11; Arnob. Adv. nat. 1.28; August. C.D. 4.15; 4.23; 6.10 (Seneca); Wissowa, p. 249 n.1

c. 38 6 ⟨ἥ⟩τοι scripsi : τἷε P^I : ἢ P. Leopardus (Emend. IV.4, p. 93) ex Strom. : τοἷς Sylburg / ἢ Καλοἷς del. Alfonsi 7 ἀργύννου P^I et Schol. : del. Meineke (ad Steph. Byz. ['Αργύννιον], I, p. 114) : 'Αργυννίδος Athen., Leopardus, agn. Powell 8 ἴστασθαι P^I : εἵσασθαι Athen., Cobet, Powell 13 Διονύσου Preller (Polem. Perieg. Frr., p. 109), Bergk (Opusc. philol., [1886] II, p. 497) : ἀπόλλωνος P^I (cf. ν. 13 ἀπόλλωνος) 14 ἀπομυίω διὶ θύουσιν corr. ex ἀπὸ μυΐωδι ἰθύουσιν P^I 5 δὴ scripsi : δὲ P^I

οῦς καὶ αὐτοὺς μετὰ τῶν ἀμφὶ τὸν Ἡρακλέα ἐγγράφουσιν. Ἐῶ δὲ 5 ᾿Αργείους ⟨καὶ Λάκωνας⟩· ᾿Αφροδίτην Τυμβωρύχον θρησκεύουσιν ᾿Αργείοι [καὶ Λάκωνες], καὶ Χελύτιδα δὲ Ἅρτεμιν Σπαρτιᾶται σέβουσιν· ἐπεὶ τὸ βήττειν χελύττειν καλοῦσιν.

^{17 &#}x27;Αφροδίτην Τυμβωρύχον : cf. fortasse Plut. *Qu. Rom.* 269 Β ('Αφροδίτη 'Επιτυμβία) et L. R. Farnell, *The Cults of Greek States* II (1896), p. 652 18 καὶ Χελύτιδα δὲ "Αρτεμιν : cf. ft. *Hymn. Hom.* 5.19 et Farnell, II, p. 472

¹⁷ post ἀργείους ss. add. οἳ P^2 m^1 / καὶ Λάκωνας add. et 18 καὶ λάκωνες del. Schwartz

Οἴει ποθὲν παραγέγραπται ταῦτα (ἄ) σοι κομίζεται, τὰ ὑφ' ἡμῶν παρατιθέμενα; Οὐδὲ τοὺς σοὺς γνωρίζειν ἔοικας συγγραφεῖς, οὺς ἐγὰ μάρτυρας ἐπὶ τὴν σὴν ἀπιστίαν καλῶ, ἀθέου χλεύης, ὧ
δείλαιοι, τὸν πάντα ὑμῶν ἀβίωτον ὄντως βίον ἐμπεπληκότας. Οὐχὶ μέντοι Ζεὺς Φαλακρὸς ἐν "Αργει, Τιμωρὸς δὲ ἄλλος ἐν Κύπρῳ s τετίμησθον; Οὐχὶ δὲ 'Αφροδίτη Περιβασοῖ μὲν 'Αργεῖοι, 'Εταίρᾳ δὲ 'Αθηναῖοι καὶ Καλλιπύγῳ θύουσιν Συρακούσσιοι, ἢν Νίκανδρος ὁ ποιητὴς "καλλίγλουτόν" που κέκληκεν; Διόνυσον δὲ ἤδη σιωπῶ τὸν Χοιροψάλαν· Σικυώνιοι τοῦτον προσκυνοῦσιν ἐπὶ τῶν γυναικείων τάξαντες [τὸν Διόνυσον] μορίων, ἔφορον αἴσχους τὸν ὕβρεως σεβά— ζοντες ἀρχηγόν.

Τοιοίδε μὲν αὐτοῖς οἱ θεοί, τοιοίδε (δὲ) καὶ αὐτοί, παίζοντες 4 ἐν θεοῖς, μᾶλλον δὲ ἐμπαίζοντες καὶ ὑβρίζοντες σφίσιν αὐτοῖς. Καὶ πόσφ βελτίους Αἰγύπτιοι, (οἱ) κωμηδὸν καὶ κατὰ πόλεις τὰ ἄλογα τῶν ζώων ἐκτετιμηκότες, ἤπερ "Ελληνες τοιούτους προσκυνοῦντες 15 θεούς. Τὰ μὲν γὰρ εἰ καὶ θηρία, ἀλλ' οὐ μοιχικά, ἀλλ' οὐ μάχλα, παρὰ φύσιν δὲ θηρεύει ἡδονὴν οὐδὲ ἔν. Οἱ δὲ ὁποῖοι, τί καὶ χρὴ λέγειν ἔτι, ἀποχρώντως αὐτῶν διεληλεγμένων;

⁴ ἀβίωτον ... βίον : cf. Aristoph. Plut. 969; Philemon. Frr. 94.7 et 96.7 Kassel-Austin; Lysiae Or. 6.31; Plat. Polit. 299 e 7 5 Φαλακρός : cf. R.E. XIX (1938), col. 1615; X A (1972), col. 370; Cook, Zeus, III, p. 321 / Τιμωρός : cf. Apoll. 6 Περιβασοί : Rhod. Argon. 4.709; R.E. VI A (1937), col. 1308; X A (1972), col. 366 cf. Hesych. Περιβασώ· ἡ ᾿Αφροδίτη / ἹΕταίρα : cf. Apollod. Περὶ θεῶν, Fr. 112 Jacoby (F. Gr. Hist. 244); Athen. 13, 571 C 7 Καλλιπύγω : cf. Athen. 12, 554 C 7-8 cf. Nicandri Fr. 23 Schneider τὸν Χοιροψάλαν : cf. Schol. ad. loc.; 8–9 Polemon. Iliensis Fr. 72 Mueller (FHG, III, p. 135 s.); Schol. ad Aeschyli Pers. 1054 Λέγεται καὶ Χοιροψάλας Διόνυσος, ὁ τίλλων τὰ μόρια τῶν γυναικῶν 13-15 cf. Aristid. Apol. 12.1 et 7 (et Geffcken, pp. 73-76); Athenag. Leg. 1.1 et al.

c. 39 1 ποθὲν Staehlin : πόθεν P^1 / παραγέγραπται P^1 : παρέγγραπτα Staehlin / ἄ addidi / κομίζεται scripsi : κομίζεσθαι P^1 : σοι κομίζεσθαι secl. Gu. Christ (*Philol. Studien zu Clem. Alex.*, p. 28) 3 post καλῶ lacunam suspicatur Wilamowitz 4 ἐμπεπληκότας Staehlin : ἐμπεπληκότες P^1 6 τετιμήσθων P^1 , corr. Sylburg / Περιβασοῖ Dindorf (TLG VI, p. 793), Cobet (p. 244) : περιβασίηι P^1 7 Καλλιπύγῳ Sylburg : καλλιπυργω P^1 10 τὸν Διόνυσον seclusi 12 δὲ add. Jackson 14 οἱ addidi (cf. v. 26)

'Αλλ' οὖν γε Αἰγύπτιοι, ὧν νῦν δὴ ἐμνήΙσθην, κατὰ τὰς θρησ— 5 κείας τὰς σφῶν ἐσκέδανται· σέβουσι γὰρ αὐτῶν Συηνῖται φάγρον τὸν ἰχθύν, μαιώτην δὲ (ἄλλος Ι οὖτος ἰχθύς) οἱ τὴν Ἐλεφαντίνην οἰκοῦντες, 'Οξυρυγχῖται (δὲ) τὸν φερώνυμον τῆς χώρας αὐτῶν ὁμοίως ἰχθύν· ἔτι γε μὴν 'Ηρακλεοπολῖται ἰχνεύμονα, Σαῖται δὲ καὶ Θηβαῖοι πρόβατον, Λυκοπολῖται δὲ λύκον, Κυνοπολῖται δὲ κύνα, τὸν ˁΑπιν Μεμφῖται, 25 Μενδήσιοι τὸν τράγον.

Ύμεῖς δὲ οἱ πάντ' ἀμείνους Αἰγυπτίων (ὀκνῶ δὲ εἰπεῖν χεί— 6 ρους), οἱ τοὺς Αἰγυπτίους ὁσημέραι γελῶντες οὐ παύεσθε, ποῖοί τινες καὶ περὶ τὰ ἄλογα ζῷα; Θεσσαλοὶ μὲν ὑμῶν τοὺς πελαργοὺς τετι—μήκασι διὰ τὴν συνήθειαν, Θηβαῖοι δὲ τὰς γαλᾶς διὰ τὴν Ἡρακλέους γένεσιν. Τί δὲ πάλιν Θετταλοί; Μύρμηκας ἱστοροῦνται σέβειν, ἐπεὶ τὸν Δία μεμαθήκασιν ὁμοιωθέντα μύρμηκι τῷ Κλήτορος θυγατρὶ Εὐρυμεδούση μιγῆναι καὶ Μυριιδόνα γεννῆσαι.

P f. 18^V

Vi p. 17

^{19–41} cf. M. Wellmann, Hermes 51 (1916), pp. 27–32 20–21 φάγρον et μαιώτην : cf. Aeliani H.A. 10.19; Plut.. De Is. 353 C 22 'Οξυρυγχῖται – ἰχθύν : cf. Ael. 10.46; Plut. 353 C 23 ἰχνεύμονα : cf. Ael. 10.47; Strab. 17.1.39 (812 C.); Anton. Liberal. 28 / πρόβατον : cf. Strab. 17.1.40 (812 C.); Plut. 352 D; 380 B et F 24 λύκον : cf. Ael. 9.18; Strab. ibid.; Plut. 380 B / κύνα : cf. Ael. 10.45; Strab. ibid. / τὸν [°]Απιν : cf. Ael. 11.10; Strab. 17.1.27 (805 C.) et 31 (807 C.); Herod. 3.27–28 25 τὸν τράγον : cf. Herod. 2.46; Strab. 17.1.19 (802 C.); 17.1.40 (813 C.) 28 τοὺς πελαργούς : cf. Plut. 380 F 29 τὰς γαλᾶς : cf. Schol. ad loc.; Ael. 12.5; Schol. ad lliad. 19.119 = Istri Fr. 72 Jacoby (F. Gr. Hist. 334); Anton. Liber. 29; Ovidii Metam. 9.306 ss. 30–32 cf. Schol. ad loc.; Eratosth. ap. Servium in Aen. 2.7; Arnobii Adv. nat. 4.26

²⁰ ἐσκέδανται P^1 : ἐσχίδαται Cobet (p. 196) / γὰρ scripsi : δὲ P^1 / Συηνῖται Ortelius et Canter ap. Fr. Sylburg : εὐηνῖται P^1 21 ἄλλος Potter : ὃς ἄλλος P^1 22 δὲ addidi 26 δὲ 2 P^1 : γὰρ Mayor 27 οἳ Heinse : οἱ P^1 / παύεσθε Heinse : παύσεσθε P^1 / ποῖοί Wilamowitz : ὁποῖοί P^1 29 γάλας P^1 , corr. P^1 31 μεμαθήκασιν P^1 : μεμυθεύκασιν Jackson 32 μυρμηδόνα P^1 P^1 P

Πολέμων δὲ τοὺς ἀμφὶ τὴν Τρωάδα κατοικοῦντας ἱστορεῖ τοὺς ἐπιχωρίους μῦς ⟨σέβειν⟩, οὺς σμίνθους καλοῦσιν, ὅτι τὰς νευρὰς τῶν πολεμίων διέτρωγον τῶν τόξων· καὶ Σμίνθιον ᾿Απόλλωνα ἀπὸ τῶν 35
μυῶν ἐκείνων ἐπεφήμισαν. Ἡρακλείδης δὲ ἐν Κτίσεσιν ἱερῶν περὶ τὴν ᾿Ακαρνανίαν φησίν, ἔνθα τὸ Ἅκτιόν ἐστιν ἀκρωτήριον καὶ τοῦ
᾿Απόλλωνος τοῦ ᾿Ακτίου τὸ ἱερόν, ταῖς μυίαις προθύεσθαι βοῦν. Οὐδὲ μὴν Σαμίων ἐκλήσομαι (πρόβατον, ὡς φησιν Εὐφορίων, σέβουσι Σάμιοι), οὐδέ γε τῶν τὴν Φοινίκην Σύρων κατοικούντων, ὧν οἱ μὲν τὰς 40 περιστεράς, οἱ δὲ τοὺς ἰχθῦς οὕτω σέβουσι περιττῶς ὡς Ἡλεῖοι τὸν Δία.

^{33–36} cf. Schol ad loc.; Ael. 12.5; Polemon. Fr. 31 (*FHG* III, p. 124 s.); Strab. 13.1.48 (604 C.) = Heraclid. Pont. Fr. 154 Wehrli 36–38 βοῦν : cf. Heraclid. Pont. Fr. 153 Wehrli; Ael. 11.8 39 Σαμίων – Σάμιοι : cf. Ael. 12.40; Euphorion. Fr. 6 Mueller (*FHG* III, p. 72 s.) = Fr. 117 Powell 40–41 οἱ μὲν τὰς περιστεράς, οἱ δὲ τοὺς ἰχθῦς : cf. Xenoph. *Anab.* 1.4.9; Diod. 2.4; Luciani *De dea Syria* 14; 45; Ael. 12.2

³⁴ σέβειν add. Dindorf (cf. v. 30)

Pf. 19^r

Εἶεν δή· ἐπειδὴ οὐ θεοί, οῦς θρησκεύΙετε, αὖθις ἐπισκέψασθαί 1 μοι δοκεῖ εἰ ὄντως εἶεν δαίμονες, δευτέρα ταύτη (ὡς ὑμεῖς φατέ) ἐγκαταλεγόμενοι τάξει. Εἰ γὰρ οὖν δαίμονες, λίχνοι τε καὶ μιαροί. Ἔστι μὴν ἐφευρεῖν καὶ ἀναφανδὸν οὕτω κατὰ πόλεις δαίμονας ἐπι— 2 χωρίους τιμὴν ἀποδρεπομένους, παρὰ Κυθνίοις Μενέδημον, παρὰ Τηνίοις Καλλισταγόραν, παρὰ Δηλίοις "Ανιον, παρὰ Λάκωσιν 'Αστράβακοντιμᾶται δέ τις καὶ Φαληροῖ "κατὰ πρύμναν ἥρως." Καὶ ἡ Πυθία συνέταξε θύειν Πλαταιεῦσιν 'Ανδροκράτει καὶ Δημοκράτει καὶ Κυκλαίω καὶ Λεύκωνι τῶν Μηδικῶν ἀκμαζόντων ἀγώνων.

c. 40 2-3 δαίμονες, δευτέρα ... τάξει : cf. Hesiodi *Op.* 122 s.; *Theog.* 991; Heracliti Fr. 5 DK = Fr. 86 Marcovich; Plat. *Crat.* 398 c 1; Eliae *Comm.* in Greg. Naz. *Or.* 43.11 (*P.G.* 36, col. 899 B); *RLAC* IX (1973), p. 613 ss. 3 λίχνοι : cf. 41.15–16; *Paed.* 2.15.4; Tatiani *Orat.* 12.5; Athenag. *Leg.* 26.1; 27.2; *RLAC* IX (1973), pp. 742–44 5–6 cf. Callim. Frr. 733; 188; 663; 664 Pfeiffer; Wilamowitz ap. J. Geffcken, *Hermes* 25 (1890), p. 94 s. 6 'Αστράβακον : cf. Herod. 6.95; Paus. 3.16.9 7 cf. Callim. Fr. 103 Pf. "Ήρως ὧ κατὰ πρύμναν, ἐπεὶ τόδε κύρβις ἀείδει (i.e. Androgeos). Cf. Schol. ad loc.; Paus. 1.1.4 7–9 cf. Plut. *Aristid.* 11.3 θύοντας ἥρωσιν 'Ανδροκράτει, Λεύ-κωνι, Πεισάνδρφ, Δαμοκράτει, 'Υψίονι, 'Ακταίωνι, Πολυίδφ; Herod. 9.25; Thucyd. 3.24.1

"Εστι καὶ ἄλλους παμπόλλους συνιδεῖν δαίμονας τῷ γε καὶ σμικοὸν διαθοεῖν δυναμένω.

> τρίς γὰρ μύριοί εἰσιν ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρη δαίμονες άθάνατοι, φύλακες μερόπων άνθρώπων.

2 Τίνες είσιν οι φύλακες, ὧ Βοιώτιε, μὴ φθονέσης λέγειν. "Η δῆλον ὡς 5 οδτοι καὶ οἱ τούτων ἐπιτιμότεροι, οἱ μεγάλοι δαίμονες, ὁ ᾿Απόλλων, ἡ "Αρτεμις, ή Λητώ, ή Δημήτηρ, ή Κόρη, ὁ Πλούτων, ὁ Ἡρακλῆς, αὐτὸς ὁ Ζεύς. 'Αλλ' οὐκ ἀποδρᾶναι ἡμᾶς φυλάττουσιν, 'Ασκραῖε· μὴ ἁμαρτάνειν δὲ ἴσως, οἱ ἁμαρτιῶν δῆτα οὐ πεπειραμένοι. Ἐνταῦθα δὴ τὸ παροιμιῶδες ἐπιφθέγξασθαι ἀρμόττει.

10

15

άνουθέτητος παίδα νουθετεί πατήρ.

Εί δ' ἄρα καὶ είσὶ φύλακες οὖτοι, οὐκ εὐνοία τῆ πρὸς ὑμᾶς περιπαθείς, της δὲ ὑμεδαπης ἀπωλείας ἐχόμενοι, κολάκων δίκην έγχρίμπτονται τῶ βίω, δελεαζόμενοι καπνῶ. Αὐτοὶ (γάρ) που έξομολογοῦνται οἱ δαίμονες τὴν γαστριμαργίαν τὴν αὑτῶν.

λοιβής τε κνίσης τε τὸ γὰρ λάγομεν γέρας ἡμεῖς.

P f. 19^V

4 λέγοντες. Τίνα δ' ἂν φωνὴν Ι ἄλλην, εἰ φωνὴν λάβοιεν Αἰγυπτίων θεοί, οία αἴλουροι καὶ γαλαῖ, προήσονται ἢ τὴν 'Ομηρικήν τε καὶ ποιητικήν, τὴν κνίσης τε καὶ ὀψαρτυτικῆς φίλην; Τοιοίδε μέντοι παρ' ύμιν οι τε δαίμονες και οι θεοί, και εί τινες ἡμίθεοι (ώσπερ ἡμίονοι) 20 κέκληνται· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ὀνομάτων ὑμῖν πενία πρὸς τὰς τῆς ἀσεβείας συνθέσεις.

³⁻⁴ Hesiodi Op. 252-53. Cf. Protr. 103.10-11. Etiam ap. Sext. Emp. Adv. math. 9.86; Max. Tyr. Diss. 8.8 f; Eliam In Greg. Naz. Or. 43.11 (P.G. 36, col. 899 B); Oenomaum ap. Eus. Praep. ev. 5.36.2 et al. Cf. M.L. West ad loc.; Zeegers, p. 64 CAF Adesp. 1257 Kock 14 καπνῷ : cf. 40.3; 51.5; Iustini 1 Apol. 12.5; 2 Apol. 5.4; Tertull. Apolog. 22.6; 23.14 et saepius 16 Iliad, 4,49 20 ώσπερ ἡμίονοι : cf. Plat. Apol. 27 e 2

⁴¹ 3 $\tau \rho i \varsigma corr. in <math>\tau \rho \epsilon i \varsigma P^1$ 4 δαίμονες άθάνατοι P1 et testes : άθάνατοι Ζηνὸς Hes. (Max., Sext.) $5 \quad \tilde{\eta} \quad m^1 : \tilde{\eta} \quad P^1$ 11 πατήρ ante ἀνουθέτητος in P^1 , huc transtulere Anonym. in Theol. Lit.—Bl. z. allg. Kirchenzeitung 1832 Nr. 59 et Nauck (Rhein. Mus. 6 [1848], p. 470) / ἀνουθέτητα Wilamowitz / παΐδα P¹: υίον Cobet (Mnemosyne 11 [1862], p. 336) 12 ὑμᾶς Jackson : ἡμᾶς P^1 γάρ addidi 19 τὴν Jackson : τῆς P^1

Ш

Φέρε δὴ οὖν καὶ τοῦτο προσθῶμεν, ὡς ἀπάνθρωποι καὶ μισάν— 1 θρωποι δαίμονες εἶεν ὑμῶν οἱ θεοὶ καὶ οὐχὶ μόνον ἐπιχαίροντες τῇ φρενοβλαβεία τῶν ἀνθρώπων, πρὸς δὲ καὶ ἀνθρωποκτονίας ἀπολαύ— οντες· νυνὶ μὲν τὰς ἐν σταδίοις ἐνόπλους φιλονεικίας, νυνὶ δὲ τὰς ἐν πολέμοις ἀναρίθμους φιλοτιμίας ἀφορμὰς σφίσιν ἡδονῆς ποριζόμενοι, ὅπως ὅτι μάλιστα ἔγοιεν ἀνθρωπείων ἀνέδην ἐμφορεῖσθαι φόνων.

"Ηδη δὲ κατὰ πόλεις καὶ ἔθνη, οἱονεὶ λοιμοὶ ἐπισκήψαντες, 2 σπονδὰς ἀπήτησαν ἀνημέρους. 'Αριστομένης γοῦν ὁ Μεσσήνιος τῷ 'Ιθωμήτη Διὶ τριακοσίους ἀπέσφαξεν, τοσαύτας ὁμοῦ καὶ τοιαύτας καλλιερεῖν οἰόμενος ἑκατόμβας· ἐν οἷς καὶ Θεόπομπος ἦν ⟨ὁ⟩ Λακεδαιμονίων βασιλεύς, ἱερεῖον εὐγενές. Ταῦροι δὲ τὸ ἔθνος, οἱ περὶ τὴν 3 Ταυρικὴν χερρόνησον κατοικοῦντες, οὺς ἄν τῶν ξένων παρ' αὐτοῖς ἕλωσι, τούτων δὴ τῶν κατὰ θάλατταν ἐπταικότων, αὐτίκα μάλα τῆ Ταυρικῆ καταθύουσιν 'Αρτέμιδι· ταύτας σοι τὰς θυσίας Εὐριπίδης ἐπὶ σκηνῆς τραγωδεῖ.

Μόνιμος δ' ἱστορεῖ ἐν τῇ τῶν θαυμασίων Συναγωγῇ ἐν Πέλ— 4 λῃ τῆς Θετταλίας ⟨τὸ⟩ ἀ⟨ρ⟩χαῖον ἄνθρωπον | Πηλεῖ καὶ Χείρωνι καταθύεσθαι. Λυκ⟨τ⟩ίους γοῦν (Κρητῶν δὲ ἔθνος εἰσὶν οὖτοι) 'Αντι— 5 κλείδης ἐν Νόστοις ἀποφαίνεται ἀνθρώπους ἀποσφάττει⟨ν⟩ τῷ Διί,

c. 42 1–43.9 ἀποστρέφεσθε exscripsit Eus. Praep. ev. 4.16.12–13 Mras 8 ἀριστομένης – 14 ἀρτέμιδι : cf. Cyrilli Alex. C. Iul. IV (P.G. 76, coll. 696 D – 697 A) 8–11 cf. Paus. 4.19.3; Plut. Rom. 25.4; Septem sap. conviv. 159 E; Quaest. conviv. 660 F; Polyaeni Strat. 2.31.2; Plinii N.H. 11.185; Theodor. Gr. aff. cur. 7.43 14–15 cf. Eurip. I.T.; Herod. 4.103 16–18 cf. Monimi Fr. 1 (FHG IV, p. 454); Paradox. Gr. p. 165 Westermann = p. 380 Giannini; Cyr Alex. o.c., col. 697 B Ἱστορεῖ δὲ καὶ Μώνυμος ἐν τῆ τῶν Θαυμασίων συναγωγῆ Πηλεῖ καὶ Χείρωνι καταθύεσθαί τινας ἐν Πελλήνη τῆς Θράκης 18 Λυκτίους – 19 τῷ Διί : cf. Anticleidis Fr. 7 Jacoby (F. Gr. Hist. 140)

4 2

P f. 20^r

¹ φέρε δὴ οὖν P^1 : φέρ' οὖν δὴ Eus. I O N V : φέρ' οὖν Eus. A 2 εἶεν P^1 Eus. : εἰσὶν Mayor / ὑμῶν P^1 et Eus. A : ὑμῖν Eus. I O N V 3 φρενοβλαβείαι m^1 et Eus. IONV: φρενοβλαβίαι P^1 et Eus. A5 άναρίθμους P^1 : ἐναρίθμους Eus. A O N V P¹ m¹ et Eus. : φιλονικίας Staehlin 6 ἀναίδην P¹, corr. m² 10 δ om. P¹, ex Eus. add. Sylburg 13 ἕλωσι P¹ et Eus. 14 σοι scripsi (cf. 43.11) : σου P¹ et Eus. codd. : BIONV : λάβωσιν Eus. A $\langle \tau \delta \rangle$ $\dot{\alpha} \langle \rho \rangle \chi \alpha \hat{\imath} o \nu$ Fruechtel : $\dot{\alpha} \chi \alpha \hat{\imath} o \nu$ P¹ et Eus. οὖν Eus. A : γοῦν Mayor 17 codd. : τὸ παλαιὸν Eus. A 18 Λυκτίους Leopardus (Emend. 4.3) ex Eus. A : λυκίους P^1 : λεκτίους Eus. B O / γοῦν scripsi : γὰρ P^1 Eus. / οὖτοι Sylburg ex Eus. : 19 ἀποσφάττειν m², Eus. : ἀποσφάττει P¹ m¹ ούτως P¹

Vi p. 18

καὶ Λεσβίους Διονύσω τὴν ὁμοίαν προσάγειν θυσίαν | Δωσίδας λέγει. 20 6 Φωκαεῖς δέ (οὐδὲ γὰρ αὐτοὺς παραπέμψομαι) – τούτους Πυθοκλης ἐν τρίτω Περὶ ὁμονοίας τῆ Ταυροπόλω Αρτέμιδι ἄνθρωπον ὁλοκα(υτ)εῖν 7 ἱστορεῖ. Ἐρεχθεὺς δὲ ὁ ᾿Αττικὸς καὶ Μάριος ὁ Ὑωμαῖος τὰς αὑτῶν έθυσάτην θυγατέρας δυ ό μεν τη Φερεφάττη, ως Δημάρατος έν πρώτη Τραγωδουμένων, ὁ δὲ τοῖς ᾿Αποτροπαίοις, ὁ Μάριος, ὡς Δωρό- 25 θεος έν τη τετάρτη Ίταλικων ίστορεί.

Φιλάνθρωποί γε έκ τούτων καταφαίνονται οἱ δαίμονες πῶς δὲ οὐκ ⟨ἄν⟩ ὅσιοι ἀναλόγως οἱ δεισιδαίμονες; Οἱ μὲν σωτῆρες εὐφημούμενοι, οί δὲ σωτηρίαν αἰτούμενοι παρὰ τῶν ἐπιβούλων σωτηρίας. Καλλιερείν γούν τοπάζοντες αὐτοίς σφας αὐτούς λελήθασιν ἀπο- 30 9 σφάττοντες άνθρώπους. Οὐ γὰρ οὖν παρὰ τὸν τόπον ἱερεῖον γίνεται ὁ φόνος, οὐδ' εἰ 'Αρτέμιδί τις καὶ Διὶ ἐν ἱερῷ δῆθεν χωρίω (τὸ) [ἱερὸν] ίερεῖον ἐπιφημίσας (μᾶλλον ἢ ὀργή καὶ φιλαργυρία), ⟨ἢ⟩ ἄλλοις όμοίοις δαίμοσιν έπὶ βωμοῖς (ἢ ἐν ὁδοῖς), ἀποσφάττοι τὸν ἄνθρωπον· άλλὰ φόνος ἐστὶ καὶ ἀνδροκτασία ἡ τοιαύτη θυσία.

35

20 καὶ Λεσβίους - λέγει : cf. Dosiadis Fr. 7 Jacoby (F. Gr. Hist. 458); Cyr. Alex. 697 B καὶ μὴν καὶ Λεσβίους Διονύσου βωμὸν αἵμασιν ἀνδρῶν καταδεῦσαί φασιν 21–23 ἱστορεῖ : cf. Pythoclis Fr. 2 Jacoby (F. Gr. Hist. 833) 26 ἱστορεῖ: cf. Demarati Fr. 4 (F. Gr. Hist. 42) et Dorothei Fr. 1 (F. Gr. Hist. 289). Cf. Ps.-Plut. Parall. min. 20 AB (p. 310 D); Stob. Flor. 3.39.33; Lydi De mens. 4.147 (p. 165 Wuensch); Cyr. Alex. 697 AB Ἐρεχθέα τὸν ᾿Αθήνησι τοῖς ὑποχθονίοις δαίμοσι τὴν έαυτοῦ θυγατέρα ώμῶς ἀποσφάξαι φησὶ Δωρόθεος ὁ ἱστορικὸς ἐν τῆ τετάρτη τῶν Ίταλικῶν. Cf. E. Hiller, Hermes 21 (1886), pp. 126-33

²⁰ θυσίαν : θ corr. ex ο P^1 / δωσίδας P^1 Eus. : Δωσιζά)δας Jacoby 22 $\dot{\delta}$ λοκα $\langle \upsilon \tau \rangle$ είν Dindorf ex Eus. : $\dot{\delta}$ λοκαείν P^1 24 ἔθυσαν Eus. Α / Περσεφόνη 24-25 ἐν πρώτηι : ἐν τῆ πρώτη Eus. A : ἐν τρίτφ Stob. 28 δαὶ P1 / οὐκ Eus. Α / ἱστορεῖ : ἱστορία Eus. Α 27 γε : γὰρ Eus. Α $\langle \ddot{\alpha} \nu \rangle$ ὅσιοι Viger : οὐχ ὅσιοι P^1 : οὐκ ἀνόσιοι Eus. / ἀναλόγως P^1 (et Eus. A) : άλόγως Eus. B O N V 30 γοῦν : γὰρ Eus. ΒΟΝ V 32 τὸ addidi / ἱερὸν del. Wilamowitz 33 ιερείον del. Potter / ιερόν ιερείον έπιφημίσας post v. 34 τὸν ανθρωπον P¹ et Eus., huc traieci / φλυαρία Eus. O N V / η ² add. Mayor (p. 271), qui locum sic legit: ἐν ἱερῷ δῆθεν χωρίω, ⟨ῆ⟩ ἄλλοις ὁμοίοις δαίμοσιν ἐπὶ βωμοῖς ίερὸν ίερεῖον ἐπιφημίσας, μᾶλλον ἢ (εί) ὀργῆ καὶ φιλαργυρία ἐν ὁδοῖς ἀποσφάττοι τὸν ἄνθρωπον

Τί δὴ οὖν, ὧ σοφώτατοι τῶν ἄλλων ζώων ἄνθρωποι, τὰ μὲν 1 θηρία περιφεύγομεν τὰ ἀνήμερα, κἄν που περιτύχωμεν ἄρκῳ ἢ λέοντι, ἐκτρεπόμεθα,

ώς δ' ὅτε τίς τε δράκοντα ἰδὼν παλίνορσος ἀπέστη οὔρεος ἐν βήσσῃς, ὑπό τε τρόμος ἔλλαβε γυῖα, ἄψ τ' ἀνεχώρησεν,

5

δαίμονας δὲ ὀλεθρίους καὶ ἀλιτηΙρίους ἐπιβούλους τε καὶ μισανθρώπους καὶ λυμεῶνας ὄντας προαισθόμενοι καὶ συνιέντες οὐκ ἐκτρέπεσθε οὐδὲ ἀποστρέφεσθε;

Τί δ' ἂν καὶ ἀληθεύσαιεν οἱ κακοί, ἢ τίνα ἂν ἀφελήσαιεν; 2 Αὐτίκα γοῦν ἔχω σοι βελτίονα τῶν ὑμεδαπῶν τούτων θεῶν, τῶν δαιμόνων, ἐπιδεῖξαι τὸν ἄνθρωπον, τοῦ ᾿Απόλλωνος τοῦ μαντικοῦ τὸν Κῦρον καὶ τὸν Σόλωνα. Φιλόδωρος ὑμῶν ὁ Φοῖβος, ἀλλ' οὐ φιλάν— 3 θρωπος προὔδωκε τὸν Κροῖσον τὸν φίλον καὶ τοῦ μισθοῦ ἐκλαθόμενος
(οὕτω φιλόδολος ἦν) ἀνήγαγε τὸν Κροῖσον διὰ τοῦ Ἅλλυος ἐπὶ τὴν πυράν. Οὕτω φιλοῦντες οἱ δαίμονες ὁδηγοῦσιν εἰς τὸ πῦρ.

'Αλλ', ὧ φιλανθρωπότερε καὶ ἀληθέστερε τοῦ 'Απόλλωνος 4 ἄνθρωπε, τὸν ἐπὶ τῆς πυρᾶς οἴκτειρον δεδεμένον· καὶ σὺ μέν, ὧ Σόλων, μάντευσαι τὴν ἀλήθειαν, σὺ δέ, ὧ Κῦρε, κέλευσον ἀποσβεσθῆναι τὴν τυράν. Σωφρόνησον ὕστατον γοῦν, ὧ Κροῖσε, τῷ πάθει μεταμαθών ἀχάριστός ἐστιν ὃν προσκυνεῖς, λαμβάνει τὸν μισθὸν καὶ μετὰ τὸ χρυσίον ψεύδεται πάλιν. "Τέλος ὅρα" οὐχ ὁ δαίμων, ἀλλὰ ὁ ἄνθρωπός σοι λέγει. Οὐ λοξὰ μαντεύεται Σόλων· τοῦτον εὐρήσεις ἀληθῆ μόνον, ὧ βάρβαρε, τὸν χρησμ(φδ)όν· τοῦτον ἐπὶ τῆς πυρᾶς δοκιμάσεις.

Pf. 20^V

43

c. 43 4–6 Iliad. 3.33–35 10–24 cf. Herod. 1.30–33; 46–56 et 85–87
 22 Τέλος ὅρα : cf. Herod. 1.32.9; Diogeniani Paroem. 8.51 τέλος ὅρα βίου

c. 43 2 περιφεύγομεν P^1 et Eus. A: πεφεύγαμεν Eus. B I O N V / που : ποτε Eus. A 5 βήσσης Sylburg ex Eus. : βήσσητοιν P^1 . 8 λυμεῶνας καὶ μισανθρώπους Eus. B O N V / συνιόντες Eus. B O N V 15 φιλόδολος scripsi (cf. Acta Thomae 159 [p. 271.16 Bonnet]) : φιλόδοξος P^1 : φιλόλοξος P^1 . Τουρ (Emend. in Suidam I, p. 370) et O. Hoefer (ap. Roscherum, Philol. 60 [1901], p. 85 n. 6) 22 post ψεύδεται addit ss. P^2 ὁ σόλων / ante πάλιν addit in mg P^2 όρα / τέλος ὅρα Jackson : τέλος ἄρα P^1 : ὅρα τέλος ἄρα Staehlin 23 εὐρήσεις Gu. Canter (De rat. emend. syntagma, p. 52) : εὖθήσεις P^1 24 χρησμ(φδ)όν scripsi : χρημσὸν P^1

1 "Όθεν ἔπεισί μοι θαυμάζειν τίσι ποτὲ φαντασίαις ἀπαχθέντες οἱ πρῶτοι πεπλανημένοι δεισιδαιμονίαν ἀνθρώποις κατήγγειλαν, δαίμονας ἀλιτηρίους νομοθετοῦντες σέβειν, εἴτε Φορωνεὺς ἐκεῖνος ἦν εἴτε Μέροψ εἴτε ἄλλος τις, οἳ νεὼς καὶ βωμοὺς ἀνέστησαν 2 αὐτοῖς, πρὸς δὲ καὶ θυσίας παραστῆσαι πρῶτοι μεμύθευνται. Καὶ 5 γὰρ δὴ καὶ κατὰ χρόνους ὕστερον ἀνέπλαττον θεούς, οἷς προσκυνοῖεν. Ι 'Αμέλει τὸν "Ερωτα τοῦτον, (τὸν) ἐν τοῖς πρεσβυτάτοις τῶν θεῶν εἶναι λεγόμενον, ἐτίμα πρότερον οὐδὲ εἶς πρὶν ἢ Χάρμον μειράκιόν τι ἑλεῖν καὶ βωμὸν ἱδρύσασθαι ἐν 'Ακαδημία χαριστήριον ἐπιτελοῦς γενομένης ἐπιθυμίας· καὶ τῆς νόσου τὴν ἀσέλγειαν "Ερωτα κε- 10 κλήκασι, θεοποιοῦντες ἀκόλαστον ἐπιθυμίαν. 'Αθηναῖοι δὲ οὐδὲ τὸν Πᾶνα ἤδεσαν ὅστις ἦν, πρὶν ἢ Φιλιππίδην εἰπεῖν αὐτοῖς.

Εἰκότως ἄρα ἀρχήν ποθεν ἡ δεισιδαιμονία λαβοῦσα κακίας ἀνοήτου γέγονε πηγή· εἶτα δὲ μὴ ἀνακοπεῖσα, ἀλλ' εἰς ἐπίδοσιν ἐλθοῦσα καὶ πολλὴ δὴ ῥυεῖσα, δημιουργὸς πολλῶν καθίσταται 15 δαιμόνων, ἑκατόμβας θύουσα καὶ πανηγύρεις ἐπιτελοῦσα καὶ ἀγάλματα ἀνιστᾶσα καὶ νεὼς ἀνοικοδομοῦσα, (τ)οὺς δή (οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοῦτο σιωπήσομαι, πρὸς δὲ καὶ αὐτοὺς ἐξελέγξω) νεὼς μὲν εὐφήμως ὀνομαζομένους, τάφους δὲ γενομένους [τουτέστι τοὺς τάφους νεὼς ἐπικεκλημένους]. Ύμεῖς δὲ ἀλλὰ κὰν νῦν δεισιδαιμονίας 20 ἐκλάθεσθε, τοὺς τάφους τιμᾶν αἰσχυνόμενοι.

P f. 21^r

c. 44 3–4 cf. Strom. 1.102.6; Arnobii Adv. nat. 6.3 Quorum si quaeris audire quis prior fuerit institutor, quis fabricator, aut Phoroneus, Aegyptius aut Merops tibi fuisse monstrabitur ...; Paus. 2.15.5 7–8 cf. Plat. Sympos. 178 a–c (Hes. Theog. 120; Parmen. B 13) 8 Χάρμον – 10 ἐπιθυμίας : cf. Paus. 1.30.1; Athen. 13, 609 d 11–12 cf. Herod. 6.105; Paus. 1.28.4 13 Εἰκότως – 45.22 πάσχετε exscripsit Eus. Praep. ev. 2.6.1–7 Mras 17 οὐ γὰρ οὐδὲ – 45.17 κεκηδεῦσθαι exscripsit Cyrillus Alex. C. Iulianum X (P.G. 76, coll. 1028 C – 1029 A): Ἔφη δὲ καὶ Κλήμης, ἀνὴρ ἐλλόγιμος, καὶ μέντοι καὶ πολυίστωρ περί τε θεῶν καὶ ναῶν ὡδί 18 νεὼς – 45.17 his usus est Arnob. Adv. nat. 6.6

C. 44 7 τὸν² add. Markland 9 χαριστήριον Valckenaer (Diatr. in Eur. rell., p. 157b) : χαριέστερον P^1 / ἐπιτελοῦς P^2 m¹ : ἐπὶ τέλους P^1 14 εἶτα δὲ P^1 : ἔπειτα Eus. 16 θύουσα P^1 : ποιοῦσα Eus. 17 τοὺς Schwartz : οὓς P^1 Eus. 17–18 οὐδὲ γὰρ οὐδὲ P^1 et Eus. P^1 : τούτους P^1 / αὐτοὺς P^1 Eus. P^1 Het Cyr. : αὐτὸ Eus. P^1 ONV 19 τουτέστι – 20 ἐπικεκλημένους secl. Markland

P f. 21^V

Vi p. 19

Έν τῶ νεὼ τῆς ᾿Αθηνᾶς ἐν Λαρίση ἐν τῆ ἀκροπόλει τάφος 1 έστιν 'Ακρισίου, 'Αθήνησιν δὲ ἐν (τῆ) ἀκροπόλει Κέκροπος, ὥς φησιν 'Αντίοχος ἐν τῷ ἐνάτῳ τῶν Ἱστοριῶν. Τί δὲ Ἐριχθόνιος; Οὐχὶ ἐν τῷ νεὼ τῆς Πολιάδος κεκήδευται: Ἰμμάρ(αδ)ος δὲ ὁ Εὐμόλπου καὶ 5 Δαείρας οὐγὶ ἐν τῷ περιβόλω τοῦ Ἐλευσινίου τοῦ ὑπὸ τῆ ἀκροπόλει: Αἱ δὲ Κελεοῦ θυγατέρες οὐχὶ ἐν Ἐλευσῖνι τετάφαται; Τί σοι καταλέγω 2 τὰς ⟨έξ⟩ Ύπερβορέων γυναῖκας: Ύπερόχη καὶ Λαοδίκη κέκλησθον, έν τῶ ᾿Αρτεμισίω Ι ἐν Δήλω κεκήδευσθον, τὸ δὲ ἐν τῶ ᾿Απόλλωνος τοῦ Δηλίου έστιν ιερώ.

Λεάνδριος δὲ Κλέοχον ἐν Μιλήτω τεθάφθαι ἐν τῷ Διδυμαίω 3 φησίν. Ἐνταῦθα τῆς Λευκοφρύνης τὸ μνημεῖον οὐκ ἄξιον παρελθεῖν, έπομένους Ζήνωνι τῷ ΜυνΙδίῳ, ⟨ἣ⟩ ἐν τῷ ἱερῷ τῆς ᾿Αρτέμιδος ἐν Μαγνησία κεκήδευται, οὐδὲ μὴν τὸν ἐν Τελμησσῷ βωμὸν τοῦ Απόλλωνος μνήμα είναι και τοῦτον Τελμησσοῦ τοῦ μάντεως 15 ἱστοροῦσιν. Πτολεμαῖος δὲ ὁ τοῦ ᾿Αγησάρχου ἐν τῷ πρώτω Τῶν περὶ 4 τὸν Φιλοπάτορα ἐν Πάφω λέγει ἐν τῶ τῆς ᾿Αφροδίτης ἱερῶ Κινύραν τε καὶ τοὺς Κινύρου ἀπογόνους κεκηδεῦσθαι.

10

⁵⁻⁶ cf. Paus. 1.38.3; Hom. 1-3 Antiochi Fr. 2 Jacoby (F. Gr. Hist. 29) 45 6-9 cf. Herod. 4.33-35 10-11 cf. Leandrii Fr. 10 Jacoby hymn, in Dem, 105-06 (F. Gr. Hist. 491); C. Wendel, Hermes 70 (1935), pp. 356-60 15-17 cf. Ptolemaei Megalopol. Fr. 1 Jacoby (F. Gr. Hist. 161) 16 Κινύραν : cf. 13.14–17; 14.5–6; 33.34; Arnob. 6.6 Cinyram regem Paphi cum familia omni sua, immo cum omni prosapia in Veneris templo situm esse ...

² τῆ om. P¹ et Cyr., ex Eus. add. Dindorf 3 ἐννάτωι P¹ / δαὶ P¹ (et 4 Ἰμμάραδος Staehlin ex. Cyr., Paus. (1.5.2; 27.4 et 38.3), Arnob. (inmarachus P) : ἴμμαρος P¹ et Eus. H, Mras : ἴσμαρος Eus. B O N V 5 post περιβόλω addunt κεκήδευται Eus. BONV: om. P1, Eus. H et Cyr. / ἀκροπόλει P1 Eus. Cyr.: πόλει Wachsmuth (Rhein. Mus. 23 [1868], p. 58 n. 109) ex Arnobio (in Eleusinio consaepto, quod 6 οὐχὶ om. Eus. et Cyr. 7 έξ om. P¹, ex Eus., Cyr. et civitati subiectum est) λεάνδριος P1 (λεάνδρειος Cyr., leandrius Arnob.): Arnobio add. Dindorf 10 λέανδρος Eus. (et Theodor. Gr. aff. cur. 8.30) / Κλέοχον C. Mueller ex Apollod. Bibl. 3.1.2 et Arnobio (cleochum) : κλέαρχον P1, Eus. H et Cyr. : κλεόμαχον Eus. B O N V et 11 μνημεῖον P¹ et Eus. H : μνημα Eus. B O N V, Cyr. et Theodor. 12 $\ddot{\eta}$ ss. add. P^2 m¹, habent Eus. H et Cyr. : om. P¹ et Eus. B O N 13 Τελμησσῶ Dindorf ex Eus. H : τελμισ(σ)ῶι P^1 Eus. Cyr. 14 ante $\mu\nu\eta\mu\alpha$ ss. add. $\ddot{o}\nu$ P^2 m^1 , at οῦ add. Eus. Η / Τελμησσοῦ Staehlin ex Cyr. (τελμισοῦ), cf. Strom. 1.134.3 : termessum Arnob, P: Τελμησσέως Dindorf ex Eus, H: τελμισσέως P1, τελμισέως Eus, BONV 15 πρώτω scripsi ex Eus. et Cyr. : α P¹ 15-16 περί τοῦ Φιλοπάτορος Cyr.

'Αλλὰ γὰρ ἐπιόντι μοι τοὺς προσκυνουμένους ὑμῖν τάφους

έμοὶ μὲν οὐδ' ὁ πᾶς ἂν ἀρκέσαι χρόνος,

ύμας δὲ εἰ μὴ ὑπεισέρχεταί τις αἰσχύνη τῶν τολμωμένων, νεκροὶ ἄρα 20 τέλεον ὄντες νεκροῖς [ὄντως] πεπιστευκότες περιέρχεσθε·

ά δειλοί, τί κακὸν τόδε πάσχετε; Νυκτὶ μὲν ὑμῶν εἰλύαται κεφαλαί.

¹⁹ versum esse vidit Staehlin. Cf. Trag. fr. adesp. 109a Kannicht–Snell. Cf. Dionys. Chalicarn. De arte rhet. 5.2 (p. 273.25 Usener–Radermacher) οὐδ' ἂν ὁ σύμπας χρόνος ἐξαρκέσαι πρὸς τοῦτο. – Cf. Heb. 11:32; Athenag. Leg. 14.1; Demosth. De corona 296; Athen. 1, 1 b; 11, 507a; Cic. N.D. 3.81 (et Pease ad loc.) 22–23 Odyss. 20.351–52. (Cf. Plat. Ion. 539 a; Heracl. Alleg. Hom. 75.2; Ps–Plut. V. Hom. 108)

¹⁹ ἀρκέσαι Klotz ex. Eus. : ἀρκέσηι P^1 20 τολμωμένων P^1 et Eus. H : τολμημάτων Eus. O N V 21 ὄντες P^1 et Eus. H : om. Eus. O N V / ὄντως om. Eus., del. Heyse 22 ἆ P^1 , Eus. H, Hom. : ὧ Eus. O N V 23 κεφαλαί P^1 m 1 : κεφαλά P^3

IV

Εἰ δ' ἔτι πρὸς τούτοις φέρων ὑμῖν τὰ ἀγάλματα αὐτὰ 1 ἐπισκοπεῖν παραθείην, ἐπιόντες ὡς ἀληθῶς λῆρον εὑρήσετε τὴν συνήθειαν, "ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων" ἀναίσθητα προ(σ)τρεπόμενοι. Πάλαι μὲν οὖν οἱ Σκύθαι τὸν ἀκινάκην, οἱ "Αραβες τὸν λίθον, οἱ 2 Πέρσαι τὸν ποταμὸν προσεκύνουν, καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων οἱ ἔτι παλαιότεροι ξύλα ἱδρύοντο περιφανῆ καὶ κίονας ἵστων ἐκ λίθων· ἃ δὴ καὶ ξόανα προσηγορεύετο διὰ τὸ ἀπεξέσθαι τῆς ὕλης. 'Αμέλει ἐν 3 'Ικάρφ τῆς 'Αρτέμιδος τὸ ἄγαλμα ξύλον ἦν οὐκ εἰργασμένον, Ι καὶ τῆς Κιθαιρωνίας "Ήρας ἐν Θεσπεία πρέμνον ἐκκεκομμένον. Καὶ τὸ τῆς Σαμίας "Ήρας, ὥς φησιν 'Αέθλιος, πρότερον μὲν ἦν σανίς, ὕστερον δὲ ἐπὶ Προκλέους ἄργοντος ἀνδριαντοειδὲς ἐγένετο.

Έπεὶ δὲ ἀνθρώποις ἀπεικονίζεσθαι τὰ ξόανα ἤρξατο, βρέτη τὴν ἐκ βροτῶν ἐπωνυμίαν ἐκαρπώσατο. Ἐν Ῥώμη δὲ τὸ παλαιὸν δόρυ 4 φησὶ γεγονέναι τοῦ Ἄρεως τὸ ξόανον Οὐάρρων ὁ συγγραφεύς, οὐδέπω 15 τῶν τεχνιτῶν ἐπὶ τὴν εὐπρόσωπον ταύτην κακοτεχνίαν ὡρμηκότων. Ἐπειδὴ δὲ ἤνθησεν ἡ τέχνη, ηὕξησεν ἡ πλάνη.

46

P f. 22^r

c. 46 2-3 τὴν συνήθειαν : cf. 62.17; 72.16; 75.15; 89.1 et 13-14; 99.3 et 10; 101.7 et 16; 103.14; 109.7-9 et 18 τὸν λῆρον τῆς συνηθείας; 118.1 et 4 et al. 3 Ps. 113:12 (115:4). Cf. Ep. ad Diogn. 2.3; Theophili Ad Autol. 1.1 et 10; 2.34 4-14 cf. Arnob. Adv. nat. 6.11 4 τὸν ἀκινάκην : cf. Luciani Iupp. trag. 42 / τὸν λίθον : cf. Max. Tyr. Philos. 2.8c; Suda, s.v. 302 θεὺς Ἄρης 5 τὸν ποταμόν : cf. Herod. 1.138.2 9-11 cf. 47.7-8; Aethlii Fr. 3 Jacoby (F. Gr. Hist. 536); Paus. 7.4.4; Callim. Aetia Fr. 100 Pfeiffer et Dieg. IV.25; Plut. Fr. 158 Sandbach ap. Eus. Praep. ev. 3.8.1 13-14 cf. Varron. Ant. rerum div. 16, Fr. 34 Agahd (Jahrbb. f. class. Philol. Suppl. Bd. 24, 1898, p. 210); Plut. Rom. 29.1

c. 46 3 προτρεπόμενοι P^1 , corr. Potter 6 περιφανή P^1 : περιφερή Wilamowitz 7 τὴν ὕλην coni. Staehlin 12 ἤρξατο m^1 : ἤρξαντο P^1 13 ἐκαρπώσαντο Klotz

'Ως μὲν οὖν τοὺς λίθους καὶ τὰ ξύλα καὶ συνελόντι φάναι τὴν ὕλην ἀγάλματα ἀνδρείκελα ἐποιήσαντο, οἷς ἐπιμορφάζετε εὐσέβειαν συκοφαντοῦντες τὴν ἀλήθειαν, ἤδη μὲν αὐτόθεν δῆλον· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἀποδείξεως ποσῆς ἐπιδεομένου τοῦ τόπου οὐ 2 παραιτητέον. Τὸν μὲν οὖν 'Ολυμπίασι Δία καὶ τὴν 'Αθήνησι Πολιάδα 5 έκ γρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος κατασκευάσαι Φειδίαν παντί που σαφές. τὸ δὲ ἐν Σάμω τῆς Ἡρας ξόανον Σμίλιδι ⟨τῶ⟩ Εὐκλείδου πεποιῆσθαι 3 'Ολύμπιχος έν Σαμιακοίς ίστορεί. Μὴ οὖν ἀμφιβάλλετε, εἰ τῶν (τριῶν) Σεμνῶν 'Αθήνησι καλουμένων θεῶν τὰς μὲν δύο Σκόπας έποίησεν έκ τοῦ καλουμένου λυγνέως λίθου, Κάλως δὲ (τ)ὴν μέσην 10 αὐτῶν ιστοροῦντα ἔχω σοι Πολέμωνα δεικνύναι ἐν τῆ τετάρτη τῶν πρὸς Τίμαιον· μηδ' εἰ τὰ ἐν Πατάροις τῆς Λυκίας ἀγάλματα Διὸς καὶ ᾿Απόλλωνος Φειδίας πάλιν ἐκεῖνος [τὰ ἀγάλματα], καθάπερ τοὺς λέοντας τοὺς σὺν αὐτοῖς ἀνακειμένους Ιεἴργασται. Εἰ δέ, ὥς φασί τινες, Βρυάξιος ἡ τέχνη, οὐ διαφέρομαι ἔχεις καὶ τοῦτον 15 5 άγαλματουργόν δπότερον αὐτοῖν βούλει, ἐπίγραφε. Τελεσί(ν)ου τοῦ ᾿Αθηναίου, ώς φησι Φιλόχορος, ἔργον εἰσὶν ἀγάλματα έννεαπήχη Ποσειδώνος καὶ 'Αμφιτρίτης έν Τήνω προσκυνούμενα, Δημήτριος δὲ ἐν δευτέρω τῶν ᾿Αργολικῶν τοῦ ἐν Τίρυνθι τῆς Ἡρας ξοάνου καὶ τὴν ὕλην ὄγχνην καὶ τὸν ποιητὴν "Αργον ἀναγράφει.

c. 47 1–2 cf. 3.6–7; 4.4; Strom. 7.4.3; Ep. ad Diogn. 2.2–4; Iustini 1 Apol. 9.2; Athenag. Leg. 17.3; Theophili Ad Autol. 2.2. – Philon. De vita contempl. 7; Tertull. Apolog. 12.2 (et Mayor ad loc) et saepius 7–8 Olympichi Fr. 1 Jacoby (F. Gr. Hist. 537). Cf. Paus. 7.4.4; Athenag. Leg. 17.3 8–12 Polemonis Fr. 41 (FHG III, p. 127). Cf. Schol. in Aeschini Adv. Timarchum 188 (p. 38.20 Dindorf) Τρεῖς ἦσαν [αὖται αὶ λεγόμεναὶ Σεμναὶ θεαὶ ἢ Εὐμενίδες ἢ Ἐριννύες]· ὧν τὰς μὲν δύο τὰς ἐκατέρωθεν Σκόπας ὁ Πάριος ἐποίησεν ἐκ τοῦ λυχνίτου λίθου, τὴν δὲ μέσην Κάλαμις 16–18 Philochori Fr. 176 Jacoby (F. Gr. Hist. 328) 17 Τελεσίνου : cf. IG XI.4, 1201 et 514 19–20 Demetrii Argivi Fr. 1 Jacoby (F. Gr. Hist. 304)

P f. 22^V

⁷ Σμίλιδι $\langle \tau \hat{\varphi} \rangle$ Cobet (Mnemosyne 10 [1861], p. 412) : σ·μιλήτηι P^1 : σμιλη τηι P² m¹ : σμίληι τη π² : Σμίλι τῷ Bernardakis (Plut. Mor. VII, p. 49) 9 τριῶν addidi / Σκόπας Dindorf : σκοπᾶς P¹ 10 κάλως P¹ (Clementis error): Κάλαμις Fr. G. Osann (Annali dell' Ist. di corr. arch. [1830], p. 149) ex test. / την Ο. Jahn (Jahrbb. f. wiss. Kritik 2 [1840], p. 594) : ην P¹ 11 αὐτῶν scripsi : αὐταῖν P^1 / ἱστοροῦντα ἔχω σοι Jahn : ἱστοροῦνται ἔχουσαι P^1 12 μηδ' εί P¹ (et coni. Muenzel), sed corr. in μηδὲ 13 ante $\varphi \varepsilon \iota \delta i \alpha \varsigma$ ss. add. $\tilde{\alpha} P^2 m^1 / \tilde{\epsilon} \kappa \varepsilon \tilde{\iota} v \circ \varsigma$ Wilamowitz : ἐκεῖνα P¹ / τὰ ἀγάλματα secl. Staehlin (πάλιν ἐκεῖνα τὰ ἀγάλματα del. iam Heyse), def. Tengblad, p. 69 15 ἡ Wilamowitz : ἦν P¹ ex corr. μὲν Jacoby : μὴν P¹ 17 Τελεσίνου P. Roussel (B.C.H. 34 [1910], p. 391), agn. Jacoby : τελεσίου P¹ 19 δὲ scripsi : γὰρ P¹ : γοῦν Koetschau, agn. Jacoby

Πολλοὶ δ΄ ἂν τάχα που θαυμάσειαν, εἰ μάθοιεν τὸ Παλλάδιον 6 τὸ διοπετὲς καλούμενον, ὃ Διομήδης καὶ 'Οδυσσεὺς ἰστοροῦνται μὲν ὑφελέσθαι ἀπὸ 'Ιλίου, παρακαταθέσθαι δὲ Δημοφῶντι, ἐκ τῶν Πέλοπος ὀστῶν κατεσκευάσθαι, καθάπερ τὸν 'Ολύμπιον ἐξ ἄλλων ²5 ὀστῶν 'Ινδικοῦ θηρίου· καὶ δὴ τὸν ἱστοροῦντα Διονύσιον ἐν τῷ πέμπτῷ μέρει τοῦ Κύκλου παρίστημι. 'Απελλᾶς δὲ ἐν τοῖς Δελφικοῖς δύο φησι 7 γεγονέναι τὰ Παλλάδια, ἄμφω δ' ὑπ' ἀνθρώπων δεδημιουργῆσθαι.

'Αλλ' ὅπως μηδεὶς ὑπολάβη καὶ ταῦτά με ἀγνοία παρεικέναι, παραθήσομαι τοῦ Μορύχου Διονύσου τὸ ἄγαλμα 'Αθήνησι γεγονέναι μὲν ἐκ τοῦ φελλάτα καλουμένου λίθου, ἔργον δὲ εἶναι Σίκωνος τοῦ Εὐπαλάμου, ὡς φησι Πολέμων ἔν τινι ἐπιστολῆ. ('Ε)γενέσθην δὲ καὶ ἄλλω τινὲ δύο Κρητικὼ οἶμαι ἀνδριαντοποιὼ 8 (Σκύλ(λ)ις καὶ Δίποινος ἀνομαζέσθην)· τούτω δὲ τὰ ἐν "Αργει τοῖν Διοσκούροιν ἀγάλματα κατεσκευασάτην καὶ τὸν ἐν Τίρυνθι 'Ηρακλέους ἀνδριάντα καὶ τὸ τῆς Μουνυχίας 'Αρτέμιδος ξόανον ἐν Σικυῶνι.

^{21–26} Dionysii Samii Fr. 3 Jacoby (*F. Gr. Hist.* 15). Cf. Arnobii *Adv. nat.* 4.25 Quis ex reliquiis Pelopis conpactum esse Palladium prodidit? Firm. Mat. *De errore* 15.1; Paus. 5.13.5 26–27 Apellae Fr. 1 Jacoby (*F. Gr. Hist.* 266) 28–31 Polemonis Fr. 73 (*FHG* III, p. 136) 30–31 cf. Zenob. 5.13 ... κατεσκεύασται δὲ ἀπὸ φελλάτα καλουμένου λίθου ὑπὸ Σιμμίου τοῦ Εὐπαλάμου 32–33 cf. Paus. 2.15.1; 2.22.5

^{28–29} παρεικέναι Sylburg : παρηκέναι P^1 31 σίκωνος (corr. ex σικῶνος) P^1 : Σίμωνος Sylburg conl. Zenobio 32 γενέσθην P^1 , corr. Sylburg / δύω P^1 33 Σκύλλις Sylburg ex Paus. : ἐκύλης P^1 / ὀνομαζέσθην P^1 m 1 , corr. m 2

P f. 23^r

Vi p. 20

Καὶ τί περὶ ταῦτα διατρίβω, έξὸν αὐτὸν τὸν μεγαλοδαίμονα ύμιν ἐπιδείξαι Ι ὅστις ἦν, ὃν δὴ κατ' ἐξοχὴν πρὸς πάντων σεβασμοῦ κατηζιωμένον άκούομεν, τοῦτον (δν) άχειροποίητον είπεῖν 2 τετολμήκασιν, τὸν Αἰγύπτιον Σάραπιν; Οἱ μὲν γὰρ αὐτὸν ἱστοροῦσιν γαριστήριον ὑπὸ Σινωπέων Πτολεμαίω τῶ Φιλαδέλφω τῶ Αἰγυπτίων 5 πεμφθήναι βασιλεί, δε λιμώ τρυγομένους αὐτοὺς ἀπ' Αἰγύπτου μεταπεμψαμένους σίτον [ὁ Πτολεμαίος] άνεκτήσατο, είναι δὲ τὸ ξόανον τοῦτο ἄγαλμα Πλούτωνος. "Ος δεξάμενος τὸν ἀνδριάντα καθίδρυσεν έπὶ τῆς ἄκρας, ἣν νῦν Ι Ῥακῶτιν καλοῦσιν, ἔνθα καὶ τὸ ίερὸν τετίμηται τοῦ Σαράπιδος, γειτνιᾶ δὲ τοῖς τόποις τὸ γωρίον. 10 Βλιστίχην δὲ τὴν παλλακίδα τελευτήσασαν ἐν Κανώβω μετα-3 γαγών ὁ Πτολεμαῖος ἔθαψεν ὑπὸ τὸν προδεδηλωμένον σηκόν. "Αλλοι δέ φασι Ποντικὸν εἶναι βρέτας τὸν Σάραπιν, μετῆχθαι δὲ εἰς Αλεξάνδρειαν μετὰ τιμῆς πανηγυρικῆς. Ἰσίδωρος μόνος παρὰ Σελευκέων τῶν πρὸς 'Αντιοχεία τὸ ἄγαλμα μεταχθηναι λέγει, ἐν σιτοδεία 15 καὶ αὐτῶν γενομένων καὶ ὑπὸ Πτολεμαίου διατραφέντων.

4 'Αλλ' ὅ γε 'Αθηνόδωρος ⟨ὁ⟩ τοῦ Σάνδωνος ἀρχαίζειν τὸν Σάραπιν βουληθείς, οὐκ οἶδ' ὅτῷ περιέπεσεν ἐλέγξας αὐτὸν ἄγαλμα εἶναι γενητόν· Σέσωστρίν φησι τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα, τὰ πλεῖστα τῶν παρ' Ἑλλησι παραστησάμενον ἐθνῶν, ἐπανελθόντα εἰς Αἴγυπ— 20 τον ἐπαγαγέσθαι τεχνίτας ἱκανούς· τὸν οὖν "Οσιριν, τὸν προπάτορα τὸν αὐτοῦ, δαιδαλθῆναι ἐκέλευσεν οὖτος πολυτελῶς, κατασκευάζει δὲ αὐτὸν Βρύαξις ὁ δημιουργός (οὐχ ὁ 'Αθηναῖος, ἄλλος δέ τις ὁμώνυμος ἐκείνω τῶ Βρυάξιδι), ὃς ὕλη κατακέ|γρηται εἰς δημιουργίαν μικτῆ

P f. 23^V

c. 48 1 τὸν μεγαλοδαίμονα : cf. Σάραπις θεὸς μέγας : Sylloge inscript. religionis Isiacae et Sarapicae, Nrt. 111; 346; 417; 537 Vidman 4–10 cf. Plut. De Iside 28, 361 F – 362 A (et Griffiths ad loc., pp. 393–400); Taciti Hist. 4.83; Cyrilli Alex. C. Iul. I (P.G. 76, col. 521 CD) 10 τοῖς τόποις : i.q. coemeterium. Cf. Eurip. Heraclid. 1041; Cyrillum: οὐδὲν ἕτερον ἢ τὸν Πλούτωνα διὰ τούτου σημαίνουσι [sc. τὸν Σάραπιν], ταύτη τοι καὶ τοῖς μνήμασι γείτονα τὸν νεὼν ἐποιήσαντο; LSJ, s.v. I, 5 17–33 Athenodori Tarsensis Fr. 4 Jacoby (F. Gr. Hist. 746) 23 Βρύαξις : cf. Gu. Amelung, "Le Sarapis de Bryaxis", Revue archéol. Ser. IV.2 (1903), pp. 177–204

c. 48 3 ὂν add. Markland 6 τρυχομένους corr. ex τρυχόμενος P^1 7 μεταπεμψαμένους Sylburg : μεταπεμψάμενος P^1 / ὁ πτολεμαῖος secl. Arcerius 8 ὂς P^1 : ὁ δὲ Heyse, agn. Staehlin 10 τόποις P^1 : τάφοις Mayor 11 Βλιστίχην Dindorf : βλίστιχιν P^1 15 'Αντιοχεία Cobet (p. 245) : ἀντιόχειαν P^1 17 ὁ² om. P^1 , ss. add. P^2 m 1 / σάνδωνος corr. ex ἄνδωνος P^1 18 ὅτφ Schwartz : ὅπως P^1 19 Αἰγυπτίων coni. Jacoby : αἰγύπτιον P^1 22 δεδαλθῆναι P^1 , corr. P^2 m 1 / οὖτος Jackson : αὐτὸς P^1 : αὐτοῖς Wilamowitz

καὶ ποικίλη. 'Ρίνημα γὰρ χρυσοῦ ἦν αὐτῷ καὶ ἀργύρου χαλκοῦ τε καὶ σιδήρου καὶ μολίβδου, πρὸς δὲ καὶ κασσιτέρου· λίθων δὲ Αἰγυπτίων ἐνέδει οὐδὲ εἶς, σαπφείρου καὶ αἰματίτου θραύσματα σμαράγδου τε, ἀλλὰ καὶ τοπαζίου. Λεάνας οὖν τὰ πάντα καὶ ἀναμίξας ἔχρωσε 6 κυάνῳ (οὖ δὴ χάριν μελάντερον τὸ χρῶμα τοῦ ἀγάλματος) καὶ τῷ ἐκ
 τῆς 'Οσίριδος καὶ [τοῦ] "Απιος κηδείας ὑπολελειμμένῳ φαρμάκῳ φυράσας τὰ πάντα διέπλασεν τὸν Σάραπιν· οὖ καὶ τοὔνομα αἰνίτ– τεται τὴν κοινωνίαν τῆς κηδείας καὶ τὴν ἐκ τῆς ταφῆς δημιουργίαν, σύνθετον ἀπό τε 'Οσίριδος καὶ "Απιος γενόμενον 'Οσίραπις.

²⁹⁻³¹ cf. Cook, Zeus, I, pp. 434-35

²⁵ χρυσοῦ : $-\hat{\upsilon}$ corr. ex. $-\hat{\upsilon} \cdot P^1$ 30 τοῦ del. Dindorf (Praef. p. XLV)

^{33 &#}x27;Οσίραπις Victorius : ὁ σίραπις P¹

3

49

Καινὸν δὲ ἄλλον ἐν Αἰγύπτῳ, ὀλίγου δεῖν καὶ παρ' Έλλησι, σεβασμίως τεθείακεν θεὸν ὁ βασιλεὺς ὁ 'Ρωμαίων τὸν ἐρώμενον, ὡραιό(τα)τον σφόδρα γενόμενον, 'Αντίνοον, ὃν ἀνιέρωσεν οὕτως ὡς Γανυμήδην ὁ Ζεύς. Οὐ γὰρ κωλύεται ῥαδίως ἐπιθυμία φόβον οὐκ ἔχουσα· καὶ νύκτας ἱερὰς τὰς 'Αντινόου προσκυνοῦσιν ἄνθρωποι νῦν, 5 ὰς αἰσχρὰς ἠπίστατο ὁ συναγρυπνήσας ἐραστής.

Τί μοι θεὸν καταλέγεις τὸν ⟨ἐπὶ⟩ πορνεία τετιμημένον; Τί δὲ καὶ ὡς υἱὸν θρηνεῖσθαι προσέταξας; Τί δὲ καὶ τὸ κάλλος αὐτοῦ διηγῆ; Αἰσχρόν ἐστι τὸ κάλλος ὕβρει μεμαραμμένον. Μὴ τυραννήσης, ἄνθρωπε, τοῦ κάλλους μηδὲ ἐνυβρίσης ἀνθοῦντι τῷ νέῳ· τήρησον αὐτὸ ιο καθαρόν, ἵνα ἢ καλόν. Βασιλεὺς τοῦ κάλλους γενοῦ, μὴ τύραννος· ἐλεύθερον μεινάτω. Τότε σοι γνωρίσω τὸ κάλλος, Ι ὅτε καθαρὰν τετήρηκας τὴν εἰκόνα· τότε προσκυνήσω τὸ κάλλος, ⟨ὅ⟩τε ἀληθινὸν ἀρχέτυπόν ἐστι τῶν καλῶν.

"Ήδη δὲ τάφος ἐστὶ τοῦ ἐρωμένου, νεώς ἐστιν 'Αντινόου καὶ 15 πόλις· καθάπερ δέ, οἶμαι, οἱ ναοί, οὕτω δὴ καὶ οἱ τάφοι θαυμάζονται· πυραμίδες καὶ μαυσώλεια καὶ λαβύρινθοι ἄλλοι ναοὶ τῶν νεκρῶν, ὡς ἐκεῖνοι τάφοι τῶν θεῶν.

P f. 24^r

c. 49 1–6 ἐραστής : exscripsit Eus. Praep ev. 2.6.8–9 Mras 3 'Αντίνοον : cf. Spartiani v. Hadriani 14.5–7; Dion. Cass. 6.9.11; Aurel. Vict. Caes. 14.7–9; Paus. 8.9.7; Hegesipp. ap. Eus. Praep. ev. 4.8.2. — Iustini 1 Apol. 29.4; Tatiani Orat. 10.3; Athenag. Leg. 30.2; Theophili Ad Autol. 3.8; Tertull. Ad nat. 2.7.6; 2.10.11; Apolog. 13.9; De corona 13.6; Adv. Marc. 1.18.4; Orac. Sibyll. 8.57; Orig. C. Cels. 3.36–38; 5.63; 8.9; Athanas. C. gentes 9; Epiph. Ancor. 106.9; Prud. C. Symmach. 1.271–74; Theodor. Gr. aff. cur. 8.28 et al. 4–5 Οὐ κωλύεται ῥαδίως ἐπιθυμία φόβον οὐκ ἔχουσα exscripsit Ioann. Dam. Sacr. parall. Fr. 184 Holl (T.U. XX.2) 13 τὴν εἰκόνα : sc. τοῦ θεοῦ, τὸν ἄνθρωπον. Cf. Gn 1:26; Paed. 1.98.2–3; 2.83.2; Philon. Leg. alleg. 1.90 et saepius 14 ἀρχέτυπον : cf. Philon. Leg. alleg. 2.4; Plat. Sympos. 211 ab et al. 15 – 18 τῶν θεῶν : exscripsit Eus. Praep. ev. 2.6.9

² σεβάσμιον Lowth 3 ὑραιότατον Dindorf ex Eus. O N V (cf. Paed. c. 49 3.73.1) : ὑραῖον τῶν P^1 : ὑραιότατον τῶν iam Potter / ὃν P^1 : om. Eus., del. Staehlin / οὕτως P¹ et Eus. H : οῦτος Eus. O N V, Mras 4 ἐπιθυμία : ἡδονὴ 7 et 8 δαὶ P¹ 7 ἐπὶ add. Markland 10 κάλλους : -ους in rasura P¹ / τῶ νέω secl. Schwartz 12 ἐλεύθερον Wilamowitz : ἐλεύθερος P¹ / σοι scripsi : σου P¹ / ὅτε Wilamowitz : ὅτι P¹ 13 ὅτε Staehlin : τὸ P¹ 14 ante ἀρχέτυπον ss. add. ο P² m¹ 15 τάφος ἐστὶ P^1 : ὁ τάφος Eus. 16 $\delta \hat{\epsilon} P^1$ et Eus. HO: $\gamma \hat{\alpha} \rho$ Eus. NV, Dindorf / $\delta \hat{\eta}$ scripsi: $\delta \hat{\epsilon} P^1$ et Eus. H: om. Eus. O N V (male Mras) / θαυμάζονται in mg add. P¹ 17 μαυσώλια P¹ et Eus. H: μαυσώλα Eus. O N V, corr. Klotz

Διδάσκαλον δὲ ὑμῖν παραθήσομαι τὴν προφῆτιν Σίβυλλαν,

5 0

οὐ ψευδοῦς Φοίβου χρησμηγόρον, ὅν τε μάταιοι ἄνθρωποι θεὸν εἶπον, ἐπεψεύσαντο δὲ μάντιν, ἀλλὰ θεοῦ μεγάλοιο, τὸν οὐ χέρες ἔπλασαν ἀνδρῶν εἰδώλοις ἀλάλοισ⟨ι⟩ λιθοξέστοισιν ὅμοιον.

Αύτη μέντοι ἐρείπια τοὺς νεὼς προσαγορεύει, τὸν μὲν τῆς Ἐφεσίας ᾿Αρ- 2 τέμιδος "χάσμασι καὶ σεισμοῖς" καταποθήσεσθαι προμηνύουσα οὕτως ·

ύπτια δ' οἰμώξει "Εφεσος κλαίουσα παρ' ὄχθαις καὶ νηὸν ζητοῦσα τὸν οὐκέτι ναιετάοντα·

10 τὸν δὲ Ἰσιδος καὶ Σαράπιδος ἐν Αἰγύπτῷ κατενεχθήσεσθαί φησι καὶ ἐμπρησθήσεσθαι·

³Ισι, θεὰ τριτάλαινα, μενεῖς ἐπὶ χεύμασι Νείλου μούνη, μαινὰς ἄναυδος ἐπὶ ψαμάθοις 'Αχέροντος,

είτα ύποβασα.

5

15

καὶ σύ, Σάραπι, λίθους ἀργοὺς ἐπικείμενε πολλούς, κείση πτῶμα μέγιστον ἐν Αἰγύπτῳ τριταλαίνη.

Σὺ δὲ ἀλλ' εἰ μὴ προφήτιδος ἐπακούεις, τοῦ γε σοῦ ἄκουσον φιλοσόφου, τοῦ Ἐφεσίου Ἡρακλείτου, τὴν ἀναισθησίαν ὀνειδίζοντος τοῖς 4 ἀγάλμασι ''καὶ τοῖς ἀγάλμασι τουτέοισιν εὕχονται, ὁκοῖον εἴ τις

c. : 50 2-5 Orac. Sibyll. 4.4-7 Geffcken 7 cf. Or. Sib. 5.294 8-9 Or. Sib. 5.296-97 12-13 Or. Sib. 5.484-45 15-16 Or. Sib. 5.487-88 19-20 Heracliti Fr. 86 Marcovich = B 5 Diels-Kranz. Etiam ap. Orig. C. Cels. 1.5 et 7.62; in Theosophia 68 (p. 184 Erbse)

c. 50 2 ψευδοῦς P^1 a. corr. : ψεῦδος P^1 p. corr., m^1 / χρησμηγόρον P^1 : χρησμηγόρος Alexandre : χρησμήτορος Sib. Φ Ψ / ὅν τε μάταιοι corr. ex ὃ ν τιμᾶται P^1 5 ἀλάλοις P^1 , corr. Sylburg 8 ὅπτια δ' P^1 et Sib. Φ Ψ (non sanum) : ὑπτία L. Mendelssohn 12 μενεῖς m^2 , Victorius, Sib. : μένεις P^1 , Staehlin / δ' ἐπὶ Sib. Φ Ψ / χεύματι Sylburg ex Sib. : χεύματα P^1 , Staehlin : χεύματι Schwartz 13 ἄναυδος P^1 : ἄτακτος Sib. Φ Ψ 15 σέραπι Sib. Φ Ψ / λίθοις ἐπικείμενε πολλὰ μογήσας Sib. Φ Ψ 16 κείση Potter ex Sib. Φ Ψ : κεῖσαι P^1 , Staehlin 19 post ἀγάλμασι addit δὲ Theosophia : om. P^1 et Orig. 7.62 / τοῦ τέοισιν P^1 , corr. m^2 , Victorius

P f. 24^V

5 (τοῖς) δόμοις λεσχηνεύοιτο." ³Η γὰρ οὐχὶ τερατώδεις οἱ λίθους 20 προζοζτρεπόμενοι, είτα μέντοι και πρό των πυλών ιστάντες αὐτούς ώς ἐνεργεῖς, Ἑρμῆν προσκυνοῦντες Ι ώς θεὸν καὶ τὸν ᾿Αγυιέα θυρωρὸν [ίστάντες]; Εί γὰρ ὡς ἀναισθήτους ⟨αὐτοὺς⟩ ὑβρίζουσιν, τί προσκυνοῦσιν ὡς θεούς; Εἰ δὲ αἰσθήσεως αὐτοὺς μετέχειν οἴονται, τί τούτους ίστασι θυρωρούς:

25

23-25 cf. ad 24.17-19

τοῖς ex Orig. 1.5 et 7.62 add. Klotz 21 προστρεπόμενοι Heinse: 22 προσκυνοῦντες Staehlin : προσκυνοῦσιν P¹ προτρεπόμενοι P¹ ίστάντες delevi post Ed. Schwartz, qui προσκυνοῦσιν ώς θεὸν et θυρωρὸν ίστάντες deleri 24 εἰ δὲ αἰσθήσεως bis scripsit P¹ (sed primum expunxit) suadebat / αὐτοὺς addidi

'Ρωμαῖοι δὲ τὰ μέγιστα κατορθώματα τῆ Τύχη ἀνατιθέντες 1 καὶ ταύτην μεγίστην οἰόμενοι θεόν, φέροντες εἰς τὸν κοπρῶνα ἀνέθηκαν αὐτήν, ἄξιον νεὼν τὸν ἀφεδρῶνα νείμαντες τῆ θεῶ.

'Αλλὰ γὰρ ἀναισθήτω λίθω καὶ ξύλω καὶ χρυσίω πλουσίω 2 5 οὐδ' ὁτιοῦν μέλει, οὐ κνίσης, οὐχ αἵματος, οὐ καπνοῦ (ὧ δὴ τιμώμενοι καὶ τυφόμενοι ἐκμελαίνονται) · ἀλλ' οὐδὲ τιμῆς, οὐγ ὕβρεως. Τὰ δὲ καὶ παντός ἐστιν Ι ἀτιμότερα ζώου, τὰ ἀγάλματα· καὶ ὅπως γε 3 τεθείασται τὰ ἀναίσθητα, ἀπορεῖν ἔπεισί μοι καὶ κατελεεῖν τοὺς πλανωμένους της άνοίας ώς δειλαίους.

10

Εί γὰρ καί τινα τῶν ζώων οὐχὶ πάσας ἔχει τὰς αἰσθήσεις, ώσπερ εύλαὶ καὶ κάμπαι καὶ ὅσα διὰ τῆς πρώτης γενέσεως εὐθὺς άνάπηρα φαίνεται (καθάπερ οἱ σπάλακες καὶ ἡ μυγαλῆ, ἡν φησιν ὁ Νίκανδρος "τυφλήν τε σμερδνήν τε"), άλλά γε άμείνους εἰσὶ τῶν 4 ξοάνων τούτων καὶ τῶν ἀγαλμάτων, τέλεον ὄντων κωφῶν. 15 Έχουσιν γὰρ αἴσθησιν μίαν γέ τινα, φέρε εἰπεῖν ἀκουστικὴν ἢ άπτικην η την άναλογούσαν τη όσφρησει η τη γεύσει τα δε ούδε μιας αἰσθήσεως μετέχει, τὰ ἀγάλματα. Πολλὰ δέ ἐστι τῶν ζώων, ὅσα 5 οὔτε ὅρασιν ἔχει οὔτε ἀκοὴν οὐδὲ μὴν φωνήν, οἷον καὶ τὸ τῶν ὀστρέων γένος, άλλὰ ζῆ γε καὶ αὕξεται, πρὸς δὲ καὶ τῆ σελήνη συμπάσχει· τὰ 20 δὲ ἀγάλματα ἀργά, ἄπρακτα, ἀναίσθητα (ὄντα) προσδεῖται καὶ προσκαθηλούται καὶ προσπήγνυται, χωνεύεται, ρινάται, Ι πρίεται, περιξέεται, γλύφεται.

"Κωφὴν μὲν δὴ γαῖαν ἀεικίζουσιν" οἱ ἀγαλματοποιοί, τῆς 6 οἰκείας ἐξιστάντες φύσεως διὰ τῆς τέχνης (καὶ) προσκυνεῖν ἀνα5 1

Vi p. 21

P f. 25^r

¹⁻³ cf. Inscript. Latii vet. Latinae, Suppl. Ostiense, ed. L. Wickert (Berolini 1930), 3, Nr. 4281.2; F. Noack, Die Antike 2 (1926), pp. 218-19 2 μεγίστην ... θεόν : cf. Verg. Aen. 8.334 (omnipotens); Paus. 8.33.1; Philostr. V. sophist. 2.5 Τύχης ... κυβερνώσης πάντα; Dion. Chrysost. Or. 64 (47).1 et saepius 13 cf. Nicandri Ther. 815-16 τυφλήν τε σμερδνήν τε βροτοῖς ἐπὶ λοιγὸν ἄγουσαν / μυγδαλέην 14 κωφῶν : cf. Hab. 2:18 εἴδωλα κωφά; Ep. ad Diogn. 2.4; Ps.-Clem. Hom. 10.7.3; Recogn. 5.15.1 et al. 19 cf. Philon. De provid. 2.76; Cic. De div. 2.33; Sexti Emp. Adv. math. 9.79; Aug. C.D. 5.6 20 ἀργά : cf. Strom. 7.28.4 / ἄπρακτα : 23 Iliad. 24.54 κωφήν γὰρ δή γαῖαν ἀεικίζει μενεαίνων. Aristot. Rhet. B 3, 1380 b 29; Sext. Emp. Adv. math. 1.273; Ps.-Iust. Coh. 30.4; Stob. Flor. 4.57.1 et al. Cf. Zeegers, pp. 243-44

⁵ οὐδ' Klotz : οὐθ' P^1 / ὅτι οὖν P^1 / τιμώμενοι P^1 : σμώμενοι 6 τυφόμενοι : ο corr. ex ω P^1 11 κάμπαι : κ in ras. P^1 18 οὕτε l Mayor : οὐδὲ P^l / οὐδὲ Mayor : οὕτε P^l 12 μυγάλη P¹, corr. Klotz 24 διὰ scripsi (cf. Strom. 6.147.3) : ὑπὸ P¹ / καὶ om. P¹, ss. add. 20 ὄντα addidi m^2

πείθοντες· προσκυνοῦσιν δὲ οἱ θεοποιοὶ οὐ θεοὺς καὶ δαίμονας κατά γε 25 αἴσθησιν τὴν ἐμήν, γῆν δὲ καὶ τέχνην, τὰ ἀγάλματα ὅπερ ἐστίν. Ἔστιν γὰρ ὡς ἀληθῶς τὸ ἄγαλμα ὕλη νεκρὰ τεχνίτου χειρὶ μεμορφωμένη. Ἡμῖν δὲ οὐχ ὕλης αἰσθητῆς αἰσθητόν, νοητὸν δὲ τὸ ἄγαλμά ἔστιν· νοητὸν ⟨γάρ,⟩ οὐκ αἰσθητόν ἐστι [τὸ ἄγαλμα] ὁ θεός, ὁ μόνος ὄντως θεός.

²⁷ ὕλη νεκρά : cf. ἀναίσθητος ὕλη : vv. 4, 8, 16–17, 20; 52.2; 56.25; 79.24; Ps-Clem. Hom. 10.9.1 et al. 27–28 cf. 56.23–24

²⁶ ὅπερ ἐστὶν τὰ ἀγάλματα Commelinus : omnia delet Schwartz 29 γάρ addidi / τὸ ἄγαλμα del. Wilamowitz

Καὶ δὴ ἔμπαλιν ἐν αὐταῖς που ταῖς περιστάσεσιν οἱ δεισιδαί- 1 μονες, οι των λίθων προσκυνηταί, ἔργω μαθόντες ἀναίσθητον ύλην μη σέβειν, αὐτης ήττώμενοι της γρείας (ἔσθ' ὅτε) ἀπόλλυνται ὑπὸ δεισιδαιμονίας καταφρονούντες δ' όμως των άγαλμάτων, φαίνεσθαι 5 δὲ μὴ βουλόμενοι αὐτῶν ὅλως περιφρονοῦντες, ἐλέγγονται ὑπ' αὐτῶν τῶν θεῶν, οἷς δὴ τὰ ἀγάλματα ἐπιπεφήμισται.

Διονύσιος μὲν γὰρ ὁ τύραννος ὁ νεώτερος θοιμάτιον τὸ χρύσεον 2 περιελόμενος τοῦ Διὸς ἐν Σικελία, προσέταξεν αὐτῷ ἐρεοῦν περιτεθήναι, γαριέντως φήσας τοῦτο ἄμεινον εἶναι τοῦ γρυσέου, καὶ 10 θέρους κουφότερον καὶ κρύους άλεεινότερον. 'Αντίογος δὲ ὁ Κυζικηνὸς 3 άπορούμενος χρημάτων τοῦ Διὸς τὸ ἄγαλμα τὸ χρυσοῦν, πεντεκαίδεκα πηχῶν τὸ μέγεθος ὄν, προσέταξε χωνεῦσαι κάκ [τῆς] ἄλλης τῆς άτιμοτέρας ύλης ἄγαλμα παραπλήσιον ἐκείνω πετάλοις κεγρυσωμένον ἀναθεῖναι πάλιν.

Αἱ δὲ χελιδόνες καὶ τῶν ὀρνέων τὰ πλεῖστα κατεξερῶσιν 4 αὐτῶν τῶν ἀγαλμάτων εἰσπετόμενα, οὐδὲν φροντίσαντα Ι οὕτε 'Ολυμπίου Διὸς οὔτε 'Επιδαυρίου 'Ασκληπιοῦ οὐδὲ μὴν 'Αθηνᾶς Πολιάδος ἢ Σαράπιδος Αἰγυπτίου παρ' ὧν οὐδὲ αὐτῶν τὴν ἀναισθησίαν τῶν άγαλμάτων έκμανθάνετε.

15

20

'Αλλ' είσὶ μὲν (καὶ) κακοῦργοί τινες ἢ πολέμιοι ἐπιθέμενοι, 5 οί δι' αἰσγροκέρδειαν ἐδήωσαν τὰ ἱερὰ καὶ τὰ ἀναθήματα ἐσύλησαν η και αὐτὰ ἐχώνευσαν τὰ ἀγάλματα. Και εί Καμβύσης η Δαρείος η 6 άλλος τις μαινόμενος τοιαθτα άττα έπεχείρησεν καὶ εἰ τὸν Αἰγύπτιόν τις ἀπέκτεινεν λπιν, γελώ μεν ότι τον θεον ἀπέκτεινεν αὐτών, 25 άγανακτῶ δὲ εἰ κέρδους χάριν ἐπλημμέλει.

5 2

P f. 25^V

c. 52 7-14 cf. Arnob. Adv. nat. 6.21 7-10 cf. Aristot. *Oecon.* B, 1353 b 20-27; Cic. N.D. 3.83 (et Pease ad loc.); Val. Max. 1.1 ext. 3; Aeliani V.H. 1.20; Lact. Div. inst. 2.4.17 10 'Αντίοχος : i.e. Antiochus IX Philopator 15-16 cf. Arnob. 6.16; 24 τις : i.e. Cambyses: cf. Herod. 3.29; Epiph. Ancor. 104.4 Aristoph. Ran. 366

³ ἡττώμενοι P1 : ἡττωμένην Jackson, agn. Staehlin / ἔσθ' ὅτε addidi / ἀπόλλυνται corr. ex ἀπολύονται P¹ 5 ὅλως Sylburg : ὅλων P¹ Σικελία del. Schwartz 9 χρυσέου Cobet (p. 246) : χρυσίου P¹ 10 κουφότερον ζὂν) Wilamowitz 11 πεντεκαίδεκα P^1 : decem Arnob. Markland : $\kappa \alpha i P^1 / \tau \hat{\eta} \varsigma^1$ delevi 15 κατεξερῶσιν Sylburg (in Indice, p. 402) et 20 $\epsilon i \sigma i$ et v. 21 $\circ i P^1$: ϵi et $[\circ i]$ Jackson / $\kappa \alpha i$ add. Potter : κατεξαίρουσιν P¹ 23 τις post v. 22 Καμβύσης in P, huc traieci 24 γελῶμεν P¹, corr. m^1 / ἀπέκτεινεν m^2 , Potter : ἀπέκτειναν P^1 (-αν ex cort.) m^1 , Victorius

Έκὼν οὖν ἐκλήσομαι τῆσδε τῆς κακουργίας, πλεονεξίας ἔργα, οὐχὶ δὲ ἀδρανείας τῶν εἰδώλων ἔλεγχον νομίζων. ᾿Αλλ᾽ οὔτι γε τὸ πῦρ καὶ οἱ σεισμοὶ κερδαλέοι, οὐδὲ μὴν φοβοῦνται ἢ δυσωποῦνται οὕ⟨τε⟩ τοὺς δαίμονας οὕ⟨τε⟩ τὰ ἀγάλματα, οὐ μᾶλλον ἢ τὰς ψηφίδας τὰς παρὰ τοῖς αἰγιαλοῖς σεσωρευμένας τὰ κύματα.

Οἶδα ἐγὼ πῦρ ἐλεγκτικὸν καὶ δεισιδαιμονίας ἰατικόν εἰ βούλει παύσασθαι τῆς ἀνοίας, φωταγωγήσει σε τὸ πῦρ. Τοῦτο τὸ πῦρ καὶ τὸν ἐν Ἄργει νεὼν σὺν καὶ τῆ ἱερεία κατέφλεξεν Χρυσίδι, καὶ τὸν ἐν Ἐφέσῳ τῆς Ἀρτέμιδος (δεύτερον μετὰ Ἀμαζόνας)· καὶ τὸ ἐν Ῥώμη Καπιτώλιον ἐπινενέμηται πολλάκις. Οὐκ ἀπέσχετο δὲ οὐδὲ το το⟨ῦ⟩ ἐν Ἀλεξανδρέων πόλει Σαράπιδος ἱεροῦ. ᾿Αθήνησι δὲ τοῦ Διονύσου τοῦ Ἐλευθερέως κατήρειψε τὸν νεών, καὶ τὸν ἐν Δελφοῖς τοῦ ᾿Απόλλωνος πρότερον ἥρπασεν θύελλα, ἔπειτα ἠφάνισε πῦρ σωφρονοῦν. Τοῦτό σοι προοίμιον ἐπιδείκνυται ὧν ὑπισχνεῖΙται τὸ πῦρ.

4 Οἱ δὲ τῶν ἀγαλμάτων δημιουργοὶ οὐ δυσωποῦσιν ὑμῶν τοὺς 15 ἔμφρονας τῆς ὕλης καταφρονεῖν; 'Ο μὲν 'Αθηναῖος Φειδίας ἐπὶ τῷ δακτύλῳ τοῦ Διὸς τοῦ 'Ολυμπίου ἐπιγράψας "Παντάρκης καλός" (οὐ 5 γὰρ καλὸς αὐτῷ ὁ Ζεύς, ἀλλ' ὁ ἐρώμενος ἦν)· ὁ Πραξιτέλης δέ, ὡς Ποσείδιππος ἐν τῷ Περὶ Κνίδου διασαφεῖ, τὸ τῆς 'Αφροδίτης ἄγαλμα τῆς Κνιδίας κατασκευάζων, τῷ Κρατίνης τῆς ἐρωμένης εἴδει 20 παραπλήσιον πεποίηκεν αὐτήν, ἵν' ἔχοιεν Ι οἱ δείλαιοι τὴν Πραξι- 6 τέλους ἐρωμένην προσκυνεῖν. Φρύνη δὲ ὁπηνίκα ἤνθει ἡ ἑταίρα ἡ

P f. 26^r

Vi. p. 22

c. 53 7-14 cf. Arnob. Adv. nat. 6.23; Passionem Philippi (Boll. Act. Sanct. Oct. IX, p. 546): Hic erit ignis ille divinus, iustus factorum omnium et optimus iudex, qui ad terram defluens quodcumque inutile invenit, exurit ... Hic exussit eum, quem Ephesini deum habere se credunt; hic Romanae urbis et Capitolium incendit et templum ... Nec in Alexandria Serapis pepercit hospitio; arsit namque cum templo ... Similiter Delfinum Apollinis templum primum affecit turbo nescio quis, post ignis incendit. 8 i.e. τὸ Ἡραῖον; cf. Thucyd. 4.133; 9 cf. Paus. 7.2.7 12 cf. Paus. 1.2.5 Paus. 2.17.7 12-14 cf. Herod. 2.180; Paus. 10.5.13 / πῦρ σωφρονοῦν : cf. Paed. 3.44.2; Strom. 7.34.4; Ecl. proph. 25.4; Min. Fel. Oct. 35.3; Hippol. Refut. 9.10.7; Orig. De orat. 29.15 et al. Stoam redolet. Cf. G.S. 14 cf. vv. 6 et c. 8.21-22 Kirk, Heraclitus (Cantabrigiae 1954), pp. 352 s. cf. Arnob. 6.13 17 cf. Paus. 5.11.3; Suda, s.v. 33 'Ραμνουσία Νέμεσις et al. Cook, Zeus III (1940), p. 955 n. 7 18 ο Πραξιτέλης - 22 προσκυνείν : cf. Poseidippi Fr. 1 Jacoby (F. Gr. Hist. 447) 22 Φρύνη : cf. Paus. 9.27.5; 10.15.1; Plinii N.H. 34.70; Plut. Amat. 753 EF; Athen. 13, 591 B; Aeliani V.H. 9.32. - Iustini 1 Apol. 9.4; Tatiani Orat. 33.7

Θεσπιακή, οἱ ζωγράφοι πάντες ⟨τὰς⟩ τῆς ᾿Αφροδίτης εἰκόνας πρὸς τὸ κάλλος ἀπεμιμοῦντο Φρύνης, ὥσπερ αὖ καὶ οἱ λιθοξόοι τοὺς Ἑρμᾶς ϶ ᾿Αθήνησι πρὸς ᾿Αλκιβιάδην ἀπείκαζον. Ὑπολείπεται τῆς σῆς κρίσεως τὸ ἔργον ἐπάξαι, εἰ βούλει καὶ τὰς ἑταίρας προσκυνεῖν.

²⁴⁻²⁵ Plinii N.H. 36.28 et al. 26 τὸ ἔργον ἐπάξαι : cf. Strom. 5.28.2

²³ $\langle \tau \dot{\alpha} \varsigma \rangle \tau \hat{\eta} \varsigma$ G. H. Schaefer (Gregorii Corinthii et aliorum grammaticorum libri de dialectis linguae Graecae, Lipsiae 1811, p. 1048) : $\tau \hat{\eta} \varsigma$ P^1 : $\tau \dot{\alpha} \varsigma$ Klotz

Έντεῦθεν, οἶμαι, κινηθέντες οἱ βασιλεῖς οἱ παλαιοί, καταφρονοῦντες τῶν μύθων τούτων, ἀνέδην (διὰ τὸ ἐξ ἀνθρώπων ἀκίνδυνον) σφᾶς αὐτοὺς θεοὺς ἀνηγόρευον, ταύτη κἀκείνους διὰ τὴν δόξαν ἀπηθανατίσθαι διδάσκοντες· Κῆϋξ μὲν ὁ Αἰόλου Ζεὺς ὑπὸ τῆς ᾿Αλκυόνης τῆς γυναικός, ᾿Αλκυόνη δὲ αὖθις ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ὙΗρα 5
προσαγορευομένη. Πτολεμαῖος δὲ ὁ τέταρτος Διόνυσος ἐκαλεῖτο· καὶ Μιθριδάτης ὁ Ποντικὸς Διόνυσος καὶ αὐτός. Ἐβούλετο δὲ καὶ ᾿Αλέξανδρος Ἅμμωνος υἱὸς εἶναι δοκεῖν καὶ κερασφόρος ἀναπλάττεσθαι πρὸς τῶν ἀγαλματοποιῶν, τὸ καλὸν ἀνθρώπου πρόσωπον ὑβρίσαι σπεύδων κέρατι.

P f. 26^V

3 Καὶ οὔτι γε βασιλεῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἰδιῶται θείαις Ι προσηγορίαις σφᾶς αὐτοὺς ἐσέμνυνον, ὡς Μενεκράτης ὁ ἰατρός (Ζεὺς οὖτος ἐπικεκλημένος). Τί με δεῖ καταλέγειν 'Αλέξαρχον (γραμματικὸς οὖτος τὴν ἐπιστήμην γεγονώς, ὡς ἱστορεῖ "Αριστος ὁ Σαλαμίνιος, αὑτὸν κατεσχημάτιζεν εἰς "Ηλιον); Τί δεῖ καὶ Νικα- 15 γόρου μεμνῆσθαι (Ζελείτης τὸ γένος ἦν, κατὰ τοὺς 'Αλεξάνδρου γεγονὼς χρόνους· Ἑρμῆς προσηγορεύετο ὁ Νικαγόρας καὶ τῆ στολῆ τοῦ 'Ερμοῦ ἐκέχρητο, ὡς (Β)άτων μαρτυρεῖ), ὅπου γε καὶ ὅλα ἔθνη καὶ πόλεις αὕτανδροι, κολακείαν ὑποδυόμεναι, ἐξευτελίζοντες τοὺς μύθους τοὺς περὶ τῶν θεῶν, ἰσοθέους ἄνθρωποι κατασχηματίζουσιν εὰ εαυτούς, ὑπὸ δόξης πεφυσημένοι, ἐπιψηφιζόμενοι τιμὰς ἑαυτοῖς ὑπερόγκους;

⁴ Κηυξ – 6 προσαγορευομένη : cf. Hesiodi Fr. 15 Merkelbach-West; Apollod. Bibl. 1.7.4; Schol. A in Iliad. 9.562 4 ὁ Αἰόλου : immo ὁ Ἑωσφόρου sive ὁ Φωσφόρου (Clementis error) 6 Πτολεμαΐος : i.e. Φιλοπάτωρ. Cf. Euphronium Chersoniten, Coll. Alex. p. 176 s. ed. Powell; R.E. XXIII (1959), col. 1689.14 ss. Cic. Pro L. Flacco 60; Appiani Mithrid. 10; Plut. Quaest. conviv. 624 AB; Athen. 5, 212 d; Dion. Chrysost. Or. 37 (20).6 8 κερασφόρος : cf. Phaestum, Coll. Alex. p. 28 Powell (Schol. in Pind. P. 4.28): Ζεῦ Λιβύης "Αμμων κερατηφόρε κέκλυθι μάντι; Ι. Schwabl, in R.E. Suppl. XV (1978), coll. 1401-02 (paragr. 151) 12 Μενεκράτης - 13 ἐπικεκλημένος : cf. Athen. 7, 289 ab et d; Aeliani V.H. 12.51; Plut. Agesil. 21.5; Regum apophth. 191 A; Apophth. Lac. 213 A 13 'Αλέξαρχον – 15 "Ηλιον : cf. Aristi Fr. 4 Jacoby (F. Gr. Hist. 143); Athen. 3, 98 e 15 Νικαγόρου - 18 μαρτυρει : cf. Athen. 7, 289 bc (= Batonis Fr. 2 Jacoby [F. Gr. Hist. 268])

c. 54 2 ἀναίδην P^1 , corr. m^2 4 ἀπηθανατίσθαι Sylburg : ἀπηθανατήσθαι P^1 / κῆυξ corr. ex κήρυξ P^1 / ὁ αἰόλου P^1 : [ὁ] Αἰόλου post ὑπὸ τῆς Hemsterhuys (in edit. Luciani, Amstelodami, 1743, p. 129) 13 οὖτος del. Heyse 15 ἥλιον P^1 : ᾿Απόλλωνα Cobet (Mnemosyne 11 [1862], p. 392) 17 ὁ Νικαγόρας del. Heyse 18 Βάτων coni. Staehlin conl. Athen. : αὐτὸς P^1 : [βάτος Schol. in Pind. I. 4, 104 g] 19 ἐξευτελίζοντες et 20 κατασχηματίζουσιν scripsi (cf. v. 1 καταφρονοῦντες et v. 3 ἀνηγόρευον) : ἐξευτελίζουσιν et κατασχηματίζοντες P^1 20 ἰσοθέους – 21 ὑπερόγκους post v. 12 ἐσέμνυνον transponendum Mayor

Νῦν μὲν τὸν Μακεδόνα τὸν ἐκ Πέλλης, τὸν 'Αμύντου Φίλιππον ἐν Κυνοσάργει νομοθετοῦντες προσκυνεῖν, τὸν "τὴν κλεῖν κατεαγότα καὶ τὸ σκέλος πεπηρωμένον," ὃς "ἐξεκόπη τὸν ὀφθαλμόν·" αὖθις δὲ τὸν Δημήτριον θεὸν καὶ αὐτὸν ἀναγορεύοντες. Καὶ ἔνθα μὲν ἀπέβη τοῦ 6 ἵππου 'Αθήναζε εἰσιών, Καταιβάτου ἱερόν ἐστι Δημητρίου, βωμοὶ δὲ πανταχοῦ. Καὶ γάμος (δὲ) ὑπὸ 'Αθηναίων αὐτῷ ὁ τῆς 'Αθηνᾶς ηὐτρεπίζετο· ὁ δὲ τὴν μὲν θεὸν ὑπερηφάνει (τὸ ἄγαλμα γῆμαι μὴ δυνάμενος), Λάμιαν δὲ τὴν ἑταίραν ἔχων εἰς ἀκρόπολιν ἀνήει καὶ τῷ τῆς 'Αθηνᾶς ἐνεφυρᾶτο παστῷ, τῆ παλαιῷ παρθένῳ τὰ τῆς νέας ἐπιδεικνὺς ἑταίρας σχήματα.

^{23–24} cf. H.S. Versnel, Mnemosyne IV, 26 (1973), pp. 273–79; J. Bremmer, Mnemosyne IV, 30 (1977), pp. 369–74 24–25 cf. Demosth. De corona 67 ... ὑπὲρ ἀρχῆς καὶ δυναστείας τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκεκομμένον [sc. τὸν Φίλιππον], τὴν κλεῖν κατεαγότα, τὴν χεῖρα, τὸ σκέλος πεπηρωμένον ... 27 Καταιβάτου ἱερόν : cf. Plut. Demetr. 10.4 30–31 cf. Plut. Demetr. 23.3; 26.3 31 ἐνεφυρᾶτο : cf. Hermae Past. sim. 8.8.1; 9.20.1; Theophili Ad Autol. 1.14.6 ἐπὰν ἐμφύρωνται μοιχείαις καὶ πορνείαις ...

^{23 &#}x27;Αμύντου Cobet (p. 390) : ἀμύντορος P^1 26 post ἀπέβη tres litterae erasae in P^1 (fuit εἰσ) 28 δὲ addidi 29 ὑπερηφανει corr. ex ὑπερηφανεῖ· P^1 30 καὶ : κάν Mayor 31 ἐνεφυρατο P^1 (ἐνεφύρατο P^1 , ἐνεφυρᾶτο Oxon. Coll. Novi 139) : συνεφύρετο Mayor

P f. 27^r

Οὐ νέμεσις τοίνυν οὐδὲ Ἰππωνι ἀπαθανατίζοντι τὸν θάνατον τὸν ἑαυτοῦ· ὁ Ἰππων ⟨γὰρ⟩ οὖτος ἐπιγραφῆναι ἐκέλευσεν τῷ μνήματι τῷ ἑαυτοῦ Ι τόδε τὸ ἐλεγεῖον·

> Ίππωνος τόδε σῆμα, τὸν ἀθανάτοισι θεοίσιν ἶσον ἐποίησεν Μοίρα καταφθίμενον.

Εὖ γε, Ίππων, ἐπιδεικνύεις ἡμῖν τὴν ἀνθρωπίνην πλάνην· εἰ γὰρ καὶ λαλοῦντί σοι μὴ πεπιστεύκασι, νεκροῦ ⟨γε⟩ γενέσθωσαν μαθηταί.

2 Χρησμὸς οὖτός ἐστιν Ἱππωνος· νοήσωμεν αὐτόν. Οἱ προσκυνούμενοι παρ' ὑμῖν, ἄνθρωποι γενόμενοί ποτε, εἶτα μέντοι τεθνᾶσιν· τετίμηκεν δὲ αὐτοὺς ὁ μῦθος καὶ ὁ χρόνος. Φιλεῖ γάρ πως τὰ μὲν παρόντα 10 συνηθεία καταφρονεῖσθαι, τὰ δὲ παρωχηκότα, τοῦ παραυτίκα ἐλέγχου κεχωρισμένα χρόνων ἀδηλία, τετιμῆσθαι τῷ πλάσματι, καὶ 3 τὰ μὲν ἀπιστεῖσθαι, τὰ δὲ καὶ θαυμάζεσθαι. Αὐτίκα γοῦν οἱ παλαιοὶ νεκροί, τῷ πολλῷ τῆς πλάνης χρόνω σεμνυνόμενοι, τοῖς ἔπειτα νομίζονται θεοί.

Πίστις ὑμῖν τῶνδε αὐτὰ ὑμῶν τὰ μυστήρια, αἱ πανηγύρεις, δεσμὰ καὶ τραύματα καὶ δακρύοντες θεοί·

ὥ μοι ἐγώ⟨ν⟩, ὅτε μοι Σαρπηδόνα φίλτατον ἀνδρῶν μοῖρ' ὑπὸ Πατρόκλοιο Μενοιτιάδαο δαμῆναι.

4 Κεκράτηται τὸ θέλημα τοῦ Διὸς καὶ ὁ Ζεὺς ὑμῖν διὰ Σαρπηδόνα οἰμῷ— 20 ζει νενικημένος. Εἴδωλα γοῦν εἰκότως αὐτοὺς καὶ δαίμονας ὑμεῖς αὐτοὶ κεκλήκατε, ἐπεὶ καὶ τὴν ᾿Αθηνᾶν αὐτὴν καὶ τοὺς ἄλλους θε οὺς κακία τιμήσας Ὅμηρος δαίμονας προσηγόρευσεν ·

ἡ δ' Οὔλυμπόνδε βεβήκει δώματ' ἐς αἰγιόχοιο Διὸς μετὰ δαίμονας ἄλλους.

25

c. 55 1–5 Ps.-Hipponis B 2 Diels-Kranz; PLG⁴ II, p. 259 Bergk. Etiam ap. Alex. Aphrodis. In Metaph. p. 27.3 Hayduck 11–12 cf. Thucyd. 1.21.1 ... ὄντα ἀνεξέλεγκτα καὶ τὰ πολλὰ ὑπὸ χρόνου αὐτῶν ἀπίστως ἐπὶ τὸ μυθῶδες ἐκνενικηκότα ... 16–17 cf. 13.5; 19.4–5; Cic. N.D. 1.38; Tusc. 1.29; Min. Fel. Oct. 22.1 18–19 Iliad. 16.433–34. Etiam ap. Plat. Reip. 3, 388 c 7; Max. Tyr. Philos. 5.5 c; 18.5 c; Athenag. Leg. 21.1; Ps.-Iust. Coh. 2 et al. Cf. Zeegers, p. 54 20 τὸ θέλημα τοῦ Διός : cf. Iliad. 1.5 et saepius 24–25 Iliad. 1.221–22. Cf. Zeegers, pp. 83–84

c.~55 2 γὰρ add. P^2 m 1 : om. P^1 , Staehlin 7 γε addidi 9 γενόμενοι : γε- in ras. P^1 14 παλαιοὶ P^1 : πάλαι Markland 18 ἐγών Klotz ex Hom. : ἐγώ P^1 23 κακίαι P^1 : κάκιστα Schwartz

Πῶς οὖν ἔτι θεοὶ τὰ εἴδωλα καὶ οἱ δαίμονες, βδελυρὰ ὄντως 5 καὶ ἀκάθαρτα πνεύματα, πρὸς πάντων ὁμολογούμενα γήινα καὶ δεισαλέα, κάτω βρίθοντα, "περί τούς τάφους καὶ τὰ μνημεῖα καλινδούμενα," περὶ Ι ὰ δὴ καὶ ὑποφαίνονται ἀμυδρῶς "σκιοειδῆ φαντάσ-30 ματα:"

P f. 27^V

²⁶⁻³⁰ cf. Orig. C. Cels. 7.5 26 βδελυρά : cf. *Paed*. 2.8.4 27 ἀκάθαρτα πνεύματα : cf. Strom. 2.115.1; 2.116.3; Exc. ex Theod. 83; Ecl. proph. 7.3; 13.8. - Mt 1:10; Zch 13:2 et saepius / γήινα et 28 κάτω βρίθοντα : cf. Plat. Phaed. 81 c 8-9 30 cf. Plat. Phaed. 81 c 11 - d 2 περὶ τὰ μνήματά τε καὶ τοὺς τάφους κυλινδουμένη [sc. ή τοιαύτη ψυχή], περὶ ὰ δὴ καὶ ὤφθη ἄττα ψυχῶν σκιοειδῆ φαντάσματα ...

πνεύματα ἀκάθαρτα P^1 , transposuit Heinse / ὁμολογούμενα : $-\alpha$ corr. ex $-\infty$ P^1

²⁹ α δη corr. ex. αιδηι P¹

5

5 6

Vi p. 23

P f. 28^r

Ταῦθ' ὑμῶν οἱ θεοὶ τὰ εἴδωλα, αἱ σκιαὶ καὶ πρὸς τούτοις (αί) "γωλαί" έκειναι και "ρυσαί παραβλωπές (τ') όφθαλμων," αί Λιταί, αί Θερσίτου μαλλον ἢ Διὸς θυγατέρες, ὥστε μοι δοκεῖν χαριέντως φάναι τὸν Βίωνα, πῶς ἂν ἐνδίκως οἱ ἄνθρωποι παρὰ τοῦ Διὸς αἰτήσονται τὴν εὐτεκνίαν, ἣν οὐδ' αὑτῶ Ι παρασχεῖν ἴσχυσεν;

Οίμοι της άθεότητος την άκήρατον οὐσίαν, τὸ ὅσον ἐφ' ὑμῖν, κατορύττετε καὶ τὸ ἄχραντον ἐκεῖνο καὶ [τὸ] ἄγιον τοῖς τάφοις 3 έπικεγώκατε, της άληθως όντως οὐσίας συλήσαντες τὸ θείον. Τί δη οὖν τὰ τοῦ θεοῦ τοῖς οὐ θεοῖς προσενείματε γέρα; Τί δὲ καταλιπόντες τὸν οὐρανὸν τὴν γῆν τετιμήκατε; Τί γὰρ ἄλλο χρυσὸς ἢ ἄργυρος ἢ 10 άδάμας ἢ σίδηρος ἢ γαλκὸς ἢ ἐλέφας ἢ λίθοι τίμιοι; Οὐχὶ γῆ τε καὶ ἐκ γῆς; Οὐχὶ δὲ μιᾶς μητρὸς ἔκγονα, τῆς γῆς, τὰ πάντα ταῦτα ὅσα ὁρῷς; 4 Τί δη οὖν, ὦ μάταιοι καὶ κενόφρονες (πάλιν γὰρ δη ἐπαναλήψομαι), τὸν ὑπερουράνιον βλασφημήσαντες τόπον εἰς τοὕδαφος κατεσύρατε τὴν εὐσέβειαν, χθονίους ὑμῖν ἀναπλάττοντες θεούς, καὶ τὰ γενητὰ 15 ταθτα πρό τοθ άγενήτου μετιόντες θεοθ βαθυτέρω περιπεπτώκατε ζόφω;

Καλὸς ὁ Πάριος λίθος, ἀλλ' οὐδέπω Ποσειδῶν καλὸς ὁ έλέφας, άλλ' οὐδέπω 'Ολύμπιος. 'Ενδεής ἀεί ποτε ἡ ὕλη τῆς τέχνης, ό θεὸς δὲ ἀνενδεής. Προ(σ) ηλθεν ἡ τέχνη, περιβέβληται τὸ σχήμα ἡ 20 ύλη, καὶ τὸ πλούσιον τῆς οὐσίας πρὸς μὲν τὸ κέριδος ἀγώγιμον, μόνω δὲ 6 τῶ σχήματι γίνεται σεβάσμιον. Χρυσός ἐστι τὸ ἄγαλμά σου, ξύλον έστίν, λίθος έστίν - γη έστιν (έὰν ἄνωθεν νοήσης), μορφὴν παρὰ τοῦ τεχνίτου προσλαβούσα. Γην δὲ ἐγὼ πατείν, οὐ προσκυνείν μεμελέτηκα· οὐ γάρ μοι θέμις ἐμπιστεῦσαί ποτε τοῖς ἀψύγοις τὰς τῆς ψυγῆς 25 έλπίδας.

²⁻³ cf. Iliad. 9.502-03. Etiam ap. Heracl. Alleg. Hom. 37.1; Cornut. Theol. gr. 12. Cf. Zeegers, p. 65 4-5 Bionis Borysthen. Fr. 29 Kindstrand (Uppsalae 1976) 14 cf. Plat. Phaedri 247 c 3 τὸν δὲ ὑπερουράνιον τόπον ... 18 cf. Acta Philippi 19 cf. Ep. ad Diogn. 2.3 24 πατείν : cf. Ep. ad Diogn. 2.2 25 τοῖς ἀψύχοις : cf. Paed. 2.73.2; Ep. ad Diogn. 2.4; Iustini 1 Apol. 9.1 et saepius

² αi^1 add. Kroll / τ' addidi ex Homero / ὀφθαλμῶν P^1 et Homeri codd. 3 $\hat{\eta}$ P¹ a. corr. : $\alpha \hat{i}$ P¹ m¹ aliquot : ὀφθαλμώ Klotz ex Homero σονται Cobet (p. 193) : αἰτήσωνται P¹ : αἰτήσαιντο Dindorf, agn. Kindstrand 7 τὸ² delevi 8 ἀληθῶς del. Cobet : ἀληθοῦς Mayor / ὄντως P^1 : οὕσης $\delta \alpha i P^1$ 10 yàp scripsi : $\delta' P^1$ Arcerius 20 προσῆλθεν Heinse : προῆλθεν Ρ1

Ίτέον οὖν ὡς ἔνι μάλιστα ἐγγυτάτω τῶν ἀγαλμάτων, ὡς 1 οἰκείως ἡ πλάνη κἀκ τῆς προσόψεως ἐλέγχηται· ἐναπομέμακται γὰρ πάνυ δὴ σαφῶς τὰ εἴδη τῶν ἀγαλμάτων τὴν διάθεσιν τῶν δαιμόνων. Εἰ γοῦν τις τὰς γραφὰς καὶ τὰ ἀγάλματα περινοστῶν θεῷτο, γνωριεῖ 2 ὁμῶν παραυτίκα τοὺς θεοὺς ἐκ τῶν ἐπονειδίστων σχημάτων, τὸν Διόνυσον ἀπὸ τῆς στολῆς, τὸν Ἡφαιστον ἀπὸ τῆς τέχνης, τὴν Δηὼ ἀπὸ τῆς συμφορᾶς· ἀπὸ τοῦ κρηδέμνου τὴν Ἰνώ, ἀπὸ τῆς τριαίνης τὸν Ποσειδῶ, ἀπὸ τοῦ κύκνου τὸν Δία. Τὸν δὲ Ἡρακλέα δείκνυσιν ἡ πυρά, κὰν γυμνὴν ἴδῃ τις ἀνάγραπτον γυναῖκα, τὴν "χρυσῆν ᾿Αφροδίτην" 10 νοεῖ.

Οὕτως ὁ Κύπριος ὁ Πυγμαλίων ἐκεῖνος ἐλεφαντίνου ἠράσθη 3 ἀγάλματος· τὸ ἄγαλμα ᾿Αφροδίτης ἦν, καὶ γυμνὴ ἦν· νικᾶται ὁ Κύπριος τῷ σχήματι καὶ συνέρχεται τῷ ἀγάλματι· καὶ τοῦτο Φιλοστέφανος ἱστορεῖ. ᾿Αφροδίτη δὲ ἄλλη ἐν Κνίδῳ λίθος ἦν, καὶ καλὴ ἦν· ἔτερος ἠράσθη ταύτης καὶ μίγνυται τῇ λίθῳ· Ποσείδιππος ἱστορεῖ, ὁ μὲν πρότερος ἐν τῷ Περὶ Κύπρου, ὁ δὲ ἔτερος ἐν τῷ Περὶ Κνίδου. Τοσοῦτον ἴσχυσεν ἀπατῆσαι τέχνη, προαγωγὸς ἀνθρώποις ἐρωτικοῖς εἰς βάραθρον γενομένη.

Δραστήριος μὲν ἡ δημιουργική, Ι ἀλλ' οὐχ οἵα τε ἀπατῆσαι 4 (τὸ) λογικόν, οὐδὲ μὴν τοὺς κατὰ λόγον βεβιωκότας. Ζωγραφίας μὲν γὰρ δι' ὁμοιότητα σκιαγραφία περιστερᾶς προσέπτησαν πελειάδες καὶ ἵπποις καλῶς γεγραμμέναις προσεχρεμέτισαν ἵπποι. Ἐρασθῆναι κόρην εἰκόνος λέγουσιν (νέου καλοῦ) καὶ νέον καλὸν Κνιδίου ἀγάλματος. 'Αλλ' ἦσαν τῶν θεατῶν αὶ ὄψεις ἠπατημέναι ὑπὸ τῆς τέχνης· οὐδὲ γὰρ ἂν θεῷ τις συνεπλάκη, οὐδ' ἂν νεκρῷ τις συνετάφη, 5 οὐδ' ἂν ἠράσθη δαίμονος καὶ λίθου ἄνθρωπος σωφρονῶν.

Ύμᾶς δὲ ἄλλη γοητεία ἀπατᾶ ἡ τέχνη· εἰ καὶ μὴ ἐπὶ τὸ ἐρᾶν προάγουσα, ἀλλ' ἐπὶ τὸ τιμᾶν καὶ προσκυνεῖν τά τε ἀγάλματα καὶ

5 7

P f. 28^V

c. 57
 7 ἀπὸ τοῦ κρηδέμνου : cf. Odyss. 5.346
 9 cf. Odyss. 4.14
 11–16 cf. Arnobii Adv. nat. 6.22
 11–14 cf. Philostephani Fr. 13 (FHG III, p. 31)
 14–16 cf. Poseidippi Fr. 2 Jacoby (F. Gr. Hist. 447)
 21 cf. Athen. 13, 605 f
 22 cf. Paus. 5.27.3; Aeliani V. H. 2.3
 22–24 cf. Philostrati V. Apoll. 6.40

c. 57 2 οἰκείως scripsi (cf. Ecl. proph. 18.2) : οἰκεία P^1 : εἰκαία Heyse : ὁποία Koetschau : οἴκοι Schwartz / ἐλέγχηται Potter : ἐλέγχεται P^1 8 πυρά P^1 : δορά Heyse 15 ποσίδιππος P^1 , corr. Dindorf 20 τὸ add. Jackson (cf. Strom. 4.9.4; 6.136.3) / ζωγραφίας P^1 a. corr. ut vid.: ζωγραφίαι P^2 m 1 21 σκιαγραφία περιστερας Jackson : σκιαγραφίας περιστερα P^1 p. corr.: σκιαγραφί P^1 α. τον επεριστερας P^1 (fuit σκιαγραφείαις περιστερας?) 23 νέου καλοῦ supplevi / νέον : γρ. νεανίαν P^1 m P^1 25 θεά P^1 , corr. P^2 / νεκρά P^1 , corr P^2 P^2 ἄλλη γοητεία P^1 , corr. P^2 28 προάγουσα P^2 , Victorius : προσάγουσα P^1 , m P^1 , Staehlin

6 τὰς γραφάς. 'Ομοία γε ἡ γραφή· ἐπαινείσθω μὲν ἡ τέχνη, μὴ ἀπατάτω δὲ τὸν ἄνθρωπον ὡς ⟨ὰν⟩ ἀλήθεια. Έστηκεν ὁ ἵππος ἡσυχῆ, ἡ ₃ο
πελειὰς ἀτρεμής, ἀργὸν τὸ πτερόν ἡ δὲ βοῦς ἡ Διαδάλου, ἡ ἐκ τοῦ
ξύλου πεποιημένη, ταῦρον εἶλεν ἄγριον, καὶ κατηνάγκασεν τὸ θηρίον
ἡ τέχνη πλανήσασα ἐρώσης ἐπιβῆναι γυναικός.

31-33 cf. Apollod. Bibl. 3.1.4; Diod. Sic. 4.77.1; Philon. De spec. legg. 3.44 et al.

³⁰ ἂν addidi / ἀλήθεια m^1 , Victorius : ἀληθεία P^1 , ἀληθείαι P^2 , Koetschau 31 ἡ δὲ βοῦς – 33 γυναικός post v. 22 ἵπποι transponendum Mayor 32 εἶλεν : λ corr. ex δ P^1

Τοσοῦτον οἶστρον αἱ τέχναι κακοτεχνοῦσαι τοῖς ἀνοήτοις ἐνε— 1 ποίησαν. ᾿Αλλὰ τοὺς μὲν πιθήκους οἱ τούτων τροφεῖς καὶ μελεδωνοὶ τεθαυμάκασιν, ὅτι τῶν κηρίνων ἢ πηλίνων ὁμοιωμάτων καὶ κοροκοσμίων ἀπατὰ τούτους οὐδέν· ὑμεῖς δὲ ἄρα καὶ πιθήκων χείρους γενήσεσθε, λιθίνοις καὶ ξυλίνοις καὶ χρυσέοις καὶ ἐλεφαντίνοις ἀγαλματίοις καὶ γραφαῖς προσανέχοντες.

Τοιούτων ὑμῖν [οί] δημιουργοὶ ἀθυρμάτων ὀλεθρίων οἱ λιθοξό— 2 οι καὶ οἱ ἀνδριαντοποιοὶ γραφεῖς τε αὖ καὶ τέκτονες καὶ ποιηταί, πολύν τινα [καὶ] τοιοῦΙτον ὄχλον παρεισάγοντες, κατ' ἀγροὺς μὲν Σατύρους καὶ Πᾶνας, ἀνὰ δὲ τὰς ὕλας Νύμφας τὰς ὀρειάδας καὶ τὰς ἁμαδρυάδας· ναὶ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ τὰ ὕδατα καὶ περὶ τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς πηγὰς τὰς Ναΐδας καὶ περὶ τὴν θάλατταν τὰς Νηρείδας. Μάγοι δὲ ἤδη ἀσεβείας τῆς σφῶν αὐτῶν ὑπηρέτας δαί— 3 μονας αὐχοῦσιν, οἰκέτας αὐτοὺς ἑαυτοῖς καταγράψαντες, τοὺς κατηναγκασμένους δούλους ταῖς ἐπαοιδαῖς πεποιηκότες.

Γάμοι τε Ιοὖν ἔτι καὶ παιδοποιίαι καὶ λοχεῖαι θεῶν μνημονευόμεναι καὶ μοιχεῖαι ἀδόμεναι καὶ εὐωχίαι κωμφδούμεναι καὶ γέλωτες παρὰ πότον εἰσαγόμενοι προτρέπουσι δή με ἀνακραγεῖν, κἂν 4 σιωπῆσαι θέλω· οἴμοι τῆς ἀθεότητος· σκηνὴν πεποιήκατε τὸν οὐρανὸν καὶ τὸ θεῖον ὑμῖν δρᾶμα γεγένηται καὶ τὸ ἄγιον προσωπείοις δαιμονίων κεκωμφδήκατε, τὴν ἀληθῆ θεοσέβειαν δεισιδαιμονία σατυρίσαντες.

c. 58 13–15 cf. Iustini 1 Apol. 14.1 18 cf. Iliad. 1.599; Odyss. 8.326 19 οἴμοι τῆς ἀθεότητος : cf. 56.6; Strom. 3.27.4 19–20 cf. 12.11–12; Firm. Mat. De errore 12.7 Scaenam de caelo fecistis ...; Varronem ap. Aug. C.D. 6.5 Prima ... theologia maxime accommodata ad theatrum; Sen. De superstit. Frr. 31 et 38 Haase

5 8

P f. 29^r

Vi p. 24

c. 58 7 τοιούτων Wilamowitz : τοσούτων P^{I} / $οί^{I}$ del. Wilamowitz 9 καὶ del. Jackson 18 εἰσαγόμενοι : -οι corr. ex -αι P^{I} / δή Sylburg : δέ P^{I}

Αὐτὰρ ὁ φορμίζων ἀνεβάλλετο καλὸν ἀείδειν ...

'Αισον ἡμιν, 'Όμηρε, τὴν φωνὴν τὴν καλήν

... ἀμφ' Ἄρεως φιλότητος ἐϋστεφάνου τ' Ἀφροδίτης, ώς τὰ πρῶτα μίγησαν ἐν Ἡφαίστοιο δόμοισι λάθρη· πολλὰ δ' ἔδωκε, λέχος δ' ἤσχυνε καὶ εὐνὴν Ἡφαίστοιο ἄνακτος ...

5

2 Κατάπαυσον, "Ομηρε, τὴν ἀδήν· οὐκ ἔστι καλή, μοιχείαν διδάσκει· πορνεύειν δὲ ἡμεῖς καὶ τὰ ὧτα παρητήμεθα.

Ήμεῖς γάρ, ἡμεῖς ἐσμεν οἱ τὴν εἰκόνα τοῦ θεοῦ περιφέροντες ἐν τῷ ζῶντι καὶ κινουμένφ τούτφ ἀγάλματι, τῷ ἀνθρώπφ – σύνοικον 10 εἰκόνα, σύμβουλον, συνόμιλον, συνέστιον, συμπαθῆ, ὑπερπαθῆ. ᾿Ανά–3 θημα ⟨γὰρ⟩ γεγόναμεν Ι τῷ θεῷ ὑπὲρ Χριστοῦ· "ἡμεῖς τὸ γένος τὸ ἐκλεκτόν, τὸ βασίλειον ἱεράτευμα, ἔθνος ἄγιον, λαὸς περιούσιος·" "οἱ ποτὲ οὐ λαός, νῦν δὲ λαὸς τοῦ θεοῦ·" οἱ κατὰ τὸν Ἰωάννην οὐκ ὄντες "ἐκ τῶν κάτω," παρὰ δὲ "τοῦ ἄνωθεν ἐλθόντος" τὸ πὰν μεμαθηκότες· 15 οἱ τὴν οἰκονομίαν τοῦ θεοῦ κατανενοηκότες, οἱ "ἐν καινότητι ζωῆς περιπατεῖν" μεμελετηκότες.

P f. 29^v

c. 59 1 Odyss. 8.266 3–6 Odyss. 8.267–70. Etiam ap. Heracl. Alleg. Hom. 69.4. – Cf. Plat. Reip. 3, 390 c; Philon. De provid. 2.39; Ios. C. Apionem 2.246 et saepius. – Aristid. Apol. 10.7; 11.3; Tatiani Orat. 34.4; Athenag. Leg. 21.2; Ps.—Iustini De mon. 6.; Min. Fel. Oct. 22.7; Firm. Mat. De errore 12.8 et al. Cf. Zeegers, p. 55 9 cf. Gn 1:26; Paed. 2.83.2; Strom. 2.102.2 et al. 12–14 1 Pt 2:9a + 10a. Cf. Clem. Fr. 24 Staehlin 13 περιούσιος (cf. Tt 2:14) : εἰς περιποίησιν NT 15 cf. Jo 8:23 / cf. Jo 3:31 16–17 cf. Rm 6:4

c. 59 11 εἰκόνα del. Schwartz / σύμβουλον : βου in ras. P^1 12 γὰρ addidi / ὑπὲρ P^1 : ὑπὸ Mayor

'Αλλ' οὐ ταῦτα φρονοῦσιν οἱ πολλοί· ἀπορρίψαντες δὲ τὴν αἰδῶ 1 καὶ τὸν φόβον οἴκοι τοὺς τῶν δαιμόνων ἐγγράφονται πασχητιασμούς. Πινακίοις γοῦν τισὶ καταγράφοις μετεωρότερον ἀνακειμένοις, προσεσχηκότες ἀσελγεία, τοὺς θαλάμους κεκοσμήκασι, τὴν ἀκολασίαν εὐσέβειαν νομίζοντες· κἀπὶ τοῦ σκίμποδος κατακείμενοι, παρ' αὐτὰς 2 ἔτι τὰς περιπλοκὰς ἀφορῶσιν εἰς τὴν 'Αφροδίτην ἐκείνην τὴν γυμνήν, τὴν ἐπὶ τῆ συμπλοκῆ δεδεμένην. Καὶ τῆ Λήδα περιποτώμενον τὸν ὄρνιν τὸν ἐρωτικόν, τῆς θηλύτητος ἀποδεχόμενοι τὴν γραφήν, (ἐν)αποτυποῦσι ταῖς σφενδόναις, σφραγίδι χρώμενοι καταλλήλφ τῆ Διὸς 10 ἀκολασία.

60

c. 60 7 δεδεμένην : cf. Odyss. 8.296–98

c. 60
 3 ἀνακειμενοις corr. ex ἀνακείμενος P¹
 7 περιποτώμενον m²,
 Victorius (cf. Method. Sympos. 9.1, p. 113.24 Bonwetsch) : περιπωτώμενον P¹ m¹ : ἐπιποτώμενον Valckenaer (Diatr. in Eur. rell., p. 64a), agn. Staehlin
 8-9 ἐναποτυποῦσι Valckenaer, Staehlin : ἀποτυποῦσι P¹

Pf. 30^r

19

Ταῦτα ὑμῶν τῆς ἡδυπαθείας τὰ ἀρχέτυπα, αὖται τῆς ὑβρεως αἱ θεολογίαι, αὖται τῶν συμπορνευόντων ὑμῖν θεῶν αὶ διδασκαλίαι·
"ὅ γὰρ βούλεται, τοῦθ' ἔκαστος καὶ οἴεται" κατὰ τὸν ᾿Αθηναῖον ὑμίν κόραι καὶ Σάτυροι μεθύοντες· καὶ μορίων ἐντάσεις, ταῖς γραφαῖς ἀπογυμνούμεναι, ἐπὶ τῆς ἀκρασίας ἐλεγχόμείναι. Ἦδη δὲ ἀναφανδὸν τῆς ἀκολασίας ὅλης τὰ σχήματα ἀνάγραπτα πανδημεὶ κουμενοι οὺκ αἰσχύνεσθε, φυλάττετε δὲ ἔτι μᾶλλον ἀνακείμενα, ἀσαμενοι οὺκ αἰσχύνεσθε, φυλάττετε οἰκ εἰκόνας ⟨τὰς⟩ στήλας ἀναιστίας καθιερώσαντες οἴκοι, ἐπὶ ἴσης ἐγγραφόμενοι τὰ Φιλαιον τος τὰ Ἡρακλέους ἀθλήματα.

Τούτων οὺ μόνον τῆς χρήσεως, πρὸς δὲ καὶ τῆς ὄψεως καὶ τῆς ἀκοῆς αὐτῆς ἀμνηστίαν καταγγέλλομεν. Ἡταίρηκεν ὑμῖν τὰ ὧτα, πεπορνεύκασιν οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ τὸ καινότατον πρὸ τῆς συμπλοκῆς αἱ ὄψεις ὑμῖν μεμοιχεύκασιν. Ὠ βιασάμενοι τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸ ἔνθεον ις τοῦ πλάσματος ἐλέγχει ἀπαράξαντες, πάντα ἀπιστεῖτε, ἵνα ἐκπαθαίνησθε· καὶ πιστεύετε μὲν τοῖς εἰδώλοις ζηλοῦντες αὐτῶν τὴν

άκρασίαν, άπιστεῖτε δὲ τῷ θεῷ σωφροσύνην μὴ φέροντες. καὶ τὰ μὲν κρείττω μεμισήκατε, τὰ δὲ ἤττω τετιμήκατε, ἀρετῆς μὲν θεαταί,

c. 61 3 Demosth. Olynth. 3.19 4 Πανίσκοι : cf. Cic. N.D. 3.43 10–11 τὰ Φιλαινίδος σχήματα : cf. Athen. 8, 335 b–e; P. Oxy. 2891; R.E. XIX (1938), col.

14 cf. 2 Pt 2:14

14-15 cf. Mt 5:28

c. 61 6 érì scripsi : ἀπὸ P^1 : ὑπὸ Markland : del. Schwartz 9 τὰς^2 addidi 13 ἀμνηστέιαν Dindorf : ἀμνηστείαν (corr. ex ἀμνηστεῖν) P^1 14 καινότατον Wilamowitz : καινότερον P^1 15 ὧ P^1 : ὧι P^2 17 πιστεύετε

Arcerius : π 1 σ 1 σ 1 σ 1 σ 1

2122. - Iustini 2 Apol. 15.3

κακίας δε άγωνισταί γεγενημένοι.

""Ολβιοι" μόνοι τοίνυν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὁμοθυμαδὸν ἐκεῖνοι ι πάντες κατὰ τὴν Σίβυλλαν

οῦ ναοὺς (μὲν) πάντας ἀπαρνήσονται ἰδόντες καὶ βωμούς, εἰκαῖα λίθων ἱδρύματα κωφῶν, καὶ λίθινα ξόανα καὶ ἀγάλματα χειροποίητα, αἵματι ἐμψύχω μεμιασμένα καὶ θυσίαισι τετραπόδων, διπόδων, πτηνῶν θηρῶν τε φόνοισιν.

5

Καὶ γὰρ δὴ καὶ ἀπηγόρευται ἡμῖν ἀναφανδὸν ἀπατηλὸν ἐργάζεσθαι 2 τέχνην. "Οὐ γὰρ ποιήσεις," φησὶν ὁ προφήτης, "παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ ὅσα ἐν τῆ γῆ κάτω." Ι ρη πού γ' ἂν ἔτι τὴν 3 Πραξιτέλους Δήμητρα καὶ Κόρην καὶ τὸν Ἰακχον τὸν μυστικὸν θεοὺς ὑπολάβοιμεν, ἢ τὰς Λυσίππου τέχνας ἢ τὰς χεῖρας τὰς ᾿Απελλικάς, αἳ δὴ τῆς θεοδοξίας τὸ σχῆμα τῆ ὕλῃ περιτεθείκασιν;

'Αλλ' ὑμεῖς μὲν ὅΙπως ποτὲ ὁ ἀνδριὰς ὅτι μάλιστα ὡραι—

15 ότατος τεκταίνηται, προσκαρτερεῖτε, ὅπως δὲ αὐτοὶ μὴ ὅμοιοι δι' ἀναισθησίαν τοῖς ἀνδριᾶσιν ἀποτελεσθῆτε, οὐ φροντίζετε. Πάνυ γοῦν 4 ἐμφανῶς καὶ συντόμως ὁ προφητικὸς ἐλέγχει τὴν συνήθειαν λόγος, "ὅτι πάντες οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν δαιμονίων εἰσὶν εἴδωλα, ὁ δὲ θεὸς τοὺς οὐρανοὺς ἐποίησεν" καὶ τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ.

P f. 30^v

62

Vi p. 25

c. 62 1 cf. Orac. Sibyll. 4.24 3–7 Orac. Sibyll. 4.27–30. Cf. Ps.–Iustini Coh. 16.2; Zeegers, pp. 189 s.; 201–05 5 Orac. Sibyll. Fr. 3.29 9–10 Ex 20:4; Dt 5:8 11–12 cf. Herod. 8.65.4; Paus. 1.2.4 14–16 cf. Diog. Laertii 2.33 Έλεγέ τε [sc. Σωκράτης] θαυμάζειν τῶν τὰς λιθίνας εἰκόνας κατασκευαζομένων τοῦ μὲν λίθου προνοεῖν ὅπως ὁμοιότατος ἔσται, αὐτῶν δ΄ ἀμελεῖν, ὡς μὴ ὁμοίους τῷ λίθφ φαίνεσθαι; Flor. Monac. 248 17–19 Ps 95:5

c. 62 3 νησὸς Sib., Coh. / μὲν om. P¹, ex Sib. add. Sylburg 4 ἱδρύματα P¹ et Sib. Φ Ψ : ἀφιδρύματα Sib. Ω et Coh. 5 versum om. Sib., Coh. 6 αἴμασιν ἐμψύχων Sib., Coh. 7 διπόδων – φόνοισιν : βλέψουσι (vel λεύσουσι) δ' ἑνὸς θεοῦ εἰς μέγα κῦδος Sib., Coh. 8 ἐργάζεσθαι γρ. in mg P¹ m¹ : ὁρίζεσθαι P¹ m¹ in textu 11 Δήμητρα Dindorf (cf. 15.1; Strom. 1.106.3) : δήμητραν P¹ m¹ 12 $\mathring{\eta}$ ¹ m¹ : $\mathring{\eta}$ P¹ 18 δαιμονίων εἰσὶν εἴδωλα P¹ : εἴδωλα δαιμονίων etiam versio Sahidica et Iren. Adv. haer. 3.6.3 (cf. 1 Chr 16:26) : δαιμόνια LXX / θεὸς : κύριος LXX

2.

63

Πλανώμενοι γοῦν τινες ἐντεῦθεν οὐκ οἶδ' ὅπως θείαν μὲν τέχνην, πλην άλλ' οὐ θεὸν προσκυνοῦσιν, ήλιόν τε καὶ σελήνην καὶ τὸν ἄλλον τῶν ἀστέρων γορόν, παραλόγως τούτους θεοὺς ὑπολαμβάνοντες, "τὰ ὄργανα τοῦ χρόνου·" "τῷ γὰρ λόγω αὐτοῦ (οἱ οὐρανοί) ἐστερεώθησαν καὶ τῶ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ 5 δύναμις αὐτῶν."

'Αλλ' ή μὲν ἀνθρωπεία τέχνη οἰκίας τε καὶ ναῦς καὶ πόλεις καὶ γραφὰς δημιουργεῖ, θεὸς δὲ πῶς ἂν εἴποιμι ὅσα ποιεῖ; "Ολον ἴδε τὸν κόσμον, ἐκείνου ἔργον ἐστίν· καὶ οὐρανὸς καὶ ἤλιος καὶ ἄγγελοι 3 καὶ ἄνθρωποι "ἔργα τῶν δακτύλων αὐτοῦ." "Όση γε ἡ δύναμις τοῦ 10 θεοῦ μόνον αὐτοῦ τὸ βούλημα κοσμοποιία. Μόνος γὰρ ὁ θεὸς ἐποίησεν, έπεὶ καὶ μόνος ὄντως ἐστὶ θεός. Ψιλῷ τῷ βούλεσθαι δημιουργεῖ καὶ τῷ μόνον ἐθελῆσαι αὐτὸν ἕπεται τὸ γεγενῆσθαι.

P f. 31^r

Ένταθθα φιλοσόφων παρατρέπεται χορός, πρὸς μὲν τὴν οὐρανοῦ θέαν παγκάλως γεγονέναι Ι τὸν ἄνθρωπον ὁμολογούντων, τὰ δὲ 15 έν ούρανῶ φαινόμενα καὶ ὄψει καταλαμβανόμενα προσκυνούντων. Εί γὰρ καὶ μὴ ἀνθρώπινα τὰ ἔργα τὰ ἐν οὐρανῷ, ἀλλὰ γοῦν 5 ανθρώποις δεδημιούργηται καὶ μὴ τὸν ἥλιόν τις ὑμῶν προσκυνείτω, άλλὰ τὸν ἡλίου ποιητὴν ἐπιποθείτω, μηδὲ τὸν κόσμον ἐκθειαζέτω, άλλὰ τὸν κόσμου δημιουργὸν ἐπιζητησάτω. Μόνη ἄρα, ὡς ἔοικεν, 20 καταφυγή τῷ μέλλοντι ἐπὶ τὰς σωτηρίους ἀφικνεῖσθαι θύρας ύπολείπεται σοφία θεϊκή έντεῦθεν ώσπερ έξ ίεροῦ τινος ἀσύλου οὐδενὶ οὐκέτι ἀγώγιμος τῶν δαιμόνων ὁ ἄνθρωπος γίνεται, σπεύδων είς σωτηρίαν.

¹⁻² cf. Rm 1:25 ἐλάτρευσαν τῆ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα; Hippol. Refut. 1.26.3; 10.32.5 3 τῶν ἀστέρων χορόν : cf. 1 Ep. Clem. 20.3; Ignatii Ep. ad Ephes. 19.2. - Max. Tyrii Philos. 16.6 d; Orac. Sibyll. 8.450; Himerii Or. 21.6 4 Plat. Tim. 42 d 5 4-6 Ps 32:6 10 Ps 8:4 12-13 cf. Ps 32:9; Gn 1:3 14-15 cf. 100.12; Cic. N.D. 2.140 (et Pease ad loc.); Ovidii Metam. 1.85-86; Anaxag. ap. Diog. Laert. 2.10; Aristot. Fr. 11 Ross et al. 18 ἀνθρώποις δεδημιούργηται : cf. Cic. N.D. 2.154 ... omnia quae sint in hoc mundo, quibus utantur homines, hominum causa facta esse et parata; Aristot. Polit. A 8, 1256 b 21 ... ἀναγκαῖον τῶν ἀνθρώπων ἕνεκεν αὐτὰ πάντα πεποιηκέναι την φύσιν; Orig. C. Cels. 4.74 et al. 19 ἐκθειαζέτω : cf. 26.1-3 22 σοφία θεϊκή : cf. Paed. 3.43.5; 3.110.3

³ τὸν ἄλλον corr. ex τῶν ἄλλων P¹ 4 αὐτοῦ : τοῦ κυρίου LXX 4-5 οἱ οὐρανοὶ supplevi ex LXX

V

Ἐπιδράμωμεν δέ, εἰ βούλει, καὶ τῶν φιλοσόφων τὰς δόξας, 1 ὅσας αὐχοῦσι περὶ τῶν θεῶν, εἴ πως καὶ φιλοσοφίαν αὐτὴν κενοδοξίας ἔνεκεν ἀνειδωλοποιοῦσαν τὴν ὕλην ἐφεύρωμεν, ἢ καὶ δαιμόνια ἄττα ἐκθειάζουσαν κατὰ παραδρομὴν παραστῆσαι δυνηθῶμεν ὀνειρώττουσαν τὴν ἀλήθειαν. Στοιχεῖα μὲν οὖν ἀρχὰς ἀπέλιπον ἐξυμνήσαντες 2 Θαλῆς ὁ Μιλήσιος τὸ ὕδωρ καὶ ᾿Αναξιμένης ὁ καὶ αὐτὸς Μιλήσιος τὸν ἀέρα, ῷ Διογένης ὕστερον ὁ ᾿Απολλωνιάτης κατηκολούθησεν. Παρμενίδης δὲ ὁ Ἐλεάτης θεοὺς εἰσηγήσατο πῦρ καὶ γῆν, θάτερον δὲ αὐτοῖν μόνον, τὸ πῦρ, θεὸν ὑπειλήφατον Ὑππασός τε ὁ Μεταποντῖνος καὶ ὁ Ἐφέσιος Ἡράκλειτος· Ἐμπεδοκλῆς γὰρ ὁ ᾿Ακραγαντῖνος εἰς πλῆθος ἐμπεσὼν πρὸς τοῖς τέτταρσι στοιχείοις τούτοις νεῖκος καὶ φιλίαν καταριθμεῖται.

"Αθεοι μὲν δὴ καὶ οὖτοι, σοφία τινὶ ἀσόφω τὴν ὕλην προσκυνή— 3 σαντες καὶ λίθους μὲν ἢ ξύλα οὐ τιμήσαντες, γῆν δὲ Ι τὴν τούτων μητέρα ἐκθειάσαντες καὶ Ποσειδῶνα μὲν οὐκ ἀναπλάττοντες, ὕδωρ δὲ αὐτὸ προστρεπόμενοι. Τί γάρ ἐστί ποτε ἕτερον ὁ Ποσειδῶν ἢ ὑγρά 4 τις οὐσία, ἐκ τῆς πόσεως ὀνοματοποιουμένη; "Ωσπερ ἀμέλει ⟨καὶ⟩ ὁ πολεμι⟨κ⟩ὸς "Αρης, ἀπὸ τῆς ἄρ⟨σ⟩εως καὶ ἀναιρέσεως κεκλημένος ἡ 5

1-12 cf. Strom. 1.52.4; H. Diels, Doxogr. Gr., p. 129 s. 2 κενοδοξίας -3 την ύλην : cf. Ep. ad Diogn. 8.2 4-5 ὀνειρώττουσαν τὴν ἀλήθειαν : cf. Plut. De Iside 382 F οὐκ ἔστι μετουσία τοῦ θεοῦ πλὴν ὅσον ὀνείρατος ἀμαυροῦ θιγεῖν νοήσει διὰ φιλοσοφίας 8 πῦρ καὶ γῆν : cf. 28 A 33 DK; Hippol. Refut. 1.11.1; Diog. Laertii 9.21; Aristot. Metaph. A 5, 986 b 33; Simpl. In Phys. p. 25.15 Diels είς πλήθος ἐμπεσών : cf. Sexti Emp. Adv. math. 10.310 et 317 (= Hippol. Refut. 10.6.3 et 13 σοφία τινὶ ἀσόφω : cf. Horatii Carm. 1.34.2 insanientis ... sapientiae; Greg. Naz. C. Iul. 1.3; Eurip. Bacch. 395 16 ὁ Ποσειδών - 17 ὀνοματοποιουμένη : cf. Heracl. Alleg. Hom. 7.15; Diog. Laertii 7.147; Cornuti N.D. 4. - Philon. De vita contempl. 3; Athenag. Leg. 22.2; Theodor. Gr. aff. cur. 3.44; Cyrill. Alex. C. Jul. 1 (P.G. 76, 544 B) et al. 18 "Αρης – κεκλημένος : cf. Strom. 7.52.3; Plut. Amat. 757 Β 'Αναίρην (Wilamowitz : άναιρεῖν codd.) εἶναι τὸν Ἄρην; Chrysippi S.V.F. II, Nr. 1094; Cornuti N.D. 21 fi – 21 λέγει: cf. Eudoxi Cnidii Fr. 16 Brandes (Neue Jahrbb. f. Philol. u. Paed., Suppl. 13

[1847], p. 223); R.E. VI (1907), col. 947.44

6 4

P f. 31^V

c. 64 2 εἴ P^1 : ἥν Mayor 3 ἢ Diels : εἰ P^1 5 ἀπέλιπον Cobet (Log. Herm., p. 247) : ἀπέλειπον P^1 9 μόνον Sylburg : μόνοιν P^1 11 νεῖκος P^3 , corr. ex νῖκος P^1 16 ποτε ἕτερον Jackson : πρότερον P^1 : ἕτερον Mayor 17 καὶ addidi 18 πολεμικὸς Jackson (cf. 36.5) : πολέμιος P^1 / ἄρσεως P^3 m^2 : ἄρεως P^1 m^1 / ἀναιρέσεως m^2 : ἀναιρήσεως P^1 m^1 / m^2 Sylburg : ἢ P^1

καὶ δοκοῦσί μοι πολλοὶ μάλιστα τὸ ξίφος μόνον πήξαντες ἐπιθύειν ὡς Ἄρει. Ἔστι δὲ Σκυθῶν τὸ τοιοῦτον, καθάπερ Εὕδοξος ἐν δευτέρα Γῆς 20 περιόδου λέγει· Σκυθῶν δὲ οὶ Σαυρομάται, ὡς φησιν Ἱκέσιος ἐν τῷ 6 Περὶ μυστηρίων, ἀκινάκην σέβουσιν. Τοῦτό τοι καὶ οἱ ἀμφὶ τὸν Ἡράκλειτον τὸ πῦρ ὡς ἀρχέγονον σέβοντες πεπόνθασιν· τὸ γὰρ πῦρ τοῦτο ἕτεροι Ἡφαιστον ἀνόμασαν.

21–22 cf. Hicesii Fr. 1 (*FHG* IV, p. 429) 22 ἀκινάκην : cf. 46.4

¹⁹ μάλιστα post v. 20 Σκυθών traiecit Jackson 20 Γῆς Diels : τῆς P^1

Περσῶν δὲ οἱ Μάγοι τὸ πῦρ τετιμήκασι καὶ τῶν τὴν ᾿Ασίαν 1 κατοικούντων πολλοί, πρὸς δὲ καὶ Μακεδόνες, ὡς φησι Διογένης ἐν α΄ Περσικῶν. Τί μοι Σαυρομάτας καταλέγειν, οῦς Νυμφόδωρος ἐν Νομίμοις βαρβαρικοῖς τὸ πῦρ σέβειν ἱστορεῖ, ἢ τοὺς Πέρσας καὶ τοὺς Μήδους καὶ τοὺς Μάγους; Θύειν ⟨γὰρ⟩ ἐν ὑπαίθρῳ τούτους ὁ Δίνων λέγει, θεῶν ἀγάλματα μόνα τὸ πῦρ καὶ ὕδωρ νομίζοντας. Οὐκ 2 ἀπεκρυψάμην οὐδὲ τὴν τούτων ἄγνοιαν· εἰ γὰρ καὶ τὰ μάλιστα ἀποφεύγειν οἴονται τῆς πλάνης, ἀλλ᾽ εἰς ἑτέραν κατολισθαίνουσιν ἀπάτην· ἀγάλματα μὲν θεῶν οὐ ξύλα καὶ λίθους ὑπειλήφασιν, ὥσπερ ιο ὙΕλληνες, οὐδὲ μὴν ἴβιδας καὶ ἰχνεύμονας, καθάπερ Αἰγύπτιοι, ἀλλὰ πῦρ τε καὶ ὕδωρ, ὡς ⟨οἱ⟩ φιλόσοφοι.

Μετὰ πολλὰς μέντοι ὕστερον Ι περιόδους ἐτῶν ἀνθρωποειδῆ 3 ἀγάλματα σέβειν αὐτοὺς Βήρωσσος ἐν τρίτῃ Χαλδαϊκῶν παρίστησι, τοῦτο ᾿Αρταξέρξου τοῦ Δαρείου τοῦ Ἦχου εἰσηγησαμένου, ὃς πρῶτος τῆς ᾿Αφροδίτης ᾿Αναί⟨τι⟩δος τὸ ἄγαλμα ἀναστήσας ἐν Βαβυλῶνι καὶ Σούσοις καὶ Ἐκβατάνοις ⟨καὶ⟩ Πέρσαις καὶ Βάκτροις καὶ Δα⟨μα⟩σ-κῷ καὶ Σάρδεσιν ὑπέδειξε Ι σέβειν. ὑμολογούντων τοίνυν οἱ φιλόσοφοι 4 τοὺς διδασκάλους τοὺς σφῶν Πέρσας ἢ Σαυρομάτας ἢ Μάγους, παρ' ὧν τὴν ἀθεότητα τῶν σεβασμίων αὐτοῖς μεμαθήκασιν ἀρχῶν, ἄρ-χοντα τὸν πάντων ποιητὴν καὶ τῶν ἀρχῶν αὐτῶν δημιουργὸν ἀγνοοῦντες, τὸν ἄναρχον θεόν, τὰ δὲ "πτωχὰ" ταῦτα καὶ "ἀσθενῆ," ἡ φησιν ὁ ἀπόστολος, τὰ εἰς τὴν ἀνθρώπων ὑπηρεσίαν πεποιημένα "στοιγεῖα" προστρεπόμενοι.

6 5

P f. 32^r

Vi p. 26

⁶⁵ 1-3 Diogenis Cyziceni Fr. 1 Jacoby (F. Gr. Hist. 692) 3-4 ἱστορεῖ: Nymphodori Syracusani Fr. 14 (FHG II, p. 379) 4 η - 6 νομίζοντας : Dinonis Fr. 28 Jacoby (F. Gr. Hist. 690) 5 ἐν ὑπαίθρω : cf. Herod. 1.131.1; Orig. C. Cels. 7.62 12-17 σέβειν : Berosi Fr. 11 Jacoby (F. Gr. Hist. 680) 14 'Αρταξέρξου : i.e. Artaxerxes II Μνήμων (404-358). Cf. R.E. II (1895), coll. 1314-18 15 'Αναΐτιδος : Πέρσαις: Persae = Persepolis cf. Berosi Fr. 12 Jacoby; Plut. Artax. 27.4 16 (Wackernagel) 21-23 cf. Gal 4:9 22 ὑπηρεσίαν : cf. Gn 1:14-15

c. 65 2 $\bar{\alpha}$ P¹ : πρώτη scripserim : πρώτφ Victorius 5 γὰρ addidi 8 ⟨ταύτης⟩ τῆς Mayor 11 οἱ addidi 14 τοῦ¹ ⟨καὶ⟩ Jacoby 15 'Ανα- ὅτιδος Bochart (Georg. sacra⁴, 1707, p. 245.13) : τανάϊδος P¹ 16 καὶ² add. Wackernagel (Glotta 14 [1925], p. 40) / δαμασκῶι P² m¹ : δασκῶι P¹ 20 τὸν corr. ex τῶν P¹ 21 ἥ P¹, corr. m²

Τῶν δὲ ἄλλων φιλοσόφων ὅσοι τὰ στοιχεῖα ὑπερβάντες ἐπολυπραγμόνησάν τι ύψηλότερον καὶ περιττότερον, οἱ μὲν αὐτῶν τὸ άπειρον καθύμνησαν, ὧν 'Αναξίμανδρος ὁ Μιλήσιος ἦν καὶ 'Αναξαγόρας ὁ Κλαζομένιος καὶ ὁ ᾿Αθηναῖος ᾿Αρχέλαος. Τούτω μέν γε ἄμφω τὸν νοῦν ἐπεστησάτην τῆ ἀπειρία, ὁ δὲ Μιλήσιος Λεύκιππος καὶ ὁ Χίος 5 Μητρόδωρος διττάς, ως ἔοικεν, καὶ αὐτὼ ἀρχὰς ἀπελιπέτην, τὸ 2 πλήρες καὶ τὸ κενόν προσέθηκε δὲ λαβών τούτοιν τοῖν δυεῖν τὰ εἴδωλα ὁ ᾿Αβδηρίτης Δημόκριτος.

Ο γάρ τοι Κροτωνιάτης 'Αλκμαίων θεούς ὤετο τούς ἀστέρας εἶναι, ἐμψύγους ὄντας (οὐ σιωπήσομαι οὐδὲ τὴν τούτων ἀναισχυν- 10 τίαν). Ξενοκράτης (δὲ) (ΚαλγηδόΙνιος οὖτος) ἐπτὰ μὲν θεοὺς τοὺς πλανήτας, ὄγδοον δὲ τὸν ἐκ πάντων ⟨τῶν⟩ ἄστρων συνεστῶτα κόσ-3 μον αἰνίττεται. Οὐδὲ μὴν τοὺς ἀπὸ τῆς Στοᾶς παρελεύσομαι, διὰ πάσης ύλης (καὶ διὰ τῆς ἀτιμοτάτης) τὸ θεῖον διήκειν λέγοντας, οἳ καταισχύνουσιν άτεχνῶς τὴν φιλοσοφίαν.

Οὐδὲν δὲ οἶμαι γαλεπὸν ἐνταῦθα γενόμενος καὶ τῶν ἐκ τοῦ Περιπάτου μνησθήναι· καὶ ὅ γε τῆς αἰρέσεως πατήρ, τῶν ὅλων οὐ νοήσας τὸν πατέρα, τὸν καλούμενον "ύπατον" ψυγὴν εἶναι τοῦ παντὸς

15

P f. 32^V

¹⁻²⁶ cf. H. Diels, *Doxogr. Gr.*, pp. 129-32 5 $\delta \delta \hat{\epsilon} - 7$ το κενόν: 7-8 cf. Strom. 5.87.3; Cic. De fin. cf. Aetii Plac. 1.3.15 et 17; Theophr. Phys. op. Fr. 8 1.21 et al. 9-10 cf. 24 A 12 DK; Aristot. De anima A 2, 405 a 29; Cic. N.D. 1.27 (et 11-13 cf. Xenocratis Fr. 17 Heinze; Cic. N.D. 1.34 ... unum [sc. deum] Pease ad loc.) qui ex omnibus sideribus quae infixa caelo sint ex dispersis quasi membris simplex sit putandus (Cf. A.B. Krische, Forschungen I, Gott. 1840, p. 318 ss.) cf. Strom. 1.51.1; 5.89.3; Iustini 2 Apol. 7.9; Athenag. Leg. 22.2; Tatiani Orat. 4.3 et al. 16-22 cf. A.P. Bos, Class. Quart. N.S. 43 (1993), pp. 177-88 18 ὕπατον : cf. Iliad. 8.22 Zη̂ν' ὕπατον μήστωρ'; Aristot. De motu anim. 4, 700 a 1; Ps.-Aristot. De mundo 6, 397 b 24-27 (cf. Iliad. 8.3); Xenocratis Fr. 18 Heinze

³ ων P² m¹ : ως P¹ ut vid., def. Staehlin / ο P¹, om. Staehlin 5 6 απελιπέτην Potter : απελειπετην P1 ἐπιστησάτην P¹ m¹, corr. m²addidi / Καλχηδόνιος Krische (p. 318 n. 2) et Cobet (Log. Herm., p. 248) ex Clem. Strom. 5.118.1 L^3 : καρχηδόνιος P^1 (et Strom. 2.133.5; 5.87.32; 5.118.1 L^1 , Eus.) : Χαλκηδόνιος Hoeschel et Olearius 12 των add. Davies (ad Cic. N.D. 1.34) / ἄστρων Diels (p. 130 n. 1) : αὐτῶν P¹ : ἀπλανῶν Davies, agn. Staehlin

οἴεται· τουτέστι τοῦ κόσμου τὴν ψυχὴν θεὸν ὑπολαμβάνων αὐτὸς αὑτῷ περιπείρεται. 'Ο γάρ τοι μέχρι τῆς σελήνης αὐτὸς διορίζων τὴν πρόνοιαν, ἔπειτα τὸν κόσμον θεὸν ἡγούμενος περιτρέπεται, τὸν ἄμοιρον τοῦ θεοῦ θεὸν δογματίζων. 'Ο δὲ 'Ερέσιος ἐκεῖνος Θεόφραστος ὁ 'Αρισ- 5 τοτέλους γνώριμος πῆ μὲν οὐρανόν, πῆ δὲ πνεῦμα τὸν θεὸν ὑπονοεῖ. 'Επικούρου μὲν γὰρ μόνου καὶ ἑκὼν ἐκλήσομαι, ὃς οὐδὲ⟨ν⟩ μέλειν οἴεται τῷ θεῷ, διὰ πάντων ἀσεβῶν. Τί δὲ 'Ηρακλείδης ὁ Ποντικός; Οὐκ ἔσθ' ὅπη οὐκ ἐπὶ τὰ Δημοκρίτου καὶ αὐτὸς κατασύρεται εἴδωλα.

^{20 &#}x27;Ο γάρ τοι - τὴν πρόνοιαν : cf. Aet. 2.4.12; Ps.-Aristot. De mundo 6, 397 b 30-32; 2, 392 a 29-30; Diog. Laert. 5.32; Ocell. Luc. 2.22; Chalcid. In Tim. 248 et al. - Cf. Strom. 5.90.3; Tatiani Orat. 2.1; Athenag. Leg. 25.2; Hippol. Refut. 1.20.6; 7.19.2; 7.24.3; Orig. C. Cels. 1.21; 3.75; Eus. Praep. ev. 15.5.1; Greg. Naz. Or. 27.10; Epiph. De fide 9.35 (p. 508.6 Holl = Doxogr. p. 592.11); Panar. Anaceph. 1.5.2 (= Doxogr. p. 587.4); Theodor. Gr. aff. cur. 5.47; 6.7 et al. Cf. Doxogr., p. 131 n. 2; S. Lilla, Clement of Alexandria (Oxonii 1971), p. 47 n.1 τὸν κόσμον θεὸν ἡγούμενος : cf. Cic. N.D. 1.33 modo enim menti tribuit [sc. Aristoteles] omnem divinitatem, modo mundum ipsum deum dicit esse ... (= Aristot. De philos. Fr. 26 Ross); Philon. De aet. mundi 10 et 20 (= Frr. 18 et 19a Ross); Aet. 5.20.1 (= Fr. 22 Ross) 22-23 cf. Cic. N.D. 1.35 Nec vero Theophrasti inconstantia ferenda est; modo enim menti divinum tribuit principatum, modo caelo, tum autem signis sideribusque caelestibus; Theophrasti Fr. 252B Fortenbaugh 24-25 Epicurea, Fr. 368 Usener (p. 247.19). Cf. Strom. 1.50.6 25-26 Heraclidis Pontici Fr. 123 Wehrli (= Fr. 65 Voss). Cf. Doxogr., p. 131 s. 26 εἴδωλα : cf. v. 8

²⁰ αὐτὸς Jackson : αὐτῆς P^1 22 ἐρέσιος P^1 a. corr. : αἰρέσιος P^1 p. corr., m^1 24 οὐδὲν Lowth : οὐδὲ P^1 25 δὲ scripsi : γὰρ P^1 26 οὐκ P^1 , om. Staehlin, Wehrli / οὐκ P^2 ss. add. P^1 sive P^2 m^1

VI

67

2

Καὶ πολύς μοι ἐπιρρεῖ τοιοῦτος ὄχλος, οἱονεὶ μορμώ τινα, δαιμονίων παρεισάγων ξένων ἄτοπον σκιαγραφίαν, μυθολογῶν ὕθλω γραϊκῷ· πολλοῦ γε δεῖ ἀνδράσιν ἐπιτρέπειν ἀκροᾶσθαι τοιούτων λόγων, οἶζς) μηδὲ τοὺς παῖδας τοὺς ἑαυτῶν, τοῦτο δὴ τὸ λεγόμενον, κλαυθμυριζομένους ἐθίζομεν παρηγορεῖσθαι μυθίζοντες, ὀρρωδοῦντες συνανατρέφειν αὐτοῖς ἀθεότητα, τὴν πρὸς τῶν δοκησισόφων δὴ τούτων καταγγελλομένην, μηδέν τι νηπίων μᾶλλον τάληθὲς εἰδότων.

P f. 33^r

(Τί γάρ, ὧ φιλοσοφία,) τί γάρ, ὢ πρὸς τῆς ἀληθείας, τοὺς σοὶ πεπιστευκότας δεικνύεις ῥύσει καὶ φορᾳ δίναις τε [καὶ] ἀτάκτοις ὑποβεβλημένους; Τί δέ μοι εἰδώλων ἀναπίμπλης τὸν βίον, ἀνέμους τε καὶ ἀέρα ἢ πῦρ ⟨ἢ ὕδωρ⟩ ἢ γῆν ἢ λίθους ἢ ξύλα ἢ σίδηρον, κόσμον τόνδε, θεοὺς ἀναπλάττουσα, θεοὺς δὲ καὶ τοὺς ἀστέρας τοὺς πλανήτας τοῖς ὄντως πεπλανημένοις τῶν ἀνθρώπων διὰ τῆς πολυθρυλήτου ταύτης ἀστρολογίας, οὐκ ἀστρονομίας, μετεωρολογοῦσα καὶ ἀδολεσχοῦσα; Τὸν κύριον τῶν πνευμάτων ποθῶ, τὸν κύριον τοῦ πυρός, τὸν κόσμου δημιουργόν, τὸν ἡλίου φωταγωγόν θεὸν ἐπιζητῶ, οὐ τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ.

c. 67 1 cf. Plat. Phaedri 229 d 7 – e 2 2–3 ὕθλφ γραϊκῷ : cf. Plat. Theaet. 176 b 7; Zenob. 3.5; Diogen. 3.79 et al. 4–5 cf. Strom. 1.152.1 6 τῶν δοκησισόφων : cf. Plat. Phaedri 275 b 2 δοξόσοφοι γεγονότες ἀντὶ σοφῶν et G.J. de Vries, Mnemosyne 11 (1958), p. 253 s. 9 sive ad Anaxagoram (cf. Strom. 2.14.2) sive ad Democritum (cf. Diog. Laert. 9.31; Aet. 1.26.2) spectare videtur 15 cf. Ps 134:7 16–17 cf. 81.8–9 et Rm 1:25

c. 67 2 μυθολογῶν Mayor : μυθολόγων P^1 2 ὕθλωι : ὕθλ- in ras. P^1 4 οἷς Sylburg : οἳ P^1 , Staehlin 6 δοκησισόφων Potter : δοκήσει σοφῶν P^1 : δοκησεισόφων P^2 m^1 8 Τί γάρ, ὧ φιλοσοφία suppl. Jackson (cf. 71.1) : Τί γάρ, ⟨ὧ φιλοσοφία,⟩ ὢ πρὸς τῆς ἀληθείας iam Markland : ὧ ἀθεότης (ἐλλειπτικὸν τὸ σχῆμα τοῦ λόγου) m^3 in m^3 9 φορῷ Muenzel (cf. Theophr. $De\ igne\ 54$) : φθορᾶι P^1 / δίναις Heyse : δειναῖς P^1 / καὶ² del. Heyse 10 δαί P^1 , corr. Dindorf / τε del. Mayor 11 καὶ Jackson : ἢ P^1 / ἢ ὕδωρ supplevi / ⟨ἢ⟩ κόσμον Potter post G. Hervet

Τίνα δὴ λάβω παρὰ σοῦ συνεργὸν τῆς ζητήσεως (οὐ γὰρ παν 1 τάπασιν ἀπεγνώκαμέν σε); Εἰ βούλει, τὸν Πλάτωνα. Πῆ δὴ οὖν ἐξιχνευτέον τὸν θεόν, ὧ Πλάτων; "Τὸν γὰρ πατέρα καὶ ποιητὴν τοῦδε τοῦ παντὸς εὑρεῖν τε ἔργον καὶ εὑρόντα εἰς ἄπαντας ἐξειπεῖν ἀδύνατον." Διὰ τί δῆτα, ὢ πρὸς αὐτοῦ; "'Ρητὸν γὰρ οὐδαμῶς ἐστιν." 2 Εὖ γε, ὧ Πλάτων, ἐπαφᾶσαι τῆς ἀληθείας ἀλλὰ μὴ ἀποκάμης ζύν μοι λαβοῦ τῆς ζητήσεως τἀγαθοῦ πέρι.

Πᾶσιν γὰρ ἀπαξαπλῶς ἀνθρώποις, μάλιστα δὲ τοῖς περὶ λόγους ἐνδιατρίβουσιν, ἐνέστακταί τις ἀπόρροια θεϊκή. Οὖ δὴ χάριν 3 καὶ ἄκοντες μὴν ὁμολογοῦσιν ἕνα γε εἶναι θεόν, ἀνώλεθρον καὶ ἀγένητον τοῦτον, ἄνω που περὶ τὰ νῶτα τοῦ οὐρανοῦ ἐν τῆ ἰδία καὶ οἰκεία περιωπῆ ὄντως ὄντα ἀεί.

Θεὸν δὲ ποῖον, εἰπέ μοι, νοητέον; Τὸν πάνθ' ὁρῶντα καὐτὸν οὐχ ὁρώμεΙνον.

P f. 33^V

68

15 Εὐριπίδης λέγει.

Πεπλανησθαι γοῦν ὁ Μένανδρός μοι δοκεῖ, ἔνθα φησίν

Ήλιε, σὲ γὰρ δεῖ προσκυνεῖν πρῶτον θεῶν, δι' ὂν θεωρεῖν ἔστι τοὺς ἄλλους θεούς.

³⁻⁵ Plat. Tim. 28 c 3-5. Etiam in Strom. 5.78.1; 5.92.3, et ap. Iust. 2 Apol. 10.6; Athenag. Leg. 6.3; Orig. C. Cels. 7.42; Tertull. De anima 4.1; Apolog. 46.9; Min. Fel. Oct. 19.14; Ps.-Clem. Recogn. 8.20; Ps.-Iust. Coh. 38.2; Lact. De ira 11.11; Div. inst. 1.8.1; Eus. Praep. ev. 11.29.3-4; De theophania p. 226.12 Gressmann; Theodor. Gr. aff. cur. 2.42; Cyrill. Alex. C. Iul. 1 (P.G. 76, 548 D). - Cic. N.D. 1.30; Apul. De Plat. 1.5; De deo Socr. 3; Jos. C. Apionem 2.224; Alcinoi Didasc. 27; Procli In Tim. I, p. 347.3 Diehl et al. 5 Plat. Ep. 7, 341 c 5. Cf. Strom. 5.77.1 et 78.1 6 τῆς ἀληθείας : cf. Strom. 1.42.1 ὁ φιλαλήθης Πλάτων; 6-7 cf. Plat. Phaedri 237 a 9 ξύμ μοι λάβεσθε 5.66.3; 5.78.1; Paed. 2.18.1 ἀπόρροια θεϊκή : cf. Sap 7:25 et Strom. 5.88.2; Clem. Fr. 23 (Hypotyposeis), III, p. 202.21 ἀνώλεθρον καὶ ἀγένητον : cf. 120.6; Plat. Tim. 52 a 1-2; Parmen. περὶ τὰ νῶτα τοῦ οὐρανοῦ : cf. Plat. Phaedri 247 b 7 B 8.3 et al. περιωπη : cf. Strom. 7.5.5; Plat. Polit. 272 e 5 13-14 Trag. Fr. Adesp. 622 Kannicht Snell. Etiam ap. Ps.-Iust. De mon. 2.3 (Philemonis) 17-18 Menandri Fr. 678 Koerte

c. 68 5 δῆτα ὢ P^3 m^1 : δὴ ταω P^1 / ῥητὸν Dindorf ex Plat. et Strom. : ῥητέον P^1 m^1 : ῥητέος m^2 6 ἐπαφῷ Jackson 10 μὴν scripsi : μὲν P^1 : del. Wilamowitz : μέν, ⟨ὅμως δ'⟩ coni. Staehlin conl. 38.1–2 : μέν, ὁμολογοῦσι δ' Jackson / γε Schwartz : τε P^1 : del. Wilamowitz 13 νοητέον P^1 : νομιστέον Ps.–Iust. 14 καὐτὸν P^2 m^1 : καὶ αὐτὸν P^1

Vi p. 27

Οὐδὲ γὰρ ἥλιος ἐπιδείξει ποτ' ἂν τὸν θεὸν τὸν ἀληθῆ, ὁ δὲ Λόγος ὁ ὑγιής, ὅς ἐστιν ἥλιος ψυχῆς, δι' οὖ μόνου ἔνδον ἀνατείλαντος ἐν τῷ 20 βάθει τοῦ νοῦ [καὶ τοῦ νοὸς] αὐτῆς καταυγάζεται τὸ Ι ὅμμα. "Όθεν οὐκ ἀπεικότως ὁ Δημόκριτος "τῶν λογίων ἀνθρώπων ὀλίγους" φησὶν "ἀνατείναντας τὰς χεῖρας ἐνταῦθα, ὃν νῦν ἠέρα καλέομεν οἱ "Ελληνες, πάντα 〈φάναι〉 Δία μυθεῖσθαι· καὶ πάντα οὖτος οἶδεν καὶ διδοῖ καὶ ἀφαιρεῖται, καὶ βασιλεὺς οὖτος τῶν πάντων." Ταύτη 25 πῃ καὶ Πλάτων διανοούμενος τὸν θεὸν αἰνίττεται· "περὶ τὸν πάντων βασιλέα πάντ' ἐστί, κἀκεῖνο αἴτιον ἀπάντων καλῶν."

^{19–20} ὁ ὑγιῆς : cf. Strom. 1.42.2 20 ἥλιος ψυχῆς : cf. 110.12–13 et Plat. Rei publ. 6, 508 c 1–2 21 αὐτῆς ... ὅμμα : cf. 113.15; Paed. 1.28.1; 1.77.2; 2.1.3; 2.81.1; Strom. 1.10.4; 5.73.2; Plat. Rei publ. 7, 519 b 3; 533 d 2; 540 a 7; Philon. De migrat. Abr. 39; De sacrif. 36; De somniis 1.164; 2.160; De opif. mundi 71 et al. 22–25 Democriti B 30 DK. Etiam in Strom. 5.102.1 (= Eus. Praep. ev. 13.13.27) ... πάντα Ζεὺς μυθέεται καὶ πάνθ' οὖτος οἶδε καὶ διδοῖ καὶ ἀφαιρεῖται, καὶ βασιλεὺς οὖτος τῶν πάντων 26–27 Plat. Ep. 2, 312 e 1 περὶ τὸν πάντων βασιλέα πάντ' ἐστὶ καὶ ἐκείνου ἕνεκα πάντα, καὶ ἐκείνο αἴτιον ἀπάντων τῶν καλῶν. Etiam ap. Clem. Strom. 5.103.1; Athenag. Leg. 23.3; Hippol. Refut. 6.37.2; Plot. Ennead. 5.1.8; Orig. C. Cels. 6.18; Praep. ev. 11.20.2; 13.13.29; Procl. In Parmen. p. 6.87 Cousin et al.

¹⁹ ἐπιδείξειέ Sylburg 21 καὶ τοῦ νοὸς secl. Cobet (Mnemosyne 11 [1862], p. 393) / αὐτῆς Kroll : αὐτοῦ P^1 22 λογίων P^1 : om. Strom. 23 öν P^1 , Strom. : οὖ Eus. codd. IO(ND) et coni. Schwartz 24 πάντα 1 P^1 , Strom. : del. Wilamowitz, Staehlin / φάναι supplevi (φασὶν in Strom. suppl. Diels : εἶπαν suppl. Reinhardt) / Δία μυθεῖσθαι Heinse : διαμυθεῖσθαι P^1 25 καὶ διδοῖ ⟨πάντα⟩ Wilamowitz, agn. Staehlin 27 post ἐστὶ add. Strom. (= Plato) κἀκείνου ἕνεκεν τὰ πάντα : om. P^1 et Plotinus / καλῶν P^1 , Strom., Plot., Orig. : ⟨τῶν⟩ καλῶν Heyse, Mayor ex Platone

Τίς οὖν ὁ βασιλεὺς τῶν πάντων; Θεός, τῆς τῶν ὄντων ἀλη- 1 θείας τὸ μέτρον. "Ωσπερ οὖν τῷ μέτρω καταληπτὰ τὰ μετρούμενα, ούτωσὶ δὲ καὶ τῶ νοῆσαι τὸν θεὸν μετρεῖται καὶ καταλαμβάνεται ἡ άλήθεια. Ό δὲ ἱερὸς ὄντως Μωϋσῆς "οὐκ ἔσται," φησίν, "ἐν τῷ μαρ- 2 5 σίππω σου στάθμιον καὶ στάθμιον, μέγα ἢ μικρόν οὐδὲ ἔσται ἐν τῆ οίκία σου μέτρον (καὶ μέτρον), μένα ἢ μικρόν, ἀλλ' ἢ στάθμιον άληθινὸν καὶ δίκαιον ἔσται σοι," στάθμιον καὶ μέτρον καὶ ἀριθμὸν τῶν ὅλων ὑπολαμβάνων τὸν θεόν. Τὰ μὲν γὰρ ἄδικα καὶ ἄνισα 3 είδωλα οίκοι έν τῶ μαρσίππω καὶ έν τῆ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὑυπώση ψυγῆ 10 κατακέκρυπται τὸ δὲ μόνον δίκαιον μέτρον, ὁ μόνος ὄντως θεός, ἴσος άεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχων, μετρεῖ τε πάντα καὶ σταθιμαται, οίονεὶ τρυτάνη τῆ δικαιοσύνη τὴν τῶν ὅλων ἀρρεπῶς περιλαμβάνων καὶ συνέχων φύσιν. "Ο μὲν δὴ θεός, ώσπερ καὶ ὁ παλαιὸς 4 λόγος, ἀργήν (τε) καὶ τελευτὴν καὶ μέσα τῶν ὄντων ἁπάντων 15 έγων, εύθεῖαν περαίνει κατὰ φύσιν περιπορευόμενος τῶ δ' ἀεὶ ξυνέπεται δίκη, των απολειπομένων του θείου νόμου τιμωρός."

69

P f. 34^r

^{c. 69 1–2 cf. Plat. Legg. 4, 716 c 4 'O δὴ θεὸς ἡμῖν πάντων χρημάτων μέτρον ἂν εἴη μάλιστα; Philon. De somniis 2.193–94 Μωσῆς δὲ στάθμην καὶ μέτρον καὶ ἀριθμὸν τῶν ὅλων ὑπέλαβεν εἶναι τὸν θεόν ... 4–7 Dt 25:13–15. Etiam ap. Philon., 1.1. 10–11 cf. Plat. Phaed. 78 d 2 et 5–6 13 συνέχων : cf. Strom. 5.48.2–3; Anaximenis B 2 DK (= Aet. 1.3.4) 13–16 Plat. Legg. 4, 715 e 7 – 716 a 3. Etiam ap. Clem. Strom. 2.132.2; 7.100.3; Ps.—Aristot. De mundo 7, 401 b 24–28; Iren. Adv. haer. 3.25.5; Hippol. Refut. 1.19.6; Orig. C. Cels. 6.15; Ps.—Iust. Coh. 25.4 et saepius. Cf. É. des Places, Mélanges Saunier (Lugduni 1944), p. 34 s.}

c. 69 3 οὐτωσὶ δὲ corr. ex οὕτως εἶδε P^1 5 οὐδὲ ἔσται - 6 σου in ras. P^1 6 καὶ μέτρον om. P^1 , ex LXX et Collegii Novi Oxon. 139 add. Klotz 10 ἴσως Mayor 11 μετρεῖ τε Wendland (*Philonis Op.* III, p. XXII) conl. Philon. *De somniis* 2.144 et Plat. Legg. 1, 643 c 4–5 : μετρεῖται P^1 13 συνέχων Markland : ἀνέχων P^1 14 τε ex Strom. et Plat. add. Klotz 15 εὐθεῖαν P^1 et Strom. (bis) : εὐθεία Plato / τῷ Potter ex Strom. et Plat. : τὴν P^1 : τῆι m^2 , Victorius

70

Πόθεν, ὧ Πλάτων, ἀλήθειαν αἰνίττη; Πόθεν ἡ τῶν λόγων ἄφθονος χορηγία τὴν θεοσέβειαν μαντεύεται; Σοφώτερα, φησίν, τούτων βαρβάρων τὰ γένη. Οἶδά σου τοὺς διδασκάλους, κὰν ἀποκρύπτειν ἐθέλης· γεωμετρίαν παρ' Αἰγυπτίων μανθάνεις, ἀστρονομίαν παρὰ Βαβυλωνίων, ἐπωδὰς τὰς ὑγιεῖς παρὰ Θρακῶν λαμβάνεις, πολλά σε καὶ ᾿Ασσύριοι πεπαιδεύκασι· νόμους δὲ τοὺς ὅσοι ἀληθεῖς καὶ δόξαν τὴν ⟨περὶ⟩ τοῦ θεοῦ παρ' αὐτῶν ἀφέλησαι τῶν Ἑβραίων,

οἵτινες οὐκ ἀπάτησι κεναῖς οὐδ' ἔργα ἀνθρώπων χρύσεα καὶ χάλκε(ι)α καὶ ἀργύρου ἠδ' ἐλέφαντος καὶ ξυλίνων λιθίνων τε βροτῶν εἴδωλα θανόντων τιμῶσιν, ὅσα πέρ τε βροτοὶ κενεόφρονι βουλῆ ἀλλὰ γὰρ ἀ⟨ε⟩ίρουσι πρὸς οὐρανὸν ἀλένας ἁγνὰς ὅρθριοι ἐξ εὐνῆς, α⟨ί⟩εὶ χρόα ἁγνίζοντες ὕδασι, καὶ τιμῶσι μόνον τὸν ἀεὶ μεδέοντα ἀθάνατον.

10

15

c. 70 2 Σοφώτερα – 3 τὰ γένη : cf. Plat. Phaed. 78 a 3–4; Strom. 1.66.3; 1.68.2 5 cf. Plat. Charmid. 156 d; 157 a; Strom. 1.68.3 7 cf. Paed. 2.18.1 et 2; 2.89.2; 2.91.1; 3.54.2; Strom. 1.10.2; 1.165.1; 1.166.1; 2.123.2; 5.99.3 (Aristobuli); Iustini 1 Apol. 44.8; 59.5; 60.1 et 6; Aristobulum Iudaeum ap. Clem. Strom. 1.150.1–3 et ap. Eus. Praep ev. 11.9.4–5; 13.12.3–4; Philon. De spec. legg. 4.61; Leg. alleg. 1.108; Quis ... heres 214; Quod omnis probus liber 57; Quaest. in Gen. 3.5. s.f.; 5.152; Ps.—Iust. Coh. 14.2; Min. Fel. Oct. 34.5; Suda, s.v. 1708 Plato (IV, p. 143.26 Adler) ταῦτα δὲ ἔοικε σεσυληκέναι ἐκ τῶν θείων γραφῶν 8–15 Orac. Sibyll. 3.586–88 et 590–94 Geffcken. V. 589 (πήλινα μιλτόχριστα ζωογραφίας τυποειδεῖς) om. Clem.

c. 70 2–3 τούτων P^1 : που, τῶν Jackson 7 περὶ addidi (cf. 64.2) 8 οὐδ' Sylburg ex Sib. : οὐδὲ P^1 9 χάλκεια Potter ex Sib. : χάλκεα P^1 10 βροτῶν P^1 : θεῶν Sib. / θανόντων P^1 : καμόντων Sib. 12 ἀείρουσι Dindorf ex Sib. : αἴρουσι P^1 13 αἰεὶ Potter ex Sib. : ἀεὶ P^1 / χρόα P^1 : χέρας Sib. Φ (Ψ) 14 ὕδασι P^1 : ὕδατι Sib. / μόνον τὸν ἀεὶ μεδέοντα P^1 : θεὸν τὸν ἀεὶ μέγαν ὄντα Sib. ΦΨ

Καί μοι μὴ μόνον, ὧ φιλοσοφία, ἕνα τοῦτον Πλάτωνα, πολλοὺς 1 δὲ καὶ ἄλλους παραστῆσαι σπούδασον, τὸν ἕνα ὄντως μόνον θεὸν ἀναφθεγγομένους [θεὸν] κατ' ἐπίπνοιαν αὐτοῦ, εἴ που τῆς ἀληθείας ἐπιδράξαιντο. 'Αντισθένης μὲν γὰρ οὐ Κυνικὸν δὴ τοῦτο ἐνενόησεν, 2 Σωκράτους δὲ ἄτε γνώριμος "θεὸν οὐδενὶ ἐοικέναι" | φησίν· "διόπερ αὐτὸν οὐδεὶς ἐκμαθεῖν ἐξ εἰκόνος δύναται." Ξενοφῶν δὲ ὁ 'Αθηναῖος 3 διαρρήδην ἂν καὶ αὐτὸς περὶ τῆς ἀληθείας ἀνε(γε)γράφει τι μαρ—τυρῶν ὡς Σωκράτης, εἰ μὴ τὸ Σωκράτους ἐδεδίει φάρμακον· οὐδὲν δὲ ἡττον αἰνίττεται. "'Ο γοῦν τὰ πάντα," φησί, "σείων καὶ ἀτρεμίζων ὡς μὲν μέγας τις καὶ δυνατός, φανερός· ὁποῖος δὲ τὴν μορφήν, ἀφανής. Οὐδὲ μὴν ὁ παμφαὴς δοκῶν εἶναι ἥλιος οὐδ' αὐτὸς ἔοικεν ὁρᾶν αὐτὸν ἐπιτρέπειν, ἀλλ' ἤν τις ἀναιδῶς αὐτὸν θεάσηται, τὴν ὄψιν ἀφαιρεῖται."

Πόθεν ἄρα ὁ τοῦ Γρύλλου σοφίζεται ἢ δηλαδὴ παρὰ τῆς 4
15 προφήτιδος τῆς Ἑβραίων, θεσπιζούσης ὧδέ πως·

Τίς γὰρ σὰρξ δύναται τὸν ἐπουράνιον καὶ ἀληθη ὀφθαλμοῖσ⟨ιν⟩ ἰδεῖν θεὸν ἄμβροτον, ὃς πόλον οἰκεῖ; ᾿Αλλ' οὐδ' ἀκτίνων κατεναντίον ἠελίοιο ἄνθρωποι στῆναι δυνατοί, θνητοὶ γεγαῶτες.

7 1

P f. 34^v

³ κατ' ἐπίπνοιαν αὐτοῦ : cf. 72.24; Strom. 1.135.3; 1.149.3; 6.157.4 Antisthenis Fr. 40 Decleva (Mediolani 1966) = Strom. 5.108.4 (Eus. Praep. ev. 13.13.35; Theodor, Gr. aff. cur. 1.75). Cf. Cic. N.D. 1.31 8 ἐδεδίει : cf. Ps.-Iustini Coh. 20.1; 22.1; 25.2; Eus. Praep. ev. 13.14.13; Cyrill. Alex. C. Iul. 1 (P.G. 76, 556 A) Strom. 5.108.5 (Eus. Praep. ev. 13.13.35; Theodor. Gr. aff. cur. 1.76-77); Stob. Flor. 2.1.33; Xenoph. Memorab. 4.3.14 Έννόει δ' ότι καὶ ὁ πᾶσι φανερὸς δοκῶν εἶναι ἥλιος οὐκ έπιτρέπει τοῖς ἀνθρώποις ἑαυτὸν ἀκριβῶς ὁρᾶν, ἀλλ', ἐάν τις αὐτὸν ἀναιδῶς έγχειρῆ θεάσασθαι, τὴν ὄψιν ἀφαιρεῖται; C. Schenkl, SB Akademie Wien 80 (1875), p. 128 11-13 cf. Chullin 60a; Ep. Barnabae 5.10; Theophili Ad Autol. 1.5; Iren. Adv. haer. 4.29.1; Min. Fel. Oct. 32.6; Cyrill. Alex. C. Iul. 1 (P.G. 76, 552 A) 16-19 Orac. Sibyll. Fr. 1.10–13 Geffcken = Strom. 5.108.6; Theoph. Ad Autol. 2.36 16 cf. Dt 5:26 et Or. Sib. 3.17; 4.10

² θεὸν secl. Schwartz (at cf. 69.10) 3 θεὸν seclusi 7 ἀνεγεγράφει Anonym. in Theol. Litt.-Bl. z. allg. Kirchenztg. 1832, Nr. 59 : ἀναγράφει P¹ : ἐγεγράφει L. Dindorf (ad Xen. Memor. 4.3.13, ed. Oxon. 1862, p. 171) et Cobet (Mnemos. 11 9 $\tau \grave{\alpha} P^1$: om. Strom., Stob. [1862], p. 391) 10 δυνατὸς φανερός Klotz ex Strom. et Stob. : φανερὸς (φανερῶς m²) δυνατὸς P¹ m¹ / δὲ τὴν Staehlin ex Stob. : δέ $\tau_{ic} P^{1} : \delta' \dot{\epsilon} \sigma \tau \dot{\nu} Strom.$ 11 αὐτὸς P^1 : οὖτος Strom., Stob. / αὑτὸν Dindorf: αὐτὸν P¹, Strom. 14 γρύλου P¹, corr. Victorius 17 ο ο φθαλμοῖσιν Potter ex Sib. : ὀφθαλμοῖς P¹, Strom. 19 $\dot{\alpha}\bar{\nu}\bar{o}\iota$ · P¹ / δυνατοί P¹, Strom. : δύναντ' Theophili M

Κλεάνθης δὲ ὁ Πηδασεύς, ὁ ἀπὸ τῆς Στοᾶς φιλόσοφος, (ὸς) οὐ θεογονίαν ποιητικήν, θεολογίαν δὲ ἀληθινὴν ἐνδείκνυται, οὐκ ἀπεκρύψατο τοῦ θεοῦ πέρι ὅτι περ εἶχεν φρονῶν

5

10

2 Τἀγαθὸν ἐρωτᾶς μ' οἶόν ἐστ'; "Ακουε δή·
τεταγμένον, δίκαιον, ὅσιον, εὐσεβές,
κρατοῦν ἑαυτοῦ, χρήσιμον, καλόν, δέον,
αὐστηρόν, αὐθέκαστον, α⟨ί⟩εὶ συμφέρον,
ἄφοβον, ἄλυπον, λυσιτελές, ἀνώδυνον,
ώφέλιμον, εὐάρεστον, ἀσφαλές, φίλον,
ἔντιμον, ⟨εὐχάριστον,⟩ ὁμολογούμενον,
εὐκλεές, ἄτυφον, ἐπιμελές, πρᾶον, σφοδρόν,
χρονιζόμενον, ἄμεμπτον, α⟨ί⟩εὶ διαμένον ...
'Ανελεύθερος πᾶς ὅστις εἰς δόξαν βλέπει,

P f. 35^r

3 Ἐνταῦθα δὴ σαφῶς, οἶμαι, διδάσκει ὁποῖός Ι ἐστιν ὁ θεός, καὶ ὡς ἡ 15 δόξα ἡ κοινὴ καὶ ἡ συνήθεια τοὺς ἑπομένους αὐταῖν, ἀλλὰ μὴ τοὺς θεὸν ἐπιζητοῦντας, ἐξανδραποδίζεσθον.

ώς δή παρ' ἐκείνης τευξόμενος καλοῦ τινος.

Vi p. 28

Οὐκ ἀποκρυπτέον οὐδὲ τοὺς ἀμφὶ τὸν Πυθαγόραν, οἵ φασιν· "'Ο μὲν θεὸς εἷς, χοὖτος δὲ οὐχ, ὥς τινες ὑπονοοῦσιν, Ι ἐκτὸς τᾶς διακοσμήσιος, ἀλλ' ἐν αὐτᾳ, ὅλος ἐν ὅλφ τῷ κύκλῳ, ἐπίσκοπος πάσας γενέ 20 σιος, κρᾶσις τῶν ὅλων αἰών⟨ων⟩, καὶ ἐργάτας τῶν αὐτοῦ δυνάμιων

c. 72 4–12 Cleanthis Fr. 557 ab Arnim (Fr. 3 Powell). Etiam ap. Clem. Strom.
 5.110.2 (Κλεάνθους τε τοῦ Στωϊκοῦ ἔν τινι ποιήματι περὶ τοῦ θεοῦ ταῦτα γε-γραφότος); Eus. Praep. ev. 13.13.37. Cf. Diog. Laertii 7.98–99 13–14 Cleanthis Fr.
 560 ab Arnim = Strom. 5.111.1; Eus. Praep. ev. 13.13.37 18–23 Pythag. Gnom. 35 Mullach. Etiam ap. Ps.-Iust. Coh. 19.2 = Cyrill. Alex. C. Iul. 1 (P.G. 76, 548 CD)

¹ Πηδασεύς Sylburg (cf. Strab. 13, 606 et 611 C.) : πισαδεύς P¹ : 'Aσσεύς G. Ménage / ος (in fine versus) add. P² m¹ (cf. Strom. 5.48.1) 4 Τάγαθὸν Potter ex Strom. : εἰ τὸ ἀγαθὸν P¹ 7 αἰεὶ Klotz : ἀεὶ P¹ 9-10 ἀσφαλές, φίλον, ἔντιμον P^1 et Eus. : om. Strom. 10 εὐχάριστον suppl. ab Arnim, agn. Powell : om. P1 et Strom. : εὐάρεστον Eus. BIO 12 ἄμεμπτον P¹ et Eus. : ἀμίμητον Strom. L / αίεὶ Klotz : ἀεὶ P1 16 τους scripsi : τον P1 17 ἐξανδραποδίζεσθον Sylburg : έξανδραποδιζέσθην P¹ 19 $\chi \circ \tilde{v} \tau \circ \varsigma P^1 : \circ \tilde{v} \tau \circ \varsigma$ Wilamowitz : αὐτὸς Coh. et Cyrill. / διακοσμήσιος m², Coh., Cyrill. : διακοσμησίος 20 αὐτᾶι P^1 : ἑαυτῶι Coh. : αὐτῷ Cyrill. corr. ex $-i \cdot c$ P¹ m¹ ἐπίσκοπος πάσας γενέσιος P1 : ἐπισκοπῶν πάσας γενέσιάς (γενεάς Cyrill.) ἐστιν Coh. 21 post κρασις addunt έων Coh., ων Cyrill. / αίωνων Staehlin ex Coh. et Cyrill. : ἀεὶ ὢν P¹ / ἐργάτας P¹ et Coh. : φῶς Cyrill. (sed ἐργάτην in commentario) / αύτοῦ Victorius : αὐτοῦ P1 / δυνάμιων m2 : δυναμίων corr. ex δυνάμεων P1

καὶ ἔργων, ἀ(ρχὰ) πάντων, ἐν οὐρανῷ φωστήρ, καὶ πάντων πατήρ, νοῦς καὶ ψύχωσις τῷ ὅλω κύκλω, πάντων κίνασις." ᾿Απόχρη καὶ 5 τάδε εἰς ἐπίγνωσιν θεοῦ (ἐπιπνοίᾳ θεοῦ πρὸς αὐτῶν μὲν ἀναγε— 25 γραμμένα, πρὸς δὲ ἡμῶν ἐξειλεγμένα) τῷ γε καὶ σμικρὸν διαθρεῖν ἀλήθειαν δυναμένῳ.

²² ἀ $\langle \rho \chi \grave{\alpha} \rangle$ πάντων scripsi ex Coh. et Cyrill. : ἀπάντων P^1 23 τῶ ὅλω κύκλω Klotz : τῶι ὅλωι κύκλωι P^1 : τῶν ὅλων κύκλων Coh. et Cyrill.

VII

7 3 1 "Ιτω δὲ ἡμῖν (οὐ γὰρ ἀπαρκεῖ μόνη [παρερχέσθω] φιλοσοφία) ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ποιητική, ἡ περὶ τὸ ψεῦδος τὰ πάντα ἠσχολημένη, μόλις ποτὲ ἤδη ἀλήθειαν μαρτυρήσουσα, μᾶλλον δὲ ⟨νῦν⟩ ἐξομολογουμένη τῷ θεῷ τὴν μυθώδη παρέκβασιν παρίτω δὴ ὅστις καὶ βού-2 λεται ποιητὴς πρῶτος. "Αρατος μὲν οὖν διὰ πάντων τὴν δύναμιν τοῦ σθεοῦ διήκειν νοεῖ,

ὄφρ' ἔμπεδα πάντα φύωνται. Τῷ μιν ἀεὶ πρῶτόν τε καὶ ὕστατον ἱλάσκονται. Χαῖρε, πάτερ, μέγα θαῦμα, μέγ' ἀνθρώποισιν ὄνειαρ.

3 Ταύτη τοι καὶ ὁ ᾿Ασκραῖος αἰνίττεται Ἡσίοδος τὸν θεόν ·

Αὐτὸς γὰρ πάντων βασιλεὺς καὶ κοίρανός ἐστιν ἀθανάτων τέο δ' οὕ τις ἐρήρισται κράτος ἄλλος.

10

c. 73 5-6 cf. 66.13-14 7-9 Arati Phaenom. 13-15. Cf. Strom. 1.101.3; Zeegers, p. 187 11-12 Hesiodi Fr. 308 Merkelbach-West. Cf. Strom. 5.112.3

c. 73 1 ἀπαρκεῖ Jackson (cf. Strom. 2.16.1) : αὐταρκεῖ P^1 / μόνη Dindorf : μόνον ... ἡ P^1 / παρερχέσθω P^1 m^1 , del. m^2 (ut glossema ad vocem ἴτω) 3 νῦν addidi / ἐξομολογησομένη Fruechtel 12 τέο δ' C. Sittl (Wiener St. 12 [1890], p. 59), agn. Staehlin (II, p. 402.14) : τε ὁ δ' P^1 : σέο δ' Strom. : τέ οἱ Buttmann, agn. Merkelbach—West / ἐρήρεισται P^1 , corr. Sylburg

"Ήδη δὲ καὶ ἐπὶ τῆς σκηνῆς παραγυμνοῦσι τὴν ἀλήθειαν· ὁ 1 μέν γε εἰς τὸν αἰθέρα καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβλέψας "τόνδ' ἡγοῦ θεὸν" φησὶν Εὐριπίδης· ὁ δὲ τοῦ Σοφίλλου Σοφοκλῆς·

7 4

Εἷς ταῖς ἀληθείαισιν, Ι εἷς ἐστιν θεός, ὂς οὐρανόν τ' ἔτευξε καὶ γαῖαν μακρήν, πόντου τε χαροπὸν οἶδμα καὶ ἀνέμων βίας. Θνητοὶ δὲ πολλοὶ καρδία πλανώμενοι ἱδρυσάμεσθα πημάτων παραψυχὴν θεῶν ἀγάλματ' ἐκ λίθων ἢ χαλκέων ἢ χρυσοτεύκτων ἢ ἐλεφαντίνων τύπους θυσίας τε τούτοις καὶ κενὰς πανηγύρεις νέμοντες, οὕτως εὐσεβεῖν νομίζομεν.

5

10

P f. 35^V

Ούτοσὶ μὲν ἤδη καὶ παρακεκινδυνευμένως ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὴν 3 ἀλήθειαν τοῖς θεαταῖς παρεισήγαγεν· ὁ δὲ Θράκιος ἱεροφάντης καὶ 15 ποιητὴς ἄμα, ὁ τοῦ Οἰάγρου 'Ορφεύς, μετὰ τὴν τῶν ὀργίων ἱεροφαντίαν καὶ τῶν εἰδώλων τὴν θεολογίαν, παλινωδίαν ἀληθείας εἰσάγει, τὸν ἱερὸν ὄντως ὀψέ ποτε, ὅμως δ' οὖν ἄδων λόγον·

c. 74 2–3 Eurip. Fr. 941. Cf. Protr. 25.12–13; Strom. 5.114.1; Athenag. Leg. 5.1 et saepius. Cf. Zeegers, p. 163 a. 4–12 Trag. Fr. Adesp. 618.1–9 Kannicht-Snell. Etiam ap. Clem. Strom. 5.113.2 (= Eus. Praep. ev. 13.13.40; Theodor. Gr. aff. cur. 7.46); Ps.–Iust. Coh. 18.1; De mon. 2.2; Cyrill. Alex. C. Iul. 1 (P.G. 76, 549 D); Io. Malal. Chron. p. 40.17 Dindorf; Symeon. Metaphr. Martyr. S. Catharinae 10 (P.G. 116, 285 D); vv. 4–5 ap. Athenag. Leg. 5.2 Cf. Zeegers, p. 164 15 cf. 34.30 16 παλινφδίαν ἀληθείας : cf. Strom. 5.78.4; Aristobulum ap. Eus. Praep. ev. 13.12.4; Theophil. Ad Autol. 3.2; Ps.–Iust. De mon. 2.4 'Ορφεὺς ... μετανοῶν ἐπὶ τούτφ ...; Coh. 15.3; Cyrill. 541 A

c. 74 2 γε Jackson : καὶ P^1 / τόνδε P^1 , correxi 5 μακρὴν P^1 , Strom., Eus. : μακρὰν Athenag., Coh., Mon. 6 κἀνέμων Sylburg / βίαν Strom. 7 καρδίαι P^1 , Coh., Cyrill., Malal. : καρδίαν Strom., Mon. 8 παραψυχὴν P^1 , Strom., Coh., Cyrill. : παραψυχὰς Mon., Malal. 9 λίθων Klotz ex cod. Coll. Novi Oxon. 139 et Strom. : λιθίνων P^1 / ἢ χαλκέων P^1 m¹, Strom., Mon., Cyrill. : τε καὶ ξύλων ss. add. m^2 , Coh., Malal. 11 κενὰς P^1 , Cyrill., Malal. : κακὰς Strom. L^1 , Eus. : καλὰς Strom. L^2 , Coh., Mon., Theodor. 12 νέμοντες P^1 : τεύχοντες Coh., Mon., Cyrill., Malal., Symeon : στέφοντες Strom.

Φθέγξομαι οἷς θέμις ἐστί· θύρας δ' ἐπίθεσθε βέβηλοι πάντες ὁμῶς· σὰ δ' ἄκουε, φαεσφόρου ἔκγονε Μήνης, Μουσαῖ'. Έξερέω γὰρ ἀληθέα· μηδέ σε τὰ πρὶν ἐν στήθεσσι φανέντα φίλης αίῶνος ἀμέρση. Εἰς δὲ λόγον θεῖον βλέψας τούτω προσέδρευε, ἰθύνων κραδίης νοερὸν κύτος· εὖ δ' ἐπίβαινε ἀτραπιτοῦ, μοῦνον δ' ἐσόρα κόσμοιο ἄνακτα ἀθάνατον.

20

25

30

5 Εἶτα ὑποβὰς διαρρήδην ἐπιφέρει·

Εἷς ἔστ', αὐτογενής, ἑνὸς ἔκγονα πάντα τέτυκται· ἐν δ' αὐτοῖς αὐτὸς περινίσσεται, οὐδέ τις αὐτὸν εἰσορ(ά)α θνητῶν, αὐτὸς δέ γε πάντας ὁρᾶται.

Ούτως μὲν δὴ 'Ορφεὺς χρόνω γέ ποτε συνῆκεν πεπλανημένος.

18-29 Orphic. Frr. 245 et 247 Kern. Etiam ap. Clem. Strom. 5.78.4-5; 5.123.1-124.1; 5.126.5; 5.127.2; 5.133.2; Aristobuli Fr. 4 (ap. Eus. Praep. ev. 13.12.5); Ps.-Iustini Coh. 15.1; De mon. 2.4; Cyrill. C. Iul. 1 (P.G. 76, 541AB); Theosophiam Tubing. 55-56 Erbse. Cf. Ch. Riedweg, Jüdisch-hellenistische Imitation eines orphischen Hieros Logos (Classica Monacensia, 7, Tubingae 1993), praesertim p. 24

²⁰ μουσαῖε P^1 , corr. Sylburg 22–23 προσέδρευε ἰθύνων P^1 a. corr. ut vid. : προσέδρευ' εὐθύνων P^1 p. corr. vel P^2 m 1 (εὐθύνων Strom. 5.123.1 L) 24 ἄνακτα P^1 , Strom., Coh., Mon. : τυπώτην Aristobulus 25 post ἀθάνατον addit Aristobulus παλαιὸς δὲ λόγος περὶ τοῦδε φαείνει 27 αὐτογενὴς P^1 , Coh., Mon., Cyrill., Theodor. : αὐτοτελὴς Strom. 5.78.4, Aristobulus / ἐνὸς ἔκγονα πάντα τέτυκται P^1 , Strom., Coh., Mon. : αὐτοῦ δ' ὕπο πάντα τελεῖται Aristobulus 28 περινίσσεται P^1 m 2 (περινίσεται P^2 m 1), Aristobul., Theosophia : περιγίνεται Coh., Mon., Cyrill. 29 εἰσορᾶι P^1 , ex Strom. 5.78.4, Coh. et Mon. corr. Sylburg / θηντῶν – ὁρᾶται P^1 , Strom., Coh., Mon. : ψυχὴν θνητῶν, νῷ δ' εἰσοράαται Aristobulus 30 γέ Staehlin : τέ P^1 : δέ Dindorf

Protrepticus 113

'Αλλὰ σὺ μὴ μέλλων, βροτὲ ποικιλόμητι, βράδυνε, άλλὰ παλίμπλαγκτος στρέψας θεὸν ἱλάσκοιο.

P f. 36^r

6

Εί γὰρ καὶ τὰ μάλιστα ἐναύσματά τινα τοῦ λόγου τοῦ Ι θείου λα- 7 βόντες Έλληνες όλίγα ἄττα τῆς άληθείας ἐφθέγξαντο, προσμαρτυ-35 ροῦσι μὲν τὴν δύναμιν αὐτῆς οὐκ ἀποκεκρυμμένην, σφᾶς δὲ αὐτοὺς έλέγχουσιν άσθενεῖς, οὐκ ἐφικόμενοι τοῦ τέλους.

παλίμπλαγκτος P1 : λιπών πλοῦτον Sib. ΦΨ

³¹⁻³² Orac. Sibyll. 3.624-25 Geffcken 33 ἐναύσματά τινα : cf. 68.9 / τοῦ λόγου τοῦ θείου : cf. v. 22; 82.9; 84.27; 98.16 et 19; 110.5; 116.22; 117.7; Paed. 1.75.1; Strom. 2.26.3; 5.66.3; 5.94.5; 6.166.1; 7.8.4; 7.55.1; Quis dives salvetur 1.3. - Strom. 1.6.3; 1.8.2; 2.27.2; 7.106.1; Ecl. proph. 14.2; Fr. 44 (III, p. 222.30 Staehlin)

³¹ μέλλων P^1 : πολλὴν Sib. $\Phi\Psi$ / βράδυνε P^1 : κακόφρον Sib. $\Phi\Psi$ 32

"Ηδη γὰρ οἶμαι παντί τῷ δῆλον γεγονέναι ὡς τῶν χωρὶς τοῦ λόγου τῆς ἀληθείας ἐνεργούντων τι ἢ καὶ φθεγγομένων ὁμοίων ὄντων τοῖς χωρὶς βάσεως βαδίζειν βιαζομένοις. Δυσωπούντων δέ σε εἰς σωτηρίαν καὶ οἱ περὶ τοὺς θεοὺς ὑμῶν ἔλεγχοι, οὺς διὰ τὴν ἀλήθειαν
ἐκβιαζόμενοι κωμῷδοῦσι ποιηταί. Μένανδρος γοῦν ὁ κωμικὸς ἐν 5 Ἡνιόχῷ [ἐν Ὑποβολιμαίῷ] τῷ δράματι

Vi p. 29

ούδείς μ' ἀρέσκει – φησὶ – περιπατῶν ἔξω θεὸς μετὰ γραός, οὐδ' εἰς οἰκίας παρεισιὼν Ι ἐπὶ τοῦ σανιδίου [μητραγύρτης]·

3 τοιοῦτοι γὰρ οἱ μητραγύρται. "Όθεν εἰκότως ὁ 'Αντισθένης ἔλεγεν 10 αὐτοῖς μεταιτοῦσιν·

Οὔ (τοι) τρέφω (μά)την (γε) μητέρα τῶν θεῶν, ἢν οἱ θεοὶ τρέφουσιν.

4 Πάλιν δὲ ὁ αὐτὸς κωμφδιοποιὸς ἐν Ἱερείᾳ τῷ δράματι χαλεπαίνων πρὸς τὴν συνήθειαν διελέγχειν πειρᾶται τὸν ἄθεον τῆς πλάνης τῦφον, 15 ἐπιφθεγγόμενος ἐμφρόνως·

εἰ γὰρ ἕλκει τὸν θεὸν τοῖς κυμβάλοις ἄνθρωπος εἰς δ βούλεται, ὁ τοῦτο ποιῶν ἐστι μείζων τοῦ θεοῦ. 'Αλλ' ἔστι τόλμης καὶ βίας ταῦτ' ὄργανα, εὑρημέν' ἀνθρώποισιν.

20

c. 75 1–2 τοῦ λόγου τῆς ἀληθείας : cf. Strom. 1.4.3; 1.57.2; 5.13.2; 6.3.3; Ecl. proph. 27.6 3 χωρὶς βάσεως : i.e. sine pedibus. Cf. Paed. 2.24.2; Act 3:7; LSJ, s.v., II 7–9 Menandri Fr. 178 Koerte. Etiam ap. Ps.–Iust. De mon. 5.1. Cf. A. Elter, De Gnomologiorum Gr. historia, Partis III p. 123 ss.; A.–M. Denis, Fragmenta Pseudepigraphorum Graeca (Lugduni Batav. 1970), c. 16 (pp. 161–74); Zeegers, p. 88 ss. 10 μητραγύρται : cf. 24.5; Paed. 3.28.2 12–13 Antisthenis Fr. 161 Decleva 17–21 Menandri Fr. 210 Koerte (= Fr. 210 Sandbach). Etiam ap. Ps.–Iust. De mon. 5.2

c. 75 6 ἐν ὑποβολιμαίωι om. Mon., del. Clericus 8 μετὰ γραὸς om. Mon. / παρεισιὼν P^1 : παρέρπων Mon. s: παρειπὼν Mon. q (ed. Marcovich) 9 μητρογύρτης om. Mon., secl. Dindorf 12 τοι addidi / (μά)την scripsi : τὴν P^1 / γε addidi 13 (οὐ) τρέφουσιν Hoeschel, Markland : τρέφωσιν A. Plassart, agn. Mondésert 20 καὶ βίας R. Bentley : καὶ βίου P^1 , Mon. : κατὰ βίου Schwartz 21 εὑρημένα P^1 , corr. Sylburg / ἀνθρώποισιν P^1 : ἀνθρώποις ἀναιδέσιν Mon.

Καὶ οὐχὶ μόνος ὁ Μένανδρος, ἀλλὰ καὶ "Ομηρος καὶ Εὐριπίδης 1 καὶ ἄλλοι συχνοὶ ποιηταὶ διελέγχουσιν ὑμῶν τοὺς θεοὺς καὶ λοιδο— ρεῖσθαι οὐ δεδίασιν οὐδὲ καθ' ὁπόσον (οὖν) αὐτοῖς. Αὐτίκα τὴν 'Αθηνᾶν "κυνάμυιαν" καὶ τὸν "Ηφαιστον "ἀμφιγύην" καλοῦσιν, τῆ δὲ 'Αφροδίτῃ ἡ Ἑλένη φησὶ

7 6

μηκέτι Ι σοίσι πόδεσσιν ύποστρέψειας "Ολυμπον.

P f. 36^V

Έπὶ δὲ τοῦ Διονύσου ἀναφανδὸν "Ομηρος γράφει

2

ός ποτε μαινομένοιο Διωνύσοιο τιθήνας σεθε κατ' ἠγάθεον Νυσήϊον· αἳ δ' ἄμα πᾶσαι θύσθλα χαμαὶ κατέχευαν ὑπ' ἀνδροφόνοιο Λυκούργου.

"Αξιος ὡς ἀληθῶς Σωκρατικῆς διατριβῆς ὁ Εὐριπίδης, εἰς τὴν 3 ἀλήθειαν ἀπιδὼν καὶ τοὺς θεατὰς ὑπεριδών ποτὲ μὲν τὸν 'Απόλ–λωνα,

ος μεσομφάλους έδρας ναίει βροτοισι στόμα νέμων σαφέστατα,

διελέγχων.

10

15

20

κείνω πιθόμενος την τεκοῦσαν ἔκτανον. Έκεῖνον ήγεῖσθ' ἀνόσιον καὶ κτείνετε ἐκεῖνος ήμαρτ', οὐκ ἐγώ ... , ἀμαθέστερος ὢν τοῦ καλοῦ καὶ τῆς δίκης.

4

τοτὲ δ' ἐμμανῆ εἰσάγων Ἡρακλέα, καὶ μεθύοντα ἀλλαχόθι καὶ 5

c. 76 4 κυνάμυιαν : cf. Iliad. 21.394 et 421 / ἀμφιγύην : cf. Iliad. 1.607 et al.
 6 Iliad. 3.407 8–10 Iliad. 6.132–34. Etiam ap. Heracl. Alleg. Hom. 35.2. Cf.
 Theoph. Ad Autol. 1.9; Firm. Mat. De errore 6.8 et Zeegers, p. 89 14–15 Eurip. Orest.
 591–92 Etiam ap. Ps.–Iust. De mon. 5.4 17–20 Eurip. Orest. 594–96 et 417 21
 ἐμμανῆ : immo in Hercule Furente 21–22 cf. Eurip. Alc. 755–60

c. 76
 3 οὖν add. Schwartz
 6 μηδ΄ ἔτι Hom.
 8 διονύσοιο P¹, corr.
 Sylburg
 15 ναίει εt νέμων P¹: ναίων εt νέμει Eurip., Mon.
 / βροτοῖσι Sylburg ex Eurip.
 Ευριρ.
 Η πιθόμενος Κlotz (et Triclinius): πειθόμενος P¹ (et Euripidis codd.)
 κτείνετε Klotz: κτείνατε P¹
 20 ante ὢν addit ex Euripide γ΄ Klotz: om. P¹ et Euripidis codd.

ἄπληστον. Πῶς γὰρ οὐχί; "Ος ἑστιώμενος τοῖς (βοείοις) κρέασι

χλωρὰ σῦκ' ἐπήσθιεν ἄμουσ' ὑλακτῶν ὥστε βαρβάρφ μαθεῖν.

6 "Ηδη δὲ ἐν Ἰωνι τῷ δράματι γυμνῆ τῆ κεφαλῆ ἐκκυκλεῖ τῷ 25 θεάτρῳ τοὺς θεούς·

30

Πῶς οὖν δίκαιον τοὺς νόμους ὑμᾶς βροτοῖς γράψαντας αὐτοὺς ἀδικίας ὀφλισκάνειν; Εἰ δ' (οὐ γὰρ ἔσται, τῷ λόγῳ δὲ χρήσομαι) δίκας βιαίων δώσετ' ἀνθρώποις γάμων, σὺ καὶ Ποσειδῶν Ζεύς θ', ὃς οὐρανοῦ κρατεῖ, ναοὺς τίνοντες ἀδικία⟨ς⟩ κενώσετε.

^{23–24} Eurip. Fr. 907. Cf. Athen. 7, 276 f; Plut. Quaest. conviv. 668 A 24 ἄμουσ' ὑλακτῶν : cf. Eurip. Alc. 760 25 γυμνἢ τἢ κεφαλἢ : i.q. aperto capite. Cf. Paed. 2.89.1; Plat. Phaedri 243 b 6 et A. Otto, Die Sprichwörter der Römer, s.v. caput 3 (p. 75) / ἐκκυκλεῖ : cf. 12.5 27–32 Eurip. Ion. 442–47. Etiam ap. Ps.–Iust. De mon. 5.5

²² βοείοις ex Athenaeo et Plutarcho add. Musgrave, Cobet (*Log. Herm.*, p. 251), Mayor et Muenzel 28 ἀδικίας P^{1} et Mon. : ἀνομίαν Eurip. L 31 θ' Sylburg ex Eurip. : δ' P^{1} 32 ἀδικίας Potter ex cod. Coll. Novi Oxon. 139 et Eurip. : ἀδικία P^{1}

VIII

"Ωρα τοίνυν τῶν ἄλλων ἡμῖν τῆ τάξει προδιηνυσμένων ἐπὶ 1 τὰς προφητικὰς ἰέναι γραφάς· καὶ γὰρ οἱ χρησμοί, τὰς εἰς τὴν θεοσέ-βειαν ἡμῖν ἀφορμὰς ἐναργέστατα προτείνοντες, θεμελιοῦσι τὴν ἀλήθειαν· γραφαὶ δὲ αὶ θεῖαι, ⟨ὡς⟩ καὶ πολιτεῖαι [καὶ] σώφρονες, σύντομοι σωτηρίας ὁδοί. Γυμναὶ ⟨γὰρ⟩ κομμωτικῆς καὶ ἐκτὸς τῆς καλλιφωνίας καὶ Ι στωμυλίας καὶ κολακείας ὑπάρχουσαι, ἀνιστῶσιν ἀγχόμενον ὑπὸ κακίας τὸν ἄνθρωπον· ὑπερ⟨ε⟩ίδουσαι ⟨δὲ⟩ τὸν ὅλισθον τὸν βιωτικόν, μιᾶ καὶ τῆ αὐτῆ φωνῆ πολλὰ θεραπεύ⟨ου⟩σι, ἀποτρέπουσαι μὲν ἡμας τῆς ἐπιζημίου ἀπάτης, προτρέπουσαι δὲ ἐμφαν10 ῶς εἰς προὖπτον σωτηρίαν.

Αὐτίκα γοῦν ἡ προφῆτις ἡμῖν ἀσάτω πρώτη Σίβυλλα τὸ ἆσμα 2 τὸ σωτήριον \cdot

"Ελθετε, μὴ σκοτίην δὲ διώκετε καὶ ζόφον αἰεί ἡελίου γλυκυδερκὲς ἰδοὺ φάος ἔξοχα λάμπει, οὑτος ἰδοὺ πάντεσσι σαφής, ἀπλάνητος ὑπάρχει.

15

77

P f. 37^r

⁴ πολιτεῖαι σώφρονες : i.q. ὀρθαί : cf. Paed. 1.100.2; Strom. 1.179.3; 2.5.3 ή τούτων μάθησις, μετὰ ὀρθῆς πολιτείας ἀσκηθεῖσα, ... ; 3.46.2; 3.99.1; 4.85.3; 5 σύντομοι σωτηρίας ὁδοί : cf. 99.16; 113.7; Paed. 1.9.4 τὰς ἐντολὰς καὶ τὰς ὑποθημοσύνας αὐτοῦ ὡς συντόμους ὁδοὺς καὶ συντόνους εἰς ἀϊδιότητα γνωρίσωμεν. - Cf. Plut, Amator, 759 D ώσπερ οἱ Κυνικοὶ λέγουσι, "σύντονον ὁμοῦ καὶ σύντομον εύρηκε την πορείαν ἐπ' ἀρετήν"; Diog. Laertii 7.121; Luciani Vit. auct. 11; Iuliani Or. 7, 225 B; E. Norden, Jahrbb. f. class. Philol., Suppl. 18 (1892), p. 313 s. άγχόμενον : cf. 118.2 7-8 τὸν ὅλισθον τὸν Βιωτικόν : cf. Paed. 2.9.4: 2.23.1; 2.28.2 (I, p. 173.12 St.); 2.29.2; 2.47.3 11-12 τὸ ἆσμα τὸ σωτήριον : cf. 13-20 Orac. Sibyll. Fr. 1 vv. 28-35 Geffcken. Etiam ap. Theoph. Ad Autol. 2.36 (ed. Marcovich). V. 15 etiam ap. Clem. Strom. 5.115.5 15 ἀπλάνητος [sc. ήλιος] : cf. Heracliti Fr. 52 Marcovich (= B 94 DK) "Ηλιος οὐχ ὑπερβήσεται μέτρα; Ep. ad Diogn. 7.2

c. 77 4 ὡς addidi : εἰ add. Schwartz / καὶ² P¹, sed induxit : om. m¹ 5 γὰρ addidi / ἐκτὸς τῆς Arcerius : τῆς ἐκτὸς P¹, edd. 7 ὑπερείδουσαι Jackson : ὑπεριδοῦσαι P¹ / δὲ addidi 8 θεραπεύουσι scripsi : θεραπεῦσαι P¹ : θεραπεύουσαι Sylburg 13 ζόφον P¹ : γνόφον Theoph. 15 in P¹ et Theoph. V B ordo est 15, 13, 14 (error in Theophili et Clementis fonte), transposui (quia 15 οὖτος = 14 ἥλιος) / πάντεσσι Potter ex Strom. : πάντ' ἐστι P¹ : πάντες οἱ Theoph. V B

Γνῶτε δὲ κα(τ)θέμενοι σοφίην ἐν στήθεσιν ὑμῶν εἶς θεός ἐστι, βροχάς, ἀνέμους σεισμούς τ' ἐπιπέμπων, ἀστεροπάς, λιμούς, λοιμοὺς καὶ κήδεα λυγρὰ καὶ νεφετούς, κρύσταλλα [τε]. Τί δὴ καθ' εν ἐξαγορεύω; Οὐρανοῦ ἡγεῖται, γαίης κράτος αὐτὸς ὑπάρχει.

3 Ἐνθέως σφόδρα τὴν μὲν ἀπάτην ἀπεικάζουσα τῷ σκότει, τὴν δὲ γνῶσιν ἡλίῳ καὶ φωτὶ τοῦ θεοῦ, ἄμφω δὲ παραθεμένη τῆ συγκρίσει, τὴν ἐκλογὴν διδάσκει τὸ γὰρ ψεῦδος οὐ ψιλῆ τῆ παραθέσει τἀληθοῦς διασκεδάννυται, τῆ δὲ χρήσει τῆς ἀληθείας ἐκβιαζόμενον φυγαδεύ–

25

20

¹⁸ λιμούς, λοιμούς : cf. *Or. Sib.* 2.23; 3.332; 8.175; 11.46 et 240; 12.114 et saepius 21–22 cf. 84.4–5; *Paed.* 2.40.3 = *Rm* 13:12; *Strom.* 5.78.3 et al.

Ίερεμίας δὲ ὁ προφήτης ὁ πάνσοφος, μᾶλλον δὲ ἐν Ἱερεμία τὸ 1 ἄγιον πνεῦμα, ἐπιδείκνυσι τὸν θεόν. "Θεὸς ἐγγίζων ἐγώ εἰμι," φησί, "καὶ οὐχὶ θεὸς πόρρωθεν. Εἰ ποιήσει τι ἄνθρωπος ἐν κρυφαίοις, καὶ ἐγὼ οὐκ ὄψομαι αὐτόν; Οὐχὶ τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὴν γῆν ἐγὼ πληρῶ; Λέγει κύριος." Πάλιν δὲ αὖ διὰ Ἡσαίου "Τίς μετρήσει" φησὶ "τὸν οὐ— 2 ρανὸν σπιθαμῆ καὶ πᾶσαν τὴν γῆν δρακί;" "Όρα τὸ μέγεθος τοῦ θεοῦ Ι καὶ καταπλάγηθι. Τοῦτον προσκυνήσωμεν, ἐφ' οῦ φησιν ὁ προφήτης "ἀπὸ προσώπου σου ὄρη Ι τακήσονται, ὡς ἀπὸ προσώπου πυρὸς τήκεται κηρός." Οὖτος, φησίν, ἐστὶν ὁ θεός, "οῦ θρόνος μέν ἐστιν ὁ οὐρανός, ὑποπόδιον δὲ ἡ γῆ," "ὸς ἐὰν ἀνοίξῃ τὸν οὐρανόν, τρόμος σε λήψεται."

10

15

Βούλει καὶ περὶ τῶν εἰδώλων ἀκοῦσαι τί φησιν ⟨ὁ⟩ προφήτης 3 οὖτος; "Παραδειγματισθήσονται ἔμπροσθεν τοῦ ἡλίου" "καὶ ἔσται τὰ θνησιμαῖα αὐτῶν βρώματα τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς," "καὶ σαπήσεται ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης ἃ αὐτοὶ ἠγάπησαν καὶ οἷς αὐτοὶ ἐδούλευσαν," "καὶ ἐμπρησθήσεται ἡ πόλις αὐτῶν." Φθαρήσεσθαι δὲ καὶ τὰ στοιχεῖα καὶ τὸν κόσμον σὺν καὶ 4 αὐτοῖς λέγει· "ἡ γῆ" ⟨γάρ⟩, φησί, "παλαιωθήσεται καὶ ὁ οὐρανὸς παρελεύσεται," "τὸ δὲ ῥῆμα κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα."

78

P f. 37^V Vi p. 30

c. 78 2–5 Jr 23:23–24. Cf. Strom. 2.5.4–5; 5.64.3; 5.119.3; Eus. Praep. ev. 7.11.5 et al. 5–6 Is 40:12. Cf. Strom. 5.125.1 et Ep. Barnabae 16.2 6 τὸ μέγεθος τοῦ θεοῦ : cf. Eph 1:19 et Philon. De spec. legg. 1.293; De opif. mundi 23 8–9 Is 64:1–2. Cf. Strom. 5.124.2 9–10 cf. Is 66:1 10 cf. Is 64:1 12–16 cf. Jr 8:2 + 41 (34):20 + 8:2 + 4:26 17–18 cf. Is 51:6 + Mt 24:35 18 Is 40:8 (cf. Is 51:6; Mt 24:35)

c. 78 3 ποιήσει τι P^1 , Strom. (ter), Eus., Basil. Magni De virginitate 27 (P.G. 30, 725 C) : κρυβήσεται LXX 4 ante οὐχὶ ss. add. ἢ P^2 m^1 (ἢ Victorius) : μὴ LXX : om. P^1 et Eus. 5 post μετρήσει addit LXX τῆ χειρὶ τὸ ὕδωρ καὶ : om. P^1 , Strom. et Ep. Barnabae 8 προσώπου P^1 om. LXX 10 σε om. LXX 11 ὁ add. Dindorf P^2 γὰρ addidi

79

Τί δὲ ὅταν πάλιν ἑαυτὸν δεικνύναι ὁ θεὸς βουληθῆ διὰ Μωϋσέως: ""Ιδετε ίδετε ότι έγώ είμι, καὶ οὐκ ἔστι θεὸς ἕτερος πλὴν έμοῦ: έγω άποκτενω και ζην ποιήσω, πατάξω κάγω ιάσομαι, και ούκ ἔστιν ὃς ἐξελεῖται ἐκ τῶν χειρῶν μου."

'Αλλὰ καὶ ἐτέρου ἐπακοῦσαι θέλεις χρησμφδοῦ; Έχεις τὸν 5 γορὸν πάντα τὸν προφητικόν, τοὺς συνθιασώτας τοῦ Μωϋσέως. Τί φησιν αὐτοῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἄγιον διὰ 'Ωσηέ; Οὐκ ὀκνήσω λέγειν "Ίδοὺ ἐγὼ στερεῶν βροντὴν καὶ κτίζων πνεῦμα," "οὧ αἱ χεῖρες τὴν στρατιάν τοῦ οὐρανοῦ ἐθεμελίωσαν."

"Ετι δὲ καὶ διὰ Ἡσαΐου (καὶ ταύτην ἀπομνημονεύσω σοι τὴν 10 φωνήν) "Έγώ είμι, έγώ είμι" φησίν "ὁ κύριος ὁ λαλῶν δικαιοσύνην καὶ ἀναγγέλλων ἀλήθειαν. Συνάχθητε καὶ ἥκετε, Ι βουλεύσασθε άμα, οι σωζόμενοι ἀπὸ τῶν ἐθνῶν. Οὐκ ἔγνωσαν οι αἴροντες τὸ ξύλον 4 γλύμμα αὐτῶν καὶ προσευγόμενοι θεοῖς, οῖ οὐ σώσουσιν αὐτούς." Εἶθ' ύποβὰς "Ἐγὰ" φησὶν "ὁ θεός, καὶ οὐκ ἔστι πλὴν ἐμοῦ· δίκαιος καὶ 15 σωτήρ οὐκ ἔστι πάρεξ έμοῦ. Ἐπιστράφητε πρός με καὶ σωθήσεσθε, οἱ άπ' ἐσχάτου τῆς γῆς· ἐγώ εἰμι ὁ θεός, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος. Κατ' έμαυτοῦ όμνύω ..."

Τοῖς δὲ εἰδωλολάτραις δυσχεραίνει λέγων Τίνι ὡμοιώσατε κύριον; "Η τίνι ὁμοιώματι ώμοιώσατε αὐτόν; Μὴ εἰκόνα ἐποίησεν 20 τέκτων, ἢ χρυσοχόος χωνεύσας χρυσίον περιεχρύσωσεν αὐτόν ...;" Καὶ 6 τὰ ἐπὶ τούτοις. Μὴ οὖν ἔτι ὑμεῖς εἰδωλολάτραι; 'Αλλὰ κἂν νῦν φυλάξασθε τὰς ἀπειλάς · "όλολύξει γὰρ τὰ γλυπτὰ καὶ τὰ χειροποίητα," μᾶλλον δὲ οἱ ἐπ' αὐτοῖς πεποιθότες ἀναίσθητος γὰρ ἡ ὕλη. "Ετι φησίν: "'Ο κύριος σείσει πόλεις κατοικουμένας καὶ τὴν οἰκουμένην 25 όλην καταλήψεται τη γειοί ώς νοσσιάν."

P f. 38^r

²⁻⁴ Dt 32:39. Cf. Strom. 5.126.4 5-6 cf. 2.15-16; 8.9; 119.10-11 et Philon. De confus. ling. 44 τοῦ προφητικοῦ θιασώτης χοροῦ 7-9 cf. Strom. 5.126.3 8-9 cf. Hos. 13:4 + Is 48:13 11-14 15-18 Is 8 Am 4:13 Is 45:19-20 Is 40:18-19. Cf. Strom. 5.117.3-4 23-24 cf. Is 10:10-11 45:21-23 19-21 25-26 Is 10:14

¹ δαὶ P^1 , corr. Dindorf 2 ἕτερος P^1 et Strom. : om. LXX ηκετε: -ετε in ras. P^1 14 θεοῖς P^1 : (ὡς) πρὸς θεούς LXX / σώσουσιν P^1 : 15 πλην P¹ (et LXX cod. 26, ed. Ziegler²) : ἄλλος πλην LXX σώζουσιν LXX 20 η P1 et Strom. : καὶ LXX

P f. 38^V

Τί (δ' οὔ) σοι σοφίας ἀναγγέλλω μυστήρια καὶ ἡήσεις ἐκ 1 παιδὸς Ἑβραίου σεσοφισμένου; "Κύριος ἔκτισέν με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ" καὶ "Κύριος δίδωσι σοφίαν καὶ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ γνῶσις καὶ σύνεσις." "Έως πότε, ὀκνηρέ, κατάκεισαι; Πότε δὲ ἐξ 2 ὅπνου ἐγερθήση;" "Ἐὰν δὲ ἄοκνος ἦς, ἤξει σοι ὥσπερ πηγὴ ὁ ἄμητός σου," (ὅς ἐστιν) ὁ Λόγος ὁ πατρικός, ὁ ἀγαθὸς λύχνος, ὁ κύριος ἐπάγων τὸ φῶς, τὴν πίστιν πᾶσι καὶ σωτηρίαν. "Κύριος" γὰρ "ὁ ποιήσας τὴν 3 γῆν ἐν τῆ ἰσχύι αὐτοῦ," ὡς φησιν Ἱερεμίας, "ἀνώρθωσεν τὴν οἰκουμένην ἐν τῆ σοφία αὐτοῦ." ᾿Αποπεσόντας γὰρ ἡμᾶς ἐπὶ τὰ εἴδωλα ἡ σοφία, Ι ὅ ἐστιν ὁ Λόγος αὐτοῦ, ἀνορθοῖ ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν.

Καὶ αὕτη ⟨ἡ⟩ πρώτη τοῦ παραπτώματος ἀνάστασις ὅθεν 4 ἀποτρέπων εἰδωλολατρείας ἀπάσης ὁ θεσπέσιος παγκάλως ἀνακέκραγε Μωϋσῆς ""Ακουε, Ἰσραήλ κύριος ὁ θεός σου κύριος εἰς ἐστι," καὶ "Κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις." Νῦν 5 δὴ οὖν σύνετε, ὦ ἄνθρωποι, κατὰ τὸν μακάριον ψαλμῳδὸν ἐκεῖνον τὸν Δαβίδ "Δράξασθε παιδείας, μήποτε ὀργισθῆ κύριος, καὶ ἀπολεῖσθε ἐξ ὁδοῦ δικαίας. "Όταν ἐκκαυθῆ ἐν τάχει ὁ θυμὸς αὐτοῦ, μακάριοι πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτῷ."

c. 80 1–2 i.e. Solomonis: cf. 1 Rg 3:7 et 12; Sap 8:2 2–3 Prv 8:22 3–4 Prv 2:6 4–6 Prv 6:9 + 6:11a 6 ὁ ἀγαθὸς λύχνος : cf. Prv 20:27; Strom. 7.37.6; 1 Ep. Clem. 21.2; Ps 118:105 7–9 Ir 10:12. Cf. Strom. 5.127.3 11 cf. Apc 20:5 Αὕτη ἡ ἀνάστασις ἡ πρώτη 13 Dt 6:4. Cf. Strom. 5.115.5 14 Dt 6:13 (10:20). Cf. Strom. 5.115.5 16–18 Ps 2:12. Cf. Strom. 5.85.1

c. 80 1 τί P^1 : ⟨ἕ⟩τι coni. Staehlin / δ' οὔ addidi (οὖ iam Schwartz) 4 πότε $^1P^1$: τίνος LXX 6 ὄς ἐστιν supplevi (cf. v. 10) 11 ἡ addidi 16 δαδ P^1

8 1

"Ηδη δὲ ὑπεροικτείρων ἡμᾶς ὁ κύριος τὸ σωτήριον ἐνδίδωσι μέλος, οἷον ἐμβατήριον ῥυθμόν "Υἱοὶ ἀνθρώπων, ἔως πότε βαρυκάρδιοι; 2 "Ινα τί ἀγαπᾶτε ματαιότητα καὶ ζητεῖτε ψεῦδος:" ματαιότης καὶ τί τὸ ψεῦδος; 'Ο άγιος ἀπόστολος τοῦ κυρίου τοὺς Έλληνας αἰτιώμενος έξηγήσεταί σοι "Ότι γνόντες τὸν θεὸν οὐχ ὡς 5 θεὸν ἐδόξασαν ἢ ηὐγαρίστησαν, ἀλλ' ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν" "καὶ ἤλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ⟨ἀφθάρτου⟩ θεοῦ ἐν όμοιώματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου" "καὶ ἐλάτρευσαν τῆ κτίσει παρά τὸν κτίσαντα."

Καὶ μὴν ὅ γε θεὸς οὖτος ὃς "ἐν ἀργῆ ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ 10 τὴν γῆν." σὸ δὲ τὸν μὲν θεὸν οὐ νοεῖς, τὸν δὲ οὐρανὸν προσκυνεῖς καὶ 4 πῶς οὐκ ἀσεβεῖς; "Ακουε πάλιν (τοῦ) προφήτου λέγοντος: "Ἐκλείψει μὲν ὁ ἥλιος καὶ ὁ οὐρανὸς σκοτισθήσεται," "λάμψει δὲ ὁ παντοκράτωρ είς τὸν αἰῶνα·" "καὶ (αί) δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται" "καὶ οἱ οὐρανοὶ εἰλιγήσονται ὡς δέρρις ἐκτεινόμενοι καὶ συστελ- 15 λόμενοι" (αὖται γὰρ αἱ Ι προφητικαὶ φωναί) "καὶ ἡ γῆ φεύξεται ἀπὸ προσώπου κυρίου."

P f. 39^r

¹⁻² cf. 6.14; 77.11-12 2-3 Ps 4:3 5-9 Rm 1:21 + 23 + 25. Cf. 10-11 Gn 1:1 Cf. Strom. 5.93.5; 6.58.1; Ecl. proph. 3.1 A. Resch, *Agrapha*², p. 327–28 12-13 cf. Is 13:10 + Mt 24:29^a 13-14 cf. Is 4:2 Τῆ δὲ ἡμέρα ἐκείνη ἐπιλάμψει ὁ θεὸς ἐν βουλῆ μετὰ δόξης ἐπὶ τῆς γῆς ... Mt 24:29^d 15-16 cf. Is 34:4 + Ps 103:2 16-17 cf. Joel 2:10

⁵ ότι P¹ : διότι NT 7 ἀφθάρτου addidi ex NT (cf. v. 8 φθαρτοῦ) 14 αi ss. add. $P^2 m^1$ (= Mt 24:29) 12 τοῦ addidi

IX

8 2

Vi p. 31

Καὶ μυρίας ἂν ἔχοιμί σοι γραφὰς παΙραφέρειν, ὧν οὐδὲ "κε— 1 ραία παρελεύσεται μία," μὴ οὐχὶ ἐπιτελὴς γενομένη· "τὸ γὰρ στόμα κυρίου," τὸ ἄγιον πνεῦμα, "ἐλάλησεν ταῦτα." "Μὴ τοίνυν μηκέτι," φησίν, "υἱέ μου, ὀλιγώρει παιδείας κυρίου, μηδ' ἐκλύου ὑπ' αὐτοῦ 5 ἐλεγχόμενος." "Ω τῆς ὑπερβαλλούσης φιλανθρωπίας· οὐδ' ὡς μαθη— 2 ταῖς ὁ διδάσκαλος, οὐδ' ὡς οἰκέταις ὁ κύριος, οὐδ' ὡς θεὸς ἀνθρώποις, "πατὴρ δὲ ὡς ἤπιος" νουθετεῖ υἱούς.

Εἶτα Μωϋσῆς μὲν ὁμολογεῖ "ἔμφοβος εἶναι καὶ ἔντρομος" 3 ἀκούων περὶ τοῦ Λόγου, σὸ δὲ τοῦ Λόγου ἀκροώμενος τοῦ θείου οὐ οδέδιας; Οὐκ ἀγωνιῷς; Οὐχὶ ἄμα τε εὐλαβῆ καὶ σπεύδεις ἐκμαθεῖντουτέστι σπεύδεις εἰς σωτηρίαν, φοβούμενος τὴν ὀργήν, ἀγαπήσας τὴν χάριν, ζηλώσας τὴν ἐλπίδα, ἵνα ἐκκλίνης τὴν κρίσιν;

"Ήκετε ήκετε, ὧ νεολαία ἡ ἐμή· "ἢν" γὰρ "μὴ (στραφέντες) 4 αὖθις ὡς τὰ παιδία γένησθε" "καὶ ἀναγεννηθῆτε," ὡς φησιν ἡ γραφή, 15 τὸν ὄντως ὄντα πατέρα οὐ μὴ ἀπολάβητε, οὐδ' "οὐ μὴ εἰσελεύσεσθέ ποτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν." Πῶς γὰρ εἰσελθεῖν ἐπιτέ— τραπται τῷ ξένῳ; 'Αλλ' ὅταν, οἶμαι, ἐγγραφῆ καὶ πολιτευθῆ καὶ τὸν 5 πατέρα ἀπολάβη, τότε "ἐν τοῖς τοῦ πατρὸς" γενήσεται, τότε κληρο— νομῆσαι καταξιωθήσεται, τότε τῆς βασιλείας τῆς πατρῷας κοινω— 20 νήσει τῷ γνησίῳ (νἱῷ), "τῷ ἠγαπημένῳ."

⁸² 1-2 cf. Mt 5:18; Lc 16:17. Cf. Clem. Fr. 58 (III, p. 227.7 Staehlin) 2 - 33-5 Heb 12:5 = Prv 3:11. Cf. Paed. 1.78.4; Strom. 1.32.2 Is 1:20 2.47 et 234; 5.12. Etiam ap. Ps.-Plut. Vita Hom. 182; Stob. Flor. 4.7.8 et al. Cf. Zeegers, p. 8 Heb 12:21 (cf. Dt 9:19) 13-16 Mt 18:3 + Jo 3:5 + Mt 18:3. Cf. Paed. 1.12.4; 1.16.2; Strom. 3.88.1 Ούτως οὖν ἐπιστραφέντας ἡμᾶς αὖθις ὡς τὰ παιδία γενέσθαι βούλεται, τὸν ὄντως πατέρα ἐπιγνόντας, δι' ὕδατος ἀναγεννηθέντας ...; 4.160.2; 5.13.4; 5.30.4 15 τὸν ... πατέρα ... ἀπολάβητε : cf. vv. 17-18; 94.18 ἐὰν άπολάβης τὸν θεόν; 113.26; 119.14; Strom. 3.88.1; 7.72.6 ἀπολαβεῖν κύριον Lc 2:49. Cf. Strom. 4.148.2; 6.45.6 20 τῷ γνησίω νἱῷ : cf. 98.15-16; Strom. 5.84.2 / τῷ ἠγαπημένφ : cf. Mt 3:17 et al. Cf. Paed. 1.25.2

c. 82 3 τοίνυν μηκέτι P^1 : om. LXX, NT et Clem. 5–6 οὐδ' ter P^1 : οὕθ' ter Mayor 13 νεολαία: αί corr. ex έ P^1 / στραφέντες supplevi ex Strom. 3.88.1; 4.160.2 (στραφέντες) et NT (στραφῆτε) 15 εἰσελεύσησθε P^1 , corr. Mayor 16 ποτε om. NT 20 υἰῷ supplevi ex Clem.

P f. 39^V

Αὕτη γὰρ ἡ "πρωτότοκος ἐκκλησία," ἡ ἐκ πολλῶν ἀγαθῶν συγκειμένη παιδίων· ταῦτ' ἔστι τὰ "πρωτότοκα τὰ ἐναπογεγραμμένα ἐν οὐρανοῖς" καὶ τοσαύΙταις "μυριάσιν ἀγγέλων συμπανηγυρί ζοντα." Πρωτότοκοι δὲ παίδες ἡμεῖς, οἱ τρόφιμοι τοῦ θεοῦ, οἱ "τοῦ πρωτοτόκου" γνήσιοι φίλοι, οἱ πρῶτοι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τὸν θεὸν νενοηκότες, οἱ πρῶτοι τῶν ἁμαρτιῶν ἀπεσπασμένοι, οἱ πρῶτοι τοῦ διαβόλου κεχωρισμένοι.

^{21–24} cf. Heb 12:22–23 'Αλλὰ προσεληλύθατε Σιὰν ὅρει καὶ πόλει θεοῦ ζῶντος, Ἰερουσαλὴμ ἐπουρανίφ, καὶ μυριάσιν ἀγγέλων, πανηγύρει (23) καὶ ἐκκλησία πρωτοτόκων ἀπογεγραμμένων ἐν οὐρανοῖς ... 24–25 $\it Rm$ 8:29; Col. 1:15 et 18; Heb 1:6

Νυνὶ δὲ τοσούτφ τινές εἰσιν ἀθεώτεροι, ὅσφ φιλανθρωπότερος 1 ὁ θεός ὁ μὲν γὰρ ἐκ δούλων υἱοὺς ἡμᾶς γενέσθαι βούλεται, οἱ δὲ καὶ υἱοὶ γενέσθαι ὑπερηφανήκασιν. "Ω τῆς ἀπονοίας τῆς πολλῆς τὸν κύριον ἐπαισχύνεσθε. Έλευθερίαν ἐπαγγέλλεται, ὑμεῖς δὲ εἰς δου— 2 λείαν ἀποδιδράσκετε. Σωτηρίαν χαρίζεται, ὑμεῖς δὲ εἰς θάνατον ὑποφέρεσθε. Ζωὴν δωρεῖται αἰώνιον, ὑμεῖς δὲ τὴν κόλασιν ἀναμένετε καὶ "τὸ πῦρ" δὲ προσκοπεῖτε, "ὂ ἡτοίμασεν ὁ κύριος τῷ διαβόλφ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ."

Διὰ τοῦτο ὁ μακάριος ἀπόστολος "μαρτύρομαι ἐν κυρίφ" φησὶν 3 "μηκέτι ὑμᾶς περιπατεῖν καθὼς καὶ τὰ ἔθνη περιπατεῖ ἐν ματαιό— τητι τοῦ νοὸς αὐτῶν, ἐσκοτισμένοι τῆ διανοίᾳ ὄντες καὶ ἀπηλλοτριω— μένοι τῆς ζωῆς τοῦ θεοῦ διὰ τὴν ἄγνοιαν τὴν οὖσαν ἐν αὐτοῖς, διὰ τὴν πώρωσιν τῆς καρδίας αὐτῶν· οἵτινες ἑαυτοὺς παρέδωκαν ἀπηλγη— κότες τῆ ἀσελγεία εἰς ἐργασίαν ἀκαθαρσίας πάσης καὶ πλεονεξίας."

c. 83 5 σωτηρίαν ... θάνατον : cf. 2 Cor 7:10; Protr. 7.29 εἰς θάνατον ὑποφέρων; Strom. 4.131.6 7–8 Mt 25:41 9–14 Eph 4:17–19. Cf. Strom. 1.88.3; 2.75.1; 7.12.5; 7.39.5

c. 83 5 θάνατον Staehlin : ἀν̄ον P^1 , def. A.–J. Festugière, Rev. des Sc. Philos. et Théol. 20 (1931), pp. 476–82 : ἀπώλειαν Sylburg (cf. 101.8) 11 ἐσκοτωμένοι NT / καὶ om. NT 13–14 ἀπηλγηκότες ἑαυτοὺς παρέδωκαν NT 14 καὶ πλεονεξίας P^1 : ἐν πλεονεξία NT

P f. 40^r

Τοιούτου μάρτυρος ἐλέγχοντος τὴν τῶν ἀνθρώπων ἄνοιαν καὶ θεὸν ἐπιβοωμένου, τί δὴ ἔτερον ὑπολείπεται τοῖς ἀπίστοις ἢ κρίσις καὶ καταδίκη; Οὐκ ἀμελεῖ δὲ ὁ κύριος παραινῶν, ἐκφοβῶν, προτρέπων, διεγείρων, νουθετῶν· ἀφυπνίζει γέ τοι καὶ τοῦ σκότους Ι ⟨εἰς τὸ φῶς⟩
αὐτοῦ τοὺς πεπλανημένους διανίστησιν· ""Εγειρε," φησίν, "ὁ καθεύ- 5 δων, καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ἐπιφαύσει σοι ὁ Χριστὸς κύριος" - ὁ τῆς ἀναστάσεως ἥλιος, ὁ "πρὸ ἑωσφόρου γεννώμενος," ὁ ζωὴν χαρισάμενος ἀκτῖσιν ἰδίαις.

3 Μὴ οὖν περιφρονείτω τις τοῦ Λόγου, μὴ λάθη καταφρονῶν ἐαυτοῦ. Λέγει γάρ που ἡ γραφή· "Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκού— 10 σητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῆ ἐρήμῳ, οῦ ἐπείρασαν οἱ πα—4 τέρες ὑμῶν ἐν δοκιμασία." Ἡ δὲ δοκιμασία τίς ἐστιν εἰ θέλεις μαθεῖν, τὸ ἄγιόν σοι πνεῦμα ἐξηγήσεται· "καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου," φησί, "τεσσαράκοντα ἔτη· διὸ προσώχθισα τῆ γενεῷ ταύτη καὶ εἶπον· 15 ᾿Αεὶ πλανῶνται τῆ καρδίᾳ· αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδούς μου, ὡς ὥμοσα ἐν τῆ ὀργῆ μου· Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου."

Όρατε τὴν ἀπειλήν· ὁρατε τὴν προτροπήν· ὁρατε τὴν τιμήν· τί δὴ οὖν ἔτι τὴν χάριν εἰς ὀργὴν μεταλλάσσομεν καὶ οὐχὶ ἀναπεπταμέ—ναις ταῖς ἀκοαῖς καταδεχόμενοι τὸν Λόγον ἐν ἀγναῖς ξενοδοχοῦμεν ταῖς ψυχαῖς τὸν θεόν; Μεγάλη γὰρ τῆς ἐπαγγελίας αὐτοῦ ἡ χάρις, "ἐὰν σήμερον τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσωμεν."

Τὸ δὲ σήμερον "καθ' ἑκάστην" [αὐτοῦ] αὕξεται "τὴν ἡμέραν,

c. 84 3-4 cf. 6.6–8; 94.3–4 οὐ παύεται προτρέπων, νουθετῶν, παιδεύων, φιλῶν 4–5 cf. Ecl. proph. 5.3 ὁ κύριος φωτίζει, εἰς τὸ φῶς ἄγων τὸ ἄσκιον ... 5–6 Eph 5:14. Cf. Resch, Agrapha², pp. 32–34 7 ἥλιος : cf. 119.18 Χριστὸς ἐπιλάμπει φαιδρότερον ἡλίου / Ps 109:3. Cf. 6.15; Exc. ex Theod. 20 7–8 ὁ ζωὴν χαρισάμενος : cf. 90.13; 117.14 9 Μὴ οὖν – 85.9 πεπιστευκότας liberius exscripsit Catena in Heb 4:10 (Catenae Gr. patrum in NT, ed. J. A. Cramer, Oxonii 1843, VII, p. 455.7–29): Κλήμεντος πρὸς ελληνας 10–13 et 14–17 Heb 3:7–11 (= Ps 94:8–11) 23–24 Heb 3:13 ... καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἄχρις οὖ τὸ σήμερον καλεῖται

³ οὐκ ἀμελεῖ P¹ (cf. 66.24-25) : οὐ κάμνει Muenzel, agn. Staehlin εἰς τὸ φῶς supplevi conl. Clem. : ὁ λόγος suppl. Schwartz 5 αὐτοῦ P^1 : αὐτὸς Mayor : αὖ Markland 6 κύριος om. NT 9 Μη οὖν – 13 ἐν δοκιμασίαι P^1 : Άλλὰ γὰρ βοᾶ καὶ νῦν ὁ κύριος "Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς μου ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν," μὴ οὖν περιφρονείτω τις τοῦ λόγου, μὴ λάθη καταφρονῶν ἑαυτοῦ, ὡς οἱ πειράσοντες τὸν θεὸν ἐν δοκιμασία Cat. 13 'n P¹: 14 καὶ εἶδον P^1 , NT : εἶδον γὰρ Cat. 15 διὸ – 16 αὐτοὶ om. Cat. 16 $\delta \hat{\epsilon} P^1$, NT : $\kappa \alpha \hat{\iota} Cat$. 17 εἰ P¹, NT : διὸ οὐκ *Cat*. 18 όρατε την τιμην -21 τὸν θεόν P^1 : om. Cat. 21 γὰρ P^1 , om. Cat. 23 αὐτοῦ om. Cat., del. Staehlin

ἔστ' ἂν ἡ σήμερον ὀνομάζηται." Μέχρι γὰρ συντελείας καὶ ἡ σήμερον 6 καὶ ἡ μάθησις διαμένει· καὶ τότε ἡ ὄντως σήμερον, ἡ ἀνελλιπὴς τοῦ θεοῦ ἡμέρα, τοῖς αἰῶσι συνεκτείνεται. 'Αεὶ οὖν τῆς φωνῆς ὑπακού—ωμεν Ι τοῦ θείου Λόγου· ἡ σήμερον γὰρ ἀϊδίου αἰῶν(ός) ἐστιν εἰκών, σύμβολον δὲ τοῦ φωτὸς ἡ ἡμέρα, φῶς δὲ ὁ Λόγος ἀνθρώποις, δι' οὖ καταυγαζόμεθα τὸν θεόν.

P f. 40^V

²⁷ cf. Ps.—Clem. Hom. 15.7.4 τὸν ἐσόμενον ἀίδιον αἰῶνα; Clem. Paed. 3.101.3, νν. 34—36 Λόγος ἀέναος, / αιὼν ἄπλετος, / φῶς ἀίδιον /. Cf. Philon. Leg. alleg. 3.25 "ἔως τῆς σήμερον ἡμέρας" (Gn 35:4), τουτέστιν ἀεί· ὁ γὰρ αἰὼν ἄπας τῷ σήμερον παραμετρεῖται ...; De fuga et inv. 57 Σήμερον δ' ἐστὶν ὁ ἀπέρατος καὶ ἀδιεξίτητος αἰών ..., τὸ δ' ἀψευδὲς ὄνομα αἰῶνος ἡ σήμερον et al. 28 cf. Philon. Leg. alleg. 3.167 Σύμβολον φωτός ἐστιν ἡ ἡμέρα, φῶς δὲ ψυχῆς ἐστι παιδεία / cf. Jo 1:9. Protr. 88.8: 113.19: Strom. 2.21.2: 2.66.2: 6.145.6 et al.

²⁴ ὀνομάζεται Cat. / γὰρ scripsi : δὲ P^1 , Cat. 24–25 καὶ ἡ σήμερον καὶ ἡ μάθησις P^1 : ἡ σήμερον Cat. 25 ἀνελλιπὴς Cat. : ἀνελλειπὴς P^1 26–27 ὑπακούσωμεν Cat. 27 ἀϊδίου αἰῶν $\langle ο_{\varsigma} \rangle$ Arcerius : ἀΐδιος αἰών P^1 , Cat. : ἀΐδιος αἰών $\langle ω_{\varsigma} \rangle$ Jackson, agn. Staehlin / εἰκών del. Potter, Mayor

8.5 Vi p. 32

Είκότως ἄρα πιστεύσασι μὲν καὶ ὑπακούουσιν "ἡ χάρις ὑπερπλεονάσει." ἀπειθήσασι δὲ καὶ "πλανωμέΙνοις κατὰ καρδίαν ὁδούς τε τὰς κυριακὰς μὴ ἐγνωκόσιν," ὰς εὐθείας ποιεῖν καὶ εὐτρεπίζειν παρήγγειλεν Ίωάννης, τούτοις δη προσώχθισεν ο θεός καὶ ἀπειλεί. 2 Καὶ δὴ καὶ τὸ τέλος τῆς ἀπειλῆς αἰνιγματωδῶς ἀπειλήφασιν οί 5 παλαιοί τῶν Ἑβραίων πλανήται οὐ γὰρ "εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατάπαυσιν (αὐτοῦ)" λέγονται "διὰ τὴν ἀπιστίαν," πρὶν ἢ σφᾶς αὐτοὺς κατακολουθήσαντας τῷ Μωϋσέως διαδόχω ὀψέ ποτε ἔργω μαθείν. ούκ αν άλλως σωθήναι μη ούχι ως Ίησους πεπιστευκότας.

Φιλάνθρωπος δὲ ὢν ὁ κύριος πάντας ἀνθρώπους "εἰς ἐπί- 10 γνωσιν της άληθείας" παρακαλεί, ὁ τὸν παράκλητον ἀποστέλλων. Τίς οὖν ἡ ἐπίγνωσις; Θεοσέβεια · "θεοσέβεια δὲ πρὸς πάντα ἀφέλιμος" κατά τὸν Παῦλον, "ἐπαγγελίαν ἔγουσα ζωῆς τῆς νῦν καὶ τῆς μελ-4 λούσης." Πόσου ώμολογήσατε, ὧ ἄνθρωποι, εἰ ἐπιπράσκετο σωτηρία

αϊδιος, ώνήσασθαι άν; Οὐδὲ εἰ τὸν Πακτωλόν τις ὅλον, τοῦ χρυσίου τὸ 15 δεθμα τὸ μυθικόν, ἀπομετρήσαι, ἀντάξιον σωτηρίας μισθὸν ἀριθμήσει.

^{1-2 1} Tm 1:14 2-3 cf. Heb 3:10 3-4 cf. Mt 3:3 (= Is 40:3); *Protr*. 9.9; Paed. 2.112.1 5-9 cf. Nu 14:21-24 6-7 cf. Heb 3:18-19 10-11 1 11 cf. Jo 15:26 12-14 1 Tm 4:8 Cf. Paed. 3.96.1 15 τὸν Πακτωλόν: cf. Paed. 3.10.2

¹ εἰκότως ἄρα P¹ : Καί γε Cat. 4 ὁ Ἰωάννης Cat. / δη Heyse, Klostermann : $\delta \dot{\epsilon} P^1$: om. Cat. 7 αὐτοῦ addidi ex NT (cf. 84.17 μου) post ἀφέλιμος addunt ἐστιν NT, Clem. 14-15 πόσου ώμολογήσατε et ώνήσασθαι αν P¹ : Πόσου, ὁμολογήσατε, et ἀνήσασθε Jackson, agn. Staehlin

Μὴ οὖν ἀποκάμητε· ἔξεστιν ὑμῖν, ἢν ἐθέλητε, ἐξωνήσασθαι 1 τὴν πολυτίμητον σωτηρίαν οἰκείῳ θησαυρῷ, ἀγάπῃ καὶ πίστει, ζωῆς ὅς ἐστιν ἀξιόλογος μισθός. Ταύτην ἡδέως τὴν τιμὴν ὁ θεὸς λαμβάνει· "ἠλπίκαμεν γὰρ ἐπὶ θεῷ ζῶντι, ὅς ἐστι σωτὴρ πάντων ἀνθρώπων, μάλιστα πιστῶν." Ι Οἱ δὲ ἄλλοι, περιπεφυκότες τῷ κόσμῷ οἱα φυκία 2 τινὰ ἐνάλοις πέτραις, ἀθανασίας ὀλιγωροῦσιν, καθάπερ ὁ Ἰθακήσιος γέρων οὐ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἐν οὐρανῷ πατρίδος, πρὸς δὲ καὶ τοῦ ὄντως ὄντος ἱμειρόμενοι φωτός, ἀλλὰ τοῦ καπνοῦ.

Θεοσέβεια δέ, έξομοιοῦσα τῷ θεῷ κατὰ τὸ δυνατὸν τὸν ἄν10 θρωπον, κατάλληλον ἐπιγράφεται διδάσκαλον θεόν, τὸν καὶ μόνον ἀπεικάσαι κατ' ἀξίαν δυνάμενον ἄνθρωπον θεῶ.

86

P f. 41^r

c. 86 1 Μὴ οὖν ἀποκάμητε : cf. 68.6; Paed. 1.99.2; 2.101.3 2 ἀγάπη καὶ πίστει : cf. Paed. 3.78.2; Strom. 3.69.3; 7.55.7–56.1; 1 Th 3:6; 5:8; 1 Tm 1:14; 2 Tm 1:13; Phm 5 et al. 4–5 1 Tm 4:10. Cf. Strom. 6.161.6 5–6 φυκία τινά : cf. Plat. Rei publ. 10, 611 d 5 6–7 ὁ Ἰθακήσιος γέρων : cf. Method. De autexusio 1.1 8 τοῦ καπνοῦ : cf. Odyss. 1.57–59 9–10 cf. Plat. Theaet. 176 b 1 Φυγὴ δὲ [sc. ἐνθένδε ἐκεῖσε] ὁμοίωσις θεῷ κατὰ τὸ δυνατόν. Cf. Protr. 122.18; Strom. 1.52.3; 2.80.5–81.1; 2.100.3; 2.131.5; 2.133.3; 2.136.6; 3.42.5; 4.139.4; 4.152.3; 4.168.2; 5.95.1; 6.97.1; 6.104.2; 6.150.3; 7.3.6; 7.84.2; 7.86.5; Quis dives salvetur 7.3

c. 86 5 μάλιστα P^1 , NT : μάλιστα δὲ Strom. 6 ἐνάλοις : ἐν– in ras. P^1

⁸ ίμειρόμενοι Markland : ίμειρόμενος P1

Ταύτην ὁ ἀπόστολος τὴν διδασκαλίαν θείαν ὄντως ἐπιστά—
μενος, "Σὰ δέ, ὧ Τιμόθεε, ...," φησίν, "ἀπὸ βρέφους ἱερὰ γράμματα
οἶδας, τὰ δυνάμενά σε σοφίσαι εἰς σωτηρίαν διὰ πίστεως ⟨τῆς⟩ ἐν
2 Χριστῷ." Ἱερὰ γὰρ ὡς ἀληθῶς τὰ ἱεροποιοῦντα καὶ θεοποιοῦντα
γράμματα, ἐξ ὧν γραμμάτων καὶ συλλαβῶν τῶν ἱερῶν τὰς συγ— 5
κειμένας γραφάς, τὰ συντάγματα, ὁ αὐτὸς ἀκολούθως ἀπόστολος
"θεοπνεύστους" καλεῖ, "ἀφελίμους" οἴσας "πρὸς διδασκαλίαν, πρὸς
ἔλεγχον, πρὸς ἐπανόρθωσιν, πρὸς παιδείαν τὴν ἐν δικαιοσύνῃ, ἵνα
ἄρτιος ἢ ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐξηρτημένος."

3 Οὐκ ἄν τις οὕτως ἐκπλαγείη τῶν ἄλλων ἀγίων τὰς προ- 10 τροπάς, ὡς αὐτὸν τὸν κύριον τὸν φιλάνθρωπον· οὐδὲν γὰρ ἀλλ' ἢ τοῦτο ἔργον μόνον ἐστὶν αὐτῷ, ⟨τὸ⟩ σῷζεσθαι τὸν ἄνθρωπον. Βοῷ γοῦν ἐπείγων εἰς σωτηρίαν αὐτός· "ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν·"
4 ἐπιστρέφει τοὺς ἀνθρώπους πλησιάζοντας τῷ φόβῳ. Ταύτη καὶ ὁ ἀπόστολος τοῦ κυρίου παρακαλῶν τοὺς Μακεδόνας ἑρμηνεὺς γίνεται 15 τῆς θείας φωνῆς, "ὁ κύριος ἤγγικεν" λέγων· "εὐλαβεῖσθε μὴ κατα-ληφθῶμεν κενοί." 'Υμεῖς δὲ ἐς τοσοῦτον ἀδεεῖς, μᾶλλον δὲ ἄπιστοι, μήτε | αὐτῷ πειθόμενοι τῷ κυρίῳ, μήτε τῷ Παύλῳ, καὶ ταῦτα ὑπὲρ Χριστοῦ δεδεμένω.

P f. 41^V

c. 87 2-4 2 Tm 3:14-15 7-9 2 Tm 3:16-17. Cf. 4.16; Strom. 7.101.5 12 cf. Paed. 1.81.3; Strom. 6.46.1 Ένεργεῖ δέ, οἶμαι, καὶ ὁ σωτήρ, ἐπεὶ τὸ σώζειν ἔργον αὐτοῦ 13 Mt 4:17 16 Ph 4:5 (Ὁ κύριος ἐγγύς) 16-17 in NT non invenitur. Ft. cf. Mt 25:28-29; Lc 19:24-26; 1 Cor 15:58 εἰδότες ὅτι ὁ κόπος ὑμῶν οὐκ ἔστιν κενὸς ἐν κυρίφ 18-19 cf. Ph 1:7 et al.

c. 87 2 ὧ Τιμόθεε om. NT / ἱερὰ P^{l} , NT : τὰ ἱερὰ m^{2} , Victorius et NT codd. aliquot 3 τῆς ex NT add. Arcerius 3–4 ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ NT 8 ἔλεγχον P^{l} et NT codd. aliquot : ἐλεγμὸν NT 12 τὸ addidi 19 δεδεμένωι corr. in δεομένωι P^{l} (cf. 2 Cor 5:20)

"Γεύσασθε καὶ ἴδετε ὅτι χρηστὸς ὁ θεός." Ἡ πίστις εἰσάξει, ἡ 1 πεῖρα διδάξει, ἡ γραφὴ παιδαγωγήσει, "δεῦτε, ὧ τέκνα," λέγουσα, "ἀκούσατέ μου φόβον κυρίου διδάξω ὑμᾶς." Εἶτα ὡς ἤδη πεπιστευκόσι συντόμως ἐπιλέγει "Τίς ἐστιν ἄνθρωπος ὁ θέλων ζωήν, ἀγαπῶν ἡμέρας ἰδεῖν ἀγαθάς;" Ἡμεῖς ἐσμεν, φήσομεν, οἱ τὰγαθοῦ προσκυνηταί, οἱ τῶν ἀγαθῶν ζηλωταί.

'Ακούσατε οὖν "οἱ μακράν," ἀκούσατε "οἱ ἐγγύς·" οὐκ ἀπεκρύ— 2 βη τινὰς ὁ Λόγος· φῶς ἐστι κοινόν, ἐπιλάμπει πᾶσιν ἀνθρώποις· οὐδεὶς Κιμμέριος ἐν Λόγφ. Σπεύσωμεν εἰς σωτηρίαν, ἐπὶ τὴν παλιγγενεσίαν· εἰς μίαν ἀγάπην συναχθῆναι οἱ πολλοὶ κατὰ τὴν τῆς μοναδικῆς οὐσίας ἕνωσιν σπεύσωμεν. 'Αγαθοεργούμενοι ἀναλόγως ἑνότητα διώκωμεν, τὴν ἀγαθὴν ἐκζητοῦντες μονάδα. 'Η δὲ ἐκ πολλῶν ἕνωσις, ἐκ πολυ— 3 φωνίας καὶ διασπορᾶς ἀρμονίαν λαβοῦσα θεϊκήν, μία γίνεται συμφωνία, ἐνὶ χορηγῷ καὶ διδασκάλῳ τῷ Λόγῳ ἑπομένη, ἐπ' αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν ἀναπαυομένη, "'Αββᾶ" λέγουσα "ὁ πατήρ·" ταύτην ⟨γὰρ⟩ ὁ θεὸς τὴν φωνὴν τὴν ἀληθινὴν ἀσπάζεται, παρὰ τῶν αὐτοῦ παίδων πρώτην καρπούμενος.

88

¹ Ps 33:9. Cf. Paed, 1.44.1; Strom. 5.66.3 c. 88 2-3 Ps 33:12. Cf. Strom. 7.81.3 7 cf. Is $57:19 = Eph \ 2:17$ et al. 8 cf. Jo 1:9; Protr. 9 Κιμμέριος : cf. Odyss. 11.14 ss.; Lact. Div. inst. 5.3.23 O caecum 84.28; 113.19 pectus, o mentem Cimmeriis, ut aiunt, tenebris atriorem; Otto, Die Sprichwörter der Römer, Nr. 387 / παλιγγενεσίαν : cf. Strom. 2.147.2; Quis dives salvetur 42.15 άγάπην : i.q. δείπνον, εστίασιν. Cf. Paed. 2.4.3 Τὴν ἀγάπην τὴν ἡγιασμένην et al.; Jd 12; Ignatii Ep. ad Rom. 7.3; Ep. ad Smyrn. 8.2 12 μονάδα : cf. Jo 17:21-23; Paed. 1.71.1 εν δε ὁ θεὸς καὶ ἐπέκεινα τοῦ ένὸς καὶ ὑπερ αὐτὴν μονάδα; Strom. 6.87.2 ... εἰς μονάδα τελευτώσης της του δικαίου προκοπής και είς την ενότητα της πίστεως 14 συμφωνία : cf. 120.20 / χορηγῶ : cf. Strom. 5.7.8 καταπέμπεται ὁ σωτήρ, τῆς (τ) άγαθοῦ κτίσεως διδάσκαλός τε καὶ χορηγός 15 cf. Mc 14:36; Rm 8:15; Gal 4:6 16-17 cf. Jc 1:18; Philon. De spec. legg. 4.180

c. 88 1 χρηστὸς m²: χ̄σ̄ P¹ m¹, Χριστὸς Victorius 2 ὧ om. LXX, Clem.
 10 ἀγάπην P¹: ἀγέλην coni. Staehlin (cf. 116.1; Paed. 2.25.3; Strom. 1.156.3; 1.169.2; Jo
 10:16) 14 χορηγῷ Jackson : χορευτῆι P¹ 16 γὰρ addidi

X

89

P f. 42^r

Vi p. 33

Τοῦτ' αὐτὸ γάρ τοι τὸ κάλλιστον τῶν ἐγχειρουμένων ἐστίν, 15 ὑποδεῖξαι ὑμῖν ὡς ἀπὸ μανίας καὶ τοῦ τρισαθλίου τούτου ἔθους ἐμισήθη ἡ θεοσέβεια· οὐ γὰρ ἂν ἐμισήθη ποτὲ ἢ ἀπηγορεύθη ἀγαθὸν τοσοῦτον, οὖ μεῖζον οὐδὲν ἐκ θεοῦ δεδώρηταί πω τῆ τῶν ἀνθρώπων γενέσει, εἰ μὴ συναρπαζόμενοι τῷ ἔθει, εἶτα μέντοι ἀποβύσαντες τὰ

c. 89 1–2 cf. Iustini 1 Apol. 49.6 τὰ παλαιὰ ἔθη καλὸν εἶναι τηρεῖν λέγοντες; Min. Fel. Oct. 6.1; Ps.—Iustini Coh. 1.1 et 35.2; Ps.—Meliton. Apol. 12 Quodcumque reliquerunt nobis patres nostri colimus 3–5 cf. Plat. Rei publ. 1, 330 b 1–7; Eurip. Fr. 282.6; Iustini 1 Apol. 12.7; Ps.—Melit. Apol. 12 9 ἐπὶ ⟨μὲν⟩ τῶν πάτων : cf. 27.1 17 ἐμισήθη : cf. Mt 10:22; 24:9; Ep. ad Diogn. 5.11–17; Iustini 1 Apol. 1.1; Tertull. Apolog. 1.4; 2.3; 4.1 (odium publicum) et saepius 17–19 cf. Plat. Tim. 47 b 1 ... ἐπορισάμεθα φιλοσοφίας γένος, οὖ μεῖζον ἀγαθὸν οὕτ' ἦλθεν οὕθ' ἤξει ποτὲ τῷ θνητῷ γένει δωρηθὲν ἐκ θεῶν; Cic. Tusc. 1.64; Sen. Ep. 90.1 19–20 ἀποβύσαντες τὰ ὧτα ἡμῖν : cf. 106.4

c. 89 2 καὶ ss. P^1 3 συνείθισαν m^2 : συνήθισαν P^1 m^1 3 et 5 δαὶ P^1 , corr. Dindorf 6 ἃ in mg. P^1 7 τε P^1 : τότε Kroll / ἄφλομεν ἐπιτελοῦμεν m^2 : ὀφλῶμεν ἐπὶ τέλους μὲν P^1 m^1 9 μὲν add. Cobet (Log. Herm., p. 253) / πάτων Ο. Casel : παθῶν P^1 : πλόων Cobet, agn. Staehlin 11 καταλιπόντες Cobet (p. 252) : καταλείποντες P^1 12 ἐπὶ P^1 : οὐκ ἐπὶ P^2 m^1 13 ἐπιζητήσομεν Sylburg : ἐπιζητήσωμεν P^1 18–19 τῆι et γενέσει P^1 : τῷ et γένει coni. Staehlin

20 ὧτα ἡμῖν, οἷον ἵπποι σκληραύχενες ἀφηνιάζοντες, τοὺς χαλινοὺς ἐνδακόντες, ἀπεφεύγετε τοὺς λόγους, ἀποσείσαθαι μὲν τοὺς ἡνιόχους ὑμῶν τοῦ βίου ἡμᾶς ἐπιποθοῦντες, ἐπὶ δὲ τοὺς κρημνοὺς τῆς ἀπωλείας ὑπὸ τῆς ἀνοίας φερόμενοι, ἐναγῆ τὸν ἅγιον ὑπελαμβάνετε τοῦ θεοῦ λόγον.

τοῦ βίου ἡμᾶς : cf. 121.3; Paed. 3.53.2

^{20–21} cf. Plat. *Phaedri* 254 d 7 ἐνδακὼν τὸν χαλινόν 21–22 τοὺς ἡνιόχους ὑμῶν

²¹ ἀπεφεύγετε et 23 ὑπελαμβάνετε Heyse, Mayor : ἀποφεύγετε et ὑπολαμβάνετε P^1

Έπεται τοιγαροῦν ὑμῖν κατὰ τὸν Σοφοκλέα τὰ ἐπίχειρα τῆς ἐκλογῆς,

νοῦς φροῦδος, ὧτ' ἀχρεῖα, φροντίδες κεναί,

P f. 42^v

καὶ οὐκ ἴστε ὡς παντὸς μᾶλλον τοῦτο ἀληθές, ὅτι ἄρα οἱ μὲν ἀγαθοὶ καὶ θεοσεβεῖς ἀγαθῆς τῆς ἀμοιβῆς τεύξονται, τἀγαθὸν Ι τετιμηκότες, σοἱ δὲ ἐκ τῶν ἐναντίων πονηροὶ τῆς καταλλήλου τιμωρίας, καὶ (ὅτι) τῷ γε ἄρχοντι τῆς κακίας ἐπήρτηται κόλασις. 'Απειλεῖ γοῦν αὐτῷ ὁ προφήτης Ζαχαρίας. "Ἐπιτιμήσαι ⟨κύριος⟩ ἐν σοὶ ὁ ἐκλεξάμενος τὴν Ἱερουσαλήμ· οὐκ ἰδοὺ τοῦτο δαλὸς ἐξεσπασμένος ἐκ πυρός;"

Τίς οὖν ἔτι τοῖς ἀνθρώποις ὄρεξις ἔγκειται θανάτου ἑκουσίου; 10 Τί δὲ τῷ δαλῷ τῷ θανατηφόρῳ τούτῳ προσ(πε)φεύγασιν, μεθ' οὖ καταφλεχθήσονται, ἐξὸν βιῶναι καλῶς κατὰ τὸν θεόν, οὐ κατὰ τὸ 3 ἔθος; Θεὸς μὲν γὰρ ζωὴν χαρίζεται, ἔθος δὲ πονηρὸν μετὰ τὴν ἐνθένδε ἀπαλλαγὴν μετάνοιαν κενὴν ἄμα τιμωρίᾳ προστρίβεται παθὼν δέ τε νήπιος ἔγνω," ὡς ἀπολλύει δεισιδαιμονία καὶ σῷζει 15 θεοσέβεια.

c. 90 3 Sophoclis Fr. 949 Radt (= 863 Nauck²). Etiam ap. Stob. Flor. 4.50.64 (praecedit versus πάντ' ἐμπέφυκε τῷ μακρῷ γήρα κακά·) 8–9 Zch 3:2. Cf. Iustini Dial. 79.4; 116.3 13 ζωὴν χαρίζεται : cf. 84.7–8; 117.14 15 Hes. Op. 218

c. 90 3 ὧτα P^1 (ὧτ' Sylburg) : ἔργ' Stob. 6 ὅτι addidi 8 κύριος addidi ex LXX 9 οὐκ ἰδοὺ : κ et ι in ras. P^2 / δαλὸς P^1 , LXX cod. V, Iust., text. Masoret. (ed. Ziegler²) : ⟨ὡς⟩ δαλὸς Sylburg ex LXX 10 τίς P^1 : τί Koetschau 11 δαὶ P^1 , corr. Dindorf / προσπεφεύγασιν P^1 π 15 τε corr. ex γε P^1

'Ιδέτω τις ὑμῶν τοὺς παρὰ τοῖς ('Ελλησιν) εἰδώλοις λατρεύ— 1 οντας, κόμη ὑυπῶντας, ἐσθῆτι πιναρᾳ καὶ κατερρωγυία καθυβ— ρισμένους, λουτρῶν μὲν παντάπασιν ἀπειράτους, ταῖς δὲ τῶν ὀνύχων ἀκμαῖς ἐκτεθηριωμένους, πολλοὺς δὲ καὶ τῶν αἰδοίων ἀφηρημένους, — 5 ἔργῳ δεικνύντας τῶν εἰδώλων τὰ τεμένη τάφους τινὰς ἢ δεσμω— τήρια· οὖτοί μοι δοκοῦσι πενθεῖν, οὐ θρησκεύειν τοὺς θεούς, ἐλέου μᾶλλον ἢ θεοσεβείας ἄξια πεπονθότες.

Καὶ ταῦτα ὁρῶντες ἔτι τυφλώττετε καὶ οὐχὶ πρὸς τὸν δεσ- 2 πότην τῶν πάντων καὶ κύριον τῶν ὅλων ἀναβλέψετε; Οὐχὶ δὲ καταφεύξεσθε, ἐκ τῶν ἐνταῦθα δεσμωτηρίων ἐκφυγόντες, ἐπὶ τὸν ἔλεον τὸν ἐξ οὐρανῶν; Ὁ γὰρ θεὸς ἐκ πολλῆς τῆς φιλανθρωπίας ἀντ- 3 έχεται τοῦ ἀνθρώπου, ὥσπερ ἐκ καλιᾶς ἐκπίπτοντος νεοττοῦ ἡ μήτηρ ὄρνις ἐφίπταται· εἰ δέ που καὶ θηρίον ἑρπυστικὸν περιΙχάνοι τῷ νεοτ- τῶ.

P f. 43^r

9 1

μήτηρ δ' ἀμφιποτᾶται ὀδύρομένη φίλα τέκνα:

15

ό δὲ θεὸς πατήρ, καὶ ζητεῖ τὸ πλάσμα (αὐτοῦ) καὶ ἰᾶται τὸ παράπτωμα καὶ διώκει τὸ θηρίον καὶ τὸν νεοττὸν αὖθις ἀναλαμβάνει ἐπὶ τὴν καλιάν, ἀναπτῆναι παρορμῶν.

c. 91 2-4 cf. Tatiani Orat. 25.1 15 Iliad. 2.315. Etiam ap. Orig. C. Cels. 4.91

c. 91 1 παρὰ del. Heyse / μΕλλησιν supplevi 2 κατερρηγυίαι P^1 m^1 , -ω-super -η- P^2 m^2 7 πεπονθότας Mayor 10 ἐκφυγόντες scripsi : ἐκφεύγοντες P^1 13 ὄρνις del. Cobet (Log. Herm., p. 255) / ἑρπυστικὸν Sylburg : ἑρπιστικὸν P^1 m^1 : ἑρπηστικὸν m^2 15 ἀμφιποτᾶτο Hom. 16 αὐτοῦ addidi

Εἶτα κύνες μὲν ἤδη πεπλανημένοι ὀδμαῖς ῥινηλατοῦντες ἐξίχνευσαν τὸν δεσπότην, καὶ ἵπποι τὸν ἀναβάτην ἀποσεισάμενοι ἑνί που συρίγματι ὑπήκουσαν τῷ δεσπότη· "ἔγνω" δέ, φησί, "βοῦς τὸν κτησάμενον καὶ ὄνος τὴν φάτνην τοῦ κυρίου αὐτοῦ· Ἰσραὴλ δέ με οὐκ ἔγνω." Τί οὖν ὁ κύριος; Οὐ μνησικακεῖ, ἔτι ἐλεεῖ, ἔτι τὴν μετάνοιαν σὰπαιτεῖ.

Ἐρέσθαι δὲ ὑμᾶς βούλομαι, εἰ οὐκ ἄτοπον ὑμῖν δοκεῖ, πλάσμα ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἐπιγεγονότας τοῦ θεοῦ καὶ παρ' αὐτοῦ τὴν ψυχὴν εἰληφότας καὶ ὄντας ὅλως τοῦ θεοῦ, ἐτέρῳ δουλεύειν δεσπότη, πρὸς δὲ καὶ θεραπεύειν ἀντὶ μὲν τοῦ βασιλέως τὸν τύραννον, ἀντὶ δὲ 10 τοῦ ἀγαθοῦ τὸν πονηρόν. Τίς γάρ, ὢ πρὸς τῆς ἀληθείας, σωφρονῶν γε τἀγαθὸν καταλιπὼν κακία σύνεστιν, τίς δὲ [ὅστις] τὸν θεὸν ἀποφυγὼν δαιμονίοις συμβιοῖ, τίς δὲ υἰὸς εἶναι δυνάμενος τοῦ θεοῦ δουλεύειν ἥδεται; "Η τίς οὐρανοῦ πολίτης εἶναι δυνάμενος ἔρεβος διώκει, ἐξὸν παράδεισον γεωργεῖν καὶ οὐρανὸν περιπολεῖν καὶ τῆς ζωτικῆς 15 καὶ ἀκηράτου μεταλαμβάνειν πηγῆς, κατ' ἴχνος ἐκείνης τῆς φωτεινῆς ἀεροβατοῦντα νεφέλης, ὥσπερ ὁ 'Ηλίας, θεωροῦντα τὸν ὑετὸν ⟨τὸν⟩ σωτήριον;

P f. 43^v Vi p. 34 4 Οἱ δὲ σκωλήκων δίκην περὶ τέλματα καὶ βορβόρους, τὰ ἡδονῆς ῥεύματα, καλινδούμενοι ἀνονήτους καὶ ἀνοήτους ἐκβόσκονται 20 τρυφάς, Ι ὑώδεις τινὲς ἄνθρωποι. ""Υες" γάρ, φησίν, "ἥδονται βορβόρω μᾶλλον ἢ καθαρῷ Ι ὕδατι" καὶ "ἐπὶ φορυτῷ μαργαίνουσιν" κατὰ 5 Δημόκριτον. Μὴ δῆτα οὖν, μὴ δῆτα ἐξανδραποδισθῶμεν μηδὲ ὑώδεις

³⁻⁵ Is 1:3. Cf. Paed. 2.73.6; Strom. 5.54.1 8 ἐπιγεγονότας : cf. Plat. Phaedri 245 a 5 τοὺς ἐπιγιγνομένους παιδεύει et G.W. Butterworth, Class. Quart. 10 (1916), p. 205 n. 1 14 οὐρανοῦ πολίτης : cf. Ph 3:20 et Paed. 1.45.2; 3.9.1; Strom. 3.95.2; 4.12.6 15 παράδεισον γεωργείν : cf. Gn 2:15 / οὐρανὸν περιπολείν : cf. Plat. Phaedri 246 b 7 15-16 τῆς ζωτικῆς ... πηγῆς : cf. Jo 4:14; Paed. 1.83.3 της φωτεινης ... νεφέλης : cf. Mt 17:5 νεφέλη φωτεινή άεροβατοῦντα : cf. Aristoph. Nub. 225 17–18 cf. 1 Rg 18:44–45 Cleomedis Caelestium 2.1.515 ed. Todd ... καθάπερ τις σκώληξ έν πάνυ πονηρώ τε καὶ κοπρώδει βορβόρφ καλινδούμενος 21-22 Heracliti Fr. 36 Marcovich (= B 13 DK). Cf. Strom. 1.2.2; 2.68.3; 5.51.3; 2 Pt 2:22 et saepius 22 Democriti Fr. 147 DK. Etiam ap. Plut. De sanit. praec. 129 A; Arat. Phaen. 1123 et al.

c. 92 2–3 ἑνί που Anonymus ap. Jo. Potter : ἐν ἵππου P^1 m 1 8 ἡμᾶς Jackson : ὑμᾶς P^1 11 γε ss. add. P^1 12 καταλιπὼν et ἀποφυγὼν Mayor : καταλείπων et ἀποφεύγων P^1 / δαὶ hic et v. 13 P^1 , corr. Dindorf / ὅστις seclusi : ὅσιος Mayor, Wendland : ὅστις ⟨γε φρενήρης⟩ Jackson 13–14 δουλεύων Jackson 18 τὸν add. Sylburg 21 φασίν Arcerius

γενώμεθα, ἀλλ' "ὡς τέκνα φωτὸς" γνήσια ἀναθρήσωμεν καὶ ἀνα-25 βλέψωμεν εἰς τὸ φῶς, μὴ νόθους ἡμᾶς ἐξελέγξῃ ὁ κύριος ὥσπερ ὁ ἥλιος τοὺς ἀετούς.

²⁴ Eph 5:8 25–26 cf. Aeliani N.A. 2.26; 9.3 et saepius. Cf. R.E. I (1893), col. 371.55

1 Μετανοήσωμεν οὖν καὶ μεταστῶμεν ἐξ ἀμαθίας εἰς ἐπιστή—
μην, ἐξ ἀφροσύνης εἰς φρόνησιν, ἐξ ἀκρασίας εἰς ἐγκράτειαν, ἐξ
2 ἀδικίας εἰς δικαιοσύνην, ἐξ ἀθεότητος εἰς θεόν. Καλὸς ὁ κίνδυνος
αὐτομολεῖν πρὸς θεόν. Πολλῶν δὲ καὶ ἄλλων ἔστιν ἀπολαῦσαι
ἀγαθῶν τοὺς δικαιοσύνης ἐραστάς, οῖ τὴν ἀίδιον διώκομεν σωτηρίαν, 5
ἀτὰρ δὴ καὶ ὧν αὐτὸς αἰνίττεται ὁ θεὸς διὰ Ἡσαίου λαλῶν・""Εστι
3 κληρονομία τοῖς θεραπεύουσι κύριον." Καλή γε καὶ ἐράσμιος ἡ
κληρονομία, οὐ χρυσίον, οὐκ ἄργυρος, οὐκ ἐσθής, τὰ τῆς γῆς, ἔνθα που
σὴς καὶ ληστὴς [που] καταδύεται περὶ τὸν χαμαίζηλον πλοῦτον
ὀφθαλμιῶν, ἀλλ' ἐκεῖνος ὁ θησαυρὸς τῆς σωτηρίας, πρὸς ὄν γε ἐπεί—
γεσθαι χρὴ φιλολόγους γενομένους· συναπαίρει γὰρ ἡμῖν ἐνθένδε τὰ
ἔργα τὰ ἀστεῖα καὶ συνίπταται τῷ τῆς ἀληθείας πτερῷ.

c. 93 3 Καλὸς ὁ κίνδυνος : cf. Plat. Phaedon. 114 d 6; Hor. Carm. 3.25.18–19 dulce periculum est / ... sequi deum 6–7 Is 54:17 8–9 cf. Mt 6:19–20 et Strom. 3.56.2; 3.86.3; 4.33.4 11–12 cf. 106.11–12; Strom. 5.83.1; 7.40.1 et al.; Tatiani Orat. 20.1; Plat. Phaedri 246 e 2 τὸ τῆς ψυχῆς πτέρωμα et al.

c. 93 8 τὰ τῆς γῆς post v. 9 καὶ in P^I , transp. Markland, del. Staehlin 9 που del. Wilamowitz 11 γὰρ scripsi : δὲ P^I

Ταύτην ἡμιν τὴν κληρονομίαν ἐγχειρίζει ἡ ἀίδιος διαθήκη τοῦ 1 θεοῦ, τὴν ἀίδιον δωρεὰν χορηγοῦσα. Ὁ γὰρ φιλόστοργος οὖτος ἡμῶν πατήρ, ὁ ὄντως πατήρ, οὐ παύεται προτρέπων, νουθετῶν, παιδεύων, φιλῶν οὐδὲ γὰρ σῷζων παύεται, συμβουλεύει δὲ τὰ Ι ἄριστα· "δίκαιοι γένεσθε, λέγει κύριος· οἱ διψῶντες πορεύεσθε ἐφ' ὕδωρ, καὶ ὅσοι μὴ ἔχετε ἀργύριον, βαδίσατε καὶ ἀγοράσατε καὶ πίετε ἄνευ ἀργυρίου."

Ἐπὶ τὸ λουτρόν, ἐπὶ τὴν σωτηρίαν, ἐπὶ τὸν φωτισμὸν παρακα— 2 λεῖ μονονουχὶ βοῶν καὶ λέγων· "Γῆν σοι δίδωμι καὶ θάλατταν, παιδίον· οὐρανόν τε καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα ζῷά σοι χαρίζομαι· μόνον, οὧ παιδίον, δίψησον τοῦ πατρός· ἀμισθεί σοι δειχθήσεται ὁ θεός."

Οὐ καπηλεύεται ἡ ἀλήθεια· δίδωσί σοι καὶ τὰ πτηνὰ καὶ τὰ νηκτὰ καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς· ταῦτά σου ταῖς εὐχαρίστοις τρυφαῖς δεδη— 3 μιούργηκεν ὁ πατήρ. 'Αργυρίω μὲν ἀνήσεται ὁ νόθος, ⟨ὃς⟩ "ἀπωλείας ἐστὶ παιδίον," ὃς "μαμωνῷ δουλεύειν" προήρηται, σοὶ δὲ τὰ σὰ ἐπι— τρέπει, τῷ γνησίω λέγω, τῷ φιλοῦντι τὸν πατέρα, δι' ὃν "ἔτι ἐργά— ζεται," ῷ μόνω καὶ ὑπισχνεῖται λέγων· "Καὶ ἡ γῆ οὐ πραθήσεται εἰς βεβαίωσιν" (οὐ γὰρ κυροῦται τῆ φθορῷ)· "ἐμὴ γάρ ἐστιν πᾶσα ἡ γῆ." "Εστι δὲ καὶ σή, ἐὰν ἀπολάβης τὸν θεόν.

"Όθεν ἡ γραφὴ εἰκότως εὐαγγελίζεται τοῖς πεπιστευκόσιν· "οί 4 δὲ ἄγιοι κυρίου κληρονομήσουσι τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ καὶ τὴν δύναμιν

94

P f. 44^r

³⁻⁴ cf. 6.6-8; 84.3-4 4-6 Is 54:17-55.1. Cf. Strom. 1.10.1 2 Cor 2:17 Οὐ γάρ ἐσμεν ὡς οἱ πολλοὶ καπηλεύοντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ...; Paed. 3.79.2 τοὺς καπηλεύοντας τὴν ἀλήθειαν 11-13 cf. Gn 1:28 14 μαμωνά δουλεύειν : cf. Mt 6:24; Lc 16:13; Strom. 4.30.4; 7.71.6 17:12 16 cf. Jo 5:17: Strom. 1.12.3: 6.46.1 16-17 Lv 25:23. Cf. Philon, De Cherubim 108 et 119 19-23 cf. Constit. apost. 7.32.5 ed. M. Metzger: Τότε ἀπελεύσονται οἱ μὲν πονηροί είς αιώνιον κόλασιν, οι δε δίκαιοι πορεύσονται είς ζωήν αιώνιον, κληρονομοῦντες ἐκεῖνα, ὰ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδεν καὶ οὖς οὐκ ἤκουσεν καὶ ἐπὶ καρδίαν άνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασιν ὁ θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν, καὶ χαρήσονται [cf. Rm 14:17] ἐν τῆ βασιλεία τοῦ θεοῦ τῆ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ et Resch, Agrapha², pp. 110-11; Testamentum Iesu Christi 11.16-20 ed. C. Schmidt (T.U. 43 [1919], p. 66*): "Und es werden die Gerechten, die den Weg der Gerechtigkeit gegangen waren, die Herrlichkeit Gottes erben. Und es wird ihnen seine Kraft gegangen werden, welche kein Auge gesehen hatte noch Ohr gehört. Und sie werden sich in meinem Reiche freuen."

c. 94 2 χορηγοῦσαν corr. in χορηγοῦσα P^1 / γὰρ scripsi : δὲ P^1 5 γένεσθε P^1 : ἔσεσθε LXX 6 βαδίσατε καὶ P^1 : βαδίσαντες LXX 12 τροφαῖς Schwartz 13 ante ἀργυρίωι addunt ἄπερ in mg. P^2 , ss. P^3 , at in textu m 1 / ἀνήσεται corr. ex ἀνηθήσεται P^1 / ὃς ss. add. P^2 , in textu m 1 14 ἐστὶ del. Schwartz / σοὶ in ras. P^1 15 λέγω Mayor : λέγει P^1 17 πᾶσα P^1 et Philo : om. LXX

αὐτοῦ." Ποίαν, ὧ μακάριε, δόξαν, εἰπέ μοι· "ἣν ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδεν οὐδὲ οὖς ἤκουσεν οὐδὲ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου ἀνέβη·" "καὶ χαρήσονται ἐπὶ τῆ βασιλεία τοῦ κυρίου αὐτῶν εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν."

^{21-22 1} Cor 2:9. Cf. 118.22-23; Paed. 1.37.1; 2.129.4; 3.86.2; Strom. 2.15.3; 4.114.1; 4.135.3; 5.40.1; 6.68.1; Exc. ex Theod. 10.5; Quis dives salvetur 23.3

Έχετε, ὧ ἄνθρωποι, τὴν θείαν τῆς χάριτος ἐπαγγελίαν, ἀκη- 1 κόατε καὶ τὴν ἄλλην τῆς κολάσεως ἀπειλήν, δι' ὧν ὁ κύριος σώζει, φόβφ καὶ χάριτι παιδαγωγῶν τὸν ἄνθρωπον. Τί μέλλομεν; Τί οὐκ ἐκκλίνομεν τὴν κόλασιν; Τί Ιοὐ καταδεχόμεθα τὴν δωρεάν; Τί δὲ οὐχ αἰρούμεθα τὰ βελτίονα, θεὸν ἀντὶ τοῦ πονηροῦ, καὶ σοφίαν εἰδωλο-λατρείας προκρίνομεν καὶ ζωὴν ἀντικαταλλασσόμεθα θανάτου;

"'Ίδοὺ τέθεικα πρὸ προσώπου ὑμῶν," φησί, "τὸν θάνατον καὶ 2 τὴν ζωήν." Πειράζει σε ὁ κύριος ἐκλέξασθαι τὴν ζωήν, συμβουλεύει σοι ὡς πατὴρ πείθεσθαι τῷ θεῷ. "'Εὰν" γὰρ "ἀκούσητέ μου," φησί, "καὶ θελήσητε, τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς φάγεσθε" (ὑπακοῆς ἡ χάρις)· "ἐὰν δὲ μὴ ὑπακούσητέ μου μηδὲ θελήσητε, μάχαιρα ὑμᾶς καὶ πῦρ κατέ—δεται" (παρακοῆς ἡ κρίσις)· "τὸ γὰρ στόμα κυρίου ἐλάλησεν ταῦτα" (νόμος ἀληθείας λόγος κυρίου).

Βούλεσθε ὑμῖν ἀγαθὸς γένωμαι σύμβουλος; 'Αλλ' ὑμεῖς μὲν 3 ἀκούσατε ἐγὼ δέ, εἰ δυνατόν, ἐνδείξομαι. Έχρῆν μὴν ὑμᾶς, ὧ ἄνθρωποι, αὐτοῦ πέρι ἐννοουμένους τοῦ ἀγαθοῦ, ἔμφυτον ἐπάγεσθαι πίστιν, μάρτυρα ἀξιόχρεων αὐτόθεν οἴκοθεν, περιφανῶς αἰρουμένην τὸ βέλτιστον, μηδὲ ζητεῖν εἰ μεταδιωκτέον, ⟨μόνον δ'⟩ ἐκπονεῖν. Καὶ γὰρ εἴ 4 τῷ μεθυστέον, φέρε εἰπεῖν, ἀμφιβάλλειν χρή ὑμεῖς δὲ πρὶν ἢ ἐπισκέψασθαι μεθύετε. Καὶ εἰ ὑβριστέον, οὐ πολυπραγμονεῖτε, ἄλλ' ἦ τάχος

9 5

P f. 44^V

c. 95 3 φόβφ καὶ χάριτι : cf. 8.20–21 δεῖγμα ὁμοῦ χάριτος καὶ φόβου; Strom. 7.44.8 7–8 Dt 30:15. Cf. Strom. 5.72.5; 5.96.5 8–9 cf. Dt 30:19 9–13 Is 1:19–20. Cf. Paed. 3.86.2; Strom. 1.90.1; 6.49.1 10 cf. 111.13–14 11 καὶ πῦρ : cf. Is 33:11; Gn 3:24; Orac. Sibyll. 4.173–74 et praesertim Iustini 1 Apol. 44.5 16 ἔμφυτον ... πίστιν : cf. Cic. N.D. 2.12; Sen. Ep. 117.6; Sexti Emp. Adv. math. 9.33; 9.61; Plut. De Stoic. repugn. 1041 E; Dion. Chrysost. Or. 12.39. – Iustini 2 Apol. 6.3; Tertull. Apolog. 17.4–6; Arnobii Adv. nat. 2.3 et al. 17 μάρτυρα ... οἴκοθεν : cf. Diogen. Paroem. 7.29 Οἴκοθεν ὁ μάρτυς et saepius

δαὶ P¹, corr. Dindorf 6 ἀντικαταλλασσόμεθα Heinse : άντικαταλλασσόμενοι P1 / θανάτου Mayor (cf. 99.17; Paed. 2.109.4; Quis dives 19.6) 7 τέθεικα P1 : δέδωκα LXX : θανάτωι Ρ1 9 ἀκούσητε P¹, Clem. (Strom. 11 ύπακούσητε P1 : είσακούσητε LXX : 6.49.1) : εἰσακούσητε LXX, Clem. άκούσητε Clem. (Strom. 6.49.1) / καὶ πῦρ om. LXX 15 μην scripsi : μὲν P¹ 16-17 μάρτυρα ἀξιόγρεων πίστιν in P¹, 16 ἐννοουμένους : -ου- in ras. P¹ transp. Wilamowitz 18 ζητεῖν del. Mayor (at cf. v. 21 ζητεῖτε) / μόνον δ' supplevi : ἀλλ' suppl. Heyse : τὸ δ' ἀγαθὸν suppl. Staehlin 19-20 ἐπισκέψασθαι Ρ1 p. corr., m^1 : ἐπισκέψασθε P^1 a. corr., m^2 20 $\hat{\eta}$ Sylburg : $\hat{\eta}$ P^1

ύβρίζετε. Μόνον δ' ἄρα εἰ θεοσεβητέον, ζητεῖτε, καὶ εἰ τῷ σοφῷ τούτῷ [δὴ τῷ] θεῷ καὶ τῷ Χριστῷ κατακολουθητέον, τοῦτο δὴ βουλῆς καὶ σκέψεως ἀξιοῦτε, οὐδ' ὂ πρέπει θεῷ, ὅ τι ποτέ ἐστι, νενοηκότες.

^{21–22} τῷ σοφῷ ... θεῷ : cf. $\it Paed.$ 1.93.3 σοφὸς δὲ ὁ θεὸς μόνος; $\it Strom.$ 2.45.2 ... ὡς μόνον τὸ θεῖον σοφὸν εἶναι φύσει νοεῖσθαι χρή 23 ὂ πρέπει θεῷ : cf. $\it Strom.$ 7.38.1; 7.96.4

²² $\delta \dot{\eta}^{\, 1}$ del. Staehlin / τῶι del. Jackson / $\delta \dot{\eta}^{\, 2}$ Staehlin : $\delta \dot{\epsilon} \, P^{1}$ 23 οὐδ' corr. ex οὐδὲ P^{1}

Πιστεύσατε ἡμῖν κἂν ὡς μέθη, ἵνα σωφρονήσητε· πιστεύσατε 1 κἂν ὡς ὕβρει, ἵνα ζήσητε. Εἰ δὲ καὶ πείθεσθαι βούλεσθε, τὴν ἐναργῆ τῶν ἀρετῶν (μητέρα) ἐποπτεύσαντες πίστιν, φέρε ὑμῖν ἐκ περιουσίας τὴν περὶ τοῦ Λόγου παραθήσομαι πειθώ. Ύμεῖς δέ (οὐ γὰρ τὰ Ι πάτρια 2 ὑμᾶς ἔτι τῆς ἀληθείας ἀπασχολεῖ ἔθη προκατηχημένους) ἀκούοιτ' ἂν ἤδη τὸ μετὰ τοῦτο ὅπως ἔχει. Καὶ δὴ μή τις ὑμᾶς τοῦδε τοῦ ὀνόματος αἰσχύνη προκαταλαμβανέτω, "ἤτ' ἄνδρας μέγα σίνεται," παρατρέπουσα σωτηΙρίας.

φοντες θεόν, "ον Βαβυλών ήλεγξε νεκρόν."

'Αποδυσάμενοι δ' οὖν περιφανῶς ἐν τῷ τῆς ἀληθείας σταδίῷ 3

10 γνησίως ἀγωνιζώμεθα, βραβεύοντος μὲν τοῦ Λόγου τοῦ ἁγίου, ἀγωνο—
θετοῦντος δὲ τοῦ δεσπότου τῶν ὅλων. Οὐ γὰρ σμικρὸν ἡμῖν τὸ ἆθλον ἀθανασία πρόκειται. Μὴ οὖν ἔτι φροντίζετε μηδὲ ἐπ' ὀλίγον, τί ὑμᾶς 4 ἀγορεύ(σ)ουσι σύρφακές τινες ἀγοραῖοι, δεισιδαιμονίας ἄθεοι χορευ—
ταί, ἀνοίᾳ καὶ παρανοίᾳ ἐς αὐτὸ ἀθούμενοι τὸ βάραθρον, εἰδώλων

15 ποιηταὶ καὶ λίθων προσκυνηταί. Οἴδε γὰρ ἀνθρώπους ἀποθεοῦν τε—
τολμήκασι, τρισκαιδέκατον 'Αλέξανδρον τὸν Μακεδόνα ἀναγρά—

96

P f. 45^r

Vi p. 35

c. 96 6 τοῦδε τοῦ ὀνόματος : i.e. τοῦ Χριστιανοῦ 7 Iliad. 24.45 = Hes. Op. 318. Etiam ap. Clem. Strom. 6.9.5; Plut. De sanit. praec. 124 B; Vit. pud. 529 D; Stob. Flor. 3.29.4 9–12 cf. Strom. 7.20.3–4 "Ο τε γὰρ ἀγωνοθέτης ὁ παντοκράτωρ θεός, ὅ τε βραβευτὴς ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ θεοῦ ...; Quis dives salvetur 3.6; Tertull. Ad martyras 3; 1 Cor 9:25; 1 Tm 6:12; 2 ep. Clem. 7.1–5 12–13 cf. Plat. Criton. 48 a 5 Οὺκ ἄρα ... πάνυ φροντιστέον τί ἐροῦσιν οἱ πολλοὶ ἡμᾶς ... 14 cf. 109.8; 118.3 et al. 15 cf. 52.2; 97.14 16–17 cf. Jo. Chrysost. Hom. in 2 Cor 26.4 (P.G. 61, 580 D); Cyrill. Alex. C. Iul. 6 (P.G. 76, 813 A); Aeliani V.H. 5.12; Athen. 6, 251 b; Luciani Mort. dial. 13.2; Stob. Flor. 4.34.70 17 Orac. Sibyll. 5.6; 12.6

c. 96 1 πιστεύσατε¹ corr. ex ἐπιστεύσατε P^1 2 (μὴ) πείθεσθαι Potter 3 ἀρετῶν P^1 : ἀρρήτων Jackson, agn. Staehlin / μητέρα supplevi conl. Strom. 2.23.5 μεγίστη δὲ ἀρετῶν μήτηρ ἡ πίστις / ἐποπτεύσαντες Potter : ὑποπτεύσαντες P^1 7 αἰσχύνη corr. ex αἰσχύνης P^1 / ἀνδράσι P^1 , corr. Klotz 10 ἀγωνιζώμεθα : -ώ- corr. ex. -ό- P^1 12 ἐπ' Koetschau : εἰ P^1 : εἰ⟨ς⟩ Jackson : del. K.S. Kontos (Bull. de corr. hell. 2 [1878], p. 229) / τί Kontos : τι P^1 13 ἀγορεύσουσι Jackson : ἀγορεύουσι P^1 : κακηγοροῦσι Mayor 17 νεκρόν P^1 : νέκυν Orac. Sib.

97

"Αγαμαι τοίνυν τὸν Χῖον σοφιστήν, Θεόκριτος ὄνομα αὐτῷ μετὰ τὴν 'Αλεξάνδρου τελευτὴν ἐπισκώπτων ὁ Θεόκριτος τὰς δόξας τὰς κενὰς τῶν ἀνθρώπων, ἃς εἶχον περὶ θεῶν, πρὸς τοὺς πολίτας ""Ανδρες," εἶπεν, "θαρρεῖτε ἄχρις ἂν ὁρᾶτε τοὺς θεοὺς πρότερον τῶν ἀνθρώπων ἀποθνήσκοντας."

Θεοὺς δὲ δὴ τοὺς ὁρατοὺς καὶ τὸν σύγκλυδα τῶν γενητῶν τούτων ὄχλον ὁ προσκυνῶν καὶ προσεταιριζόμενος, αὐτῶν ἐκείνων τῶν δαιμόνων ἀθλιώτερος μακρῷ. "Θεὸς" γὰρ "οὐδαμῆ οὐδαμῶς ἄδικος," ὥσπερ οἱ δαίμονες, "ἀλλ' ὡς οἷόν τε δικαιότατος, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτῶ ὁμοιότερον οὐδὲν ἢ ὃς ἀν ἡμῶν γένηται ὅτι δικαιότατος."

10

P f. 45^V

Βᾶτ' εἰς ὁδὸν δὴ πᾶς ὁ χειρῶναξ λεώς, Ι οἳ τὴν Διὸς γοργῶπιν Ἐργάνην θεὸν στατοῖσι λίκνοις προ(σ)τρέπεσθε,

ήλίθιοι τῶν λίθων δημιουργοί τε καὶ προσκυνηταί.

c. 97 1–5 de Theocrito Chio cf. FHG II, pp. 86–87; F. Gr. Hist. 760 T 1 8–10 Plat. Theaet. 176 b 8 - c 3 11–13 Sophocl. Fr. 844 Radt (= Fr. 760 N.²). Etiam ap. Plut. De fortuna 99 A et Praec. rei publ. ger. 802 B; Hesych., s.v. λ 521 λείκνοισι προστρέπεσθε 14 ἠλίθιοι τῶν λίθων : cf. Paed. 2.118.3 / προσκυνηταί : cf. 52.2; 96.15

c. 97 1 Χῖον Cobet (Mnemosyne 11 [1862], p. 391) (cf. Paed. 2.110.1 τὸν Κεῖον ... σοφιστήν) : θεῖον P^1 2 (ος) μετὰ et [ὁ Θεόκριτος] Cobet et Dindorf 6 γεννητῶν Arcerius 9 οἶόν τε m^2 : οἴονται $P^1\,m^1$ 10 ος corr. ex ὅσον P^1 11 Βᾶτ' Heinse : βάτε P^1 12 Ἐγάνην Klotz ex Plut. : ἐργαπην P^1 : ἐργάπιν m^1 , ἐργάτιν m^2 12–13 οm. θεὸν et στατοῖς | λίκνοισι habet Plut., agn. Gataker, Klotz 13 προστρέπεσθε Klotz : προτρέπεσθε (-ε corr. ex -αι) P^1

'Ο Φειδίας ὑμῶν καὶ ὁ Πολύκλειτος ἡκόντων, Πραξιτέλης τε 1 αὖ καὶ 'Απελλῆς καὶ ὅσοι τὰς βαναύσους μετέρχονται τέχνας, γήινοι γῆς ὅντες ἐργάται. Τότε γὰρ φησί τις προφητεία δυστυχήσειν τὰ τῆδε πράγματα, ὅταν (ἄνθρωποι) ἀνδριᾶσι πιστεύσωσιν. 'Ηκόντων οὖν 2 αὖθις (οὐ γὰρ ἀνήσω καλῶν) οἱ μικροτέχναι. Οὐδείς που τούτων ἔμπνουν εἰκόνα δεδημιούργηκεν, οὐδὲ μὴν ἐκ γῆς μαλθακὴν ἐμάλαξε σάρκα. Τίς ἔτηξε μυελὸν ἢ τίς ἔπηξεν ὀστέα; Τίς νεῦρα διέτεινεν ⟨ῆ⟩ τίς φλέβας ἐφύσησεν; Τίς αἷμα ἐνέχεεν ἐν αὐταῖς ἢ τίς δέρμα περιέτεινεν; Ποῦ δ' ἄν τις αὐτῶν ὀφθαλμοὺς ποιήσαι βλέποντας; Τίς ἐνεφύσησε ψυχήν; Τίς δικαιοσύνην ἐδωρήσατο; Τίς ἀθανασίαν ὑπέσχηται; Μόνος ὁ τῶν ὅλων δημιουργός, ὁ "ἀριστοτέχνας πατήρ," τοιοῦτον 3 ἄγαλμα ἔμψυχον [ἡμᾶς] τὸν ἄνθρωπον ἔπλασεν· ὁ δὲ 'Ολύμπιος ὑμῶν, εἰκόνος εἰκών, πολύ τι τῆς ἀληθείας ἀπάδων, ἔργον ἐστὶ κωφὸν χειρῶν 'Αττικῶν.

10

15

"Εἰκὼν" μὲν γὰρ "τοῦ θεοῦ" ὁ Λόγος αὐτοῦ (καὶ υἰὸς τοῦ νοῦ 4 γνήσιος ὁ θεῖος Λόγος, φωτὸς ἀρχέτυπον φῶς), εἰκὼν δὲ τοῦ Λόγου ὁ ἄνθρωπος (ὁ) ἀληθινός, ὁ νοῦς ὁ ἐν ἀνθρώπῳ, ὁ "κατ' εἰκόνα" τοῦ θεοῦ καὶ "καθ' ὁμοίωσιν" διὰ τοῦτο γεγενῆσθαι λεγόμενος, τῆ κατὰ καρδίαν φρονήσει τῶ θείω παρεικαζόμενος Λόγω καὶ ταύτη λογικός.

98

⁹⁻¹⁰ cf. Gn 2:7 7-9 cf. Job 10:11-12 11 cf. Pind. Fr. 57 Snell. Cf. Strom. 5.102.2; Dion. Chrysost. Or. 12.81 12 ἄγαλμα ἔμψυχον τὸν ἄνθρωπον : cf. Strom. 7.52.2; Fr. 36 Staehlin 13 κωφόν : cf. 51.14 et 23; Hab 2:18 εἴδωλα κωφά 15-19 cf. R.P. Casey, Journ. Theol. St. 25 (1924), pp. 43-56, praesertim p. 46 et saepius 15 2 Cor 4:4; Col 1:15 / τοῦ νοῦ : i.e. τοῦ θεοῦ. Cf. Strom. 4.155.2 νοῦς δὲ ὁ θεός; 4.162.5 ὁ Λόγος, υίὸς τοῦ νοῦ πατρός; 5.8.7 (cf. Philon. De Cherubim 7; De mut. nominum 69; De Abr. 83) 16 φωτὸς ἀρχέτυπον φῶς : cf. 84.28; Jo 1:9 cf. Gn 1:26 et Philon. Quis rer. div. heres 231 ... ὥστε τὸν καθ' ἕκαστον ἡμῶν νοῦν, ὂς δὴ κυρίως καὶ πρὸς ἀλήθειαν ἄνθρωπός ἐστι, τρίτον εἶναι τύπον ἀπὸ τοῦ πεποιηκότος, τὸν δὲ μέσον παράδειγμα μὲν τούτου, ἀπεικόνισμα δὲ ἐκείνου; Clem. Strom. 5.94.4-5 ... διὸ καὶ "κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν τὸν ἄνθρωπον" γεγονέναι. Είκὼν μὲν γὰρ θεοῦ Λόγος θεῖος καὶ βασιλικός, ἄνθρωπος ἀπαθής, εἰκὼν δ' εἰκόνος ἀνθρώπινος νοῦς; 6.72.2 Νοερὸς γὰρ ὁ Λόγος τοῦ θεοῦ, καθ' ὃ ὁ τοῦ νοῦ είκονισμός ὁρᾶται ἐν μόνφ τῷ ἀνθρώπφ ...; Fr 23 (III, p. 202.16-12 Staehlin); Photii Amphilochia 36,4-5 Westerink

c. 98 3 δυστυχήσει Heinse 4 ἄνθρωποι supplevi 7 η 2 add. Wilamowitz 8 έν del. Cobet (p. 256) 12 1 μας secl. Butterworth 13 1 άπαιδον 3 17 1 add. Mayor

'Ανθρώπου δὲ τοῦ ὁρωμένου τοῦ γηγενοῦς γήινος εἰκὼν τὰ ἀγάλματα 20 ἀνδρείκελα, ⟨ἃ⟩ πόρρω τῆς ἀληθείας ἐπίκαιρον ἐκμαγεῖον καταφαίνεται.

²⁰ τοῦ γηγενοῦς : cf. Paed. 1.98.2; 1 ep. Clem. 39.2 20–21 τὰ ἀγάλματα ἀνδρείκελα : cf. 47.2

²⁰ post ἀγάλματα addunt τὰ ss. P^2 , in textu m^1 21 ἀνδρείκελα Dindorf : ἀνδροείκελα P^1 / ἃ addidi : καὶ add. Wilamowitz / ἐπίκαιρον P^1 : ἐπίκηρον Potter

P f. 46^r

Οὐδὲν οὖν ἀλΙλ' ἢ μανίας ἔμπλεως ὁ βίος ἔδοξέ μοι γεγονέναι, 1 τοσαύτη σπουδῆ περὶ τὴν ὕλην καταγινόμενος. Ἐπιτέθραπται δὲ ὑπὸ κενῆς δόξης ἡ συνήθεια, δουλείας μὲν γεύσασα ὑμᾶς καὶ ἀλόγου περιεργασίας· νομίμων δὲ ἀνόμων καὶ ἀπατηλῶν ὑποκρίσεων ἄγνοια 2 αἰτία, ἢ δὴ κατασκευάσασα τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει Κηρῶν ὀλεθρίων (ὄχλον) καὶ εἰδώλων ἐπιστυγῶν, πολλὰς τῶν δαιμόνων ἐπινοήσασα μορφάς, κηλῖδα τοῖς ἑπομένοις αὐτῆ ἐναπεμάξατο θανάτου μακροῦ.

Λάβετε οὖν ὕδωρ λογικόν, λούσασθε οἱ μεμολυσμένοι, περιρρά— 3 νατε αὑτοὺς ἀπὸ τῆς συνηθείας ταῖς ἀληθιναῖς σταγόσιν· καθαροὺς εἰς οὐρανοὺς ἀναβῆναι δεῖ. "Ανθρωπος εἶ (τὸ κοινότατον)· ἐπιζήτησον τὸν δημιουργήσαντά σε· υἰὸς εἶ (τὸ ἰδιαίτατον)· ἀναγνώρισον τὸν πατέρα (σου). Σὸ δὲ ἔτι ταῖς ἁμαρτίαις παραμένεις, προστετηκὼς ἡδοναῖς. 4 Τίνι λαλήσει κύριος "ὑμῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν;" 'Υμῶν ἐστιν, ἐὰν θελήσητε, τῶν πρὸς τὸν θεὸν τὴν προαίρεσιν ἐσχηκότων· ὑμῶν, ἐὰν θελήσητε πιστεῦσαι μόνον καὶ τῆ συντομία τοῦ κηρύγματος ἕπεσθαι, ἡς ὑπακούσαντες οἱ Νινευῖται τῆς προσδοκηθείσης ἀλώσεως μετανοία γνησίω τὴν καλὴν ἀντικατηλλάξαντο σωτηρίαν.

c. 99 3 κενῆς δόξης : cf. 22.8; 97.2–3; Strom. 2.38.3; 5.67.4 6 ὄχλον : cf. 27.26; 58.9; 67.1; 97.7 9 ὕδωρ λογικόν : cf. Paed. 1.29.5 ἀφιεμένων τῶν πλημμελημάτων ἐνὶ παιωνίω φαρμάκω, λογικῷ βαπτίσματι 14 Lc 6:20; Mt 5:3 et 10 16 τῆ συντομία : cf. 77.4–5 γραφαὶ δὲ αὶ θεῖαι ... σύντομοι σωτηρίας ὁδοί 17–18 cf. Jon 3:5 et 10. Cf. Iustini Dial. 107.2

c. 99 2 ἐπιτέθραπται Potter, Mayor : ἐπιτέτραπται m^2 : ἐπιτέτριπται P^1 m^1 3 κενῆς P^3 m^2 : καινῆς P^1 m^1 5 κατασκευάσασα Canter, Sylburg : κατασκευασθεῖσα P^1 : κατασκευὰς εἰσά(γουσα εἰς) Schwartz : κατασκευὰς θεῖσα (εἰς) Cataudella / τῷ et γένει m^2 , Victorius : τὸ et γένος P^1 m^1 6 ὄχλον supplevi 13 σου addidi (cf v. 12) 14 ὑμῶν P^1 : ὑμετέρα P^1 P^1 : ὑμασνούσαντες Schwartz P^1 P^1 : ὑμετέρα P^1 P^1 : ὑμετέρα P^1 P^1 : ὑμασνούσαντες P^1 P^1

P f 46^V

Πῶς οὖν ἀνέλθω, φησίν, εἰς οὐρανούς; "'Οδός" ἐστιν ὁ κύριος. "στενή" μέν, άλλ' "έξ οὐρανῶν." στενή μέν, άλλ' εἰς οὐρανοὺς άναπέμπουσα· στενή έπὶ γης ύπερορωμένη, πλατεία έν ούρανοίς προσκυ-2 νουμένη. Είθ' ὁ μὲν ἄπυστος τοῦ Λόγου συγγνώμην τῆς πλάνης ἔγει την άγνοιαν, ὁ δὲ εἰς ὧτα βαλόμενος καὶ τη ψυχη (παρακούσας) 5 παρά της γνώμης φέρει την ἀπείθειαν, καὶ ὅσω γε φρονιμώτερος είναι δόξει, πρὸς κακοῦ ἡ σύνεσις αὐτῷ, ὅτι τῆ φρονήσει κέχρηται κατηγόρω τὸ βέλτιστον οὐχ έλόμενος πέφυκε γὰρ ὡς ἄνθρωπος οἰκείως ἔγειν πρὸς θεόν.

3

"Ωσπερ οὖν τὸν ἵππον ἀροῦν οὐ βιαζόμεθα οὐδὲ τὸν ταῦρον 10 κυνηγετείν, πρὸς ὃ πέφυκε δὲ ἕκαστον τῶν ζώων περιέλκομεν, οὕτως άμέλει καὶ τὸν ἄνθρωπον, ἐπὶ τὴν οὐρανοῦ γενόμενον θέαν, "φυτὸν οὐράνιον" ὡς ἀληθῶς, ἐπὶ τὴν γνῶσιν παρακαλοῦμεν τοῦ θεοῦ, τὸ οἰκείον αὐτοῦ καὶ ἐξαίρετον καὶ ἰδιωματικὸν παρὰ τὰ ἄλλα ζῶα κατειλημμένοι, αὔταρκες ἐφόδιον αἰώνων, θεοσέβειαν, παρασκευ- 15 4 άζεσθαι συμβουλεύοντες. Γεώργει, φαμέν, εἰ γεωργὸς εἶ, ἀλλὰ γνῶθι τὸν θεὸν γεωργόν καὶ πλεῖθι ὁ τῆς ναυτιλίας ἐρῶν, ἀλλὰ τὸν οὐράνιον κυβερνήτην παρακαλών στρατευόμενόν σε κατείληφεν ή γνώσις (τοῦ θεοῦ)· τοῦ δίκαια σημαίνοντος ἄκουε στρατηγοῦ.

Vi p. 36

c. 100 1 cf. Jo 14:6. Cf. Quis dives salvetur 16.2 2 στενή¹ : cf. Mt 7:13-14. Cf. Strom. 4.138.4; 5.31.1 / ἐξ οὐρανῶν : cf. Jo 3:13 et 31 κούσας) : cf. 111.5-6 ὁ παῖς ἀνδριζόμενος ἀπειθεία καὶ παρακούσας τοῦ πατρὸς ... έπὶ τὴν οὐρανοῦ γενόμενον θέαν : cf. 63.14-15; Cic. N.D. 2.140 12-13 φυτὸν οὐράνιον : cf. 25.18-19; Plat. Tim. 90 a 6; Philon. De plantat. 17 Theophili Ad Autol. 1.8.2 Εἰ οὖν γεωργὸς πιστεύει τῆ γῆ καὶ ὁ πλέων τῷ πλοίῳ καὶ ὁ κάμνων τῷ ἰατρῷ, σὸ οὸ βούλει ἑαυτὸν πιστεῦσαι τῷ θεῷ ...;; Xenoph. Memor. 3.3.9; E. Norden, Jahrbb. f. class. Philol., Supplb. 18 (1892), p. 295 n. 3

⁵ βαλόμενος Jackson : βαλλόμενος P¹ / παρακούσας suppl. Jackson 8 ως Schwartz : ἄλλως P¹ : ἄλλ' ως Jackson 17 γεωργόν scripsi : γεωργῶν P^1 / πλείθι Sylburg : πλήθι P^1 m¹ : πλεί m², Dindorf, Jackson 19 τοῦ θεοῦ supplevi conl. vv. 13 et 105.6

Pf 47^r

Καθάπερ οὖν κάρφ καὶ μέθη βεβαρημένοι ἀνανήψατε καὶ 1 διαβλέψαντες ὀλίγον ἐννοήθητε, τί θέλουσιν ὑμιν οἱ προσκυνούμενοι λίθοι καὶ ὰ περὶ τὴν ὕλην κενοσπούδως δαπανᾶτε· εἰς ἄγνοιαν γὰρ τὰ χρήματα καὶ τὸν βίον, ὡς τὸ ζῆν ὑμῶν εἰς θάνατον καταναλίσ— 5 κετε, τοῦτο μόνον τῆς ματαίας ὑμῶν ἐλπίδος εὑρόμενοι τὸ πέρας, οὐδὲ αὐτοῦς οἱοί τε ὄντες οἰκτεῖραι, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς κατελεῶσιν ὑμᾶς τῆς πλάνης ἐπιτήδειοι πείθεσθαι γίνεσθε, συνηθεία κακῆ δεδουλωμένοι, ἡς ἀπηρτημένοι αὐθαίρετοι μέχρι τῆς ἐσχάτης ἀναπνοῆς εἰς ἀπώλειαν ὑποφέρεΙσθε· "ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἠγάπησαν οἱ 2 ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς," ἐξὸν ἀπομάξασθαι τὰ ἐμποδὼν τῆ σωτηρία (καὶ τὸν τῦφον καὶ τὸν πλοῦτον καὶ τὸν φόβον), ἐπιφθεγγομένους τὸ ποιητικὸν δὴ τοῦτο·

Πῆ δὴ χρήματα πολλὰ φέρω τάδε; Πῆ δὲ καὶ αὐτὸς πλάζομαι;

15 Οὐ βούλεσθε οὖν τὰς φαντασίας ταύτας ⟨τὰς⟩ κενὰς ἀπορρίψαντες 3 τῆ συνηθεία αὐτῆ ἀποτάξασθαι, κενοδοξία ἐπιλέγοντες·

ψευδεῖς ὄνειροι, χαίρετ' · οὐδὲν ἦτ' ἄρα;

c. 101 1 cf. Philon. De somniis 2.292; Corp. Herm. Poimandr. 27 / ἀνανήψατε :
 cf. 103.7; Paed. 3.85.3; 1 Cor 15:34 9-10 Jo 3:19 13-14 Odyss. 13.203-04
 17 Eurip. I.T. 569. Etiam ap. Plut. Virt. prof. 75 E

Τί γὰρ ἡγεῖσθε (θεόν), ὧ ἄνθρωποι, τὸν Τύγωνα Ἑρμῆν, καὶ περ καὶ (αὐτὸν) τὸν Ἐρμῆν. ΄Ως δὲ οὐκ ἔστι θεὸς ἡ ἄλως καὶ ὡς οὐκ ἔστι θεὸς ἡ ἶρις, ἀλλὰ πάθη ἀέρος καὶ νεφῶν, καὶ ὃν τρόπον οὐκ ἔστιν ἡμέρα θεός, οὐδὲ μὴν οὐδὲ ἐνιαυτὸς οὐδὲ χρόνος ὁ ἐκ τούτων συμ- 5 πληρούμενος, ούτως οὐδὲ ήλιος οὐδὲ σελήνη, οἷς ἕκαστον τῶν προειρημένων διορίζεται.

Τίς ἂν οὖν τὴν εὔθυναν καὶ τὴν κόλασιν καὶ τὴν Δίκην καὶ την Νέμεσιν εὖ φρονῶν ὑπολάβοι θεούς; Οὐδὲ γὰρ οὐδ' Ἐρινῦς οὐδὲ Μοίραι οὐδὲ Εἰμαρμένη, ἐπεὶ μηδὲ πολιτεία μηδὲ δόξα μηδὲ Πλοῦτος 10 θεοί, δυ καὶ ζωνράφοι τυφλὸν ἐπιδεικνύουσιν. Εἰ δὲ Αἰδῶ καὶ "Ερωτα καὶ ᾿Αφροδίτην ἐκθειάζετε, ἀκολουθούντων αὐτοῖς αἰσχύνη καὶ όρμη [καὶ κάλλος] καὶ συνουσία. Οὕκουν ἔτ' ἂν εἰκότως Ύπνος καὶ Θάνατος "θεὼ διδυμάονε" παρ' ὑμῖν νομίζοιντο, πάθη ταῦτα περὶ τὰ ζῷα συμβαίνοντα φυσικῶς οὐδὲ μὴν Κῆρα οὐδὲ Εἰμαρμένην οὐδὲ 15 4 Μοίρας θεὰς ἐνδίκως ἐρεῖτε. Εἰ δὲ Ἔρις καὶ μάχη οὐ θεοί, οὐδὲ "Αρης οὐδὲ Ἐννώ, "Ετι τε (εί) αί ἀστραπαὶ καὶ οἱ κεραυνοὶ καὶ οἱ ὄμβροι οὐ θεοί, πῶς τὸ πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ θεοί; Πῶς δὲ καὶ οἱ διάσσοντες καὶ οἱ κομῆται, διὰ πάθος ἀέρος γεγενημένοι; Ο δὲ τὴν Τύχην θεὸν λέγων καὶ τὴν πρᾶξιν λεγέτω θεόν.

20

P f. 47^V

¹ τὸν Τύχωνα : cf. R.E. VII A (1948), col. 1699.16 ss. 102 2 τὸν 'Ανδοκίδου : cf. Plut. Nic. 13.3 ον [sc. 'Ερμῆν] 'Ανδοκίδου καλοῦσιν; Andocid. De 3-4 cf. Aetii Plac. 3.18.1; Hippol. Refut. 1.7.8 et al. 11 3.10.2; Strom. 4.24.1; Macar. 8.60; Apostol. 1.53; Plat. Legg. 1, 631 c 5 / Αἰδῶ : cf. Hes. Op. 200; Roscheri Lex. I, p. 139; Der kleine Pauly, I, coll. 154-55 14 cf. Iliad. 16.672. Etiam ap. Athenag. Leg. 12.2; Plut. Consol. ad Apollon. 107 E 18 τὸ πῦρ : cf. 64.9-10; Strom. 1.52.4 / τὸ ὕδωρ : cf. 64.5-6; Strom. 1.52.4; 2.14.2 18-19 cf. Aetii Plac. 3.2.7; Ps.-Aristot. De mundo 4, 395 a 32

¹ θεόν supplevi / Τύχωνα Meursius (cf. Hesych., s.v. Τύχων· ἔνιοι τὸν Έρμην et O. Kern, Inschr. von Magnesia am M., Berolini 1900, Nr. 203) : τυφωνα P1 / 2 'Ανδοκίδου Heinse : ἀνδοκίδην P^1 / ἀμύητον P^1 (cf. έρμην secl. Potter αὐτὸν add. Mayor Hesych., s.v. Έρμης ἀμύητος) : 'Αμυήτου Heinse 3 4 ἀέρος Markland : ἀέρων P¹ 5 ἡμέρα corr. ex ἡ ἡμέρα P1 κάλλος seclusi / οὔκουν corr. ex οὐκοῦν P¹ 14 $\theta \epsilon \hat{\omega}$ corr. ex $\theta \epsilon \hat{\omega} \iota P^1$ 18 δαὶ P¹, corr. Dindorf / 15 $\kappa \hat{\eta} \rho \alpha$ corr. ex $\kappa \hat{\eta} \rho \alpha v P^1$ 17 εί add. Sylburg διαΐσσοντες Ρ1

Εί δη οὖν τούτων οὐδὲ εν θεὸς εἶναι νομίζεται, οὐδὲ μην ἐκεί- 1 νων τῶν γειροκμήτων καὶ ἀναισθήτων πλασμάτων, πρόνοια δέ τις περὶ ἡμᾶς καταφαίνεται δυνάμεως θεϊκής, λείπεται οὐδὲν ἄλλο ἢ τοῦτο ὁμολογεῖν, ὅτι ἄρα ὄντως μόνος ἔστι τε καὶ ὑφέστηκεν ὁ μόνος 5 ὄντως ὑπάργων θεός.

Αλλά γὰρ μανδραγόραν ἤ τι ἄλλο φάρμακον πεπωκόσιν ἀνθρώποις ἐοίκατε, ζὧ) ἀνόητοι· θεὸς δὲ ὑμῖν ἀνανῆψαι δοίη ποτὲ τοῦδε 2 τοῦ ὕπνου καὶ συνιέναι θεόν, μηδὲ χρυσὸν ἢ λίθον ἢ δένδρον ἢ πρᾶξιν ἢ πάθος ἢ νόσον ἢ φόβον ἰνδάλλεσθαι ὡς θεόν.

> Τρὶς γὰρ μύριοί εἰσιν (ὡς ἀληθῶς) ἐπὶ γθονὶ πουλυβοτείρη δαίμονες.

ούκ "άθάνατοι" ούδὲ μὴν θνητοί (ούδὲ γὰρ αἰσθήσεως, ἵνα καὶ θανάτου, μετειλήφασιν), λίθινοι δὲ καὶ ξύλινοι δεσπόται ἀνθρώπων, ὑβρίζοντες καὶ παρασπονδοῦντες τὸν βίον διὰ τῆς συνηθείας.

10

15

"'Η γη δὲ τοῦ κυρίου," φησί, "καὶ τὸ πλήρωμα αὐτης." εἶτα τί 3 τολμας έν τοις του κυρίου τρυφων (άγαθοις) άγνοειν τὸν δεσπότην; "Κατάλειπε τὴν γῆν τὴν ἐμήν," ἐρεῖ σοι ὁ κύριος, "μὴ θίγης τοῦ ὕδατος ὃ έγὼ ἀναδίδωμι· τῶν καρπῶν ὧν έγὼ γεωργῶ μὴ μεταλάμβανε." 'Απόδος, ἄνθρωπε, τὰ τροφεία τῷ θεῷ· ἐπίγνωθί σου τὸν δεσπότην. 20 Ιδιον εἶ πλάσμα τοῦ θεοῦ τὸ δὲ Ι οἰκεῖον αὐτοῦ πῶς ἂν ἐνδίκως άλλότριον γένοιτο; Τὸ γὰρ ἀπηλλοτριωμένον, στερόμενον τῆς οἰκειότητος, στέρεται της άληθείας.

³Η γὰρ οὐχ ἡ Νιόβη τρόπον τινά, μᾶλλον δέ (ἵνα μυστικώτερον 4 πρὸς ὑμᾶς ἀποφθέγξωμαι) γυναικὸς τῆς Ἑβραίου δίκην (Λὼτ ἐκάλουν αὐτὸν οἱ παλαιοί) εἰς ἀναισθησίαν μετατρέπεσθε; Λελιθωμένην

P f. 48^r

¹⁰³ cf. Demosth. 10 (C. Phil. 4).6 ... μανδραγόραν πεπωκόσιν ή τι φάρμακον άλλο τοιοῦτον ἐοίκαμεν ἀνθρώποις 10-12 Hes. Op. 252-53. 10-14 cf. Oenomai Fr. 13 Mullach (Fr. Philos. Gr., II, p. 379) ap. Eus. Praep. ev. 5.36.2 "Τρὶς γὰρ" ὡς ἀληθῶς "μύριοί είσιν ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρη" οὐκ "ἀθάνατοι", ἀλλὰ λίθινοι καὶ ξύλινοι δεσπόται ἀνθρώπων ... 15 Ps 23:1 (49:12) = 1 Cor 10:26. Cf. Strom. 4.54.3; 4.98.1; 6.89.2; 6.160.2 24-26 cf. Gn 19:17 et 26: Lc 17:31-32. Cf. Strom. 2.61.4; 7.93.4; Philon. De somniis 1.247-48

ἐοίκατε Schwartz : ἐοίκασιν P¹ / ὧ addidi (conl. Strom. 3.38.3 ὧ 103 9 ἰνδάλλεσθε P¹, corr. m¹ ανόηται) : oi add. Schwartz 10 $\tau \rho \epsilon \hat{i} \varsigma P^l$, corr. 14 παρασποδοῦντες Mayor 16 ἀγαθοῖς supplevi (conl. 105.14; Strom. Sylburg τροφεία corr. ex τροφία P^1 6.160.3; 7.35.7) 19 ούχ ἡ Staehlin: 23 οὐχ ἡ P¹ : οὐχὶ m¹, Victorius24 Έβράιου et 25 αὐτὸν Markland : ἑβραίας et αὐτὴν P^1 : Έβραίας et αὐτῆς (τὸν ἄνδρα) Arcerius

 $\langle \gamma \grave{\alpha} \rho \rangle$ ταύτην παρειλήφαμεν τὴν γυναῖκα διὰ τὸ Σοδόμων ἐρᾶν· Σοδομῖται δὲ οἱ ἄθεοι καὶ [οἱ] πρὸς τὴν ἀσέβειαν ἐπιστρεφόμενοι, σκληροκάρδιοί τε καὶ ἠλίθιοι.

26-28 cf. Paed. 3.44.1-2

26 γαρ addidi 27 οί² del. Heyse

Ταύτας οἴου θεόθεν ἐπιλέγεσθαί σοι τὰς φωνάς· "μὴ γὰρ οἴου 1 λίθους μὲν εἶναι ἱεροὺς καὶ ξύλα καὶ ὄρνεα καὶ ὄφεις, ἀνθρώπους δὲ μή·" πολὺ δὲ τοὐναντίον ἱεροὺς μὲν ὄντως τοὺς ἀνθρώπους ὑπολάμβανε, τὰ δὲ θηρία καὶ τοὺς λίθους ὅπερ εἰσίν.

5 Οἱ γάρ τοι δείλαιοι τῶν ἀνθρώπων καὶ ἄθλιοι διὰ μὲν κόρα— 2 κος καὶ κολοιοῦ νομίζουσι τὸν θεὸν ἐμβοᾶν, διὰ δὲ ἀνθρώπου σιωπᾶν, καὶ τὸν μὲν κόρακα τετιμήκασιν ὡς ἄγγελον θεοῦ, τὸν δὲ ἄνθρωπον τοῦ θεοῦ διώκουσιν, οὐ κρώζοντα, οὐ κλώζοντα, φθεγγόμενον δέ, οἷμαι, λογικῶς· καὶ φιλανθρώπως κατηχοῦντα ἀποσφάττειν ἀπανθρώπως ἐπιχειροῦσιν, ἐπὶ τὴν δικαιοσύνην καλοῦντα, οὔτε τὴν χάριν τὴν ἄνω— θεν ἀπεκδεχόμενοι, οὔτε τὴν κόλασιν ἐκτρεπόμενοι. Οὐ γὰρ πιστεύουσι 3 τῷ θεῷ οὐδὲ ἐκμανθάνουσι τὴν δύναμιν αὐτοῦ.

Οὖ δὲ ἄρρητος ἡ φιλανθρωπία, τούτου ἀχώρητος ἡ μισοπονηρία.
Τρέφει γὰρ ὁ μὲν θυμὸς τὴν κόλασιν ἐπὶ ἁμαρτία, εὖ ποιεῖ δὲ ἐπὶ
μεταΙνοία ἡ φιλανθρωπία. Οἰκτρότατον δὲ τὸ στέρεσθαι τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ ἐπικουρίας. 'Ομμάτων μὲν οὖν ἡ πήρωσις καὶ τῆς ἀκοῆς ἡ κώφω— 4 σις ἀλγεινοτέρα παρὰ τὰς λοιπὰς τοῦ πονηροῦ πλεονεξίας· ἡ μὲν γὰρ αὐτῶν ἀφήρηται τῆς οὐρανίου προσόψεως, ἡ δὲ τῆς θείας μαθήσεως ἐστέρηται.

104

P f. 48^V

c. 104 1-3 Plat. Min. 319 a 5-6 10 cf. Is 42:6 15-19 cf. Plat. Phaedon.
 65 b 1 ἆρα ἔχει ἀλήθειάν τινα ὄψις τε καὶ ἀκοὴ τοῖς ἀνθρώποις ...;; 79 c 3-4; Tim. 47 a-e; Philon. V. Mos. 2.201; De migrat. Abr. 191; Riedweg, Mysterienterminologie, pp. 101-02

c. 104 1 γάρ τι Plato 2 ἱεροὺς Mayor ex Platone : ἱερὰ P^1 3 ὑπολάμβανε Markland : ὑπολαμβάνετε P^1 4 ὅπερ m^2 : οἴπερ P^1 m^1 6 ἀνθρώπου P^1 m^2 : ἀνθρώπους P^2 m^1 8 οἷμαι Jackson : οἴμοι P^1 14 γὰρ scripsi : δὲ P^1 / εὐποιεῖ· P^1

Vi p. 37

Ύμεῖς δὲ πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀνάπηροι, καὶ τυφλοὶ μὲν τὸν νοῦν, κωφοὶ δὲ τὴν σύνεσιν ὄντες οὐκ ἀλγεῖτε, οὐκ ἀγανακτεῖτε· οὐ τὸν οὐρανὸν ἰδεῖν | καὶ τὸν τοῦ οὐρανοῦ ποιητὴν ἐπεθυμήσατε, οὐδὲ τὸν τῶν πάντων δημιουργὸν καὶ πατέρα ἀκοῦσαι καὶ μαθεῖν ἐζητήσατε,
 τὴν προαίρεσιν τῆ σωτηρία συνάψαντες. Ἐμποδὼν γὰρ ἴσταται οὐδὲν τῶ σπεύδοντι πρὸς γνῶσιν θεοῦ – οὐκ ἀπαιδ(ευσ)ία, οὐ πενία, οὐκ ἀδοξία, οὐκ ἀκτημοσύνη.

Οὐδέ τις τὴν ὄντως ἀληθῆ σοφίαν "χαλκῷ δηώσας" μεταλλάξαι εὕχεται [οὐδὲ σιδήρῳ]. Εὖ γάρ τοι παντὸς μᾶλλον τοῦτο εἴρηται

10

ο χρηστός έστι πανταχοῦ σωτήριος.

- 3 'Ο γὰρ τοῦ δικαίου ζηλωτής, ὡς ἂν τοῦ ἀνενδεοῦς ἐραστής, ὀλιγοδεής, οὐκ ἐν ἄλλῳ τινὶ ἢ ἐν αὐτῷ [καὶ] τῷ θεῷ τὸ μακάριον θησαυρίσας, ἔνθα οὐ σής, οὐ λῃστής, οὐ πειρατής, ἀλλ' ὁ τῶν ἀγαθῶν ἀίδιος δοτήρ.
- 4 "Αρα οὖν εἰκότως ὡμοίωσθε τοῖς ὄφεσιν ἐκείνοις, οἷς τὰ ὧτα πρὸς τοὺς 15 κατεπάδοντας ἀποκέκλεισται. "Θυμὸς" γὰρ "αὐτοῖς," φησὶν ἡ γραφή, "κατὰ τὴν ὁμοίωσιν τοῦ ὄφεως, ὡσεὶ ἀσπίδος κωφῆς καὶ βυούσης τὰ ὧτα αὐτῆς, ἥτις οὐκ εἰσακούσεται φωνῆς ἐπαδόντων."

c. 105 1-2 cf. Sophocl. O.T. 371 3-4 cf. Plat. Tim. 28 c 3-4 6-7 cf. Xenoph. De re publ. Athen. 1.5 8 cf. Iliad. 8.534 11 Menandri Fr. 533 Koerte. Etiam ap. Stob. Flor. 3.37.6 13-14 cf. Mt 6:19-20 14 cf. Paed. 3.86.2; Strom. 7.43.2 16-18 Ps 57:5-6. Cf. Strom. 7.102.3; Physiol. 21 et F. Sbordone ad loc. (p. 78)

c. 105 4 ἐζητήσατε Jackson : ἐξεζητήσατε P^1 a. corr. et m^2 : ἐξεζητήσετε P^1 p. corr. et m^1 5 οὐδὲν corr. ex οὐδ' ἐν P^1 6 ἀπαιδευσία L. Hopfenmueller (in Clem. Protr. versione Germ., Campidonae 1875, p. 195) : ἀπαιδία P^1 9 οὐδὲ σιδήρωι seclusi ut glossema ad vocem v. 8 χαλκῶι 11 χρηστός Blass ex Stob. : χριστός P^1 / πανταχοῦ P^1 : πολλαχοῦ Stob. 13 αὐτῷ Dindorf / καὶ del. P.M. Barnard (The Biblical Text of Clement, Londini 1899, p. 10) 16 ἀποκεκλεισται : -0 – et -εκλεισται in ras. P^1

P f. 49^r

'Αλλ' ὑμεῖς γε κατεπάσθητε τὴν ἀγ(ρ)ιότητα Ι καὶ παραδέ— 1 ξασθε τὸν ἤμερον [καὶ] ἡμέτερον λόγον καὶ τὸν ἰὸν ἀποπτύσατε τὸν δηλητήριον, ὅπως ὅτι μάλιστα ὑμῖν τὴν φθοράν, ὡς ἐκείνοις τὸ γῆρας, ἀποδύσασθαι δοθῆ. 'Ακούσατέ μου καὶ μὴ τὰ ὧτα ἀποβύσητε μηδὲ τὰς ἀκοὰς ἀποφράξητε, ἀλλ' εἰς νοῦν βάλεσθε τὰ λεγόμενα. Καλόν 2 ἐστι τὸ φάρμακον τῆς ἀθανασίας· στήσατέ ποτε τοὺς ὁλκοὺς τοὺς ἑρ—πυστικούς. "Οἱ" γὰρ "ἐχθροὶ κυρίου χοῦν λείξουσι," φησὶν ἡ γραφή [λέγει]. 'Ανανεύσατε τῆς γῆς εἰς αἰθέρα, ἀναβλέψατε εἰς οὐρανόν, θαύμασατε· παύσασθε καραδοκοῦντες τῶν δικαίων τὴν πτέρναν καὶ "τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας" ἐμποδίζοντες. Φρόνιμοι γένεσθε καὶ ἀβλαβεῖς· 3 τάχα που ὁ κύριος ἀπλότητος ὑμῖν δωρήσεται πτερόν (πτερῶσαι (γὰρ) προήρηται τοὺς γηγενεῖς), ἵνα δὴ τοὺς χηραμοὺς καταλιπόντες οἰκήσητε τοὺς οὐρανούς.

Μόνον ἐξ ὅλης καρδίας μετανοήσωμεν, ὡς ὅλη καρδία δυνη—

15 θῆναι χωρῆσαι τὸν θεόν. "Ἐλπίσατε ἐπ' αὐτόν," φησί, "πὰσα συνα— 4

γωγὴ λαοῦ· ἐκχέετε ἐνώπιον αὐτοῦ πάσας τὰς καρδίας ὑμῶν." Πρὸς

τοὺς κενοὺς τῆς πονηρίας λέγει· ἐλεεῖ καὶ δικαιοσύνης πληροῖ. Πίσ—

τευσον, ἄνθρωπε, ἀνθρώπφ καὶ θεῷ· πίστευσον, ἄνθρωπε, τῷ παθόντι

καὶ προσκυνουμένφ· θεῷ ζῶντι πιστεύσατε, οἱ δοῦλοι, τῷ νεκρῷ·

¹ cf. Strom. 2.92.3 ἀνακόπτοντος αὐτῶν τὴν ἀγριότητα τοῦ νόμου τὸν ἥμερον ... λόγον : cf. Strom. 1.23.2 3 τὸ γῆρας : cf. Paed. 3.16.3 καθάπερ ὄφις τῆς κεφαλῆς ἀπεκδύσασθαι τὸ γῆρας; Aristot. Hist. anim. E 17, 549 b 26 6 τὸ φάρμακον τῆς ἀθανασίας : cf. Antiphanis Fr. 86.6 Kassel-Austin; Eurip. Phoen. 893 = Strom. 7.61.5; Ignatii Ep. ad Ephes. 20.2 (et W.R. Schoedel ad loc. [Ignatius of Antioch, Philadelphiae 1985, pp. 97-98]); Sen. De provid. 3.2 medicamentum inmortalitatis; Sir 6:16 φάρμακον ζωῆς et al. Cf. M.G. Bianco in Bibl. di sc. rel. 66 (Romae 1985), pp. 63-73; A. López Pego in Χάρις διδασκαλίας: Homenaje a Luis Gil (Matriti 1994), 7 Ps 71:9 9 cf. Gn 3:15; Ps 55:7 10 cf. 2 Pt 2:2 δι' οΰς ἡ ὁδὸς τῆς ἀληθείας βλασφημηθήσεται / cf. Mt 10:16 γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οί ὄφεις καὶ ἀκέραιοι ως αι περιστεραί. Cf. Paed. 3.94.4 11-12 cf. Plat. 15 χωρησαι τὸν θεὸν : cf. 5.21; 113.19 Phaedri 248 c 1; 249 d 6 et al. δικαιοσύνης πληροί : cf. Paed. 1.84.2 θεώ ζώντι : cf. Ps 61:9 19 Paed. 2.87.4; Mt 16:16; 26:63; Act 14:15; Rm 9:26 (= Hos 2:1) et saepius. 2 Rg 19:4 et 16; Is 37:4 et 17: Philon. De decalogo 67

c. 106 1 ἀγριότητα Heyse : ἀγιότητα P^1 2 καὶ delevi 6–7 ἑρπυστικοὺς Sylburg : ἑρπιστικοὺς P^1 m^1 : ἑρπηστικοὺς P^3 m^2 8 λέγει seclusi (cf. 105.16 φησὶν ἡ γραφή) : ἡ γραφὴ λέγει secl. Mayor, agn. Staehlin 12 γὰρ add. Potter / χηραμοὺς : η in ras. P^1 / καταλιπόντες Jackson : καταλείποντες P^1 16 πάσας om. LXX 17 κενοὺς m^2 : καινοὺς P^1 m^1 18 ἄνθρωπε 2 P^1 : ἀνθρώπφ Staehlin, Jackson 19 νεκρῶι P^1 : κυρίφ Staehlin : δούλφ Mayor (conl. Ph 2:7)

5 πάντες ἄνθρωποι, πιστεύσατε μόνω τῷ πάντων ἀνθρώπων θεῷ. 20 Πιστεύσατε καὶ μισθὸν λάβετε σωτηρίαν· "ἐκζητήσατε τὸν θεόν, καὶ ζήσεται ἡ ψυχὴ ὑμῶν." 'Ο ⟨γὰρ⟩ ἐκζητῶν τὸν θεὸν τὴν ἰδίαν πολυ–πραγμονεῖ σωτηρίαν· εὖρες τὸν θεόν, ἔχεις τὴν ζωήν.

²¹⁻²² Ps 68:33 22-23 cf. Strom. 4.73.5

²² γαρ addidi

Pf 49^V

Ζητήσωμεν οὖν, ἵνα καὶ ζήσωμεν · ὁ μισθὸς τῆς εὑρέσεως ζωὴ 1 παρὰ θεῷ. "'Αγαλιλιάσθωσαν καὶ εὑφρανθήτωσαν ἐπὶ σοὶ πάντες οἱ ζητοῦντές σε καὶ λεγέτωσαν διὰ παντός · μεγαλυνθήτω ὁ θεός." Καλὸν τέμενος τοῦ θεοῦ ἀθάνατος ἄνθρωπος, δικαιοσύνη οἰκοδομού— 5 μενος, ἐν ῷ τὰ λόγια τῆς ἀληθείας ἐγκεχάρακται. Ποῦ γὰρ ἀλλα— χόθι ἢ ἐν σώφρονι ψυχῆ δικαιοσύνην ἐγγραπτέον; Ποῦ ἀγάπην; Αἰδῶ δὲ ποῦ; Πραότητα δὲ ποῦ;

Ταύτας, οἶμαι, τὰς θείας γραφὰς ἐναποσφραγισαμένους χρὴ τῷ 2 ψυχῷ καλὸν ἀφετήριον σοφίαν ἡγεῖσθαι τοῖς ἐφ' ὁτιοῦν τοῦ βίου τραπεῖσι μέρος, ὅρμον τε τὴν αὐτὴν ἀκύμονα σωτηρίας σοφίαν νομίζειν. Δι' 3 ἢν ἀγαθοὶ μὲν πατέρες τέκνων οἱ τῷ πατρὶ προσδεδραμηκότες, ἀγαθοὶ δὲ γονέων υἱοὶ οἱ τὸν υἱὸν νενοηκότες, ἀγαθοὶ δὲ ἄνδρες γυναικῶν οἱ μεμνημένοι τοῦ νυμφίου, ἀγαθοὶ δὲ οἰκετῶν δεσπόται οἱ τῆς ἐσχάτης δουλείας λελυτρωμένοι.

c. 107 2-3 Ps 69:5 4 τέμενος : i.q. ναός, cf. Plat. Ax. 367 c 3 et al. - Cf. 5.19-21; Strom. 4.131.4 ἵνα ὧμεν ναοὶ θεοῦ 13 τοῦ νυμφίου : cf. Paed. 3.98.1; Mt 9:15 et al. 13-14 cf. Rm 8:21; Gal 5:13; Tatiani Orat. 29.3 et al.

c. 107 4 καλὸν τέμενος scripsi : καλὸς ὕμνος P^1 : καλὸς ναὸς Markland 6 ἢ et ψυχῆ m^2 : ἡ et ψυχὴ P^1 m^1 9–10 τραπεῖσι Potter : τραφεῖσι P^1 10 τὴν αὐτὴν Mayor : τὸν αὐτὸν P^1 12 γονέων υἱοὶ scripsi (γονέων υἱεῖς iam Markland) : γονεῖς υἰάσιν (corr. in υἱέσιν) P^1 : γονεῦσιν υἱοὶ Potter, agn. omnes

1 "Ω μακαριώτερα τῆς ἐν ἀνθρώποις πλάνης τὰ θηρία· ἐπινέ— μεται τὴν ἄγνοιαν, ὡς ὑμεῖς, οὐχ ὑποκρίνεται δὲ τὴν ἀλήθειαν. Οὐκ ἔστι παρ' αὐτοῖς κολάκων γένη, οὐ δεισιδαιμονοῦσιν ἰχθύες, οὐκ εἰ— δωλολατρεῖ τὰ ὄρνεα, ἕνα μόνον ἐκπλήττεται τὸν οὐρανόν, ἐπεὶ θεὸν νοῆσαι μὴ δύναται, ἀπηξιωμένα τοῦ λόγου. Εἶτ' οὐκ αἰσχύνεσθε καὶ τῶν ἀλόγων σφᾶς αὐτοὺς ἀλογωτέρους πεποιηκότες, οῖ διὰ τοσούτων ἡλικιῶν ἐν ἀθεότητι κατατέτριφθε; Παῖδες γεγόνατε, εἶτα μειρά— κια, εἶτα ἔφηβοι, εἶτα ἄνδρες, χρηστοὶ δὲ οὐδέποτε. Κἂν τὸ γῆρας αἰδέσθητε, ἐπὶ δυσμαῖς τοῦ βίου γενόμενοι σωφρονήσατε, κὰν ἐπὶ τέλει τοῦ βίου τὸν θεὸν ἐπίγνωτε, ὡς δὴ τὸ τέλος ὑμῖν τοῦ βίου Ι ἀρχὴν το ἀναλάβοι σωτηρίας. ⟨'Ε)γηράσατε πρὸς δεισιδαιμονίαν, νέοι ἀφί—κεσθε πρὸς θεοσέβειαν· παῖδας ἀκάκους ἐγκρινεῖ θεός.

P f. 50^r

4 'Ο μὲν οὖν 'Αθηναῖος τοῖς Σόλωνος ἑπέσθω νόμοις καὶ ὁ 'Αργεῖος τοῖς Φορωνέως καὶ ὁ Σπαρτιάτης τοῖς Λυκούργου, εἰ δὲ σεαυτὸν
ἀναγράφεις τοῦ θεοῦ, οὐρανὸς μέν σοι ἡ πατρίς, ὁ δὲ θεὸς νομοθέτης. 15
5 Τίνες δὲ καὶ οἱ νόμοι; "Οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ παιδοφθορήσεις,
οὐ κλέψεις," "οὐ ψευδομαρτυρήσεις," "ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου."
Εἰσὶ δὲ καὶ τούτων τὰ παραπληρώματα, λόγιοι νόμοι καὶ ἄγιοι λόγοι, ἐν αὐταῖς ἐγγραφόμενοι ταῖς καρδίαις "ἀγαπήσεις τὸν πλησίον
σου ὡς σεαυτόν," Ι καὶ "τῷ τύπτοντί σε εἰς τὴν σιαγόνα πάρεχε καὶ 20
τὴν ἄλλην," καὶ "οὐκ ἐπιθυμήσεις, ἐπιθυμία γὰρ μόνη μεμοίχευκας."

Vi p. 38

¹⁰⁸ cf. Strom. 3.35.1 6 cf. Paed. 1.77.4 9 έπὶ δυσμαῖς τοῦ Bíou: cf. Aristot. Poet. 21, 1457 b 25; Philon. Quis rerum div. heres 307; De somniis 2.147 12 παίδας ἀκάκους : cf. Paed. 3.101.3 vv. 8-10 ύμνεῖν ἀδόλως / ἀκάκοις στόμασιν / παίδων ἡγήτορα Χριστόν. Cf. Mt 19:14; Philon. De spec. legg. 3.119 cf. Ex 20:13-16; Dt 5:17-20; Clem. Paed. 3.89.1; Strom. 2.32.4 16 παιδοφθορήσεις : cf. Didaches 2.2; Ep. Barn. 19.4; Clem. Paed. 3.89.1 17 Dt 6:5 =19 cf. 2 Cor 3:2-3; Clem. Paed. 3.94.1; Strom. 6.131.5 19-20 Lv 19:18 = Mt 19:19; 22:39 et al. Cf. Paed. 2.120.4; Strom. 4.10.2-3 20-21 Lc 6:29. Cf. Strom. 4.61.2 21 cf. Mt 5:28; Paed. 2.51.2; 3.33.2; Strom. 2.50.2; 2.61.3; 2.66.1; 3.8.4; 3.46.3; 3.94.3; 7.82.3

c. 108 1 post τὰ θηρία ss. add. ὰ P^2 (in textu m^1) 8 οὐδέπω Staehlin 11 ἐγηράσατε m^1 : γηράσατε P^1 20 εἰς P^1 : ἐπὶ NT

Πόσφ γοῦν ἄμεινον τοῖς ἀνθρώποις τοῦ τυγχάνειν τῶν ἐπιθυ— 1 μιῶν ἀρχὴν μηδὲ ἐπιθυμεῖν ἐθέλειν ὧν μὴ δεῖ. 'Αλλ' ὑμεῖς μὲν τὸ αὐστηρὸν τῆς σωτηρίας ὑπομένειν οὐ καρτερεῖτε, καθάπερ δὲ τῶν σιτίων τοῖς γλυκέσιν ἡδόμεθα, διὰ τὴν λειότητα τῆς ἡδονῆς προτιμῶν— τες, ἰᾶται δὲ ἡμᾶς καὶ ὑγιάζει τὰ πικρὰ ⟨τὰ⟩ τραχύνοντα τὴν αἴσθησιν (ἀλλὰ ⟨καὶ⟩ τοὺς ἀσθενεῖς τὸν στόμαχον ῥώννυσιν ἡ τῶν φαρμάκων αὐστηρία), οὕτως ἥδει μὲν ⟨ὑμᾶς⟩ καὶ γαργαλίζει ἡ συνήθεια, ⟨*⟩ ⟨ἡ ἀλήθεια⟩ ἀλλ' ἡ μὲν εἰς τὸ βάραθρον ἀθεῖ, ἡ συνήθεια, ἡ δὲ εἰς οὐρανὸν ἀνάγει, ἡ ἀλήθεια, "τραχεῖα" μὲν τὸ πρῶτον, "ἀλλ' ἀγαθὴ κουροτρόφος."

Καὶ σεμνὴ μὲν ἡ γυναικωνῖτις αὕτη, σώφρων δὲ ἡ γερουσία· 2 οὐδέ ἐστι δυσπρόσιτος οὐδὲ ἀδύνατος λαβεῖν, ἀλλ' ἔστιν ἐγγυτάτω ἔνοικος ἡμῶν, Ι ἡ φησιν αἰνιττόμενος ὁ πάνσοφος Μωϋσῆς, τρισὶ τοῖς καθ' ἡμᾶς ἐνδιαιτωμένη μέρεσι, "χερσὶ καὶ στόματι καὶ καρδία."

Σύμβολον τοῦτο γνήσιον τρισὶ τοῖς πᾶσι συμπληρουμένης τῆς ἀληθείας, 3 βουλῆ καὶ πράξει καὶ λόγω. Μηδὲ γὰρ τόδε δείμαινε, μή σε τὰ πολλὰ καὶ ἐπιτερπῆ φανταζόμενα ἀφέληται σοφίας· αὐτὸς ἑκὼν ὑπερβήση τὸν λῆρον τῆς συνηθείας, καθάπερ καὶ οἱ παῖδες τὰ ἀθύρματα ἄνδρες γενόμενοι ἀπέρριψαν.

109

P f. 50^V

γαργαλίζει : cf. Paed. 2.41.3 την έν όμμασιν καὶ έν ώσιν С. γαργαλίζουσαν ... ἡδονήν 8 τὸ βάραθρον : cf. 118.3 9-10 9.27; Paed. 2.7.3. Etiam ap. Plut. De genio Socr. 583 D; Stob. Flor. 4.32.17 et al. 11 ή γυναικωνίτις αύτη : i.e. 'Ιθάκη (Odyss. 9.21) 12-13 cf. Dt 30:11-14 14 Dt 30:14 ἔστιν σου ἐγγὺς τὸ ῥῆμα σφόδρα ἐν τῷ στόματί σου καὶ ἐν τῆ καρδία σου καὶ έν ταῖς χερσίν σου αὐτὸ ποιεῖν. Cf. Philon. De poenit. 2 (II, p. 406.39 Mangey) ... ἔστιν έγγυτάτω τρισὶ μέρεσι τῶν καθ' ἡμᾶς ἐνδιαιτώμενον, "στόματι καὶ καρδία καὶ 15-16 cf. Strom. 2.98.1 Σύμβολον δ' αν εἴη ταῦτα, πράξεως μὲν αἰ χείρες, βουλής δὲ ἡ καρδία καὶ λόγου (τὸ) στόμα; Philon. De poenit. 2 ... διὰ συμβόλων, λόγοις καὶ βουλαῖς καὶ πράξεσιν. Λόγου μὲν στόμα σύμβολον, καρδία δὲ βουλευμάτων, πράξεων δὲ χειρες; De poster. Caini 85; De mutat. nom. 237; De somniis 2.180: De virt. 183 17-18 cf. 46.2-3 18-19 cf. 17.10; Heracliti B 70 DK (= Fr. 92 d Marcovich); Iliad. 15.363 et al.

c. 109 2 ante ἀρχὴν add. ss. τὸ τὴν m² 5 τὰ² addidi 6 ἀλλὰ ⟨καὶ⟩ scripsi : ἀλλὰ P^1 : καὶ Staehlin 7 ὑμᾶς addidi (cf. v. 2 ὑμεῖς) 8 post συνήθεια lacunam indic. Schwartz : ἡ ἀλήθεια supplevi : ἀλγύνει δὲ καὶ στύφει ἡ ἀλήθεια suppl. Jackson 10 post ἀγαθὴ add. δὲ P^2 m¹, del. m² 13 ἔνοικος Markland : ἐν οἴκοις P^1 / ἥ P^1 , corr. Sylburg 17 φανταζόμενα Staehlin, Mayor : φανταζόμενον P^1

110

Τάχει μὲν δὴ ἀνυπερβλήτω εὐνοία τε εὐπροσίτω ἡ δύναμις ἡ θεϊκὴ ἐπιλάμψασα τὴν γῆν σωτηρίου σπέρματος ἐνέπλησε τὸ πᾶν. Οὐ γὰρ ἂν οὕτως ἐν ὀλίγω χρόνω τοσοῦτον ἔργον ἄνευ θείας κομιδῆς ἐξήνυσεν ὁ κύριος, ὄψει καταφρονούμενος, ἔργω ⟨δὲ⟩ προσκυνούμενος ὁ καθάρσιος καὶ σωτήριος καὶ μειλίχιος, ὁ θεῖος Λόγος, ὁ φανερώτατος 5 ὄντως θεός, ὁ τῷ δεσπότῃ τῶν ὅλων ἐξισωθείς, ὅτι ἦν υἱὸς αὐτοῦ καὶ 2 "ὁ Λόγος ἦν ἐν τῷ θεῷ·" ⟨δ⟩ οὕθ' ὅτε τὸ πρῶτον προεκηρύχθη ἀπιστηθείς, οὕθ' ὅτε τὸ ἀνθρώπου προσωπεῖον ἀναλαβὼν καὶ σαρκὶ ἀναπλασάμενος τὸ σωτήριον δρᾶμα τῆς ἀνθρωπότητος ὑπεκρίνετο, ἀγνοηθείς.

Γνήσιος γὰρ ἦν ἀγωνιστὴς καὶ τοῦ πλάσματος συναγωνιστής, τάχιστα δὲ εἰς πάντας ἀνθρώπους διαδοθείς (θᾶττον ἡλίου ἐξ αὐτῆς ἀνατείλας τῆς πατρικῆς βουλήσεως), ῥᾶστα ἡμῖν ἐπέλαμψε τὸν θεόν, ὅθεν τε ἦν αὐτὸς καὶ ὃς ἦν, δι' ὧν ἐδίδαξεν καὶ ἐνεδείξατο, παραστησάμενος ὁ σπονδοφόρος καὶ διαλλακτὴς καὶ σωτὴρ ἡμῶν Λόγος, 15 πηγὴ ζωοποιός, Ι εἰρηνική, ἐπὶ πῶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς χεόμενος, δι' ὃν (ὡς ἔπος εἰπεῖν) τὰ πάντα ἤδη πέλαγος γέγονεν ἀγαθῶν.

P f. 51^r

c. 110 1 cf. Diog. Laert. 10.47 (Epicuri) τάχη ἀνυπέρβλητα 4 cf. Is 53:3;
 Paed. 3.3.3; Strom. 2.22.8; 3.103.3; 6.151.3 5 tria cognomina Iovis: cf. 37.1–2 et R.E.
 X A (1972), coll. 317; 335–37; 362–64; Suppl. XV (1978), coll. 1465; 1474–75 / ὁ καθάρσιος ... Λόγος : cf. Paed. 3.47.4 / ὁ σωτήριος ... Λόγος : cf. Paed. 1.74.2;
 Strom. 1.40.4; 1.46.4; 4.29.4 7 Jo 1:1 11 cf. 2.22–23 16 πηγὴ ζωοποιός : cf. Jo 4:14; Protr. 92.15–16; Paed. 1.83.3 17 cf. Plat. Sympos. 210 d 4

c. 110 2 τὴν γῆν P^1 m 1 : τῆ γῆ m^2 3 θείας corr. ex θείαις P^1 / κομιδῆς P^1 : κηδεμονίας p^1 , Victorius 4 δὲ addidi 7 p^2 addidi / τὸ corr. ex τοῦ p^2 8 σαρκὶ p^2 : σάρκα Bunsen (Hippol. u. seine Zeit, Lipsiae 1852, I, p. 243)

ΧI

Μικρὸν δέ, εἰ βούλει, ἄνωθεν ἄθρει τὴν θείαν εὐεργεσίαν. Ὁ 1 πρῶτος ⟨ἄνθρωπος⟩ ὅτε ἐν παραδείσῳ ἔπαιζε λελυμένος, ἔτι παιδίον ἦν τοῦ θεοῦ· ὅτε δὲ ὑπέπιπτεν ἡδονῆ (ὄφις ἀλληγορεῖται ἡδονή, ἐπὶ γαστέρα ἔρπουσα· κακία γηίνη, εἰς ὕλας ⟨σ⟩τρεφομένη) παρήγετό 5 ⟨τε⟩ ἐπιθυμίαις, ὁ παῖς, ἀνδριζόμενος ἀπειθεία καὶ παρακούσας τοῦ πατρός, ἠσχύνετο τὸν θεόν. Οἷον ἴσχυσεν ἡδονή· ὁ δι' ἀπλότητα λελυμένος ἄνθρωπος ἀμαρτίαις εὐρέθη δεδεμένος.

Τῶν δεσμῶν (οὖν) λῦσαι τοῦτον ὁ κύριος αὖθις ἠθέλησεν, καὶ 2 σαρκὶ ἐνδεθείς (μυστήριον θεῖον τοῦτο) τὸν ὄφιν ἐχειρώσατο καὶ τὸν τύραννον ἐδουλώσατο, τὸν θάνατον, καί (τὸ παραδοξότατον) ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον τὸν ἡδονἢ πεπλανημένον, τὸν τῆ φθορῷ δεδεμένον, χερσὶν ἡπλωμέναις ἔδειξε λελυμένον. "Ω θαύματος μυστικοῦ· κέκλιται μὲν ὁ 3 κύριος, ἀνέστη δὲ ἄνθρωπος, καὶ ὁ ἐκ τοῦ παραδείσου πεσὼν μεῖζον ὑπακοῆς ἄθλον, οὐρανούς, ἀπολαμβάνει.

^{c. 111 2-3 ἔτι παιδίον ἦν : cf. Theophili Ad Autol. 2.25.2 Τῆ δὲ οὕση ἡλικίᾳ ὁ ᾿Αδὰμ ἔτι νήποις ἦν · διὸ οὕπω ἠδύνατο τὴν γνῶσιν κατ ἀξίαν χωρεῖν; Iren. Adv. haer. 4.38.1-2; Method. De autexusio 18.7; Apellem ap. Ambros. De paradiso 6.31 Qui non cognoscit bonum et malum nihil a parvulo distat; Procop. Gaz. In Gen. (P.G. 87, 164 BC) 3 ὑπέπιπτεν ἡδονῆ : cf. Strom. 2.137.1 ἡδονῆ καὶ ἐπιθυμίᾳ ὑποπίπτειν 3-4 cf. Philon. De opif. mundi 157; Leg. alleg. 2.72; De agric. 97 / ἐπὶ γαστέρα ἔρπουσα : cf. Paed. 2.7.4; Strom. 4.100.3; Gn 3:14 4 κακία γηίνη : cf. Gn 3:14; Philon. De opif. mundi 157 6-7 ὁ δι' ἀπλότητα λελυμένος ἄνθρωπος : cf. Philon. De opif. mundi 156 et 170; Past. Hermae vis. 1.2.4; 2.3.2; 3.9.1; Theophili Ad Autol. 2.25.44 Ἅμα δὲ καὶ ἐπὶ πλείονα χρόνον ἐβούλετο [sc. ὁ θεὸς] ἀπλοῦν καὶ ἀκέραιον διαμεῖναι τὸν ἄνθρωπον νηπιάζοντα}

c. 111 1 ἄθρει : θ in ras. P^1 2 ἄνθρωπος supplevi (cf. Paed. 2.111.3) / ἔτι Klostermann, Jackson : ἐπεὶ P^1 3 ὑπέπιπτεν P^1 : ὑποπίπτων Schwartz, agn. omnes 4 στρεφομένη Heyse : τρεφομένη P^1 5 τε addidi 6 οἷον P^1 : ὅσον Jackson 8 οὖν addidi 9 τοῦτο P^1 m^1 : τούτω P^3 m^2 (τούτω τῶ τρόπω δηλαδὴ m^3 in mg)

Διό μοι δοκεῖ, ἐπεὶ αὐτὸς ἡκεν ὡς ἡμᾶς οὐρανόθεν ὁ Λόγος, ἡμᾶς ἐπ' ἀνθρωπίνην ἰέναι μὴ γρῆναι διδασκαλίαν ἔτι, 'Αθήνας καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα, πρὸς δὲ καὶ Ἰωνίαν πολυπραγμονοῦντας. Εἰ γὰρ ἡμῖν [δ] διδάσκαλος δ πληρώσας τὰ πάντα δυνάμεσιν άγίαις (δημιουργία, σωτηρία, εὐεργεσία νομοθεσία, προφητεία, διδασκαλία), 5 πάντα νῦν ὁ διδάσκαλος κατηγεί, καὶ τὸ πᾶν ἤδη ᾿Αθῆναι καὶ Έλλὰς γέγονεν τῶ Λόγω.

P f. 51^V

Οὐ γὰρ δὴ μύθω μὲν Ι ἐπιστεύετε ποιητικῶ, τὸν Μίνω τὸν Κρήτα "τοῦ Διὸς ὀαριστὴν" ἀναγράφοντι, ἡμᾶς δὲ ἀπιστήσετε μαθητὰς θεοῦ γεγονότας, τὴν ὄντως ἀληθῆ σοφίαν ἐπανηρημένους: ἣν φιλο- 10 σοφίας ἄκροι μόνον ἠνίξαντο, οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ μαθηταὶ καὶ κατει-3 λήφασι καὶ ἀνεκήρυξαν. Καὶ δὴ καὶ πᾶς (ὡς ἔπος εἰπεῖν) ὁ Χριστὸς ού μερίζεται· ούτε βάρβαρός έστιν ούτε Ίουδαῖος ούτε Έλλην· ούκ άρρεν, οὐ θῆλυ· καινὸς δὲ ἄνθρωπος, θεοῦ πνεύματι ἁγίω μεταπεπλασμένος.

15

² ἐπ' ἀνθρωπίνην ... διδασκαλίαν : cf. Strom. 5.137.2; 6.167.5. – Paed. c. 112 1.6.1; 1.37.2; Strom. 2.6.1; 2.24.1; 1 Cor 2:13 8-9 cf. Odyss. 19.178-79; Strom. 2.20.3; 2.104.2. Etiam ap. Plat. Min. 319 d 9; Dion. Chrysost. Or. 4.39 et 53.11; Plut. Thes. 16.3; Demetr. 42.9; Max. cum princ. 776 E; Plot. Enn. 6.9.7; Stob. Flor. 4.2.25; Zeegers, p. 267 μόνον ἠνίξαντο : cf. 70.1; Iustini 1 Apol. 44.10; 2 Apol. 10.2; 13.3 Cor 1:13; Strom. 7.5.5 13 οὕτε βάρβαρος - 14 καινὸς δὲ ἄνθρωπος : cf. Gal 3:28 et 6:15; Eph 4:24; Col 3:9-11. - Strom. 1.90.2; 3.93.2; 3.95.1; 4.58.3; 4.65.4; 5.30.4; 6.100.3 14-15 cf. Paed. 1.98.2; 3.99.2

⁴ ο del. Heyse 6 ὁ διδάσκαλος secl. Wilamowitz (Griech. Lesebuch, c. 112 9 ὀαριστὴν cod. Oxon. Coll. Novi 139 et Sylburg ex Homero : ὁαριστὺν P¹ p. 349) m¹: ὡς ἄριστον m², Victorius 10 ante $\hat{\eta} v$ addunt $o \hat{v} \delta' P^2 m^1$ ante ò Χριστὸς lacunam suspicatur Schwartz

Εἶθ' αἱ μὲν ἄλλαι συμβουλαί τε καὶ ὑποθῆκαι λυπραὶ καὶ 1 περὶ τῶν ἐπὶ μέρους εἰσίν (εἰ γαμητέον, εἰ πολιτευτέον, εἰ παιδοποιητέον) καθολικὴ δὲ ἄρα προτροπὴ μόνη καὶ πρὸς ὅλον δηλαδὴ τὸν βίον, ἐν παντὶ καιρῷ, ἐν πάσῃ περιστάσει πρὸς τὸ κυριώτατον τέλος, τὴν ζωήν, Ι συντείνουσα ἡ θεοσέβεια καθ' ὅ καὶ μόνον ἐπάναγκές ἐστι (θεοσεβῶς) ζῆν, ἵνα ζήσωμεν ἀεί. Φιλοσοφία γάρ, ἡ φασιν οἱ πρεσβύτεροι, πολυχρόνιός ἐστι συμβουλή, σοφίας ἀίδιον μνηστευομένη ἔρωτα· "ἐντολὴ δὲ κυρίου τηλαυγής, φωτίζουσα ὀφθαλμούς."

'Απόλαβε τὸν Χριστόν, ἀπόλαβε τὸ βλέπειν, ἀπόλαβέ σου τὸ 2 10 φῶς,

ὄφρ' εὖ γινώσκοις ἠμὲν θεὸν ἠδὲ καὶ ἄνδρα.

"Ποθεινὸς" ὁ Λόγος ὁ φωτίσας ἡμᾶς "ὑπὲρ χρυσίον καὶ λίθον τίμιον γλυκύς ἐστιν ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον." Πῶς γὰρ οὐ ποθεινὸς ὁ τὸν ἐν σκότει κατορωρυγμένον νοῦν ἐναργῆ ποιησάμενος καὶ "τὰ φωσφόρα" τῆς ψυχῆς ἀποξύνας "ὄμματα;" Καὶ γὰρ ὥσπερ "ἡλίου μὴ ὄντος ἕνεκα 3 τῶν ἄλλων ἄστρων νὺξ ἂν ἦν" τὰ πάντα, οὕτως εἰ μὴ τὸν Ι Λόγον ἔγνωμεν καὶ τούτω κατηυγάσθημεν, οὐδὲν ἂν τῶν σιτευομένων ὀρνίθων ἐλειπόμεθα, ἐν σκότει πιαινόμενοι καὶ θανάτω τρεφόμενοι. Χωρήσωμεν τὸ φῶς, ἵνα χωρήσωμεν τὸν θεόν· χωρήσωμεν τὸ φῶς καὶ 4 μαθητεύσωμεν τῷ κυρίω.

Τοῦτό τοι καὶ ἐπήγγελται τῷ πατρί· "Διηγήσομαι τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου· ἐν μέσφ ἐκκλησίας ὑμνήσω σε." 'Ύμνησον καὶ

113

Vi p. 39

P f. 52^r

c. 113 2-3 cf. e.g. Diog. Laertii 7.121 6-7 cf. 77.5 σύντομοι σωτηρίας ὁδοί; 11 Iliad, 5.128. Etiam ap. Plat. 2 Alcib. 150 d 9; 99.16; Paed. 1.9.4 8 Ps 18:9b Luciani Charon. 7; Max. Tyr. Philos. 8.5b; Didym. Alex. De trin. 2.18 (P.G. 39, 728 A) et al.; cf. Zeegers, p. 267 12-13 Ps 18:11. Cf. Paed. 1.51.1; Ecl. proph. 60.3 cf. 114.4-5; Strom. 2.118.5; 6.44.3; Plat. Rei publ. 7, 533 d 2 14-15 cf. Plat. Tim. 45 b 3 15-16 Heracliti Fr 60 Marcovich = 99 DK 15-18 cf. Plut. De fortuna 98 C Kαì ώσπερ ήλίου μὴ ὄντος ἕνεκα τῶν ἄλλων ἄστρων εὐφρόνην ἂν ἤγομεν, ὡς φησιν Ἡράκλειτος, οὕτως ἕνεκα τῶν αἰσθήσεων, εἰ μὴ νοῦν μηδὲ λόγον ὁ ἄνθρωπος ἔσχεν, οὐδὲν ἂν διέφερε τῷ βίω τῶν θηρίων 18 cf. Sen. *Ep.* 122.4; Philostr. *V*. 21-22 Ps 21:23 Apoll. 4.3

c. 113 6 θεοσεβῶς supplevi conl. Strom. 4.68.3 (τοὺς μέλλοντας θεοσεβῶς ζήσειν) / γάρ scripsi : δὲ P^1 / ἣι m^1 : ἥ P^1 7–8 σοφίαν ἀϊδίφ ... ἔρωτι Mayor 12 Ποθεινὸς ... 13 γλυκύς Mayor ex LXX (ἐπιθυμητὰ ... γλυκύτερα) : γλυκὸς ... ποθεινός P^1 12 post τίμιον addit πολὸν LXX : om. P^1 et Ecl. proph. 60.3

διήγησαί μοι τὸν πατέρα σου τὸν θεόν· σώσει σου τὰ διηγήματα, παι— 5 δεύσει με ἡ ἀδή. ΄Ως μέχρι νῦν ἐπλανώμην ζητῶν τὸν θεόν· ἐπεὶ δέ με φωταγωγεῖς, κύριε, καὶ τὸν θεὸν εὑρίσκω διὰ σοῦ, καὶ τὸν πα— 25 τέρα ἀπολαμβάνω παρὰ σοῦ, γίνομαί ⟨τέ⟩ "σου συγκληρονόμος," ἐπεὶ "τὸν ἀδελφὸν οὐκ ἐπῃσχύνθης."

 ²⁵ φωταγωγεῖς : cf. 120.3-4; Paed. 1.83.3
 26 cf. Rm 8:17; Protr. 115.22; Strom.
 2.134.2; 4.45.6; Ecl. proph. 20.2-3 et al.
 27 cf. Heb 2:11; Strom. 2.134.2; 3.69.4

²³ διήγησαί μοι Klotz : διηγήσομαί σοι P^1 / σώσει Wilamowitz : σώιζει P^1

²⁴ ὡς del. Staehlin : ος Sylburg 26 τέ addidi

'Αφέλωμεν οὖν, ἀφέλωμεν τὴν λήθην τῆς ἀληθείας· τὴν ἄ- 1 γνοιαν καὶ τὸ σκότος τὸ ἐμποδὼν ὡς ἀχλὺν ὄψεως καταγαγόντες τὸν ὄντως ὄντα θεὸν ἐποπτεύσωμεν, ταύτην αὐτῷ πρώτην ἀνυμνήσαντες τὴν φωνήν· "Χαῖρε φῶς." Φῶς ⟨γὰρ⟩ ἡμῖν ἐξ οὐρανοῦ τοῖς ἐν σκότει κατορωρυγμένοις καὶ "ἐν σκιᾳ θανάτου κατακεκλεισμένοις" ἐξέ-λαμψεν ἡλίου καθαρώτερον, ζωῆς τῆς ἐνταῦθα γλυκύτερον. Τὸ 2 φῶς ἐκεῖνο ζωή ἐστιν ἀίδιος, καὶ ὅσα μετείληφεν αὐτοῦ, ζῆ· ἡ νὺξ δὲ εὐλαβεῖται τὸ φῶς καὶ δύνουσα διὰ τὸν φόβον παραχωρεῖ τῆ ἡμέρα κυρίου· τὰ πάντα "φῶς ἀκοίμητον" γέγονεν καὶ ἡ δύσις ἀνατολῆ πε- πίστευται.

Τοῦτο "ἡ κτίσις ἡ καινὴ" βεβούληται· ὁ γὰρ τὰ πάντα καθιπ— 3 πεύων "δικαιοσύνης ἥλιος" ἐπ' ἴσης περιπολεῖ τὴν ἀνθρωπότητα, τὸν πατέρα μιμούμενος, ὃς "ἐπὶ πάντας ἀνθρώπους Ι ἀνατέλλει τὸν ἥλιον αὐτοῦ," καὶ καταψεκάζει τὴν δρόσον τῆς ἀληθείας. Οὖτος τὴν δύσιν 4 εἰς ἀνατολὴν μετήγαγεν καὶ τὸν θάνατον εἰς ζωὴν ἀνεσταύρωσεν, ἐξαρπάσας δὲ τῆς ἀπωλείας τὸν ἄνθρωπον προσεκρέμασεν αἰθέρι, μεταφυτεύων τὴν φθορὰν εἰς ἀφθαρσίαν καὶ γῆν μεταβάλλων εἰς οὐρανούς· ὁ τοῦ θεοῦ γεωργός, "δεξιὰ σημαίνων, λαοὺς δ' ἐπὶ ἔργον" ἀγαθὸν "ἐγείρων, μιμνήσκων βιότοιο" ἀληθινοῦ, καὶ τὸν μέγαν ὄντως 20 καὶ θεῖον καὶ ἀναφαίρετον τοῦ πατρὸς κλῆρον χαριζόμενος ἡμῖν, οὐρανίῳ διδασκαλίᾳ θεοποιῷν τὸν ἄνθρωπον, "διδοὺς νόμους (αὐτοῦ) εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν καὶ ἐπὶ καρδίαν γράφων αὐτούς." Τίνας 5 ὑπογράφει νόμους; "'Ότι πάντες εἴσονται τὸν θεὸν ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, καὶ ἵλεως," φησὶν ὁ θεός, "ἔσομαι αὐτοῖς καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ."

P f. 52^V

114

² ἀχλὺν ὄψεως καταγαγόντες : cf. Paed. 1.28.1; Strom. 1.178.1; Iliad. 3 ἐποπτεύσωμεν : cf. 118.20-21 et Riedweg, 5.127; Plat. 2 Alcib. 150 d 7 - e 2 Mysterienterminologie, p. 146 4 cf. Aeschyli Agam. 22-23 et 508 (Mt 4:16; Lc 1:79) 5 κατορωρυγμένοις : cf. ad 113.13-14 9 φῶς ἀκοίμητον : 11 cf. 2 Cor 5:17; Gal 6:15. - Strom. 5.30.4; Ouis dives cf. Sap 7:10: Paed. 2.99.6 salvetur 12.1 12 Mal 4:2 13-14 Mt 5:45. Cf. Paed. 1.72.2; 1.88.2; Strom. 7.85.2; 7.87.5; Exc. ex Theod. 9.3 14 καταψεκάζει τὴν δρόσον : cf. Mt 5:45 καὶ βρέχει έπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους 18 ὁ τοῦ θεοῦ γεωργός : cf. Mt 13:3 18-19 Arati Phaenom. 6-7 21 θεοποιῶν τὸν ἄνθρωπον : cf. 8.32; 87.4; Paed. 3.1.5; Strom. 4.149.8; 7.95.2; 1 Jo 3:2 21-22 Jr 38 (31):33 = Heb 8:10 23-25 Jr $38(31):34 = Heb\ 8:11-12$

c. 114 3 πρώτην scripsi : πρῶτον P^1 4 γὰρ addidi 9–10 ἀνατολῆι m^2 , Victorius et πεπίστευται P^2 in m^2 et m^1 in m^2 : ἀνατολὴ et πεπίστευκεν P^1 m^1 : ⟨εἰς⟩ ἀνατολὴ⟨ν⟩ περιέστηκεν Wilamowitz, agn. omnes 21 αὐτοῦ addidi ex LXX (μου)

Δεξώμεθα τοὺς νόμους τῆς ζωῆς, πεισθῶμεν προτρεπομένφ θεῷ, μάθωμεν αὐτόν, ἵνα ἵλεως ἢ· ἀποδῶμεν καὶ μὴ δεομένφ μισθὸν εὐχάριστον εὐπαθείας, οἱόν τι ἐνοίκιον [τὴν εὐσέβειαν] τῷ θεῷ τῆς ἐνταῦθα ἐνοικήσεως.

Χρύσεα χαλκείων, εκατόμβοι' εννεαβοίων

5

10

όλίγης πίστεως γῆν σοι δίδωσι τὴν τοσαύτην γεωργεῖν, ὕδωρ πίνειν καὶ ἄλλο πλεῖν, ἀέρα ἀναπνεῖν, πῦρ ὑπουργεῖν, κόσμον οἰκεῖν· ἐντεῦθεν εἰς οὐρανοὺς ἀποικίαν στείλασθαί σοι συγκεχώρηκεν· τὰ μεγάλα ταῦτα καὶ τοσαῦτά σοι δημιουργήματα καὶ χαρίσματα ὀλίγης πίστεως μεμίσθωκεν.

2 Εἶθ' οἱ μὲν τοῖς γόησι πεπιστευκότες τὰ περίαπτα καὶ τὰς ἐπαοιδὰς ὡς σωτηρίους δῆθεν ἀποδέχονται, ὑμεῖς δὲ οὐ βούλεσθε τὸν οὐράνιον αὐτὸν περιάΙψασθαι, τὸν σωτῆρα Λόγον, καὶ τῇ ἐπῳδῇ τοῦ θεοῦ πιστεύσαντες ἀπαλλαγῆναι μὲν παθῶν (ὰ δὴ ψυχῆς νόσοι),
3 ἀποσπασθῆναι δὲ ἁμαρτίας; Θάνατος γὰρ ἀίδιος ἁμαρτία. "Η τέ- 15 λεον νωθ(ρ)οὶ καὶ τυφλοὶ καθάπερ οἱ σπάλακες οὐδὲν ἄλλο ἢ ἐσθί- οντες ἐν σκότῳ διαιτᾶσθαι (θέλετε), περικαταρρέοντες τῇ φθορᾳ;

'Αλλ' ἔστιν, ἔστιν ἡ ἀλήθεια ἡ κεκραγυῖα "'Εκ σκότους φῶς 4 λάμψει." Λαμψάτω οὖν ἐν τῷ ἀποκεκρυμμένῳ τοῦ ἀνθρώπου, ἐν τῆ καρδίᾳ, τὸ φῶς, καὶ τῆς γνώσεως αὶ ἀκτῖνες ἀνατειλάτωσαν τὸν 20 ἐγκεκρυμμένον ἔνδον ἐκφαίνουσαι καὶ ἀποστίλβουσαι ἄνθρωπον, τὸν μαθητὴν τοῦ φωτός, τὸν Χριστοῦ γνώριμόν τε καὶ συγκληρονόμον, μάλιστα ἐπειδὰν τὸ τιμιώτατον καὶ σεβασμιώτατον εὐσεβεῖ τε καὶ ἀγαθῷ παιδὶ ἀγαθοῦ πατρὸς ὄνομα εἰς γνῶσιν ἀφίκηται, προσ— 5 τάττ(ον)τος ἤπια καὶ τῷ παιδὶ Ι ἐγκελευομένου τὰ σωτήρια. 'Ο δὲ 25

Vi p. 40

P f. 53^r

c. 115 2-3 μισθὸν εὐχάριστον εὐπαθείας : cf. 116.21 εὐχαρίστοις ἀμειβόμενοι τὰς εὐποιίας εὐλογίαις 5 Iliad. 6.236. Etiam ap. Aristot. E.N. E 11.7, 1136 b 10 13 cf. Plat. Charmid. 157 a 4 τὰς δ' ἐπφδὰς ταύτας τοὺς λόγους εἶναι τοὺς καλούς 14 cf. Strom. 2.110.1; Quis dives salvetur 15.6 15–16 cf. Diogen. Paroem. 8.25 et al. 18–19 2 Cor 4:6. Cf. Strom. 7.43.6 19–20 cf. 1 Cor 4:5 22 cf. Rm 8:17; Protr. 113.26

c. 115 3 εὐπαθείας Mayor : εὐπάθειαν (corr. ex εὐπαθίαν) P^1 : εὐπείθειαν Heyse, agn. Staehlin (cf. Strom. 7.21.1) : εὐμάθειαν Wilamowitz (cf. Strom. 5.7.3) / τὴν εὐσέβειαν secl. Heyse 15 "H scripsi : ἢ P^1 m¹ 16 νωθροὶ scripsi (conl. Paed. 1.66.2; 1.77.4; Fr. 44 [III, p. 221.24] μηδὲ νωθρὸς Barnard : μὴ δὲν ωθὸς S) : νωδοὶ P^1 17 διαιτᾶσθαι (θέλετε) scripsi : διαιτᾶσθε P^1 21 ἐγκεκρυμμένον : γ corr. ex κ P^1 24–25 προστάττος P^1 , corr. P^2 m^1 25 ἐγκελευομένου : –ου corr. ex $-\omega$ 1 P^1

πειθόμενος αὐτῷ κατὰ πάντα δὴ πλεονεκτεῖ· ἕπεται τῷ θεῷ, πείθεται τῷ πατρί· ἔγνω πλανώμενος αὐτόν, ἠγάπησε τὸν θεόν, ἠγάπησε τὸν πλησίον, ἐπλήρωσε τὴν ἐντολήν· τὸ ἀθλον ἐπιζητεῖ, τὴν ἐπαγγελίαν ἀπαιτεῖ.

²⁸ cf. Mt 22:37-39

²⁷ αὐτόν Mayor, Jackson

116

Πρόκειται δὲ ἀεὶ τῷ θεῷ τὴν ἀνθρώπων ἀγέλην σώζειν. Ταύτη καὶ τὸν ἀναθὸν ποιμένα ὁ ἀναθὸς ἀπέστειλεν θεός ἀπλώσας δὲ ὁ Λόγος τὴν ἀλήθειαν ἔδειξε τοῖς ἀνθρώποις τὸ ὕψος τῆς σωτηρίας. όπως η μετανοήσαντες σωθώσιν η μη ύπακούσαντες κριθώσιν. Τοῦτο τῆς δικαιοσύνης τὸ κήρυγμα, ὑπακούουσιν εὐαγγέλιον, παρακούσασιν 5 κοιτήριον.

P f. 53^V

'Αλλὰ σάλπιγξ μὲν ἡ μεγαλόκλονος ἠχήσασα στρατιώτας συνήγαγεν καὶ πόλεμον κατήγγειλεν. Ι Χριστὸς δὲ είρηνικὸν ἐπὶ τὰ πέρατα της γης ἐπιπνεύσας μέλος οὐ συνάξει ἄρα τοὺς εἰρηνικοὺς στρατιώτας τους έαυτου; Συνήγαγε μεν ούν, ὧ ἄνθρωπε, τὸ στρατι- 10 ωτικόν τὸ ἀναίμακτον αίματι καὶ λόγω, καὶ τὴν βασιλείαν τῶν 3 οὐρανῶν αὐτοῖς ἐνεχείρισεν. Σάλπιγξ ἐστὶ Χριστοῦ τὸ εὐαγγέλιον αὐτοῦ· ὁ μὲν ἐσάλπισεν, ἡμεῖς δὲ ἡκούσαμεν.

Έξοπλισώμεθα είρηνικῶς, "ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης" καὶ "τὴν ἀσπίδα τῆς πίστεως ἀναλαβόντες" καὶ "τὴν 15 κόρυν τοῦ σωτηρίου" περιθέμενοι, καὶ "τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος, ὅ έστι όπμα θεού." ἀκονήσωμεν. Ούτως πμας ὁ ἀπόστολος εἰρηνικώς 4 ἐκτάττει, ταῦτα ἡμῶν τὰ ὅπλα τὰ ἄτρωτα, τούτοις ἐξοπλισάμενοι παραταξώμεθα τῶ πονηρῶ· "τὰ πεπυρακτωμένα τοῦ πονηροῦ ἀποσβέσωμεν βέλη" ταῖς ὑδατίναις ἀκμαῖς ταῖς ὑπὸ τοῦ Λόγου βεβαμ- 20 μέναις, εύχαρίστοις άμειβόμενοι τὰς εὐποιΐας εὐλογίαις καὶ τὸν θεὸν τῶ θείω γεραίροντες Λόγω. ""Ετι γὰρ λαλοῦντός σου ἐρεῖ," φησίν, " Ίδοὺ πάρειμι."

¹ την ἀνθρώπων ἀγέλην : cf. Paed. 2.25.3; Strom. 1.156.3; 1.169.2; Plat. Polit. 266 c 11; 268 c 1; 295 e 6; Min. 318 a 1; Philon. V. Mosis 1.60 2 cf. Paed. 1.37.3; 1.53.2; 1.85.2; 1.97.3; Strom. 1.169.1 et al. - Jo 10:11 (Ps 23:1; Is 40:11 et al.) 7 μεγαλόκλονος : cf. μεγαλόηχος Schol. in Pind. Pyth. 12.38 2.61.3; Ecl. proph. 54.1; Ps 18:5 (19:4) = Rm 10:1810-11 cf. Quis dives salvetur 34.2 στρατὸν ... ἀναίμακτον 14-17 cf. Eph 6:14-17; 1 Th 5:8; (Is 59:17) 19-20 cf. Eph 6:16 20-21 ad baptisma respicit auctor 21 cf. 115.2-3 22-23 Is 58:9. Cf. Paed. 1.84.4; Strom. 4.47.3; 5.120.3; 7.49.7

⁹ ἐπιπνεύσας P¹ : ἐμπνεύσας Cobet (Log. Herm., p. 257), cf. Strom. 6.32.3 21 τὰς εὐποιΐας corr. ex ταῖς εὐποιΐαις P1

"Ω τῆς ἀγίας καὶ μακαρίας ταύτης δυνάμεως, δι' ἡς ἀνθρώ- 1 ποις συμπολιτεύεται θεός. Λώον οὖν καὶ ἄμεινον τῆς ἀρίστης τῶν όντων οὐσίας μιμητὴν ὁμοῦ καὶ θεραπευτὴν γενέσθαι οὐ γὰρ μιμεῖσθαί τις δυνήσεται τὸν θεὸν ἢ δι' ὧν ὁσίως θεραπεύει οὐδ' αὖ θεραπεύειν 5 καὶ σέβειν ἢ μιμούμενος. "Ο γέ τοι οὐράνιος καὶ θεῖος ὄντως ἔρως 2 ταύτη προσγίνεται τοῖς ἀνθρώποις, ὅταν ἐν αὐτῆ που τῆ ψυχῆ τὸ ὄντως καλὸν ὑπὸ τοῦ θείου Λόγου ἀναζωπυρούμενον ἐκλάμπειν δυνηθή· καὶ τὸ Ι μέγιστον, ἄμα τῶ βουληθηναι γνησίως τὸ σωθηναι συντρέγει, ὁμοζυγούντων (ὡς ἔπος εἰπεῖν) προαιρέσεως καὶ ζωῆς.

Τοιγάρτοι μόνη αύτη ή της άληθείας προτροπή τοῖς πιστοτάτοις 3 άπείκασται τῶν φίλων, μέγρι τῆς ἐσγάτης ἀναπνοῆς παραμένουσα καὶ παραπομπὸς ἀγαθὴ ὅλφ καὶ τελείφ τῷ τῆς ψυχῆς πνεύματι τοῖς είς οὐρανὸν ἀπαίρουσι γινομένη. Τί δή σε προτρέπω: Σωθηναί σε ἐπείγομαι. Τοῦτο Χριστὸς βούλεται ένὶ λόγω, ζωήν σοι χαρίζεται. Καὶ τίς 4 15 έστιν οὖτος; Μάθε συντόμως Λόγος άληθείας, Λόγος ἀφθαρσίας, ὁ άναγεννῶν τὸν ἄνθρωπον εἰς ἀλήθειαν αὐτὸν ἀναφέρων, τὸ κέντρον της σωτηρίας, ὁ ἐξελαύνων την φθοράν, ὁ ἐκδιώκων τὸν θάνατον, ὁ ἐν άνθρώποις οἰκοδομήσας νεών, ἵνα ἐν ἀνθρώποις ἱδρύση τὸν θεόν.

10

"Αγνισον τὸν νεών, καὶ τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς ῥαθυμίας ὥσπερ 5 άνθος ἐφήμερον καταλίμπανε ἀνέμω καὶ πυρί, σωφροσύνης δὲ τοὺς καρπούς γεώργησον έμφρόνως, καὶ σεαυτὸν ἀκροθίνιον ἀνάστησον τῷ θεῶ, ὅπως οὐκ ἔργον μόνον, ἀλλὰ καὶ χαρισ(τήριον) ἦ(ς) τοῦ θεοῦ. Πρέπει γὰρ ἄμφω τῶ Χριστοῦ γνωρίμω, καὶ βασιλείας ἄξιον φανῆναι καὶ βασιλείας κατηξιῶσθαι.

117

P f. 54^r

¹⁻² cf. Strom. 2.100.1; 4.30.1; Quis dives salvetur 26.6; Eph 2:19 οὐράνιος ... ἔρως : cf. Plat. Sympos. 187 d 7 – e 1 / θεῖος ... ἔρως : cf. Plat. Legg. 4, 6-7 τὸ ὄντως καλὸν ... ἀναζωπυρούμενον : cf. Strom. 1.35.1; 1.169.1 τῷ τῆς ψυχῆς πνεύματι : cf. S.V.F. (Zenon.) I Nr. 140 = 521 οὐσίαν δ' αὐτῆς (sc. της ψυχης] ύπάρχειν τὸ πνεῦμα; Ι Νr. 135 14 ζωήν σοι χαρίζεται : cf. 84.7-8; 17-18 cf. 5.20-21; Strom. 4.131.4 19-21 cf. Plat Phaedri 276 b-c 20 ἄνθος ἐφήμερον : cf. Paed. 2.70.5

θεραπεύει Schwartz : θεραπεύσει P¹ 5 σέβειν m², Victorius : σοβείν corr. in σεβείν P¹ m¹ 12 παραπομπὸς καὶ P¹, transp. Wilamowitz : καὶ del. 13 γινομένη m^2 , Victorius : γενομένη P^1 22 χαρισ(τήριον) Jackson (cf. 31.12; 44.9; 48.5) : χάρις P^1 / $\mathring{\eta}$ ς Wilamowitz : $\mathring{\eta}$ ι P^1 scripsi : $\delta \grave{\epsilon} P^1$ / Χριστοῦ Heinse : χῶι P^1 / γνωρίμωι P^1 a. corr. : γνώριμον P^1 p. corr., m1

XII

118 1 Φύγωμεν οὖν τὴν συνήθειαν, φύγωμεν οἷον ἄκραν χαλεπὴν ἢ Χαρύβδεως ἀπειλὴν ἢ Σειρῆνας μυθικάς· ἄγχει τὸν ἄνθρωπον, τῆς ἀληθείας ἀποτρέπει, ἀπάγει τῆς ζωῆς· παγίς ἐστιν, βάραθρόν ἐστιν, βόθρος ἐστί, λίχνον ἐστὶν κακὸν ἡ συνήθεια·

κείνου μὲν καπνοῦ καὶ κύματος ἐκτὸς ἔεργε νῆα.

2 Φεύγωμεν, ὧ συνναῦται, φεύγωμεν τὸ κῦμα τοῦτο· πῦρ ἐρεύγεται, νῆσός ἐστι πονηρά, Ι ὀστοῖς καὶ νεκροῖς σεσωρευμένη, ἄδει δὲ ἐν αὐτῆ ἡδονή, πορνίδιον ὡραῖον, πανδήμω τερπόμενον μουσικῆ·

Δεῦρ' ἄγ' ἰών, πολύαιν' 'Οδυσεῦ, μέγα κῦδος 'Αχαιῶν, νῆα κατάστησον, ἵνα θειοτέρην ὅπ' ἀκούσης.

5

10

Έπαινεῖ σε, ὧ ναῦτα, καὶ πολυύμνητον λέγει, καὶ τὸ κῦδος τῶν Ἑλλήνων ἡ πόρνη σφετερίζεται. Ἔασον αὐτὴν ἐπινέμεσθαι τοὺς νεκρούς, πνεῦμά σοι οὐράνιον βοηθεῖ·πάριθι τὴν ἡδονήν, βουκολεῖ·

c. 118 1 τὴν συνήθειαν : cf. 46.3; 62.17; 72.16; 75.15; 99.3 et 10; 101.7 et 16; 103.14; 109.8–9 ἡ μὲν εἰς τὸ βάραθρον ἀθεῖ, ἡ συνήθεια; 109.18; Paed. 1.1.2; 1.4.2; 2.9.4; Strom. 1.9.3; 3.101.1. – Cf. L. Alfonsi, Vig. Christ. 18 (1964), pp. 32–36; M.G. Bianco in Bibl. sc. rel. vol. 78 (Romae, 1987), pp. 189–202 2 Σειρῆνας : cf. Strom. 1.48.6; 2.9.7; 4.172.1–2; 6.89.1; Hippol. Refut. 7.13.1–3; Method. De autexusio 1.1; Sympos. 8.1; De resurr. 1.28.1 et saepius. Cf. H. Rahner, Griechische Mythen in christlicher Deutung (Turici 1945), pp. 445–66; E. Kaiser, Mus. Helv. 21 (1964), 109–36, praesertim pp. 125 s. et 135; P. Courcelle in Monographien zur Gesch. des Mittelalters, vol 11 (Festschrift L. Wallach), ed. C. Bosl (Stutgardiae 1975), pp. 33–48 5–6 Odyss. 12.219–20 8 cf. Odyss. 12.45–46 10–11 Odyss. 12.184–85. Etiam ap. Sext. Emp. Adv. math. 1.42; Orig. C. Cels. 2.76 14 πνεῦμά σοι οὐράνιον : ad spiritum sanctum respicit auctor

c. 118 4 λίχνον Mayor : λίχνος P^1 m^1 : λίκνος m^2 , Victorius : λίκνον Scaliger, Potter : λίνον Cataudella / ἡ συνήθεια secl. Schwartz 5 κείνου P^1 : τούτου Potter ex cod. Oxon. Coll. Novi 139 et Homero / ἐκτὸς : κ in ras. P^1 7 ἆ corr. · ex ὡς P^1 9 ἡδονὴ m^2 , Victorius : ἡδονῆι P^1 m^1 / πορνίδιον ὡραῖον ἡδονῆι P^1 , transposui 11 θειοτέρην P^1 : νωϊτέρην Hom. / ὅπ' ἀκούσηις m^2 , Victorius : ἐπακούσηις P^1 m^1 14 σοι Hoeschel : σε P^1 / βουκόλει P^1 m^1 , corr. Arcerius

20

25

μηδὲ γυνή σε νόον πυγοστόλος ἐξαπ(ατ)άτω, αἰμύλα κωτίλλουσα, τεὴν διφῶσα καλιήν.

Παράπλει τὴν ἀδήν, θάνατον ἐργάζεται. Ἐὰν ἐθέλῃς μόνον, νενί— 4 κηκας τὴν ἀπώλειαν, καὶ τῷ ξύλῳ προσδεδεμένος ἀπάσης ἔσῃ τῆς φθορᾶς λελυμένος· κυβερνήσει σε ὁ Λόγος ὁ τοῦ θεοῦ, κἀν τοῖς λιμέσι καθορμίσει τῶν οὐρανῶν τὸ πνεῦμα τὸ ἄγιον. Τότε μου κατοπτεύσεις τὸν θεὸν καὶ τοῖς ἀγίοις ἐκείνοις τελεσθήσῃ μυστηρίοις καὶ τῶν ἐν οὐρανοῖς ἀποιλαύσεις "ἀποκεκρυμμένων," τῶν ἐμοὶ τετηρημένων, "ὰ οὕτε οὖς ἤκουσεν οὕτε ἐπὶ καρδίαν ἀνέβη τινός."

Vi p. 41

Καὶ μὴν ὁρᾶν μοι δύο μὲν ἡλίους δοκῶ, δισσὰς δὲ Θήβας

5

βακχεύων ἔλεγέν τις (πιστεύων) εἰδώλοις, ἀγνοία μεθύων ἀκράτω. Ἐγὰ δ' αὐτὸν οἰκτείραιμι παροινοῦντα καὶ τὸν οὕτω παρανοοῦντα ἐπὶ σωτηρίαν παρακαλέσαιμι σωφρονοῦσαν, ὅτι καὶ κύριος "μετάνοιαν ἁμαρτωλοῦ, καὶ οὐχὶ θάνατον ἀσπάζεται."

¹⁵⁻¹⁶ Hes. Op. 373-74. Etiam ap. Stob. Flor. 4.28.3 17 Παράπλει : cf. Plat. Phaedri 259 a 7 / Έὰν ἐθέλης – 120.7 : cf. Riedweg, Mysterienterminologie, pp. 148-58 18 τῶ ξύλω προσδεδεμένος : ad crucem Christi respicit: cf. 119.17: Hippol. Refut. 7.13.2 ἑαυτὸν δὲ τῶ ξύλω προσδήσαντα [cf. Odyss. 12.178] παραπλεῦσαι ἀκινδύνως τὰς Σειρῆνας et 3 ἑαυτὸν τῷ ξύλω Χριστοῦ προσδήσαντα; Iustini 1 Apol. 55.3; Tertull. Adv. Marc. 3.18.4; Min Fel. Oct. 29.8; Method. In Porphyr. 1.8 (p. 504.29 Bonwetsch); 19 κυβερνήσει σε ὁ Λόγος : cf. 100.18; Strom. 1.167.3; Rahner, pp. 467-86 et al. 2.51.6; 7.9.2; S. Lilla, Clement, p. 97 19-20 κάν τοῖς λιμέσι ... τῶν οὐρανῶν : cf. Paed. 1.54.3; Fr. 44 (III, p. 222.16 Staehlin) 20-21 κατοπτεύσεις τὸν θεόν : cf. 10.16; 114.3; 120.2; Riedweg, p. 149 22 cf. 1 Cor 2:7 22-23 1 Cor 2:9. Cf. 94.21-22; Paed. 1.37.1; 2.129.4; 3.86.2; Strom. 2.15.3; 4.114.1; 4.135.3; 5.40.1; 6.68.1; Quis dives salvetur 23.3 24-25 Eurip. Bacch. 918-19. Etiam ap. Plut. De comm. not. 1083 E; Luc. Pseudol. 19; Sext. Emp. Adv. math. 7.192. Cf. Paed. 2.24.1; Zeegers, p. 268 26 τις : i.e. Pentheus (cf. Bacch. 350 ss.) 27 παροινοῦντα καὶ ... παρανοοῦντα : cf. Paed. 2.54.1 σφαλερὰ γὰρ ἡ πάροινος ἐλευθερία παρανοείν [Jackson : παρανθείν Ρ] δυναμένη 28-29 cf. Ez 18:23 et 32; 33:11. Cf. Paed. 1.58.2; 3.86.1; 3.93.3; Strom. 2.35.3; 2.65.3

¹⁵ ἐξαπατάτω m^2 , Victorius : ἐξαπάτω P^1 m^1 19 κἀν Mayor : καὶ P^1 20 καθορμίσει m^2 , Victorius : καθορμήσει P^1 m^1 26 πιστεύων supplevi conl. 61.17; 98.4 / ἀγνοίαι corr. ex ἄγνοια P^1 : ἀγνοίας Muenzel 27 δ' ⟨ἄν⟩ Markland, Mayor / παρα··νοοῦντα P^1

P f. 55^r

Ήκε, ὧ παραπλήξ, μὴ θύρσω σκηριπτόμενος, μὴ κιττῶ ἀναδούμενος · ρίψον την μίτραν, ρίψον την νεβρίδα, σωφρόνησον · δείξω σοι τὸν Λόγον καὶ τοῦ Λόγου τὰ μυστήρια, κατὰ τὴν σὴν διΙηγούμενος εἰκόνα.

"Όρος ἐστὶ τοῦτο θεῶ πεφιλημένον, οὐ τραγωδίαις ὡς Κιθαι- 5 ρων ύποκείμενον, άλλα τοῖς άληθείας άνακείμενον δράμασιν, ὄρος νηφάλιον, άγναῖς ύλαις σύσκιον. Βακχεύουσι δὲ ἐν αὐτῷ οὐχ "αί Σεμέλης τῆς κεραυνίας ἀδελφαί," αἱ μαινάδες, αἱ δύσαγνον κρεανομίαν μυούμεναι, άλλ' αι τοῦ θεοῦ θυγατέρες, αι άμνάδες αι καλαί, 2 τὰ σεμνὰ τοῦ Λόγου θεσπίζουσαι ὄργια, γορὸν ἀγείρουσαι σώφρονα. Ο 10 χορὸς οἱ δίκαιοι, τὸ ἆσμα ὕμνος ἐστὶ τοῦ πάντων βασιλέως. Ψάλλουσιν αἱ κόραι, δοξάζουσιν ἄγγελοι, προφήται λαλοῦσιν, ἦχος στέλλεται μουσικής, δρόμω τὸν θίασον διώκουσιν, σπεύδουσιν οί κεκλημένοι πατέρα ποθοῦντες ἀπολαβεῖν.

Ήκε μοι, ὧ πρέσβυ, καὶ σύ, τὰς Θήβας λιπὼν καὶ τὴν μαν- 15 τικήν καὶ τὴν Βακγικὴν ἀπορρίψας πρὸς ἀλήθειαν γειραγωγοῦ· ἰδού σοι τὸ ξύλον ἐπερείδεσθαι δίδωμι. Σπεῦσον, Τειρεσία, πίστευσον ὄψει Χριστὸς ἐπιλάμπει φαιδρότερον ἡλίου, δι' ὃν ὀφθαλμοὶ τυφλῶν ἀναβλέπουσιν. Νύξ σε φεύξεται, πῦρ φοβηθήσεται, θάνατος οἰχήσεται. ὄψει τοὺς οὐρανούς, ὧ γέρον, ὁ Θήβας μὴ βλέπων.

20

¹⁻² κιττῷ ἀναδούμενος : cf. 2.11 et Riedweg, p. 153 6-7 ὄρος νηφάλιον: μίτραν : cf. Eurip. Bacch. 833; 929 et Riedweg, p. 151 n. 104 cf. 2.15 ὄρος ἄγιον θεοῦ et Apc 14:1 τὸ ὄρος Σιών 7-8 cf. Eurip. Bacch. 6 et 26 αί ἀμνάδες [opp. v. 8 αί μαινάδες] : cf. Apc 14:1 τὸ ἀρνίον et 14:4 παρθένοι; Riedweg, p. 152 'Ο χορὸς οἱ δίκαιοι : cf. Method. De autexusio 1.1 (p. 10-11 146.7 Bonwetsch) θεῖός τις χορὸς προφητῶν 11 τὸ ἆσμα : cf. 2.26; 4.27; 6.1-2; 6.14 et 27; 7.11. Cf Apc 14:3 καὶ ἄδουσιν ὡδὴν καινήν 13 δρόμφ : cf. Eurip. Bacch, 135; 1091 16 χειραγωγοῦ : cf. Method. De autexusio 1.1 (p. 146.11-12) ὑπὸ θείου πνεύματος χειραγωγούμενος 17 τὸ ξύλον : cf. ad 118.18 et Callim. Lav. Palladis 127 μέγα βάκτρον 18-19 cf. Is 35:5; 42:7 et 18 et al.

⁶ ὑποκείμενον : –ν in ras. P^1 / ἀνακείμενον : ἀνα– in ras. P^1 13 στέλλεται P¹ : τέλλεται C. Vollgraff (Mnemosyne 44 [1916], p. 314) conl. Pind. Ol. 11.4 / θίασον corr. ex θείασον P¹ 16 βακχικήν P¹ [sc. τελετήν, cf. 2.12] : 20 o corr. ex o P1 βακγείαν Wilamowitz, agn. Staehlin

"Ω τῶν ἀγίων ὡς ἀληθῶς μυστηρίων, ὢ φωτὸς ἀκηράτου. 1 Δαδουχοῦμαι τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὸν θεὸν ἐποπτεῦσαι, ἄγιος γίνομαι μυούμενος, ἱεροφαντεῖ δὲ ὁ κύριος καὶ τὸν μύστην σφραγίζεται φωτα—γωγῶν, καὶ παρατίθεται τῷ πατρὶ τὸν πεπιστευκότα αἰῶσι τηρού—5 μενον. Ταῦτα τῶν ἐμῶν μυστηρίων τὰ βακχεύματα· εἰ βούλει, καὶ σὺ 2 μυοῦ, καὶ χορεύσεις μετ' ἀγγέλων ἀμφὶ τὸν ἀγένητον καὶ ἀνώλεθρον καὶ μόνον ὄντως θεόν, συνυμνοῦντος ἡμῖν τοῦ θεοῦ Ι Λόγου.

'Αίδιος ούτος Ίησοῦς, είς ὁ μέγας ἀρχιερεὺς θεοῦ τε ένὸς τοῦ αὐτοῦ καὶ πατρός, ὑπὲρ ἀνθρώπων εὕχεται καὶ ἀνθρώποις ἐγκε—

"Κέκλυτε, μυρία φῦλα,

μᾶλλον δὲ ὅσοι τῶν ἀνθρώπων λογικοί, καὶ βάρβαροι καὶ ελληνες τὸ πᾶν ἀνθρώπων γένος καλῶ, ὧν ἐγὼ δημιουργὸς θελήματι πατρός.
"Ηκετε ὡς ἐμέ, ὑφ' ἔνα ταχθησόμενοι θεὸν καὶ τὸν ἔνα Λόγον τοῦ 3 θεοῦ, καὶ μὴ μόνον τῶν ἀλόγων ζώων πλεονεκτεῖτε ⟨ἔτι⟩ τῷ λόγῳ, ἐκ δὲ τῶν θνητῶν ἁπάντων ὑμῖν ἀθανασίαν μόνοις καρπώσασθαι δίδωμι.
Έθέλω γάρ, ἐθέλω καὶ ταύτης ὑμῖν μεταδοῦναι τῆς χάριτος, ὁλόκληρον χορηγῶν τὴν εὐεργεσίαν, ἀφθαρσίαν. Καὶ Λόγον χαρίζομαι ὑμῖν, τὴν γνῶσιν τοῦ θεοῦ, τέλειον ἐμαυτὸν χαρίζομαι. Τοῦτό εἰμι ἐγώ, 4 τοῦτο βούλεται ὁ θεός, τοῦτο συμφωνία ἐστί, τοῦτο ἀρμονία πατρός, τοῦτο υἰός, τοῦτο Χριστός. Τοῦτο ὁ Λόγος τοῦ θεοῦ, "βραχίων κυρίου," δύναμις τῶν ὅλων, τὸ θέλημα τοῦ πατρός.

⁹Ω πᾶσαι μὲν εἰκόνες, οὐ πᾶσαι δὲ ἐμφερεῖς (θεῷ), διορθώ– σασθαι ὑμᾶς πρὸς τὸ ἀρχέτυπον βούλομαι, ἵνα μοι καὶ ὅμοιοι γένησθε.
 25 Χρίσω ὑμᾶς τῷ πίστεως ἀλείμματι, δι' οὖ τὴν φθορὰν ἀποβάλλετε, 5

120

P f. 55^V

c. 120 1 φωτὸς ἀκηράτου : cf. Ecl. proph. 21 2 τὸν θεὸν ἐποπτεῦσαι : cf. 10.16; 114.3; 118.20–21 3 ἱεροφαντεῖ : cf. 123.12 / σφραγίζεται : ad baptisma respicit auctor: cf. Ecc. ex. Theod. 80.3; Ecl. proph. 25.1 et al.; Riedweg, p. 157 n. 135 6 χορεύσεις : cf. Plat. Phaedri 250 b 6 / ἀγένητον καὶ ἀνώλεθρον : cf. 68.10–11; Strom. 5.68.2; Plat. Tim. 52 a 1 8 ᾿Αἱδιος ... Ἰησοῦς : cf. 121.8; Paed. 1.27.3 / ὁ μέγας ἀρχιερεύς : cf. Paed. 2.67.1; Strom. 2.45.6 et al. 11 Iliad. 17.220 21 βραχίων κυρίου : cf. Ps Sal. 13:2; Is 53:2; Jo 12:38; 1 ep Clem. 16.3 22 δύναμις : cf. 1 Cor 1:24. Cf. Strom. 5.6.3; 6.47.3; 7.9.1 et al. / τὸ θέλημα τοῦ πατρός : cf. Strom. 5.6.3 et saepius 23 cf. Gn 1:26 κατ᾽ εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ᾽ ὁμοίωσιν

c. 120 2 ἐποπτεῦσαι Schwartz : ἐποπτεύσας P^1 6 ἀγένητον Staehlin (ex Platone) : ἀγέννητον P^1 8 ὁ del. Wilamowitz 15 ἔτι supplevi 23 ὧ Wilamowitz : ὧν P^1 / πᾶσαι Klostermann : πάλαι P^1 / θεῷ addidi (cf. 121.1–2 θεοείκελα ... ἀγάλματα et Strom. 6.126.4 ἐμφεροῦς δὲ τῷ κυρίῳ)

καὶ γυμνὸν δικαιοσύνης ἐπιδείξω τὸ σχῆμα, δι' οὖ πρὸς τὸν θεὸν ἀναβαίνετε. 'Δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς. "Αρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πραύς εἰμι καὶ ταπεινὸς τῆ καρδία, καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν· ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστὸς καὶ τὸ φορτίον μου 30 ἐλαφρόν ἐστιν'."

²⁷⁻³¹ Mt 11:28-30. Cf. Paed. 1.91.2; Strom. 2.22.5; 2.126.3; 5.30.3

P f. 56^r

Σπεύσωμεν, δράμωμεν, ὧ θεοφιλῆ καὶ θεοΙείκελα τοῦ Λόγου 1 [ἄνθρωποι] ἀγάλματα· σπεύσωμεν, δράμωμεν, ἄρωμεν τὸν ζυγὸν αὐτοῦ, ἐπιβάλωμεν ἀφθαρσία, καλὸν ἡνίοχον ἀνθρώπων τὸν Χριστὸν ἀγαπήσωμεν. Τὸν πῶλον ὑποζύγιον ἤγαγε σὺν τῷ παλαιῷ, καὶ ζνῦν τῶν ἀνθρώπων τὴν συνωρίδα καταζεύξας εἰς ἀθανασίαν κατιθύνει τὸ ἄρμα, σπεύδων πρὸς τὸν θεὸν πληρῶσαι ἐναργῶς ὁ ἤνίξατο, πρότερον μὲν εἰς Ἱερουσαλήμ, νῦν δὲ εἰσελαύνων οὐρανούς, κάλλιστον θέαμα τῷ πατρὶ υἰὸς ἀίδιος νικηφόρος.

Φιλότιμοι τοίνυν πρὸς τὰ καλὰ καὶ θεοφιλεῖς ἄνθρωποι γενώ— 2

10 μεθα, καὶ τῶν ἀγαθῶν τὰ μέγιστα, θεὸν καὶ ζωήν, κτησώμεθα.

'Αρωγὸς δὲ ὁ Λόγος· θαρρῶμεν αὐτῷ καὶ μή ποτε ἡμᾶς τοσοῦτος ἀργόρου καὶ χρυσοῦ, μὴ δόξης ἐπέλθη πόθος, ὅσος αὐτοῦ τοῦ τῆς ἀληθείας Λόγου. Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τῷ θεῷ αὐτῷ ἀρεστόν, εἰ ἡμεῖς τὰ μὲν πλείσ— 3 του ἄξια περὶ ἐλαχίστου ποιούμεθα, ἀ(γ)νοίας δὲ καὶ ἀμαθίας καὶ ἡραθυμίας καὶ εἰδωλολατρείας ὕβρεις περιφανεῖς | καὶ τὴν ἐσχάτην δυσσέβειαν περὶ πλείονος αἰρούμεθα.

Vi p. 42

c. 121 3 ἐπιβάλωμεν ἀφθαρσία : cf. Strom. 3.11.2 et 6.55.4 ἐπιβάλλειν τῆι ἀληθεία / ἡνίοχον ... τὸν Χριστόν : cf. 89.21–22; Paed. 3.53.2; Strom. 2.126.3; Plat. Phaedri 246 b 2; S. Lilla, Clement, p. 97 4 cf. Mt 21:1–7 (Zch 9:9) 5 ἀνθρώπων – 8 νικηφόρος exscripsit Catena Nicetae ad Jo 12:14 in cod. Monac. 37 f. 374^ν (inter Paed. 1.15.1 et 3) 7 cf. Mt 21:5 9 cf.122.11 14 ἀγνοίας δὲ καὶ ἀμαθίας : cf. Strom. 1.35.3; 1.84.2; 6.112.4

c. 121 2 ἄνθρωποι secl. Heyse 3 ἐπιβάλωμεν ἀφθαρσία Wilamowitz, agn. Staehlin : ὑποβάλωμεν ἀφθαρσίαι P^1 m^1 : ὑπολάβωμεν Victorius et ἀφθαρσίαν Mayor 5 νῦν addidi (cf. v. 7 νῦν) 6 πληρῶσαι corr. ex πληρώσας P^1 7 εἰσελαύνων οὐρανοὺς P^1 : εἰς οὐρανὸν εἰσελαύνων Cat. 10 ἀγαθῶν Staehlin : ἀπαθῶν P^1 14 περὶ Cobet (p. 257) : ὑπερ P^1 / ἀγνοίας Markland (cf. 122.3) : ἀνοίας P^1 16 αἰρούμεθα Staehlin : αἰρώμεθα (αι– in ras.) P^1 m^1 : τιθέμεθα P^1 Victorius : ἡγούμεθα Jackson

Οὐ γὰρ ἀπὸ τρόπου φιλοσόφων παίδες πάντα ὅσα πράττουσιν οἱ ἀνόητοι ἀνοσιουργεῖν καὶ ἀσεβεῖν νομίζουσιν καὶ αὐτήν γε ἔτι τὴν ἄγνοιαν μανίας εἶδος ὑπογράφοντες οὐδὲν ἄλλο ἢ μεμηνέναι τοὺς 2 πολλοὺς ὁμολογοῦσιν. Οὐ δὴ οὖν ἀμφιβάλλειν αἰρεῖ ὁ λόγος, ὁπότερον αὐτοῖν ἄμεινον, σωφρονεῖν ἢ μεμηνέναι. Ἐχομένους δὴ ἀπρὶξ τῆς 5 ἀληθείας παντὶ σθένει ἕπεσθαι χρὴ τῷ θεῷ σωφρονοῦντας καὶ πάντα αὐτοῦ νομίζειν, ώσπερ ἔστι· πρὸς δὲ καὶ ἡμᾶς τὸ κάλλιστον τῶν | κτημάτων μεμαθηκότας ὄντας αὐτοῦ, σφᾶς αὐτοὺς ἐπιτρέπειν τῷ θεῷ, ἀγαπῶντας κύριον τὸν θεὸν καὶ τοῦτο παρ' ὅλον τὸν βίον ἔργον ἡγουμένους.

3 Εἰ δὲ "κοινὰ τὰ φίλων," θεοφιλης δὲ ὁ ἄνθρωπος (καὶ γὰρ οὖν φίλος τῷ θεῷ μεσιτεύοντος τοῦ Λόγου), γίνεται δὴ οὖν τὰ πάντα τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι τὰ πάντα τοῦ θεοῦ, καὶ κοινὰ ἀμφοῖν τοῖν φίλοιν τὰ 4 πάντα, τοῦ θεοῦ καὶ ⟨τοῦ⟩ ἀνθρώπου. "Ωρα οὖν ἡμῖν μόνον θεοσεβῆ τὸν Χριστιανὸν εἰπεῖν (πλούσιόν τε καὶ σώφρονα ⟨ὄντα⟩ καὶ εὐγενη) 15 καὶ ταύτη εἰκόνα τοῦ θεοῦ μεθ' ὁμοιώσεως, καὶ λέγειν καὶ πιστεύ— ειν "δίκαιον καὶ ὅσιον μετὰ φρονήσεως γενόμενον" ὑπὸ Χριστοῦ Ἰησοῦ καὶ εἰς τοσοῦτον "ὅμοιον ἤδη καὶ θεῷ."

P f. 56^V

¹⁻⁴ cf. S.V.F. (Chrysipp.) III Nrr. 657-70 2 ἀνοσιουργείν et 3 μανίας είδος : cf. Stob. Flor. 2.7.5^b 12 (II, p. 68.8 Wachsmuth) 'Ομοίως δὲ μηδ' ὁσίους εἶναί φασι [sc. οἱ Στωϊκοὶ] τοὺς φαύλους et 2.7.5^b 13 (II, p. 68.18) "Ετι δὲ λέγουσι πάντα φαῦλον μαίνεσθαι, ἄγνοιαν ἔχοντα αύτοῦ καὶ τῶν καθ' αύτόν, ὅπερ ἐστὶ μανία; Plut. De Stoic. repugn. 1048 Ε μαίνεσθαι πάντας, ἀφραίνειν, ἀνοσίους εἶναι; Diog. Laertii 7.124; Cic. Tusc. 3.10 et 4.54; Parad. Stoic. IV et al. 11-14 cf. Diog. Laertii 6.37 = 72 (Diogenes) Συνελογίζετο δὲ καὶ οὕτως· τῶν θεῶν ἐστι πάντα· φίλοι δὲ οἱ σοφοὶ τοῖς θεοῖς· κοινὰ δὲ τὰ τῶν φίλων· πάντα ἄρα ἐστὶ τῶν κοινὰ τὰ φίλων : cf. Plat. Legg. 5, 739 c 2; Phaedri 279 c 6; Diog. Laertii 8.10; Zenob. 4.79 et al. 13 τὰ πάντα τοῦ θεοῦ : cf. Strom. 5.19.1 15 cf. Strom. 7.1.1 "Ηδη δὲ καιρὸς ἡμᾶς παραστῆσαι τοῖς "Ελλησι μόνον ὄντως εἶναι θεοσεβῆ τὸν γνωστικόν ..., οἷός τίς ἐστιν ὁ τῷ ὄντι Χριστιανός; 7.3.4; 7.41.3; 7.54.2 ἡ τοῦ Χριστιανοῦ θεοσέβεια ... μόνος ἂν εἴη τῷ ὄντι εὐσεβής τε καὶ δίκαιος καὶ θεοσεβής ὁ γνωστικός πλούσιον : cf. Paed. 3.34.1 "Οτι μόνος 15 πλούσιος ὁ Χριστιανός; Strom. 1.168.4; 2.19.4 16 cf. Gn 1:26 Theaet. 176 b 2-3 18 cf. Plat. Theaet. 176 b 1 ὁμοίωσις θεω. Cf. 86.9;-10 Strom. 2.80.5-81.1; 2.131.5; 2.133.3; 2.136.6; 6.97.1 et al.

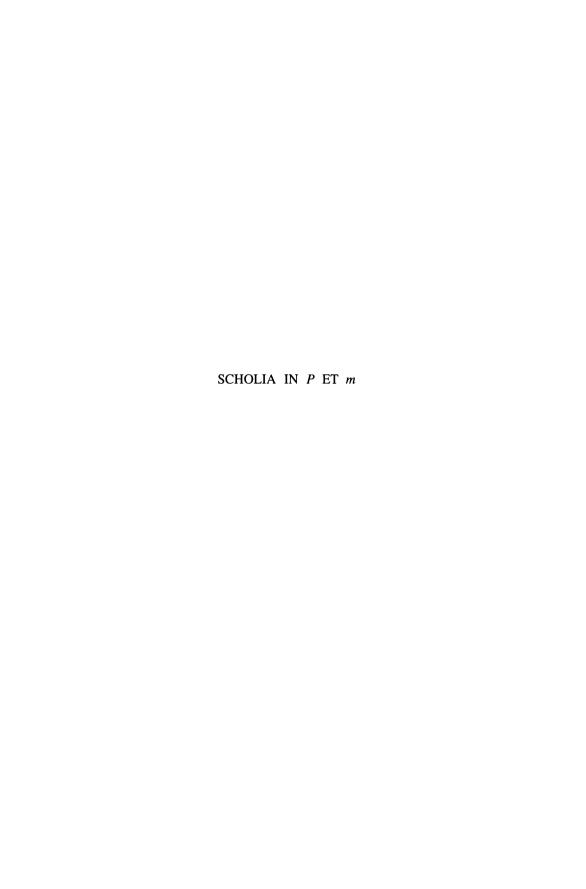
c. 122 2 ἔτι del. Wilamowitz 4 αἰρεῖ Cobet (p. 257) : ἐρεῖ P^1 5 δὴ scripsi : δὲ P^1 7 ἡμᾶς del. Wilamowitz 12 τῶι θεῶι post v. 11 ἄνθρωπος in P, huc traiecit Wilamowitz 14 τοῦ² addidi / τὸν θεοσεβῆ P^1 , transp. Jackson 15 χριστιανὸν del. Wilamowitz, Butterworth / ὄντα addidi

Οὐκ ἀποκρύπτεται γοῦν ὁ προφήτης τὴν χάριν λέγων "Ἐγὰ 1 εἶπον ὅτι θεοί ἐστε καὶ υἰοὶ ὑψίστου πάντες." Ἡμᾶς γάρ, ἡμᾶς εἰσπε—ποίηται καὶ ἡμῶν ἐθέλει μόνων κεκλῆσθαι πατήρ, οὐ τῶν ἀπειθούν—των. Καὶ γὰρ οὖν ὧδέ πως ἔχει τὰ ἡμέτερα τῶν Χριστοῦ ὀπαδῶν · οἷαι μὲν αὶ βουλαί, τοῖοι καὶ οἱ λόγοι ὁποῖοι δὲ οἱ λόγοι, τοιαίδε καὶ αἱ πράξεις · καὶ ὁποῖα τὰ ἔργα, τοιοῦτος ⟨καὶ⟩ ὁ βίος · χρηστὸς ὁ σύμπας ἀνθρώπων βίος τῶν Χριστὸν ἐγνωκότων.

"Αλις οἶμαι τῶν λόγων, εἰ καὶ μακροτέρω προῆλθον ὑπὸ φι- 2 λανθρωπίας ὅ τι περ εἶχον ἐκ θεοῦ ἐκχέων, ὡς ἂν ἐπὶ τὸ μέγιστον τῶν ἀγαθῶν, τὴν σωτηρίαν, παρακαλῶν· περὶ γάρ τοι τῆς παῦλαν οὐδαμῆ οὐδαμῶς ἐχούσης ζωῆς οὐκ ἐθέλουσιν οὐδ' οἱ λόγοι παύσασθαί ποτε ἱεροφαντοῦντες. Ύμιν δὲ ἔτι τοῦτο περιλείπεται πέρας, τὸ λυσιτελοῦν ἑλέσθαι, ἢ κρίσιν ἢ χάριν· ὡς ἔγωγε οὐδ' ἀμφιβάλλειν ἀξιῶ, πότερον ἄμεινον αὐτοῖν· οὐδὲ μὴν συγκρίνεσθαι θέμις ζωὴν 15 ἀπωλεία.

¹²³ 1-2 Ps 81:6. Cf. Paed. 1.26.1; Strom. 2.125.5; 4.149.8; 6.146.2 2 - 3ἡμᾶς εἰσπεποίηται : cf. Paed. 3.58.3; Exc. ex Theod. 67.4 4 τῶν Χριστοῦ ὀπαδῶν : cf. Plat. Phaedri 252 c 3 Τῶν μὲν οὖν Διὸς ὀπαδῶν 5 $o\hat{i}\alpha i - 6$ $o\hat{i}\beta ioc$: cf. Philon. De praemiis 81; V. Mosis 1.29; Quaest. in Gen. 4.7; Cic. Tusc. 5.47 Qualis cuiusque animi adfectus esset, talem esse hominem; qualis autem homo ipse esset, talem eius esse orationem; orationi autem facta similia, factis vitam; Plat. Rei publ. 3, 400 d ... 7 Χριστόν : in vocibus ludit auctor. Cf. Phm 11; Strom. 2.18.3 Αὐτίκα οἱ εἰς τὸν Χριστὸν πεπιστευκότες χρηστοί τέ εἰσι καὶ λέγονται; Iustini 1 Apol. 4.1 χρηστότατοι ύπάρχομεν; 4.5 Χριστιανοὶ γὰρ εἶναι κατηγορούμεθα· τὸ δὲ χρηστὸν μισεῖσθαι οὐ δίκαιον; Theophili Ad Autol. 1.1 (Χριστιανός = εὕχρηστος); 1.12; Tertull. Ad nat. 1.3.9 (et A. Schneider ad loc., p. 137); Apolog. 3.5. et al.; Taciti Ann. 15.44.2 12 ιεροφαντοῦντες : cf. 120.3 Strom. 2.136.6; 3.21.2 13 ἢ κρίσιν ἢ χάριν: cf. 95.10 ὑπακοῆς ἡ γάρις et 12 παρακοῆς ἡ κρίσις

c. 123 6 καὶ addidi 7 τῶν : ν in ras. P^1 subscriptio κλημεντος προτρεπτικος πρὸς ἕλληνας P^2 m 1

Schinas Scholia in codice *P* primus edidit Constantinus Schinas ap. R. Klotz, *Clementis Opera*, IV (Lipsiae 1834), pp. 91-120

Dindorf Scholia in codd. P et M edidit G. Dindorf, Clementis Alexandrini Opera, I (Oxonii 1869), pp. 413–33

Staehlin Omnia scholia edidit O. Staehlin, *Clemens Alexandrinus*, I (G.C.S. 12, Lipsiae 1905 = 1972³), pp. 295–318¹

Cf. O. Stählin, Untersuchungen über die Scholien zu Clemens Alexandrinus (Gymn.-Progr. Nürnberg 1897).

I

1.3 'Αμφίων : 'Αμφίων Διὸς παῖς καὶ 'Αντιόπης τῆς 'Ασωποῦ ποταμοῦ θυγατρός, οἱ δὲ Νυκτέως· ὃς λέγεται τῆ μουσικῆ πείθειν τοὺς λίθους χειρῶν ἀνθρωπίνων ἐκτὸς τὸ τεῖχος ἀνιέναι.

'Αρίων : 'Αρίων Μηθυμναῖος μὲν ἦν τὸ γένος, μουσικὸς δὲ 5 καὶ αὐτός.

- 3 ὁ Μηθυμναῖος : ὁ Λέσβιος Μήθυμνα γὰρ πόλις Λέσβου.

Αρίωνι τῷ Μηθυμναίῳ ἦν μὲν τέχνη λαμπρά (μουσικὸς γὰρ ἦν 10 καὶ τὴν κιθάραν ἐξήσκητο), ἦν δὲ καὶ χρημάτων πόθος οὐ μέτριος. Ούτος ἀκούσας τούς τ' Ίταλιώτας καὶ Σικελιώτας μουσικής τ' ἐρᾶν καὶ πλουσίους εἶναι, ἄρας εὐθὺς ἐπορεύετο πρὸς αὐτοὺς τὴν τέχνην έπιδειξόμενος καὶ συναγείραι [τὸν] πλοῦτον γλιγόμενος (οὖπερ καὶ μάλιστ' ἐφίετο). 'Ολκάδος δὲ ἀναγομένης ἐπιτυχών ἀπήει τὸν πόθον 15 πληρώσων. 'Ως οὖν ἐκεῖσε παρεγένετο καὶ ἡδε τοὺς Ἰταλιώτας τοῖς κρούσμασιν καὶ πλούσιος ἦν, πολλὰ τῶν ἀνθρώπων παρασγομένων, έπὶ τὴν οἰκ(ε)ίαν πάλιν ἐσπούδαζεν μετὰ τῶν χρημάτων, ἃ συνήγαγεν. 'Ως δὲ κατὰ μέσον τὸν πόρον ἐγένετο, εἰσήει καὶ τοὺς ναύτας ο αὐτὸς τῆς φιλοχρηματίας ἔρως, καὶ τὸν ᾿Αρίωνα φονεύειν διὰ τὴν 20 περιουσίαν έβούλοντο. ΄Ως δὲ ἔγνω τῶν ναυτῶν τὴν ἐπιβουλήν, τῶν μὲν χρημάτων τοῖς ναύταις ἐξίστατο, ἠξίου δὲ πρὸ τῆς τελευτῆς συγχωρήσαι (αὐτῷ) μέλος ἆσαι τὸ ὄρθιον. 'Αλλ' οὐκ εἰς μάτην αὐτῷ τὰ μέλη γεγένηται, δελφίνος τούτων ἀκούσαντος. 'Ως γὰρ μετὰ τὴν ώδην ἀφηκεν κατά της θαλάττης έαυτόν, τοις νώτοις ὁ δελφίς ὑπο-25 δεξάμενος καὶ μισθὸν ὥσπερ αὐτῶ τῆς τέρψεως ἀποδοὺς εἰς τὸ Ταίναρον της Λακωνικής ἀπεκόμιζεν, ὅθεν καὶ νῦν μνημεῖα τοῦ τότε συμβάντος έν Ταινάρω φυλάττεται· γαλκοῦν γὰρ αὐτὸν μετὰ τοῦ

I 9-28 cf. Herodoti 1.23-24

I 3 τὸ τεῖχος ἀνιέναι P m : ⟨ές⟩ τὸ τεῖχος συνιέναι Schwartz, agn. Staehlin 5–6 αὐτός, ⟨ὡς⟩ ἰχθὺν δελεάσαι Schwartz 7 πλέων supplevi 13 τὸν del. Wilamowitz 17 οἰκείαν Dindorf : οἰκίαν m (oblitteratum in P) 22 αὐτῷ addidi 25 ὥσπερ μισθὸν Wilamowitz, agn. Staehlin

δελφίνος ἀνέθηκαν.

5 ἰχθύν : τὸν δελφῖνα ὁ ᾿Αρίων.

6 Θράκιος : 'Ορφεὺς ὁ Θράξ.

σοφιστής : ἀπατεών · λέγει δὲ τὸν 'Ορφέα.

8 άδελφόν : ὅμοιον τὸ γένος.

9 Εὕνομον : Λέγεται περὶ Εὐνόμου ὅτι χορδῆς αὐτῷ ῥαγείσης τέττιγα πληρῶσαι τὸ μέλος.

30

35

50

10 τὸν Πυθικόν : τὸν ἐν τῆ Πυθοῖ φανέντα.

δράκοντι : δράκοντι ούτω κληθέντι, ἀφ' οὖ καὶ ἡ Δελφῶν πόλις Πυθὼ κέκληται. Οὖτος δέ ἐστιν ὁ δράκων ὁ ἐπιπεμφθεὶς μὲν τῆ Λητοῖ ὑπὸ "Ηρας δειμαίνειν αὐτήν, ἀναιρεθεὶς δὲ ὑπὸ 'Απόλλωνος.

- 16 τῷ ζυγῷ : Ζυγὸν τὸν τῆς κιθάρας λέγει πῆχυν παρ' ὅσον ἀπὸ τῆς μαγάδος ἐπὶ τὸ ἕτερον ἄκρον τῆς κιθάρας ἐπιζεύγνυσι τὰς 40 χορδάς. Μαγὰς δὲ λέγεται τὸ ἐπικείμενον ξύλον ἀμφὶ τῷ χελωνο—ειδεῖ μέρει τῆς κιθάρας, ὄντι κοίλῳ τοῦ ἀπηχεῖν χάριν, ῷ ἑδράζονται αὶ χορδαὶ πρὸς τὸ ἀντικρὰ μέρος ἀπευθυνόμεναι. ᾿Απὸ δὲ τοῦ χελωνο—ειδοῦς τούτου μέρους κέκληται καὶ ἡ κιθάρα χελώνη ἄπασα. Φασὶ γὰρ τὸν ᾿Απόλλω πρῶτον εὐρίσκοντα τὴν κιθάραν ἐκ χελώνης ὀσ— 45 τράκου ταύτην ἀρμόσασθαι.
- 20 χαλκοῦν : Χαλκοῦς γὰρ ἵστατο ἐν Δελφοῖς οὖτος ὁ Εὔνομος, κιθάραν διηγκυλωμένην καὶ ἐπὶ τῆ κιθάρα τὸν τέττιγα φέρων εἰς ὃν καὶ ταυτὶ τὰ στιχελεγεῖα· "Εὔνομον, ἄπολλον, σὺ μὲν οἶσθά με" καὶ ἑξῆς.
- 2.1 Πῆ δὴ οὖν : * τοῖς ἐκτόποις πιστεύειν διέγνωτε· μόνη δὲ ὑμῖν ἡ ἀλήθεια δύστοπος λέγεται καὶ ἄπιστος κέκριται.

⁴⁹⁻⁵⁰ A.G. 9.584.1. Cf. Fr. Buechler, Rhein. Mus. 38 (1883), p. 132

³³ őτι del. Dindorf 51 ante τοῖς ἐκτόποις litterae fere 15 evanidae in m (totum lemma oblitteratum in P)

- 4 Κιθαιρών δὲ ἄρα καὶ Ἑλικών : ὄρη οὕτω καλούμενα ἐν Βοιωτία.
- 55 5 'Οδρυσῶν : 'Οδρύσαι γένος Θρακῶν.
 - 8 γέγονασι δράματα : Καὶ γὰρ ἐν μὲν Κιθαιρῶνι καὶ Ἑλι-κῶνι, καθ' ὰ Δελφοὶ ὑποκάθηνται, ὁ δράκων ὑπὸ Ἀπόλλωνος τοξευ-θεὶς τραγωδίας ὑπῆρξεν πατήρ· ὡσαύτως καὶ Ὀρφεὺς διασπαραχ-(θ)εὶς ὑπὸ Ὀδρυσῶν ἄλλης ὑπόθεσις τραγωδίας γεγένηται.
- 60 10 ώραῖον ἄγαν.

ληναίζοντας : 'Αγροικὴ ἀδὴ ἐπὶ τῷ ληνῷ ἀδομένη, ἡ καὶ αὐτὴ περιείχεν τὸν Διονύσου σπαραγμόν. Πάνυ δὲ εὐφυῶς καὶ χάριτος ἐμπλέως τὸ "κιττῷ ἀναδήσαντες" (11) τέθεικεν, ὁμοῦ μὲν τὸ ὅτι Διονύσῳ τὰ Λήναια ἀνάκειται ἐνδειξάμενος, ὁμοῦ δὲ καὶ ὡς παροινίᾳ ταῦτα καὶ παροινοῦσιν ἀνθρώποις καὶ μεθύουσιν συγκεκρότηται.

- 16 τηλαυγές : μακράν φαινόμενον.
- 18-19 την υπερτάτην ὀρέγουσα : την υπερέχουσαν έκτείνουσα.
- 20-21 καταλειπόντων, οἰκούντων : 'Αττικῶς ἀντὶ τοῦ κατα-λειπέτωσαν, οἰκείτωσαν.
- 24 Καπίωνος : Καπίων νόμος εἷς τῶν Τερπανδρ⟨ε⟩ίων, οὕτως ἀνομασμένος διὰ τὸ ἀνθηρὸς εἶναι καὶ τοῖς ὅχλοις κεχαρισμένος, ὅν φασι Τέρπανδρον εὑρεῖν, τὸν τῶν κιθαρικῶν νόμων εὑρετήν.

Φρύγιον – Δώριον : ἁρμονιῶν εἴδη.

3.4 ὀργιζάζζοντες : μυστηριολογοῦντες.

58–59 cf. A. Nauck in TGF^2 , p. 9 s. (Aeschyli Βασσάραι) = p. 139 Radt

⁵⁷ καθὰ P, corr. Klotz 58–59 διασπαραχεὶς P, corr. m 66 μακρὰν Klotz : μακρὸν P m 70 Καπίων Staehlin : καπιτῶν P m / τερπνανδρίων P m, corr. Dindorf

- 5 ἐκθειάζοντες : ἐκβακχεύοντες.
- 12 ὡς δέ : ἀντὶ τοῦ πρὸς δέ.
- 4.13 παλιμβόλους : νόθους, ἀστάτους.
- 17 κφδίοις : δοραίς.
- 28 τηνάλλως νεκροί : οἱ μάτην νενεκρωμένοι. Solus m³
- 5.4 ἐπιβαίνειν κεκώλυκεν : ὅριον ψάμμον θεὶς καὶ εἰπών· "Έως ὧδε στήση καὶ οὐχ ὑπερβήση." Solus m^3

85

95

- 6 Δώριον άρμονίαν : τρόποι άρμονικής.
- 8 τοὺς νεάτους : Νεάτη ὄνομα χορδης μουσικης τελευταίας· νέατον γὰρ τὸ ὕστατον.
- 14 πρὸ αὐτοῦ : Ω δε τὸν Νεστόριον διελέγχει, ἕνα καὶ τὸν ∞ αὐτὸν Λόγον θεοῦ καὶ υἰὸν θεοῦ δοξάζων. Solus m³
- 20 κρέκη : Κρέκειν τὸ διαψηλαφᾶν τὰς χορδὰς τοῖς δακτύλοις καὶ διαπειρᾶν, καὶ ἐπειδὴ κρούματι ἔοικεν ἡ τοιαύτη διαψηλάφησις, κρέκειν εἴρηται.
- 23 ὡς : ἀντὶ ⟨τοῦ⟩ πρός.
- 27 αὐτός : Οἶμαι οὐκ ἄτρωτος εἰς ἀσέβειαν ὁ τοιοῦτος οὖν. Solus m^4

ὄργανον : ὄργανόν ἐστι παναρμόνιον ἀντὶ τοῦ εἰκὼν ἀπαράλλακτος.

6.1 τὸ ὄργανον : Εἰ δέ τις καὶ τὸ θεοφόρον σῶμα τοῦ ἑνὸς τῆς $_{100}$

⁸⁴ Job 38:11 (Μέχρι τούτου ἐλεύση καὶ οὐχ ὑπερβήση) 88-89 cf. Gn 4:21

⁹⁵ τοῦ add. m³ et Dindorf

άγίας τριάδος φαίη ὄργανον λέγειν τὸν ἄνδρα εἶναι, διότι τὰς θεοσημίας ποιεῖ ὁ ἐνυπόστατος Λόγος δι' αὐτοῦ (ὡς τὴν τοῦ λεπροῦ κάθαρσιν τῆ τῆς χειρὸς ἁφῆ καὶ τὰς ἄλλας θαυματουργίας), οὐκ ἀπεικότως εἴποι ἄν. Solus m⁴

- 105 17 ἡ πλάνη, καινόν : ἡ πλάνη τοῦ ᾿Αδάμ, καινὸν δὲ ἡ διὰ Χριστοῦ σωτηρία.
 - 18 τοὺς Φρύγας : ὡς παρ' Ἡροτότῷ μυθολογεῖται Φρύγας καὶ Ἡρκάδας γενέσθαι ἀρχαίους, τοὺς δὲ Ἡρκάδας πρὸ τῆς σελήνης.
- 22 οἱ τῷ δεῖν : οἱ διὰ τὸ δεῖν ἔσεσθαι ἐν αὐτῷ προγεγενη– μένοι τῷ θεῷ. Solus m^3

Εἴ τις οὖν τὸ "Κύριε, καταφυγὴ ἐγενήθης ἡμῖν ἐν γενεῷ καὶ γενεῷ" εἰς τὸ "πρὸ τοῦ ὄρη γενηθῆναι καὶ πλασθῆναι τὴν γῆν καὶ τὴν οἰκουμένην" στίξει, κατὰ τοῦτο οὐχ ἁμαρτάνει. Solus \mathbf{m}^3

- 25 ὁ Λόγος ἄνωθεν : διὰ τὸ ἀρχαῖον καὶ καινόν. Solus m^2
- 115 7.1 τοῦ εἶναι : Ἐλλειπτικὸν τὸ σχῆμα τοῦ λόγου. Ἦ αἴτιος ὂν καὶ τοῦ εἶναι καὶ $\langle \tau$ οῦ \rangle εὖ εἶναι. Solus m³
 - 21–22 βαρβαρικῶς τιμωρούμενον : εθνος γάρ τι ἦν αἰμοχαρὲς καὶ ἀπάνθρωπον, ἀπήνειαν τοιαύτην κατὰ τῶν αἰχμαλώτων ἐπιφέρον. Solus \mathbf{m}^3
- 120 8.9–10 τοὺς [τὰ] ὧτα κεκτημένους : δι' ὧν λέγει· "'Ο ἔχων ὧτα ἀκούειν ἀκουέτω."
 - 20 ἀνάπτων ἐκ κίονος : Τὸν ἐπὶ Μωϋσέως τοῦ πυρὸς στῦλον λέγει.

^{102–103} cf. Mt 8:3 107 Φρύγας : cf. Herodoti 2.2 108 cf. Hippol. Refut. 5.7.4 προσελήναιον 'Αρκαδία Πελασγόν; Orig. C. Cels. 4.36 111–113 Ps 89:1–2 120–121 Mt 11:15 et al.

¹¹⁶ $\tau o \hat{v}^2$ addidi

δάφνης πετάλων : Των δαφνηφορικών ούτως όνομα-10.7 ζομένων παρ' όσον δάφνας δι' ένναετηρίδος είς τὸ τοῦ ᾿Απόλλωνος 125 κομίζοντες οἱ ἱερεῖς ἐξύμνουν αὐτόν. Αὕτη ἡ αἰτία· τῶν Αἰολέων ὅσοι κατώκουν "Αρνην καὶ τὰ ταύτη χωρία κατὰ χρησμὸν ἀναστάντες έκείθεν καὶ περικαθεζόμενοι Θήβας ἐπόρθουν προκατεχομένας ὑπὸ Πελασγών. Κοινής ἀμφοῖν ἑορτής ᾿Απόλλωνος ἐνστάσης ἀνοχὰς ἔθεντο καὶ δάφνας τεμόντες (οἱ μὲν ἐξ Ἑλικῶνος, οἱ δὲ ἐγγὺς τοῦ Μέλανος ποταμοῦ) ἐκόμιζον τῶ ᾿Απόλλωνι. Πολεμάτας δέ, ὁ τῶν Βοιωτῶν άφηγούμενος, έδοξεν ὄναρ νεανίαν τινὰ πανοπλίαν αὐτῶ διδόναι καὶ εύγας ποιείσθαι προστάττειν τω 'Απόλλωνι δαφνηφορούντας δι' ένναετηρίδος. Μετὰ δὲ τρίτην ἡμέραν ἐπιθέμενος κρατεῖ τῶν πολεμίων καὶ αὐτός τε τὴν δαφνηφορίαν ἐτέλει· καὶ τὸ ἔθος ἐκεῖθεν δια- 135 τηρεῖται. Ἡ δὲ δαφνηφορία ξύλον ἐλαίας καταστέφουσι δάφναις (καί) ποικίλοις ἄνθεσι, καὶ ἐπ' ἄκρου μὲν γαλκῆ ἐφαρμόζεται σφαίρα, έκ δὲ ταύτης μικροτέρας έξαρτῶσι κατὰ δὲ τὸ μέσον τοῦ ξύλου περιθέντες ἐλάσσονας τῆς ἐπ' ἄκρου τοῦ ξύλου καθάπτουσι πορφυρά στέμματα, τὰ δὲ τελευταία τοῦ ξύλου περιστέφουσι κροκωτῷ. Βούλεται δὲ αὐτοῖς ἡ μὲν ἀνωτάτω σφαῖρα τὸν ἥλιον (ὧ καὶ τὸν ᾿Απόλλωνα ἀναφέρουσιν), ἡ δ᾽ ὑποκειμένη τὴν σελήνην, τὰ δὲ προσηρτημένα τῶν σφαιρίων ἄστρα τε καὶ ἀστέρας, τὰ δὲ στέμματα τὸν ἐνιαύσιον δρόμον· καὶ γὰρ καὶ τξε΄ ποιοῦσιν αὐτά. "Αρχει δὲ τῆς δαφνηφορίας παῖς ἀμφιθαλής, καὶ ὁ μάλιστα αὐτῷ οἰκεῖος βαστάζει 145 τὸ κατεστεμμένον ξύλον, ὃ κωπὼ καλοῦσιν. Αὐτὸς δὲ ὁ δαφνηφόρος έπόμενος της δάφνης ἐφάπτεται, τὰς μὲν κόμας καθειμένος, χρυσοῦν δὲ στέφανον φέρων καὶ λαμπρὰν ἐσθῆτα ποδήρη ἐστολισμένος, ἰφικρατίδας τε ὑποδεδεμένος · ὧ χορὸς παρθένων ἐπακολουθεῖ, προτείνων κλώνας πρός ίκετηρίαν τών ύμνων.

έρίω : Τὴν λεγομένην εἰρεσιώνην φησίν, ἢν οὕτως περιειλοῦντες ἐρίοις καὶ ταινίαις ὑφασμάτων λινέων (ἦν δὲ κλάδος ἀπὸ τῆς μορίας ἐλαίας) καὶ ἀκροδρύοις παντοίοις περιαρτῶντες, ἀνῆγον είς ἀκρόπολιν τῆ Πολιάδι 'Αθηναῖοι Παναθηναίοις, οὕτως ἐπευφημοῦντες Εἰρεσιώνη σῦκα φέρει καὶ μῆλα" καὶ ἑξῆς.

150

155

125 δάφνας – 150 τῶν ὕμνων : ex Procli Chrestomathia exscripsit scholiastes. Photii *Bibl.* cod. 239, p. 321 a 35 – b 30 Bekker 155 cf. Plut. Thes. 22.7 Εἰρεσιώνη σῦκα φέρει καὶ πίονας ἄρτους; = Clem. Strom. 4.7.3; Ps.-Herodoti V. Homeri 33; Der kleine Pauly II (1967), col. 217

¹²⁵ παρόσον P¹ : παρησιν m¹ : παρ' ἕλλησιν m², agn. Dindorf / post δάφνας addit Photius ev Βοιωτία (cf. v. 131) post αὐτόν addit Photius διὰ χοροῦ 126 137 καὶ¹ ex Photio add. Dindorf παρθένων (cf. v. 149)

15–16 διὰ Χριστοῦ : Τοῦτο καὶ περὶ τῶν Ἑβραίων φησὶν ὁ ἀπόστολος, ὅτι "ἔως τῆς σήμερον, ὅτε ἀναγινώσκεται Μωσῆς, κά–λυμμα ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν κεῖται," "μὴ ἀνακαλυπτόμενον ὅτι ἐν Χριστῷ ἀποκαλύπτεται." Solus ${\bf m}^3$

¹⁵⁷⁻¹⁵⁹ cf. 2 Cor 3:15 + 14b

Π

- 2 Θεσπρώτιον : Θεσπρωτία μέρος ἐστὶ γῆς οὕτω καλουμένης Ἡπείρου, ἐν ἡ ἐλέγετο μαντεῖον εἶναι Διός, διὰ λεβήτων ἠχούντων πως γιγνόμενον.

Κιρραΐον : τὸν Φωκικόν Κίρρα γὰρ πόλις Φωκίδος.

3 γεράνδρυον : Γεράνδρυον δὲ παλαιὸν ξύλον· ἐν Δι(ν)δύμος δὲ ὄρει τῆς Κυζίκου φαίνονται οἱ ᾿Αργοναῦται τὴν Ἡέαν ἐξευμενιζόμενοι, ἄγαλμα αὐτῆς ἐκ παλαιοῦ ξύλου ἀμπελίνου κατασκευάσαντες.

ψάμμοις : Λέγει τὸ ἐν "Αμμωνι μαντείον.

10 τὸν ἀπόλλω : ⟨Περὶ⟩ τοῦ ἐν Μιλήτῳ ἀπόλλωνος οὖτος γὰρ ἀπὸ τόπου Κολοφῶνος ἐκαλεῖτο.

τὸν Κλάριον : Κλάρος Κολοφῶνος πόλις, ὅθεν ἦν Νίκανδρος ὁ ποιητής.

11 τὸν Διδυμέα : Ἐν Μιλήτφ πόλει τῆς Καρίας Διδυμέως Ἐνπόλλωνός ἐστι μαντεῖον.

τὸν 'Αμφιάρεω : 'Αμφιάρεων, ἐπειδὴ περὶ τὸ 'Άρμα τῆς Βοιωτίας τόπον οὕτω καλούμενον καταποθεὶς 'Αμφιάρεως ἐμαντεύ– ετο τοῖς δεομένοις· πᾶσα δὲ μαντεία εἰς τὸν 'Απόλλωνα ἀναφέρεται.

12 τερατοσκόπους : Καρανός τις 'Αργείος ἐπὶ ὀχήματος αἰγῶν κατὰ χρησμὸν εἰς Μακεδονίαν μετωκίσθη.

12

10

II 2 ἐμπλήττοντα Dindorf, Staehlin 7-8 διδύμωι P m, corr. Klotz
 Περὶ addidi / οὕτως Wentzel (Ἐπικλήσεις θεῶν, Gottingae 1889, VII p. 26)

18 αἶγες : Καρανῷ τῷ Ποιάνθους υἱῷ, ἐξ Ἄργους μέλλοντι ἀποικίαν στέλλειν ἐπὶ Μακεδονίαν, εἰς Δελφοὺς ἐλθόντι ἔχρησεν ὁ Απόλλων:

Φράζεο, δῖε Καρανέ, νόφ δ' ἐμὸν ἔνθεο μῦθον ἐκπρολιπὼν Ἄργος τε καὶ Ἑλλάδα καλλιγύναικα χώρει πρὸς πηγὰς Ἑλλιάκμονος ἔνθα δ' ἂν αἶγας βοσκομένας ἐσίδης πρῶτον, τόθι τοι χρεών ἐστιν ζηλωτὸν ναίειν αὐτὸν γενεάν τε πρόπασαν.

Έκ δὴ τοῦ χρησμοῦ προθυμότερος γενόμενος Καρανός, σύν τισιν Έλλησιν ἀποικίαν στειλάμενος, ἐλθὼν εἰς Μακεδονίαν ἔκτισεν πόλιν καὶ Μακεδόνων ἐβασίλευσεν καὶ τὴν πρότερον καλουμένην εδεσσαν πόλιν Αἰγὰς μετωνόμασεν ἀπὸ τῶν αἰγῶν. Ὁ ικεῖτο δὲ τὸ παλαιὸν ἡ εδεσσα ὑπὸ Φρυγῶν καὶ Λυδῶν καὶ τῶν μετὰ Μίδου διακομισθέντων εἰς τὴν Εὐρώπην. Ταῦτα Εὐφορίων ἱστορεῖ ἐν τῷ Ἱστίᾳ καὶ τῷ Ἰνάχῳ.

30

- 19 κόρακες : Βοιωτοὶ πολεμούμενοι ὑπὸ Αἰολέων ἔλαβον χρησμόν, εἰ δεῖ πολεμεῖν· ὁ δὲ ᾿Απόλλων εἶπεν αὐτοῖς· ""Όταν ἴδητε λευκοὺς κόρακας, τότε πολεμήσατε." Κατά τινα δὲ καιρὸν νέοι τινὲς κατὰ παιδιὰν γυψώσαντες κόρακας ἀφῆκαν ἵπτασθαι. Νομίσαντες (δὲ) Βοιωτοὶ τοῦτο τὸν χρησμὸν δηλοῦν, ἐξελθόντες ἐπολέμησαν καὶ ἀπώλοντο· ὅθεν καὶ ἡ παροιμία "ἐς κόρακας" ἀντὶ τοῦ "εἰς ἀπώλειαν·" καὶ οὕτω μαντικοὶ κόρακες ἐνομίσθησαν.
 - 5 12.2 'Αλκιβιάδην : Οὖτός ἐστιν 'Αλκιβιάδης, ὁ Κλεινίου μὲν παῖς, Σωκράτους δὲ ἐρώμενος, οὖ καὶ ἐν τῷ Συμποσίῷ Πλάτων μέμνηται ὡς ἐπεισελθόντος τοῖς φιλοσόφοις συμπλησιάζουσιν μετά τινος ἑταίρας καὶ ἐπικωμάσαντος τὴν ἀρχήν.

II 23-37 Euphorionis Fr. 33 van Groningen (1977), pp. 96-98 = Powell, Coll. Alex. p. 36 Nr. 32. Cf. Meineke, Anal. Alex. p. 59 38-44 cf. Photii Lex., s.v. ἐς κόρακας;
 Apostolii 7.96 46-48 cf. Plat. Sympos. 212 d ss.

²⁹ τόθι Meineke : τότε P / χρεόν P m, corr. Schinas 31 δὲ Meineke / ⟨ὁ⟩ Καρανός Wilamowitz 34 αἶγας P m, corr. Meineke 36–37 ἐν τῆ Ἱστι⟨αί⟩α (Meineke p. 22) ἢ [τῷ] Ἰνάχῳ Bergk (*Opuscula*, II, p. 218) 42 δὲ addidi 47 συμπλησιάζουσιν P m : συμποσιάζουσιν Schwartz, agn. Staehlin

5 ἐκκυκλήσω : Ἐγκύκλημα ἐκάλουν σκεῦός τι ὑπότροχον ἐκτὸς τῆς σκηνῆς, οὖ στρεφομένου ἐδόκει τὰ ἔσω τοῖς ἔξω φανερὰ γί— 50 νεσθαι· ἐγκυκλήσω οὖν ἀντὶ τοῦ φανερώσω, γυμνώσω.

Διεξοδικώτερον δὲ περὶ τοῦ αὐτοῦ εἰπεῖν, ἐγκύκλημα ἐλέγετο βάθρον ἐπὶ ξύλων ὑψηλῶν, ῷ ἐπίκειται θρόνος· δείκνυσι δὲ τὰ
ὑπὸ τῆ σκηνῆ ἐν ταῖς οἰκίαις πραχθέντα ἀπόρρητα. Ύφ' οἱ δὲ εἰσάγεται τὸ ἐγκύκλημα, ἐσκύκλημα ὀνομάζεται. Καὶ χρὴ τοῦτο νοεῖν 55
καθ' ἑκάστην θύραν, ἵν' ἢ καθ' ἑκάστην οἰκίαν. Δείκνυσι δὲ ἡ
μηχανὴ θεοὺς καὶ ἤρωας τοὺς ἐν ἀέρι, Βελλεροφῶντας ἢ Περσέας, καὶ
κεῖται κατὰ τὴν ἀριστερὰν πάροδον ὑπὲρ τὴν σκηνὴν τὸ ὕψος. Ὁ δέ
ἐστιν ἐν τραγφδία μηχανή, τοῦτο καλοῦσιν ἐν κωμφδία τὴν κράδην.
Δῆλον δ' ὅτι συκῆς ἐστι μίμησις· κράδην γὰρ ἀποκαλοῦσι τὴν συκῆν 60
(οἱ 'Αττικοί).

- 11 $\Delta \eta \dot{\omega}$: Περὶ $\Delta \eta o \hat{v}$ ς, $\ddot{\eta}$ δη μήτηρ της Κόρης (ήν καὶ Περσεφόνην καλο \hat{v} σιν).
- 13 Έλευσίς : Τόπος ἱερὸς τῆς ᾿Αττικῆς.
- 13.3 εἰ δὲ καὶ ἀπό : τὸ ἑξῆς· εἰ δὲ καὶ ἀπὸ Μυοῦντος δεδό– 65 ξασται ὑμῶν τὰ μυστήρια, οὐ φθόνος· ἐπιτυμβίω γὰρ τιμῆ δεδόξασται.

Μυοῦντος : "Ονομά τινος 'Αθηναίου.

11 ὁ Δάρδανος : Διὸς μὲν παῖς, βασιλεὺς δὲ τῶν Φρυγῶν, πρῶτος λέγεται κατάρξαι τῶν εἰς τὴν Ῥέαν μυστηρίων τελουμένων.

'Ηετίων : 'Ηετίων ὄνομα κύριον τοῦ ἱστορουμένου πρώτου 70 κατάρξαι τῶν ἐν Σαμοθράκῃ τῇ 'Ρέᾳ τελουμένων μυστηρίων.

13 ὁ Μίδας : Μίδας, Γαλατῶν βασιλεύς· λέγεται καὶ οὖτος μαθὼν τὰ Ῥέας μυστήρια παρὰ Ὀδρύσου τοῦ Θρακῶν βασιλέως διαδοῦναι τοῖς ὑπηκόοις αὐτοῦ.

⁵²⁻⁶¹ ex Pollucis Onomast. 4.128-129 exscripsit scholiastes

⁴⁹ ἐκκύκλημα hic et ubique Dindorf 53 ὑψηλόν Pollux 54 Ἐφ' Pollux 60 ἀποκαλοῦσι P m, Pollux : ᾿Αθηναῖοι καλοῦσι Schinas 61 οἱ ᾿Αττικοί supplevi ex Polluce

- 75 τοῦ 'Οδρύσου : "Οδρυσος βασιλεὺς Θρακῶν, ὧ ὁμώνυμον τὸ ἔθνος.
 - 16 ἐκ νυκτὸς ἡμέρα παραδοῦναι : Τὸ ἐνθάδε τῷ μεγάλῷ παραπέφρασται Γρηγορίῳ Εἰς τὸ βάπτισμα. Solus m²
 - 14.5 Κινύρα : Οὖτος ὁ Κινύρας βασιλεὺς ἐγένετο Κύπρου.
- 80 10 φαλλός : Φαλλὸς σχῆμα αἰδοίου.
 - 12 μυούμενοι : τελούμενοι.
 - 15.1 Δηοῦς δὲ μυστήρια : Δηοῦς ἤτοι Δήμητρος μυστήρια παρὰ Φρυξίν.
 - 3 Βριμώ : Έκάτης ἐπίθετον.
- 85 5 Κυβέλη : Κυβέλη ἡ Ῥέα· Κύβελα γὰρ ὄρη τῆς Φρυγίας, ἔνθα τιμᾶται.

Κορύβασιν : Κορύβαντες δαίμονες περὶ τὴν Ῥέαν ὡπλισμένοι.

- 11 ἐκερνοφόρησα : Κίρνον τὸ λίκνον (ὃ σημαίνει τὸ πτύον, ἀπὸ τοῦ λικμᾶν), ὅπερ ἐστὶν ἱερὸν τῆς Δήμητρος· ὃ αἱ μυούμεναι τὰ ταύτης μυστήρια ἐβάσταζον· ἐκιρνοφόρησα οὖν ἀντὶ τοῦ ἐβάστασα καὶ ἐμυήθην τὰ ταύτης μυστήρια τῆς Δήμητρος.
 - 16.5 Σαβαζίων : Σαβαζίων, τῶν ἐπιτελουμένων Διονύσῳ τῷ γεγονότι ἐκ Διὸς τῇ Περσεφόνῃ, ὂν Σαβάζιον καὶ Ζαγρέα ἀνόμαζον.
- 95 8 ταυρόμορφον : Ἡ Φερσεφόνη τὸν Ζαγρέα Διόνυσον ταυρόμορφον εἶπεν διὰ τὸ ἄγαν αὐτοῦ ἀγρευτικόν.

⁷⁷⁻⁷⁸ cf. ft. Greg. Naz. Orat. 40.37 (P.G. 36, 412) 89-92 cf. H. Hepding, Attis (RGVV 1, Gissae 1903), p. 32 89 cf. Schol. in Plat. Gorg. 497 c

⁷⁷ τὸ ἐνθάδε Staehlin : τὸ ἐνθ $(\theta ss.) m^2$: τὸ ἐνθύμημα Th. Preger

μεγαρίζοντες : Μέγαρα καλοῦσι τοὺς βόθρους μεγαρίζοντες οὖν ἀντὶ τοῦ θύοντες.

100

110

115

- 5 Σκιροφόρια : Σκιροφόρια έορτης ὄνομα ἐπιτελουμένης τη 'Αθηνῷ διὰ Σκίρωνα τὸν λυμαινόμενον πᾶσι τοῖς παρ' αὐτὸν καταί ρουσιν, ἀθοῦντα ⟨αὐτοὺς⟩ εἰς τὴν παρακειμένην θάλασσαν βορὰν τῆ καραδοκούση χελώνη, ἀναιρεθέντα δὲ ὑπὸ τῆς 'Αθηνᾶς.
- 9 Κουρήτων : Κουρήτες δαίμονές τινες οὕτω λεγόμενοι τῆς 105 Ῥέας ὁπλοφόροι, χορείαν περὶ αὐτὴν ἐκτελοῦντές τινα μυστικήν. Οἱ καὶ Δία καὶ Διόνυσον ἔτι νηπίους, κρυπτομένους ἀπὸ τῶν ἀπειλούν—των ἀπολέσειν αὐτούς, ἔσωσαν, τῷ πατάγῳ τῶν ὅπλων τὴν ⟨τῶν⟩ ἀρι⟨νη⟩πίων ἄδηλον ποιοῦντες φωνήν.
- 13 κῶνος : Κῶνοι οἱ στρόβιλοι καὶ οἱ θύρσοι, ὡς Διογενιανός.

ρόμβος : 'Ρόμβος δίνος, κῶνος, ξυλήριον, οὖ ἐξῆπται τὸ σπαρτίον, καὶ ἐν ταῖς τελεταῖς ἐδονεῖτο, ἵνα ροιζῆ. Τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ρύμβος ἐκαλεῖτο· οὕτω Διογενιανός. "Ότι δὲ ρόμβος καὶ ρύμβος λέγεται, 'Απολλώνιός φησιν ὁ 'Ρόδιος·

ρύμβφ καὶ τυπάνφ 'Ρείην Φρύγες ἱλάσκονται.

κῶνος καὶ ῥόμβος : εἴδη ὀρχήσεως.

14 παρ' Έσπερίδων : Έσπερίδες νύμφαι τινὲς νόμιοι οὕτω λεγόμεναι, αἱ φυλάττουσαι τὰ λεγόμενα χρύσεα μῆλα·

(Αἴγλη τ') ήδ' Ἐρύθεια καὶ Ἑσπερέθουσα βοῶπις,

⁹⁹ cf. Porphyrii De antro nymph. 6 (p. 60.17 Nauck) βόθρους καὶ μέγαρα 110–112 cf. Hesych. s.v. κῶνοι et ῥόμβος 115 Apollon. Rhod. 1.1139 116 cf. Lobeck, Aglaoph. p. 700 117–119 Hesiodi Fr. 360 Merkelbach–West. Cf. Servium auctum in Verg. Aen. 4.484

⁹⁹ βόθρους Wilamowitz : βοιωτοὺς P m 101 ἐπιτελουμένης Dindorf : ἐπικαλουμένης P m 103 αὐτοὺς addidi 106 αὐτὴν Schinas : αὐτῆς P m 108–109 ⟨τῶν⟩ ἀρι⟨νη⟩πίων scripsi : ἀρίπιον P m : ⟨τῶν⟩ νηπίων iam R. Muenzel 111 ξυλάριον m² 115 ῥύμβωι P m : ῥόμβῳ Apollon., sed ῥύμβῳ Etym. Magnum, s.v. ῥύμβῳ, p. 706.25 / τυμπάνωι P m, corr. Klotz 119 (Αἴγλη τ') ἡδ' R. Unger (Sinis sive poeticarum fabularum delectus, Halis 1866, p. 108) ex Apollod. Bibl. 2.5.11 : ἡδὲ P m / ἐρυθία P m, corr. Schinas

120 ὥς φησιν 'Απολλώνιος ὁ 'Ρόδιος.

18.5 οἱ δὲ Τιτᾶνες : Τιτᾶνες δαίμονες οὕτω λεγόμενοι κατα-χθόνιοι, οἳ λέγονται διασπαράξαι τὸν Διόνυσον.

6 λέβητα : ἐσχάραν.

10 γέρας : τὸ ἐπὶ τιμῆ διδόμενον.

25 12-13 Παρνασσόν : "Ορος τῆς Φωκίδος.

19.2 φοινικίδι : ἱματίφ φοινικῷ χρώματι βεβαμμένφ.

- 6 'Ανακτοτελεστάς : παρὰ τὸ τελεῖν καὶ τελετὰς ἐπινοεῖν περὶ τὰ ἀνάκτορα, ἄπερ ἱερά ἐστιν· ἄνακτας γὰρ τοὺς θεοὺς ἔλεγον.
- 9 θεσμοφοριάζουσαι : Θεσμοφόριά ἐστιν ἑορτὴ Δήμητρος· ταύ– της δὲ τῆς προσηγορίας τετύχηκεν, ἐπειδὴ ἄμα· τῆ εὑρέσει τῶν Δημη– τριακῶν καρπῶν ἐπενοήθησαν θεσμοί, τουτέστι νόμοι, τῶν πρὸ τούτου θηριώδη τὴν δίαιταν ἐχόντων.
- 19 "Αττιν : ὅτι "Αττις αὐτὸς εἶναι τῷ Διονύσῳ καταλέ—γεται, οὖτος δὲ τῶν αἰδοίων ἐστέρηται· ὅτε γὰρ ὁ Διόνυσος ὑπὸ Τιτά—135 νων διεσπάσθη, ἡ 'Ρέα τὰς σάρκας αὐτοῦ εὑροῦσα διεσπασμένας ἐν τοῖς ὀρεινοῖς τόποις συνέθηκεν, τὰ αἰδοῖα μόνα μὴ εὑροῦσα· ὅθεν ἱστόρησάν τινες παρὰ τῶν διασπασάντων ἐν κίστῃ τεθεῖσθαι καὶ Τυρσηνοῖς παρατεθεῖσθαι· διὸ καὶ τούτων χωρὶς ὁ "Αττις ὑπείληπται, ὡς αὑτὸς ὢν τῷ Διονύσῳ.
- 140 20.6 φρέατι : Τὸ φρέαρ Καλλίχορον οἱ παλαιοὶ ὀνομάζουσιν, 〈ὡς〉 Καλλίμαχός φησιν·

Καλλιχόρφ ἐπὶ φρητὶ καθέζεο παιδὸς ἄπυστος.

¹²⁰ cf. Apoll. Rhod. 4.1427–28 133–139 cf. H. Hepding, *Attis*, p. 32 142 cf. Callimachi *Hymn*. 6.15 cum Scholiis: Καλλίχορον φρέαρ ἐκαλεῖτο ἐν Ἐλευσῖνι

¹²⁰ ὤς φησιν 'Απολλώνιος ὁ 'Ρόδιος delenda Dindorf (cf. v. 114) 127 παρὰ Schinas : περὶ P m 133 et 139 αὐτὸς Klotz ((ὁ) αὐτὸς Schinas) : αὐτὸς P m 141 ὡς addidi 142 φρητὶ Pfeiffer : φρῆτι P m / ἄπυστος A. F. Naeke (De Callim. Hecale p. 11) : ἄπαυστος P m

16 τὰ αἰδοῖα : "Όντως "ἡ δόξα αὐτῶν ἐν τῆ αἰσχύνη αὐτῶν," ἡ φησιν ὁ ἀπόστολος. Solus m^2

22.2 τοῦ μεγαλήτορος : μεγαλοψύχου, τοῦ ᾿Αθηναίων.

Έρεχθειδῶν : ἀπὸ τοῦ Ἐρεχθέως.

3 άσσα : ὁποῖα.

5 Λήναις : ταῖς Βάκχαις · ἢ παρὰ τὰς ληνούς (τῷ εἶναι αὐ-τὰς ληνίδας), ἢ παρὰ τὰ ἔρια [ἐν] οἷς στέφονται (λήνεα γὰρ τὰ ἔρια, ὅθεν καὶ ληνάριος).

150

155

12 σησαμαί : είδη πεμμάτων.

13 τολύπαι : Τολύπαι ἐρίων ἑλίγματα.

πόπανα : Πόπανα πέμματα πλακουντοειδη, περιφερη, όμφαλους έχοντα.

14 Βασσάρου : Βασσάρα λέγεται ἔνδυμα Βακχικόν.

15 φθοῖς : Φθόις πλακοῦντος εἶδος, ὃν συναλείφοντες ᾿Αττικοὶ φθοῖς καλοῦσιν.

23 τὸν Ἰακχού : τὸν καταχθόνιον Διόνυσον.

24.5 μηναγύρτην : Τὸν ἱερέα τῆς Ῥέας οὕτω καλοῦσιν μηναγύρτην. Μηναγύρται δὲ οἱ ἱερεῖς τῆς Ῥέας οὕτω προσαγορεύονται, ὅτι ιω κατὰ μῆνα ἤγειρον καὶ ἤθροιζον χρήματα μεταιτοῦντες, κώμας καὶ πόλεις καὶ οἰκίας περινοστοῦντες καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων βαστάζοντες τὰ εἴδωλα· οἱ αὐτοὶ ὄντες καὶ μητραγύρται, διότι τὴν μητέρα τῶν θεῶν τὴν Ῥέαν βαστάζοντες ἐπ᾽ ὤμων συλλογὴν χρήματων ἐποίουν.

143–144 Ph 3:19 149 ληνίδας : cf. Suda: ληνίς, ληνίδος ἡ Bάκχη. Παρὰ τὴν ληνόν / λήνεα : cf. Hesych. λήνεα τὰ ἔρια (Kύπριοι)

¹⁴⁹ ληνίδας W. Fritz : λιθίνας P m : φιλοίνους coni. Staehlin / [ἑν] οἷς στέφονται Staehlin : ἐν ῷ στρέφονται P m / λήνεα Dindorf : λήναια P, ληναία m 156 φθόις corr. ex φθοῆς P^1 m l / δν P^1 a. corr. : δ P p. corr. et m l63 διότι et 164 βαστάζοντες Dindorf : διὰ τὸ et βαστάζοντας P m / ἐποίουν P m : ποιεῖν (servatis 163 διὰ τὸ et et βαστάζοντας) Schinas

- 165 6–7 τῆς θηλείας ... νόσου : Θήλειαν νόσον οἶμαι τὴν γυναιξὶν ἀρμόζουσαν λέγει, ἥτις ἡδονή ἐστιν, ὡς τὰς τῶν στερροτέρων καὶ καρτεροψύχων καρδίας χαυνοῦσα καὶ ἐκθηλύνουσα. Solus m³
 - 9 Εὐήμερον : Οὖτός ἐστιν ὁ Εὐήμερος, ὅν τινες Μεσ⟨σ⟩ήνιον, οὖ μέμνηται ὁ Καλλίμαχος ἐν τοῖς χωλιάμβοις λέγων

γέρων άλαζων άδικα βιβλία ψύχει·

170

ος διεβάλλετο ως ἄθεος. 'Ακράγας Σικελίας καὶ ὅρος καὶ πόλις ὁμώνυμος.

- 10 Διαγόραν : Διαγόρας φιλόσοφος ἐγένετο, Μήλιος τῷ γένει, ος ἐξ ἀρχῆς εὐσεβὴς ὢν ὕστερον εἰς ἀθεότητα ἐτράπη ἀπὸ τοιαύτης αἰτίας παρακαταθήκην πιστεύσας, ἀρνησαμένου τοῦ λαβόντος, ἔφησεν μὴ ἐφορᾶν τὸ κρεῖττον τὰ ἀνθρώπινα μὴ γὰρ ἂν ἀνέχεσθαι τῶν οὕτω κακῶν. Τούτου μέμνηται καὶ ᾿Αριστοφάνης ὁ κωμικός, ἐν οἷς φησι Σωκράτη τὸν Μήλιον ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν Διαγόραν. Τοῦ δὲ Ἵππωνος καὶ αὐτοῦ ὡς ἀσεβοῦς γενομένου μέμνηται ὁ Κρατῖνος.
- 180 25.16 ὅστις ποτ' εἶ σύ, δυστόπαστος εἰσιδεῖν : Πρὸς τὸν τούτων ἀπάντων συνοχέα τρέπει τὸν λόγον καί φησιν· "Τίς ἄρα εἶ σύ, ὅτι καὶ δυσθεώρητος εἶ;" Τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ δυστόπαστος, ἐκ τοῦ τοπάζω ἤγουν ὑπολαμβάνω. Solus m^3
- 26.9 Εὐμενίδας : Αἱ αὐταὶ ταῖς Ἐρινύσιν αἱ Εὐμενίδες, ἃς εὐ185 φήμως Εὐμενίδας εἰρήκασιν.

¹⁷⁰ Callimachi Fr 191.11 Pfeiffer: γέρων λαλαζών ἄδικα βιβλία ψήχει 177–178 cf. Aristoph. Nub. 830 178–179 cf. Cratini Fr. 167 Kassel–Austin = 38 A 2 Diels–Kranz 186–191 cf. Diog. Laertii 1.110–112 Λέγεται δὲ καὶ πρῶτος οἰκίας καὶ ἀγροὺς καθῆραι καὶ ἰερὰ ἰδρύσασθαι; Plut. Solon. 12.5 Τὸ δὲ μέγιστον, ἰλασμοῖς τισι καὶ καθαρμοῖς καὶ ἰδρύσεσι κατοργιάσας καὶ καθοσιώσας τὴν πόλιν ... [sc. Ἐπιμενί–δης]; 3 A 1 Diels–Kranz

¹⁶⁸ μεσήνιον P m, corr. Dindorf 170 ψύχει P m (etiam Plut. Plac. philos. 880 E; Sext. Emp. Adv. math. 9.51) : ψήχει Bentley, agn. Pfeiffer (q.v.) 171 διεβάλλετο P^1 : διεβάλετο P^3 m¹ 187 δὲ addidi / καὶ² del. Wilamowitz

ούτινοσοῦν βλαπτικοῦ (εἴτε περὶ σῶμα εἴτε περὶ ψυχήν) τελεταῖς τισι <*> κατ' αὐτὸν εἰπεῖν. – Οὖτος καὶ ὕβριν καὶ ἀναίδειαν ὑπέλαβεν εἶναι θεούς, καὶ νεὼς καὶ βωμοὺς αὐταῖς ἱδρύσατο 'Αθήνησι καὶ θύ– 190 ειν παρεκελεύετο. – Οὖτος ⟨ἐ⟩κάθηρε τὰς 'Αθήνας· ἦν δὲ Κρὴς τῷ γένει καὶ σοφώτατος· οὖ καὶ Μένανδρος μέμνηται ἐν ταῖς Κω–νε⟨ι⟩αζομέναις.

27.3 ἐν χρῷ : ἀντὶ ⟨τοῦ⟩ πάνυ ἐγγύς, ἤτοι ἀληθῶς οὕτω καὶ Ἱερεμίας· "Θεὸς ἐγγίζων ἐγώ εἰμι" ἀντὶ τοῦ ἀληθής.

195

200

205

- 11 ἄσσοντες ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν : ἤγουν ἐφορμῶντες. Solus m³
- 14 ὁ ᾿Ακραγαντῖνος : ᾿Ακράγας τῆς Σικελίας καὶ πόλις καὶ ὅρος λέγεται πατρὶς Ἐμπεδοκλέους, ἀνδρὸς φιλοσόφου καὶ μάλιστα δόξαντος φυσικοῦ γεγενῆσθαι. Συντέτακται δὲ αὐτῷ βιβλία φυσικὰ δι᾽ ἑξαμέτρων.
- 16 ἀχέων : "Αχεα καὶ ἄλγεα τὰ αὐτά· δηλοῦσι δὲ τὰς θλίψεις. Solus \mathbf{m}^3
- 23 καλλίπετε : καταλείψατε τὸ σκότος. Solus m³
- 28.1 Έντεῦθεν ἄρχεται δεικνύειν ὅτι ἄνθρωποι ἦσαν οἱ παρ' αὐτοῖς θεοί. Solus m^3
- 6 Κορυφασίαν : Κορυφασίαν αὐτὴν κεκλήκασιν, ὅτι ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ Διὸς ἐγεννήθη, ἣν μητέρα φασὶν αὐτῆς.
- 12 τὸν Κύρβαντος : Κύρβας ὄνομα κύριον, ἀφ' οὖ καὶ Κορύ-βαντες οἱ περὶ τὴν Ῥέαν δαίμονες ἀνομάσθησαν.
- 29.13 ἐν κεράμφ : Τινὲς τὸν κέραμον δεσμωτήριον ἐξηγήσαντο 210 οὕτω γάρ φασι Κυπρίους τὸ δεσμωτήριον λέγειν.

192–193 cf. Menandri Κωνειαζόμενοι Fr. 2 Koerte = Fr. 308 Cock 195 Jr 23:23

¹⁸⁸ post τελεταῖς τισι lacunam indicavi 189 κατ' αὐτὸν εἰπεῖν P m : καὶ τὸ αἴτιον εἰπεῖν Schwartz, agn. Staehlin 190 καὶ ἀθήνησι P m, transp. Wilamowitz 191 ἐκάθηρε Dindorf : καθῆραι $P^1 m^1$: καθῆρε m^2 192–193 κωνεαζομέναις P m, corr. Meineke (F.C.G. IV, p. 156) 194 τοῦ add. Schinas 198 πατρὶς Schinas : περὶ P m 207 ἣν et αὐτῆς m^1 : ἣ et αὐτοῦ P^1

- 17 Υπερβορέοισιν: Ύπερβόρεοι ἔθνος Σκυθικόν, οὕτω καλούμενον διὰ τὸ ἀνωτάτω τῶν βορειοτάτων μερῶν, ὅθεν πνεῖ ὁ Βορέας, ἔχειν τὴν οἴκησιν·οὑτοι δὲ ὄνους θύουσι τῷ ᾿Απόλλωνι.
- 215 30.12 Κυνοσουρίδος : κώμη Λακεδαίμονος.
 - 13 ἐν Τήνφ : Τῆνος μία τῶν Κυκλάδων νήσων.
- 21 τὰ Κυπριακὰ ποιήματα : Κύπρια ποιήματά εἰσιν τὰ τοῦ κύκλου· περιέχει δὲ ἀρπαγὴν Ἑλένης. Ὁ δὲ ποιητὴς αὐτῶν ἄδηλος· εἷς γάρ ἐστι τῶν κυκλικῶν. Κυκλικοὶ δὲ καλοῦνται ποιηταὶ οἱ τὰ κύκλῳ τῆς Ἰλιάδος (ἢ τὰ πρότερα ἢ τὰ μεταγενέστερα) ἐξ αὐτῶν τῶν Ὁμηρικῶν συγγράψαντες.
 - 29 σχιζίαν : Σχιζίας λεπτὸς παρὰ ἀττικοῖς, ὡς Διογενιανός φησι.

σχιζίαν : ἤτοι ἰσχνός, λιγνός. Solus m³

- 225 32 ἐν Οἴτη : Οἴτη τῆς Τραχῖνος ὄρος ἡ δὲ Τραχὶς τῆς Θεσσαλίας.
 - 31.5 ΄Ο δὲ Μάκαρ : Μνημονεύει ΄΄Ομηρος τοῦ Μάκαρος ἐν οἷς φησιν·

όσσον Λέσβος ἄνω, Μάκαρος ἕδος, ἐντὸς ἐέργει.

- 230 32.6 τὴν ἀμυμώνην : Αὕτη ἡ ἀμυμώνη Δαναοῦ θυγάτηρ, ἐξ ἡς ἔσχον τὸν Ναύπλιον.
 - 12 ἡ ᾿Αρσινόη : Ταύτην τὴν ᾿Αρσινόην τινὲς μητέρα τοῦ ᾿Ασκληπιοῦ φασι, τινὲς δὲ Κορωνίδα. Ἔστι δὲ ἡ ᾿Αρσινόη Λευκίππου θυγάτηρ, ἡ δὲ Κορωνὶς Φλεγύου.

²¹⁴ cf. Pindari *Pyth.* 10.33 s.; Callimachi Frr. 492 et 186.10 Pfeiffer; *R.E.* IX (1916), col. 263.53 ss. 217–221 cf. *Poet. Epic. Frr.* Test. 11 et *Cypria*, Test. 10 Bernabé 222–223 cf. M. Schmidt ad Hesychii *Lex.*, s.v. σχιζίας 229 *Iliad.* 24.544

²²⁰ πρότερα scripsi : πρῶτα P m / ἐξ del. Wilamowitz, Kroll, Staehlin 230 ἐξῆς P m, corr. Staehlin 234 Φλεγύου A. Nauck (*Rhein. Mus.* 7 [1850], p. 305 et M. Haupt (*Hermes* 1 [1866], p. 399) : φησὶ λέγουσι οὕτως P m

- 18 αίγῶν : ᾿Αστεῖον ἄγαν.
- 33.8 'Αλκμήνης : 'Αλκμήνη μεν τρεῖς νύκτας ὁ Ζεὺς συνῆλθεν (ἔνθεν "τριέσπερος" ὁ Ἡρακλῆς), τῆ δὲ Μνημοσύνη ἐννέα συνεγένετο νυξίν (ἔνθεν καὶ ἐννέα εἰσὶν αἱ Μοῦσαι).

240

245

260

- 11 τὸν ἀλεξίκακον ... θεόν : τὸν Ἡρακλῆν δηλονότι. Solus m^3
- 2–3 Νέμεα : Τῶν Νεμέων τοῦ ἀγῶνος ἡ αἰτία ἐστὶν αὕτη· ὅτε οἱ ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας σὺν ᾿Αδράστῷ καὶ Πολυν(ε)ίκει ἐστρατεύ– οντο, παρέβαλον εἰς τὴν Νεμέαν· τόπος δὲ οὖτος τοῦ Ἄργους. Ζητοῦν– τες δὲ ὑδρεύσασθαι συνέτυχον Ύψιπύλῃ τῷ Θόαντος θυγατρί, τρεφούσῃ παιδίον ᾿Οφέλτην καλούμενον Εὐφήτου καὶ Εὐρυδίκης. Ἡ δὲ ἀποθε 250 μένη τὸ παιδίον ἀπῆλθεν, αὐτοῖς ὑδρεύσασθαι βουλομένη· δράκων (δὲ) ἐν τούτῷ περιπεσὼν τῷ παιδίῷ ἀνεῖλεν αὐτό· ἡ δὲ ἐπανελ– θοῦσα ἐθρήνει. ᾿Αμφιάραος δὲ ὁ μάντις (εἷς ὢν τῶν ἑπτά) ἀπὸ τοῦ συμβάντος τοῖς Ἕλλησι θάνατον προεμαντεύσατο καὶ τὸν παῖδα ᾿Αρχέμορον ἐκάλεσεν. Ἅδραστος δὲ παραμυθούμενος τὴν Ύψιπύλην 255 ἐπ᾽ αὐτῷ τὸν Νεμεακὸν ἀγῶνα συνεστήσατο, ὃς ὕστερον τῷ Διὶ ἀνι– ερώθη.
- 3 Πύθια : Πύθια διὰ τὸν Πύθιον δράκοντα, τὸν ἀναιρεθέντα μὲν ὑπὸ ἀπόλλωνος, σαπέντα δὲ ἐπικείμενον τῷ ὅρει Παρνασ⟨σ⟩ῷ ἐπιλεγομένῳ.
- 7 Πίσα : Πίσα πόλις τῆς "Ηλιδος, ἔνθα τὰ 'Ολύμπια τῷ Διὶ

²³⁷ cf. Lycophr. Alex. 33 cum Scholiis 246–257 cf. Eurip. Hypsipylen: T.G.F. p. 594 Nauck²

²⁴³ σίσυφος m^2 : σισύφιλος P^1 m^1 247 πολυνίκει P m, corr. Schinas 250 Εὐφήτου Nauck ex Schol. in Pind. Nem. Hypoth. c (p. 3.1 Drachmann) : εὐφήγου P m 252 $\langle \delta \hat{\epsilon} \rangle$ ἐν τούτ ϕ Nauck : ἐν τοσούτ ϕ P m 259–260 παρνασ $\hat{\omega}$ P^1 m^1 , corr. P^3 260 ἐπιλεγομέν ϕ m^2 (et Schinas) : ἐπιλεγόμενον P^1 m^1

ἄγεται, τοῦ Πέλοπος (διὰ τὴν κατ' Οἰνομάου νίκην τοῦ κηδεστοῦ) πρώτου αὐτὰ διαθεμένου, ὥς τινες.

- 9 σφετερίζεται : ἰδιοποιεῖται τὰ ἐπιχεόμενα τοῖς νεκροῖς ἀν–
 265 τὶ σπονδῶν, ὅτε ἐναγίζουσιν αὐτοῖς.
 - 12 Σάγρα : Πόλις τῆς Ἰταλίας, ἀφ' ῆς καὶ ἡ παροιμία "'Αληθέστερα τῶν ἐπὶ Σάγρα."
- 14 οἱ φαλλοί : τὰ σκύτινα αἰδοῖα. Φαλλὸς ἦν τι ξύλον εἰς τύπον αἰδοίου τεκτονευθέν, πομπευόμενον ἐν ἑορτῆ Διονύσου, γελοίου τινὸς μύθου σύμβολον.
 - 22 πασχητιὰ : Πασχητιὰν ἐστι τὸ ἡττὰσθαι μὲν τῆς αἰσχρὰς ἡδονῆς, τῷ δὲ μὴ ⟨παρ⟩εῖναι τὸ ἀποπληρωτικὸν τῆς ἡδονῆς πρὸς ὅμοιον αὐτῷ ἐκτύπωμα τερθρεύεσθαι.
 - 28 ληναίζουσιν : βακχεύουσιν Ληναι γαρ αί Βάκχαι.
- 275 35.2 τῶν Εἰλώτων : Εἴλωτες καλοῦνται οἱ Μεσ⟨σ⟩ήνιοι, ἢ ἀπὸ τοῦ ἔλους τοῦ ἐπικειμένου τῇ Λακεδαίμονι, ἢ ἀπὸ τοῦ ἑλεῖν· Λακεδαιμόνιοι γὰρ ἑλόντες αὐτοὺς κατεδίκασαν τὸ ἕλος ἐργάζεσθαι. Ἡ ἄτιμός τις καὶ δουλικὴ μοῖρα.
- 2–3 παρὰ Λακεδαιμονίοις : ⁹Η ὥσπερ οἱ πενέσται παρὰ Θετ– ταλοῖς καὶ οἱ θῆτες παρὰ 'Αθηναίοις, οὕτως οἱ Εἴλωτες παρὰ Λακε– δαιμονίοις.

Λαομέδοντι : Οὖτος ὁ Λαομέδων πατὴρ μὲν ἦν Πριάμου,

^{266–267} cf. Cratini Fr. 488 Kassel-Austin; Zenobii 2.17; Cic. N.D. 2.6 (et Pease ad loc.); 3.13 et al.

²⁷² $(\pi\alpha\rho)$ εῖναι scripsi : εἶναι P m 275 μεσήνιοι P m, corr. Dindorf 279 $^{\circ}$ H scripsi : ἢ P m : del. Staehlin 280 θῆτες Klotz : θῆται P m 284 δ' addidi

ἔσγε (δὲ) θητεύοντας αὐτῶ Ποσειδῶνα καὶ ᾿Απόλλωνα · βουλήσει δὲ Διὸς [δι'] ἐνέδραν καὶ λόγον ἀρτύσαντες αὐτῶ καὶ ἁλόντες, ταύτην ύπέστησαν δίκην.

τὸν Ἡλεῖον Αὐγέαν : Δαίμων τις οὖτος Ἡλεῖος Αὐγέας, 290 έναντίος τῷ Πλούτωνι, ὃν καὶ τοξευόμενον ὑπὸ Ἡρακλέους Πανύασσις εἰσάγει. Solus P

11-12 τῶν Ἱπποκοωντιδῶν : Ἱπποκόων τις ἐγένετο Λακεδαιμόνιος, οξι υξοί (ἀπὸ τοξι πατρὸς λεγόμενοι Ἱπποκοωντίδαι) ἐφόνευσαν τὸν Λικυμνίου υἱόν, Οἰωνὸν ὀνόματι, συνόντα τῷ Ἡρακλεῖ, ἀγανακ- 295 τήσαντες ἐπὶ τῷ πεφονεῦσθαι ὑπ' αὐτοῦ κύνα αὐτῶν. Καὶ δὴ ἀγανακτήσας έπὶ τούτοις ὁ Ἡρακλῆς πόλεμον συγκροτεῖ κατ' αὐτῶν καὶ πολλούς ἀναιρεῖ, ὅτε καὶ αὐτὸς τὴν χεῖρα ἐπλήγη. Μέμνηται καὶ 'Αλκμὰν ἐν α΄. Μέμνηται καὶ Εὐφορίων ἐν Θρακὶ τῶν Ἱπποκόωντος παίδων (ὡς ὄν)των ἀντιμνηστήρων τῶν Διοσκούρων.

300

305

37.2 ο πανομφαίος : ο πάσαν όμφην (τουτέστι φήμην) άφιείς · έκ δὲ τούτου ὁ μαντικὸς νοεῖται.

5 Δράκων : ἐπὶ Νέμεσιν δράκων.

6 κύκνος : ἐπὶ Λήδαν κύκνος.

άετός : ἐπὶ Γανυμήδην ἀετός.

άνθρωπος : 'Αμφιτρύων ἐπ' 'Αλκμήνην.

38.3 άπὸ δρυός : τῆς κατὰ τὸ παλαιὸν μυθευομένης ἀνθρωπογόνου.

291-292 cf. Panyassidis Fr. 21 Bernabé 298-299 cf. Alcmanis Partheneion: Page (1951), p. 30 n. 1; Garzya (1954), p. 17 ss. / Εὐφορίων : cf. Euphorionis Fr. 29 van Groningen (p. 90)

²⁸⁷ $\delta \hat{\epsilon}^1$ add. Schinas 288 $\delta \iota$ ' del. Kroll / $\lambda \acute{o} \chi o \nu P^2$: $\lambda \acute{o} \gamma o \nu P^1 m^1$: 290 ήλεῖος αὐγέας corr. ex ήλιος αὐγὰς (ut vid.) P^2 293-300 bis in P: f. 16^v (sed erasum) et f. 17^r 299 Θρακί Schneidewin (Coniect. crit. p. 7) : θράκηι P m τῶν Ἱπποκόωντος παίδων - τῶν Διοσκούρων secl. Wilamowitz (Berliner Klassikertexte V.1 [1907], p. 60 n. 1) 300 (ὡς ὄν)των van Groningen : τῶν P m : ώς Kroll

- 7 'Αργύννου νεών : τὸν τῆς 'Αργύννου νεὼν 'Αφροδίτης, ἐπι– κληθείσης ἀπὸ 'Αργύννου τοῦ 'Αγαμέμνονος.
 - 10–11 ἐν Μηθύμνη : ὅτι Μήθυμνα μία τῶν δ΄ πόλεων, αἴ εἰσιν αὖται· Μήθυμνα, Μιτυλήνη, "Ερεσσος, Ἰρά.
- 315 39.6 Περιβασοί : ἀσχημοποιῷ· ἐπίθετα δὲ ταῦτα τῆς ᾿Αφροδίτης.
- 9 Χοιροψάλαν : Χοιροψάλας Διόνυσος ἐν Σικυῶνι τιμᾶται τῆς Βοιωτίας, ὡς Πολέμων ἐν τῆ πρὸς "Ατταλον ἐπιστολῆ. "Εστι δὲ μεταλαμβανόμενον "ὁ τὸν χοῖρον ψάλλον (τουτέστι τίλλων)." Χοῖρος δὲ γυναικεῖον αἰδοῖον, ὡς μαρτυρεῖ καὶ 'Αριστοφάνης ἐν 'Αχαρνεῦσιν λέγων· "Χοῖρε, χοῖρε. Κοὰ κοί. / Τρώγοις ἀν ἐρεβίνθους; [εἰπέ] Κοὰ κοί."
 - 29 τὰς γαλᾶς : ὅτι ἡ ἱστορία περιέχει ὡς ᾿Αλκμήνης δυστοκούσης γαλῆ παρῆλθεν, καὶ εὐθέως ἀπεκύησεν τὸν Ἡρακλέα διὸ τιμῶσιν αὐτὴν Θηβαῖοι.
- 325 30 Μύρμηκας : 'Ο Μύρμηξ ὄνομα κύριον ἀνθρώπου, ὧ ὁμοιωθεὶς ὁ Ζεὺς μίσγεται (μὲν) Εὐρυμεδούση, τῆ Κλήτορος θυγατρί, γεννῷ δὲ Μυρμιδόνα ἐξ αὐτῆς.
 - 34 σμίνθους : Κρητῶν ἐπιστρατευσάντων τοῖς Τρωσὶν καὶ στρατοπεδευσαμέων πλησίον τῆς Τρωάδος οἱ μῦς νύκτωρ ἐπιθέμενοι τοὺς τελαμῶνας τῶν ἀσπίδων αὐτῶν διέτρωγον, καὶ ἐντεῦθεν ἰδρύσαντο μὲν ἱερὸν ᾿Απόλλωνος, ἐπωνόμασιν δὲ αὐτὸ Σμίνθιον Κρητῶν ἐπιχωρίω γλώττη· σμίνθους γὰρ τοὺς μύας οἱ Κρῆτες καλοῦσιν.
 - 40.5 Κυθνίοις : Κύθνος μία τῶν Σποράδων νήσων.

^{313–314} cf. Paus. 5.14.1 316–318 cf. Polemonis Fr. 72, F.H.G. III, p. 135 318 cf. Schol. in Aeschyli Persas 1063 Λέγεται καὶ Χοιροψάλας Διόνυσος, ὁ τίλλων τὰ μόρια τῶν γυναικῶν 320–321 Aristoph. Acharn. 880–881

³¹² ιρά P¹ m¹ (cf. *R.E.* IX, col. 2032) : ἱρά m² : Πύρρα Klotz 320–321 [εἰπέ] Κοὰ κοὰ κοὰ scripsi ex Aristophane : εἰπέ μοι κοὰ κοὰ P m 326 μὲν addidi 332 ἐπιχωρίω Schinas : ἐπιχωρίων P m, Staehlin

- 7 Φαληροῦ : Φαληρεὺς λιμὴν τῆς 'Αττικῆς· ὁ δὲ "κατὰ πρύμ–νας ἥρως" 'Ανδρόγεώς ἐστιν, υἱὸς Μίνωος, οὕτως ὀνομασθεὶς ὅτι κατὰ 335 τὰς πρύμνας τῶν νηῶν ἵδρυτο. Καὶ Καλλίμαχος ἐν δ΄ τῶν Αἰτίων μέμνηται.
- 8 'Ανδροκράτει κτλ. : 'Ονόματα τῶν ὑπὲρ Πλαταιέων ἀναιρεθέντων, ὅτε Ξέρξης αὐτοῖς ἐπεστράτευσεν.
- 41.5 $\mathring{\omega}$ Βοιώτιε : ἀντὶ τοῦ " $\mathring{\omega}$ Ἡσίοδε·" Βοιωτὸς γὰρ ἢν τὸ γέ- 340 νος.

- 8 'Ασκραΐε : 'Ησίοδε· "Ασκρη γὰρ πόλις Βοιωτίας.
- 13 ύμεδαπης : ύμετέρας.
- 14 έγχρίμπτονται : συμπίπτουσιν, έγγίζουσιν.
- 19 όψαρτυτικής : μαγειρικής.

^{334–335} Callimachi Fr. 103 Pfeiffer: "Ηρως ὧ κατὰ πρύμναν, ἐπεὶ τόδε κύρβις ἀείδει 343–345 cf. Hesych. s. vv. ὑμεδαπῶν, ἐγχρίμψαι et ὀψαρτυτής

³³⁵ κατὰ m^2 (et Schinas) : καὶ P^1 m^1 336 καὶ P m : ὡς coni. Schinas / Αἰτίων Dindorf : αἰτιῶν P m

Ш

- 42.9 Ἰθωμήτη : Ἰθώμη πόλις τῆς Λακεδαιμονίας, ἣν καὶ Μεσσήνην φασίν· μᾶλλον δὲ οὕτως ἡ ἀκρόπολις τῆς Μεσσήνης ταύτης καλεῖται, ὥσπερ ἡ τοῦ Ἄργους πάλιν ἀκρόπολις Λάρισα λέγεται.
- 16 Μόνιμος : ὄνομα ίστοριογράφου.
- 5 19 ἐν Νόστοις : οὕτως ἐπιγραφομένῳ βιβλίῳ, περιέχοντι τὴν ἐκ τῆς Ἰλίου τῶν Ἑλλήνων ἐπάνοδον· νόστος γὰρ ἡ ἐπάνοδος.
 - 20 Δωσίδας : ὄνομα ἱστοριογράφου.
 - 21 Φωκαείς : Φωκαείς οἱ Ἰωνες Φώκαια γὰρ μία τῶν δώ-δεκα πόλεων τῆς Ἰωνίας.
- 10 30 τοπάζοντες : ὑπονοοῦντες.
 - 31 Οὐ γὰρ οὖν κτλ. : ʿΩς λίαν σοφήν τε καὶ εὐσεβῆ τὴν κρίσιν ἐξάγει ὁ θεσπέσιος οὑτοσὶ ἄνθρωπος. Solus m²
 - 43.13 τὸν Κῦρον : Περσῶν βασιλέα.

Φιλόδωρος : ὡς καὶ κατὰ τοῦ Κροίσου δῶρα λαβών.

- 15 18 ἐπὶ τῆς πυρᾶς : ἐφ' ἡ καὶ αἰχμάλωτος ληφθεὶς ὑπὸ Κύρου ἐπιτίθεται ἐπὶ πῦρ· "ἀλλ', ὧ φιλανθρωπότερε" (17) τῷ Κύρῳ λέγει.
 - $\tilde{\omega}$ Σόλων : Εἷς τῶν ἑπτὰ σοφῶν, ὂς προειρήκει αὐτῷ· "Τέ–λος ὅρα μακροῦ βίου" (22).
- 20 Σωφρόνησον : Ἐπὶ γὰρ τῆς πυρᾶς οὕτως εἶπεν Κροῖσος, ὥς φησιν Ἡροδοτος· "τὰ δὲ ἐμὰ παθήματα ἀχάριστα ἐόντα μαθήματα γέγονεν," κατὰ τὸ Ὁμηρικόν·
 - III 17-18 cf. Herodoti 1.32.9 20-21 Herodoti 1.207.1

III 8 φωκεα P m, corr. Schinas 11 σοφήν m² : σαφη Staehlin 12 ούτοσὶ m² : ούτος Staehlin

.ωνγά 201πήν 31 άδ νώθωπ...

44.3 είτε Φορωνεύς : ότι Φορωνεύς Άργεῖος ἢν τῷ γένει, ὁ δὲ Μέροψ Κῷος. – Μαντεῖον περὶ τὴν Λεβαδίαν τῆς Βοιωτίας ἀπὸ Φο– ρωνέως τινὸς πρώτου θύσαντος τοῖς θεοῖς τοῖς νιμισθεῖσιν· ὁμοίως δὲ καὶ Μέροψ ἱστορεῖται.

τόν "Ερωτα : ότι πρεσβύτατον τῶν θεῶν τὸν "Ερωτα μετὰ τοῦ Χάους καὶ τῆς Τῆς γεγονέναι καὶ Ἡσίοδος λέγει, ἐν οἶς φη-

ήτοι μέν πρώτιστα Χάος γένετ' αύτὰρ ἔπειτα Γαΐ' εύρύστερνος ... / ήδ' "Ερος.

8 πρίν ή Χάρμον : άντὶ τοῦ πρίν ή τὸν Χάρμον έρασθήναί τινος καὶ ὑπὸ τοῦ "Ερωτος ληφθήναι.

12 Φιλιππίδην : Ούτος ό Φιλιππίδης ήμεροδρόμος ήν, ώς φησιν 'Ηρόδοτος' εἶτα Ξέρξου ἐκστρατεύσαντος ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Φιλιππίδης 35 οὖτος ἀπαγγεῖλαι πορευθεὶς Λάκωσι τὴν ἔφοδον τοῦ βαρβάρου, περὶ τὸ Παρθένιον ὅρος ὁρῷ τε φάσμα τὸ τοῦ Πανὸς πρὸς τῷ τόπῷ καὶ ἀνκούει οὖτινός τε εἴη δαίμονος τὸ ὁραθὲν καὶ ὅτι σύμμαχος 'Ελλησιν ἤκοι· καὶ τὸ ἀπὸ τοῦδε θεός ⟨τε⟩ 'Αθηναίοις ἐνομίσθη Πὰν καὶ τὸ ἤκοι· καὶ τὸ ἀπὸ τοῦδε θεός ⟨τε⟩ 'Αθηναίοις ἐνομίσθη Πὰν καὶ τὸ τὰ τὸ ἀπὸ τοῦδε θεός ⟨τε⟩ 'Αθηναίοις ἐνομίσθη Πὰν καὶ τὸ τὸ ἀπὸ τοῦ 'Αρείου πάγου τεμενίσαντες αὐτῷ ἔνορχιν τράγον ὅσα ἔτη ἔθυον αὐτῷ.

45.10 έν τῷ Διδυμαίφ : Διδυμαΐος γὰρ 'Απόλλων ἐν Μιλήτφ τιμᾶται, ἢ διὰ τὸ ἄμα τἢ ἀδελφἢ 'Αρτέμιδι γεγεννῆσθαι, ἢ διὰ τὸ ὅκαι αὐτοῦ ἐκεῖ.

ΙΙ της Λευκοφρύνης : Λευκοφρύνη "Αρτεμις έν Μαγνησία «σ όνομάζεται.

15 τῷ Μυνδίῳ : τῶ Καρί· Μύνδος γὰρ πόλις Καρίας.

13 εν Τελμησσώ : Τελμισσός Καρίας πόλις, άρίστους έχουσα

22 cf. Hesiodi Op. 218. Cf. Iliad. 17.32; 21.198 30–31 Hesiodi Theog. 116–117 et 120 34–35 cf. Herodoti 6.105.1

24 Asbádelav Dindorf 31 hb. "Epog Schinas : id. kpwg P m 39 re addidi

μάντεις, ὅθεν ἦν ᾿Αρίστανδρος ὁ συνὼν ᾿Αλεξάνδρ ϕ ἡνίκα ἔκτιζεν τὴν κα ᾿Αλεξάνδρειαν.

16 Κινύραν : Κυπρίων βασιλεύς.

IV

- 46.5 ss. : Όρα πῶς ἀρχῆθεν ἡ ἀπάτη αὕτη τῷ τῶν ἀνθρώπων εἰσεκώμασεν βίφ. Solus m^3
- 9 ἐν Θεσπεία : Τόπος ἐν Βοιωτία, ἱερὸν "Ηρας.
- 12 βρέτη : διὰ τὸ βροτοῖς ἀπεικονίζεσθαι.
- 47.2 ἀνδρείκελα : ἀνθρώπων μορφαῖς ἀπεικαζόμενα.
- 4-5 Κατὰ κοινοῦ τὸ οὐ παραιτητέον.
- 9 τῶν ... Σεμνῶν : Εὐμενίδων, ἤτοι τῶν Ἐρινύων.

Σκόπας : Οὖτος ὁ Σκόπας ἀγαλματοποιὸς ἐπίσημος ἐγένετο.

- 10 Κάλως : ὄνομα ἀνδριαντοποιοῦ.
- 15 Βρυάξιος : ὡς εἰ ἔλεγεν "εἴτε Βρύξου εἴτε Φειδίου ἦν ἡ τέχνη." Solus m^3

10

15

- 18 ἐν Τήνφ : Νῆσος μία τῶν Κυκλάδων.
- 26 τοῦ Κύκλου : Κύκλος αὐτοῦ τὸ βιβλίον τὸ ἱστορικὸν ἐκα-λεῖτο.
- 29 τοῦ Μορύχου : Οὕτως ἐπίκλην ἐκαλεῖτο ὁ Διόνυσος.
- 30 τοῦ φελλάτα : ἀπὸ ὄρους Φελλέως καλουμένου.

Φελλάτας λίθους καλοῦσι τοὺς τραχεῖς, ἔνθεν καὶ ᾿Αριστοφάνης ὁ κωμωδικός φησιν

IV 7 cf. Hesych., s.v. Σεμναὶ θεαί

IV 11 βρύξου m³ : Βρύξιος Dindorf 18 φελλάτας Schneidewin (ad *Paroemiogr*. I, p. 121.11) : φελλάτους P m

20

όταν μὲν οὖν τὰς αἶγας ἐκ τοῦ Φελλέως,

σημαίνων τὸν τραχὺν τόπον.

- 33 Σκύλλις καὶ Δίποινος : ὀνόματα κύρια ἀγαλματοποιῶν.
- 35 τῆς Μουνυχίας : Μουνυχία "Αρτεμις ἐν τῷ Πειραιεῖ τιμαται, καὶ ἀπ' αὐτῆς μέρος τοῦ λιμένος Μουνύχιον ἀνόμασται.
- 25 48.20 παραστησάμενον : πορθήσαντα.
 - 22 δαιδαλθήναι : ἀντὶ τοῦ ἀγαλματοποιηθήναι. ᾿Απὸ Δαι-δάλου δὲ ἐλέχθη τὸ ῥήμα, περιφανοῦς κατὰ τὴν τέχνην ὑπάρξαντος.
- 49.17 πυραμίδες : Πυραμίδες οἰκοδομήματα ἐν Αἰγύπτῳ, ἄπερ ἀκοδομήθη εἰς μνημάτων χώραν, ὡς μαρτυρεῖ τὸ ἐν αὐταῖς ἐπίγραμμα, οὕτως ἔχον

Μνήματα Καιφρῆνός τε καὶ ἀντιθέου Μυκερίνου καὶ Χέοπος κατιδὼν Μάξιμος ἠγασάμην.

Πυραμίδες δὲ ἐκλήθησαν ἀπὸ τοῦ συναγωγὴν ἔχειν ὁμοίαν φλογί (ἦ καὶ πέμματά τινά ἐστιν ἐκ στέατος ἢ σησάμου πυραμοειδῆ). Οἱ δὲ πυραμίδας κεκλῆσθαι ἀπὸ τοῦ σχήματος τοῦ παρὰ τοῖς γεωμέτραις πυραμὶς γάρ ἐστι σχῆμα παραλληλόγραμμον, ἐπίπεδα ⟨δ΄⟩, ἄνω ἐπὶ τῆς κορυφῆς ⟨ἡνωμένα⟩, τρίγωνα ἔχον, οὖ ἡ βάσις μία ἐστὶ τῶν μικροτέρων τοῦ παραλληλογράμμου εὐθειῶν. Τάφοι δέ εἰσιν, ὡς ἔφην, καὶ αὐταί, ὥσπερ καὶ τὰ μαυσώλεια, ἀπὸ τοῦ κτίσαντος καὶ δεδω-κότος τοιοῦτο σχῆμα τὴν προσηγορίαν εἰληφότα.

μαυσώλεια : Μαύσωλος ἐγένετο Ἡκατόμνου τοῦ Καρίας τυράννου ἀδελφὸς δυνάστης, ὃς ἐπιφανῆ τάφον ἑαυτῷ κατεσκεύασεν,

²⁰ Aristoph. Nub. 71 31-32 cf. Carmina Lat. Epigr. 227 Buecheler et Beucheler, Rhein. Mus. 38 (1883), p. 132

³¹ Καιφρῆνός Osann (Sylloge inscript., p. 413) et Letronne (Journal des Savants 1841, p. 455) : καὶ φρηνός P m / Μυκερίνου Osann : μυκερήνου P m, Staehlin 32 ἡγασάμην m² et Osann : ἡγησάμην P m¹ 33 ἡ Wilamowitz : ἢ P m 34 ἐστιν Schinas : εἶναι P m / σισάμου P m, corr. Schinas 35 πυραμίδας m² et Schinas : πυραμίδες P m¹ 36 ἐπίπεδα et 37 τρίγωνα scripsi : ἐπίπεδον et τρίγωνον P m / δ΄ addidi 37 ἡνωμένα supplevi / ἔχων P m, corr. Schinas 39 αὐταί P¹ m¹ : αὖται P³ et Schinas / δεδοκότος P m

ό(σ)περ ύστερον ώς ίερὸν ἐνομίσθη.

λαβύρινθοι : Λαβύρινθος ἔργον μὲν ἦν Δαιδάλου, θεατρο— ειδὲς δὲ καὶ πολυέλικτον σχῆμα, ἀδιεξόδευτον τοῖς ἀπείροις, ἐν ὧ 45 καθεῖρκτο ὁ Μινώταυρος, θηρίον τι διφυές, ἐξ ἀνθρώπου καὶ βοὸς γε— γονός, ὥς φασι, Πασιφάης καὶ Διός.

- 50.21 πρὸ τῶν πυλῶν : Τὸν Λοξίαν πρὸ τῶν θυρῶν ἵστασαν οἱ ᾿Αθηναῖοι ἕκαστος καὶ προσεκύνουν, καὶ βωμὸν παρ᾽ αὐτὸν ἱδρύοντο στρογγύλον, καὶ μυρρίναις στεφανοῦντες ἐκάλουν Λοξίαν, τὴν τοῦ 50 παρ᾽ αὐτοῖς θεοῦ προσηγορίαν νέμοντες τῷ βωμῷ. Ἐντεῦθεν καὶ παρὰ τοῖς κωμικοῖς οἱ ἐξιόντες κόπτουσι τὰς θύρας, διότι οὐχ ώσπερ παρ᾽ ἡμῖν νῦν τὸ παλαιὸν ἀνεῷγνυντο αὶ θύραι, ἀλλ᾽ ἐναντίῷ τρόπῳ· ἔξωθεν γὰρ αὐτὰς ἀνατρέποντες ἔνδοθεν ἐξήεσαν. Πρότερον δὲ τῆ χειρὶ ψόφον ἐποίουν κρούοντες, ἐπὶ τὸ γνῶναι τοὺς πρὸ τῶν θυ— 55 ρῶν τὸν Λοξίαν προσκυνοῦντας καὶ φυλάξασθαι μὴ λάθοιεν πλη—γέντες τῶν θυρῶν πρὸς τὸ ἔξω ἀθουμένων.
- 51.12 οἱ σπάλακες : Εἶδός ἐστι ζώου, ὅπερ ἐκ γενετῆς ἐστι τυφλόν· καλεῖται δὲ καὶ ἀσπάλαξ.

60

- 52.9 τοῦτο ἄμεινον : · ᾿Αστεῖον τοῦτο καὶ ώραῖον. Solus m²
- 15 Αὶ δὲ χελιδόνες : Καὶ τοῦτο ἄγαν ἀστεῖον. Solus m^3
- 17 Ἐπιδαυρίου : Ἐπίδαυρος, τοῦ Ἄργους πόλις, ἱερὸν Ἀπόλ–λωνος.

Πολιάδος : Πολι(ὰ)ς 'Αθήνησι τιμᾶται, ἣν καὶ πολιοῦχον λέγουσιν, ἱδρυμένην ἐν τῇ ἀκροπόλει.

53.9 ΄Αμαζόνας : Ἔθνος Σκυθικὸν ἀνδρεῖον καὶ ἀνδρῶδες καὶ πρόσοικον τοῖς Κόλχοις.

^{48–57 =} Helladius ap. Phot. *Bibl.* cod. 279, p. 535 a 33–38 et 26–33 Bekker. : Cf. M. Haupt, *Hermes* 1 (1866), p. 400 s. 58–59 cf. Hesych., s.v. σπάλαξ

⁴³ ὅσπερ Schinas : ὅπερ P m 46 βοὸς Wilamowitz : διὸς P m 47 πασιφάης m^2 et Schinas : παηφαὴς P m^1 49 αὐτὸν P m : αὐτῷ Photius 55 πρὸ P m : ἐπὶ Photius 56 τὸν Λοξίαν προσυκοῦντας om. Photius 57 πρὸς τὸ ἔξω P m : ἄγνω Photius 64 πολιὰς m^2 et Schinas : πόλις P m^1 67 Κόλγοις M. Haupt (Hermes 1 [1866], p. 38) et Dindorf : κοίλοις P m^2

- 12 τοῦ Ἐλευθερέως : τοῦ ἐν ταῖς Ἐλευθεραῖς τιμωμένου · τόπος δὲ τῆς Βοιωτίας οὖτος.
- 70 17 τοῦ Διός : "Αλλοι τῆς 'Αθηνᾶς φασιν, ὧν καὶ Γρηγόριος ὁ θεολόγος, δι' ὧν φησι·

Καὶ Φειδίαι τὰ παίδικ' ἐν τῷ δακτύλῳ τῆς Παρθένου γραφέντα· "Παντάρκης καλός."

Λιβάνιος δὲ ὁ σοφιστὴς ἐπὶ τῆς ᾿Αφροδίτης τῷ δακτύλῳ τοῦτο γράψαι 75 Φειδίαν λέγει.

21–22 τὴν Πραζιτέλους ἐρωμένην : Τινὲς καὶ τὸν Φειδίαν τοῦτο πεποιηκέναι φασίν, εἰς τὸ Φρύνης τῆς ἑταίρας εἶδος, ἐρωμένης αὐτῷ, τὴν ᾿Αφροδίτην διαγλύψαι.

Φρύνη : Μία τῶν ἑταιρῶν, κάλλει διαπρέπουσα, ἀπὸ Θεσ-80 πιῶν οὖσα, πόλεως Βοιωτίας. Solus P

- 25 'Αλκιβιάδην : 'Αλκιβιάδης, 'Αθηναίων στρατηγός, ἀνὴρ ἀστεῖος τῷ κάλλει καὶ νέος τὴν ἡλικίαν, ὡς καὶ πολλὰς ἐπ' αὐτῷ ἐκμανῆναι τῶν γυναικῶν.
- 54.7 Μιθριδάτης : βασιλεύς Σκυθών.
- 85 23 ἐκ Πέλλης : τῆς Μακεδονίας πόλις.
 - 24 ἐν Κυνοσάργει : Κυνόσαργες γυμνάσιον τῆς ᾿Αττικῆς.
 - 26 Δημήτριον : 'Ο Δημήτριος οὖτος βασιλεὺς μὲν Μακεδόνων καὶ Ἑλλήνων, ἐμνηστεύσατο δὲ εἰς γάμον ᾿Αθηνᾶν τὴν ᾿Αθηναίων θεόν, ἐξαχθεὶς ἀλόγῳ οἴστρῳ.

^{72–73} Greg. Naz. Carm. I 2, carm. 10.863–64 (P.G. 37, col. 742) 74–75 cf. Eunapii Vit. sophist. (Acacius) p. 101.2 Boissonade [de Libanii Περὶ εὐφυίας] μήτε [sc. ἔμελε] Φειδίαι τοῦ τὸν δάκτυλον παραλαβεῖν καὶ τὸν παῖδα πρὸς ἔπαινον τῆς θεᾶς

⁷² φειδίαι Pm : Φειδίας Schinas cett. / παίδικ' scripsi : παιδικὰ Pm 79 ἑταιρῶν Schinas : ἑτέρων P 79–80 θεσπειῶν P, corr. Dindorf 83 τῶν γυναικῶν P : γυναῖκας m 86 κυνόσαργος Pm, corr. Staehlin 88 ἀθηναῖον P 89 ἐξαχθεῖς Wilamowitz : ἐξαχθεῖσαν Pm / ἀλόγωι οἴστρω m^2 (et Wilamowitz) : λόγωι οἴστρου Pm^1

- 30 Λάμιαν : Αὕτη ἐστὶ δι' ἣν καὶ τὰ πραττόμενα μορμολύ— % κια κατ' αὐτὴν προσηγόρευται, φοβερὰν τοῖς βρέφεσιν γενομένην· διὰ γὰρ τὴν τῶν οἰκείων παίδων ἀπώλειαν ἐφόνα κατὰ τῶν ἀλλοτρίων, οἰστρουμένη φθόνω πολλῷ.
- 31 Εὐφήμως εἶπεν. Solus m²
- 28 δεισαλέα : ἀκάθαρτα, παρὰ τὴν δεῖσαν.
- 56.4 τὸν Βίωνα : Ἱστορικὸς οὖτος ἐγένετο.
- 18 ὁ Πάριος λίθος : ὁ ἄγαν λευκός.
- 57.11 ὁ Πυγμαλίων : Οὖτος ὁ Πυγμαλίων Κυπρίων βασιλεὺς ἐγένετο. Τούτου ἀδελφὸν καταθύει τῷ Διὶ Βούσιρις, Αἰγυπτίων βασιλεύς.

100

- 17–18 εἰς βάραθρον : Βάραθρον τόπος 'Αθήνησι χασματώδης καὶ ἄβυσσος, εἰς ὃν οἱ κατάκριτοι ἐνεβάλλοντο, ὧν οὐδὲ τὰ σώματα ἔτι $_{105}$ ἐφαίνετο. $^{\circ}$ Ησαν καὶ ἀλλαχόθι κολαστήριοι τόποι, ώσπερ ἐν Λακε–δαίμονι ὁ κεάτας, ἐν 'Ρώμη δὲ ὁ κάρκαρος.
- 21 προσέπτησαν πελειάδες : 'Αλλὰ καὶ 'Απελλοῦ τῷ βότρυϊ τῆς σκιαγραφίας ὄρνις προσέπτη καὶ τῷ ῥάμφει τὴν ῥᾶγα διανοίγειν ἐπειρᾶτο. 'Αλλὰ καὶ ἵππον 'Αλεξάνδρφ τῷ Μακεδόνι γράψας, εἶτα 110 προσαγαγὼν 'Αλέξανδρος μὲν οὐ πάνυ ἐπηγάγετο τῆ γραφῆ, τὸν 'Αλεξάνδρου δὲ ἵππον παραγαγόντες, ὡς ἔτερον ἵππον τῆ ἀληθεία τοῦτον εἶδον ἑωρακότα φρυάγματί (τε) κεχρεμετικότα πρὸς τὴν εἰκόνα· ὅτε καὶ 'Απελλῆς γραφικώτερον ἔλεγεν 'Αλεξάνδρου τὸν ἵππον αὐτοῦ εἶναι, ἄτε τὸν μὲν μὴ ἐπεγνωκότα δῆθεν ἀτρέμα πρὸς 115 τὴν γραφὴν ἔχειν, τὸν ἵππον δὲ ἐπεγνωκέναι καὶ ὡς πρὸς ἀληθῆ διαγενέσθαι ἵππον.

⁹⁶ δὲ 1 P a. corr. et m 2 : om. P 3 m 1 111 'Αλέξανδρος scripsi : ἀλέξανδρον P m 113 εἶδον Wilamowitz : εἶχον P m / τε addidi / κεχραιμετικότα P m 114 'Αλεξάνδρου Schinas : ἀλεξάνδρου P m

- 32 ταῦρον : Τὸν ἐπὶ Πασιφάῃ ταῦρον λέγει.
- 58.2 μελεδωνοί : ἐπιμεληταί, φροντισταί.
- 120 3-4 κοροκοσμίων : Κοροκόσμια καλεῖται πλάσματά τινα ἐκ κηροῦ ἢ γύψου νυμφῶν ἢ παρθένων τινῶν ἀναπλαττόμενα, ἄπερ Δωριεῖς μὲν δαγῦδας, 'Αθηναῖοι δὲ κοροκόσμια καλοῦσιν. "Η τὰ ὑπὸ τῶν κορυλλίων νυμφικά.
- 61.5 Σάτυροι μεθύοντες : 'Ως τὸ τοῦ Πριάπου παναίσχιστον εἶ125 δος, ὡσαύτως καὶ αἱ τῶν Σατύρων ἰδέαι, ἐπεὶ κἀκεῖνοι ἐντεταμένοι γράφονται τὰ παιδουργὰ μόρια, παθόντες τοῦτο, ὡς ὁ μῦθος, μήνιδι Διονύσου τῷ πρὸς αὐτὸν ὁρμητικῶς αὐτοὺς σχεῖν εἰς αἰσχρᾶς 'Αφροδίτης ἐργασίαν.
- 10–11 Φιλαινίδος : Γυνή τις έταίρα ἐγένετο, συγγράψασα έται– 130 ρικὰ σχήματα μίξεων.
 - 13 ἡταίρηκεν : ἠτάκτησεν.
 - 15-17 Τοῦτο οὐ νοεῖταί μοι. Solus m³
 - 62.8 ἀπατηλόν : τὴν είδωλοποιόν.

¹¹⁹ cf. Hesych. s.v. μελεδωνός καὶ μελεδών

¹²⁰ τινα Schinas : τινὸς P m 122 δαγῦδας Klotz : δαγύρας P m

V-XII

- 64.8 ὁ Ἐλεάτης : Ἐλέα διὰ τοῦ ε̄ πόλις τῆς Ἰταλίας, ἀφ' ἡς ὁ πολίτης Ἐλεάτης Αἰλέα δὲ ἡ διὰ τῆς ᾱι διφθόγγου τῆς Φωκίδος, ἀφ' ἡς ὁ πολίτης Αἰλεάτης.
- 9 ὁ Μεταμποντίνος : Μετάποντος Ποσειδώνος παίς, ὃς ἔκτισεν ἐν Ἰταλίᾳ ὁμώνυμον αὐτῷ πόλιν Μετάποντον καλουμένην.
- 13-16 Θαυμαστὸν εἰς ἔλεγχον τῆς ἀνοίας αὐτῶν. Solus m³
- 65.5 ὁ Δίνων : Δίνων ὄνομα κύριον.
- 13 Βήρωσσος : ΄Ο της Σιβύλλας πατήρ, ὡς Ἰουστίνος ὁ φιλόσοφός φησιν. Solus m^3

10

- 17 'Ομολογούντων : 'Ομολογείτωσαν οἱ σοφοί. Solus m³
- 18 Μάγους : "Εθνος οἱ Μάγοι Χαλδαίων.
- 66.8 ὁ ᾿Αβδηρίτης : Ἦδδηρα πόλις Θράκης, ἀπὸ ᾿Αβδήρου τοῦ ἐρωμένου Ἡρακλέους, ἐκεῖ καταβρωθέντος ὑπὸ τῶν Διομήδους ἵππων, οὕσπερ ἵππους ἀνεῖλεν Ἡρακλῆς, καὶ ἀπὸ τοῦ ᾿Αβδήρου τοῦ ἐρωμένου τὴν πόλιν Ἡρακλῆς κτίσας ἀνόμασεν. Τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ Πει— 15 ρίνθου ἱστοροῦνται, ὅτι ἐρώμενος Ἡρακλέους καὶ οὖτος ἐγένετο, καὶ ἀπ᾽ αὐτοῦ ἐκεῖσε ἀποθανόντος καὶ ταφέντος ὑφ᾽ Ἡρακλέους ἡ πόλις Πείρινθος ἐκλήθη.
- 67.1 μορμώ τινα : φοβερίσματα. Solus m¹
- 8 $\ddot{\omega}$ πρὸς τῆς ἀληθείας : $\dot{\tilde{\omega}}$ ἀθεότης. Έλλειπτικὸν τὸ σχῆμα 20 τοῦ λόγου. Solus m³
- 68.1 Οἷα περὶ τοῦ μόνου θεοῦ καὶ τῶν Ἑλλήνων οἱ σοφοὶ εἶπον,

V-XII 8-9 cf. Ps.-Iustini Coh. 37.1

V–XII 12 ἄβδηρα m^2 : ἄβδειρα P^1 m^1 / ἀβδείρου hic et in v. 14 P m 16 ἱστοροῦνται P m : ἱστορεῖται Schinas, Dindorf

άμυδρῶς πως παραδειχθείσης αὐτοῖς τῆς ἀληθείας, εἰ καὶ μὴ συνῆκαν, ἀλλὰ "φάσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν." Solus m^3

- 25 5 ἢ πρὸς αὐτοῦ : Δηλαδὴ "πρὸς αὐτοῦ τοῦ θεοῦ, ὧ Πλάτων, εἰπέ, πῶς ἐστιν ἄρρητος ὁ θεός." Solus m³
 - 75.3 Δ υσωπούντων : Δ υσωπείτωσαν δέ σε. Solus m^3
- 10 οἱ μητραγύρται : Μητραγύρται περίπολοι τῆς τῶν δαιμόνων μητρὸς Ἡέας· βάκηλοί τινες καὶ Γάλλοι, πολλά τινα τεράστια καὶ ἀπατηλὰ ἐπιδεικνύμενοι καὶ δρῶντες ἑαυτοῖς μιαρὰ καὶ αἰσχρά. Solus m¹
 - 81.2 ἐμβατήριον ῥυθμόν : Ἐμβατήριος ῥυθμὸς παρὰ τοῖς μουσικοῖς εἶδος μέλους κινητικοῦ πρὸς ἀδήν, κατεσπευσμένους ἔχον καὶ ἐπεμβαίνοντας ἀλλήλοις τοὺς ῥυθμούς, προοιμίου ῥητορικοῦ δύναμιν ἔχον.
- 35 85.6 πλανήται : Πλανώμενοι γὰρ κατὰ τὴν ἔρημον ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν, "ἐκεῖ τὰ κῶλα αὐτῶν κατέστησαν," ὥσπερ ἄρα καὶ τῶν ἀσεβῶν τὰ ὀστᾶ διασκορπισθήσεται κατὰ τὴν ἐν τῷ "Αιδη ἔρημον. 'Ο θεὸς γάρ φησιν· Ἐν τῷ διαβαίνειν σε ἐν τῆ ἐρήμφ γῆ ἔσεσθε, ὥστε ἐκεῖ αἰνιγματωδῶς ἡ ἀπώλεια τῶν Έβραίων γέγονεν. Solus m³
 - 86.6 ἐνάλοις πέτραις : θαλασσίαις πέτραις. Solus m³
 - 6-7 ὁ Ἰθακήσιος γέρων : Τὸ

αὐτὰρ Ὁδυσσεύς, ἱέμενός [περ] καὶ καπνὸν ἀναθρώσκοντα νοῆσαι ἡς γαίης, θανέειν ἱμείρεται

παρφδεί. Solus m¹

45

24 Rm 1:22 35-37 cf. Nu 14:29; Heb 3:17 43-45 Odyss. 1.57-59

²³ παραδειχθείσης m^3 : περιδειχθείσης Staehlin 29 βάκιλοι m^1 30 έαυτοῖς scripsi ': έαυτοὺς m^1 34 ἔχον P^3 : ἔχων P^1 m^1 36–37 κατέστησαν m^3 : κατέπεσεν Staehlin ex LXX 44 περ delevi / ἀποθρώσκοντα Homerus 44–45 ἡς γαίης νοῆσαι m^1 , transposui / θαναίην m^1

- 88.8-9 οὐδεὶς Κιμμέριος : Φασὶ γὰρ (παρὰ) τοῖς Κιμμερίοις (ὑ-περβόρειοι δὲ οὖτοι τὴν κατοικίαν) ἡλίου Καρκίνον καταλαμβάνοντος ἀειφανῆ (πάντα) γίνεσθαι τῷ νυχθημερινῷ διαστήματι, Αἰγόκερων δὲ οὐδ' ὅλως αὐτοῖς φαίνεσθαι ὑπὲρ γῆς, ἀλλὰ τὴν ἡμέραν τοιαύτην 50 εἶναι, οἵαν παρ' ἡμῖν τὴν πρὸ ἡλίου κατάστασιν τῆς ἡμέρας.
- 89.1 'Αντίθεσις παρὰ τῶν ἀπίστων. Solus m³
- 2 Λύσις τῆς ἀντιθέσεως. Solus m³
- 94.5–6 "Μακάριοι" γάρ, φησίν, "οἱ πορευόμενοι ἐν νόμῷ κυρίου." "᾿Αργύριον" γάρ, φησίν, "πεπυρωμένον τὰ λόγια κυρίου." Solus m³
- 96.5 ἀπασχολεῖ : ἀποδιϊστῷ καὶ ἀπάγει τῆς ἀληθείας. Solus m^3
- 7 αἰσχύνη : "Η τ' αἰσχύνη μέγα βλάβος καὶ τοῖς στερροψύχοις εἴωθεν ἐμποιεῖν ὡς τὰ πολλά· τοὺς τοιούτους γὰρ ἄνδρας φησίν. Solus m^3

60

- 13 άγορεύουσι : διασύρουσι συρφετώδεις ἄνθρωποι καὶ ἐπίρρυτοι. Solus \mathbf{m}^3
- 16 τρισκαιδέκατον : Οἱ γὰρ παλαίτατοι παρὰ τοῖς ἐμβροντήτοις ελλησι θεοί, εἴ τι Ἡροδότῳ τῷ Ἁλικαρνασσεῖ ἀκουστέον, ἐξ Αἰγύπτου τὸν μῦθον ἐμπεπορευμένῳ, ὀκτὰ πρῶτον ἐξεθειάσθησαν έ $_{-}$ 65 πειτα δεισιδαιμονησάντων ⟨τῶν⟩ Ἑλλήνων δώδεκα πάντες ἐνομίσθησαν. $_{-}$ $_{-$

^{47–49} cf. Cleomed. Caelestium 1.4 (p. 25.210 Todd) Παρὰ τούτοις, ὁπόταν ἐν Καρκίνω ὁ ἥλιος ἢ, μηνιαία γενήσεται ἡ ἡμέρα, εἴ γε καὶ τὰ μέρη πάντα τοῦ Καρκίνου ἀειφανῆ ἐστι παρ' αὐτοῖς 54 Ps 118:1 54–55 Ps 11:7 64–67 cf. Herodoti 2.43.4 et 50.2

 ⁴⁷ παρὰ addidi ex Cleomede / τοῖς Κιμμερίοις Staehlin : τοὺς κιμμερίους P m
 49 πάντα addidi (cf. Cleom.) / διαστήματι A. Rehm ex Cleomede : καταστήματι P
 m 64-65 ἐξ Αἰγύπτου τὸν μῦθον ἐμπεπορευμένωι m¹, om. P³ 66 τῶν addidi

- 70 15 ss. : Ἐνταῦθά μοι θέα τὴν θεολογίαν τοῦ μακαρίου ἀνδρὸς καὶ τί φησιν περὶ θεοῦ καὶ ἀνθρώπου. Solus m³
 - 21 ἐπίκαιρον : Πρόσφορον (καὶ) ἁρμόδιον τῷ ἀντιτύπῳ, ὡς ἄφθαρτον. Solus m^3
 - 99.5-6 Κηρῶν ὀλεθρίων : Μοιρῶν ὀλεθρίων. Solus m³
- 75 100.4 ὁ μὲν ἄπυστος : ὁ ἀδαής, ὁ ἀνήκοος. Solus m³
 - 17 $\pi \lambda \hat{\eta} \theta \iota$: ἀντὶ τοῦ $\pi \lambda \epsilon \hat{\upsilon} \sigma o v$. $P^3 m^1$
 - 101.6 τοῖς κατελεῶσιν : Διάφορος ἡ συζυγία· καὶ "ἐλεεῖς" γὰρ καὶ "ἐλεῷς" λέγεται. Solus \mathbf{m}^1
- 8 ἀπηρτημένοι : Πῶς τῷ "ἀπηρτημένοι" ἐχρήσατο; "Εδει γὰρ 80 ἢ "ἐξηρτημένοι" ἢ "ἀνηρτημένοι" εἰπεῖν. Solus m¹
 - 102.3 ή άλως : τὸ περὶ τὴν σελήνην ἀχλυῶδες πάθος. Solus m^1
 - 8 Τὴν τῶν πραγμάτων καὶ τῶν παθῶν κενὴν ἀποθέωσιν Ἑλληνικὴν διασύρων ἐλέγχει. Solus m²
 - 12 ἀκολουθούντων : ἀκολουθείτωσαν αὐτοῖς. Solus m³
- 85 15 $K\hat{\eta}\rho\alpha$: Moî $\rho\alpha\nu$. Solus m^3
 - 103.6 μανδραγόραν : Δημοσθενικόν. Solus m^1
 - 25–28 Χρήσιμος ἡ ἐξήγησις. Solus m^1
 - 104.1-3 Πλατωνικόν. Solus m¹
 - 13 ἀχώρητος : ἀβάστακτος, ἀφόρητος. Solus m³
- 90 17 τοῦ πονηροῦ πλεονεξίας : "πλεονεξίας τοῦ πονηροῦ" τὰς

⁸⁶ cf. Demosth, 10 (C. Phil. 4).6 88 cf. Plat. Min. 319 a 5-6

⁷² καὶ addidi 77 διάφορος – 78 λέγεται m^1 : ση, έλε \hat{q} ν P^3

ἄλλας αἰσθήσεις λέγει, ἐπεὶ διὰ τῶν αἰσθήσεων ἐπεμβαίνων ἀδικεῖ τὸν ἄνθρωπον. Solus m³

- 18 ἀφήρηται : ἀφήρηται τὴν θέαν τοῦ οὐρανίου κάλλους. Solus m^3

- 106.9 καραδοκοῦντες : παρατηρούμενοι τῶν δικαίων πτέρνας. Solus m³
- 108.5 ἀπηξιωμένα : ἀπεξενωμένα, κεχωρισμένα ἐκ τοῦ ἀπαξιωθῆναι αὐτὰ τῆς τοιαύτης δωρεᾶς. Solus m^3
- 111.2 ὁτέ : Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἀντὶ τοῦ "ποτὲ" ἔχαιρεν. Solus \mathbf{m}^3

105

- 4 Κομματικά. Solus m¹
- 6 οἷον : "Η πόσον ἴσχυσεν ἡ ἡδονή. Solus m³
- 9 τούτφ : "τούτφ τῷ τρόπφ" δηλαδή. Solus m³
- 11–12 χερσὶν ἡπλωμέναις : χερσὶν ἐπὶ σταυροῦ ἡπλωμέναις. Solus \mathbf{m}^3
- 14 ὑπακοῆς : "Ύπήκοος" γὰρ γέγονεν τῷ πατρὶ "μέχρι 110 θανάτου" ὁ τοῦ θεοῦ παῖς καὶ υἱὸς ἀνθρώπου διὰ τὸν ἄνθρωπον γενόμενος. Solus m^3
- 112.3–4 : Εἰ γὰρ ἡμῖν ὁ διδάσκαλος ἐκεῖνός ἐστιν. Solus m^3

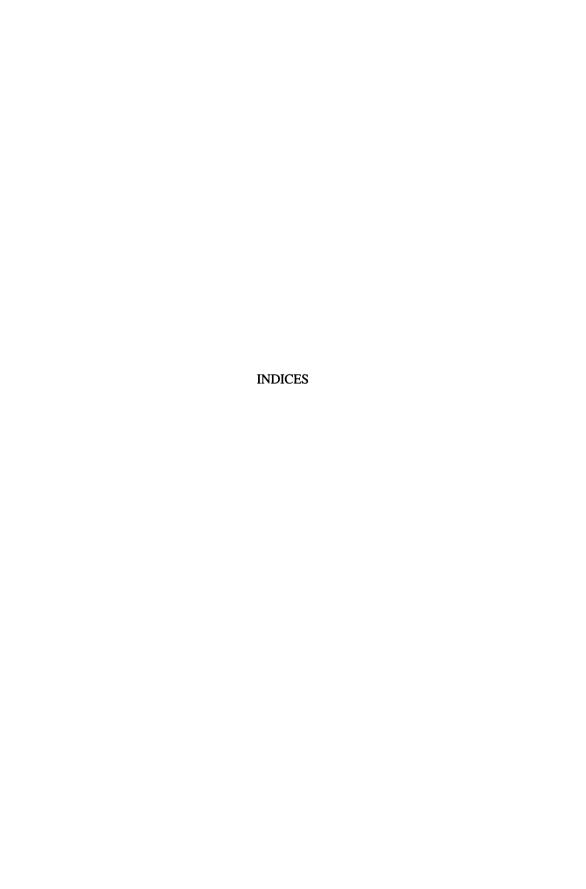
110-111 Ph 2:8

⁹⁶ παντὸς ἄλλου καλοῦ lineola obduxit m³ 103 ὁτέ : ἀντὶ ποτέ Staehlin 113 om. Staehlin

- 114.18 δεξιά : Παρφδεῖ τὸ ᾿Αράτειον. Solus m^3
- 115 115.10 μεμίσθωκεν : ἐξέδωκεν, ἐχαρίσατο. Solus m³
 - 116.7 μεγαλόκλονος : μεγαλόφωνος, ἡ μέγαν κλόνον ἐμποιοῦσα. m^2 et m^3
- 11 τὸ ἀναίμακτον : "Οὐ γὰρ πρὸς αἷμα," φησίν, "καὶ σάρκα ἡ μάχη ἡμῖν, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας τοῦ σκότους, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας." Solus m³
 - 117.5 σοβείν : ἀντὶ $\langle τοῦ \rangle$ κινείν. Solus m^1
 - 8–9 ὁμοζυγούντων : συνερχομένων δηλαδή. Solus m³
 - 118.1 ἄκραν χαλεπήν : κρημνὸν χαλεπόν. Solus m³
 - 9 πορνίδιον : Τὴν Κίρκην αἰνίττεται. Solus m²
- 125 10 Δεῦρ' : Αὶ Σειρῆνες τοῦτο πρὸς 'Οδυσσέα φασίν. Solus m²
 - 15 μηδὲ : Ἡσιόδου. Solus m^2
 - 119.8–9 δύσαγνον κρεανομίαν : μυούμενοι Διονύσφ, δείγμα τοῦτο τελούμενοι τοῦ σπαραγμοῦ, ὃν ὑπέστη Διόνυσος ὑπὸ τῶν Μαινάδων.
- 130 αὶ τοῦ θεοῦ θυγατέρες : Τὰς μοναζούσας λέγει. Solus m²
 - 122.11 κοινὰ τὰ φίλων : Ἐκ τῆς παροιμίας συλλογίζεται τοῦ θεοφιλοῦς πάντα εἶναι τὰ τοῦ θεοῦ, διότι πάντα τοῦ θεοῦ ἐστιν. Solus \mathbf{m}^2

¹¹⁴ Arati *Phaenom.* 6–7 118–120 *Eph* 6:12 125 cf. *Odyss.* 12.184 126 Hes. *Op.* 373–74 131 cf. Zenobii 4.79; Apostolii 9.88 et al.

¹¹⁶ ἡ μέγαν κλόνον ἐμποιοῦσα om. Staehlin 119 ἡμῖν scripsi ex NT : ἡμῶν m³ 119-120 ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τούτου NT 121 τοῦ addidi 127 εἴσθιον P m, corr. Dindorf

INDEX LOCORUM

(Numeri ad caput et versum spectant)

E SCRIPTURA SACRA

Vetus Testamentum

	Genesis	6:5	108.17
	0. 10 11	6:13	80.14
1:1	81.10–11	23:1–2	25.3–4
1:9–10	5.3–5	25:13–15	69.4–7
1:26–27	5.27; 59.9; 98.17–]8;	30:11–14	109.12–13
1.00	120.23; 122.16	30:14	109.14
1:28	94.11–13	30:15	95.7–8
2:7	98.9–10	30:19	95.8–9
2:15	92.15	32:39	79.2–4
3:1	7.28		4.5 "
3:14	111.4		1 Samuelis
3:15	106.9	16.00	5.05.06
3:24	95.11	16:23	5.25–26
4:21	5.12		1.0
19:17 et 26	103.24–26		1 Regum
	Exodus	3:7 et 12	80.1–2
	Exodus	38:44-45	92.17–18
3:2 et 7:3	8.4-5 et 18-19	30.44 43	72.17 10
13:21–22	8.5–6 et 19–20		.Job
20:4	62.9–10		300
20:13–16	108.16–17	10:11-12	98.7–9
	Leviticus	38:10-11	5.3–5
19:18	108.19–20		Psalmi
25:23	94.16–17		
		2:12	80.16–18
	Numeri	4:3	81.2–3
		8:4	63.10
14:21-24	85.5–9	18:5	116.8–9
		18:9b	113.8
	Deuteronomium	18:11	113.12–13
		21:23	113.21–22
5:8	62.9–10	23:1	103.15
6:4	80.13	32:6	63.4–6
		32:9	63.12–13

33:9	88.1	35:5–6	6.2–3
33:12	88.2–3	40:3	9.9
33:13	88.4–5	40:8	78.18
55:7	106.9	40:12	78.5–6
57:5–6	105.16–18	40:18–19	79.19–21
61:9	106.15-16	42:6	104.10
68:33	106.21-22	45:19–20	79.11–14
69:5	107.2–3	45:21–23	79.15–18
71:9	106.7	48:13 + Hos 13:4	79.8–9
81:6	123.1-2	51:6 + Mt 24:35	78.17-18
94:8-11	84.10-13 et 14-17	53:2	120.21
95:5	62.17-19	53:3	110.4
103:2 + Is 34:4	81.15-16	54:1	9.21-23
109:3	6.15; 84.7	54:17	93.6-7
113:12	46.3	54:17–55:1	94.4-6
134:7	67.15	57:19	88.7
		58:9	116.22-23
Prov	erbia	59:17	116.14-17
		64:1	78.10
2:6	80.3-4	64:1–2	78.8–9
3:11	82.3-5	66:1	68.9–10
6:9 + 6:11a	80.4–6		
8:22	80.2-3	Jeremias	
20:27	80.6		
		8:2 + 41 (34):20 + 8:2 + 4:26	78.12-16
Sapientia :	Salomonis	10:12	80.7–9
_		23:23–24	78.2-5
7:10	114.9	38 (31) : 33	114.21-22
7:25	68.9	38 (31) : 34	114.23-25
8:2	80.1-2		
		Ezechiel	
Isa	ias		
		18:23 et 32; 33:11	118.28-29
1:3	92.3-5	28:14	2.15
1:19-20	95.9-13		
1:20	82.2-3	Hosea	
2:3	2.21-22		
4:2	81.13-14	13:4 + Is 48:13	79.8–9
9:2	114.4-5		
10:10-11	79.23-24	Joel	
10:14	79.25–26		
13:10 + Mt 24:29a	81.12-13	2:10	81.16–17
33:11	95.11		
34:4 + Ps 103:2	81.15–16	Amos	
35:5	119.18–19		
		4:13	79.8

Index locorum	223

Jona	s		Malachias
3:5 et 10	99.17–18	4:2	114.12
Zacha			Psalmi Salomonis
Zacnai	паѕ		rsaimi Saiomoms
3:2	90.8-9	13:2	120.21
9:9	121.4		
	Novum T	estamentum	
Mattha	neus	25:41	83.7–8
3:3	85.3–4		Marcus
3:7	4.14		
3:9	4.8–9	14:36	88.15
3:17	82.20		
4:17	87.13		Lucas
5:3 et 10	99.14		
5:18	82.1–2	1:7, 13 et 19	9.14
5:28	61.14–15; 108.21	1:20 et 64	10.3–5
5:45	114.13–14	2:49	82.18
6:19–20	93.8–9; 105.13–14	6:20	99.14
6:24	94.14	6:29	108.20–21
7:13–14 7:15	100.2 4.16–17		.Joannes
10:16	106.10		Joannes
10:22	89.17	1:1	6.15–16 et 24; 7.13–14; 110.7
11:15	8.9–10	1:9	84.28; 88.8
11:27	10.12–13	1:20-23a	9.5-6
11:28–30	120.27–31	3:5 + Mt 18:3	82.13–16
11:30	3.12–13	3:13 et 31	100.14
13:3	114.18	3:19	101.9–10
16:16	106.19	3:31	59.15
17:5	92.16-17	4:14	92.15–16
18:3 + Jo 3:5 + Mt 18:3	82.13-16	4:48	8.19
19:19	108.19-20	5:17	94.15–16
21:1–7	121.4	8:23	59.15
21:5	121.7	10:9	10.10
22:37	108.17; 122.9	10:11	116.2
22:37–39	115.28	14:6	100.1
24:29a + Is 13:10	81.12–13	15:26	85.11
24:29d	81.14	17:12	93.13–14
24:35 + Is 51:6	78.17–18	17:21–23	88.12

Epistul	a ad Romanos	5:14	84.5–8
1.01 - 02 - 05	01.5.0	6:14–17	116.14-17
1:21 + 23 + 25 1:25	81.5-9	6:16	116.19–20
6:4	63.1–2; 67.16–17 27.8–9; 59.16–17	Fnict	ula ad Philippenses
8:17	113.26; 115.22	Episo	uia au i imppenses
8:21	107.13–14	1:7	87.18–19
8:29	82.24–25	2:6–7a	8.27–28
10:18	116.8–9	3:20	92.14
		4:5	87.16
Epistula	ad Corinthios 1		
		Epist	ula ad Colossenses
1:13	112.12–13		
2:7	118.22	2:12	27.8–9
2:9	94.21–22; 118.22–23	3:9–11	112.12–13
4:5 10:26	115.19–20 103.15	Emiatulo	ad Theografianianus 1
10.20	103.13	Epistula	ad Thessalonicenses 1
Epistula	ad Corinthios 2	5:8	116.14–17
2:17	94.11	Epistu	ıla ad Timotheum 1
3:2–3	108.19		
4:4	98.15	1:14	85.1-2
4:6 5:17	115.18–19 114.11	2:4 4:8	85.10–11 85.12–14
7:10	83.5	4:0 4:10	85.12–14 86.4–5
7.10	05.5	6:11	4.16
Epistu	ıla ad Galatas	5122	
-		Epistu	la ad Timotheum 2
3:28 et 6:15	112.12–13		
4:9	65.21–23	3:14–15	87.2–4
6:15	114.11	3:16–17	87.7–9
Epistul	la ad Ephesios	Ер	istula ad Titum
1:4	6.22–23	2:11-13	7.6–10
1:19	78.6	3:3-5a	4.21–26
2:2	8.1–3		
2:3–5	27.58	Epis	tula ad Hebraeos
2:12	23.9–11		
2:17	88.7	1:1	8.17
2:19	117.1–2	2:11	113.27
4:17–19	83.9–14	3:7–11	84.10–13 et 14–17
4:24	112.12–13	3:10	85.2–3
5:5	9.11	3:13	84.23–24
5:8	92.94	3:18–19	85.6–7
		4:12	27.8

	Index	locorum		225
8:10	114.21–22	2:14		61.14
8:11-12	114.23-25			
9:15	9.11		Apocalypsis Joan	nnis
12:5	82.3-5			
12:21	82.8	14:1		2.15; 119.6-7
12:22-23	82.21-24	14:1 et 4		119.9
		14:3	2.26; 4.27; 6.	.1-2; 6.14 et 27;
Epistula J	Jacobi			7.11; 119.11
•		20:5		80.11
1:18	88.16-17			
2:9a + 10a	59.12–14		*	
Epistula I	Petri 2	Agraphon		87.16–17
		Didache 2:2		108.16
2:2	106.10	Epistula Bari	nabae 5:10	71.11–13
		19:4		108.16

E SCRIPTIS PROFANIS ET CHRISTIANIS

Aelianus, Nat. anim. 2.26	92.25-26	Fr. 188	40.5-6
Aeschylus, Agam. 22-23 et 50	8 114.4	Fr. 492	29.17
Aethlius, Fr. 3 Jacoby	46.9-11	Frr. 663–664	40.5-6
Aetius, Placita		Fr. 733	40.5-6
1.3.15 et 17	66.5-7	Chrysippus, S.V.F. III,	
1.6.10	26.1-5	Nrr. 657-70 ab Arnim	122.1-4
1.6.12	26.5-11	Cleanthes Stoicus, 557 ab Arnim	
1.6.13 26.	12-14 et 16-18	(= Fr. 3 Powell)	72.4-12
1.6.14	26.19-21	560 ab Arnim	72.13-14
1.6.15	26.21-25	Cleomedes, Caelestia	
2.4.12	66.20-21	2.1.515 Todd	92.19-20
3.2.7	102.18-19	Comicorum Atticorum	
3.18.1	102.3-4	Fr. Adespoton 1257 Kock	41.11
Alcmaeon, A 12 Diels-Kranz	66.9-10	Cypria, Fr. 8 Bernabé	30.22-23
Alcman, P.M.G. 67 Page	31.1-2	Demaratus, Fr. 4 Jacoby	42.23-26
Anticleides, Fr. 7 Jacoby	42.18-19	Demetrius Argivus, Fr. 1 Jacoby	47.19-20
Antiochus, Fr. 2 Jacoby	45.1-3	Democritus, B 20 Diels-Kranz	68.22-25
Antiphanes Comicus, Fr. 86.6		B 147	92.22
Kassel-Austin	106.6	Demosthenes, Contra Philipp. 4.6	103.6-7
Antisthenes, Fr. 40 Decleva	71.4–6	De corona 67	54.24-25
Fr. 161	75.12-13	Olynth:	61.3
Apellas, Fr. 1 Jacoby	47.26-27	Dicaearchus, Fr. 54 Wehrli	30.29-30
Apollodorus Atheniensis		Didymus, Ξένη ἱστορία, Fr. 6	
Fr. [87] Jacoby	30.30-32	Schmidt	28.14-15
Fr. 112	39.6	Dino, Fr. 28 Jacoby	65.4-6
Fr. 126	29.15-16	Diogenes Cynicus : Diogenes	
Fr. 142	13.3	Laertius $6.37 = 72$	122.11-14
Aratus, Phaenom. 6-7	114.7–9	Diogenes Cyzicenus, Fr. 1	
13–15	73.7–9	Jacoby	65.1-3
Aristophanes, Nubes 225	92.17	Diogenes Laertius 2.33	62.14–16
Aristoteles, Oeconom. 1353 b	20–27	Diogenianus Paroemiographus	
	52.7-10	7.29	95.17
Fr. 10b Ross	7.22-23	8.25	115.15–16
Aristus, Fr. 4 Jacoby	54.13-15	8.51	43.22
Athenodorus Tarsensis, Fr. 4 J	acoby	Dionysius Samius, Fr. 3 Jacoby	47.21–26
	48.17-33	Dorotheus, Fr. 1 Jacoby	42.23-26
Bato Historicus, Fr. 2 Jacoby	54.15-18	Dosiadas, Fr. 7 Jacoby	42.20
Berosus, Frr. 11-12 Jacoby	65.12-17	Empedocles, B 145 Diels-Kranz	27.15-16
Bion Borysthenius, Fr 29 Kinds	strand	Epicharmus, Fr. 167 Kaibel	
	56.4-5	(= Fr. 197 Olivieri)	29.8-9
Callimachus, Hymnus in Ioven	ı 8–9	Epicurea, Fr. 368 Usener	66.24-25
	37.17-18	Eudoxus Cnidius, Fr. 16 Brandes	64.18-21
Fr. 103 Pfeiffer	40.7	Euhemerus, Fr. 33 Némethy	13.14-17
Fr. 186.10	29.19	Fr. 35	14.5-12
Fr. 187	38.9-10	Euphorio, Fr. 117 Powell	39.39
		• •	

Euripides			252-53	4.3-4; 103.10-12
Alcestis	3-4	30.10-11	373–74	118.15–16
	755–60	76.21–22	Theogonia	
	760	76.24	56	33.7–11
Bacchae	6 et 26	119.7–8	118–92	14.7–9
	833; 929	119.2	196	14.5
	918–19	118.24-25	199	14.5
Ion	442–47	76.27–32	200	14.6
Iphigenia	Taurica 569	101.17	Fr. 15 Merkelbach	-West 54.4-6
Orestes	591-92	76.14–15	Fr. 308	73.11–22
	594–96 et	417 76.17–20	Hicesius, Fr. 1 Mueller	64.21–22
Phoenissa	ie 893	106.6	Hieronymus, Fr. 34 Hille	er 30.28–29
Troades	884-85	25.15–16	Hippon, B 2 Diels-Kran	z 55.1–5
Fr. 907 N	auck ²	76.23–24	Homerus	
Fr. 941		25.12–13; 74.2–3	Ilias 1.5	55.20
Heraclides Pon	ticus, Fr. 12	3	1.221–2	2 55.24–25
Wehrli		66.25–26	1.423-2	4 36.19–20
Fr. 153		39.36-38	1.528-3	0 33.2–4
Heraclitus, B 5	Diels-Kran	ız	1.544	32.15–16
= Fr. 86 N	Marcovich	50.19-20	1.591	29.20
B 13 = Fr.	. 36	92.21–22	1.599	58.18
B $14 = Fr$. 87	22.5 et 6-7	1.607	76.4
B 15 = Fr	. 50	34.26–28	2.315	91.15
B 27 = Fr	. 74	22.3-4	2.426	18.7–8
B 70 = Fr	. 92d	17.10; 109.18–19	2.547	22.2
B 99 = Fr	. 60	113.15–16	3.33–35	43.4–6
B $127 = F$	r. 119	24.17–19	3.243-4	4 30.19–20
Herodotus, 1.30)-33, 46-56	,	3.407	76.6
85–87		43.10–24	3.424–2	5 35.10–12
1.32.9		43.22	4.49	18.10; 41.16
1.105		24.6–7	5.31 = 4	155 29.7
1.131.1		65.5	5.127	114.2
1.138.2		46.5	5.128	113.11
2.2		6.17–18 et 19–21	5.340	36.12–13
2.46		32.17–18; 39.25	5.343	36.4–5
2.49		13.17–19	5.385–8	7 29.11–13
2.59.3		28.4–5	5.395–9	
2.180		53.12–14	5.403	33.16
3.29		52.24	5.831	29.8
4.33–35		45.6–9	5.855–5	
4.76		24.1–7	6.132–3	
6.105		44.11–12	6.236	115.5
Hesiodus			8.22	66.18
Opera et i			8.534	105.8
	200	102.11	9.502-0	
	218	90.15	14.214-	21 33.6
			15.363	109.18-19

	16.433–34	55.18–19	Nymphodorus, Fr 14 Mueller	65.3-4
	16.672	102.14	Oenomaus, Fr. 13 Mullach	103.10–14
	17.58	25.19–20	Olympichus, Fr. 1 Jacoby	47.7–8
	17.220	120.11	Oracula Sibyllina, ed. Geffcken	
	18.411	29.21–22	3.586–88 et 590–94	70.8–15
	21.150	9.5	3.624–25	74.31–32
	21.394 et 421	76.4	4.4–7	50.2-5
	21.568	36.3	4.24	62.1
	24.45	86.7	4.27–30	62.3-7
	24.54	51.23	5.6; 12.6	96.17
	24.365	29.8	5.294	50.7
Odyssea			5.296–97	50.8-9
	1.10	9.8	5.484–85	50.12-13
	1.57-59	86.8	5.487–88	50.15–16
	2.47 et 234	82.7	Fr. 1.10-13	71.16–19
	4.14	57.9	Fr. 1.23-25 et 27	27.20-23
	4.63	38.4	Fr. 1.28-35	77.13-20
	4.221	2.27	Fr. 3.29	62.5
	5.346	57.7	Orphicorum Frr., ed. Kern	
	8.266	59.1	Fr. 34	17.8-18.3
	8.267-70	59.36	Fr. 35	18.4-13
	8.296-98	60.7	Fr. 50	17.1–4
	8.324	33.28	Fr. 52	20.1-21.8
	9.27	109 9-10	Fr. 245 et 247	74.18-19
	11.14 ss.	88.9	Panyassis, Heraclaea, ed. Bernabe	5
	11.257	30.25-26	Fr. 3	35.15-18
	11.601–02	30.25-26	Frr. 21 et 24	36.8-10
	12.45-46	118.8	Patrocles, Fr. 2, T.G.F. ed. Snell	30.15
	12.178	118.18	Pausanias 1.2.5	53.12
	12.184–85	118.10-11	1.30.1	44.8–10
	12.219–20	118.56	1.38.3	45.5–6
	13.203–04	101.13–14	2.15.1; 2.22.5	47.32–33
	19.34	35.9	2.17.7	53.8
	19.163	38.3	2.37.5	34.15–16
	19.178–79	112.8–9	4.19.3	42.8–11
	20.351–52	45.22–23	5.11.3	53.17
	21.26	30.26–27	5.14.1	38.14–15
Leandrius, Fr. 1	•	45.10–11	5.27.3	57.22
Menander, Fr.	178 Koerte	75.7–9	7.2.7	53.9
Fr. 210		75.17–21	10.5.13	53.12–14
Fr. 533		105.11	Phanocles, Fr. 5 Powell	38.6–8
Fr. 678		68.17–18	Philo	
Monimus, Fr. 1		42.16–18	De decalogo 8	25.7–8
Myrsilus, Fr. 7	•	31.1–4	De opificio mundi 156 et 170	
Nicander, There		51.13	157	11.3-4
Fr. 23 Sch	nneider	39.7–8	De plantatione 17	25.18–19;
				100.12-13

D		247 1- 7	(0.11
De poenitentia 2 (p. 406.39 Mangey)		247 b 7	68.11
109.14–16		247 c 3	56.14
De praemiis 81	123.5–6	248 c 1; 24	
De providentia 2.76	51.19	2501.6	106.11–12
De somniis 2.193–94	69.10–11	250 b 6	120.6
2.292	101.1	252 c 3	123.2–3
Legum allegoriae 3.25	84.27	254 d 7	89.20–21
3.167	84.28	259 a 7	118.17
Quis rerum divinarum here	s 231	275 b 2	67.6
	98.17–18	276 b–c	117.19–21
Philochorus, Fr. 175 Jacoby	30.12–14	279 с 6	122.11
Fr. 176	47.16–18	Res publica 1, 330 b 1	-7 89.3 - 5
Philostephanus, Fr. 13 Mueller	57.11-14	6, 508 c 1-	2 68.20
Physiologus 21, ed. Sbordone	105.16-18	7, 519 b 3	68.21
Pindarus, Pythia 3.55 et 57-58		10, 611 d 5	86.5–6
Snell-Maehler	30.4-8	Symposium 178 a-c	44.7-8
Fr. 57 Snell	98.11	187 d 7 – e	117.5
Plato		210 d 4	110.17
Apologia 27 e 2	41.20	Theaetetus 176 b 1	86.9-10; 122.18
Charmides 156 d; 157 a	70.5	176 b 2–3	112.17
157 a 4	115.13	176 b 7	67.2-3
Cratylus 397 d 2-4	16.6; 26.3	176 b 8 – c	
Crito 48 a 5	96.12–13	Timaeus 28 c 3–5	68.3-5; 105.3-4
Epistula 2, 312 e 1	68.26–27	42 d 5	63.4
7, 341 c 5	68.5	45 b 3	113.14–15
Leges 4, 711 d 6	117.5	47 b 1	89.17–19
4, 715 e 7 – 716		52 a 1–2	68.10–11; 120.6
,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,	69.13–16	90 a 6	25.18–19;
4, 716 c 4	69.1–2	20 4 5	100.12–13
Minos 319 a 5-6	104.1–3	Scholia in Plat. Gorgie	
Phaedo 64 b 1	15.10	50.00 m 1 mm 50.8m	15.11–12
65 b 1	104.15–19	Plutarchus, Moralia	10111 12
78 a 3–4	70.2–3	•	77.5; 99.16; 113.7
78 d 2 et 5–6	69.10–11	De fortuna 98 C	113.15–18
81 c 11 – d 2	55.28–30	De Iside 361 F – 362	
114 d 6	93.3	Vitae, Aristides 11.3	40.7–9
Phaedrus 229 d 7 – e 2	67.1	Demetrius 10.4	54.27
237 a 9	68.6–7	23.3; 26.3	54.30–31
243 b 6	76.25	Nicias 13.3	102.2
244 c 2–5	12.9	Polemo Historicus	102.2
245 a 5	92.8	Fr. 24 Mueller	36.6–7
246 b 2	121.3	Fr. 31	39.33–36
246 b 7	92.15	Fr. 41	47.8–12
246 e 2	93.11–12;	Fr. 71	38.12–14
	106.11–12	Fr. 72	39.8–9
		Fr. 73	47.28–31

Poseidippus Historicus		Theophilus, Ad Autolycum	
Fr. 1 Jacoby	53.18-22	1.8.2	100.16-19
Fr. 2	57.14-16	2.25.2	111.2-3
Ptolemaeus Megalopolitanus		Thucydides 1.21.1	55.11-12
Fr. 1 Jacoby	45.15–17	Tragicorum Frr. Adespota,	
Pythocles Historicus,		edd. Kannicht-Snell	
Fr. 2 Jacoby	42.21-23	Fr. 109 a	45.19
Pythagoreum Gnomologium		Fr. 618.1–9	74.4-12
35 Mullach	72.18-23	Fr. 622	68.13-14
Sophocles, Antigone 970	29.9	Varro, Antiquitates rerum divinarum	
Oedipus Tyrannus 371	105.1-2	16, Fr. 34 Agahd	46.13-14
Fr. 844 Radt	97.11–13	Xenocrates, Fr. 17 Heinze	66.11-13
Fr. 949	90.3	Fr. 18	66.18
Sophocles (62), Fr. 1 T.G.F. ed. Snell		Xenophanes, A 13 Diels-Kranz	24.17-19
	30.15	Xenophon, Memorabilia 3.3.9	100.16-19
Sosibius Historicus, Fr. 13 Jacoby		4.3.14	71.9–13
	36.10-12	Res publica Atheniensium 1.	.5
Fr. 14	38.11-12		105.6-7
Staphylus Historicus, Fr. 10 Mueller		Zenobius Paroemiographus	
	38.6	3.5	67.2-3
Theocritus Chius, Test. 1 Jacoby (760)		4.36	26.14–15
	97.1–5	4.79	122.11
		5.13	47.30–31
		6.5	12.3

INDEX NOMINUM

[] = vox deleta; <> = vox addita; * = vox emendata

24.08 / 66644 /	,, , , , , , , , , , , , , , , , , , , ,
'Αβδηρίτης 66.6 (Δημόκριτος)	'Ακαδημία 44.9
'Αβραάμ 4.9	'Ακαρνανία 39.37
'Αγαμέμνων 38.5, 7	'Ακραγαντίνος 24.9 (Εὐήμερος); 27.14 et
'Αγήσαρχος 45.15	64.10 (Ἐμπεδοκλῆς)
"Αγρα 34.*12	'Ακρίσιος 45.2
'Αγυιεύς 50.22 ('Απόλλων)	"Ακτιον (ἀκρωτήριον) 39.37
Άγχίσης 33.34	"Ακτιος 39.38 ('Απόλλων)
"Αδμητος 35.3	'Αλάστορες 26.10
"Αδωνις 33.33, 35	'Αλεξάνδρεια 48.14
'Αέθλιος 46.10	'Αλεξανδρεῖς 53.11
'Aθηνα 18.4; 28.11 bis; 35.8; 36.6; 45.1;	'Αλέξανδρος ὁ Μακεδών 54.8, 16; 96.16;
52.17 (Πολιάς); 54.28, 31; 55.22; 76.4	97.2
Cf. 33.35–36 (γλαυκῶπις). 'Αθηναῖ	'Αλέξαρχος ὁ γραμματικός 54.13
(πέντε) 28.3	'Αλιμοῦς 34.12
'Αθῆναι 112.2, 6. 'Αθήναζε 54.27.	'Αλκιβιάδης 12.2; 53.25
'Αθήνησι(ν) 20.12; 26.15; 34.13; 45.2;	'Αλκμαίων 66.9
47.5, 9, 29; 53.11, 25	'Αλκμάν 31.*1
'Αθηναῖος 28.4 ('Αθηνᾶ); 47.17	'Αλκμήνη 33.8
(Τελεσίνας); 48.23 (Βρύαξις); 53.16	'Αλκυόνη, ή Ποσειδῶνος ἐρωμένη 32.7
(Φειδίας); 61.3 (Δημοσθένης); 66.4	'Αλκυόνη, ἡ Κήϋκος γυνή 54.5
('Αρχέλαος) ; 71.6 (Ξενοφῶν) ; 108.13.	'Αλόπη 32.6
(οί) 'Αθηναίοι 20.2; 21.1; 26.6; 39.7;	"Αλυς 43.15
44.11; 54.28	'Αλωεύς 29.12 (Hom.)
'Αθηνόδωρος 48.17	'Αμαζόνες 53.9
Αἰακός 33.32	"Αμμων 28.14; 54.8
Αἰγύπτιος 28.5 ('Αθηνα); 48.4 et	'Αμύητος 102.2 ('Ερμῆς)
52.18 (Σάραπις); 52.23 (⁹ Απις). (οί)	'Αμυθάων 13.17
Αἰγύπτιοι 6.20; 11.15; 24.17; 39.14, 19,	'Αμυμώνη 32.6
26, 27; 41.17; 48.5, *19, 26; 65.10; 70.4	'Αμύντας 54.*23
Αἴγυπτος 8.5; 13.18; 48.6, 20-21; 49.1;	'Αμφιάρεως 11.11
50.10, 16 (Or. Sib.)	'Αμφιγυήεις 35.15 ("Ηφαιστος, Panyass.)
"Aιδης 26.28 (Heracl.); 34.15	'Αμφίλοχος 11.11
'Αϊδωνεύς 17.2; 36.7	'Αμφιτρίτη 32.6; 47.18
Αίδώς 102.11	'Αμφίων 1.3
Αἰθήρ 28.2	'Αναίδεια 26.15
Αἰθίοπες 36.20	'Αναῖτις 65.15 ('Αφροδίτη)
Αἴθουσα 32.12	'Ανακτοτελεσταί 19.6
Αἰολεῖς 31.8	'Αναξαγόρας 66.3–4
Αἴολος 54.4	Άναξίμανδρος 66.3

'Αναξιμένης 64.6	'Αρσινόη 32.12
'Ανάχαρσις 24.[2]	'Αρταξέρξης (ΙΙ, Μνήμων) 65.14
'Ανδοκίδης 102.2	"Αρτεμις 38.9, 11, 12, 18; 41.7; 42.14, 22,
'Ανδρόγεως (ὁ κατὰ πρύμναν ἥρως)	32; 45.12; 46.8; 47.35; 50.7; 53.9
40.7	'Αρτεμίσιον (ἐν Δήλφ) 45.8
'Ανδροκράτης 40.8	Άρχέλαος (ὁ ᾿Αθηναῖος) 66.4
"Ανιος 40.6	Άρχέμορος 34.6
'Αντικλείδης 42.18–19	'Ασία 65.1
'Αντίνοος 49.3, 5, 15	'Ασκληπιός 26.25; 30.2, 11 (Eurip.); 52.17.
'Αντιόχεια 48.15	'Ασκληπιοί 29.1
'Αντίοχεια 48.13	'Ασκραῖος 41.8 et 73.10 ('Ησίοδος)
'Αντίοχος ὁ Κυζικηνός	'Ασσύριοι 70.6
(ΙΧ, ὁ Φιλοπάτωρ) 52.10	'Αστράβακος 40.6
'Αντισθένης ὁ Κυνικός 71.4; 75.10	"Ατροπος 26.18
'Απαγχομένη 38.9 ("Αρτεμις)	'Αττικός 13.4 (Μυοῦς); 26.18; 42.23
'Απελλᾶς 47.26	(Ἐρεχθεύς); 98.4 (χεῖρες). ἡ
'Απελλῆς 98.2	'Αττική 20.5; 34.13
'Απελλικός 62.12 (χεῖρες)	"Αττις 15.5; 19.19
Απις 39.24; 48.30, 33	Αὐγέας 36.8
'Απολλόδωρος 13.4; 29.16	Αὐξώ 26.18
'Απόλλων 11.10; 18.11; 32.10; 35.3, 5, 16	'Αφροδίτη 13.15, 19; 14.6, 9; 33.33; 35.9;
(Panyass.); 38.13; 39.35, 38; 41.6; 43.12,	36.4; 38.7, 17; 39.6; 45.16; 53.19, 23;
17; 45.8; 47.13; 53.13; 76.12–13.	57.9, 12, 14; 59.3 (Hom.); 60.6; 65.15;
'Απόλλωνες 28.*10, 16. Cf. Φοΐβος	76.5; 102.12
'Απολλωνιάτης 64.7 (Διογένης)	'Αχαιοί 118.10 (Hom.)
'Απόμυιος 38.14 (Ζεύς), 15 ('Ηρακλῆς)	'Αχέρων 50.13 (<i>Or. Sib.</i>)
'Αποτρόπαιοι (θεοί) 42.25	
"Αραβες 46.4	Βαβυλών 65.15; 96.17 (<i>Or. Sib.</i>)
"Αρατος 73.5	Βαβυλώνιοι 70.5
'Αργείος 108.13-14. 'Αργείοι 38.17,	Βάκτροι 65.16
18; 39.6	Βακχικός 2.12 et 119.16 (τελετή); 12.9
'Αργολικά, τά 49.17 (Δημητρίου)	(ὄργια)
"Αργος, τό 39.5; 47.20, 33; 53.8	Βάκχοι 16.13; 22.5
"Αργυννος 38.7 ('Αφροδίτης), 8	Βάσσαρος 22.14 (Διόνυσος)
"Aρης 29.5, 7 bis et 11 (Hom.); 30.23	Βάτων 54.*18
(Cypria); 33.33; 35.18 (Panyass.); 36.5,	Βαυβώ 20.9, 13, 15; 21.6
13; 59.3 (Hom.); 64.18, 20; 102.17	Βήρωσσος 65.13
'Αριστομένης 42.8	Βίων 56.4
"Αριστος 54.14	Βλιστίχη 48.*11
'Αριστοτέλης 28.10; 66.22–23	Βοιωτός 30.3 (Πίνδαρος); 41.5 (Ἡσίοδος)
'Αρίων 1.3	Βριμώ 15.3 (ἡ Δηώ)
Άρκαδία 28.2, 3	Βρύαξις 47.15; 48.23, 24
'Αρκάς 28.13 ('Απόλλων); 29.9 ("Αρης);	- L 200 20 111101 101801 201
36.21 et 22 (Λυκάων). 'Αρκάδες	Γανυμήδης 33.19; 49.4
6.18; 28.13	Γ η 22.16 (Θέμις)
΄Αρρητοφόρια, τά 17.<6>	Γρύλλος 71.14
πρρητοφορία, τα 17.00	1 po/wwc / 1.14

Δαβίδ 5.*13, *14, *22; 80.*16	Δωδωναῖος 11.3
Δάειρα 45.5	Δώριος 2.25 (νόμος); 5.6 (ὰρμονία)
Δαίδαλος 57.31	Δωρόθεος 42.25-26
Δαμασκός 65.16–17	Δωσίδας 42.20
Δάρδανος 13.11	·
Δαρεῖος, Ι 52.22	Έβραῖος 9.28 (γυνή); 80.2 (Σολομών);
Δαρεῖος, ΙΙ ([°] Ωχος) 65.14	103.*24 (Λώτ). (οί) Ἐβραῖοι 8.6;
Δάφνη 32.13	12.10; 70.7; 71.15; 85.6
Δελφικά, τά ('Απελλοῦς) 47.26	Είλωτες 35.2
Δελφοί 53.12	Είμαρμένη 26.18; 102.10, 15
Δήλιος 45.9 ('Απόλλων). Δήλιοι	Έκβάτανα, τά 65.16
40.*6	Έλεάτης 64.8 (Παρμενίδης)
Δῆλος 45.8	Έλένη 35.11; 76.5
Δημάρατος 42.24	Έλευθερεύς 53.12 (Διόνυσος)
Δημήτηρ 16.1; 33.32; 35.15 (Panyass.);	Έλευσίνιον 45.5
41.7. Δήμητρα (acc.) 15.1; 62.*11	[Ελευσίνιος 21.9 (μυστήρια)
Δημήτριος (ὁ ἱστοριογράφος) 47.19	Έλευσίς 12.13; 30.5, 8; 45.6
Δημήτριος (ὁ Πολιορκητής) 54.26, 27	Έλεφαντίνη 39.21
Δημοκράτης 40.8	Έλικών 2.4, 13, 20
Δημόκριτος 66.8; 68.22	Έλλάς 13.18; 20.2; 112.3, 7
Δημοσθένης : cf. 61.3-4	Έλλην 112.13. "Ελληνες 39.15;
Δημοφῶν 47.23	65.10; 68.24; 74.34; 120.13. Ἑλλήνων
Δηώ 12.11; 20.4, 17; 26.6. Δηοῦς 13.2,	1.4; 13.9; 22.3; 118.13. "Ελλησι(ν)
18; 15.1, 3, 7. Δηώ (acc.) 16.3; 20.3,	1.22; 24.6; 48.20; 49.1; 91.<1>.
14; 57.6	Έλληνας 81.5
Διαγόρας 24.10, 22	Έλληνικός 1.6, 10
Διδυμαΐον (ἐν Μιλήτφ) 45.10	Έλπίς 26.14
Διδυμεύς 11.11 ('Απόλλων)	Έμπεδοκλῆς 27.14; 64.10
Δίδυμος ὁ γραμματικός 28.14	Ένδυμίων 33.31
Δικαίαρχος 30.29	Ένυώ 102.17
Δίκη 26.17; 102.8	'Επιάλτης 29.11 (Hom.)
Δίνων 65.5	Έπιδαύριος 52.17 ('Ασκληπιός)
Διογένης ὁ ᾿Απολλωνιάτης 64.7	Έπίκουρος 66.24
Διογένης (ὁ Κυζικηνός) 65.2	Έπιμενίδης 26.14
Διομήδης 36.5; 47.22	Έπίχαρμος 29.8
Διονύσιος (ὁ Σάμιος) 47.25	Έργάνη 97.*12 (Sophocl.)
Διονύσιος ὁ τύραννος, ὁ νεώτερος 52.7	Έρέσιος 66.22 (Θεόφραστος)
Διόνυσος 12.5; 13.3; 17.8; 18.4, 6, 11;	Έρεχθεῖδαι 22.2
19.11, 15; 22.14; 26.6; 34.14, 15, 17, 18,	Έρεχθεύς 42.23
21, 26, 26 et 28 (Heracl.); 38.*13; 39.8,	Έρινύες 26.9. Έρινῦς 102.9
[10]; 42.20; 47.29; 53.12; 54.6 (=	"Ερις 102.16
Πτολεμαῖος ΙV), 7 (= Μιθριδάτης);	Έριχθόνιος 45.3
57.6; 76.7, 8 (Διώνυσος, Hom.)	Έρμῆς 50.22; 54.17 et 18 (= Νικαγόρας);
Διόσκουροι 26.24. τὼ Διοσκούρω	102.1, 3. 'Ερμαῖ 29.1; 53.24
30.16, 17, 25; 47.34	"Ερως 26.13; 44.7, 10; 102.11–12.
Δίποινος 47.33	"Ερωτες 38.6 (Φανοκλοῦς)
Δυσαύλης 20.9	Έσπερίδες 17.14
: :	

17 / 00 C 11 S/	W / 1
Έταίρα 39.6 ('Αφροδίτη)	Ήράκλειτος 22.4; 34.27; 50.18; 64.10, 23
Εὕα 12.8	Ήρακλεοπολίται 39.23
Εὐβουλεύς 17.3; 20.10, 11	Ήρακλῆς 24.19, 20; 26.24; 30.25, 26
Εὕδοξος (ὁ Κνίδιος) 64.20	(Hom.), 27, 31; 33.12; 35.4; 36.8, 10, 11;
Εὐήμερος 24.9	38.15, 16; 39.29; 41.7; 47.35; 57.8;
Ένια (= ὄφις) 12.10	61.11; 76.21
Εὐκλείδης 47.7	Ήσαΐας 8.*8, 24; 78.5; 79.10; 93.6
Εὐμενίδες 26.9	'Ησίοδος 26.20; 73.10
Εὐμολπίδαι 20.11	"Ηφαιστος 18.8 (Hom.); 28.4, 11; 29.2, 20;
Εὔμολπος 20.9, 10; 45.4	57.6; 59.4 et 6 (Hom.); 64.24 (= $\tau \dot{o}$
Εὔνομος ὁ Λοκρός 1.9, 11, 13, 15, 19, 20;	πῦρ); 76.4
2.23	'Ηώς 33.31
Εὐπάλαμος 47.31	
Εὐριπίδης 30.9; 42.14; 68.15; 76.1, 11	Θαλῆς 64.6
Εὐρυμέδουσα 39.32	Θαλλώ 26.18
Εὐρυσθεύς 24.21	Θάνατος 102.14
Εὐφορίων (ὁ Χαλκιδεύς) 39.39	Θέμις 22.16 (Γη)
Έφέσιος 22.4 (ἡΡράκλειτος); 50.6	Θεόδωρος (ὁ ἄθεος) 24.11
("Αρτεμις), 18 et 64.10 (Ἡράκλειτος)	Θεόκριτος (ὁ Χῖος) 97.1, 2
"Εφεσος 50.8 (Or. Sib.); 53.9	Θεόπομπος (ὁ Λακεδαιμόνιος) 42.10
	Θεόφραστος (ὁ Ἐρέσιος) 66.22
Ζαχαρίας 10.3; 90.8	Θερσίτης 56.3
Ζελείτης 54.16	Θεσμοφόρια, τά 17.4, 6
Ζευξίππη 32.12	Θέσπεια 46.9
Ζεύς 15.6; 16.3, 4; 18.8; 29.20; 3.10	Θεσπιακός 53.23 (Φρύνη)
(Eurip.); 32.15; 33.7, 8; 34.9; 36.20;	Θέστιος 33.14
37.1, 5, 11, 19; 39.5; 41.8; 49.4; 53.18;	Θέτις 33.32
54.4, 12 (= Μενεκράτης); 55.20; 76.31	Θετταλία 42.17
(Eurip.). Διός 15.1, 4; 16.8; 28.6, 12;	Θετταλοί 39.30. Θεσσαλοί 39.28
31.1; 33.12 bis; 47.12; 52.8, 11, 17;	Θῆβαι 1.5; 118.25 (Eurip.); 119.15, 20
53.17; 55.20, 25 (Hom.); 56.3, 5; 60.9;	Θηβαΐος 1.3 et 3.2 ('Αμφίων). Θηβαΐοι
112.9 (Hom.). Διί 18.12; 36.24;	26.6; 39.29.
38.14; 42.9, 19, 32. Δία 13.2; 37.14;	Θηβαῖοι (ἐν Αἰγύπτφ) 39.23
38.5; 39.31, 41; 47.5; 57.8; 68.*24	Θμουίται 32.18
Ζῆνες 28.1	Θούριος 30.15 (Πατροκλῆς)
Ζήνων (ὁ Μύνδιος) 45.12	Θράκιος 1.6 et 3.1 ('Ορφεύς); 5.11
	(μουσική); 17.12 et 74.14 ('Ορφεύς)
'Ηετίων 13.11	Θρᾶξ 29.9 ("Αρης). Θρᾶκες 2.5; 13.8;
'Ηλεῖοι 38.14; 39.41	70.5
Ήλίας 8.25; 9.5; 92.17	
"Ηλιος 38.*8; 54.15 (= 'Αλέξαρχος)	"Ιακχος 21.5; 62.11
³Ηλις 38.14	Ίασίων 33.*32
"Hρα 36.9; 46.9, 10; 47.7, 19; 54.5. Cf.	Ίερεμίας 78.1 bis; 80.8
βοῶπις 33.35	Ίερουσαλήμ 2.22; 90.9 (NT); 121.7
Ήρακλείδης (ὁ Ποντικός) 39.36; 66.25	Ίερώνυμος (ὁ φιλόσοφος) 30.28
11p	10pm, 0m0g (0 willoodqug) 50.20

Ίησοῦς 85.9; 120.8. Ἰησοῦς Χριστός	Κέκροψ 45.2
7,10 (ΝΤ). Χριστός Ἰησοῦς	Κελεός 45.6
122.17. Cf. Χριστός	Κεχηνώς 38.13 (Διόνυσος)
Ίθακήσιος 86.6 (γέρων, 'Οδυσσεύς)	Κ ήρ 99.5; 102.15
'Ιθωμήτης 42.9 (Ζεύς)	Κήρυκες 20.11
Ίκαρος 46.8	Κῆϋξ 54.4
Ίκέσιος 64.21	Κιθαιρών 2.4, 13, 20; 119.5-6
"Ιλιον 35.7; 47.23	Κιθαιρωνία 46.9 ("Ηρα)
Ίμμάραδος 45.*4	Κιμμέριος 88.9
Ίνδικός 47.25 (θηρίον)	Κινύρας 13.15; 14.5; 33.34; 45.16, 17
Ίνδοί 26.4	Κιρραΐος 11.2
Ίνώ 57.7	Κλαζομένιος 66.4 ('Αναξαγόρας)
Ίουβάλ 5.12	Κλάριος 11.10 ('Απόλλων)
Ίουδαῖος 112.13	Κλεάνθης (ὁ Στωϊκός) 72.1
"Ιππασος 64.9	Κλέοχος 45.*10
Ίπποθόη 32.7	Κλήτωρ 39.31
Ίπποκοωντίδαι 36.11-12	Κλωθώ 26.17
"Ιππων (ὁ Μήλιος) 24.10; 55.1, 2, 4, 6, 8	Κνίδιος 53.20 ('Αφροδίτη); 57.23
"Ισθμια, τά 34.2, 6	(ἄγαλμα)
Ίσθμός : Ἰσθμοῖ 34.5	Κνίδος 53.19; 57.14, 16
Ίσίδωρος (ὁ ἱστοριογράφος) 48.14	Κολοφών 11.6
⁵ Ισις 50.10, 12 (<i>Or. Sib.</i>)	Κονδυλίτις 38.10 ("Αρτεμις)
Ἰσραήλ 80.13 et 92.4 (VT)	Κόρη 12.11; 16.2; 20.4; 41.7; 62.11.
Ίταλικά, τά 42.26 (Δωροθέου)	Cf. Φερέφαττα
Ἰωάννης (ὁ βαπτιστής) 9.3, 7, 9, 17, 23;	Κορύβαντες 15.5; 19.1, 13
10.1: 85.4	Κορυβαντικός 28.6 (αἷμα)
Ίωάννης (ὁ εὐαγγελιστής) 59.4	Κορυφασία 28.6 ('Αθηνᾶ)
"Ιων 76.25 (Εὐριπίδους)	Κούρητες 17.9
Ίωνία 112.3	Κρατίνη 53.20
10,10	Κρής 37.15; 112.9 (Μίνως). Κρῆτες
Καβειρικός 19.14 (τελετή)	37.18 (Callim.); 42.18
Κάβειροι 19.13	Κρήτη 28.3, 12
Καλλίμαχος 29.16; 37.16; 38.10	Κρητικός 47.32
Καλλίπυγος 39.*7 ('Αφροδίτη)	Κροῖσος 43.14, 15, 20
Καλλισταγόρας 40.6	Κρονίων (Ζεύς) 30.6 (Pind.); 32.2 (Hom.)
Καλχηδόνιος 66.*11 (Ξενοκράτης)	Κρόνος 28.2, 5; 30.13
Κάλως 47.10	Κροτωνιάτης 66.9 ('Αλκμαίων)
Καμβύσης 52.22	Κυβέλη 15.5
Κάνωβος 48.11	Κυζικηνός 52.10 ('Αντίοχος).
Καπιτώλιον 53.10	Κυζικηνοί 24.2
Καπίων 2.*24	Κύθνιοι 40.5
Κάρες 29.14	Κυκλαῖος 40.8–9
Κασταλία 11.5	Κυνικός 71.4
Κάστωρ 30.22 (Cypria)	Κυνοπολίται 39.24
Καταιβάτης 54.27 (Δημήτριος)	Κυνόσαργες 54.24 (ἐν Κυνοσάργει)
κατατρατής 34.27 (Δημητριός)	
	Κυνοσουρίς 30.12

Κυπριακός 30.21 (ποιήματα) 16 (ὁ θεῖος, φωτὸς ἀργέτυπον φῶς); Κύπριος 13.14 Κινύρας); 110.5 (ὁ θεῖος, ὁ φανερώτατος ὄντως 24.10 (Νικάνωρ); 57.11 et $\theta \epsilon \delta \varsigma$), 7 (NT); 112.1; 113.12 (δ 12 (Πυγμαλίων) φωτίσας ἡμᾶς); 117.15 bis (Χριστός = Κυπρογενής 14.5 ('Αφροδίτη) Λόγος άληθείας, Λόγος άφθαρσίας); Κύπρος 39.5; 57.16 118.19 (ὁ τοῦ θεοῦ): 120.21 (ὁ τοῦ Κύρβας 28.12 θεοῦ, δύναμις τῶν ὅλων, τὸ θέλημα τοῦ πατρός); 121.11. - Λόγου 6.23 Κυρηναΐος 24.10 (Θεόδωρος) Κῦρος 43.13, 19 (θεοῦ); 7.12 (προόντος); 9.7, 10, 15, 18; 10.1 (= τοῦ Χριστοῦ), 12; 27.13; 82.9 Λακεδαιμόνιοι 35.2-3; 42.10-11 bis (τοῦ θείου); 84.9, 27 (τοῦ θείου); Λακεδαίμων 30.20 (Hom.) 96.4, 10 (τοῦ ἀγίου); 98.16; 100.4; Λάκωνες 38.16, [17]; 40.6 117.7 (τοῦ θείου); 119.3, 10; 120.7 (τοῦ Λακωνική, ή 38.12 θείου); 121.13 (τοῦ τῆς ἀληθείας); Λάμια 54.30 122.12. - Λόγω 88.9 (ἐν), 14; 98.19 Λαοδίκη 45.7 $(τ \hat{φ} θε \hat{ι} φ)$. – Λόγον 5.20; 8.9; 9.30; Λαομέδων 35.4 84.20; 113.16; 115.13 (τὸν σωτῆρα); Λάρισα 45.1 119.3; 120.14 (ἕνα, τοῦ θεοῦ), 18. Λάχεσις 26.17 Cf. Ἰησοῦς, Χριστός Λεάνδριος 45.10 Λοκρός (Εὔνομος) 1.9, 16, 21 Λέσβιος 31.14 (Μυρσίλος). Λύδιος 2.24 (νόμος); 5.6 (ἀρμονία) Λέσβιοι 31.5; 42.20 Λυκάων 36.20, 22 Λευιτικός 2.26 (ἆσμα) Αυκία 47.12 Λεύκιππος 66.5 Λυκοπολίται 39.24 Λευκοφρύνη 45.11 Λυκοῦργος 76.10 (Hom.) Λεύκων 40.9 Λυκοῦργος (ὁ Σπαρτιάτης) 108.14 Λήδα 37.8, 13, 19; 60.7 Λύκτιοι 42.*18 Λημνος 29.21 Λύσιππος 62.12 Λῆναι 22.5 Λώτ 103.24 Λητώ 41.7 Λίβυς 28.14 ('Απόλλων) **Μάγνης** 28.15 **Λιταί**, αὶ 56.3 Μαγνησία 45.13 Λόγος 2.21 (κυρίου, VT), 22 (οὐράνιος, Μάγοι, οί 65.1, 5, 18 άγωνιστής); 5.14 (ὁ τοῦ θεοῦ), 29 Μάκαρ 31.4, 5, 11 (οὐράνιος); 6.1 (ὁ τοῦ θεοῦ, ὁ Μακεδών 54.23 (Φίλιππος); 96.16 κύριος), 15 (NT), 16 bis (NT), 24 ('Αλέξανδρος). Μακεδόνες 65.2; (ΝΤ), 25 (ἀρχὴ θεία, = ὁ Χριστός); 87.15 7.1 (= δ Χριστός), 3, 13 (NT), [14]; Μάριος 42.23, 25 8.29, 30 (ὁ τοῦ θεοῦ, ἄνθρωπος Μάρπησσα 32.13 γενόμενος); 10.4 (τῆς ἀληθείας τὸ Μεγακλώ 31.4, 6, 12 φῶς, εὐαγγέλιον γενόμενος); 27.8 (= Μελάμπους 13.17 Χριστός, ΝΤ); 68.19 (ὁ ὑγιής, ἥλιος Μελανίππη 32.6 ψυχης); 80.6 (ὁ πατρικός, ὁ ἀγαθὸς Μελικέρτης 34.6 λύχνος, ὁ κύριος), 10 (ὁ τοῦ θεοῦ); Μεμφίται 39.24 Μένανδρος 68.16; 75.5; 76.1 84.28 φῶς ἀνθρώποις); 88.8 (φῶς κοινόν); 98.15 (εἰκὼν τοῦ θεοῦ), Μενδήσιοι 39.25

Μενέδημος 40.*5

Index nominum

Μενεκράτης (ὁ ἰατρός) 54.12	Νικαγόρας 54.15-16, 17
Μενοιτιάδης 55.19 (Πάτροκλος, Hom.)	Νίκανδρος (ὁ ποιητής) 39.7
Μέροψ 44.4	Νικάνωρ (ὁ ἄθεος) 24.9
Μεσσήνιος 44.8 ('Αριστομένης).	Νινευίται 99.17
Μεσσήνιοι 28.6	Νιόβη 103.23
Μεταποντίνος 64.9 ("Ιππασος)	Νόμιος 28.13 ('Απόλλων)
Μηδικός 40.9 (ἀγῶνες)	Νύκτιμος 36.23
Μ ῆδοι 65.5	Νύμφαι 58.10
Μήθυμνα 38.11	Νυμφόδωρος 65.3
Μηθυμναῖος 1.3 et 3.2 ('Αρίων)	Νυσήϊον (ὄρος, Hom.) 76.9
Μήλιος 24.10 (Διαγόρας καὶ Ίππων)	
Μήνη 74.19 (Orph.)	Ξενοκράτης 66.11
Μήτηρ (τῶν) θεῶν 13.11; 24.3	Ξενοφῶν 71.6
Μητρόδωρος (ὁ Χῖος) 66.6	·
Μίδας 13.13	'Οδρύσης 13.13 ('Ορφεύς). 'Οδρύσαι
Μιθριδάτης 54.7	2.5
Μιλήσιος 64.6 (Θαλῆς), 6 ('Αναξι-	'Οδυσ(σ)εύς 35.9; 47.22; 118.10 (Hom.)
μένης); 66.3 ('Αναξίμανδρος), 5	Οἴαγρος 74.15
(Λεύκιππος)	'Οἴτη 30.32
Μίλητος 45.10	'Ολυμπία : 'Ολυμπίασι 47.5
Μίνως 112.8	'Ολύμπια, τά 34.3, 9
Μνημοσύνη 31.1	Όλύμπιος Ζεύς 47.24; 52.17; 53.17; 56.19
Μοῖρα 55.5. Μοῖραι 102.10, 16	'Ολύμπιχος 47.8
Μο ΐσαι 31.8 (= Μο ῦσαι)	"Ολυμπος 19.4; 29.20; 33.4 (Hom.); 55.24
Μόνιμος 42.16	(Οὔλυμπος, Hom.); 76.6 (Hom.)
Μόρυχος 47.29 (Διόνυσος)	Όμηρικός 41.18 (φωνή)
Μουνυχία 47.35 ("Αρτεμις)	"Ομηρος 26.21; 29.10; 30.18, 24, 27; 33.1,
Μοῦσαι 31.1, 14	5, 29; 35.8; 36.3, 8; 55.23; 59.2, 7; 76.1,
Μουσαΐος 74.20 (Orph.)	7
Μύνδιος 45.12 (Ζήνων)	'Ομφάλη 35.4
Μυοῦς 13.3	'Οξυρυγχίται 39.22
Μυρμιδών 39.*32	"Ορνυτος 36.7
Μυρσίλος (ὁ Λέσβιος) 31.4	Όρφεύς 3.[1]; 17.11; 21.2 bis; 74.15, 30
Μυσαί 31.3 et 7 (= Μοῦσαι)	'Οσίραπις 48.*33 (= Σάραπις)
Μωϋσῆς 69.4; 80.13; 82.8; 109.13.	"Οσιρις 48.21, 30, 33
Μωϋσέως 79.1–2, 6; 85.8.	Οὐάρρων (ὁ συγγραφεύς) 46.13
Μωσέως 8.8. Μωσέα 25.2	Οὐρανός 14.7
•	'Οψοφάγος 38.13 ('Απόλλων)
Ναίδες 58.12	
Νείλος 28.4	Πακτωλός 85.15
Νείλος 50.12 (<i>Or. Sib.</i>)	Παλαμναΐοι 26.9 (Εὐμενίδες)
Νεμέα : Νεμέασι 34.6	Παλλάδιον (τὸ διοπετές) 47.21.
Νέμεα, τά 34.2–3, 7	Παλλάδια 47.27
Νέμεσις 102.9	Παλλάς ('Αθηνᾶ) 18.4
Νηρείδες 58.13	Πάλλας 28.7
Νηρηίς 33.32	Πάν 44.12. Πᾶνες 58.10
	Πανέλληνες 34.8

Πανίσκοι 61.4	Πτολεμαῖος (ὁ ᾿Αγησάρχου) 45.15
Παντάρκης 53.17	Πυγμαλίων (ὁ Κύπριος) 57.11
Πανύασσις 35.17	Πυθαγόρας 72.18
	Πυθία, ή 40.7
Πάριος 56.18 (λίθος)	
Παρμενίδης 64.7-8	Πύθια, τά 34.3, 5
Παρνασσός 18.12–13	Πυθικός 1.10 (τέττιξ), 14 (δράκων)
Πάταρα, τά 47.12	Πύθιος 11.10 et 13 ('Απόλλων);
Πατροκλής (ὁ Θούριος) 30.15	34.4 (δράκων)
Πάτροκλος 55.19 (Hom.)	Πυθοκλῆς (ὁ Σάμιος) 42.21
Παῦλος 85.13; 87.18	Πυθώ : Πυθοί 1.11, 20; 34.3
Πάφος 45.16	Πύλος 36.10 (Panyass.)
Πέλλη 42.16–17; 54.23	Πυρετός 38.15
Πέλοψ 33.19; 34.8; 47.24	
Περιβασώ 39.6 ('Αφροδίτη)	'Ρακῶτις 48.9
Περίπατος 66.17	'Ρωμαΐος 42.23 (Μάριος). 'Ρωμαΐοι
Πέρσαι 46.5; 65.1, 4, 18	38.15; 49.2; 51.1
Πέρσαι = Περσέπολις 65.16	'Ρώμη 46.13; 53.10
Περσικά, τά 65.3 (Διογένους)	
Πηδασεύς 72.*1 (Κλεάνθης)	Σαβάζιος 16.5 (μυστήρια)
Πηλεύς 33.32; 42.17	Σαῖται 39.23
Πίνδαρος 30.3	Σαλαμίνιος 54.15 ("Αριστος)
Πίσα 34.7	Σαμιακά, τά 47.8 ('Ολυμπίχου)
Πλαταιεῖς 40.8	Σάμιος 46.10 ("Ηρα). Σάμιοι 39.39 bis
Πλάτων 68.2, 3, 6, 26; 70.1; 71.1	Σαμόθρακες 13.12
Πλοῦτος 102.10	Σάμος 47.7
Πλούτων 41.7; 48.8	Σάνδων 48.7
Ποδάγρα 38.11 ("Αρτεμις)	Σαούλ 5.25
Πολέμων (ὁ περιηγητής) 36.6; 38.12;	Σάραπις 47.4, 10, 13, 18, 31; 50.10, 15 (<i>Or.</i>
39.33; 47.11, 31	Sib.); 52.18; 53.11
Πολιάς 'Αθηνᾶ 45.4; 47.5; 52.17	Σάρδεις 35.4; 65.17
Πολυδείκης 30.23 (Cypria)	Σαρπηδών 55.18 (Hom.)
Πολύκλειτος 98.1	Σάτυροι 2.12; 58.10; 61.5
Ποντικός 48.13 (βρέτας, Σάραπις); 54.7	Σαυρομάται 64.21; 65.3, 18
(Μιθριδάτης); 66.25 (Ἡρακλείδης)	Σειρῆνες 118.2
Ποσείδιππος 53.19; 57.15	Σελευκείς 48.14–15
Ποσειδών 30.13; 32.5, 8; 35.5, 16	Σελήνη 33.31
(Ποσειδάων, Panyass.); 47.18; 56.17;	
57.8; 64.15, 16; 76.31 (Eurip.)	Σεμναὶ θεαί 47.9
Πραξιτέλης 53.18, 21–22; 62.11; 98.1	Σέσωστρις 48.19
Προθόη 32.12	Σίβυλλα 27.24; 50.1; 62.2; 77.11
Προκλής 46.11	Σικελία 30.14; 52.8
Προστρόπαιοι 26.10 (Εὐμενίδες)	Σικυών 47.36
Πρόσυμνος 34.16, 21	Σικυώνιοι 39.9
Πτολεμαῖος (ΙΙ, ὁ Φιλάδελφος) 48.5, [7],	Σίκων 47.31
12, 16	Σιληνός 28.13
Πτολεμαῖος (ΙV, ὁ Φιλοπάτωρ) 54.6	Σινωπεῖς 48.5
(= Διόνυσος)	Σιών 2.21 bis

Index nominum

Σκιροφόρια, τά 17.6	Τυμβωρύχος 38.17 ('Αφροδίτη)
Σκόπας 47.*9	Τυρρηνία, ἡ 19.16
Σκύθαι 24.1, 3, 7; 29.15; 46.4; 64.20, 21	Τυρρηνοί 11.15; 19.18; 20.1
Σκύλλις 47.*33	Τύχη 51.1; 102.19
Σμίλις 47.*7	Τύχων 102.1 (Ἑρμῆς)
Σμίνθιος 39.35 ('Απόλλων)	
Σόδομα, τά 103.26	Ύάκινθος 33.19
Σοδομίται 103.26-27	"Υβρις 26.15
Σόλων 43.13, 18, 23; 108.13	"Υλας 33.19
Σοῦσα, τά 65.16	Ύπερβόρεοι 29.17 (Callim.); 45.7
Σόφιλλος 74.3	Ύπερόχη 45.7
Σοφοκλής 29.9; 74.3; 90.1	"Υπνος 102.13
Σοφοκλής ὁ νεώτερος 30.15	Ύψιπύλη 32.13
Σπάρτα 38.5	
Σπαρτιάτης 22.9 ("Αρης); 108.14.	Φαέθων 33.34
Σπαρτιᾶται 38.18	Φαλακρός 39.5 (Ζεύς)
Στάφυλος 38.6	Φάληρον : Φαληροί 40.7
Στερόπη 32.11	Φανοκλής 38.6
Στοά, ἡ 66.13; 72.1	Φειδίας 34.9; 47.6, 13; 53.16; 98.1
Συηνίται 39.*20	Φεραί 35.4
Συρακούσσιοι 39.7	Φερέφαττα 16.3, 8; 17.1, 7; 33.33; 42.24.
Σύροι 39.4	Cf. Kópη
Σωκράτης 71.5, 8 bis	Φιλάδελφος (Πτολεμαΐος ΙΙ) 48.5
Σωκρατικός 76.11 (διατριβή)	Φιλαινίς 61.10–11
Σωσίβιος (ὁ Λάκων) 36.11; 38.12	Φίλιππος (ὁ Μακεδών) 54.23
	Φιλοπάτωρ (Πτολεμαΐος ΙV) 45.16
Ταυρικός 42.12 (χερρόνησος),	Φιλοστέφανος 57.13
14 ("Αρτεμις)	Φιλόχορος 30.12-13; 47.17
Ταῦροι 42.11	Φόβος 26.13; 38.15
Ταυροπόλος 42.22 ("Αρτεμις)	Φοΐβος 29.17 et 19 (Callim.); 32.10; 43.13;
Τειρεσίας 119.17	50.2 (<i>Or. Sib.</i>). Cf. 'Απόλλων
Τελεσίνας 47.*17	Φοινίκη, ἡ 39.40
Τελμησσός (ἡ πόλις) 45.13	Φορωνεύς 44.3; 108.14
Τελμησσός (ὁ μάντις) 45.*14	Φρύγιος 2.24 (νόμος); 37.10
Τέρπανδρος 2.24	(Γανυμήδης)
Τήνιοι 40.5	Φρύνη 53.22, 24
Τῆνος 30.13; 47.18	Φρύξ 13.12 (Μίδας); 34.8 (Πέλοψ); 35.7
Τιθωνός 33.31	(Λαομέδων). Φρύγες 13.8; 15.5;
Τίμαιος (ὁ ἱστοριογράφος) 47.12	26.5
Τιμόθεος 87.2 (ΝΤ)	Φωκαείς 42.21
Τυμωρός 39.5 (Ζεύς)	
Τίρυνς 47.19, 34	Χαλδαϊκά, τά 65.13 (Βηρώσσου)
Τιτανες 17.10 bis; 18.5, 10; 23.3	Χαρά 26.14
Τιτανίς 28.7	Χάρμος 44.8
Τριπτόλεμος 20.9, 10	Χάρυβδις 118.2
Τρωάς 39.33	Χείρων (ὁ Κένταυρος) 42.17

Χελῦτις 38.18 ("Αρτεμις)
Χιόνη 32.7
Χῖος 66.5 (Μητρόδωρος); 97.*1
(Θεόκριτος)
Χοιροψάλος 39.9 (Διόνυσος)
Χριστός : ὁ Χριστός 6.27; 7.1; 84.6
(ΝΤ); 112.12. Χριστός 9.5; 116.8;
117.14; 119.18; 120.21. τοῦ Χριστοῦ
10.2, 3; 112.11. Χριστοῦ 10.16;
59.12; 115.22; 116.12; 117.23; 123.4.
τῷ Χριστῷ 27.8 (ΝΤ); 95.22.

Χριστῷ 27.9; 87.4 (NT). τὸν Χριστόν 113.9. Χριστόν 10.9; 123.7. Cf. Ἰησοῦς Χριστός 7.10 (NT); Χριστὸς Ἰησοῦς 122.17. Ἰησοῦς 85.9; 120.8. Cf. Λόγος Χρύσιππος (ὁ Πέλοπος) 33.19 Χρυσίς 53.8 'Ωκεανός 28.7 'Ωσηέ 79.7 'Ωτος 29.11 (Hom.)

SUPPLEMENTS TO VIGILIAE CHRISTIANAE

- 1. TERTULLIANUS. *De idololatria*. Critical Text, Translation and Commentary by J.H. Waszink and J.C.M. van Winden. Partly based on a Manuscript left behind by P.G. van der Nat. 1987. ISBN 90 04 08105 4
- SPRINGER, C.P.E. The Gospel as Epic in Late Antiquity. The Paschale Carmen of Sedulius. 1988. ISBN 90 04 08691 9
- HOEK, A. VAN DEN. Clement of Alexandria and His Use of Philo in the Stromateis.
 An Early Christian Reshaping of a Jewish Model. 1988. ISBN 90 04 08756 7
- 4. NEYMEYR, U. Die christlichen Lehrer im zweiten Jahrhundert. Ihre Lehrtätigkeit, ihr Selbstverständnis und ihre Geschichte. 1989. ISBN 90 04 08773 7
- HELLEMO, G. Adventus Domini. Eschatological Thought in 4th-century Apses and Catecheses. 1989. ISBN 90 04 08836 9
- 6. RUFIN VON AQUILEIA. *De ieiunio* I, II. Zwei Predigten über das Fasten nach Basileios von Kaisareia. Ausgabe mit Einleitung, Übersetzung und Anmerkungen von H. MARTI. 1989. ISBN 90 04 08897 0
- 7. ROUWHORST, G.A.M. Les hymnes pascales d'Éphrem de Nisibe. Analyse théologique et recherche sur l'évolution de la fête pascale chrétienne à Nisibe et à Édesse et dans quelques Églises voisines au quatrième siècle. 2 vols: I. Étude; II. Textes. 1989. ISBN 90 04 08839 3
- 8. RADICE, R. and D.T. RUNIA. *Philo of Alexandria*. An Annotated Bibliography 1937–1986. In Collaboration with R.A. Bitter, N.G. Cohen, M. Mach, A.P. Runia, D. Satran and D.R. Schwartz. 1988. repr. 1992. ISBN 90 04 08986 1
- 9. GORDON, B. The Economic Problem in Biblical and Patristic Thought. 1989. ISBN 90 04 09048 7
- 10. PROSPER OF AQUITAINE. De Providentia Dei. Text, Translation and Commentary by M. MARCOVICH. 1989. ISBN 90 04 09090 8
- 11. JEFFORD, C.N. The Sayings of Jesus in the Teaching of the Twelve Apostles. 1989. ISBN 90 04 09127 0
- 12. DROBNER, H.R. and KLOCK, CH. Studien zur Gregor von Nyssa und der christlichen Spätantike. 1990. ISBN 90 04 09222 6
- NORRIS, F.W. Faith Gives Fullness to Reasoning. The Five Theological Orations of Gregory Nazianzen. Introduction and Commentary by F.W. Norris and Translation by LIONEL WICKHAM and FREDERICK WILLIAMS. 1990. ISBN 90 04 09253 6
- 14. OORT, J. VAN. Jerusalem and Babylon. A Study into Augustine's City of God and the Sources of his Doctrine of the Two Cities. 1991. ISBN 9004093230
- 15. LARDET, P. L'Apologie de Jérôme contre Rufin. Un Commentaire. 1993. ISBN 90 04 09457 1
- 16. RISCH, F.X. *Pseudo-Basilius: Adversus Eunomium IV-V*. Einleitung, Übersetzung und Kommentar. 1992. ISBN 90 04 09558 6
- 17. KLIJN, A.F.J. Jewish-Christian Gospel Tradition. 1992. ISBN 90 04 09453 9
- 18. ELANSKAYA, A.I. The Literary Coptic Manuscripts in the A.S. Pushkin State Fine Arts Museum in Moscow. ISBN 90 04 09528 4
- WICKHAM, L.R. and BAMMEL, C.P. (eds.). Christian Faith and Greek Philosophy in Late Antiquity. Essays in Tribute to George Christopher Stead. 1993.
 ISBN 90 04 09605 1
- 20. ASTERIUS VON KAPPADOKIEN. Die theologischen Fragmente. Einleitung, kritischer Text Übersetzung und Kommentar von Markus Vingent. 1903

- 21. HENNINGS, R. Der Briefwechsel zwischen Augustinus und Hieronymus und ihr Streit um den Kanon des Alten Testaments und die Auslegung von Gal. 2,11-14. 1994. ISBN 90 04 09840 2
- BOEFT, J. DEN & HILHORST, A. (eds.). Early Christian Poetry. A Collection of Essays. 1993. ISBN 90 04 09939 5
 McGUCKIN, J.A. St. Cyril of Alexandria: The Christological Controversy. Its Histo-
- ry, Theology, and Texts. 1994. ISBN 90 04 09990 5
 24. REYNOLDS, Ph.L. Marriage in the Western Church. The Christianization of Marriage during the Patristic and Early Medieval Periods. 1994.
- ISBN 90 04 10022 9 25. PETERSEN, W.L. *Tatian's Diatessaron*. Its Creation, Dissemination, Significance, and History in Scholarship. 1994. ISBN 90 04 09469 5
- 26. GRUNBECK, E. Christologische Schriftargumentation und Bildersprache. Zum Konflikt zwischen Metapherninterpretation und dogmatischen Schriftbeweistraditionen in der patristischen Auslegung des 44. (45.) Psalms. 1994. ISBN 90 04 10021 0
- 27. HAYKIN, M.A.G. *The Spirit of God*. The Exegesis of 1 and 2 Corinthians in the Pneumatomachian Controversy of the Fourth Century. 1994. ISBN 90 04 09947 6
- BENJAMINS, H.S. Eingeordnete Freiheit. Freiheit und Vorsehung bei Origenes. 1994. ISBN 90 04 10117 9
 SMULDERS s.J., P. (tr. & comm.). Hilary of Poitiers' Preface to his Opus histori-
- SMULDERS s.J., P. (tr. & comm.). Hilary of Pothers' Preface to his Opus historicum. 1995. ISBN 90 04 10191 8
 KEES, R. J. Die Lehre von der Oikonomia Gottes in der Oratio catechetica Gregors
- von Nyssa. 1995. ISBN 90 04 10200 0
 31. BRENT, A. Hippolytus and the Roman Church in the Third Century. Communities in Tension before the Emergence of a Monarch-Bishop. 1995.
- In Tension before the Emergence of a Monarch-Bishop. 1995.
 ISBN 90 04 10245 0

 32. RUNIA, D.T. *Philo and the Church Fathers*. A Collection of Papers. 1995.
- ISBN 90 04 10355 4
 33. DE CONICK, A.D. Seek to See Him. Ascent and Vision Mysticism in the Gospel of Thomas. 1996. ISBN 90 04 10401 1
- 34. CLEMENS ALEXANDRINUS. Protrepticus. Edidit M. Marcovich. 1995. ISBN 90 04 10449 6